

Na temelju članka 31. stavka 3. Zakona o Vladi Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 150/11, 119/14 i 93/16), a u vezi s člankom 18. stavkom 2. točkom 5. Zakona o ravnopravnosti spolova (Narodne novine, br. 82/08, 125/11, 20/12 i 138/12), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj _____. godine donijela

ZAKLJUČAK

1. Prima se na znanje Izvješće o provedbi Nacionalne politike za ravnopravnost spolova, za razdoblje od 2011. do 2015. godine, u razdoblju od 2014. do 2015. godine, u tekstu koji je Vladi Republike Hrvatske dostavio Ured za ravnopravnost spolova aktom, klase: 004-03/15-03/01, urbroja: 50442/02-16-150 od 15. prosinca 2016. godine.

2. Zadužuje se Ured za ravnopravnost spolova da o ovom Zaključku izvijesti nadležna tijela, nositelje provedbe mjera iz Nacionalne politike iz točke 1. ovoga Zaključka.

Klasa:

Urbroj:

Zagreb, _____ 2017.

PREDSJEDNIK

mr. sc. Andrej Plenković

OBRAZLOŽENJE UZ IZVJEŠĆE O PROVEDBI NACIONALNE POLITIKE ZA
RAVNOPRAVNOST SPOLOVA ZA RAZDOBLJE OD 2011.-2015.
u razdoblju od 2014. do 2015. godine

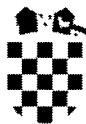
Izvjeshće o provedbi Nacionalne politike za ravnopravnosti spolova za razdoblje od 2011. - 2015. godine podnosi se Vladi Republike Hrvatske za razdoblje od 2014. do 2015. godine sukladno članku 18. *Zakona o ravnopravnosti spolova* („Narodne novine“, br. 82/08) prema kojemu je Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske dužan periodički izvještavati o njezinoj provedbi.

Nacionalna politika za ravnopravnost spolova, za razdoblje od 2011. do 2015. godine („Narodne novine“, br. 88/11) koju je donio Hrvatski sabor u srpnju 2011. godine, osnovni je strateški dokument Republike Hrvatske čiji je cilj uklanjanje diskriminacije žena i uspostavljanje stvarne ravnopravnosti spolova provedbom politike jednakih mogućnosti.

U ovom *Izvjeshću* se nalazi sažeti pregled provedbe mjera i najvažnijih postignuća u razdoblju od 2014. do 2015. godine, uz *Prilog* koji sadrži detaljan opis provedbe svake pojedine mjere temeljem dostavljenih očitovanja njihovih nositelja i sunositelja. Za provedbu mjera iz *Nacionalne politike* bilo je zaduženo ukupno 67 nositelja, većinom tijela državne uprave, drugih državnih tijela i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. U cilju praćenja napretka u provedbi *Nacionalne politike* URS je od nositelja provedbe mjera zatražio izvješća o provedenim mjerama s rokom provedbe od 2014. do 2015. godine kao i podatke o provedbi mjera s trajnim rokom provedbe.

Analiza provedbe mjera u cjelokupnom izvještajnom periodu od 2011. do 2015. godine pokazala je da je najveći dio mjera, njih 60, proveden, djelomično su provedene 23 mjere, a 10 mjera nije provedeno. Kao značajna postignuća u ovom razdoblju treba istaknuti da je temeljem provedbe mjera iz Nacionalne politike doneseno nekoliko novih važnih strateških dokumenata i drugih akata u području promicanja ravnopravnosti spolova i osnaživanja društvenog položaja žena, kao i to da su prevedene i tiskane brojne nacionalne i međunarodne publikacije s ciljem podizanja razine svijesti i znanja o ljudskim pravima žena.

Ured je u navedenom razdoblju redovito dostavljao različita izvješća o provedbi Nacionalne politike nadležnim državnim tijelima i međunarodnim organizacijama. U promicanju ravnopravnosti spolova RH je bila vrlo aktivna na međunarodnom planu i prepoznata od pojedinih međunarodnih organizacija kao primjer dobre prakse.

**VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA**

**IZVJEŠĆE O PROVEDBI NACIONALNE POLITIKE ZA
RAVNOPRAVNOST SPOLOVA ZA RAZDOBLJE OD 2011. DO
2015. GODINE, U RAZDOBLJU OD 2014. DO 2015. GODINE**

Zagreb, prosinac 2016. godine

SADRŽAJ

1. UVOD.....	4
2. IZVJEŠĆE O PROVEDBI NACIONALNE POLITIKE ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA U RAZDOBLJU OD 2011. DO 2015. GODINE, U RAZDOBLJU OD 2014. DO 2015. GODINE	5
3. ZAKLJUČNA NAPOMENA.....	28
4. PRILOG – IZVJEŠĆA O PROVEDBI MJERA OD STRANE NOSITELJA MJERA, PREMA PODRUČJIMA DJELOVANJA I CILJEVIMA.....	30
<i>1. PROMICANJE LJUDSKIH PRAVA ŽENA I RODNE RAVNOPRAVNOSTI.....</i>	<i>30</i>
1.1. Podići razinu znanja i svijesti o antidiskriminacijskom zakonodavstvu, rodnoj ravnopravnosti i ljudskim pravima žena.....	30
1.2. Unaprijediti društveni položaj žena pripadnica nacionalnih manjina.....	60
1.3. Unaprijedit će se društveni položaj žena s invaliditetom.....	64
1.4. Unaprijediti znanje i svijest o položaju žena u ruralnim područjima.....	68
1.5. Podizati kvalitetu i dostupnost zdravstvene zaštite za žene i djevojčice.....	69
<i>2. JEDNAKE MOGUĆNOSTI NA TRŽIŠTU RADA.....</i>	<i>73</i>
2.1. Smanjiti nezaposlenost i ukloniti sve oblike diskriminacije žena na tržištu rada.....	73
2.2. Osnajiti žensko poduzetništvo.....	85
2.3. Promicati mjere koje omogućuju usklađivanje privatnih i profesionalnih obveza.....	95
<i>3. RODNO OSJETLJIVO OBRAZOVANJE.....</i>	<i>98</i>
3.1. Uvesti rodno osjetljiv odgoj i obrazovanje u cjelokupni obrazovni sustav, uz uklanjanje rodni stereotipa iz udžbenika i nastavnih planova i programa.....	98
3.2. Provoditi sustavnu edukaciju o ravnopravnosti spolova za nositelje i nositeljice odgojno-obrazovnog procesa.....	102
3.3. Postići spolnu ravnotežu u odabiru područja obrazovanja u srednjim školama i visokoškolskim ustanovama.....	104
<i>4. RAVNOPRAVNOST U PROCESU ODLUČIVANJA U POLITIČKOM I JAVNOM ŽIVOTU .....</i>	<i>108</i>
4.1. Postići uravnoteženu zastupljenost muškaraca i žena u predstavničkim i izvršnim tijelima vlasti na svim razinama.....	108
4.2. Unaprijedit će se položaj žena u športu.....	123
<i>5. UKLANJANJE NASILJA NAD ŽENAMA.....</i>	<i>127</i>
5.1. Ukloniti sve oblike nasilja nad ženama te unaprijediti položaj i zaštitu prava žena žrtava svih oblika nasilja.....	127
5.2. Unaprijediti sustav vođenja statističkih podataka, međusektorsku suradnju i koordinaciju nadležnih državnih tijela, institucija i organizacija civilnog društva u rješavanju problema nasilja nad ženama na nacionalnoj i na lokalnoj razini te osigurati kontinuiranu edukaciju nadležnih tijela.....	142

5.3. Osvijestiti širu javnost o pojavi, problemima i načinima suzbijanja rodno uvjetovanog nasilja.....	148
6. <i>MEĐUNARODNA POLITIKA I SURADNJA</i>	158
6.1. Provodit će se upoznavanje javnosti s politikama ravnopravnosti spolova Europske unije i drugih međunarodnih organizacija.....	158
7. <i>INSTITUCIONALNI MEHANIZMI I NAČINI PROVEDBE</i>	182
7.1. Osnajiti mehanizme za provedbu ravnopravnosti spolova na nacionalnoj i lokalnoj razini i unaprijediti njihovo koordinirano djelovanje.....	182
7.2. Suzbijati rodne stereotipe i uvesti rodno osjetljivu politiku u medije.....	192
7.3. Uvesti upravljanje proračunskim sredstvima prema spolu i podupirati provedbu rodniha istraživanja i analiza.....	198
KRATICE.....	203

1. UVOD

Izvješće o provedbi Nacionalne politike za ravnopravnosti spolova, za razdoblje od 2011. do 2015. godine, u razdoblju od 2014. do 2015. godine (dalje: *Izvješće*) podnosi se Vladi Republike Hrvatske sukladno članku 18., stavak 5. *Zakona o ravnopravnosti spolova* („Narodne novine“, br. 82/08) prema kojemu je Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske dužan svake dvije godine izvještavati Vladu Republike Hrvatske (dalje: Vlada RH) o njezinoj provedbi.

Vlada RH je na svojoj sjednici 23. srpnja 2014. godine usvojila *Izvješće o provedbi Nacionalne politike za ravnopravnost spolova 2011.-2015. godine, u razdoblju od 2011. do 2013. godine* koje je dostupno na internetskim stranicama Ureda za ravnopravnost spolova (dalje: URS).

Nacionalna politika za ravnopravnost spolova, za razdoblje od 2011. do 2015. godine („Narodne novine“, br. 88/11) (dalje: *Nacionalna politika*), koju je donio Hrvatski sabor u srpnju 2011. godine, definirana je kao osnovni strateški dokument Republike Hrvatske (dalje: RH) čiji je temeljni cilj uklanjanje diskriminacije žena i uspostavljanje stvarne ravnopravnosti spolova provedbom politike jednakih mogućnosti. Ona sadrži sedam ključnih područja djelovanja i obvezuje RH na uključivanje rodne dimenzije u sva područja politike provođenjem velikog broja mjera vezanih uz: 1) Promicanje ljudskih prava žena i rodne ravnopravnosti, 2) Stvaranje jednakih mogućnosti na tržištu rada, 3) Unapređenje primjene rodno osjetljivog odgoja i obrazovanja, 4) Uravnoteženje sudjelovanja žena i muškaraca u procesima političkog i javnog odlučivanja, 5) Uklanjanje svih oblika nasilja nad ženama, 6) Promicanje međunarodne suradnje i ravnopravnosti spolova izvan RH i 7) Daljnje osnaživanje institucionalnih mehanizama i metoda provedbe.

Ova, kao i sve ranije nacionalne politike za ravnopravnost spolova, potvrđuje značaj preuzetih obveza prema pravnoj stečevini Europske unije (dalje: EU), *Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava, Pekinškoj deklaraciji i Platformi za djelovanje, Konvenciji Ujedinjenih naroda o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena* (dalje: CEDAW) i *Milenijskih razvojnih ciljeva. Nacionalna politika* je također, s obzirom na sadržana strateška opredjeljenja i ciljeve, komplementarna sa *Strategijom za ravnopravnost između žena i muškaraca 2010. - 2015. Europske komisije*.

U izvještajnom razdoblju URS je redovito dostavljao izvješća o provedbi *Nacionalne politike* pojedinim državnim tijelima kao i različitim međunarodnim organizacijama uključivši mehanizme Ujedinjenih naroda (dalje: UN). O primjeni *Nacionalne politike* izvijestilo se u okviru izrade i predstavljanja nacionalnih izvješća 2015. godine prema *UN Konvenciji o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena*, Drugog nacionalnog izvješća RH prema *Univerzalnom periodičnom pregledu stanja ljudskih prava, Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima* i 2014. godine *Izvješća Republike Hrvatske o primjeni Pekinške deklaracije i Platforme za djelovanje (1995) i rezultata 23. posebne sjednice Opće skupštine UN-a (2000) – Peking +20*.

O provedbi mjera *Nacionalne politike* URS dvaput godišnje dostavlja Skupini visoke razine za uvođenje rodno osvijestene politike Europske komisije (dalje: EK) najnovije podatke o postignutom napretku u području ravnopravnosti spolova.

URS je Europskom institutu za ravnopravnost spolova (dalje: EIGE) u listopadu 2015. godine dostavio informacije o institucionalnim mehanizmima za ravnopravnost spolova i *Nacionalnoj politici* za potrebe uvrštavanja RH u “online platformu za rodno osviještenu politiku” (<http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming>) EU.

Podatke o nacionalnim strategijama za ravnopravnost spolova u RH i glavnim područjima politika koje one obuhvaćaju URS je dostavio i EK koja je navedeno uvrstila u svoju najnoviju strategiju donesenu krajem 2015. godine pod nazivom *Strateško djelovanje za ravnopravnost spolova 2016.-2019.*

Izvješća o provedbi *Nacionalne politike* iz djelokruga rada URS-a dostavljena su 2014. i 2015. godine i Uredu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova.

O provedbi pojedinih aspekata *Nacionalne politike* provođene su brojne tematske rasprave inicirane od strane pojedinih državnih tijela, županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova i udruga.

U ovom *Izvješću* donosimo sažet pregled provedbe mjera i najvažnijih postignuća kao i preostalih izazova, u razdoblju od 2014. do 2015. godine, uz *Prilog* koji sadrži detaljan opis provedbe svake pojedine mjere temeljem dostavljenih očitovanja njihovih nositelja i sunositelja. Strateški okvir i akcijski plan djelovanja *Nacionalne politike* sadržavaju ukupno 20 ciljeva i 93 mjere u navedenim prioritetnim područjima. Za provedbu mjera iz *Nacionalne politike* bilo je zaduženo ukupno 67 nositelja, većinom tijela državne uprave, drugih državnih tijela i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

U cilju praćenja napretka u provedbi *Nacionalne politike*, a za potrebe izrade ovog *Izvješća*, URS je od nositelja provedbe mjera zatražio podatke o učinjenom u navedenom izvještajnom razdoblju.

U travnju 2015. godine od svih nositelja i sunositelja provedbe mjera *Nacionalne politike* zatražena su izvješća o implementaciji mjera iz njihove nadležnosti za 2014. godinu, a u rujnu i studenome zatražena su izvješća o provedbi mjera u 2015. godini. Ovo *Izvješće* sadržava podatke o provedenim mjerama s rokom provedbe od 2014. do 2015. godine kao i podatke o provedbi mjera s trajnim rokom provedbe.

U nastavku donosimo sažeti prikaz provedbe *Nacionalne politike* u svih sedam tematskih područja.

2. IZVJEŠĆE O PROVEDBI NACIONALNE POLITIKE ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA U RAZDOBLJU OD 2011. DO 2015. GODINE, U RAZDOBLJU OD 2014. DO 2015. GODINE

1. Promicanje ljudskih prava žena i rodne ravnopravnosti

U području promicanja ljudskih prava žena i rodne ravnopravnosti proveden je najveći broj mjera u okviru pet definiranih strateških ciljeva: 1) Podizanja znanja i svijesti o antidiskriminacijskom zakonodavstvu, rodnoj ravnopravnosti i ljudskim pravima žena; 2) Unaprjeđenja društvenog položaja žena pripadnica nacionalnih manjina; 3) Unaprjeđenja položaja žena s invaliditetom; 4) Unaprjeđenja znanja i svijesti o položaju žena u ruralnim područjima i 5) Podizanja kvalitete i dostupnosti zdravstvene zaštite za žene i djevojčice.

Tijela državne uprave, institucionalni mehanizmi za ravnopravnost spolova na nacionalnoj i lokalnoj razini i organizacije civilnog društva trajno su provodili brojne kampanje, konferencije,

seminare, okrugle stolove, radionice i druge aktivnosti čiji cilj je bio upoznavanje javnosti sa *Zakonom o ravnopravnosti spolova* (dalje: ZORS), *Nacionalnom politikom* i drugim zakonskim i strateškim mehanizmima za zaštitu od rodne diskriminacije. Na brojnim nacionalnim i lokalnim TV i radio postajama, tiskanim medijima i internetskim portalima dano je u tu svrhu više stotina izjava i priopćenja, objavljeno je više stotina članaka o aktivnostima koje su se provodile u okviru ciljanih projekata i emitirani su prilozi kojima se promicalo znanje i svijest o ravnopravnosti spolova.

URS je nastavio s prevođenjem, tiskanjem, promoviranjem i distribuiranjem najvažnijih nacionalnih i međunarodnih dokumenata, studija i analiza. U 2014. i 2015. godini tiskane su sljedeće nove publikacije u ukupnoj nakladi od 22.000 primjeraka: *Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji*; *Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja na hrvatskom i engleskom jeziku*; EIGE: *Pregled provedbe Pekinške platforme za djelovanje u državama članicama EU-a: Nasilje nad ženama – podrška žrtvama: Glavni nalazi*, i drugo izdanje *Strategije za ravnopravnost spolova od 2014. do 2017. Vijeća Europe*.

Tiskano je i više od 20.000 letaka uključivši projektne letke *Moj glas protiv nasilja* i *Smjernice za medijsko izvještavanje o nasilju u obitelji*, prevedena je na hrvatski jezik *Pekinška deklaracija PEKING +20*, u povodu parlamentarnih izbora za Hrvatski sabor 2015. izrađen je prigodni letak pod nazivom *Uravnotežimo se! Izbori 2015. Hrvatski sabor*, a tiskana je i *Preporuka Odbora ministara Vijeća Europe o rodno osviještenoj politici u sportu*.

Ukupno je u izvještajnom razdoblju URS distribuirao 46.254 primjeraka novih i ranije objavljenih publikacija najvažnijim političkim dionicima na državnoj i lokalnoj razini uključivši organizacije civilnog društva i druge institucije.

Upoznavanje javnosti s antidiskriminacijskim zakonodavnim i strateškim okvirom bilo je redovito i sastavni dio velikog broja drugih provedenih aktivnosti što je razvidno iz pregleda provedbe mjera u Prilogu ovog *Izvješća*.

Pravosudna akademija održala je veći broj edukativnih seminara i radionica za suce/kinje o primjeni antidiskriminacijskog nacionalnog zakonodavstva kao i o ravnopravnosti muškaraca i žena u europskom pravu.

Iako je Ministarstvo uprave (dalje: MU) najavilo još 2012. godine da će u opći dio Državnog stručnog ispita kao obvezni biti uvedeni sadržaji o ravnopravnosti spolova i antidiskriminacijskom zakonodavstvu u izvještajnom razdoblju navedeno nije provedeno. S druge strane, Ministarstvo pravosuđa (dalje: MP) je izvijestilo da se u okviru pravosudnog ispita polažu *Zakon o suzbijanju diskriminacije* („Narodne novine“, br. 85/08 i 112/12) i ZORS.

U organizaciji URS-a, Odbora za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora, pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, nadležnih državnih institucija, organizacija civilnog društva i županijskih/lokalnih povjerenstava za ravnopravnost spolova provedene su brojne aktivnosti vezane uz obilježavanje Međunarodnog dana žena - 8. ožujka, Svjetskog dana seoskih žena - 15. listopada, Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama - 22. rujna, Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama - 25. studenog, Međunarodnog dana borbe protiv homofobije i transfobije - 17. svibnja, Svjetskog dana poduzetnica te Europskog dana jednakih plaća.

Financirani su brojni projekti nevladinih organizacija usmjerenih ka podizanju znanja i svijesti o ljudskim pravima žena uključujući financiranje organizacija koje pružaju pomoć ženama žrtvama nasilja, ženama s invaliditetom i pripadnicama nacionalnih manjina, a što je razvidno iz izvješća Ureda za udruge (dalje: UZU), Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina (dalje: ULJPPNM), Ministarstva socijalne politike i mladih (dalje: MSPM), Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta

(dalje: MZOS), Ministarstva branitelja (dalje: MB), Ministarstva kulture (dalje: MK), Savjeta za nacionalne manjine (dalje: SNM), pojedinih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, Grada Zagreba i Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva.

Položaj LGBT osoba unaprijeđen je donošenjem novog *Zakona o životnom partnerstvu osoba istog spola* („Narodne novine“, br. 92/14) čiji su predstavnici/ bili uključeni u rad stručne radne skupine za njegovu izradu.

U organizaciji nadležnih državnih institucija, SNM, ULJPPNM, URS-a, županijskih/lokalnih povjerenstava za ravnopravnost spolova i organizacija civilnog društva održane su brojne javne tribine, okrugli stolovi, seminari i druge aktivnosti čiji cilj je bio unaprjeđenje društvenog položaja pripadnica nacionalnih manjina, žena s invaliditetom i ruralnih žena.

MZOS sustavno vodi bazu podataka, koja se godišnje ažurira, o odgoju i obrazovanju djece i mladih, pripadnika/ca romske nacionalne manjine po spolu. U školskoj godini 2014./2015. porastao je broj učenica ove nacionalne manjine koje su dobivale stipendije na 322 u odnosu na 209 u školskoj godini 2013./2014.

Pet županijskih povjerenstava i Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba izvijestili su da su u programe rada uvrstili mjere za unaprjeđenje položaja žena s invaliditetom.

U 2015. godini Zajednica saveza osoba s invaliditetom Hrvatske (dalje: SOIH) organizirala je prvu konferenciju žena s invaliditetom pod nazivom „Položaj žena s invaliditetom u RH“ sufinanciranu od Grada Zagreba. Cilj konferencije bio je spoznati u različitim interesnim područjima poteškoće s kojima se žene s invaliditetom suočavaju te načine pružanja podrške pri učinkovitom rješavanju poteškoća, s posebnim naglaskom na težak položaj žena s invaliditetom u ruralnim sredinama i žena s invaliditetom žrtava nasilja.

S ciljem unaprjeđenja položaja žena u ruralnim područjima, uz redovito obilježavanje Svjetskog dana seoskih žena, organizirani su okrugli stolovi, izložbe i manifestacije u organizaciji županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova kao što su primjerice dodjela priznanja „Ženska kreativnost u ruralnom životu“ Varaždinske županije te Festival žena iz ruralnih područja Koprivničko-križevačke županije.

Iako je Ministarstvo poljoprivrede, kako smo izvijestili u *Izvješću o provedbi Nacionalne politike za ravnopravnost spolova 2011.-2015. godine u razdoblju od 2011. do 2013. godine* osnovalo Radnu skupinu radi prikupljanja podataka o ženama u ruralnim područjima i najavilo izradu Akcijskog plana za promicanje i unaprjeđenje uloge i statusa žena u ruralnim područjima, isti nije donesen do kraja izvještajnog razdoblja.

U svrhu podizanja kvalitete i dostupnosti zdravstvene zaštite za žene i djevojčice, a s ciljem unapređivanja sustava prevencije i ranog otkrivanja zloćudnih tumora nastavljeno je s provedbom *Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka dojke*, *Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka debelog crijeva* te *Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka vrata maternice*. Provodile su se medijsko-edukativne aktivnosti u sklopu kampanje Ministarstva zdravlja (dalje: MZ) „Za zdravlje. Danas.“ kako na lokalnoj, tako i na nacionalnoj razini.

Tradicionalno se obilježavaju „Dan narcisa“ kojim se uz prigodna događanja ženama želi svratiti pozornost na važnost ranog otkrivanja raka dojke te „Dan mimoza“ kojim se ženama ukazuje na važnosti ranog otkrivanja raka grla maternice.

Provođene su javnozdravstvene aktivnosti s ciljem povećanja svjesnosti, edukacije i informiranja javnosti o važnosti odgovornog spolnog ponašanja te zaštite spolnog i reproduktivnog

zdravlja. Provedena je edukativna nacionalna kampanja koju je organizirao Hrvatski zavod za javno zdravstvo (dalje: HZJZ) u suradnji s MZ-om, županijskim zavodima za javno zdravstvo i organizacijama civilnog društva na temu prevencije HIV/AIDS-a i spolno prenosivih bolesti te zaštite i unapređenja spolnog i reproduktivnog zdravlja „Znanje pobjeđuje“. Nastavljeno je sa savjetovanišnim radom u okviru preventivnog programa „Rad centara za dobrovoljno, anonimno i besplatno savjetovanje i testiranje na HIV“ u savjetovaništu za HIV/spolno zdravlje pri HZJZ-u te u centrima za dobrovoljno, anonimno i besplatno testiranje.

Prema provedenoj analizi od ukupno 19 mjera u ovom tematskom području u cijelosti je provedeno 13 mjera, 4 mjere su provedene djelomice, a 2 mjere nisu provedene.

2. Jednake mogućnosti na tržištu rada

Smanjivanje nezaposlenosti i uklanjanje svih oblika diskriminacije žena na tržištu rada ostaje jedan od najvažnijih strateških ciljeva za uspostavljanje stvarne ravnopravnosti muškaraca i žena uključivši osnaživanje poduzetništva žena i promicanja mjera za usklađivanje privatnih i profesionalnih obveza.

Prosječna stopa anketne nezaposlenosti za 2015. godinu iznosila je 16,3%, te je manja za 1 postotni bod u odnosu na prošlogodišnju razinu, kao rezultat istodobnog smanjenja broja nezaposlenog i povećanja broja zaposlenog odnosno aktivnog stanovništva. Međutim, stopa anketne nezaposlenosti žena zadnje dvije godine vrlo je visoka (18,3% u 2014. i 17% u 2015. godini¹). Također, gledano prema administrativnim izvorima, u 2015. godini smanjio se prosječni broj nezaposlenih i muškaraca i žena, ali smanjenje broja nezaposlenih muškaraca (14,8%) bilo je nešto veće od smanjenja broja nezaposlenih žena (11,2%), tako da se udio muškaraca u ukupnom broju nezaposlenih smanjio, a udio žena povećao (za 1,1 postotni bod). Udio žena u ukupnom broju nezaposlenih 2015. godine iznosio je 54,2%.

Inspektorat rada je obavljao nadzor i utvrđivao nepravilnosti u području radnih odnosa. Iako se ukupni broj registriranih oštećenih osoba zbog različitih nezakonitih postupaka poslodavaca/ki (nema ugovora o radu, nema prijave zdravstvenog ili mirovinskog osiguranja, nezakoniti prekovremeni rad, uskraćeno pravo na tjedni odmor) smanjio (od 8.350 u 2011., preko 6.617 u 2012., 5.290 u 2013., 3.932 u 2014. do 1.837 u 2015. godini) udio žena u broju oštećenih radnika/ca se uglavnom povećavao (44,6% u 2011., 45,4% u 2012., 51,25% u 2013., 37,30 u 2014. i 46,37% 2015. godini).

U području zaštite na radu, a vezano za uvjete rada žena, razvidno je da se povećao broj teško ozlijeđenih žena (sa 225 u 2014. na 818 u 2015. godini), kao i broj onih koje su zatečene na poslovima s posebnim uvjetima rada (2.530 žene u 2013. u odnosu na 2.808 žene u 2015. godini). Inspektori/ice rada su zbog utvrđenih propusta u provođenju mjera zaštite na radu vezanih uz rad žena podnijeli protiv poslodavaca/ki u 2014. godini ukupno 21 rješenje o otklanjanju nedostataka, 35 rješenja o zabranama te 32 optužna prijedloga zbog počinjenja prekršaja.

U svrhu unapređenja položaja žena na tržištu rada poduzete su brojne aktivnosti počevši od nastavka praćenja i objavljivanja statistički razlučenih podataka po spolu, provedbu nacionalnih planova i politika za poticanje zapošljavanja, samozapošljavanja i poduzetništva, organiziranje programa obrazovanja, savjetovanja i radionica za nezaposlene žene, održavanje različitih konferencija, tribina i okruglih stolova te sudjelovanje na ciljanim projektima i programima često u

¹ DZS, Priopćenja, Anketa o radnoj snazi - Aktivno stanovništvo u Republici Hrvatskoj 2015., Prosjek godine

suradnji s udrugama. O provedenim mjerama opširno su izvijestili Hrvatski zavod za zapošljavanje (dalje: HZZ), Inspektorat rada, Ministarstvo poduzetništva i obrta (dalje: MINPO) i županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova.

HZZ je nastavio s praćenjem učinka provedbe Mjera aktivne politike zapošljavanja prema spolu i objavljivanjem statističkih podataka i različitih pokazatelja razlika među spolovima u sustavu socijalne sigurnosti i na tržištu rada u Mjesečnom statističkom biltenu, Godišnjaku HZZ-a i Analitičkom biltenu. HZZ, osim publikacija, svojim korisnicima/cama osigurava i uslugu javnog pristupa podacima podatkovne usluge Statistika on-line. Pretraživanje podataka omogućeno je po godinama i mjesecima te po raznim obilježjima: spol, dob, razina obrazovanja, prostorna jedinica, ekonomska djelatnost, skupina zanimanja i drugo.

HZZ kroz mjere aktivne politike zapošljavanja pruža i financijsku potporu za zapošljavanje koja se dodjeljuje u obliku subvencija za plaće i iznosi 50% godišnjeg troška bruto plaće, odnosno 75% navedenog troška za osobe s invaliditetom, a za vrijeme obrazovanja isplaćuje novčanu pomoć utvrđenu *Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti* („Narodne novine“, br. 153/13). Mjere iz nadležnosti HZZ-a usmjerene su na poticanje motivacije za zapošljavanje, sufinanciranje i financiranje obrazovanja i sufinanciranje zapošljavanja dugotrajno nezaposlenih osoba i drugih skupina nezaposlenih kojima prijeti socijalna isključenost kao i skupinama kojima prijeti dugotrajna nezaposlenost zbog gubitka zaposlenja. Kako bi se olakšalo njihovo sudjelovanje na tržištu rada, program mjera sadrži niz aktivnosti kao što su primjerice: programi obrazovanja, poticanje lokalne i područne (regionalne) samouprave da u svojim socijalnim planovima daju prioritete razvoju onih usluga u zajednici koje su podrška obitelji i usklađivanju obiteljskih i profesionalnih obveza žena, sufinanciranje usavršavanja zaposlenih osoba iznad 50 godina starosti kojima prijeti gubitak radnog mjesta zbog prijelaza poslodavaca na nove tehnologije i dr. Intervencije u smislu motiviranja, obrazovanja i sufinanciranog zapošljavanja usmjerene su prema: ženama primarne dobi (od 25 do 49 godina) nižeg ili neadekvatnog obrazovanja, nezaposlenim osobama (50+) i zaposlenim osobama kojima prijeti gubitak zaposlenja, mladim osobama koje su ispale iz sustava srednjoškolskog obrazovanja, mladim osobama bez radnog staža, dugotrajno nezaposlenim, uz posebno isticanje osoba s invaliditetom, žrtvama obiteljskog nasilja, samohranim roditeljima, liječenim ovisnicima/cama, azilantima/cama, žrtvama trgovanja ljudima, hrvatskim braniteljima/cama kao i osobama romske nacionalne manjine.

2014. godine potporama za zapošljavanje i usavršavanje bilo je obuhvaćeno ukupno 10.995 korisnika/ca, od toga 5.066 (46%) žena, a 2015. od 8.948 korisnika/ca bilo je 3.987 (45%) žena.² Potpora za samozapošljavanje dodijeljena je 2014. za 7.077 osobe, od toga za 2.876 žena (41%), a 2015. za 4.173 osobe, od toga za 1.793 (43%) žena. U obrazovanje za potrebe tržišta rada 2014. bilo je uključeno ukupno 2.149 nezaposlenih osoba, od toga 955 žena (44%), a 2015. 424 osobe odnosno 250 (59%) žena. U 2014. u mjeru stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa bilo je uključeno 28.039 korisnika/ca, od toga 20.333 (72,5%) žena, a u 2015. 32.494 korisnika/ca, od toga 22.954 (81,9%) žena. U okviru mjera aktivne politike zapošljavanja iz programa za Rome 2014. godine bilo je uključeno ukupno 783 nezaposlenih osoba, od toga 308 žena (39,3%).

HZZ je provodio veliki broj različitih programa za informiranje i uključivanje nezaposlenih osoba na tržište rada. Žene su činile većinu korisnika u provedenim individualnim savjetovanjima, tematskim radionicama za traženje posla, tribinama i predavanjima za nezaposlene osobe, seminarima,

² Podaci za 2015. godinu obuhvaćaju razdoblje do 1. listopada.

različitim programima osposobljavanja i edukacijama. Istovremeno, žene su bile podzastupljene u radionicama i individualnim savjetovanjima za samozapošljavanje.

Žene su također činile većinu korisnika na brojnim seminarima, radionicama, predavanjima i tribinama vezanim uz cjeloživotno učenje i usavršavanje u organizaciji regionalnih i područnih ureda HZZ.

U 2014. godini područni uredi HZZ-a sudjelovali su kao partneri udruga i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u provedbi 8 projekata, a 2015. godine 9 projekata, usmjerenih prema poboljšanju položaja ciljanih skupina žena na tržištu rada (mladih žena, žrtava obiteljskog nasilja, ruralnih žena i žena iz ratom zahvaćenih područja, žena starijih od 50 godina, nezaposlenim majkama, pripadnicama nacionalnih manjina).

Pojedina županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova izvijestila su o programima koja se u njihovim županijama provode s ciljem smanjivanja nezaposlenosti žena kao što je Program javnih radova i Program pomoći u kući.

U izvještajnom razdoblju razvidan je napredak u području osnaživanja poduzetništva žena. Vlada RH je na sjednici održanoj 18. lipnja 2014. godine donijela Odluku o donošenju *Strategije razvoja poduzetništva žena u RH, za razdoblje od 2014. do 2020. godine* („Narodne novine“, br. 77/14). MINPO je *Strategiju* tiskao i predstavio na nacionalnoj i međunarodnoj razini. RH je jedna od rijetkih zemalja koja ima ovakav tematski akcijski plan što je prepoznato i istaknuto kao primjer dobre prakse i od nekoliko međunarodnih organizacija.

U 2014. i 2015. godini nastavljena je provedba *Poduzetničkog impulsa - programa poticanja poduzetništva i obrta*. MINPO je zadržao primjenu posebne mjere prema kojoj poduzetnice ostvaruju dodatne bodove ukoliko su vlasnice više od 51% gospodarskog subjekta.

Prema podacima iz Registra potpora MINPO-a o sudjelovanju poduzetnica u *Poduzetničkom impulsu* 2014. godini od ukupnog broja zatraženih 4.306 potpora, 1.668 (39%) zatraženo je od strane poduzetnica. Od 1.454 dodijeljenih potpora, 670 je dodijeljeno poduzetnicama (46,08%) u iznosu od 18.993.178,13 kn (21,47%). U 2015. godini od ukupno 6.798 prijavljenih, 2.205 (32,4%) potpora tražile su poduzetnice. Potpore je dobilo ukupno 2.358 osoba, od toga su 724 potpore (30,7%) dobile poduzetnice u ukupnom iznosu od 10.743.486,94 kn (28,8%).

MINPO je promidžbu poduzetništva žena provodio i putem održavanja informativnih radionica po županijama. Iz pregleda odobrenih potpora poduzetnicama po županijama u 2014. i 2015. godini proizlazi da je najviše potpora dodijeljeno poduzetnicama u Gradu Zagrebu (106), Osječko-baranjskoj županiji (68) i Splitsko-dalmatinskoj (60), a najmanje u Dubrovačko-neretvanskoj (7) i Ličko-senjskoj županiji (5).

Nastavljeno je i s provedbom posebnog kreditnog programa „*Žene poduzetnice*“ Hrvatske banke za obnovu i razvitak (dalje: HBOR) donesenog u travnju 2011. godine, čiji cilj je poticanje osnivanja i razvoja poslovanja malih i srednjih gospodarskih subjekata u većinskom vlasništvu žena. U 2014. i 2015. godini odobreno je ukupno 150 projekata ukupne vrijednosti 62.850.272,95 kn.

Ministarstvo branitelja (dalje: MB) je poticalo zapošljavanje kroz nekoliko mjera od kojih izdvajamo *Mjeru samozapošljavanja osoba iz ciljane skupine koje se namjeravaju zaposliti obavljanjem samostalne poduzetničke djelatnosti* i potporu u iznosu od 40.000,00 kuna. U 2014. godini za ovu mjeru odobreni su zahtjevi sedam žena, a za njihovo samozapošljavanje isplaćeno je 280.000,00 kn. U 2015. godini objavljena su dva Javna poziva za navedenu mjeru samozapošljavanja. Temeljem prvog Javnog poziva odobreni su zahtjevi za dvije žene, a zahtjevi zaprimljeni po drugom

Javnom pozivu su, u trenutku izrade ovog izvješća, bili u obradi. *Mjerom potpore za proširenje postojeće djelatnosti* MB podupire poduzetnike/ce koji namjeravaju proširiti postojeću djelatnost zapošljavanjem osoba iz ciljne skupine jednokratnom novčanom potporom u iznosu od 45.000,00 kn po zaposlenoj osobi, a za zapošljavanje najviše tri osobe iz ciljne skupine. Tijekom 2014. godine, tri poduzetnice su dobile sredstva u ukupnom iznosu od 180.000,00 kn.

Važne aktivnosti na temu poticanja poduzetništva žena provodila su i županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova. Održane su tematske sjednice, stručni skupovi, edukativne radionice i tribine na temu poduzetništva žena. 2014. godine u Osijeku je održan „Sajam ženskog poduzetništva Osječko-baranjske županije“, a u Vukovaru konferencija za poduzetnice pod nazivom „Žene mogu, žene hoće“. Grad Zagreb je opširno izvijestio o tome što sve poduzima s ciljem osnaživanja poduzetništva žena. Navedeni su podaci o dodijeljenim potporama poduzetnicama u okviru nekoliko provedenih projekata, a istaknuto je i to da su Grad Zagreb i MINPO u izvještajnom razdoblju nastavili subvencionirati kamate u iznosu od 4% poduzetnicama kojima je odobren kredit prema pojedinim programima. Grad Zagreb je 2014. uveo posebnu mjeru u novi *Pravilnik o uvjetima za odobravanje potpora inovatorima* u kojem inovatorice dobivaju dodatne bodove za odobravanje potpora.

Vezano uz provedbu mjera koje imaju za cilj doprinijeti usklađivanju privatnih i profesionalnih obveza, ističemo kako je dio županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova, često u suradnji s organizacijama civilnog društva, provodio edukativne i promotivne aktivnosti u cilju ukazivanja na važnost što ravnopravnijeg sudjelovanja u brizi za djecu i kućanstvo. Daljnji razvoj društvenih servisa i javnih politika, javno zagovaranje i jačanje svijesti o podjeli roditeljske odgovornosti u tom su kontekstu temeljni preduvjeti za veće sudjelovanje žena na tržištu rada i u političkom i javnom životu lokalne zajednice.

MSPM je izvijestio kako su obiteljski centri, odnosno podružnice centara za socijalnu skrb sa sjedištem u županijama, tijekom 2014. i 2015. godine održali predavanja i radionice koje se tematski odnose na roditeljsku ulogu i roditeljsku skrb o djeci. Navode da ovu mjeru provode također putem obavljanja redovne djelatnosti savjetovanja u kojima je propitivana ravnopravnost partnerske i roditeljske uloge te promovirano korištenje roditeljskog dopusta očeva.

Od ukupno 14 mjera u ovom prioritetnom području posvećenom unaprjeđenju položaja žena na tržištu rada u potpunosti je provedeno 9 mjera, djelomično 2 mjere, dok 3 mjere nisu provedene.

3. Rodno osjetljivo obrazovanje

U području obrazovanja praćena je primjena nekoliko akata kojima se osigurava primjena načela ravnopravnosti spolova u osnovnim i srednjim školama - *Udžbeničkog standarda* („Narodne novine“, br. 65/13), *Zakona o udžbenicima za osnovnu i srednju školu* („Narodne novine“, br. 27/10 i br. 55/11) te *Pravilnika o obveznim udžbenicima i pripadajućim dopunskim nastavnim sredstvima* („Narodne novine“, br. 104/13). Stručna povjerenstva MZOS-a su, prije početka postupka prosudbe usklađenosti udžbenika i pripadajućih dopunskih nastavnih sredstava s nacionalnim i predmetnim kurikulumom, nastavnim planom i programom i *Udžbeničkim standardom*, dobila detaljne upute za rad, osobito vezano za zahtjev da udžbenici i nastavna sredstva ispunjavaju one zahtjeve koji se odnose na zaštitu ljudskih i manjinskih prava, temeljnih sloboda i prava čovjeka i građanina te ravnopravnost spolova. U procesu prosuđivanja 790 udžbenika i dopunskih nastavnih sredstava za školsku godinu 2014./2015. sudjelovalo je 340 stručnih povjerenstava, odnosno 783 osobe. Najviše rasprava u radu povjerenstava, a vezano za ravnopravnost spolova, vođeno je na temu naziva

strukovnih kvalifikacija, zvanja i zanimanja, te jednake zastupljenosti u ilustracijama i fotografijama likova obaju spola. Zbog neispunjavanja etičkih zahtjeva i potrebe ispravljanja načina na koji se promiče ravnopravnost spolova, određeni udžbenici i/ili dopunska nastavna sredstva upućeni su na doradu nakladniku ili autoru (kao npr. udžbenik prirode i društva za osnovnu školu, udžbenici stranih jezika za srednju školu i dr). Konačno negativno mišljenje povjerenstva nije dobio niti jedan udžbenik i/ili dopunsko nastavno sredstvo zbog neispunjavanja etičkih zahtjeva iz *Udžbeničkog standarda*.

U školskoj godini 2014./2015. se u 8. razredima u 30 osnovnih škola provodio eksperimentalni program *Građanskog odgoja i obrazovanja* (dalje: GOO) kao izborni predmet. Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja izradio je izvješće o eksperimentalnoj primjeni *Kurikuluma građanskog odgoja i obrazovanja* tijekom 2012./2013. te ga dostavio MZOS-u u rujnu 2015. godine. U izvješću je, među ostalim, istaknuto da većina učitelja/ica smatra da nisu bili dovoljno pripremljeni za ostvarivanje pojedinih komponenti strukture *Kurikuluma*, da je potrebno otvoriti prostor za veće sudjelovanje učenika i učenica u procesima odlučivanja o školskim pitanjima, da je potrebno nastavu više povezati sa svakodnevnim životom, dogovarati s učenicima i učenicama o sadržaju i načinima poučavanja te se koristiti istraživačkim i suradničkim metodama učenja. U samoprocjeni kompetencija učitelji/ice su procijenili da im nedostaju kompetencije za uspješnu provedbu *Kurikuluma*. Tako primjerice za ljudsko-pravnu dimenziju *Kurikuluma*, u okviru koje je uvrštena i ravnopravnost spolova, samo dvije petine učitelja/ica procijenilo je da ima kompetencije za njenu provedbu.

Povjerenstvo za pripremu uvođenja GOO-a u obrazovni sustav je u lipnju 2014. donijelo nekoliko zaključaka od kojih je najvažniji onaj koji se odnosi na obvezno uvođenje GOO kao međupredmetne nastave u sve razrede osnovne i srednje škole, počevši od školske godine 2014./2015. Uvođenje GOO kao posebnog obveznog predmeta u 8. razred osnovne škole te u 1. i 2. razred srednje škole odlučeno je odgoditi do stvaranja svih pravnih i kurikularnih pretpostavki. Također je zaključeno da se nastavi eksperimentalno provođenje GOO u zainteresiranim školama kao izborni predmet te u srednjim školama kao fakultativni predmet. Agencija za odgoj i obrazovanje (dalje: AZOO) izradila je potom *Program međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole* i *Eksperimentalni program Građanskog odgoja i obrazovanja za 8. razred osnovne škole*. Program međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja GOO ostvaruje se kroz 20 sati međupredmetne nastave, 5 sati kroz sat razrednika i 10 sati izvanučioničke nastave. Budući da Program sadrži šest strukturnih dimenzija građanske kompetencije (ljudsko-pravna, politička, društvena, kulturološka, gospodarska i ekološka), razvidno je da je za sadržaje vezane uz ravnopravnost spolova, kao dijela ljudsko-pravne dimenzije, predviđen vrlo mali broj školskih sati.

AZOO je organizirala stručna usavršavanja za provedbu međupredmetnog i interdisciplinarnog programa GOO te je uvrštavanjem na svoje internetske stranice, učinila dostupnim učiteljima/cama i nastavnicima/cama primjere dobre prakse, obrasce i materijale potrebne za njegovu provedbu. U 2014. godini organizirana su 193 državna, međužupanijska i županijska stručna skupa - za obrazovni, stručni i rukovodeći kadar u osnovnim i srednjim školama kojima je obuhvaćeno 9.938 osoba. Uvrštena je i tematski ciljana edukacija o ravnopravnosti spolova za nositelje i nositeljice odgojno obrazovanog procesa.

U 2015. godini za područje GOO u organizaciji AZOO održana su 92 stručna skupa za 4.542 nositelja/ica odgojno obrazovnog procesa, od vrtića do srednje škole. Voditelji/ice županijskih stručnih vijeća za GOO održali su u tom periodu ukupno 44 stručna skupa za 1.159 osoba.

Potrebno je nadodati da društvena, ljudsko-pravna i kulturološka dimenzija u *Programu međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole* obuhvaćaju i razvoj učeničkih kompetencija za „medijsku pismenost“ s ciljem njihovog

osposobljavanja za kritičko mišljenje i odgovorno ponašanje prema medijima, medijskom oglašavanju te utjecaju medija na odgoj i obrazovanje. Programom bi se trebale razviti kod učenika/ca komunikacijske vještine, mogućnost osvještavanja i uklanjanje stereotipa i predrasuda, razumijevanje značenja neovisnosti medija kao i prava na zaštitu privatnosti i čitav niz drugih vještina, znanja i stavova koji se odnose na medijsku pismenost.

AZOO je također nastavio s osposobljavanjem učitelja/ica i nastavnika/ica za provođenje plana i programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja koji je planiran za provedbu na satu razrednika. Uz tri druga modula (Živjeti zdravo, Prevencija ovisnosti, Prevencija nasilničkog ponašanja) provodi se i modul Spolna/rodna ravnopravnost i odgovorno spolno ponašanje. Zbog pokrenute cjelovite kurikularne reforme u 2015. godini, stručno usavršavanje za ovo područje tijekom 2013. i 2014. godine bilo je većeg intenziteta u usporedbi s 2015. godinom.

Iako među starom pedagoškom dokumentacijom koja se koristi u školama (npr. matične knjige i registri) ima i onih kod kojih nije izvršeno usklađivanje, jezični standard za sadržaj svjedodžbe, diplome, navođenjem stručnih i akademskih naziva te akademskog stupnja u muškom, odnosno ženskom rodu, ovisno o spolu primatelja/primateljice dokumenta, primjenjuju se već od 2007. godine, odnosno od donošenja *Zakona o akademskim i stručnim nazivima i akademskom stupnju* („Narodne novine“, br. 107/07 i 118/12) i *Pravilnika o sadržaju diplome i dopunskih isprava o studiju* iz 2008. godine („Narodne novine“, br. 77/08). Isti jezični standard vezano za navođenje zvanja u muškom /ženskom rodu poštuje se prilikom izdavanja dopunske isprave o studiju (supplement diploma).

Analiza statističkih podataka po spolu o uključenosti učeničke populacije u izborne/fakultativne programe pokazuje da ne postoje značajne razlike po spolu u ukupnom broju uključenih u izborne programe jer je primjerice u 2013./2014. školskoj godini bilo 49,1% učenika i 50,9% učenica koji su pohađali izbornu nastavu, dok je za fakultativnu nastavu zainteresirano bilo nešto više učenica (57,8%) nego učenika (42,2%). Nije međutim dostupna analiza podataka za pojedinačne nastavne predmete, osim uključenosti u vjeronauk i etiku. Nedostupna je i analiza godišnjih odstupanja u broju uključenih učenika/ica u pojedinačne izborne, odnosno fakultativne programe kao i uzroka takvih promjena, utjecaja različitih motivirajućih čimbenika na izbor predmeta, učinaka pro-aktivnih mjera škola da se postigne spolna uravnoteženost u onim izbornim/fakultativnim predmetima u kojima je utvrđena spolna neuravnoteženost, kao i čitav niz drugih, za ovo područje važnih, informacija.

HZZ je u 2014. godini izradio 4. verziju računalnog programa „*Moj izbor*“ koja sadrži 350 opisa zanimanja, a dopunjena je novim nazivljima zanimanja u muškom i ženskom rodu. Računalni program „*Moj izbor*“ koristio se na 37 licenciranih lokacija – u svim područnim uredima HZZ-a, Centrima za informiranje i savjetovanje o karijeri - CISOK centrima, u osnovnim i srednjim školama, ustanovama za obrazovanje odraslih te drugim institucijama na tržištu rada. U 2015. godini u okviru projekta „*Novi pristupi HZZ-a u pružanju usluga klijentima*“, računalni sustav „*Moj izbor*“ nadopunjen je priručnikom te je razvijen i portal e-Usmjeravanje. Portal sadrži i upitnike samoprocjene koji pomažu korisnicima/cama u procjeni vlastitih interesa i kompetencija u svrhu odabira karijere te u procjeni osobina koje su poželjne na tržištu rada, poput komunikacijskih vještina, timskog rada i sl. Svi upitnici sadrže inačice u muškom i ženskom rodu, čime HZZ doprinosi promicanju ravnopravnosti spolova posebno kod učenika/ica koji su najčešći posjetitelji ovog portala.

U cilju informiranja o mogućnostima školovanja u srednjim školama na području RH, HZZ svake godine izrađuje i pet regionalnih brošura „*Kamo nakon osnovne škole?*“, za pet hrvatskih regija o mogućnostima upisa u srednje škole. U sve nazive obrazovnih programa navedenih u brošuri,

unesena su rodno osviještena nazivlja zanimanja čime se promovira rodna ravnopravnost u učeničkoj populaciji. U 2014. godini pripremljena je online verzija brošure, koja je uvrštena na web stranice HZZ-a i CISOK-a.

Rodno osjetljiv pristup pri donošenju odluke o odabiru zanimanja primjenjuje se u redovnim aktivnostima profesionalnog usmjeravanja u HZZ-u, kao i putem predstavljanja rodno netradicionalnih zanimanja na Sajmovima poslova u područnim uredima HZZ dva puta godišnje. Uz redovno održavanje Sajma poslova, 2014. su održana i dva Europska dana poslova u organizaciji EURES Hrvatska, u Splitu i Opatiji.

Na temelju javnog natječaja, a sukladno *Pravilniku o uvjetima i načinu ostvarivanja prava na državnu stipendiju* („Narodne novine“, br. 135/14) MZOS je u 2014./2015. školskoj godini dodijelilo 2.955 novih stipendija (2.041 žena, 914 muškaraca). Osim novih stipendija, u sustavu stipendiranja u prvoj polovici 2014. godine bilo je dodatno 2.125 (1.536 žena, 589 muškaraca) ranijih korisnika/ca stipendija, a njihov je broj krajem 2014. godine, nakon objavljene godišnje provjere statusa starih korisnika/ca državne stipendije, smanjen na 613 (452 žena, 161 muškaraca). MZOS je dodijelilo u 2015. godini 5.200 državnih stipendija (3.594 žena, 1.606 muškaraca) na temelju javnog natječaja te 172 stipendije (135 žena, 37 muškaraca) sukladno *Pravilniku o dodjeljivanju državnih stipendija redovitim studentima i studenticama dodiplomskih studija i naknada dijela troškova školarine studentima/cama poslijediplomskih studija* („Narodne novine“, br. 151/02). MZOS je u 2014. godini za stipendiranje studenata i studentica doznačilo ukupno 41.843.900,00 kn, a u Državnom proračunu za 2015. godinu isplanirano je 60.000.000,00 kn na ovoj aktivnosti.

Od ukupno 9 mjera u ovom tematskom području provedeno je 6 mjera, 2 mjere su djelomice provedene, dok 1 mjera nije provedena.

4. Ravnopravnost u procesu odlučivanja u političkom i javnom životu

Ovo poglavlje obuhvaća mjere usmjerene uspostavi uravnotežene zastupljenosti žena i muškaraca u procesima odlučivanja u predstavničkim i izvršnim tijelima vlasti na svim razinama, te donošenju odluka u gospodarskim procesima. Također, poglavlje sadrži i mjere čiji je cilj unaprjeđenje položaja žena u sportu. Unatoč naporima koji su u izvještajnom razdoblju poduzeti kako bi se ostvario jedan od važnih ciljeva *Nacionalne politike* - postizanje uravnotežene zastupljenosti muškaraca i žena u političkom i javnom životu ostvaren je neznatan napredak ka postizanju toga cilja.

Na kandidacijskim listama za parlamentarne izbore 2015. godine bilo je ukupno 41,4% žena na svim listama. No, po okončanju izbora izabrane su svega 23 zastupnice u Hrvatski sabor, svega 15,2%. Pomicanjem mjesta na listama zbog prelaska u izvršnu vlast udjel zastupnica 8. saziva Hrvatskoga sabora (siječanj – srpanj 2016.) je nešto porastao (19,8%). 7. saziv Hrvatskoga sabora (2011. – 2015.) zaključio je svoj rad sa 113 zastupnika i 38 zastupnica, iz čega je vidljivo da je udjel zastupnica iznosio 25,1%. Isti saziv je na početku svoga rada brojio 8 žena manje (19,8%).

Uoči navedenih izbora za Hrvatski sabor, koji su održani 8. studenoga 2015. godine, te u okviru kampanje za povećanje udjela kandidatkinja na izbornim listama pod nazivom „*Uravnotežimo se*“, URS je tiskao letak namijenjen građankama i građanima. Kampanja se provodila s ciljem upozoravanja na poštivanje odredbi *ZORS-a*, kojim se od političkih stranaka i ostalih ovlaštenih predlagatelja izbornih lista tražilo da prilikom sastavljanja lista za predstavnička tijela na izborima svih razina, vode računa o uravnoteženoj zastupljenosti žena i muškaraca, odnosno da udio podzastupljenog spola ne bude niži od 40%. Letak je tiskan u 10.000 primjeraka, a u letku je uz osnovne informacije i statističke podatke vezane uz izbore, URS ukazao i na mogućnost

preferencijalnog glasanja za kandidatkinje na izbornim listama. Iako su mnoge organizacije civilnog društva kao i lokalna, županijska i gradska povjerenstva za ravnopravnost spolova provodile aktivnosti s ciljem povećanja udjela žena na kandidacijskim listama, nažalost, rezultati izbora su pokazali da je broj izabranih kandidatkinja manji nego u prošlom sazivu Hrvatskoga sabora.

Politički život 2014. godine označili su izbori za Europski parlament, a na svim kandidacijskim listama bilo je ukupno 275 kandidata/kinja od kojih 65,4% muškaraca i 34,5% žena. S obzirom na rezultate može se ustvrditi da je u ovom slučaju paritet ne samo postignut, već i premašen u korist žena jer je od ukupno 11 izabranih kandidata/kinja čak 6 žena (54,5%). U odnosu na prve izbore za EU parlament održane 2013. godine ovo predstavlja napredak, budući da je tada od ukupno 12 izabranih kandidata/kinja izabrano također 6 žena (50%).

U sklopu provedbe mjera iz *Nacionalne politike* za razdoblje od 2011. do 2015. godine, objavljeni su podaci o svim predloženim kandidacijskim listama i kandidatkinjama/kandidatima za izbore u Europski parlament. Tijekom 2014., Državno izborno povjerenstvo (dalje: DIP) je na temelju *Zakona o lokalnim izborima* („Narodne novine“, br. 144/12) na svojim internetskim stranicama objavljivalo podatke o pravovaljano predloženim kandidacijskim listama i zbirnim listama na prijevremenim izborima za članove/ice predstavničkih tijela jedinica lokalne samouprave, te podatke o rezultatima prijevremenih izbora za članove/ice predstavničkih tijela jedinica lokalne samouprave. S navedenom praksom nastavljeno je i u 2015. godini.

URS se na poziv Ureda za informiranje Europskog parlamenta u RH uključio u kampanju za izbore za Europski parlament pod sloganom „*Djeluj. Biraj. Utječi.*“, koja je bila informativnog karaktera, s ciljem upoznavanja građana i građanki s novim ingerencijama Europskog parlamenta i implikacijama njegovog rada na građane/ke zemalja članica, ali i poticanja građana/ki da izađu na izbore.

URS je bio i jedan od partnera Otvorenoj medijskoj grupaciji, koja je dobila povjerenje Europskog parlamenta za provedbu medijske kampanje o potrebi glasovanja na izborima za Europski parlament „*Iskoristi svoju moć, donesi odluku!*“.

No, ono što je 2015. godine prije parlamentarnih izbora utjecalo na smjer u postupanju velikog broja političkih stranaka prilikom kreiranja lista je *Odluka Ustavnog suda RH o ukidanju pravila kvote na izbornim listama političkih stranaka*, koja je bila propisana *Zakonom o izborima zastupnika u Hrvatski sabor* („Narodne novine“, br. 116/99, 109/00, 53/03, 69/03, 167/03, 167/03, 44/06, 19/07, 20/09, 145/10, 24/11, 93/11, 120/11, 19/15, 104/15). Prema navedenoj odluci ukinuta je odredba o neprihvatanju kao nepravovaljanih od strane DIP-a onih kandidacijskih lista na kojima nije uključeno najmanje 40% pripadnika/ca jednog spola.

Tim povodom URS je izdao priopćenje za javnost u kojoj je istaknuto da je u *Nacionalnoj politici* ravnopravnost spolova u procesu odlučivanja u političkom i javnom životu izdvojena kao jedno od prioritetnih područja djelovanja te da su razvoj višestranačkog demokratskog sustava i postizanje ravnopravnosti spolova kompatibilni procesi.

URS je tijekom 2015. pratio spolni sastav izaslanstava i povjerenstava Hrvatskoga sabora u međunarodnim tijelima. Analizom je utvrđeno da je u 7. sazivu Hrvatskoga sabora (2011. – 2015.) u članstvu 8 stalnih izaslanstava zastupljenost žena bila 28% (od ukupno 47 članova/ica, 13 je bilo žena), a među predsjednicima/ama izaslanstava 25% (2 žene od ukupno 8). Od ukupno 70 međuparlamentarnih skupina prijateljstva žene su bile voditeljice 13 skupina (19%). Od radnih tijela, ukupno 29 odbora, žena je u članstvu bilo 26%, a među vanjskim članovima odbora 33%. U vrijeme zaključenja 7. saziva 3 žene su bile predsjednice odbora (10,3%), a 6 potpredsjednice (20,6%).

Tijekom 2014. i 2015. godine županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova bila su vrlo aktivna u promicanju političke participacije žena. Uz objave kandidacijskih lista sa spolno razlučenim podacima, te lista o izabranima sa spolno razlučenim podacima, provođena su istraživanja sa svrhom uvida u omjere broja žena i muškaraca na kandidacijskim listama za izbore kroz godine. Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije je po provođenju izbora za Europski parlament 2014. godine izvršilo analizu kandidiranih i izabranih žena po listama, kao i broj preferencijalnih glasova koje su žene dobile u odnosu na broj preferencijalnih glasova koje su dobili muškarci čime je ukazalo na potrebu podizanja svijesti o neprihvatljivosti isključenosti žena iz procesa političkog odlučivanja na svim razinama. Osim toga, Gradska skupština Grada Zagreba propisala je *Odlukom o raspoređivanju sredstava za redovito godišnje financiranje političkih stranaka i nezavisnih gradskih zastupnika u 2014.* da će političkoj stranci za svakog izabranog gradskog zastupnika podzastupljenog spola pripasti pravo na naknadu u visini 10% iznosa predviđenog za svakog gradskog zastupnika.

Sastav Vlade RH 2015. godine, u posljednjoj godini svoga mandata, brojio je 3 žene od ukupno 19 članova/ica (15,7%). 2011. godine, također u posljednjoj godini svoga mandata, u Vladi RH od 18 članova bilo je 2 žene (11,1%) od kojih je jedna bila predsjednica Vlade.

Uravnotežena zastupljenost oba spola u redovima najviših dužnosnika i dužnosnica u izvještajnom razdoblju nije postignut – na dužnosničkim položajima ipak je bilo imenovano znatno više muškaraca nego žena, osim kada se radilo o položaju pomoćnika/ce ministra/ice gdje je postignut paritet. No, bitno je napomenuti da je u tijelima državne uprave donekle ipak postignut napredak kod postavljanja na rukovodeća službenička radna mjesta. Ukupno gledano, prema podacima Državnog zavoda za statistiku (dalje: DZS) u izvještajnom razdoblju udio žena među dužnosnicima i dužnosnicama i rukovodećim službenicima i službenicama je iznosio 33%, što čini blagi porast u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje kada je iznosio 30%.

Pri imenovanju na rukovodeće i više diplomatske položaje u službi vanjskih poslova, Ministarstvo vanjskih i europskih poslova (dalje: MVEP) navodi da je osobitu pažnju pridavalo ravnomjernoj zastupljenosti muškaraca i žena, dajući prednost podzastupljenom spolu, te je ugradilo rodnu perspektivu u sve svoje vanjskopoličke aktivnosti u okviru sudjelovanja u međunarodnim i regionalnim organizacijama i forumima, posebno u okviru EU, NATO, UN, OESS i Vijeća Europe (dalje: VE), kao i u bilateralne odnose s trećim zemljama. U 2015. godini bilježi se značajan napredak u djelovanju opunomoćenih veleposlanica (27,7%) u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje (17%). Ministarstvo obrane (dalje: MORH) je izvijestilo da je u razdoblju od 2011. do 2014. godine, vidljiv blagi trend porasta udjela žena na zapovjednim i voditeljskim dužnostima, dok je udio časnica u Oružanim snagama Republike Hrvatske (dalje: OSRH) u 2014. godini bio 14,69% što je jedna od najvećih zastupljenosti u NATO/EU.

U 2014. godini Vlada RH je u razna povjerenstva, komisije i radne skupine imenovala 351 osobu, od toga 235 žena (66,9%), a u upravna vijeća, upravne odbore agencija i sličnih institucija imenovano je ukupno 255 osoba, a od toga 102 žene (40%). U 2015. godini u razna povjerenstva, komisije i radne skupine Vlada RH je imenovala 254 osobe od čega 121 ženu (47,6%), a u upravna vijeća, upravne odbore agencija i sličnih institucija u 2015. imenovane su ukupno 73 osobe, a od toga 35 žena (47,9%).

U pogledu zastupljenosti oba spola u 2014. i 2015. godini kod imenovanja u državna tijela i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave vidljiv je blagi napredak, no problemi prisutni u prethodnom izvještajnom razdoblju uočavaju se i danas. Uvidom u internetske stranice županija i Grada Zagreba ustanovljeno je da, unatoč obvezama iz *Nacionalne politike*, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ne vode rodnu statistiku. Iako županije na svojim internetskim

stranicama imaju vidljive popise članova i članica izvršnih i predstavničkih tijela na županijskoj razini, podaci nisu razlučeni po spolu i iz njih nije razvidno koliki postotak čine žene. Isto vrijedi i za dostupne podatke u predstavničkim tijelima na općinskoj i gradskoj razini. Spolno razlučeni podaci o dužnosnicima i dužnosnicama, kao i o rukovodećim državnim službenicima i službenicama, vode se i javno su dostupni u dijelu tijela državne uprave, iako je pri izradi planova djelovanja za uspostavljanje i promicanje ravnopravnosti spolova, što je obveza iz *ZORS-a*, bilo potrebno izraditi i priložiti rodnu statistiku.

Neuravnotežena spolna zastupljenost prisutna je i u upravljačkim strukturama u poslovnim subjektima u RH: istraživanje Ureda pravobraniteljice za ravnopravnost spolova iz 2014. godine pokazalo je da su u tijelima upravljačke razine (uprava, upravni odbor i nadzorni odbor), žene u 2014. godini bile zastupljene s udjelom od 24%.

Izvješća o provedbi mjere koja se odnosi na povećanje udjela žena u upravljačkim strukturama sportskih saveza i drugih sportskih organizacija pokazuje da je u 2014. i 2015. godini zastupljenost žena na upravljačkim pozicijama u Hrvatskom olimpijskom odboru (dalje: HOO), ista - 17% i kao takva u potpunosti korespondira s podacima iz prethodnog izvještajnog razdoblja.

2014. godine Međunarodni olimpijski odbor (dalje: MOO) dao je smjernice za sastavljanje i ažuriranje statuta nacionalnih sportskih odbora sa svrhom pomoći identificiranja niza osnovnih zahtjeva koji proizlaze iz Olimpijske povelje i koji se izričito moraju spomenuti u statutima. Slijedom navedenog HOO je u Pročišćeni tekst Statuta HOO-a iz 2014. godine u Temeljne odredbe uveo odredbu prema kojoj se HOO obvezuje, sukladno zadaćama i ulozi na nacionalnoj razini, sudjelovati u aktivnostima promicanja mira i žena u sportu.

U razdoblju 2014./2015. kategoriziranih sportašica je bilo 37%, dok je 37% bilo vrhunskih sportskih postignuća sportašica (186 postignuća sportašica od 508 ukupnih sportskih postignuća na natjecanjima).

URS je preveo u listopadu 2015. godine *Preporuku Odbora ministara/ministrica državama članicama Vijeća Europe o rodno osviještenoj politici u sportu*, koju je krajem godine i tiskao u 500 primjeraka, a nastavljena je i distribucija publikacije „*Ravnopravnost spolova u športu – Dostupnost športskih aktivnosti djevojčicama i ženama*“ u izdanju Biblioteke ONA URS-a.

Od ukupno 14 mjera u ovom području provedeno je 5 mjera, 7 mjera provedeno je djelomično, a 2 mjere nisu provedene.

5. Uklanjanje nasilja nad ženama

S obzirom da su mjere za suzbijanje obiteljskog nasilja bile sadržane u *Nacionalnoj strategiji zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2011. do 2016. godine* („Narodne novine“, br. 20/11) u ovom tematskom području provodile su se ciljane mjere vezane uz uklanjanje svih drugih oblika nasilja nad ženama i unaprjeđenje položaja žena žrtava, unaprjeđenje sustava vođenja statističkih podataka, međusektorske suradnje i edukacije nadležnih tijela te osvještavanje javnosti o pojavi i načinima suzbijanja rodno uvjetovanog nasilja.

Žrtve prekršajnih i kaznenih djela nasilja u obitelji i drugih oblika nasilja, uključujući seksualno nasilje, i nadalje su najčešće žene. Tijekom izvještajnog razdoblja, prema podacima pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, bilježi se pad prekršajnih djela nasilja u obitelji za 7,4%.

2014. godine podnesene su 14.874 prekršajne prijave, a 2015. godine 13.775. S druge strane značajno je povećan broj žena-žrtava u kaznenim djelima nasilja u obitelji. 2014. godine zabilježeno je 1.107 kaznenih djela s elementima nasilja u obitelji, što u odnosu na 2013. godinu predstavlja povećanje od 23,9%. 2015. godine registriran je dodatni značajan porast navedenih kaznenih djela u odnosu na 2014. godinu, na ukupno 2.200 prijavljenih (uvećanje za 100%). Prema podacima Ministarstva unutarnjih poslova (dalje: MUP) porastao je broj prijave kod kaznenih djela silovanja od 57 slučajeva 2014. godine do 72 u 2015. godini.

Navedeni podaci upućuju na češće prijavljivanje kaznenih djela, ali ukazuju i na nužnost daljnjeg poduzimanja sustavnih napora od strane svih ključnih dionika s ciljem suzbijanja nasilja nad ženama koje i nadalje ostaje raširen i ozbiljan društveni problem i, ujedno, najteži oblik kršenja njihovih ljudskih prava.

Prema izvješćima nadležnih tijela razvidno je da je došlo i do napretka vezanog uz zakonodavni i strateški okvir, međusektorsku suradnju, usklađivanju metodologije prikupljanja i analize statističkih podataka sa standardima EU, edukaciji stručnog osoblja te podizanju razine osviještenosti društva u cjelini i ciljanih skupina.

Hrvatski sabor donio je 2015. godine izmjene *Kaznenog zakona* („Narodne novine“, br. 56/15) dodatno usklađene s relevantnim međunarodnim standardima. One, između ostalog, sadrže odredbe kojima je vraćeno zasebno kazneno djelo nasilja u obitelji. Pitanja vezana za podršku i zaštitu žrtvama i svjedocima unaprijeđena su izmjenama *Zakona o kaznenom postupku* iz 2014. godine („Narodne novine“, br. 152/14). U svrhu reguliranja statusa i prava žrtava seksualnog nasilja u Domovinskom ratu, donesen je *Zakon o pravima žrtava seksualnog nasilja za vrijeme oružane agresije na Republiku Hrvatsku u Domovinskom ratu* („Narodne novine“, br. 64/15). Unutar zakonskog roka donesena su i dva pravilnika koji omogućuju potpunu provedbu istog Zakona - *Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja statusa i prava žrtve seksualnog nasilja u Domovinskom ratu* („Narodne novine“, br. 97/15) i *Pravilnik o ustrojstvu i načinu rada Povjerenstva za žrtve seksualnog nasilja* („Narodne novine“, br. 97/15). Stupanjem na snagu navedenog Zakona utječe se na podizanje društvene svijesti o počinjenom seksualnom nasilju u Domovinskom ratu i potrebi zaštite ovih žrtava. Uz navedeno, te uz priznavanje statusa i osiguranje sveobuhvatne skrbi pozitivno se utječe na socijalnu reintegraciju te unaprijeđenje položaja i adekvatnu zaštitu prava, kako žena, tako i svih žrtava seksualnog nasilja iz Domovinskog rata.

MZOS je izradio Nacrt prijedloga Zakona o sportu kojim se predviđaju strože prekršajne odredbe i sankcije za bilo koji oblik nasilja, uključujući i nasilje nad ženama.

2014. godine Vlada RH donijela je novi *Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*, a 2015. godine *Nacionalnu strategiju razvoja sustava podrške žrtvama i svjedocima u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2016. do 2020. godine* („Narodne novine“, br. 75/15)

Ostalo je otvoreno pitanje ratifikacije *Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji* (tzv. *Istanbulske konvencije*) koju je RH potpisala u siječnju 2013. godine, iako su u tu svrhu provedene brojne zagovaračke aktivnosti. Od državnih tijela za ratifikaciju su se zalagali MVEP, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske (dalje: DORH) i URS, kao i županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova te kontinuirano brojne udruge. URS je u okviru projekta „*Moj glas protiv nasilja*“ tiskao i distribuirao 7.000 primjeraka hrvatskog izdanja *Istanbulske konvencije*. Na ratifikaciju Konvencije Hrvatsku su, osim EU i VE, pozvali i Vijeće UN-a za ljudska prava i UN Odbor za uklanjanje diskriminacije žena u preporukama upućenim povodom razmatranja 2. nacionalnog izvješća u okviru *Univerzalnog periodičnog pregleda stanja ljudskih prava*

te 4. i 5. Izvješća RH o primjeni *UN Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena* 2015. godine.

DZS prikuplja i publicira statističke pokazatelje o počiniteljima kaznenih djela i počiniteljima pojedinih drugih oblika nasilja nad ženama uključujući analizu socio-demografskih obilježja počinitelja i odluke tijela kaznenog postupka te odluke prekršajnih sudova. Podatke redovito prikupljaju i objavljuju i MUP, DORH, MP, MZ i MSPM.

Pojedina tijela državne uprave su samostalno i/ili u suradnji/suorganizaciji s drugim institucijama, ustanovama i udrugama u izvještajnom razdoblju održala više od 50 seminara, radionica, tečajeva, treninga, stručnih skupova, programa, kao i brojna predavanja namijenjena edukaciji i usavršavanju svih stručnih osoba koje se susreću s problematikom rodno uvjetovanog nasilja. MUP i Policijska akademija provodili su niz edukacija, seminara i tečajeva za policijske službenike/ce i polaznike/ce Policijske akademije vezano za područje zaštite i pomoći žrtvama diskriminacije na temelju spolne orijentacije, rodnog identiteta i rodnog izražavanja te suzbijanja zločina iz mržnje, pri čemu se aktivno surađivalo s predstavnicima/cama udruga koji su održali niz predavanja iz navedenih područja.

Cijeli niz različitih aktivnosti u ovom području provodila su i županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova u suradnji s lokalnom zajednicom.

Radi podizanja razine osviještenosti društva o neprihvatljivosti bilo kojeg oblika nasilja nad ženama, URS i MUP, u suradnji s partnerima, proveli su ciljane kampanje.

U okviru natječaja Programa Zajednice za zapošljavanje i socijalnu solidarnost - PROGRESS „*Potpora informacijskim i komunikacijskim aktivnostima usmjerenim na uklanjanje nasilja nad ženama*“, URS je u suradnji s partnerskim udrugama Ženska soba i CESI, provodio dvogodišnji projekt/kampanju (od prosinca 2013. do kraja studenog 2015. godine) „*Moj glas protiv nasilja*“ sufinanciran sredstvima EK. Glavni cilj projekta bilo je podizanje svijesti javnosti o neprihvatljivosti svih oblika nasilja nad ženama i djevojčicama/djevojkama uključujući obiteljsko nasilje i odašiljanje poruke o nužnosti nulte tolerancije na sve oblike rodno uvjetovanog nasilja. Specifični ciljevi projekta uključili su osvještavanje javnosti o neprihvatljivosti svih oblika nasilja nad ženama i djevojkama/djevojčicama, s posebnim naglaskom na seksualno i obiteljsko nasilje, podizanje razine znanja i svijesti o problematici seksualnog nasilja i učinkovitoj primjeni *Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*, te podizanje znanja i svijesti mladih. Ciljane skupine uključile su stručne djelatnike/ce i službenike/ce u državnim tijelima, institucijama i udrugama, saborske zastupnike/ce, članove/ice županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova, radio i TV postaje, ranjive skupine žena i djevojčica/djevojaka (posebice mlade žene, žene s invaliditetom, žene na selu, djevojke korisnice usluga javnih ustanova, Romkinje), srednjoškolske profesore/ice, učenike/ce srednjih škola i studente/ice, kao i opću populaciju. U okviru projekta provedena je opsežna javna kampanja putem emitiranja radijskog i TV spota u medijima diljem RH, socijalnih medija, gostovanja u raznim emisijama, putem izjava za medije i dr. Tiskano je i distribuirano više od 30.000 primjeraka publikacija i promidžbenih materijala uključujući *Istanbulsku konvenciju*, *Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja* na hrvatskom i engleskom jeziku, *Smjernice za medijsko izvještavanje o nasilju u obitelji*, „*Pregled provedbe Pekinške platforme za djelovanje u državama članicama EU-a: Nasilje nad ženama - podrška žrtvama: Glavni nalazi*“ i dr. Održan je niz edukacija za ciljane skupine te između ostalog i prva Međunarodna konferencija o seksualnom nasilju „*Sustav javnih politika i podrške za žrtve seksualnog nasilja*“. Suradnja je unaprijeđena sa svim ključnim dionicima, a posebice sa županijskim/lokalnim povjerenstvima za ravnopravnost spolova koja su se brojnim aktivnostima aktivno uključila u provedbu projekta. Provedbom kampanje i projekta značajno je unaprijeđeno

znanje i svijest ciljanih skupina te je odaslana jasna poruka o neprihvatljivosti rodno uvjetovanog nasilja.

Redovito se provodila i nacionalna preventivnu kampanja „Živim život bez nasilja“ MUP-a u suradnji s MZOS s ciljem senzibilizacije javnosti na problem nasilja te poticanja na prijavljivanje nasilja. Kampanja je bila namijenjena učenicima/cama osnovnih i srednjih škola, nastavnicima/cama, roditeljima te cjelokupnoj zajednici. U izvještajnom periodu provedene su brojne aktivnosti u školama i druga događanja diljem RH.

Nastavilo se s provedbom globalne kampanje „*Milijarda ustaje*“, kao i nacionalne „*Kampanje Bijele vrpce*“ SOIH-a i partnera URS-a, ULJPPNM-a i Grada Zagreba.

U 2015. godini SOIH je organizirao prvu konferenciju žena s invaliditetom pod nazivom „Položaj žena s invaliditetom u RH“. Cilj Konferencije bio je spoznati u različitim interesnim područjima poteškoće s kojima se žene s invaliditetom suočavaju te načine pružanja podrške pri učinkovitom rješavanju poteškoća, s posebnim naglaskom na težak položaj žena s invaliditetom u ruralnim sredinama i žena s invaliditetom žrtava nasilja.

U promatranom razdoblju nije došlo do povećanja broja skloništa za žrtve nasilja te u RH i nadalje radi samo 19 autonomnih ženskih skloništa za žene žrtve nasilja i 1 specijalizirani Centar za žene žrtve seksualnog nasilja. Udruge, koje ujedno pružaju usluge psihosocijalne i pravne pomoći, vode i SOS telefone dostupne ženama i djeci žrtvama svih oblika nasilja (npr. SOS telefon za žene s invaliditetom žrtve nasilja). Usluge savjetovanja dostupne su i putem domova zdravlja i drugih institucija.

Osim ranije navedenih publikacija URS je nastavio s distribucijom *Deklaracije UN-a o uklanjanju nasilja nad ženama*, a MSPM s tiskanjem ažuriranog *Adresara ustanova, organizacija i ostalih institucija koje pružaju pomoć, podršku i zaštitu žrtvama nasilja u obitelji*.

Svake godine s velikim brojem različitih aktivnosti redovito su obilježavani 22. rujna - Nacionalni dan protiv nasilja nad ženama i 25. studeni – Međunarodni dan protiv nasilja nad ženama.

Od ukupnog broja projekata u području ravnopravnosti spolova financiranih od strane pojedinih tijela državne uprave i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave najčešće su podržani projekti nevladinih udruga namijenjeni suzbijanju svih oblika nasilja nad ženama uključujući obiteljsko nasilje.

Od ukupno 10 mjera u ovom području provedeno je 8 mjera, djelomično je provedena 1 mjera, a 1 mjera nije provedena.

6. Međunarodna politika i suradnja

Najvažniji cilj vezan uz pitanja međunarodne politike i suradnje, čiji su glavni nositelji provedbe bili URS i MVEP, odnosio se na upoznavanje javnosti s politikama ravnopravnosti spolova EU i drugih međunarodnih organizacija, prije svega UN-a i VE. S druge strane, o provedbi politike ravnopravnosti spolova u RH redovito su se izvještavala nadležna međunarodna tijela. Iz dostavljenih izvješća razvidno je da je u promicanju politika ravnopravnosti spolova u međunarodnom okružju RH u proteklom razdoblju imala aktivnu ulogu.

URS je u izvještajnom periodu nastavio s distribucijom hrvatskog izdanja *Strategije za ravnopravnost između žena i muškaraca 2010.-2015.* EK koju je tiskao 2011. godine. Putem zasebne podstranice „Ravnopravnost spolova u EU“, koja je izrađena u okviru internetske stranice URS-a www.ravnopravnost.gov.hr, javnosti su dostupne informacije posvećene položaju žena i promicanju

ravnopravnosti spolova u EU uključujući poveznice na najvažnije strateške i druge dokumente u ovom području.

Najnoviji akcijski plan odnosno *Strateško djelovanje za ravnopravnost spolova 2016. – 2019.* EK na hrvatskom jeziku dostupan je na internetskoj stranici URS-a. URS je za potrebe izrade ovog dokumenta dostavio EK tražene informacije o hrvatskim nacionalnim strategijama i planovima za ravnopravnost spolova kao i o glavnim područjima koje ove strategije i planovi obuhvaćaju.

Ravnateljica URS-a je u svojstvu članice aktivno sudjelovala u radu Skupine visoke razine za uvođenje rodno osviještene politike (kojoj zemlje članice EU dvaput godišnje dostavljaju izvješća o najnovijem napretku kao i u radu Savjetodavnog odbora za jednake mogućnosti za žene i muškarce EK).

Tadašnja potpredsjednica Vlade i ministrica vanjskih i europskih poslova pridružila se zajedničkom pismu (listopad 2014.) u kojem su ministri/ice 19 država članica EU pozvali EK da snažnije ugradi rodnu dimenziju u provedbu, praćenje i evaluaciju svih politika u okviru *Strategije Europa 2020.*

Nastavljena je intenzivna suradnja s EIGE-om putem članstva predstavnice RH u njegovu Stručnom forumu, sudjelovanja predstavnic URS-a na različitim konzultativnim sastancima, dostavi traženih očitovanja i informacija vezanih uz podatke o ravnopravnost spolova u RH, kao i tematskim online raspravama na EuroGender mreži (stranici Europske mreže za ravnopravnost spolova).

U organizaciji EIGE-a u Ateni je u veljači 2014. godine održan konzultativni sastanak na temu „Od praksi s potencijalom do dobrih praksi u području poduzetništva žena“. Na sastanku su predstavljena 24 primjera dobrih praksi u području poduzetništva žena te je u skladu s EIGE-ovom metodologijom, u užu izbor od identificiranih 12 primjera, kao primjer dobre prakse izabran program kreditiranja za žene poduzetnice kojeg od 2011. godine provodi HBOR u suradnji s MINPO i Hrvatskom agencijom za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG BICRO).

S namjerom da u listopadu 2015. godine pokrene „online platformu za rodno osviještenu politiku“ (<http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming>), u svrhu olakšavanja integracije rodne perspektive u aktivnosti svih zaposlenih u EU institucijama i vladinim tijelima zemalja članica, EIGE je izradio pregled dosadašnjih postignuća za svaku državu članicu EU.

E-knjižnici u sklopu Informacijsko-dokumentacijskog centra (RDC) EIGE-a dostavljene su poveznice na nacionalne zakonodavne i strateške akte, politike i druge dokumente i publikacije. Na internetskim stranicama EIGE-a ukupno je bilo 532 reference koje su se odnosile na politiku ravnopravnosti spolova u RH.

Prema Indeksu EIGE-a za ravnopravnost spolova, koji predstavlja važan instrument za mjerenje napretka u području ravnopravnosti spolova, index za RH iznosio je 39,8 u odnosu na 52,9 u EU 28. (<http://eige.europa.eu/gender-statistics>).

U svibnju 2015. godine su predstavnici/e EIGE-a posjetili URS pri čemu su razmijenjena stajališta o rodnoj ravnopravnosti u RH i EU.

Kao što smo to ranije naveli prevedena je i tiskana publikacija EIGE-a „*Pregled provedbe Pekinške platforme za djelovanje u državama članicama EU-a: Nasilje nad ženama-podrška žrtvama nasilja: Glavni nalazi*“.

Ravnateljica URS-a koordinirala je suradnju s VE u svojstvu nacionalne kontakt osobe za provedbu *Transverzalnog programa VE na području ravnopravnosti spolova* i kao članica Komisije za

ravnopravnost spolova VE. Na konferenciji koju su VE i švicarski Federalni ured za ravnopravnost spolova organizirali u Bernu pod nazivom „Prema zajamčenom ravnopravnom pristupu žena pravdi“ predstavljeno je izdanje „Kompilacije primjera dobrih praksi koje smanjuju postojeće prepreke i olakšavaju pristup žena pravdi“, u koje je uvršten i prilog MP RH³.

URS je preveo, tiskao, promovirao i distribuirao *Strategiju VE za ravnopravnost spolova od 2014. do 2017.* što je istaknuto kao primjer dobre prakse u promicanju politika i standarda VE u njegovom Izvješću za 2014. godinu o *Provedbi Strategije za ravnopravnost spolova 2014.-2017.*, koje uključuje pregled napretka zemalja članica u provedbi pet strateških ciljeva ove *Strategije*. U svom Izvješću za 2015. VE je izdvojilo RH kao primjer dobre prakse u provedbi nekoliko aktivnosti, uključivši provedbu mjera vezanih uz promidžbu *Istanbulske konvencije*.

RH je u 2014. i 2015. godini podnijela i predstavila na nadležnim tijelima UN-a nekoliko opširnih i važnih izvješća vezanih uz provedbu *Pekinške deklaracije i Platforme za djelovanje, Univerzalnog periodičnog pregleda stanja ljudskih prava, Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i UN-ove Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena*,

URS je izradio i u svibnju 2014. godine putem MVEP-a dostavio UN-ovoj Gospodarskoj komisiji za Europu (dalje: UNECE) *Izvješće Republike Hrvatske o primjeni Pekinške deklaracije i Platforme za djelovanje (1995) i rezultata 23. posebne sjednice Opće skupštine UN-a (2000) – Peking +20*. Izvješće uključuje iscrpan pregled postignuća i izazova u promicanju ravnopravnosti spolova i osnaživanju žena od 1995. godine do danas, kao i napretka u provedbi kritičnih područja zabrinutosti *Platforme za djelovanje* od 2009. godine. Isto je dostupno za preuzimanje na internetskoj stranici URS-a.

UNECE je za potrebe sastanka koji je u organizaciji UNECE-a i UN Women održan u Ženevi, u studenom 2014. godine, izradio izvještaj pod nazivom „Regionalni pregled napretka: regionalna sinteza“ na temelju dostavljenih nacionalnih izvješća o provedbi *Pekinške deklaracije i Platforme za djelovanje*. U ovom Izvještaju UNECE je među značajna postignuća RH istaknuo petogodišnja donošenja *Nacionalne politike za ravnopravnost spolova*, donošenje *Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji 2011.-2016.*, *Strategije razvoja poduzetništva žena 2014.-2020.*, *Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka vrata maternice*, izmjene *Zakona o mirovinskom osiguranju* iz 2010. godine kojim se starosna granica za žene postupno izjednačava s dobnom granicom za muškarce, produljenje minimalnog trajanja roditeljskog dopusta u 2013. godini s tri na četiri mjeseca, *Nacrt prijedloga Zakona o pravima žrtava seksualnog nasilja u Domovinskom ratu*, *Kazneni zakon* iz 2011. godine kojim su uvedene strože kazne za počinitelje kaznenog djela prema članu obitelji te *Zakon o lokalnim izborima* iz 2012. godine koji traži uravnoteženo uvrštavanje oba spola na kandidacijskim listama.

URS je preveo na hrvatski jezik i tiskao u nakladi od 1.500 primjeraka letak *Pekinške deklaracije*, ista je dostupna za preuzimanje na njegovoj internetskoj stranici.

Drugo nacionalno izvješće RH prema *Univerzalnog periodičnog pregledu stanja ljudskih prava* predstavilo je nacionalno izaslanstvo predvođeno tadašnjom ministricom vanjskih i europskih poslova u svibnju 2015. godine, a razmatranje i usvajanje finalnog izvješća za RH održano je tijekom 30. zasjedanja Vijeća za ljudska prava UN-a u rujnu 2015. RH je primila 167 preporuka (162 je prihvatila, a pet odbila). Za vrijeme interaktivnog dijaloga 68 predstavnika/ca Radne skupine dalo je svoje mišljenje koje je uz preporuke za poboljšanja, uključivalo i pohvale za napore koje RH

³ Compilation of good practices to reduce existing obstacles and facilitate women's access to justice
<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680597b12>

poduzima u promociji i zaštiti ženskih prava, a posebno vezano uz usvajanje *ZORS-a* i *Nacionalne politike*. Pohvaljeno je i usvajanje *Protokola o postupanju u slučajevima seksualnog nasilja*.

U ožujku 2015. godine nacionalno izaslanstvo predvođeno zamjenicom ministra pravosuđa u Ženevi je predstavilo *Treće periodično izvješće o primjeni Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima* UN Odboru za ljudska prava. Pitanja članova/ica UN Odbora u dijelu koji se ticao ravnopravnosti spolova odnosila su se na postojanje javne rasprave o ljudskim pravima u RH, indikatorima o provedbi *Nacionalne politike*, uključenosti nevladinih udruga u izradu državnih strategija i drugih akata, provedbi *Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja* i položaju ruralnih žena. U *Zaključnim razmatranjima* UN Odbor za ljudska prava je kao jedan od pozitivnih aspekata izdvojio donošenje *Nacionalne politike*.

Na 61. sjednici UN Odbora za uklanjanje diskriminacije žena 15. srpnja 2015. godine u Ženevi državno je izaslanstvo predvođeno ravnateljicom URS-a predstavilo *Četvrto i peto periodično izvješće Republike Hrvatske prema članku 18. UN Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena*.

U *Zaključnim primjedbama* UN Odbor za uklanjanje diskriminacije žena je istaknuo pozitivne aspekte i postignut napredak, kao i glavna područja zabrinutosti, te preporuke kojima poziva RH i nadležne institucije na poduzimanje daljnjih mjera s ciljem unaprjeđenja položaja žena i uspostavljanja stvarne ravnopravnosti spolova.

Kao pozitivan aspekt izdvojena je reforma zakonodavstva i to posebno donošenje: Zakona o pravima žrtava seksualnog nasilja za vrijeme oružane agresije na Republiku Hrvatsku u Domovinskom ratu („Narodne novine“, br. 64/15) 2015. godine; Zakona o roditeljskim potporama („Narodne novine“, br. 152/14) 2014. godine; Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći („Narodne novine“, br. 143/13) 2014. godine; Zakona o suzbijanju diskriminacije („Narodne novine“, br. 85/08) 2008. godine i ZORS-a 2008. godine. Kao pozitivni aspekti izdvojena su poduzeta nastojanja za poboljšanje institucionalnog i strateškog okvira za promicanje ravnopravnosti spolova i posebno donošenje: Strategije razvoja poduzetništva žena u Republici Hrvatskoj, za razdoblje od 2014. do 2020. godine, Nacionalnog programa zaštite i promicanja ljudskih prava, Nacionalne strategije za uključivanje Roma 2013.–2020. i Nacionalne politike za ravnopravnost spolova 2011.–2015.

Kao glavna područja zabrinutosti istaknuti su pojedini aspekti pitanja vezanih uz potrebu osnaživanja nacionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova, ulogu rodni stereotipa i medija, nasilje nad ženama, trgovanje ljudima i prostituciju, podzastupljenost žena u političkom i javnom odlučivanju, sudjelovanju žena u mirovnom procesu, obrazovanje, zapošljavanje, reproduktivna prava, položaj žena u ruralnim područjima, položaj Romkinja, lezbijki, biseksualnih i transrodnih žena, žena pogođenih ratnim sukobima i pitanja vezana uz novi *Obiteljski zakon* („Narodne novine“, br. 75/14).

Na nacionalnoj razini MVEP je tijekom 2014. pokrenuo proces izrade završnog izvješća RH o ispunjavanju *Milenijskih razvojnih ciljeva* s obzirom da ih 2015. godine zamjenjuju novi ciljevi održivog razvoja, te je s tim u vezi, MVEP krajem 2014. inicirao osnivanje međuresorne koordinacije za pripremu sudjelovanja RH u procesu pregovaranja UN-ovih *Ciljeva održivog razvoja*.

Predstavnic/e MVEP-a tijekom 2014. i 2015. aktivno su sudjelovali u radu Otvorene radne skupine za ciljeve održivog razvoja koja je zaključila svoj rad prijedlogom 17 novih ciljeva održivog razvoja, među kojima su ravnopravnost spolova i osnaživanje žena i djevojčica istaknuti kao samostalni cilj br. 5. U okviru spomenute radne skupine te ostalih tijela UN-a, predstavnici/e MVEP-a snažno su se zalagali da pitanja rodne jednakosti, osnaživanja žena i djevojčica i zaštite njihovih

ljudskih prava zauzmu centralno mjesto u UN-ovom programu održivog razvoja nakon 2015. Pritom su inzistirali da se ovo pitanje uvrsti u razvojni program UN-a ne samo kao samostalni cilj, već da se rodna dimenzija na odgovarajući način integrira i u sve ostale ciljeve održivog razvoja kako bi se prevladale strukturalne prepreke u raznim područjima života koje su ograničile napredak u ispunjavanju *Milenijskih razvojnih ciljeva* za žene i djevojčice.

Milenijske razvojne ciljeve zamijenili su novi ciljevi održivog razvoja, u sklopu novog razvojnog programa koji je Opća skupština UN-a usvojila na sastanku na vrhu u rujnu 2015. Novi okvir za održivi razvoj globalne zajednice u sljedećih 15 godina, zamišljen je kao univerzalan i primjenjiv na sve države svijeta te po prvi puta objedinjuje sva tri stupa djelovanja UN-a: mir i sigurnost, ljudska prava i razvoj. Novi ciljevi znatno su opsežniji od milenijskih (uključuju 17 samostalnih ciljeva s ukupno 169 pripadajućih pod ciljeva) te bi trebali omogućiti istinsku preobrazbu društva do 2030.

MVEP je naveo da je u sve svoje vanjskopolitičke aktivnosti, politiku međunarodne razvojne suradnje i odnose s trećim zemljama ugradio rodnu perspektivu i promicanje rodne jednakosti, s posebnim naglaskom na sprječavanje nasilja nad ženama i djevojčicama kao glavne prepreke njihovoj društvenoj uključenosti, jednaki pristup žena pravdi i kažnjavanje svih vrsta kršenja ljudskih prava žena i djevojčica, jednako pravo na obrazovanje, te političko i gospodarsko osnaživanje žena.

MVEP je tijekom 2014. i 2015. godine patio i aktivno sudjelovao u radu relevantnih tijela UN-a u području ravnopravnosti spolova, a posebno se aktivno sudjelovalo u radu Vijeća za ljudska prava UN-a.

MVEP je u rujnu 2014., na marginama 69. zasjedanja Opće skupštine UN-a, samostalno organizirao ministarski sastanak posvećen osnaživanju žena u postkonfliktnim situacijama i njihovoj ulozi u održivom razvoju.

Predstavnic/e MVEP-a aktivno su sudjelovali i pratili rad 58. (2014.) i 59. zasjedanja UN Komisije o položaju žena (ožujak 2015.). 59. zasjedanje Komisije o položaju žena bilo je posvećeno pregledu i ocjeni provedbe *Pekinške deklaracije i Platforme za djelovanje* te postojećim izazovima u postizanju ravnopravnosti spolova i osnaživanju žena, posebice u svjetlu integriranja ljudskih prava žena u UN-ov program održivog razvoja nakon 2015.

MVEP je u ime RH kosponzorirao i podržao sve afirmativne rezolucije i izjave UN-a u odnosu na promidžbu ravnopravnosti spolova i suzbijanja nasilja nad ženama i djevojčicama i sudjelovao u pripremi pojedinih rezolucija i izjava.

Vezano uz suradnju s UN WOMEN, RH je na izborima za supsidijarna tijela Ekonomskog i socijalnog vijeća UN-a (ECOSOC) u travnju 2015. izabrana u Izvršni odbor UN WOMEN na trogodišnje razdoblje od 2016. do kraja 2018. godine.

Tijekom 2015. godine MVEP je provodio intenzivne lobističke aktivnosti vezane uz kandidaturu RH za članstvo u Vijeću za ljudska prava UN-a.

Kao uvod u Croatia Forum, u svibnju 2015., u organizaciji MVEP-a, u Dubrovniku je održana međunarodna konferencija „The future development aid in Europe: Transforming lives of girls and women through public-private partnership“.

U izvještajnom razdoblju MVEP je nastavio provoditi posebne projekte u okviru međunarodne razvojne suradnje usmjerene na zdravlje, obrazovanje i malo poduzetništvo za žene s ciljem političkog i gospodarskog osnaživanja žena.

Promicanje ravnopravnosti spolova putem regionalne suradnje uključilo je sudjelovanje na različitim konferencijama, sastancima i projektima u RH, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Makedoniji, Albaniji, Turskoj i Austriji.

URS je tiskao u nakladi od 500 primjeraka hrvatsko/engleski zbornik radova „Žene u izgradnji mira: Pristupanje žena pravosuđu u postkonfliktnim zemljama“, koji je distribuiran zemljama u Jugoistočnoj Europi putem mreže članica Regionalnog ženskog lobija.

Općine, gradovi i županije pozvani su putem Koordinacije županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova da pristupe potpisivanju *Europske povelje o ravnopravnosti spolova na lokalnoj razini*.

U ovom području potpuno je provedeno svih 10 mjera.

7. Institucionalni mehanizmi i načini provedbe

U izvještajnom razdoblju proveden je najveći dio mjera vezan uz osnaživanje institucionalnih mehanizama za provedbu ravnopravnosti spolova na nacionalnoj i lokalnoj razini i unaprjeđenje njihova koordinirana djelovanja.

Državna škola za javnu upravu (dalje: DŠJU) je tijekom 2014. i 2015. godine u suradnji sa URS-om organizirala 6 edukativnih seminara o ravnopravnosti spolova za državne službenike/ce radi učinkovitijeg provođenja propisa i zadaća u provedbi politike ravnopravnosti spolova u kojima je sudjelovalo 79 državnih službenika/ca.

U sklopu obveze RH u ispunjavanju općih ex-ante uvjeta za korištenje europskih strukturnih i investicijskih (ESI) fondova u financijskom razdoblju 2014.-2020. Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava (dalje: MRMS) i Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (dalje: MRRFEU) uveli su edukaciju zaposlenih u sustavu upravljanja i kontrole ESI fondova pod nazivom „Antidiskriminacija, ravnopravnost spolova i primjena *Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom* u ESI fondovima“. U prosincu 2015. godine održana su prva dva jednodnevna seminara na kojima je sudjelovalo sedamdesetdevet zaposlenika/ca u tijelima sustava upravljanja i kontrole korištenja ESI fondova. Nastavak održavanja edukacija planiran je za 2016. godinu, a ukupno je planirano educirati oko tisuću osoba koje rade na navedenim poslovima.

Kao što se može vidjeti iz detaljnog *Priloga* ovom *Izvešću* znatan dio aktivnosti (konferencije, tematske sjednice, kampanje, tribine, okrugli stolovi, seminari i dr.) vezanih uz promicanje mjera iz *Nacionalne politike* provodio se u međuresorskoj suradnji uključujući Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora, nadležna tijela državne uprave, vladine urede za ravnopravnost spolova, ljudska prava i prava nacionalnih manjina, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, lokalne zajednice i organizacije civilnog društva.

Gradska Skupština Grada Zagreba i 18 županijskih skupština donijeli su zasebne akcijske planove za provedbu mjera *Nacionalne politike* na razini županija (dostupni na internetskim stranicama URS-a). Većina županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova, često u suradnji s drugim dionicima, provela su veliki broj različitih aktivnosti usmjerenih ka promicanju ravnopravnosti muškaraca i žena. S obzirom na područja djelovanja, najzastupljenije su aktivnosti u područjima promicanja ljudskih prava žena, promoviranju uravnotežene zastupljenosti muškaraca i žena u predstavničkim i izvršnim tijelima vlasti, poduzetništva žena, i najviše u uklanjanju nasilja nad ženama. Uspješna suradnja ostvarena je pri provođenju kampanje/projekta URS-a „*Moj glas protiv nasilja*“, kao i kampanje s ciljem povećanja udjela žena u Hrvatskom saboru 2015. godine.

Županijska povjerenstva su poticala osnivanje novih gradskih i općinskih povjerenstava za ravnopravnost spolova upućivanjem dopisa i preporuka jedinicama lokalne samouprave, kao i na druge načine. Lokalna povjerenstva djeluju u 90-tak gradova i općina.

URS je organizirao redovite godišnje sastanke Koordinacije županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova. U jednom od zaključaka VI. Koordinacije županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova održane 2014. godine, pozvane su jedinice područne (regionalne) samouprave da sukladno predloženom programu rada, osiguraju bolje uvjete i veća financijska sredstva u županijskim proračunima za rad županijskih povjerenstava s ciljem promicanja ravnopravnosti spolova na lokalnoj razini i provedbe ZORS-a i *Nacionalne politike*. Naime, temeljem podataka o ukupno dodijeljenim sredstvima za rad županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova u županijskim proračunima razvidna je izrazita neujednačenost u njihovim iznosima. Iznosi variraju od primjerice 1.000,00 kn u Ličko-senjskoj županiji do 250.000,00 kn u Gradu Zagrebu, dok za pojedina povjerenstva sredstva uopće nisu bila osigurana ili su se minimalne naknade osigurale u okviru redovnih aktivnosti vezanih za poslovanje predstavničkih i izvršnih tijela županije.

Na internetskim stranicama URS-a u okviru zasebne kategorije „Iz rada lokalnih povjerenstava“ dostupne su informacije sa kontakt podacima županijskih, općinskih i gradskih povjerenstava za ravnopravnost spolova, kao i redovan pregled njihova rada putem dostavljenih izvješća i medijskog praćenja.

Vezano uz provedbu mjere o informiranju građanstva o obvezama uvođenja rodno osjetljivih politika u sva područja društvenog života, Hrvatska radiotelevizija (dalje: HRT) je dostavila izvješće o emitiranim priložima, temama i emisijama za koje je procijenila da promiču i/ili educiraju o ravnopravnosti spolova i jednakim mogućnostima za žene i muškarce. Tako se navodi da je HRT Programskim sadržajima popratio razne teme o položaju žena i njihovoj diskriminaciji na tržištu rada, o političkoj participaciji, rodno uvjetovanom nasilju, obrazovanju, reproduktivnom zdravlju i dostupnosti zdravstvene zaštite za žene i djevojčice, poboljšanju položaja žena u ruralnim sredinama i pripadnica nacionalnih i etničkih manjina, o položaju žena s invaliditetom, ženama u sportu, ženama u vojsci te raznim drugim područjima društvenog djelovanja. Također se navodi da je u produkcijskim odjelima HRT proizvodio i osigurao medijski prostor za različite programe rodno senzibiliziranog sadržaja. Tema ravnopravnosti spolova praćena je i putem novih medija, uključujući internetski portal i teletekst HRT-a.

U okviru projekta „*Moj glas protiv nasilja*“ URS-a izrađeni su radijski i televizijski spot „Prašina“, za koje je bilo osigurano besplatno emitiranje na nacionalnoj i lokalnoj razini te su spotovi preko tisuću puta emitirani na televizijskim i radijskim postajama. Iz Proračuna Grada Zagreba subvencionirani su programski sadržaji od interesa za Grad Zagreb kojima se promiču teme, interesi i razvoj odnosa iz 15 područja javnog života, među kojima je i poticanje i razvijanje svijesti o ravnopravnosti spolova.

Vezano za provođenje edukacije o rodnoj ravnopravnosti medijskih djelatnika i djelatnica koji kreiraju medijske sadržaje HRT navodi da je HRT Akademija tematsko područje rodne ravnopravnosti obrađivala u sklopu svojih internih radionica u kojima su navedene teme sadržajno prisutne.

Sukladno mjeri koja propisuje obvezu vođenja sudske statistike i osiguranje uvida u broj, vrstu i ishod sudskih postupaka pokrenutih zbog spolne diskriminacije u medijima MP je izvijestilo da je u obvezi, prema *Zakonu o suzbijanju diskriminacije*, godišnje pratiti i slati izvješća o postupcima vezanima za diskriminaciju. Obrazac je usuglašen s Uredom pučke pravobraniteljice, te isti trenutno

ne prati posebno predmete po tužbama zbog spolne diskriminacije. Postoje sumarni podaci o svim predmetima diskriminacije zbog spolne orijentacije.

Mjera vezana za analizu sadržaja medija radi detekcije učestalosti i vrste rodni stereotipa na lokalnoj razini nije provedena, a kao razloge neprovođenja županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova navode nedostatak administrativnih i financijskih sredstava.

Ministarstvo financija (dalje: MF) je provelo analizu proračuna temeljem podataka o izvršenju Državnog proračuna RH za 2014. godinu i Državnog proračuna RH za 2015. godinu na način da je zatražilo od svih ministarstava i tijela državne uprave da izdvoje aktivnosti i projekte čiji su rashodi usmjereni na (A) jedan spol ili one čiji su rashodi usmjereni na ostvarivanje jednakih mogućnosti i (B) rashodi koji se odnose ili na žene ili na muškarce. Analizom je utvrđeno da je ukupni iznos sredstava za aktivnosti koje su namijenjene samo jednom spolu u 2014. godini iznosio 32.970.319,95 kn dok je u proračunu za 2015. godinu za iste aktivnosti planirano 86.209.634,00 kn.

URS je nastavio s distribucijom Priručnika VE „Uvođenje rodno osjetljiva proračuna: provedba u praksi“, koji je tiskao nekoliko godina ranije, i održao nekoliko njegovih prezentacija na lokalnoj razini.

Ministarstvo kulture (dalje: MK) je putem *Javnog poziva za dodjelu bespovratnih sredstava neprofitnim medijima* u 2014. financiralo dva, te u 2015. godini četiri portala koja se primarno bave rodnom ravnopravnošću. Financirani su novinarski radovi/stipendije u kojima se autori/ice bave ženama kao diskriminiranom društvenom grupom i spolnom/rodnom ravnopravnošću, kao i nakladništvo i knjige s rodnom tematikom. MK, u suradnji s L'Oreal Adria i Hrvatskim povjerenstvom za UNESCO i dalje svake godine stipendira mlade znanstvenice u okviru programa „*Za žene u znanosti*“.

U izvještajnom periodu državna tijela nisu uvrstila u svoje godišnje proračune zasebnu stavku kojom se osiguravaju financijska sredstva za provedbu mjera iz *Nacionalne politike* te su se namjenski utrošena sredstva za aktivnosti kojima se provode mjere izdvajala iz dijela proračuna koji se odnosi na redovitu djelatnost državnih tijela. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave uglavnom su dodjeljivala sredstva za projekte organizacija civilnog društva i rad županijskih i gradskih/općinskih povjerenstava za ravnopravnost spolova koja temeljem svojih akcijskih planova provode određeni broj mjera iz *Nacionalne politike*.

Od ukupno 17 mjera u ovom poglavlju 9 je mjera provedeno, 7 je djelomice provedeno, a 1 mjera nije provedena.

3. ZAKLJUČNA NAPOMENA

O velikoj zainteresiranosti javnosti za provedbu *Nacionalne politike* govore podaci iz Priloga ovom *Izvešću* s obzirom da su se o različitim aspektima i područjima primjene *Nacionalne politike* trajno vodile mnogobrojne javne rasprave na nacionalnoj i na lokalnoj razini. Za provedbu *Nacionalne politike* značajan interes iskazale su i međunarodne organizacije, prije svega tijela EU i UN, o čemu smo izvijestili u uvodnom dijelu.

Analiza provedbe mjera u cjelokupnom izvještajnom periodu od 2011. do 2015. godine pokazala je da je najveći dio mjera, njih 60, proveden, djelomično su provedene 23 mjere, a 10 mjera nije provedeno. Ovako visok stupanj implementacije *Nacionalne politike* ukazuje na visoku uključenost svih nadležnih dionika, uglavnom tijela državne uprave i drugih državnih tijela te županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova koji su svoje aktivnosti učestalo provodili u suradnji s organizacijama civilnog društva i lokalnom zajednicom.

Kao značajna postignuća u ovom razdoblju treba istaknuti da je temeljem provedbe mjera iz *Nacionalne politike* doneseno nekoliko novih važnih strateških dokumenta i drugih akata u području promicanja ravnopravnosti spolova i osnaživanja društvenog položaja žena, kao i to da su prevedene i tiskane brojne nacionalne i međunarodne publikacije s ciljem podizanja razine svijesti i znanja o ljudskim pravima žena.

Vlada RH donijela je u lipnju 2014. godine drugu *Strategiju razvoja poduzetništva žena u Republici Hrvatskoj, za razdoblje od 2014. do 2020. godine* („Narodne novine“, br. 77/14) te u rujnu iste godine ažurirani, novi *Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*. Hrvatski sabor je u srpnju 2014. godine donio *Zakon o životnom partnerstvu osoba istog spola* („Narodne novine“, br. 92/14) te u lipnju 2015. godine *Zakon o pravima žrtava seksualnog nasilja za vrijeme oružane agresije na Republiku Hrvatsku u Domovinskom ratu* („Narodne novine“, br. 64/15). Donesen je i novi *Nacionalni plan za suzbijanje trgovanja ljudima za razdoblje od 2012. do 2015. godine*.

Gotovo sva županijska povjerenstva donijela su lokalne akcijske planove za provedbu mjera iz *Nacionalne politike*. *Aksijski plan za realizaciju mjera Nacionalne politike za ravnopravnost spolova, 2013. - 2014.* donijela je i Komisija za žene u sportu HOO-a.

Državna škola za javnu upravu nastavila je, u suradnji s URS, održavati seminare o ravnopravnosti spolova s ciljem unaprjeđenja uvođenja načela ravnopravnosti spolova u državnu administraciju. O antidiskriminacijskom zakonodavstvu kontinuirano su provedene brojne edukacije sudstva, državnog odvjetništva i odgojno-obrazovnog osoblja.

Trajno su se provodile kampanje usmjerene ka osvještavanju javnosti o potrebi bržeg uspostavljanja ravnopravnosti spolova, primjerice u području povećanja političke participacije žena i suzbijanja nasilja nad ženama, a ciljano su se provodile mnoge druge akcije vezane uz pojedine segmente ženske populacije kao što su poduzetnice, žene s invaliditetom, žene pripadnice nacionalnih manjina i LGBT osobe.

Potrebno je pojačati napore za poboljšanje položaja žena na tržištu rada kao i za uspostavljanje uravnoteženog sudjelovanja muškaraca i žena u javnom i političkom odlučivanju s obzirom da u ovom području nije zabilježen napredak već nazadovanje s obzirom na izuzetno nizak udio žena izabran na parlamentarnim izborima 2015. i izvanrednim izborima za Hrvatski sabor 2016. godine.

Prema ovom *Izvešću* tijekom 2014. i 2015. godine financirano je na državnoj i lokalnim razinama 738 projekata nevladinih udruga, najčešće na temu suzbijanja nasilja nad ženama, uključujući obiteljsko nasilje.

U promicanju ravnopravnosti spolova RH je bila vrlo aktivna na međunarodnom planu i prepoznata od pojedinih međunarodnih organizacija kao primjer dobre prakse u pojedinim slučajevima. EIGE je u tom smislu izdvojio RH kao primjer dobre prakse u području poticanja poduzetništva žena. VE izdvojilo je primjer pristupa žena pravosuđu, zagovaranje ratifikacije *Istanbulske konvencije* uz zahvalu URS na promicanju politika i programa VE u RH. Vijeće za ljudska prava UN-a i Odbor za suzbijanje svih oblika diskriminacije žena UN-a kao pozitivne pomake naveli su, uz drugi relevantni strateški i zakonodavni okvir, i periodično donošenje *Nacionalne politike*.

Dio mjera koje u cjelokupnom izvještajnom periodu nisu provedene zbog svoje važnosti uvrstit će se u prijedlog nove Nacionalne politike za ravnopravnost spolova, za razdoblje od 2017. do 2020. godine. Potrebno je donijeti novi *Nacionalni akcijski plan za provedbu rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a 1325 (2000) o položaju žena, miru i sigurnosti i srodnih rezolucija, za razdoblje 2017.-2020. godine* (Ministarstvo vanjskih i europskih poslova), *Aksijski plan za unaprjeđivanje položaja žena u ruralnim područjima* (Ministarstvo poljoprivrede), izraditi *Vodič za službenike i službenice u državnoj upravi i lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi o pitanjima ravnopravnosti spolova*, dovršiti proces izrade rodne analize državnog proračuna (Ministarstvo financija) i ratificirati *Istanbulsku konvenciju*.

Dio mjera nije proveden u potpunosti čemu je nerijetko razlog i nedostatnost financijskih i kadrovskih resursa posebice na lokalnoj razini. Za učinkovitiju provedbu i nadzor provedbe *Nacionalne politike* i nadalje vrijedi ocjena da je potrebno ojačati financijske, kadrovske i administrativne kapacitete svih institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova.

Vrlo je teško procijeniti koliko se ukupno izdvaja sredstava iz državnog proračuna za aktivnosti osnaživanja žena i promicanja načela ravnopravnosti spolova. Iako su sva državna tijela i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koja su zadužena za provedbu mjera iz *Nacionalne politike* dužna osigurati potrebna financijska sredstva, većina državnih tijela nema za tu svrhu izdvojenu posebnu stavku u svojim godišnjim proračunima, već se sredstva izdvajaju u okviru njihove redovite djelatnosti sukladno djelokrugu rada, dok jedan dio županija za rad svojih povjerenstava za ravnopravnost spolova nije osigurao financijska sredstva.

Sredstva iz državnog proračuna (i lokalnih proračuna) se izdvajaju i za provedbu drugih komplementarnih nacionalnih strategija kao što su strategija suzbijanja obiteljskog nasilja, strategija razvoja ženskog poduzetništva, nacionalni akcijski plan zapošljavanja, ili nacionalni plan za suzbijanje trgovine ljudima kao i za financiranje brojnih projekata organizacija civilnog društva aktivnih u području ravnopravnosti spolova.

4. PRILOG – IZVJEŠĆA O PROVEDBI MJERA OD STRANE NOSITELJA MJERA, PREMA PODRUČJIMA DJELOVANJA I CILJEVIMA

1. Promicanje ljudskih prava žena i rodne ravnopravnosti

Promicanje ljudskih prava žena trajna je zadaća koja iziskuje provedbu sustavnih kampanja i mnogih drugih aktivnosti usmjerenih podizanju svijesti i znanja javnosti o rodnoj diskriminaciji s ciljem bržeg uspostavljanja društva jednakih mogućnosti i uklanjanja svih oblika spolne diskriminacije. Ono uključuje provedbu mjera vezanih uz upoznavanje sa Zakonom o ravnopravnosti spolova i drugim antidiskriminacijskim zakonodavstvom, ciljanu edukaciju sudstva i državne uprave, promicanje uporabe rodno osjetljivog jezika, aktivnosti usmjerene k unapređenju društvenog položaja žena pripadnica nacionalnih manjina, žena s invaliditetom, žena u ruralnim područjima, organizacija za ravnopravnost LGBT osoba, uz kontinuiranu potporu projektima i aktivnostima organizacija civilnog društva u tom području.

1.1. Podići razinu znanja i svijesti o antidiskriminacijskom zakonodavstvu, rodnoj ravnopravnosti i ljudskim pravima žena

1.1.1. Provodit će se kampanje i druge aktivnosti s ciljem upoznavanja javnosti sa Zakonom o ravnopravnosti spolova i drugim antidiskriminacijskim zakonima, te mehanizmima zaštite od rodne diskriminacije.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, nadležna tijela državne uprave sukladno zakonski propisanom djelokrugu rada, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, u suradnji s organizacijama civilnog društva.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izjestitelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba, Grad Zagreb.

Ured za ravnopravnost spolova: Nastavno na provedbu mjere vezane uz provedbu kampanja i drugih aktivnosti s ciljem upoznavanja javnosti s antidiskriminacijskim zakonodavstvom URS je u 2014. i 2015. godini nastavio sa distribucijom *ZORS-a* i *Nacionalne politike*. Približno je preko dvije tisuće primjeraka ovih dokumenata u tiskanom formatu distribuirano tijelima državne uprave, županijskim/gradskim povjerenstvima za ravnopravnost spolova, organizacijama civilnog društva u RH i u zemljama regije, političkim strankama, obrazovnim ustanovama, drugim zainteresiranim dionicima te podijeljeno na brojnim konferencijama, seminarima, tribinama i okruglim stolovima.

Primjerci *Nacionalne politike* i *ZORS-a* na engleskom jeziku distribuirani su na različitim međunarodnim konferencijama, međunarodnim organizacijama i stranim delegacijama prigodom posjeta URS-u. Ukupno je distribuirano 46.254 primjeraka publikacija i drugog promidžbenog materijala.

U okviru kampanje za povećanje udjela žena na kandidacijskim listama pred parlamentarne izbore 2015. godine tiskan je ciljani letak namijenjen građanstvu u nakladi od 10.000 primjeraka. Za više informacija upućujemo na mjeru 4.1.1.

Upoznavanje javnosti s antidiskriminacijskim zakonodavstvom i drugim mehanizmima zaštite od rodne diskriminacije bilo je redovito i sastavni dio velikog broja drugih provedenih aktivnosti što je razvidno iz izvješća o provedbi pojedinih drugih mjera, uključujući nastupe i gostovanja u sredstvima

javnog priopćavanja. Ravnateljica je sudjelovala na brojnim nacionalnim i lokalnim televizijskim i radijskim postajama i dala veliki broj izjava u elektroničkim i tiskanim medijima vezano uz antidiskriminacijsko zakonodavstvo i sprječavanje diskriminacije žena. Internetski portali, tiskani i elektronički mediji objavili su više stotina članaka o provedenim aktivnostima URS-a.

U okviru Biblioteke ONA, URS je 2014. godine tiskao 8.000 primjeraka *Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji*, te 5000 primjeraka *Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*. 2015. godine URS je preveo na engleski jezik *Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja* te tiskao u 500 primjeraka. Također je dao prevesti na hrvatski jezik publikaciju EIGE-a *Pregled provedbe Pekinške platforme za djelovanje u državama članicama EU-a: Glavni nalazi "Nasilje nad ženama - podrška žrtvama"*, te istu tiskao u 8.000 primjeraka.

URS je nastavio i s distribucijom *Preporuke CM/Rec(2007)13 Odbora ministara/ministrica VE državama članicama o rodno osviještenoj politici u obrazovanju zainteresiranim dionicima* koju je tiskao nekoliko godina ranije.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta: U 2014. i 2015. godini MZOS nije provodio posebne kampanje radi upoznavanja javnosti sa *ZORS-om*.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Istarske županije: Emitirane su televizijske emisije „Rosa“ i „Druga strana“ o ravnopravnosti spolova na TV Istri i to dvije emisije jedanput tjedno, kontinuirano kroz 2014. godinu. U emisijama su obrađivane relevantne teme vezane uz ravnopravnost spolova, zakonodavstvo i mehanizme zaštite od rodne diskriminacije.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Karlovačke županije: U svojim aktivnostima Povjerenstvo je javno poticalo na poštivanje *ZORS-a*.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: Upoznavanje javnosti sa *ZORS-om*, antidiskriminacijskim zakonodavstvom te mehanizmima zaštite od rodne diskriminacije bilo je sastavni dio brojnih aktivnosti kao što je opisano u izvješću o provedbi pojedinih mjera.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Krapinsko-zagorske županije: Predsjednica Povjerenstva sudjelovala je na sjednici Povjerenstva za ravnopravnost spolova Općine Bedekovčina održavši predavanje o zakonskim okvirima koji reguliraju problematiku ravnopravnosti spolova, te na radijskim postajama s područja Krapinsko-zagorske županije (Radio Zabok, Radio Stubica, Radio Hrvatsko zagorje Krapina). Sve aktivnosti Županijskog povjerenstva, kao i sva zakonska regulativa vezana uz ravnopravnost spolova dostupna je na službenoj stranici Županije www.kzz.hr/povjerenstvo-za-ravnopravnost-spolova.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Osječko-baranjske županije: Predsjednica Povjerenstva održala je 2015. godine predavanje pod nazivom „(Ne)Ravnopravnost spolova u teoriji i praksi“ na Pravnom fakultetu u Osijeku povodom „ELSA Day-a“ u organizaciji Studentskog zbora Pravnog fakulteta Osijek.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Primorsko-goranske županije: U dnevnom glasilu „Novi list“ objavljivani su članci na temu ravnopravnosti spolova inicirani od strane Povjerenstva, održane su tematske sjednice na kojima su prisustvovali predstavnici/e medija i drugih nadležnih institucija kao što je opisano u izvješću o provedbi pojedinih drugih mjera.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Sisačko-moslavačke županije: Povjerenstvo je održalo tribinu na kojoj je informiralo sudionike/ce tribine, službenike/ce i namještenike/ce u upravnim tijelima Sisačko-moslavačke županije o bitnim odrednicama *ZORS-a* i *Zakona o suzbijanju diskriminacije*.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Splitsko-dalmatinske županije: Predsjednica Povjerenstva je u 2015. godini u dva navrata gostovala na lokalnoj televizijskoj postaji „Jadran“, te u nekoliko navrata na lokalnim radijskim postajama na temu rodne ravnopravnosti i ljudskih prava žena. Povjerenstvo je distribuiralo publikacije URS-a i ostalih nadležnih institucija.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravske županije: Provedba mjere odvijala se uglavnom putem medijskih aktivnosti na lokalnim radijskim postajama te putem direktnih kontakata sa građanstvom na uličnim akcijama i predavanjima. U 2014. godini održano je 6 direktnih istupa na lokalnim radijskim postajama na temu rodne ravnopravnosti, *ZORS-a* i potrebi uspostave rodne ravnopravnosti te je održano predavanje za učenike/ce srednje škole „Stjepan Ivšić“ u Orahovici. U 2015. godini bilo je ukupno 45 medijskih objava, od toga 4 u tiskovinama i 41 na portalima te 6 direktnih istupa na lokalnim radijskim postajama. Kroz provedbu ovih aktivnosti oko 25% stanovništva Virovitičko-podravske županije informirano je o *ZORS-u*, drugim antidiskriminacijskim zakonima i mehanizmima zaštite od rodne diskriminacije.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Vukovarsko-srijemske županije: Na svojim sjednicama, javnim tribinama, okruglim stolovima i drugim aktivnostima Povjerenstvo promovira i distribuira *ZORS* i druge antidiskriminacijske zakone. Građanstvo je informirano o antidiskriminacijskom zakonodavstvu, rodnoj ravnopravnosti i ljudskim pravima žena kroz sudjelovanje u televizijskim i radijskim emisijama.

Grad Zagreb i Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba: Na internetskim stranicama Grada Zagreba izrađena je kategorija „Promicanje ljudskih prava“ unutar koje se nalazi potkategorija „Ravnopravnost spolova“ koja sadrži važne propise, strateške dokumente, kao i pregled institucionalnih mehanizama za zaštitu od rodne diskriminacije. Na istoj je objavljen Program rada Povjerenstva za ravnopravnost spolova.

1.1.2. U okviru općeg dijela državnog, pravosudnog odnosno stručnog ispita uvest će se sadržaji o ravnopravnosti spolova i antidiskriminacijskom zakonodavstvu.

Nositelji: Ministarstvo uprave, nadležna tijela državne uprave sukladno zakonski propisanom djelokrugu rada.

Rok provedbe: 2011.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Izvjestitelj: Ministarstvo uprave, Ministarstvo pravosuđa.

Ministarstvo uprave: Sukladno mjeri 1.1.2. iz *Nacionalne politike* i Akcijskog plana djelovanja, uvrštavanje sadržaja o ravnopravnosti spolova u sadržaj *Programa za polaganje državnog stručnog ispita* vezano je za donošenje izmijenjenih ili novih propisa i nove *Uredbe o postupku, načinu polaganja i Programu državnog stručnog ispita* temeljem provedenog revidiranja načina i postupka polaganja Ispita te redefiniranja sadržaja Ispita. Temeljem navedenog, ministar je donio 2. travnja 2012. g. Odluku o osnivanju stručne radne skupine za državni stručni ispit koja će provesti navedene aktivnosti kako bi se provelo sustavno rješenje redefiniranja i revidiranja državnog stručnog ispita koje je inicirano *Strategijom razvoja ljudskih potencijala u državnoj službi za razdoblje 2010.-2013.*

Radna skupina je donijela prve smjernice u odnosu na sadržaj predmeta budućeg državnog stručnog ispita. Slijedom toga u okviru općeg Ispita predložena je izmjena naziva predmeta *Ustavno ustrojstvo* koji je obavezan za sve državne službenike/ce, službenike/ce jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te zaposlene u pravnim osobama s javnim ovlastima kao i za osobe na stručnom osposobljavanju bez zasnivanja radnog odnosa u navedenim javnopravnim tijelima, u naziv *Ustavno ustrojstvo, pristup informacijama i zabrana diskriminacije*. Za navedeni predmet je Stručna radna

skupina izradila Ispitni katalog koji se temelji na područjima i podpodručjima te ishodima učenja u odnosu na područje diskriminacije i promicanja zaštite ravnopravnosti spolova, koji je prošao stručnu i metodološku recenziju te se očekuje sljedeća faza izrada zadataka za navedeni predmet.

Potrebno je napomenuti da je važećom *Uredbom o postupku, načinu polaganja i Programu državnog stručnog ispita* („Narodne novine“, br. 61/06, 145/12, 1/14 i 11/15) u glavi LIII. Programa posebnog dijela ispita utvrđen sadržaj odnosno pravni izvori i literatura za osobe koje polažu državni stručni ispit iz upravnog područja promicanja i zaštite ravnopravnosti spolova. Nadalje u Glavi LVI. Programa je utvrđeno da su pravni izvori za polaganje posebnog dijela državnog stručnog ispita i sve izmjene i dopune propisa utvrđene ovim Programom, a koji će stupiti na snagu nakon stupanja na snagu ovoga Programa.

Ministarstvo pravosuđa: Ministarstvo je izvijestilo da se u okviru pravosudnog ispita polažu *Zakon o suzbijanju diskriminacije* („Narodne novine“, br. 85/08 i 112/12) i *ZORS*.

1.1.3. Provodit će se edukacija sudstva, državnog odvjetništva te odvjetnika i odvjetnica o primjeni antidiskriminacijskog zakonodavstva.

Nositelji: Pravosudna akademija, Hrvatska odvjetnička komora.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelj: Pravosudna akademija.

Pravosudna akademija: U 2014. godini održan je niz edukacija u kojima je sudjelovalo ukupno 83 polaznika/ca. Na temu „*Zakon o suzbijanju diskriminacije i Zakon o ravnopravnosti spolova*“ održano je šest radionica za ukupno 72 pravosudnih dužnosnika/ca u Zagrebu, 15. svibnja i 2. lipnja, Varaždinu 9. lipnja, Splitu 10. lipnja, Osijeku 11. lipnja i Rijeci 16. lipnja. U suradnji s Uredom pučke pravobraniteljice održana je edukacija (jedna radionica) na temu „Suzbijamo li diskriminaciju? Primjena *Zakona o suzbijanju diskriminacije* u Hrvatskoj“. Edukacija je održana u Zagrebu 2. prosinca 2014. za ukupno 11 pravosudnih dužnosnika/ca. Utrošena sredstva u 2014. godini iznosila su 36.266,51 kn.

U 2015. godini održana je: 1. Serija seminara Akademije za europsko pravo (ERA) o antidiskriminacijskom pravu EU. Održana su tri trodnevna seminara za ukupno 5 hrvatskih sudaca/kinja iz područja radnog prava i jednim državnim odvjetnikom. Seminari su održani od 22. - 24. travnja u Pragu; 19. - 21. listopada u Parizu; 23. - 25. studenog u Trieru. Svrha seminara bila je upoznavanje s pravom EU u području antidiskriminacije, odnosno *Direktivama 2000/78 i 2000/43* (rasna diskriminacija, diskriminacija na osnovi dobi, invaliditeta, vjerske i seksualne orijentacije).

2. Serija seminara Akademije za europsko pravo (ERA) o jednakosti muškaraca i žena u europskom pravu. Održana su tri dvodnevna seminara za ukupno 5 hrvatskih sudaca iz područja radnog prava. Seminari su održani: 9. - 10. ožujka u Trieru; 11. - 12. svibnja u Bruxellesu; 5. - 6. listopada u Sofiji. Svrha seminara bila je upoznavanje s pravom EU u području jednakosti muškaraca i žena.

1.1.4. Redovito će se obilježavati Međunarodni dan žena – 8. ožujka, Svjetski dan seoskih žena – 15. listopada, Nacionalni dan borbe protiv nasilja nad ženama – 22. rujna, Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama – 25. studenog, Međunarodni dan borbe protiv homofobije i transfobije – 17. svibnja, Svjetski dan poduzetnica, te Europski dan jednakih plaća.

Nositelji: Nadležna tijela državne uprave sukladno zakonski propisanom djelokrugu rada, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, u suradnji s organizacijama civilnog društva.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izjestitelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Ministarstvo poduzetništva i obrta, Odbor za ravnopravnost spolova HS, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba, Grad Zagreb.

Međunarodni dan žena – 8. ožujka

Ured za ravnopravnost spolova: Povodom obilježavanja Međunarodnog dana žena, URS je 6. ožujka 2014. godine organizirao u Zagrebu predstavljanje *Strategije za ravnopravnost spolova Vijeća Europe od 2014. do 2017. godine* koju je preveo na hrvatski jezik i tiskao u nakladi od 1.000 primjeraka. VE zahvalilo je URS-u na aktivnostima koje provodi s ciljem promicanja standarda i politika VE, što je istaknuto i u „Izveštaju o implementaciji *Strategije za ravnopravnost spolova Vijeća Europe od 2014. do 2017. godine* u 2014. godini“.

Ravnateljica je sudjelovala na tribini pod nazivom „Zastupljenost žena u politici i na vodećim funkcijama u gospodarstvu u Republici Hrvatskoj i Europskoj uniji“, koja je u organizaciji Ureda predsjednika RH u suradnji s Predstavništvom EK i Uredom za informiranje Europskog parlamenta (dalje: EP) u RH, održana 7. ožujka 2014. godine u Zagrebu.

Povodom obilježavanja Međunarodnog dana žena ravnateljica je 6. ožujka 2015. godine sudjelovala na okruglom stolu „Motivirane, obrazovane, nezaposlene? Izazovi i prilike za mlade žene na tržištu rada u Hrvatskoj“ u organizaciji Ureda za informiranje EP i Centra za ženske studije, na kojemu je održala uvodno izlaganje o (ne)ravnopravnosti (mladih) žena u društvu.

Savjetnica je sudjelovala na središnjem obilježavanju Međunarodnog dana žena *V-day Bez rampe – STOP nasilju na ženama* u organizaciji SOIH-a, Centra za ženske studije i Muzeja suvremene umjetnosti.

Ministarstvo socijalne politike i mladih: MSPM navodi da redovito obilježava Međunarodni dan žena (8. ožujka). Na internetskim stranicama MSPM-a bili su objavljeni prigodni tekstovi vezano za obilježavanje nacionalnih/međunarodnih dana uključujući i Međunarodni dan žena.

Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora: Izaslanstvo Odbora za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora (dalje: HS) sudjelovalo je na sastanku Odbora za prava žena i ravnopravnost spolova EP na temu sprečavanja nasilja nad ženama, kao i na konferenciji na temu nasilja nad ženama u organizaciji Agencije Europske unije za temeljna prava (dalje: FRA) 5. ožujka 2014. godine u EP u Bruxellesu.

Predsjednica Odbora za ravnopravnost spolova prisustvovala je 7. ožujka 2014. godine u Križevcima na humanitarnom koncertu povodom Međunarodnog dana žena u organizaciji Povjerenstva za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije.

5. ožujka 2015. godine članice Odbora za ravnopravnost spolova sudjelovale su u Bruxellesu na međuparlamentarnom sastanku na temu „Osnaživanje žena i djevojaka kroz obrazovanje“, a koji se, u organizaciji Odbora za prava žena i ravnopravnost spolova EP, održavao povodom obilježavanja Međunarodnog dana žena.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Dubrovačko-neretvanske županije: 2014. godine održan je okrugli stol na temu „Medijski stereotipi o ženama“ na kojem su sudjelovali predstavnici/e Povjerenstva, medija te studenti/ce medija na Odjelu komunikologije Sveučilišta u Dubrovniku. 2015. godine Povjerenstvo je u suradnji s učenicima/cama Gimnazije Dubrovnik organiziralo debatu na temu „Pozitivna diskriminacija žena“, na kojoj su nazočili i učenici/e Ekonomske škole Dubrovnik sa svojim profesorima/cama.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: U 2014. godini Povjerenstvo je organiziralo humanitarni koncert za Udrugu Hera iz Križevaca na kojemu su prikupljana sredstva za rad SOS telefona za žene žrtve obiteljskog nasilja.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Krapinsko-zagorske županije: U suradnji sa Savjetom za razvoj civilnog društva i Programom JAKO Mreže udruga Zagor 9. ožujka 2015. godine organizirana je tribina „Radna prava u udrugama“ namijenjena aktivisticama u organizacijama civilnog društva i zaštiti njihovih radnih prava.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Ličko-senjske županije: Općina Vrhovine podijelom cvijeća obilježila je 2014. godine Međunarodni dan žena, dok ga je Grad Otočac obilježio na simboličan način. Općina Vrhovine je 2015. godine u suradnji sa Centrom za socijalnu skrb Gospić, Podružnica Korenica i udrugama koje djeluju na području Općine organizirala prigodna obilježavanja u prostorijama Centra za pomoć u kući u Gornjim Vrhovinama gdje su nazočnima podijeljene ruže.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Međimurske županije: 2015. godine održana je humanitarna akcija pod nazivom „Žena za ženu“ u razdoblju od 14. veljače do 8. ožujka 2015. godine kojom su se u suradnji s frizerskim i kozmetičkim salonima prikupljala sredstva za rad Doma za žrtve obiteljskog nasilja „Sigurna kuća“.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Požeško-slavonske županije: Povjerenstvo je uputilo dopis svim osnovnim i srednjim školama s prijedlogom debate „Ovaj dom smatra da neravnopravnost muškaraca i žena treba rješavati pozitivnom diskriminacijom žena“ te su data i pravila debatiranja. Debata je provedena u svim srednjim školama u 2015. godini.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Primorsko-goranske županije: Za građanstvo je 2014. godine održana besplatna projekcija filma „Ženska prava hoću“ u Art kinu Croatia, dok je u zgradi Filodrammatice u Rijeci održana izložba radova ženskih udruga s područja Županije (Udruga žena Senjsko, Goranske vunarice, Ruta Cres, Nada Rijeka, OPG Pintar), s ciljem osvještavanja javnosti o važnosti ženskog poduzetništva, posebno u ruralnim područjima. U 2015. godini održana je projekcija filma „Dva dana, jedna noć“, kao i konferencija za medije na temu položaja žena na tržištu rada.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije: U suradnji sa Koordinacijom za ljudska prava 2014. godine organizirana je kazališna predstava „BOGI IVAC – ZNOVA“ u varaždinskom Hrvatskom narodnom kazalištu namijenjena radnicama, invalidima, umirovljenicama i socijalno nezbrinutim ženama, dok je 2015. godine organizirana kazališna predstava „Ljubaf“. Povodom Međunarodnog dana žena dužnosnici Grada Varaždina i Varaždinske županije te PU varaždinske tradicionalno su prilikom redovne kontrole prometa vozačicama dijelili cvijeće i prigodne poklone. Tom prigodom Povjerenstvo je pripremilo i podijelilo promidžbene materijale o ravnopravnosti spolova.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravske županije: U 2014. i 2015. godini poslano je priopćenje Povjerenstva vezano uz obilježavanje Međunarodnog dana žena svim lokalnim medijima i internet portalima. Ukupno je bilo 11 objava na portalima i 8 radijskih čitanja priopćenja.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Zadarske županije: 2014. godine u organizaciji Povjerenstva održana je tribina na temu „Mogućnosti u poduzetništvu žena“, dok je 2015. godine

održana javna tribina „Zlostavljanje na poslu – iskustva i praksa Udruga mobbing“ te je objavljena čestitka u novinama.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba: 2014. godine održana je sjednica pod nazivom „Žene na upravljačkim strukturama“, dok je 2015. godine održana sjednica na temu „Jednakost plaća na tržištu rada“.

Grad Zagreb: 8. ožujka 2014. izvedena je predstava „Vaginin monolozi“ u suradnji sa SOIH-om i Centrom za ženske studije, a nadahnuta motom V-day-a „Bez rampe – STOP nasilju nad ženama s invaliditetom“. Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom projekt je podržao s 14.081,92 kn.

9. ožujka 2015. godine uz potporu Grada Zagreba je, u sklopu projekta „Za nasilje nad ženama (s invaliditetom) nema opravdanja“, održan skup „Ratificirajmo *Konvenciju Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji*“, na kojem je ravnateljica URS-a održala uvodno izlaganje. Skup je organiziran kroz suradnju SOIH-a i Pravobraniteljice za osobe s invaliditetom.

Svjetski dan seoskih žena - 15. listopada

Ured za ravnopravnost spolova: Na svojoj internetskoj stranici objavom priopćenja URS redovito obilježava Svjetski dan seoskih žena s ciljem unaprjeđenja svijesti o položaju žena u ruralnim područjima te informiranja javnosti o aktivnostima koje se provode na lokalnoj i nacionalnoj razini.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Dubrovačko-neretvanske županije: 2014. godine Povjerenstvo je organiziralo predstavljanje seoskih žena koje na svojim obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima proizvode tradicionalne prehrambene proizvode. Ova prigodna izložba prodajnog karaktera održala se ispred crkve sv. Vlaha.

Obilježavanjem Svjetskog dana seoskih žena Povjerenstvo želi naglasiti ulogu seoskih žena u obiteljima i zajednicama te skrenuti pozornost javnosti na njihovu ulogu u poljoprivrednoj proizvodnji te gospodarskom opstanku svojih obitelji.

Dubrovačko-neretvanska županija podupire obiteljska poljoprivredna gospodarstva širom Županije, omogućavanjem i sufinanciranjem promidžbenih aktivnosti kroz medije i nastupe na sajmovima. Zajedno s Gradom Dubrovnikom omogućuje obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima s područja Županije da predstave svoje proizvode u Gradu subotama i nedjeljama tijekom sezone. Prigodom obilježavanja Svjetskog dana seoskih žena omogućeno je predstavljanje žena koje rade na svojim obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima, u dolini Neretve, na Pelješcu, u Župi dubrovačkoj i Konavlima.

2015. godine u Općini Velika u Požeško-slavonskoj županiji održan je 16. izbor Najuzornije hrvatske seoske žene 10. listopada 2015., na kojemu su sudjelovale i dvije kandidatkinje iz Dubrovačko-neretvanske županije.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: Povjerenstvo je u 2014. godini obilježilo Svjetski dan seoskih žena sa susjednim Povjerenstvom za ravnopravnost spolova Varaždinske županije, gdje su se na prigodnoj priredbi dodjeljivala priznanja „Ženska kreativnost u ruralnom životu“. U 2015. godini Koprivničko-križevačka županija je prigodno obilježila Svjetski dan seoskih žena objavivši na službenim internetskim stranicama čestitku upućenu svim seoskim ženama.

Povjerenstvo je na svojoj 10. sjednici donijelo Zaključak da promijeni naziv izbora: „Izbor najuzornije seoske žene Koprivničko-križevačke županije u naziv: „Festival žena iz ruralnih područja Koprivničko-križevačke županije“. 13. rujna 2014. godine „Festival žena iz ruralnih područja Koprivničko-križevačke županije“ održan je u Sportskoj dvorani Osnovne škole „Prof. Blaž Mađer“ u Novigradu Podravkom. Na festivalu je sudjelovalo 10 kandidatkinja koje su se predstavile svojim

štanovima s ručnim radovima vlastite izrade i mnoštvom pripremljene domaće hrane po tradicionalnim recepturama. Štandovi kandidatkinja prikazivali su cijelu priču o životu na gospodarstvima natjecateljica s posebnim naglaskom na obiteljsku tradiciju i baštinu. Za najženu Koprivničko-križevačke županije za 2014. godinu izabrana je Štefica Horvat iz Ždala, Općina Gola, za prvu pratilju izabrana je Petrina Golubić iz Kloštra Podravskog, dok je za drugu pratilju izabrana Vesna Hadelan iz Rasinje. Pobjednice Festivala u suradnji s Povjerenstvom sudjelovale su u proslavi dana Koprivničko-križevačke županije. Povjerenstvo je sudjelovalo s pobjednicama Festivala na manifestacijama Koprivničko-križevačke županije „Tradicija naših starih“ i „Dani voća“ gdje su pobjednice Festivala svojim štandom i nošnjama ostvarile zapažen nastup i na svojem štandu ugostile mnoštvo posjetitelja, s proizvodima pripremljenim na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima. Na poziv Udruge Uzorne Hrvatske seoske žene iz Jastrebarskog, Povjerenstvo je sudjelovalo 11. listopada 2014. godine na 15. Izboru najuzornije hrvatske seoske žene, koji je održan u Ivanjskoj u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, na kojem tri kandidatkinje dobile priznanja za svoje posebnosti prilikom predstavljanja svojeg štanda i svojim dojmljivim pojedinačnim nastupom.

10. listopada 2015. godine Povjerenstvo je organiziralo “Festival žena iz ruralnih područja Koprivničko-križevačke županije”, kao jedinstveni projekt na području sjeverozapadne Hrvatske, pet godina zaredom. Na Festivalu je sudjelovalo 11 žena iz Podravine i Prigorja, koje su izložile svoje uratke kao i različite etno predmete te svoje proizvode: domaću hranu, kolače i piće. Svaka kandidatkinja prikazana je pričom kroz koju je pokazala svoj rad i kreativnost te način očuvanja tradicije. Značaj i vrijednost ovog projekta prepoznat je i u okviru EU pa je tako “Festival žena iz ruralnih područja Koprivničko-križevačke županije” uvršten u kalendar događanja Odjela za ruralni razvoj u EK. Župan je sa zamjenicima održao prijem za najžene iz ruralnih područja Koprivničko-križevačke županije. Osim najžene 2015. godine Nadice Ivančan iz Molvi i njezinih pratilja Ivančice Kučanda iz Novigrada Podravskog i Marine Picig iz Potoka Kalničkog, prijemu su sudjelovale i pobjednice iz 2014. godine. Za provedbu mjere u 2015. godini utrošeno je 85.000,00 kuna.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije: Povjerenstvo kontinuirano od 2006. godine dodjeljuje priznanje za „Žensku kreativnost u ruralnom životu“. Kandidatkinje predlažu udruge, općine i gradovi, te općinska i gradska povjerenstva za ravnopravnost spolova, a kriteriji na temelju kojih Povjerenstvo odlučuje o najuspješnijoj ruralnoj ženi su kreativnost i inovativnost u ruralnom životu, doprinos žena u ruralnim sredinama, unaprjeđenje kvalitete života te očuvanje kulturne i tradicijske baštine. Za provedbu mjere u 2014. godini utrošeno je 13.000,00 kn te u 2015. godini 10.889,76 kn.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravске županije: U organizaciji Povjerenstva 2014. godine održana je u Gradu Orahovici manifestacija pod nazivom „Od tradicije ka suvremenosti“. U sklopu događanja otvorena je izložba ručnih radova seoskih žena. Izloženi radovi obuhvatili su tradicijske vještine izrade različitih predmeta kao i upotrebu novih tehnika izrade različitih predmeta, slika i modnih detalja. 2015. godine organizirana je izložba fotografija pod nazivom „Žena i selo - jučer, danas, sutra“ u prostorijama Gradskog društva Crvenog križa u Virovitici. Izložba je bila otvorena mjesec dana, a u aktivnosti Povjerenstva bilo je uključeno 20 žena iz lokalne zajednice.

Nacionalni dan borbe protiv nasilja nad ženama - 22. rujna i Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama - 25. studeni

Ured za ravnopravnost spolova: Povodom obilježavanja 22. rujna - Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama URS je organizirao 22. rujna 2014. godine predstavljanje *Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji* i *Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja* tiskanih u izdanju URS-a, u okviru projekta „Moj glas protiv nasilja“ kojeg je URS provodio u okviru *Programa Zajednice za zapošljavanje i socijalnu solidarnost - PROGRESS*.

Ravnateljica je 24. rujna 2014. godine u Koprivnici sudjelovala na tematskoj sjednici Povjerenstva za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije te je održala izlaganje o *Konvenciji Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji i Protokolu o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*.

Djelatnice URS-a sudjelovale su u rujnu i studenom 2014. godine na okruglom stolu koji je na temu „Da li novi zakoni štite žene od nasilja ili ih dodatno strukturalno viktimiziraju?“ održan u organizaciji Autonomne ženske kuća Zagreb u partnerstvu sa Gradom Zagrebom te na javnoj akciji u organizaciji Ženske sobe.

URS kao jedan od partnera redovito sudjeluje u provedbi *Kampanje 16 dana aktivizma* pod nazivom „Bijela vrpca“ koju svake godine organizira SOIH. Kampanja započinje 25. studenog, na Međunarodni dana borbe protiv nasilja nad ženama, a završava 10. prosinca na Međunarodni dan ljudskih prava.

24. studenog 2015. godine organizirana je promocija publikacije EIJE-a „*Pregled provedbe Pekinške platforme za djelovanje u državama članicama EU-a: Nasilje nad ženama - podrška žrtvama: Glavni nalazi*“ i rezultata projekta „*Moj glas protiv nasilja*“ u suradnji s Europskim domom u Zagrebu. URS je povodom obilježavanja ovih datuma zakupio površine za citylight i B2 plakate u Gradu Zagrebu. Za dodatne informacije o projektu „*Moj glas protiv nasilja*“ upućujemo na mjeru 6.1.3.

Savjetnica URS-a je sudjelovala u studenom 2015. godine na Tjednu ravnopravnosti održanom u Zagrebu u organizaciji udruge B.a.B.e!, gdje je upoznala sudionike/ce sa aktivnostima koje URS provodi vezano uz suzbijanje nasilja nad ženama.

Ministarstvo socijalne politike i mladih: MSPM redovito obilježava Nacionalni dan borbe protiv nasilja nad ženama - 22. rujna i Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama - 25. studeni. U povodu Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama 2014. godine, potpredsjednica Vlade i ministrica socijalne politike i mladih položila je vijenac i zapalila svijeću na Općinskom građanskom sudu u Zagrebu, u znak sjećanja na tri žene - Gordanu Oraškić, odvjetnicu Hajru Prohić i sutkinju Ljiljanu Hvalec koje je tijekom brakorazvodnog postupka ubio Mato Oraškić.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta: Obilježavanje značajnih datuma, pa i onih vezanih za podizanje razine znanja i svijesti o antidiskriminacijskom zakonodavstvu, rodnoj ravnopravnosti i ljudskim pravima općenito te ljudskim pravima žena, dijelom je aktivnosti planiranih godišnjim planom i programom rada škole i školskim kurikulumom, koje usvaja školski odbor. Naglašavamo da se u posebice u okviru Građanskoga odgoja i obrazovanja, u sklopu razvoja građanskih kompetencija, provode razne aktivnosti vezane za obilježavanje dijela navedenih datuma, kao primjerice Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama. Aktivnosti se provode kroz rasprave, izradu plakata, pripremanjem izložbi, istraživanjima i provedbom projekata.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Bjelovarsko-bilogorske županije: Povjerenstvo je 2014. godine obilježilo Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama humanitarnom akcijom na bjelovarskom Korzu, u okviru koje su članovi/ice Povjerenstva sakupljali dobrovoljne priloge od građana/ki za pomoć Sigurnoj kući. Akcija je organizirana u suradnji s PU bjelovarsko-bilogorskom, Centrom za socijalnu skrb Bjelovar, Obiteljskim centrom Bjelovar, Odborom za ravnopravnost spolova Grada Bjelovara, Sigurnom kućom te sa županijskom koordinatoricom za školske preventivne programe.

U rujnu 2015. godine održana je tematska sjednica Povjerenstva te je na bjelovarskom Korzu organizirana zajednička akcija članova/ica Povjerenstva, učenika/ca i predstavnika/ca Udruge za edukaciju i motivaciju – BUDEM.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Dubrovačko-neretvanske županije: U rujnu 2014. godine održan je okrugli stol na temu „Unaprjeđenje sustava podrške žrtvama nasilja“. Cilj je bio potaknuti raspravu o mogućem unaprjeđenju međuresorne suradnje institucija i ustanova u borbi protiv nasilja nad ženama te boljoj umreženosti svih dionika unutar sustava podrške žrtvama nasilja.

U studenom 2015. godine održano je predavanje dekana Teološkog Fakulteta Sveučilišta u Ljubljani o važnosti prevencije raznih oblika štetnog ponašanja koja često eskaliraju i dovode do nasilja nad ženama, nasilja u obitelji kao i prema slabijim i ranjivim skupinama u društvu. Predavanju su nazočili predstavnici/e škola i obrazovnih ustanova, socijalnih ustanova, policijske uprave, vjerskih zajednica i udruga.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Istarske županije: Javno obilježavanje Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama održano je u rujnu 2014. i 2015. godine u Puli te je njegov cilj bilo skretanje pozornost javnosti na problem nasilja nad ženama i djecom, te među mladima. Suradna institucija u provedbi mjere bila je Zaklada za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Karlovačke županije: U rujnu 2014. godine održano je predavanje u gimnaziji u Karlovcu u vezi s nasiljem u obitelji.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: U rujnu 2014. godine Povjerenstvo je održalo tematsku sjednicu. Na sjednici je gostovala ravnateljica URS-a te je predstavila *Konvenciju Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji*. Sjednici su prisustvovali brojni suradnici/ce Povjerenstva i predstavnici/ce medija.

Povjerenstvo je u prostorijama županijske uprave u Koprivnici uz sudjelovanje predstavnika/ca nadležnih institucija 22. rujna 2015. godine održalo okrugli stol pod nazivom „Pet do dvanaest“, na kojem su usvojeni relevantni zaključci u ovom području.

Povjerenstvo je u studenom 2014. godine obilježilo Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama javnom akcijom na Zrinskom trgu u Koprivnici. U akciji su sudjelovale i suradnice te partneri Udruga HERA iz Križevaca i PU koprivničko-križevačka. Cilj akcije bio je senzibiliziranje javnosti na problematiku nasilja nad ženama te pružanje informacija o načinima prijave nasilja u obitelji i institucijama kojima se žrtve mogu obratiti. Tom prilikom dijelili su se i promidžbeni i edukativni materijali.

2015. godine u studenom Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama obilježen je u suradnji s Obrtničkom i Srednjom školom iz Koprivnice te je održano interaktivno predavanje za članice/članove učeničkih vijeća obje škole na temu nasilja nad žena s posebnim naglaskom na sam Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama. Među učenicima/cama je također provedena anketa na temu „Glas mladih protiv nasilja nad ženama“ s ciljem prikupljanja informacija o saznanjima, iskustvima, i promišljanju učenika/ca o problematici nasilja nad ženama.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Krapinsko-zagorske županije: U rujnu 2014. godine održan je okrugli stol pod nazivom „Provođenje *Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji* za 2014. godinu“ uz sudjelovanje svih relevantnih dionika. U rujnu 2015. godine u Specijalnoj bolnici za medicinsku rehabilitaciju Krapinske Toplice održan je okrugli stol pod nazivom „Provođenje *Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji* za 2015. godinu“ u suradnji s lokalnim povjerenstvima za ravnopravnost spolova, PU krapinsko-zagorskom, centrima za socijalnu skrb, Općom bolnicom Zabok, Zavodom za hitnu medicinu Krapinsko-zagorske županije te osnovnim i srednjim školama.

U studenom 2015. godine u Zaboku u suradnji s Povjerenstvom za ravnopravnost spolova Grada Zaboka organiziran je okrugli stol „Rodno uvjetovano nasilje na internetu“, uz sudjelovanje

predstavnicama Hollaback Hrvatska i Obiteljskog centra Krapinsko-zagorske županije. Okrugli stol je organiziran sa svrhom razumijevanja rodnog aspekta nasilja na internetu i predstavljanja načina obrane i sprječavanja takvog nasilja kako na individualnoj, tako i na društvenoj razini. U studenom je također u Velikoj galeriji Grada Zaboka otvorena izložba „Gender Equality Now“ sa prikazom 100 postera autora/ica diljem svijeta posvećenih svim oblicima ravnopravnosti, pa tako i rodnoj ravnopravnosti.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Ličko-senjske županije: U suradnji s Gradom Gospićem, PU ličko-senjskom i Centrom za socijalnu skrb Gospić, u studenom 2014. i 2015. godine postavljen je štand sa promidžbenim materijalima koji su dijeljeni građanstvu s ciljem osvješćavanja javnosti o problemu nasilja nad ženama. Promidžbeni materijali prosljeđeni su gradovima i općinama, kao i odgojno-obrazovnim ustanovama.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Međimurske županije: Povjerenstvo i Društvo socijalnih radnika Međimurja održali su u studenom 2014. godine sastanak Koordinacije tijela i drugih čimbenika obveznih za postupanje po „*Protokolu o postupanju u slučaju nasilja u obitelji*“ Međimurske županije. Sudionici/ce su bili upoznati s psihosocijalnim tretmanom počinitelja nasilja u obitelji kao jednoj od najefikasnijih mjera sekundarne prevencije, zakonskom regulativom te uvjetima za uključenje počinitelja u tretman.

Povjerenstvo je u dogovoru s lokalnim radijskim postajama i internetskim portalima objavljivalo prigodne poruke kojima se željelo ukazati na problem nasilja nad ženama, senzibilizirati javnost na taj problem, te pokušati pomoći ženama koje su žrtve nasilja objavljivanjem imena institucija i brojeva telefona gdje se žrtve mogu javiti. Županijsko i gradska povjerenstva za ravnopravnost spolova, Dom za žrtve obiteljskog nasilja i udruga Zora su obilježili Nacionalni dan borbe protiv nasilja nad ženama dijeljenjem promidžbenog materijala na Sajmu sigurnosti i prevencije te na štandovima u Čakovcu i Murskom Središću u rujnu 2015. godine. Povjerenstvo je s gradskim povjerenstvima za ravnopravnost spolova Čakovca, Murskog Središća i Preloga te s općinskim povjerenstvima Nedelišća, Svetog Martina na Muri, Belice i Dekanovca i ostalim dionicima akcije obilježilo Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama u studenom 2015. godine u Čakovcu, Murskom Središću, Prelogu, Nedelišću, Svetom Martinu na Muri, Belici i Dekanovcu postavljanjem štandova i dijeljenjem prigodnog letka. Istog dana organizirana je i tribina na temu nasilja. Povjerenstvo je izradilo kratki film na temu obiteljskog nasilja tj. nasilja nad ženama u trajanju od dvije minute. Isti je objavljen na lokalnim televizijskim postajama, internetskim portalima i na platnu Centra za kulturu Čakovec 26. studenog 2015. godine u sklopu tribine „Čakovec četvrtkom“.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Osječko-baranjske županije: U studenom 2014. godine Sklonište za žrtve obiteljskog nasilja u Osijeku, pod pokroviteljstvom Osječko-baranjskog župana, a u suradnji s PU osječko-baranjskom, Županijskim timom za prevenciju obiteljskog nasilja Osječko-baranjske županije i Povjerenstvom za ravnopravnost spolova Osječko-baranjske županije te udrugom Legra, organiziralo je glazbeno-umjetnički program „Večer bijele vrpce“. U sklopu ove akcije snimljeni su i emitirani spotovi s porukama nenasilja na lokalnoj televiziji, a završna aktivnost bila je posjeta poznatih osoba iz javnog života koje su sudjelovale u spotovima, Skloništu za žrtve obiteljskog nasilja u Osijeku. Cilj ovog projekta bio je senzibilizirati javnost na problematiku nasilja nad ženama, promovirati kulturu nenasilja i međusobnog poštivanja. U studenom je također Povjerenstvo u suradnji s Centrom za edukaciju i sport Valpovo organiziralo otvaranje *Minivolleya Valpovštine 2015.* i posvetilo ga obilježavanju Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama. Cilj je bio promocija sporta protiv nasilja nad ženama i djevojčicama te podizanje svijesti javnosti o zdravom životu. Za provedbu aktivnosti u 2014. godini utrošeno je 7.000,00 kn.

Povjerenstvo je 2015. godine obilježilo Nacionalni dan borbe protiv nasilja nad ženama u suradnji s klubom Cannons Osijek i PU osječko-baranjskom. Ženska udruga „IZVOR“ u suradnji s Povjerenstvom održala je u studenom 2015. godine konferenciju za medije i javnu raspravu pod nazivom „Zajedno u sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji“ s ciljem

razmjene praksi s područja zaštite od nasilja u obitelji i provedbe *Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2011. do 2016.*

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Primorsko-goranske županije: U rujnu 2014. godine održan je tematski radni sastanak sa predstavnicima/cama nadležnih institucija sa područja Primorsko-goranske županije koje djeluju u cilju zaštite žrtava nasilja.

U studenom je obilježen Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama na Korzu uz podjelu promotivnih materijala građanstvu. Također je svim srednjim školama na području Županije dostavljen prigodni plakat. Također je održana tematska sjednica Povjerenstva s predstavnicima/cama nadležnih institucija.

U 2015. godini je održana i medijski popraćena akcija „Riječke stepenice“ kojom su na lokaciji poznatih stepenica u gradu lijepljene poruke o potrebi suzbijanja nasilja nad ženama, kao i u brojnim kafićima. Održan je i tematski radni sastanak sa predstavnicima/cama nadležnih institucija u cilju zaštite žrtava nasilja.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Splitsko-dalmatinske županije: Povjerenstvo je u rujnu 2015. godine održalo tematsku sjednicu na kojoj su prisustvovali predstavnici/ce institucija i udruga koji se bave počiniteljima i žrtvama nasilja - ženama, kao i obiteljskim nasiljem u Splitsko-dalmatinskoj županiji.

U studenom 2015. godine Povjerenstvo je s PU splitsko-dalmatinskom organiziralo promociju filma „Živim život bez nasilja“ kojoj su nazočili učenici/ce tri osnovne škole u Splitu te predstavnici/ce nadležnih institucija. Povjerenstvo je također sudjelovalo u akciji koju je organizirala udruga „Domine“ u Splitu „Napravi korak naprijed prema društvu slobodnom od nasilja nad ženama“ te je dalo svoj potpis za ratifikaciju *Istanbulske konvencije*.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije: U studenom 2014. godine Povjerenstvo je organiziralo tematsko predavanje „Nasilje u obitelji - pogled iz perspektive mladih“, u suradnji s Centrom za socijalnu skrb Varaždin, podružnicom Obiteljski centar Varaždinske županije i PU varaždinskom. Ciljana skupina predavanja bila su Vijeća učenika organiziranih u osnovnim i srednjim školama.

Povjerenstvo je u studenom 2015. godine organiziralo tematsku sjednicu „Obilježavanje Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama“, na kojoj su sudjelovali predstavnici/ce nadležnih institucija. Njen cilj bila je senzibilizacija javnosti o problematici nasilja nad ženama te povezivanje nadležnih tijela kako bi zajednički pokušali riješiti probleme s kojima se svakodnevno susreću u svom radu.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravske županije: 2014. i 2015. godine održana je javna akcija podjele informativnih materijala u suradnji s udrugom S.O.S. Virovitica. 2014. godine u prostorijama Obiteljskog centra u Virovitici održano je predavanje sutkinje Visokog prekršajnog suda i predsjednice Nacionalnog tima za suzbijanje nasilja u obitelji na temu „Usklađenost zakonodavstva RH s *Konvencijom Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji*“ na kojem su sudjelovali predstavnici/ce nadležnih institucija i udruga. 2015. godine Povjerenstvo je sudjelovalo na uličnoj akciji podjele promotivnih materijala zajedno s udrugom S.O.S. Virovitica i PU virovitičko-podravskom.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Vukovarsko-srijemske županije: Povjerenstvo je u studenom 2015. godine u suradnji s udrugom B.a.b.e. u Vukovarsko-srijemskoj županiji održalo javnu tribinu na temu „Ravnopravnost žena u Hrvatskoj danas“.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Zadarske županije: Nacionalni dan borbe protiv nasilja nad ženama u 2015. godini obilježen je javnom tribinom „Udruga Duga – pozitivni primjeri prakse.“ U studenom 2014. godine, održan je okrugli stol na temu „Postupanje u slučaju nasilja u obitelji“ na kojem su sudjelovali predstavnici/ce PU zadarske, te centara za socijalnu skrb Zadra, Biograda na Moru, Benkovca i Gračaca, Prekršajnog suda Zadar, te udruge Duga. 2015. godine u studenom organizirana je javna tribina „(Ne)vrednovanje ženskog rada“.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba: U rujnu 2014. godine održana je sjednica „Položaj žene u novom *Obiteljskom zakonu* – Hoće li novi zakon dovesti do veće strukturalne viktimizacije žena?“. Povjerenstvo je donijelo zaključak kojeg je uputilo MSPM-u s pozivom da otvori raspravu o izmjenama i dopunama *Obiteljskog zakona* u segmentu zaštite od nasilja u obitelji.

U studenom 2014. godine održana je tematska sjednica vezana uz ratifikaciju *Istanbulske konvencije* na kojoj je donesen zaključak koji je upućen MSPM za njenom žurnom ratifikacijom.

U rujnu 2015. godine Povjerenstvo je održalo tematsku sjednicu „Odnos institucija prema žrtvama obiteljskog nasilja“. Jednoglasno je donesen zaključak da se ispita stanje vezano za potrebe i kapacitet prostora namijenjenih kontaktima pod nadzorom, kao i da će sukladno potrebama i podacima kojima raspolaže Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom Grada Zagreba i Dom „Duga-Zagreb“ zatražiti i mišljenje MSPM-a te pokrenuti postupak da Grad Zagreb pomogne svojim prostornim kapacitetima u rješavanju ovog problema. U studenom 2015. godine održana je tematska sjednica „Nasilje nad ženama s invaliditetom - višestruki rizik, višestruka diskriminacija“.

Grad Zagreb: U rujnu 2014. godine u sklopu projekta i kampanje „*Iskoristi pravo na život bez nasilja*“ održana je javna akcija Ženske sobe. Cilj akcije bio je širenje informacija o pravima žrtava nasilja u obitelji, informiranje o potrebama i pravima te oblicima pomoći ženama žrtvama nasilja. Javna akcija održana je u Zagrebu te su dijeljeni tiskani materijali o nasilju u obitelji s naglaskom na nasilje nad ženama. Tijekom akcije je puštan promotivni jingl „Iskoristi pravo na život bez nasilja!“, a događanju su se pridružile javne poznate osobe. Javna akcija bila je popraćena putem internetskih portala, televizija te radija.

U studenom 2014. godine započela je kampanja „*16 dana aktivizma protiv rodnog nasilja*“, a završila je 10. prosinca na Međunarodni dan ljudskih prava. Kampanja je provedena s ciljem sprječavanja rodno uvjetovanog nasilja. Već tradicionalno kampanju je provodio SOIH u partnerstvu s URS-om, ULJPPNM-om te Gradom Zagrebom. U prosincu je također održan okrugli stol „16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama“ što je obilježilo kraj kampanje.

U rujnu 2015. godine Autonomna ženska kuća Zagreb je u sklopu projekta „*Promicanje prava žena na život bez nasilja 2: Boljim zakonodavstvom do učinkovite zaštite žena od rodno temeljnog nasilja*“ građanstvu na Trgu bana Josipa Jelačića u Zagrebu dijelila letke o kampanji za ratificiranje *Istanbulske konvencije*. SOIH - Mreža žena s invaliditetom je putem informativnog štanda na Cvjetnom trgu u Zagrebu senzibilizirala javnost o pojavnosti nasilja nad ženama, osobito žena s invaliditetom. U prostoru Tribine Grada Zagreba održan je i okrugli stol pod nazivom „Nasilje je smrt duše!“, o politici uklanjanja diskriminacije žena, postupanju u slučaju seksualnog nasilja i nasilja u obitelji i položaju žena s invaliditetom u RH.

Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama u studenom 2015. godine obilježila je udruga Ženska pomoć sada - SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja u sklopu projekta „*Informacijom u bolji život*“ distribucijom promotivnih materijala.

I 2015. godine provedena je kampanja „16 dana aktivizma protiv rodnog nasilja“ u organizaciji SOIH-a u partnerstvu s URS-om, ULJPPNM te Gradom Zagrebom.

U studenom je u organizaciji Povjerenstva za slijepe žene Hrvatskog saveza slijepih u Zagrebu održano 12. Savjetovanje mreže slijepih žena Hrvatske, na kojem je sudjelovala i članica Mreže iz Udruge slijepih Zagreb te predstavnica Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom. Tema savjetovanja bila je suzbijanje nasilja nad ženama s invaliditetom s naglaskom na slijepe žene.

Međunarodni dan borbe protiv homofobije i transfobije - 17. svibnja

Ured za ravnopravnost spolova: Uoči obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv homofobije i transfobije 2014. i 2015. godine ravnateljica je primila predstavnike i predstavnice organizacijskog odbora Zagreb Pridea. Razmijenjena su stajališta o novim zakonodavnim inicijativama vezanim uz poboljšanje pravnog statusa LGBTIQ osoba te je istaknut značaj dosljedne provedbe strateških mjera sadržanih u *Nacionalnoj politici* i u drugom antidiskriminacijskom zakonodavstvu.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Krapinsko-zagorske županije: U 2014. godini povodom obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv homofobije organizirana je tribina „Što donosi Zakon o životnom partnerstvu?“ u suradnji sa Udruženjem Zagreb Pride. U 2015. godini u suradnji s Građanskom organizacijom za kulturu „GOKUL“ iz Zaboka, autorima i suradnicima na filmu, organizirana je projekcija filma „JOŠ JEDNOM“ 14. svibnja 2015. godine u Zaboku.

Svjetski dan poduzetnica

Ured za ravnopravnost spolova: Ravnateljica je održala uvodno izlaganje na obilježavanju Svjetskog dana poduzetnica 28. svibnja 2014. i 19. svibnja 2015. godine u organizaciji Hrvatske udruge poslovnih žena (dalje: KRUG) i Hrvatske gospodarske komore, koji se održao pod visokim pokroviteljstvom predsjednice RH.

Ministarstvo poduzetništva i obrta: Ministarstvo je u okviru ovog izvještajnog razdoblja, u 2014. i 2015. godini sudjelovalo u obilježavanju Svjetskog dana poduzetnica u organizacije Udruge KRUG u suradnji s Hrvatskom gospodarskom komorom.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Bjelovarsko-bilogorske županije: U sklopu obilježavanja Svjetskog dana poduzetnica predsjednica Povjerenstva i župan Bjelovarsko-bilogorske županije ugostili su članice Udruge Kamensko te je organizirana i modna revija pod nazivom „Jednako lijepa“.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Dubrovačko-neretvanske županije: U suradnji s Udrugom KRUG Dubrovnik obilježen je Svjetski dan poduzetnica 17. svibnja 2015. godine. Tom prigodom poduzetnice članice KRUG-a prodavale su proizvode koje proizvode u svojim poduzećima i obrtima. Sav zarađeni prihod doniran je Društvu multiple skreloze Dubrovačko-neretvanske županije radi omogućavanja ženama s ovom vrstom invaliditeta stjecanje novih znanja i vještina kako bi se povećala njihova konkurentnost na tržištu rada.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Međimurske županije: 23. svibnja 2015. godine Povjerenstvo je u suradnji s Međimurskom županijom i Obrtničkom komorom Međimurske županije organiziralo Sajem poduzetnica „Žena sam. Poduzetnica sam“ i tribinu pod nazivom „Perspektiva i izazovi ženskog poduzetništva“. Cilj je bio podrška poduzetnicama, kao i predstavljanje poslovnih prilika, politike zapošljavanja i primjera dobre prakse te upoznavanje s mjerama i mogućnostima usmjerenim na razvoj poduzetništva žena.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravске županije: Povjerenstvo je 15. svibnja 2015. godine u sklopu obilježavanja Svjetskog dana poduzetnica organiziralo predstavljanje *Priručnika Vijeća Europe „Uvođenje rodno osjetljiva proračuna: provedba u praksi“* u izdanju URS-a. Priručnik je predstavila savjetnica URS-a, a na predstavljanju su sudjelovali uz članove/ice Povjerenstva i pročelnici/e grada i županije, te pročelnici/e i djelatnici/e financijskih odjela i predsjednica županijske skupštine.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Zagrebačke županije: Povodom obilježavanja Svjetskog dana poduzetnica u organizaciji Povjerenstva je održan skup poduzetnica 16. lipnja 2015. godine u Zagrebu. U 2015. godini utrošeno je u tu svrhu 12.840,00 kn.

Europski dan jednakih plaća

Ured za ravnopravnost spolova: 28. veljače 2014. i 2. studenog 2015. godine obilježen je Europski dan jednakih plaća prilogom na internetskoj stranici URS-a i uvrštavanjem niza relevantnih podataka i drugih informacija o razlici u plaćama između muškaraca i žena u EU.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Bjelovarsko-bilogorske županije: 2014. i 2015. godine povodom obilježavanja Međunarodnog dana žena i Europskog dana jednakih plaća organizirana je akcija „Kava jednakosti“ u suradnji sa Cehom ugostitelja Bjelovarsko-bilogorske županije u okviru koje je ženama omogućena 10% jeftinija kava. Cilj akcije je bilo ukazati na razliku u plaćama između žena u muškaraca.

1.1.5. Financirat će se aktivnosti i projekti organizacija civilnog društva usmjerenih k podizanju znanja i svijesti o ljudskim pravima žena i ravnopravnosti spolova, uključujući financiranje organizacija civilnog društva koje pružaju pomoć ženama žrtvama nasilja, ženama s invaliditetom i pripadnicama nacionalnih manjina.

Nositelji: Nadležna tijela državne uprave sukladno zakonski propisanom djelokrugu rada, Ured za ravnopravnost spolova, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, Ured za udruge, Savjet za nacionalne manjine, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelji: Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ministarstvo branitelja, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Ured za ravnopravnost spolova, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, Ured za udruge, Savjet za nacionalne manjine, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, Grad Zagreb.

Ministarstvo socijalne politike i mladih: Tijekom 2014. i 2015. godine MSPM je financirao aktivnosti, projekte i programe organizacija civilnog društva usmjerenih podizanju znanja i svijesti o ljudskim pravima žena i ravnopravnosti spolova, kao i onih koje pružaju pomoć ženama žrtvama nasilja i ženama s invaliditetom, kroz sljedeće natječajne:

1. Trogodišnji programi rada savjetovališta i skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji organizacija civilnog društva (2013. – 2015.). U 2014. godini financirano je 7 organizacija civilnog društva u ukupnom iznosu od 2.100.000,00 kn.
2. Trogodišnji programi udruga koje pružaju usluge asistencije osobama s invaliditetom u RH za razdoblje od 2013. do 2015. godine. Tijekom 2014. godine financirana je ukupno 121 udruga osoba s invaliditetom (osobni asistent, tumač hrvatskog znakovnog jezika i videći pratitelj) od kojeg broja 78 organizacija civilnog društva pružaju uslugu osobne asistencije za ukupno 631 korisnika/ca, od čega je 324 žena s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta, te je u tu svrhu utrošeno 31.746.748,00 kn.
3. Trogodišnji program (za razdoblje od 2011. do 2014. godine) udruga koje djeluju u području socijalne skrbi. Tijekom 2014. godine financiran je 1 projekt na temu osnaživanja žena s invaliditetom žrtava nasilja u obitelji u iznosu od 116.666,00 kn.
4. Trogodišnji program (za razdoblje od 2014. do 2017. godine) udruga koje djeluju u području socijalne skrbi. Tijekom 2014. godine financirano je 6 programa organizacija civilnog društva u području zaštite od nasilja u obitelji u ukupnom iznosu od iznosu od 1.026.333,00 kn.

U 2014. godini utrošena sredstva iznosila su 34.989.747,00 kn.

MSPM je 2015. godine financirao sljedeće aktivnosti, projekte i programe organizacija civilnog društva:

1. Trogodišnji programi rada savjetovališta i skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji organizacija civilnog društva (2013.-2015.). U 2015. godini financirano je 7 organizacija civilnog društva u ukupnom iznosu od 2.100.000,00 kn.
2. Trogodišnji programi udruga koje pružaju usluge asistencije osobama s invaliditetom u RH za razdoblje od 2013. do 2015. godine. 2015. godine financirana je ukupno 121 udruga koja pruža usluge asistencije osobama s invaliditetom u RH (osobni asistent, tumač hrvatskog znakovnog jezika i videči pratitelj) u ukupnom iznosu od 36.676.060,00 kn. Od ovog broja 78 organizacija civilnog društva pruža uslugu osobne asistencije za ukupno 631 korisnika/ca, od čega je 324 žene s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta, te je u tu svrhu utrošeno 31.746.748,00 kn.
3. Trogodišnji program (za razdoblje od 2014. do 2017. godine) udruga koje djeluju u području socijalne skrbi. 2015. godine financirano je 5 programa organizacija civilnog društva u području zaštite od nasilja u obitelji u ukupnom iznosu od 853.000,00 kn.

U 2015. godini utrošena sredstva iznosila su 39.629.060,00 kn.

Ministarstvo branitelja: U 2014. i 2015. godini MB nastavilo je sufinancirati projekte udruga iz Domovinskog rata među kojima su i udruge koje okupljaju žene sudionice i stradalnice Domovinskog rata (hrvatske braniteljice iz Domovinskog rata, hrvatske braniteljice sa statusom dragovoljca ili hrvatskog ratnog vojnog invalida iz Domovinskog rata, majke, supruge i kćerke smrtno stradalih hrvatskih branitelja, zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja kao i umrlih odnosno oboljelih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata).

MB je u 2014. godini kroz javne natječaje za udruge branitelja „*Promicanje vrijednosti Domovinskog rata*“, „*Psihološko i socijalno osnaživanje te podizanje kvalitete življenja hrvatskih branitelja, hrvatskih branitelja s invaliditetom, HRVI stradalnika i članova obitelji smrtno stradaloga, nestaloga ili zatočenoga hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata*“, te natječaj „*Sudionici i stradalnici Drugog svjetskog rata*“, financiralo sljedeće projekte: udruge Žene u Domovinskom ratu (projekt dokumentarni film „Čelija za doktoricu“ sa 100.000,00 kn), udruge Žene u Domovinskom ratu -Zadar (projekt „*Krhotine djetinjstva*“ sa 40.000,00 kn), Udruge udovica hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata Zagreba i Zagrebačke županije (projekt *Međunarodna konferencija ratnih stradalnika „Položaj i status stradalnika iz Domovinskog rata - imperativ i izazov Europske unije“*, projekt „*Preventivni sistematski pregledi za udovice i djecu hrvatskih branitelja te Program prevencije i očuvanja zdravlja kroz promicanje zdravih oblika življenja i psihološkog i socijalnog osnaživanja udovica i djece smrtno stradalih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata*“, u ukupnom iznosu od 100.000,00 kn), Udruge udovica hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata Grada Valpovo, Belišća i Donjeg Miholjca te Općine Bizovac i Petrijevci (projekt „*Utjecaj poticaja i subvencija na ublažavanje smrti roditelja*“) u iznosu od 200.000,00 kn, a istoj udruzi je dodijeljena i jednokratna potpora za obilježavanje dana sjećanja na žrtve Ovčare u iznosu od 11.000,00 kn. Jednokratna potpora za odlazak u Vukovar na obljetnicu smrti Kate Šoljić u iznosu od 3.000,00 kn dodijeljena je Udruzi „Majke hrvatskih sokolova“. U 2014. godini utrošena sredstva iznose 454.000,00 kn.

Sredstva potpore udrugama iz Domovinskog rata bila su osigurana za potpore projektima udruga po javnim natječajima objavljenim 24. veljače 2015. godine i za jednokratne potpore po pojedinačnim odlukama ministra branitelja, te je za aktivnosti udruga u 2015. godini ukupno odobreno 11.273.446,30 kn.

U 2015. godini objavljena su tri javna natječaja za udruge branitelja: „*Promicanje vrijednosti Domovinskog rata*“, po kojem je financirano 148 projekata u iznosu od 3.338.919,55 kn, „*Psihološko i socijalno osnaživanje te podizanje kvalitete življenja hrvatskih branitelja, hrvatskih branitelja s invaliditetom, HRVI, stradalnika i članova obitelji smrtno stradaloga, nestaloga ili zatočenoga*“

hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata“, po kojem je odobreno 135 projekata u iznosu od 6.607.000,00 kn, te „*Sudionici i stradalnici Drugog svjetskog rata*“, po kojem je odobreno 7 projekata u ukupnom iznosu od 650.000,00 kn.

MB je u 2015. godini kroz navedene natječeaje financiralo projekte Udruge Žene u Domovinskom ratu (dokumentarni film „*Čelija za doktoricu*“, s 15.000,00 kn), udruge Vukovarske majke – Udruge roditelja i obitelji zarobljenih i nasilno odvedenih hrvatskih branitelja (projekt „*Svjedoci vremena nestaju u potrazi za istinom*“, s iznosom od 50.000,00 kn), Udruge udovica hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata Zagreba i Zagrebačke županije (međunarodna konferencija ratnih stradalnika „*Položaj i status stradalnika iz Domovinskog rata - Imperativ i izazov Europske unije*“, s 15.000,00 kn“, projekt „*Psihosocijalno osnaživanje udovica i djece smrtno stradalih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata*“, s iznosom od 20.000,00 kn i projekt „*Misija promicanja vrijednosti Domovinskog rata u svijetu Žrtva kao upozorenje - Udovice Domovinskog rata u Berlinu*“, s 15.000,00 kn). MB je financiralo i projekt „*Psihološka podrška suprugama i partnericama branitelja oboljelih od PTSP-a*“ Udruge hrvatskih branitelja liječenih od PTSP-a Bjelovarsko-bilogorske županije, iznosom od 20.000,00 kn. U 2015. godini utrošena sredstva iznosila su 135.000,00 kn.

Pored navedenih projekata, tijekom 2014. i 2015. godine dodijeljena su sredstva i za projekte ostalih udruga državne ili lokalne razine koje u svom članstvu okupljaju i hrvatske braniteljice sa statusom dragovoljca ili hrvatskog ratnog vojnog invalida iz Domovinskog rata, majke supruge i kćerke smrtno stradalih hrvatskih branitelja, zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja, umrlih hrvatskih branitelja te oboljelih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta: Za školsku godinu 2014./2015. i 2015./2016. MZOS je sufinancirao projekte putem *Natječaja za dodjelu bespovratnih sredstava projektima udruga u području izvaninstitucionalnoga odgoja i obrazovanja djece i mladih* u prioritetnom području aktivnosti *Zaštita i promicanje ljudskih prava*.

U školskoj godini 2014./2015., u području aktivnosti *Zaštita i promicanje ljudskih prava*, MZOS je sufinancirao 3 projekta udruga koje provode projekte usmjerene na obrazovanje o ravnopravnosti spolova: SOS telefon-grad Rijeka, udruga za pomoć žrtvama nasilja - „*Ljubav voli, a ne boli*“, Forum za slobodu odgoja – „*Da sam ja netko!: razvoj demokratskih načela i aktivnog građanstva u radu s djecom na području Vukovarsko-srijemske i Osječko-baranjske županije*“ i Platonovo društvo – „*Humanost i demokracija: Filozofija kao metoda obrazovanja mladih za ljudska prava i odgovorno građanstvo (Projekt Stohrenschule)*“.

U školskoj godini 2014./2015. utrošena sredstva iznosila su 175.000,00 kn.

U školskoj godini 2015./2016. u području aktivnosti *Zaštita i promicanje ljudskih prava*, MZOS je sufinancirao 5 projekata udruga koje u području svoga djelovanja provode projekte usmjerene na obrazovanje o ravnopravnosti spolova: Forum za slobodu odgoja – „*OBOJI SVIJET! bojama tolerancije - učiti demokraciju i toleranciju*“, Centar za ženske studije – „*Znanjem do društvene dobrobiti - obrazovanje mladih o rodnoj ravnopravnosti*“, Domine – „*Ja biram - ja odlučujem!*“, Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje – „*Aktivno za ravnopravnost*“ i Ženska soba – „*Budućnost bez nasilja!*“.

U 2015. godini utrošena sredstva iznosila su 535.000,00 kn.

Ured za ravnopravnost spolova: Zbog smanjenja financijskih sredstava u proračunu URS nije raspisivao javni natječaj za potporu projektima udruga.

Tijekom 2014. godine URS je dao jednokratnu financijsku potporu Udruženju Zagreb Pride za održavanje *Povorke ponosa Zagreb Pride 2014.*, Udruzi albanskih žena Hrvatske „*Kraljica Teuta*“ za organiziranje regionalne kulturne manifestacije „*Kraljica Teuta*“ te Udruzi žena Romkinja Hrvatske

„Bolja budućnost“ za provođenje projekta „*Romska žena*“. 2015. godine dao je jednokratnu financijsku potporu Udruženju Zagreb Pride za održavanje *Povorke ponosa Zagreb Pride 2015.*, te Udruzi žena Romkinja Hrvatske „Bolja budućnost“ za provođenje projekta „*Romska žena*“.

Savjetnica URS-a je sudjelovala u radu Procjenjivačkog tijela za procjenu projekata pristiglih na natječaje Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva u okviru Fondova Europskog gospodarskog područja i Kraljevine Norveške EEA&NG.

Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina: U okviru raspoloživih sredstava iz Državnoga proračuna RH na poziciji ULJPPNM za 2014. godinu, sukladno Odluci o dodjeli bespovratnih sredstava udrugama za provedbu projekata, ULJPPNM je financirao projekte organizacija civilnog društva u visini od 300.000,00 kn. Od navedenog iznosa, u prioritetnom području Poticanje uključenosti žena i mladih s invaliditetom u javni i politički život dodijeljeno je ukupno 60.000,00 kn za 3 projekta, u prioritetnom području Osvještivanje žena - pripadnica nacionalnih manjina o ljudskim pravima 40.000,00 kn za 2 projekta, za prioritet Prevencija i suzbijanja različitih oblika nasilja u obitelji 60.000,00 kn za 3 projekta, za prioritet Suzbijanje diskriminacije i zločina iz mržnje, uključujući i problematiku HIV/AIDS-a - provođenje destigmatizacijskih aktivnosti 80.000,00 kn za 4 projekta, a za prioritet Suzbijanje trgovanja ljudima 60.000,00 kn za 3 projekta.

U 2015. godini za provedbu projekata u području zaštite, poštivanja i promicanja ljudskih prava, ULJPPNM je financirao projekte organizacija civilnog društva u visini od 300.000,00 kn. Natječajem je obuhvaćeno sedam prioriteta za financiranje, a Odlukom o raspodjeli financijskih sredstava za provedbu projekata organizacija civilnoga društva, financirano je ukupno 11 projekata organizacija civilnoga društva od kojih sedam projekata u ukupnom iznosu od 180.000,00 kuna u okviru sljedećih prioriteta: poticanje uključenosti žena i mladih s invaliditetom u javni i politički život, osvještivanje žena – pripadnica nacionalnih manjina o ljudskim pravima, prevencija i suzbijanje različitih oblika nasilja u obitelji, te suzbijanje trgovanja ljudima.

Ured za udruge: UZU je u 2014. i 2015. godini sufinancirao i pratio provedbu projekata u okviru *IPA I komponente Pomoć u tranziciji i jačanje institucija i IPA IV komponente Razvoj ljudskih potencijala*.

U okviru spomenutih darovnica provodili su se projekti koji su postavljenim ciljevima i definiranim aktivnostima i rezultatima vezani uz područje ljudskih prava, a posebno ravnopravnosti spolova i suzbijanja diskriminacije nad ženama, uključujući i žene s invaliditetom te pripadnice nacionalnih manjina.

U sklopu *IPA 2009* sheme bespovratnih sredstava "*Jačanje kapaciteta OCD za provedbu programa pružanja inovativnih socijalnih usluga u područjima posebne državne skrbi*" u 2014. i 2015. provodili su se sljedeći projekti:

Dvogodišnji projekt Ženske sobe pod nazivom "*Sigurno mjesto*" – vrijednost projekta je 249.820,40 EUR, provodio se u partnerstvu sa Centrom za potporu i razvoj civilnog društva - DELFIN, Pakrac, S.O.S. Telefon - Poziv za pomoć, Virovitica te Centrom za žene Adela, Sisak. Projektom su ojačani kapaciteti OCD-a, kako u područjima posebne državne skrbi tako i u ostalim dijelovima RH, putem edukacije, umrežavanja, razvijanja i provedbe Minimalnih standarda u radu sa ženama žrtvama rodno uvjetovanog nasilja. U 2014. nastavljene su aktivnosti pružanja informacija o dostupnim oblicima potpore žrtvama rodno uvjetovanog nasilja u njihovim lokalnim zajednicama putem mrežnih stranica (sigurnomjesto.hr), a zabilježeno je ukupno 27.000 posjeta stranici. Oformljena je neformalna mreža od 20 udruga. Pružena je direktna pomoć žrtvama rodno uvjetovanog nasilja u vidu savjetovanja čime je obuhvaćeno ukupno 1.332 žena, te su Ženska soba i partnerske organizacije pružile podršku kroz 5.304 savjetodavnih sesija. Također je s ciljem rješavanja izazova na lokalnoj razini te jačanja suradnje udruga i lokalnih vlasti, potpisano 8 sporazuma o suradnji sa centrima za socijalnu skrb na području ciljanih županija te s PU virovitičko-podravške županije. S ciljem informiranja javnosti o postojećim uslugama u području rodno uvjetovanog nasilja te uložiti OCD-a u pružanju direktne

podrške žrtvama rodno uvjetovanog nasilja, postavljeno je 10 info-točaka s letcima (10.000) o rodno uvjetovanom nasilju, te u udrugama partnerima, relevantnim institucijama (zdravstvene ustanove, policijske postaje, centri za socijalnu skrb). Ukupno je tijekom projekta izrađeno i distribuirano 27.000 letaka.

Dvogodišnji projekt „*Činimo promjene zajedno*“ Udruge osoba s invaliditetom Karlovačke županije, vrijednosti 182.349,64 EUR, provodio se u partnerstvu s Općinama Plaški, Josipdol i Tounj. Projektom se pridonijelo prevenciji institucionalizacije odraslih osoba s invaliditetom te im omogućio poboljšanje kvalitete života u područjima od posebne državne skrbi u Karlovačkoj županiji pružanjem usluga koje ne postoje na tom području. Projektom je predviđen širok raspon usluga za ciljane skupine: od pomoći u kući, prijevoza te posebno edukacija žena s invaliditetom na temu pravnog statusa žena s invaliditetom, s naglaskom na pravnu pomoć i suzbijanje nasilja u obitelji. Pružana je direktna psihosocijalna i pravna pomoć, otvorio se info desk u Plaškom, te uvela jedna sasvim nova usluga - sustav brzog uzbunjivanja i obavješćavanja za osobe s invaliditetom.

U sklopu sheme bespovratnih sredstava IPA 2010 „*Potpora OCD-ima u promicanju i praćenju provedbe politika jednakih mogućnosti i ostalih politika vezanih uz antidiskriminaciju*“ provodio se projekt Udruge B.a.B.e. pod nazivom „*Razmišljati lokalno, djelovati nacionalno: Osnaživanje lokalnih OCD-a posvećenih zaštiti ljudskih prava u nerazvijenim područjima Republike Hrvatske*“. Projekt ukupne vrijednosti 134.341,18 EUR, provodio se u partnerstvu s Udrugom Delfin iz Pakraca i ZvoniMir iz Knina i to na području Požeško-slavonske, Šibensko-kninske i Ličko-senjske županije te općine Gračac. Putem provedenih aktivnosti osnaženi su OCD-i u području ljudskih prava u ciljanim županijama kako bi mogli djelovati kao ravnopravni partneri lokalnim vlastima i institucijama u borbi protiv diskriminacije i kršenju ljudskih prava, te su ojačani njihovi kapaciteti za savjetovanje i informiranje u navedenom području. U navedenim ciljanim lokalnim zajednicama provedeno je istraživanje na temu diskriminacijskih praksi, a u fokus grupama i intervjuima sudjelovalo je ukupno 80 žena iz Pakraca, Gračaca i Knina. Jedan od rezultata istraživanja je pokazao nezadovoljstvo žena radom institucija, njihovu neučinkovitost po pitanju obiteljskog nasilja i nepostojanje dovoljne zaštite žena u slučajevima nasilja.

U sklopu IPA IV darovnice „*Podrška programima organizacija civilnog društva aktivnih u području volonterstva na jačanju gospodarske i društvene kohezije*“ u ožujku 2014. godine ugovoreni su sljedeći projekti:

Dvogodišnji projekt Udruge djece i mladih s poteškoćama u razvoju „Zvono“ pod nazivom „*New deal za volonterizam*“, ukupna vrijednost projekta je 120.371,38 EUR. UZU je sufinancirao projekt u iznosu od 15.294,00 EUR. Cilj je bio pružiti podršku ranjivim skupinama u njihovom procesu integracije u društvo, kako bi putem inkluzivnog volontiranja za opću dobrobit povećali konkurentnost na tržištu rada. U projektne aktivnosti volonterstva u lokalnoj zajednici i regiji bilo je uključeno 18 dugotrajno nezaposlenih žena starijih od 45 godina i žena bez radnog iskustva, te 10 pripadnika/ca romske nacionalne manjine, većinom žena. Planirano je formiranje tima koji bi činio po jedan predstavnik iz svake ranjive skupine koji bi se međusobno nadopunjavali, razmjenjivali iskustva, znanja i pružali volonterske usluge u svojim lokalnim sredinama. Partneri u projektu bili su Grad Belišće, Udruga umirovljenika grada Belišća, Vijeće romske nacionalne manjine Osječko-baranjske županije, Centar za socijalnu skrb Valpovo dok su suradnici na projektu bili Grad Valpovo, Grad Donji Miholjac i LAG Karašica.

Udruga za promicanje ljudskih prava i medijskih sloboda CENZURA PLUS provodila je projekt „*Volontiranjem prema društveno i ekonomski snažnijim zajednicama*“. Opći cilj projekta bio je promicanje volontera i njihovog rada kao doprinosa jačanju ekonomske i socijalne kohezije u RH te jačanje kapaciteta OCD-a u južnim hrvatskim regijama, Dalmaciji i Lici. Partneri na projektu bili su Udruga Prospero, općina Gračac, Udruga Ženska grupa Donji Lapac, Udruga Naše Ognjište, Udruga TRIM Vrboska, Udruga SRMA, Udruga KRUG, Ekonomski fakultet Split, Pravni fakultet Split, Umjetnička akademija Split, Lička ženska zadruga i Zadruga Vridne ruke žena Cetinskog kraja.

Projekt je imao za cilj povećanje aktivnosti socijalno isključenih žena u volonterskim aktivnostima što pridonosi poboljšanju njihovih mogućnosti zapošljavanja i uključivanje najmanje 40 žena koje su izložene siromaštvu i žive u ruralnim, ratom pogođenim područjima ili područjima od posebne državne skrbi. U projektne edukativne aktivnosti bilo je uključeno 40 žena. Ukupna vrijednost projekta bila je 136.096,07 EUR od čega je UZU sufinancirao udio od 17.340,00 EUR, a provodio se od studenog 2013. do studenog 2015. godine.

Udruga RODA Roditelji u akciji provodila je dvogodišnji projekt „*VIZIJE - VolonterI Za roditelje i djecu*“. Ukupna vrijednost projekta bila je 127.331,07 EUR, a 16.234,71 EUR je iznos sufinanciranja UZU-a. Provodio se u partnerstvu s Centrom za socijalnu skrb Osijek, Centrom za socijalnu skrb Virovitica, Centrom za socijalnu skrb Vinkovci, Organizacijom za građanske inicijative - OGI i udrugom S.O.S. - savjetovanje, osnaživanje, suradnja. Projekt se provodio u Osječko-baranjskoj, Vukovarsko-srijemskoj i Virovitičko-podravskoj županiji s ciljem jačanja ekonomske i socijalne kohezije u manje razvijenim područjima kroz volontiranje namijenjeno socijalnom uključivanju roditelja i poboljšanju kvalitete života građanstva. Pružanjem pojedinačnih savjetodavnih usluga, grupa podrške te radionica namijenjenih roditeljima i djeci, volonterke su stjecale potrebno iskustvo za siguran iskorak u svijet rada. Stručni timovi volonterki kroz mobilne timove pružale su podršku maloljetnim trudnicama i majkama, trudnicama i majkama s invaliditetom, samohranim roditeljima, obiteljima djece s teškoćama u razvoju te obiteljima s više od troje djece ili slabog imovinskog statusa. U Virovitici, Osijeku i Vinkovcima održane su po dvije fokus grupe (s udrugama i centrima za socijalnu skrb) kao dio istraživanja o postojećim i potrebnim socijalnim uslugama za socijalno isključene roditelje.

U sklopu IPA IV grant sheme "Podrška programima organizacija civilnoga društva u području zagovaranja i motivacije za društveno isključene skupine" u veljači 2014. ugovoreni su sljedeći projekti:

Mreža udruga osoba s invaliditetom Dalmacije – M.U.O.S.I.D. u partnerstvu s Udrugom za rehabilitaciju i edukaciju VISOKI JABLANI provodila je projekt „*Drugo lice invalidnosti*“. Ukupna vrijednost projekta bila je 129.952,90 EUR od čega je 14.904,30 EUR bio iznos sufinanciran od strane UZU, a trajanje projekta bilo je od veljače 2014. do veljače 2015. godine. Glavni cilj bio je izgraditi kapacitete udruga osoba s invaliditetom i njihovih korisnika/ca za promicanje zapošljivosti osoba s invaliditetom te podići javnu i institucionalnu svijest, a posebice svijest poslodavaca o znanjima, vještinama i sposobnosti osoba s invaliditetom za rad na slobodnom tržištu, kao i o društvenim koristima kojima rezultira njihovo zapošljavanje. Projekt je posebnu pažnju posvetio ženama s invaliditetom te su brojne projektne aktivnosti bile usmjerene i na osnaživanje žena s invaliditetom koje su aktivno participirale u uspješnoj provedbi projekta.

Centar za mir, pravne savjete i psihosocijalnu pomoć u partnerstvu s Institutom saveza za tranzicijska istraživanja i nacionalnu edukaciju - STINE te Udrugom romskog prijateljstva LUNA provodio je projekt pod nazivom „*Projekt za zagovaranje uključivanja Roma*“. Projekt je trajao 18 mjeseci (veljača 2014. – kolovoz 2015.), a njegova ukupna vrijednost iznosila je 97.904,42 EUR uz 12.428,81 EUR sufinanciranja od strane UZU. Cilj projekta bio je povećati sposobnosti romskih organizacija civilnog društva i predstavnika/ca romske zajednice za praćenje i zagovaranje usmjerene na provedbu mjera uključivanja Roma/kinja te na povećanje vidljivosti njihove uključenosti u medijima. Iako sam projekt nije izričito usmjeren prema ženama i poboljšanju njihove pozicije, sudjelovanje i osnaživanje žena romske nacionalnosti, pogotovo mladih Romkinja, jedan je od ciljeva koji se aktivno nastojao ostvariti kroz provedbu projekta. Sukladno navedenom, jedna od aktivnosti projekta bila je usmjerena na odabir predstavnika/ca romske zajednice koji će sudjelovati u podizanju kapaciteta Roma/kinja vezano za zagovaranje i osiguranje vidljivosti njihovih interesa, pri čemu je poseban naglasak stavljen na participaciju romskih žena u toj aktivnosti.

Udruga Roditelji u akciji - RODA provodila je dvogodišnji projekt „*MAME - Osnaživanje zatvorenica za roditeljsku ulogu i uključivanje na tržište rada*“. Partneri na ovom dvogodišnjem (veljača 2014. – veljača 2016.) projektu bili su Centar za podršku i razvoj civilnog društva Delfin – Pakrac, Hrvatski

zavod za zapošljavanje – područni ured Požega, dok su suradnici na projektu bili Ministarstvo pravosuđa – Uprava za zatvorski sustav, te Pravobraniteljica za djecu. Žene čine 5% hrvatske zatvorske populacije, no njih čak 60% – 80% su majke. Ciljevi projekta bili su izgradnja sposobnosti i mogućnosti za umrežavanje i partnerstvo OCD-a, akademskih i državnih institucija za razvoj i provedbu javnih politika i praksi usmjerenih na zatvorenice i njihove obitelji, osobito djecu te na njihovu socijalnu uključenost i kvalitetu života, kao i povećanje zapošljivosti i roditeljskih vještina zatvorenica te jačanje njihovih obitelji; senzibiliziranje stručne, političke i šire javnosti te donositelja odluka o potrebama i problemima djece čiji su roditelji u zatvoru. Ukupna vrijednost projekta iznosila je 109.482,40 EUR, a iznos sufinanciranog dijela od strane UZU 13.959,00 EUR.

Udruga B.a.B.e. provodila je projekt pod nazivom „*Djelujmo lokalno, ali jasno, kompetentno i glasno*“, kroz 14 mjeseci (veljača 2014. – travanj 2015.) u partnerstvu s lokalnim udrugama Legalina iz Gračaca i Mladi u EU iz Šibenika. Temeljni cilj projekta bio je podizanje razine znanja i vještina lokalnih organizacija civilnoga društva da nastupaju kao ravnopravni akteri lokalnim vlastima i institucijama u stvaranju i implementaciji javnih politika, javnom zagovaranju i utjecanju na politike kako bi se uspostavili održivi i kvalitetni procesi donošenja odluka kojima se omogućuje lakše zapošljavanje i socijalno uključivanje najugroženijih skupina na tržištu rada – nezaposlenim mladim osobama, ženama i osobama s invaliditetom u odabranim zajednicama - Zadarskoj i Šibensko-kninskoj županiji, odnosno gradovima Kninu, Šibeniku, Gračacu i Obrovcu. Između ostalog provedeno je sociološko i antropološko istraživanje čiji je cilj bio istražiti koliko navedenim skupinama nedostaje informacija i vještina u procesu traženja posla, te koje vještine i znanja već imaju. Ukupna vrijednost projekta iznosila je 107.213,91 EUR.

U 2015. godini UZU je sufinancirao i pratio provedbu projekata u okviru *IPA 2011 Nacionalnog programa za Hrvatsku, komponenta Jačanje potpore organizacijama civilnog društva za povećanje dobrog upravljanja i transparentnosti javne uprave u Hrvatskoj*. U okviru spomenutih bespovratnih sredstava provodio se projekt koji je postavljenim ciljevima, te definiranim aktivnostima i rezultatima vezan uz područje ženskih ljudskih prava, a posebno ravnopravnosti spolova. Radi se o dvogodišnjem (prosinac 2014. – prosinac 2016.) projektu „*Žene na tržištu rada - procjena utjecaja roda*“ koji je provodila udruga B.a.B.e. zajedno s partnerima Gradom Zagrebom, Fakultetom političkih znanosti iz Zagreba, udrugom Legalina iz Gračaca, te Vukovarskim institutom za mirovna istraživanja i obrazovanje - VIMIO. Cilj projekta bio je osnažiti ulogu i utjecaj aktivnosti zagovaranja nevladinih organizacija usmjerenih na poboljšanje cjelokupne transparentnosti, otvorenosti i dobrog upravljanja hrvatske javne uprave u području rodne ravnopravnosti. Ukupna vrijednost projekta bila je 271.727,30 EUR, od čega je UZU sufinancirao 36.683,19 EUR.

UZU je sufinancirao i pratio provedbu projekata iz programa *IPA 2012 u okviru komponente Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva za osiguravanja djelotvorne provedbe standarda EU u ostvarenju ljudskih prava*. S ciljem afirmiranja OCD-ova kao ravnopravnih partnera u osiguravanju dosljedne primjene prava žrtava seksualnog nasilja u skladu s *Direktivom 2012/29/EU Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela*, te razvijanja učinkovite suradnje između OCD-ova, lokalne uprave i institucija ugovoren je projekt udruge Ženska soba s Gradom Slavonskim Brodom pod nazivom „*Relevantne institucije i organizacije civilnog društva – glas za žrtve seksualnog nasilja*“ ukupne vrijednosti 144.563,37 EUR od čega je UZU sufinancirao 13.733,52 EUR. Projektom u trajanju od 24 mjeseca (studen 2015. – studen 2017.) ujedno se planirala razviti učinkovita suradnja između OCD-ova, lokalne uprave i institucija, te su obuhvaćene sljedeće ciljane skupine: OCD, žrtve seksualnog nasilja, institucije i tijela javne vlasti, jedinice lokalne samouprave, volonteri, i cjelokupna javnost uz poseban fokus na žene.

UZU je odlukom EK postao tijelo akreditirano za provođenje *Operativnog programa Razvoj ljudskih potencijala 2007.-2013.* (dalje: OP RLJP), odnosno za provedbu operacija iz *IV. komponente Programa IPA i Europskog socijalnog fonda (ESF)*. Podrška programima organizacija civilnoga društva u području zagovaranja i motivacije za društveno isključene skupine u vidu bespovratnih

financijskih sredstava provedena je kroz *IV. komponentu IPA programa Razvoj ljudskih potencijala 2007.-2013.*

Kroz OP *Razvoj ljudskih potencijala 2007.-2013. Europskog socijalnog fonda - Jačanje sposobnosti organizacija civilnog društva za pružanje socijalnih usluga* financirana su ukupno četiri projekta:

1. Jednogodišnji projekt (prosinac 2014. – prosinac 2015.) „*Aktivno za socijalnu sigurnost i jednake mogućnosti u svijetu rada*“ je imao za cilj osnažiti partnerske organizacije za pružanje socijalnih usluga i unaprijediti provedbu programa socijalnih usluga u Gradu Zagrebu, Koprivničko-križevačkoj županiji, Požeško-slavonskoj županiji i Krapinsko-zagorskoj županiji kroz edukaciju, osnaživanje, umrežavanje, i promociju pružanja socijalnih usluga. Projekt je provodila Udruga CESI u partnerstvu s Udrugom žena HERA Križevci i Centrom za podršku i razvoj civilnog društva DELFIN. U svrhu jačanja kapaciteta partnerskih organizacija za 20 sudionica/ka proveden je devetodnevni trening „Mentorstvo i osnaživanje kapaciteta partnera“ a u svrhu pružanja kvalitetne usluge vođenja i mentorskog rada sa korisnicama programa socijalnih usluga te dvodnevni trening iz Poslovnog coachinga. Po završetku edukacija kreirala se Mentorska mreža za podršku krajnjim korisnicima programa. CESI je s partnerskim organizacijama pružio edukaciju kroz Program BADGE - Savjetovanje i trening za žene poduzetnice koji se sastojao od 4 modula/radionice za 90 dugotrajno nezaposlenih žena koje žele pokrenuti svoj posao ili aktivnije pristupiti traženju posla. Partneri/ce su napravile analizu stanja o dostupnim socijalnim uslugama u 4 županije uključujući preporuke za partnerstvo na županijskoj razini. U sklopu projekta pružena je i pravna i savjetodavna pomoć iz radnih i socijalnih prava, a putem web portala Radnica.org ukazivalo se na diskriminacija u svijetu rada. Svjedočanstva s portala su se koristila u svrhu zagovaranja i lobiranja. Ukupna vrijednost projekta bila je 592.754,16 kn.

2. Projekt „*Zajedno možemo više!*“ od prosinca 2014. do prosinca 2016. provode Ženska soba u partnerstvu s Centrom za žene Adela (Sisak), Udrugom Brod – grupom za ženska ljudska prava (Slavonski Brod), Hrvatskom udrugom socijalnih radnika (Zagreb) i Udrugom sudaca za mladež, obiteljskih sudaca i stručnjaka za djecu i mladež (Zagreb). Cilj projekta je unaprijediti učinkovitost i sposobnost organizacija civilnog društva u pružanju specifičnih socijalnih usluga žrtvama nasilja u obitelji s naglaskom na seksualno nasilje. Zadani cilj će se postići kroz aktivnosti usmjerene na poticanje suradnje organizacija civilnog društva i lokalnih vlasti u planiranju i pružanju socijalnih usluga, jačanju kapaciteta i sposobnosti organizacija civilnog društva za pružanje specifičnih socijalnih usluga kroz specijaliziranu edukaciju, umrežavanje i razvoj volonterskih programa te unaprjeđenje i razvoj socijalnih usluga za žene žrtve nasilja u obitelji s naglaskom na seksualno nasilje. Projekt se provodio na području Sisačko-moslavačke županije, Brodsko-posavske županije te Grada Zagreba, a ukupna mu je vrijednost iznosila 664.419,35 kn.

3. „*Zajedno za mame*“ je projekt usmjeren na pomoć maloljetnim i mladim majkama i njihovim obiteljima, koji se provodio na području Koprivničko-križevačke županije. Nositelj projekta je Udruga roditelja „Korak po korak“ a provodio se u partnerstvu s Udrugom žena „Hera“ Križevci, Udruženjem „Djeca prva“ i Centrom za socijalnu skrb Križevci. Vrijednost projekta iznosila je 528.150,58 kn a provodi se od prosinca 2014. do prosinca 2016. godine. Projektom se planira postići umrežavanje i osnaživanje organizacije civilnoga društva za pružanje socijalnih usluga maloljetnim i mladim majkama u riziku od socijalne isključenosti kroz osnaživanje ljudskih i analitičkih kapaciteta partnerskih organizacija civilnog društva kako bi bili educirani za primjenu standarda kvalitete u pružanju socijalnih usluga i primjenu modela „Mama je mama“, te u stručnoj javnosti i lokalnoj zajednici bili prepoznati kao pružatelj socijalnih usluga maloljetnim i mladim majkama u riziku od socijalne isključenosti. Provedbom projekta osigurava se još snažnija podrška i pomoć maloljetnim i mladim majkama pri nastavku školovanja i zapošljavanju te pomoć u brizi i skrbi za dijete. Projekt dugoročno osigurava pripremu majki za samostalan život povećanjem njihove aktivacije i motivacije, a zahvaljujući većoj informiranosti, educiranosti i jačanju osobnih kompetencija i socijalnih vještina, mlade će majke moći aktivnije sudjelovati u zajednici.

4. Centar za žene žrtve rata „ROSA“ Zagreb zajedno s Autonomnom ženskom kućom Zagreb, te udrugama Žene protiv nasilja nad ženama, Zagreb, Centar za podršku i razvoj civilnog društva „Delfin“ Pakrac i Udrugom žena „Nit“, Korenica od prosinca 2014. do veljače 2016. provodili su projekt „*Osnajivanje ženskih organizacija civilnog društva za širenje servisa pomoći i podrške ženama koje su preživjele različite oblike rodno utemeljenog nasilja*“ vrijednosti 729.702,24 kn. Projektom se želio povećati kapacitet ženskih OCD-a na području Grada Zagreba, Požeško-slavonske i Ličko-senjske županije za pružanje pomoći i podrške ženama koje su preživjele rodno uvjetovano nasilje i diskriminaciju. Također, cilj je bio jačanje partnerstva i suradnje s ostalim dionicima u navedenim županijama koji djeluju u području pružanja socijalnih usluga ženama koje su preživjele rodno utemeljeno nasilje i diskriminaciju. Provedena je radionica za predstavnice OCD-a i institucija za razvoj i unapređenje kompetencija za rad sa ženama koje su preživjele rodno uvjetovano nasilje i pilot program Koordinirane intervencije institucija i OCD-a u zajednici, te sastanak OCD-a, ekspertica i predstavnika/ca i drugih dionika za razvijanje zajedničke strategije i plana dugoročne i učinkovite suradnje. Planirana je i radionica za educiranje volonterki za rad u OCD-ima koje pružaju pomoć i podršku ženama kao i studijska posjeta predstavnicama partnerskih OCD-a organizacijama i institucijama i OCD-ima u Švedskoj za unapređenje kompetencija za pružanje podrške i pomoći ženama koje su preživjele nasilje.

U sklopu sheme *Mikro projekti podrške inovativnim aktivnostima malih organizacija civilnog društva za lokalni razvoj* financijsku podršku u visini 200.000,00 kn dobio je „Iskra“ – Centar za edukaciju i savjetovanje u suradnji s Centrom za promicanje kvalitetnog života „Labirint“ za projekt „*Žene okreću novu stranicu*“. Jednogodišnji projekt (prosinac 2014. – prosinac 2015.) za cilj imao je jačanje organizacija civilnog društva u području povećanja zapošljivosti i socijalne uključenosti dugotrajno nezaposlenih žena. U projekt je bilo uključeno 18 nezaposlenih žena, održana su tri kluba i trening zapošljivosti na kojem su žene usvajale znanja iz samoprezentacije poslodavcu i komunikacijskih vještina važnih za intervjue pri zapošljavanju, te animacijske radionice za djecu nezaposlenih žena. Trening zapošljivosti obuhvatio je teme socijalnog poduzetništva, pisanja životopisa i molbi za posao, te prava i olakšica za uključivanje žena na tržište rada i mogućnosti samozapošljavanja. Organiziran je i edukacijski trening za volontere i stručnjake iz područja pisanja projekata za Europski socijalni fond i projekte EU.

UZU od travnja 2011. godine pruža podršku sufinanciranju obveznog doprinosa OCD-a kao korisnika EU projekata. Za područje ljudskih prava, ravnopravnosti spolova te suzbijanje diskriminacije nad ženama tijekom 2014., na osnovu prijedloga Povjerenstva i odluka o sufinanciranju projekata ugovorenih u okviru programa EU, sufinancirano je 29 projekata, s ukupnim iznosom od 205.438,05 EUR. Tijekom 2015. na osnovu prijedloga i odluka o sufinanciranju projekata ugovorenih u okviru programa EU, ukupno je sufinancirano 6 projekata u ukupnom iznosu od 20.506,37 EUR.

Savjet za nacionalne manjine: SNM raspodjeljuje udrugama i ustanovama nacionalnih manjina sredstva iz Državnog proračuna RH za programe kulturne autonomije nevladinih udruga i ustanova nacionalnih manjina koji obuhvaćaju programe informiranja i izdavaštva, kulturnog amaterizma i manifestacija, programa koji proizlaze iz bilateralnih sporazuma i ugovora te programa stvaranja pretpostavki za ostvarivanje kulturne autonomije nacionalnih manjina. Analizirajući ostvarivanje programa i namjensko korištenje dodijeljenih sredstva iz Državnog proračuna RH, Stručna služba SNM zaključila je da u ostvarivanju programa značajan udio čine žene čije djelovanje ima za cilj ukupno povezivanje pripadnica nacionalnih manjina u RH, a najčešće kroz uređivanje časopisa za žene i obitelj, djelovanje folklornih sekcija unutar pojedinih udruga, organiziranje radionica majki i djece, provođenje akcija pomoći nezaposlenim ženama, pružanje pravne pomoći ženama, kao i ustrojavanje savjetovališta za žene.

Udruge pripadnica nacionalnih manjina sufinancirane su proračunskim sredstvima kroz programe kulturne autonomije kojima ujedno rade na edukaciji o ljudskim pravima žena, izgradnji odnosa povjerenja s ostalim građankama RH, poboljšanju uvjeta i kvalitete života kroz dodatne aktivnosti i

angažman u zajednici, osnaživanja žena za pozitivne društvene promjene te podršku ženama za rad na postizanju ravnopravnosti spolova. SNM od 2003. godine sufinancira izdavanje časopisa *Budućnost*, Udruga žena Romkinja Bolja budućnost koji je jedini časopis u Europi namijenjen ženama pripadnicama romske nacionalne manjine, izlazi tromjesečno u nakladi od 1000 primjeraka s ciljem promocije prava Romkinja i poboljšanju njihovog ekonomskog, socijalnog, obrazovnog, zdravstvenog i pravnog statusa.

SNM sufinancira i izdavanje časopisa za ženu i obitelj *Ilirija*, Kluba albanskih žena *Kraljica Teuta* koja radi na integraciji pripadnica albanske manjine u hrvatsko i europsko društvo njegovanjem nacionalnog identiteta albanskih žena i proučavanjem tradicije, kulture, običaja, jezika i narodne baštine. Edukacijom pripadnica albanske nacionalne manjine nastoji se podići svijesti o jednakosti bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kroz jednaki tretman muškaraca i žena.

SNM je za provedbu programa kulturne autonomije koje najvećim dijelom provode udruge žena dodijelio u 2014. godini približan iznos od 668.000,00 kn, a u 2015. godini iznos od 760.000,00 kn.

Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva: U okviru *Programa dodjele financijskih podrški*, Nacionalna zaklada je financirala projekte organizacija civilnog društva koji su usmjereni podizanju svijesti javnosti o ljudskim pravima žena i ravnopravnosti spolova te suzbijanju svih oblika diskriminacije. Natječaji koji su podržali projekte koji sadržavaju aktivnosti s navedenim ciljem su: Institucionalna podrška stabilizaciji i/ili razvoju udruge i Demokratizacija i razvoj civilnog društva, Znanje bez granica, Znanjem do uspjeha te podrške putem Centara znanja i Tematskih fondova. Nacionalna zaklada promiče ravnopravnost spolova i suzbijanje diskriminacije putem portala *Civilno društvo.hr* objavljujući brojne vijesti, najave, intervjue, vezane uz navedene mjere. U 2015. godini utrošena sredstva iznosila su 2.045.189,06 kn.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: Koprivničko-križevačka županija financijski pomaže projektima organizacija civilnog društva usmjerenih ka podizanju znanja i svijesti o ljudskim pravima žena i rodne ravnopravnosti, koje pružaju pomoć ženama žrtvama nasilja, ženama s invaliditetom i pripadnicama/cama nacionalnih manjina. Županija redovito financijskim sredstvima pomaže udruzi žena „Hera“ Križevci koja pruža pomoć žrtvama obiteljskog nasilja, a ujedno je i jedina takva udruga koja putem SOS telefona i Savjetovališta pruža pomoć ženama i djeci žrtvama obiteljskog nasilja na području Županije. U 2015. godini osigurano je 7.000,00 kn za Savjetovalište za mlade; 5.000,00 kn za SOS telefon za žrtve nasilja te 7.000,00 kn za Savjetovalište za žrtve nasilja. Udruzi Roma „Korak po korak“ osigurano je 9.000,00 kn za Školu informatike za mlade Rome/kinje te 6.000,00 kn za program „Inkluzivna škola je moja škola“.

U 2015. godini izdvojena su sredstva udrugama koje pružaju pomoć osobama s invaliditetom i drugim udrugama koji se brinu o zdravlju žena: Udruga osoba s invaliditetom „Bolje sutra“ Grada Koprivnice – „*Tko/što nas isključuje*“ radionice za osnaživanje žena s invaliditetom - 8.000 kn; Udruga slijepih Koprivničko-križevačke županije – „*Udruženim snagama kroz život*“ – osnaživanje članova udruge - 8.000,00 kn; Klub žena s bolestima dojke „Nada“ - *Edukacija o samopregledu dojke na području Koprivničko-križevačke županije* - 5.000,00 kn.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Sisačko-moslavačke županije: Sisačko-moslavačka županija je u 2014. godini financirala projekt „*Tajno sklonište za žene i djecu žrtve obiteljskog nasilja*“ Udruge Centar za žene Adela prema Ugovoru o dodjeli financijske potpore sa 245.000,00 kn te u 2015. godini sa 171.500,00 kn. Sredstva za sufinanciranje skloništa za žrtve nasilja u obitelji su bila planirana u okviru Programa javnih potreba u socijalnoj skrbi Sisačko-moslavačke županije za 2014. godinu, odnosno 2015. godinu.

Grad Zagreb: Sredstva osigurana u Proračunu Grada Zagreba u 2014. godini dodijeljena su udrugama za provođenje sljedećih projekata:

- SOIH za projekt „*Oснаžене - Stop nasilju nad ženama s invaliditetom*“ kojem je cilj osnaživanje žena s invaliditetom za prijavljivanje nasilja i diskriminacije. U sklopu aktivnosti projekta je organiziran seminar o temi „Žene s invaliditetom kroz povijest“. Sudjelovale su 22 žene s invaliditetom te su podijeljeni radni materijali kao i upitnici sudionicama putem kojih se evaluiralo događanje. Iz proračunskih sredstva je za provedbu ovog projekta izdvojeno 35.000,00 kn.
- Ženska soba za program „*Unapređenje kvalitete života osoba s invaliditetom*“ u sklopu kojeg je organiziran trening na temu „Nasilje i diskriminacija žena s invaliditetom na tržištu rada“ u suradnji s pravobraniteljicom za osobe s invaliditetom. Trening je bio namijenjen predstavnicima/ama organizacija civilnog društva koji rade direktno sa ženama žrtvama nasilja u skloništima i savjetovalištima širom RH, kao i s organizacijama osoba s invaliditetom s ciljem naglašavanja važnosti problema žena s invaliditetom vezano uz različite oblike diskriminacije i nasilja te problemima na tržištu rada. Ženska soba provela je niz aktivnosti sa svrhom osvješćivanja i senzibilizacije javnosti o seksualnom nasilju i primjeni *Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*. Iz proračunskih sredstva je za provedbu ovog projekta izdvojeno 20.000,00 kn.
- Ženska soba u okviru projekta „*Za ženska ljudska prava sada!*“, usmjeren na zaštitu ženskih ljudskih prava i promociju ravnopravnosti spolova, provela je trening za 11 volonterki, koje su kreirale svoje „*reach out*“ strategije. Volonterke su osmislile informativni letak o korištenju roditeljnog dopusta, koji je distribuiran u domovima zdravlja (10 domova), letak namijenjen osobama treće životne dobi, koji je distribuiran u domove za starije (5 domova), te su održale radionice o seksualnim i reproduktivnim pravima u Učeničkom domu Maksimir (2 radionice), na kojima je sudjelovalo 14 djevojaka i 15 dječaka. Osmišljen je letak koji je podijeljen u istom domu u 300 primjeraka. Iz proračunskih sredstva je za provedbu ovog projekta izdvojeno 10.000,00 kn.
- Centar za ženske studije za projekt „*Natječaj za dodjelu godišnje nagrade za studentski rad na temu rodne problematike*“, kojim se željelo povećati znanje među mladima o rodnoj ravnopravnosti i položaju žena u suvremenom društvu, kulturi i kroz povijest. Projekt se sastojao od raspisivanja i provedbe natječaja za dodjelu nagrade za studentski rad na temu žena i rodne problematike. Na natječaj je prijavljeno 36 radova. Nakon ocjene radova organizirana je javna dodjela nagrada, koje su se sastojale od povelje te novčane nagrade koju su dobila četiri rada. Dodjela nagrada održala se u sklopu Dana Marije Jurić Zagorke, na kojoj je prisustvovalo 40 osoba. Iz proračunskih sredstva je za provedbu ovog projekta izdvojeno 15.000,00 kn.
- Udruga CESI za projekt „*Mlade žene mijenjaju svijet*“. Cilj projekta je bio osnažiti mlade žene za sudjelovanje u društvenom i političkom životu – u životu lokalne zajednice i procesima donošenja odluka. Održan je seminar na kojem je sudjelovalo 20 djevojaka na temu rodne ravnopravnosti, fotografije i online aktivizma. Sudionice su napisale članke za portal Libela i izradile fotografije za izložbu. Organizirana je virtualna izložba s fotografijama s akcija. Na portalu Libela objavljeno je preko 50 članaka koji tematiziraju položaj mladih žena i mladih u društvu. Iz proračunskih sredstva je za provedbu ovog projekta izdvojeno 15.000,00 kn.
- Savez nezaposlenih Hrvatske za projekt „*I mi imamo pravo na rad*“ s ciljem jačanja kompetencija i osnaživanja nezaposlenih žena za lakše uključivanje na tržište rada. Održane su dvije radionice, u trajanju od tri dana za grupe po 15 polaznika/ca. Neke od tema obrađene na radionicama bile su: Koraci za uspješno traženje posla, priprema životopisa i zamolbe, priprema za intervju s poslodavcem, mogućnosti samozapošljavanja i dr. Iz proračunskih sredstva je za provedbu ovog projekta izdvojeno 10.000,00 kn.
- Autonomna ženska kuća za projekt „*Promicanje prava žena na život bez nasilja*“. Cilj projekta bio je implementacija preporuka koje se tiču izmjene zakonodavstva i poboljšanje statističkog praćenja problema nasilja nad ženama u svrhu promicanja temeljnih ženskih ljudskih prava. Aktivnosti projekta bile su lobiranje za izmjene zakona koji su relevantni za žene koje su preživjele nasilje u obitelji. Izrađen je prijedlog amandmana na *Kazneni zakon* i *Obiteljski zakon* te je lobirano za izmjene ova dva zakona. Izrađen je prijevod Genderstat vodiča te je organiziran okrugli stol u suradnji s Povjerenstvom za ravnopravnost spolova Grada Zagreba na teme *Obiteljski zakon* te *Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji*. Iz proračunskih sredstva je za provedbu ovog projekta izdvojeno 20.000,00 kn.
- Udruga „ZG“ – za promicanje proizvodnih djelatnosti, turizma i samozapošljavanja za projekt „ON=A“, s ciljem promicanja ravnopravnosti spolova i podizanja javne svijesti o ljudskim pravima žena. Aktivnosti u projektu bile su organiziranje okruglog stola „Koliko smo zapravo ravnopravni?“,

na kojem se raspravljalo o položaju žena na tržištu rada, poduzetnicama, oblicima diskriminacije žena na radnom mjestu i dr. Informaciju o okruglom stolu i zaključcima prenijeli su brojni mediji. Na portalu ZG - magazin objavljeno je 20 priloga o ženama kojima se podsjetilo na značajne žene u hrvatskoj povijesti, prenijelo mišljenje stručnjaka na temu žena na tržištu rada, karijere i majčinstva, te primjeri uspješnih žena i dr. Tiskan je letak „Koliko smo zapravo ravnopravni?“ i distribuirano 500 primjeraka. Iz proračunskih sredstva je za provedbu ovog projekta izdvojeno 10.000,00 kn.

- Hrvatski savez slijepih za projekt „*Jer ja sam žena*“ s ciljem promicanja ravnopravnosti spolova kroz poticanje uključivanja i osnaživanje žena i djevojaka s oštećenjem vida u društvene procese te podizanje svijesti javnosti o pitanjima koja se tiču žena s invaliditetom, putem edukacijskih radionica i tematske tribine. Aktivnosti projekta uključile su trodnevnu edukaciju u Premanturi na kojoj je sudjelovalo 18 slijepih žena iz Zagreba, Pule, Karlovca, Slavonskog Broda i Dubrovnika. Jednodnevno savjetovanje održano je u Zagrebu s ciljem osnaživanja slijepih žena za djelovanje u lokalnoj zajednici i uključivanje u svijet rada. Iz proračunskih sredstva je za provedbu ovog projekta izdvojeno 15.000,00 kn.

- Udruga B.a.B.e. za projekt „*Rodna jednakost u praksi a ne na papiru!*“ čiji je cilj bio kroz izravnu komunikaciju s građanima/kama pružanjem savjetodavne pomoći, utvrditi manjkavosti u zakonodavstvu i provedbi od strane institucija i pronalaziti rješenja u premošćivanju nedostataka u svrhu podizanja javne svijesti o rodnoj ravnopravnosti i ljudskim pravima žena. Aktivnosti projekta su bile: pružanje pravnih savjeta putem SOS linije (115 korisnica), e-mailom i poštom (39); osobno pravno savjetovanje (83 osobe); odvjetničko zastupanje (1 pred hrvatskim sudovima, 1 predstavka Europskom sudu za ljudska prava); mapiranje problema vezanih uz rodno uvjetovanju ravnopravnost; javno zagovaranje za uključivanje rodne perspektive u politike i zakone i podizanje javne svijesti o problemu i dosezima rodne ravnopravnosti. Iz proračunskih sredstva je za provedbu ovog projekta izdvojeno 10.000,00 kn.

Sredstva osigurana u Proračunu Grada Zagreba 2015. godine dodijeljena su udrugama za provođenje projekata sukladno postavljenom cilju i to za projekte udruga:

- Centar za žene žrtve rata – Rosa za projekt „*Ostvarivanje prava! Rana pravna intervencija*“ koji se suradnički provodio u šest država Europe (Irska, Velika Britanija, Škotska, Bugarska, Finska, Litva i RH), a za cilj je imao osiguranje zaštite žrtvama nasilja, posebno trgovanja ljudima, prostitucije i srodnih oblika nasilja. U sklopu aktivnosti projekta izrađena je Analiza usklađenosti hrvatskih zakona i *Direktive 2011/36/EU* koja je poslužila kao jedan od temelja za planiranje pilot projekta koji se provodio u tri države: RH, Bugarskoj i Irskoj. Održana su tri stručna skupa na temu pravne podrške žrtvama trgovanja ljudima čime su informirani ključni dionici o važnosti rane pravne intervencije. Iz proračunskih sredstva je za provedbu ovog projekta izdvojeno 15.000,00 kn.

- Ženska soba za projekt „*Ravnopravnost spolova u svakodnevnom životu - naš pogled*“ koji je bio usmjeren na aktivno uključivanje mladih u promociju rodne ravnopravnosti i zaštitu ženskih ljudskih prava. Provedene su edukativne radionice u osnovnim i srednjim školama, fotografski natječaj na temu rodne ravnopravnosti te je organizirana izložba svih prijavljenih radova. Iz proračunskih sredstva je za provedbu ovog projekta izdvojeno 15.000,00 kn.

- Ženska pomoć sada - SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja za projekt „*Informacijom u „bolji život*“ kojim se želi potaknuti žrtve i one koji bi to mogli postati da poduzmu korake za svoj „bolji život“, utjecati na smanjenje tolerancije na obiteljsko nasilje te spolne i rodne diskriminacije. Izrađene su naljepnice s istaknutim brojem telefona za pomoć te plakati s najvažnijim uputama za žrtve nasilja. Tiskano je sveukupno 1.000 plakata i naljepnica koji su dijeljeni na obilježavanju Nacionalnog dana protiv nasilja u obitelji, 22. rujna 2015. Iz proračunskih sredstva je za provedbu ovog projekta izdvojeno 15.000,00 kn.

- Udruga CESI za projekt „*Ravnopravne 2.0.*“ čiji je cilj bio promovirati sudjelovanje žena u izbornim političkim procesima, osnažiti žene za aktivnu participaciju te senzibilizirati građanstvo o važnosti političke participacije žena. Na tu temu objavljeno je pet članaka na portalu Libela sa posebnim osvrtom na pitanje preferencijalnog glasanja i kvota za podzastupljeni spol na izbornim listama. Izrađen je priručnik za političarke o uspješnijem vođenju kampanja te su izrađeni dopisi za slanje političkim strankama vezano uz obaveze koje proizlaze iz *ZORS-a*. Izvršena je i analiza političke

participacije žena na izbornim listama za parlamentarne izbore. Iz proračunskih sredstva je za provedbu ovog projekta izdvojeno 15.000,00 kn.

- Autonomna ženska kuća Zagreb - žene protiv nasilja nad ženama za projekt „*Promicanje prava žena na život bez nasilja 2 "Boljim zakonodavstvom do učinkovite zaštite žena od rodno temeljnog nasilja"*“. Cilj projekta bio je izmijeniti postojeće zakone i propise koji se odnose na zaštitu žena i djece koji su preživjeli nasilje u obitelji, a u svrhu promicanja ravnopravnosti spolova i prava na život bez nasilja. Aktivnosti projekta bile su: praćenje provedbe zakona kroz direktan rad sa ženama koje su preživjele nasilje, izrada izvješća o implementaciji zakona koji se tiču nasilja u obitelji, predstavljanje izvješća na okruglom stolu, prijedlog izmjene *Obiteljskog zakona* i sl. Udruga je radila sa 11 žena i 18 djece u skloništu te sa 1133 žena u savjetovalištu. Iz proračunskih sredstva je za provedbu ovog projekta izdvojeno 15.000,00 kn.

- Centar za ženske studije je za projekt „*Ženski glasovi kao kazališni doprinos kulturi nenasilja*“ koji je uključio dvije kazališne izvedbe i razgovor o izbjeglištvu u Zagrebačkom kazalištu mladih. U želji da na angažirani način progovore o izbjegličkoj krizi, u suradnji s Talijanskim kulturnim centrom, pripremili su kazališni komad Lampedusa Beach autorice Line Prosa. Riječ je o monologu i dramatičnoj ispovijesti Shaube, mlade Afrikanke, brodolomke koja strada na obalama Lampeduse, koja se prisjeća vlastitog iskustva te tragičnosti puta na kojem proživljava i seksualno nasilje. Druga predstava bila je scensko čitanje dramskog komada Vita i Virginia, prema dramskom tekstu Eileen Atkins koji propituje najvažnije probleme kako početka i sredine dvadesetog, tako i početka dvadeset i prvog stoljeća: strah od kolebanja rodni i političkih pripadnosti te strah od rata. Grad Zagreb je projekt podržao s 16.000,00 kn.

- SOIH za projekt „*Za nasilje nad ženama (s invaliditetom) nema opravdanja*“. 20. i 21. lipnja 2015. u Selcu organiziran je seminar na temu Kako se provodi kampanja, s ciljem unaprijeđenja aktivističkog djelovanja u zagovaranju ženskih ljudskih prava. Grad Zagreb je projekt podržao s 35.000,00 kn.

Financirana su savjetovališta i skloništa za žrtve nasilja u obitelji koja djeluju u sklopu udruge „Autonomna ženska kuća Zagreb“ i udruge „Ženska pomoć sada“ te savjetovališta udruge B.a.B.e.

Namjenski utrošena sredstva za provedbu mjere u 2014. godini iznosila su 160.000,00 kn te u 2015. godini 126.000,00 kn. Upućujemo i na izvješće Grada Zagreba o provedbi mjere 5.1.2. i 5.3.1.

1.1.6. Promicat će se uporaba rodno osjetljivog jezika u državnim tijelima i tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave kao i u javnom govoru i medijima.

Nositelji: Državna tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, Hrvatska radiotelevizija i mediji.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izjavitelji: Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ministarstvo branitelja, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Ministarstvo obrane, Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Ministarstvo poduzetništva i obrta, Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Hrvatska radiotelevizija, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, Grad Zagreb.

Ministarstvo socijalne politike i mladih: U cilju provedbe odredbi *ZORS-a* kojima se propisuje obveza korištenja oba roda/spola, MSPM prilikom izrade zakonskih i podzakonskih akata i drugih propisa, strategija i drugih akata iz svog djelokruga promiče uporabu rodno osjetljivog jezika. Ukoliko zbog opterećenja teksta nije moguće koristiti rodno/spolno osjetljivi jezik, odnosno riječi i pojmovne sklopove koji imaju rodno značenje, obavezno se, sukladno članku 43. *ZORS-a*, naznačuje da se jednako odnose na muški i ženski rod. MSPM u pisanom obraćanju tijelima državne uprave, tijelima s

javnim ovlastima, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, građanima i drugim stankama koristi i promiče uporabu rodno osjetljivog jezika. Prilikom provođenja postupka prijma u državnu službu službenika/ca i namještenika/ca, primjenjuje se rodno osjetljivi jezik u tekstovima javnih natječaja i oglasa za zapošljavanje kao i u terminologiji koja se tiče naziva radnih mjesta u državnoj službi.

Ministarstvo branitelja: U službenoj, usmenoj i pisanoj, komunikaciji koristi se rodno osjetljiv jezik, pogotovo kod isticanja naziva funkcija službenika. Svi službeni dopisi i akti Glavnog tajništva jesu prilagođeni osobi kojoj su upućeni osobito kod oslovljavanja osobe. U tekstovima javnih natječaja, oglasa i javnih poziva koristi se rodno osjetljiv jezik, a mjera će se kontinuirano provoditi i u 2016. godini.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta: U ministarstvu se u pisanoj i govornoj komunikaciji sustavno koristi rodno osjetljivi jezik. Sva pedagoška dokumentacija i evidencija je usklađena sa Zakonom o ravnopravnosti spolova. Cjelokupna pedagoška dokumentacija i evidencija koja se koristi u odgojno-obrazovnim ustanovama u RH sukladna je *Pravilniku o sadržaju i obliku svjedodžbi i drugih javnih isprava* te pedagoškoj dokumentaciji i evidenciji u školskim ustanovama, pri čemu se vodi računa o primjeni jezičnih standarda, sukladno *ZORS-u*. Stare matične knjige i registri koji još uvijek nisu popunjeni, a koriste se u dijelu škola, nisu usklađeni.

Zakonom o akademskim i stručnim nazivima i akademskom stupnju („Narodne novine“, br. 107/07) uveden je jezični standard za sadržaj svjedodžbe, diplome, navođenjem stručnih i akademskih naziva te akademskog stupnja u muškom, odnosno ženskom rodu, ovisno o spolu primatelja/primateljice dokumenta. Isti jezični standard vezano uz navođenje zvanja u muškom/ ženskom rodu poštuje se prilikom izdavanja dopunske isprave o studiju (supplement diploma). U popisima akademskih i stručnih naziva i akademskih stupnjeva prilikom navođenja stečenog zvanja poštuje se spol primatelja/primateljice dokumenta i isti su objavljeni u Narodnim novinama („Narodne novine“, br. 50/15).

Ministarstvo obrane: Unutarnje ustrojstvene jedinice MORH-a i Glavnog stožera OSRH, u svom svakodnevnom radu koriste rodno osjetljivi jezik u skladu sa *ZORS-om*, članak 13. te u skladu s Planom djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova u MORH-u i Oružanim snagama RH. U *Zakonu o službi u Oružanim snagama RH* („Narodne novine“, br. 73/13 i 75/15) i *Zakonu o obrani* („Narodne novine“, br. 73/13) navedeno je kako se izrazi koji imaju rodno značenje, bez obzira koriste li se u muškom ili ženskom rodu, odnose jednako na muški i ženski rod (čl.2. i čl.1.1.). *Pravilnikom o službi u Oružanim snagama RH* („Narodne novine“, br. 91/09) propisani su, između ostalog, i postupci pozdravljanja, obraćanja i predstavljanja uz objašnjenje kako se trebaju provoditi za oba spola. U tijeku je izrada novog Pravilnika o službi u OSRH na temelju novog Zakona o službi u Oružanim snagama RH koji će također sadržati spomenute odrednice.

S obzirom na uočene probleme u definiranju naziva činova u ženskom rodu i njihovu korištenju u svakodnevnom govoru i pismu, u tijeku je dogovor o suradnji s Institutom za hrvatski jezik i jezikoslovlje o pružanju stručne pomoći pri definiranju naziva činova za žene iz čl. 4. te čl. 89. *Zakona o službi u Oružanim snagama RH*.

Ministarstvo zaštite okoliša i prirode: Prilikom izrade službenih dopisa, izvješća, očitovanja, kao i u komunikaciji s građanima i pravnim osobama upotrebljava se rodno osjetljiv jezik.

Ministarstvo poduzetništva i obrta: U 2014. i 2015. godini MINPO je provodilo *Plan djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova za razdoblje od 2012. do 2015. godine*, te je slijedom toga promicalo i koristilo rodno osjetljiv jezik prilikom izrade zakonskih i podzakonskih akata iz svoje nadležnosti, pismena, evidencija, očevidnika i slično, koje je vodilo po službenoj

dužnosti. Nadalje, rodno osjetljiv jezik primjenjivan je u nazivima radnih mjesta, internim dokumentima te službenoj usmenoj i pismenoj komunikaciji.

Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske: Uporaba rodno osjetljivog jezika prigodom izrade akata iz primarne nadležnosti te ostalih pismena dio je stalne administrativne prakse u Državnom uredu za Hrvate izvan RH. Nadalje, potiče se uporaba rodno osjetljivog jezika u usmenom izražavanju, kako u svakodnevnoj komunikaciji, tako i u javnim nastupima predstavnika/ca Državnog ureda za Hrvate izvan RH.

Hrvatska radiotelevizija: Akademija HRT-a navedena područja kontinuirano obrađuje u sklopu svojih internih radionica u kojima su navedene teme sadržajno prisutne jer su jedno od ključnih područja svake interne novinarske radionice. Temi rodno osjetljivog jezika HRT ukazuje stalnu pozornost, a sustavan rad na istome počiva na Službi za jezik i govor, koja ulaže dodatne napore kroz svakodnevni individualni rad s urednicima i novinarima HRT-a. Lektori i fonetičari službe za jezik i govor HRT-a u svojim svakodnevnim poslovima posvećuju pozornost i rodno osjetljivom jeziku: u lektoriranju tekstova, govorničkoj edukaciji, pripremi govornika za nastup. Govornike i pisce tekstova se, pri analizi ostvarenog u programu i dodatno upozorava na eventualne pogreške.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: U Koprivničko-križevačkoj županiji zaposlenici/e se koriste rodno osviještenim jezikom prilikom pisanja upravnih i neupravnih akata. Opći akti doneseni od strane župana i Županijske skupštine u uvodnim/završnim odredbama sadrže rodnu definiciju. Prilikom raspisivanja natječaja za upravna tijela Koprivničko-križevačke županije pazi se da je istaknuto kako se za oglašeno radno mjesto mogu javiti osobe oba spola.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Krapinsko-zagorske županije: U tijelima Krapinsko-zagorske županije u službenoj korespondenciji redovito se koriste termini rodno osjetljivog jezika, na što se upozoravaju i ostale jedinice lokalne samouprave na području Krapinsko-zagorske županije.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Ličko-senjske županije: Akti Općine Brinje sadrže rodno osjetljivi jezik te se sve funkcije i pozicije izražavaju rodno osjetljivim jezikom, uključujući i web stranice.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Sisačko-moslavačke županije: U upravnim tijelima Sisačko-moslavačke županije kontinuirana je uporaba rodno osjetljivog jezika. Kod donošenja akata iz djelokruga rada upravnih tijela Sisačko-moslavačke županije vodi se briga o uporabi rodno osjetljivog jezika.

Grad Zagreb: U akte Grada Zagreba – akte koje donosi Gradska skupština i gradonačelnik Grada Zagreba unosi se odredba koja akt usklađuje sa *ZORS-om*, a koja glasi: „Izrazi koji se upotrebljavaju u ovoj odluci, a imaju rodno značenje, bez obzira na to jesu li korišteni u muškom ili ženskom rodu, odnose se na jednak način na muški i ženski rod.“. Glede izražavanja broja usklađenih akata Grada Zagreba s rodno osjetljivim jezikom u 2015. donesena je *Odluka o raspoređivanju sredstava za redovito godišnje financiranje političkih stranaka i gradskih zastupnica/zastupnika izabranih s liste grupe birača u 2015.*, Službeni glasnik Grada Zagreba (2/15) od 16. veljače 2015., gdje je u nazivu i tekstu Odluke primijenjen rodno osjetljivi jezik, odnosno koristi se pojam zastupnika u muškom i ženskom rodu (zastupnica/zastupnik).

Također, donesen je *Etički kodeks Gradske uprave Grada Zagreba*, Službeni glasnik Grada Zagreba (9/15) od 5. lipnja 2015. u kojem je u članku 4. unesena odredba usklađenosti sa *ZORS-om*: „Izrazi koji se upotrebljavaju u ovom Etičkom kodeksu, a imaju rodno značenje, bez obzira na to jesu li u muškome ili ženskome rodu, odnose se jednako na muški i ženski rod.“.

Usmjerenost je na pravilnom isticanju naziva funkcija službenica Grada Zagreba, odnosno potpuno izostavljanje da se za osobe ženskog spola upotrebljavaju nazivi funkcija koje one obnašaju u muškom rodu. Navedeno se odnosi na isticanje funkcija službenica u aktima Grada Zagreba, ali i u javnom govoru, odnosno svakodnevnoj komunikaciji. Primjenjuju se izrazi s rodnim značenjem jednako na muški i ženski rod u svakodnevnoj internoj komunikaciji između gradskih upravnih tijela, odnosno komunikaciji gradskih upravnih tijela s tijelima Grada Zagreba. Važno je naglasiti da se poseban značaj pridodaje pravilnom korištenju izraza sa rodnim značenjem u komunikaciji sa građanstvom.

Isticanje funkcija službenica u aktima Grada Zagreba, ali i u javnom govoru, odnosno svakodnevnoj komunikaciji provodi se i putem internetskih stranica Grada Zagreba.

1.1.7. Pratit će se statistički podaci o sudskim postupcima i postupanju policije kod kaznenih djela motiviranih seksualnom orijentacijom oštećenika i oštećenice.

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Izjestitelji: Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova.

Ministarstvo pravosuđa: Mjera nije u potpunosti provedena. Kako su od 2. siječnja 2015. godine općinski i županijski sudovi u produkciji, ostvarili su se potrebni preduvjeti za uvođenje parametra koji se do sada u e-Spisu u strukturiranom obliku nisu pratili. Također, u 2014. provedena je prilagodba informacijskih sustava za praćenje sudskih predmeta po različitim potrebama izvještavanja, pogotovo u smjeru šifriranja članaka *Kaznenog zakona* i usklađivanja povijesnih podataka kako bi se moglo generirati podatke o sudskim predmetima iz kaznene grane sudovanja po člancima Zakona.

Trenutno, osim u slučajevima obiteljskog nasilja, a koji se prate posebno, ne postoji mogućnost praćenja svih oblika nasilja nad ženama na detaljan način te se razmatra način na koji bi se moglo iz informacijskih sustava koje koriste sudovi doći do podataka o odnosu žrtve i počinitelja.

Bitno je napomenuti kako Uprava za organizaciju pravosuđa prati podatke o kaznenim djelima zločina iz mržnje.

Sukladno *Protokolu Vlade RH o postupanju u slučaju zločina iz mržnje* od 2. travnja 2011. godine, MP je u obvezi je objedinjavati i dostavljati statističke pokazatelje o zločinima iz mržnje ULJPPNM-u, dva puta godišnje. Prate se predmeti vezani za kaznena djela počinjena zbog rasne pripadnosti, boje kože, vjeroispovijesti, nacionalnog ili etničkog podrijetla, invaliditeta, spola, spolnog opredjeljenja ili rodnog identiteta druge osobe. Posebno je naznačena i kategorija „Spolna orijentacija“ oštećenika/oštećenice.

Ministarstvo unutarnjih poslova: Navedena mjera se provodila u potpunosti. Tijekom 2014. godine zabilježena su dva kaznena djela motivirana mržnjom koja se odnose na seksualnu orijentaciju, od kojih je u jednom slučaju kaznena prijava odbačena, dok je za drugo kazneno djelo podignuta optužnica. U vremenskom razdoblju od 1. siječnja do 30. rujna 2015. godine zabilježeno je jedno kazneno djelo motivirano mržnjom zbog seksualne orijentacije ili spolnog opredjeljenja.

1.1.8. Predstavnici i predstavnice organizacija za ravnopravnost LGBT osoba uključivat će se u radna tijela za donošenje zakona, programa i strategija vezanih za prava seksualnih manjina.

Nositelj: Nadležna tijela državne uprave sukladno zakonski propisanom djelokrugu rada.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelj: Ministarstvo uprave, Ured za ravnopravnost spolova.

Ministarstvo uprave: Na sjednici održanoj 15. srpnja 2014. godine Hrvatski sabor donio je *Zakon o životnom partnerstvu osoba istog spola* („Narodne novine“, br. 92/14), a u stručnu radnu skupinu za izradu Zakona bili su uključeni i predstavnici LGBT osoba.

Ured za ravnopravnost spolova: Predstavnik/ca Udruženja Zagreb Pride uključena je u Radnu skupinu za izradu nove *Nacionalne politike za ravnopravnost spolova*, za razdoblje od 2017. do 2020. godine.

1.2. Unaprijediti društveni položaj žena pripadnica nacionalnih manjina

1.2.1. Održavati će se javne tribine, okrugli stolovi, konferencije i druge aktivnosti o ljudskim pravima pripadnica nacionalnih manjina.

Nositelji: Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, Ured za ravnopravnost spolova, nadležna tijela državne uprave sukladno zakonski propisanom djelokrugu rada, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, u suradnji s organizacijama civilnog društva.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelji: Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, Ured za ravnopravnost spolova, Savjet za nacionalne manjine, Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba.

Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina: ULJPPNM je u suradnji sa SNM tijekom 2015. godine provodio aktivnosti koje su bile usmjerene na ostvarivanje prava i poboljšanje položaja pripadnika/ca nacionalnih manjina. Sukladno *Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina* („Narodne novine“, br. 155/02, 47/10, 80/10), ULJPPNM je 23. travnja 2015. godine u Šibeniku održao seminar za vijeća i predstavnike/ce nacionalnih manjina Šibensko – kninske županije te za predstavnike/ce tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Na navedenim skupovima su sudjelovale i izabrane članice vijeća pripadnice nacionalnih manjina. Seminari se održavaju svake godine u lokalnim jedinicama u kojima živi znatniji udio manjinskog stanovništva s ciljem informiranja i educiranja članova/ica vijeća i predstavnika/ca nacionalnih manjina o njihovim pravima i obvezama koje proizlaze iz *Ustavnog zakona*, motiviranja i poticanja na bolju suradnju vijeća i predstavnika/ca sa tijelima lokalnih jedinica. Također se raspravljalo o problemima službene uporabe manjinskog jezika i pisma, nedostatke zastupljenosti manjina u upravnim tijelima na državnoj i lokalnoj razini, zastupljenosti manjinskih tema u medijima. S ciljem postizanja ravnopravnosti u procesu odlučivanja u političkom i javnom životu naglašena je potreba kandidiranja većeg broja žena pripadnica nacionalnih manjina na trećim po redu izborima za vijeća i predstavnike/ce nacionalnih manjina koji su održani u svibnju 2015. godine. U vijeća romske nacionalne manjine izabrano je 70 Romkinja.

U organizaciji ULJPPNM i URS-a u Zagrebu. 1. prosinca 2015. godine održan je okrugli stol posvećen položaju pripadnica romske nacionalne manjine, njihovom sudjelovanju u procesima odlučivanja, međunarodnim i nacionalnim mrežama te budućim procesima u kojima je moguće i poželjno njihovo sudjelovanje.

Iz Državnog proračuna RH putem ULJPPNM za provedbu navedene mjere utrošena su sredstva u iznosu od 3.686,00 kuna, a putem SNM osiguran je iznos od 6.944,00 kuna.

Ured za ravnopravnost spolova: 2014. godine ravnateljica je sudjelovala na svečanosti obilježavanja Svjetskog dana Roma u organizaciji Romskog nacionalnog vijeća u travnju te u listopadu na predstavljanju publikacije „Romska svakodnevica u Hrvatskoj: prepreke i mogućnosti za promjene“ povodom obilježavanja Dana Ujedinjenih naroda u organizaciji UNICEF-a.

Ravnateljica je sudjelovala na regionalnoj manifestaciji „Dani Kraljice Teute“ koja je uz suorganizaciju URS-a održana u organizaciji Kluba albanskih žena Hrvatske „Kraljica Teuta“.

Savjetnice su sudjelovale u siječnju 2014. godine na skupu posvećenom predstavljanju priručnika „Rješavanje potreba Roma u programskom razdoblju Strukturnih fondova od 2014. do 2020.“ i inicijativi za sudjelovanje dionika u procesu javnih konzultacija o uključivanju potreba Roma/kinja u dokumente RH za programsko razdoblje 2014.-2020. u organizaciji ULJPPNM i Centra za mir, pravne savjete i psihosocijalnu pomoć – Vukovar te u studenom na svečanosti obilježavanja Svjetskog dana romskog jezika u organizaciji Romskog nacionalnog vijeća. U prosincu je djelatnica održala predavanje na temu „Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova“ na seminaru „Osposobljavanje i integracija mladih pripadnika nacionalnih manjina“ u organizaciji ULJPPNM u Mariji Bistrici.

U travnju 2015. godine, ravnateljica je sudjelovala na kulturnoj manifestaciji pod nazivom „Bogatstvo različitosti“ koja je održana u organizaciji Društva albanskih umjetnika Hrvatske - DEA, te je održala jedno od uvodnih izlaganja na temu „Položaj žena u kulturi i umjetnosti“.

Savjetnica URS-a sudjelovala je na tribini „Položaj i uloga žene u društvu“ u organizaciji Informativno Pravnog Centra iz Slavonskog Broda i Vijeća romske nacionalne manjine Grada Zagreba, 6. ožujka 2015. godine u Zagrebu.

U organizaciji URS-a i ULJPPNM, 1. prosinca 2015. godine u Zagrebu je održan okrugli stol pod nazivom „Položaj Romkinja u Republici Hrvatskoj“ na kojem su sudjelovale romske aktivistice, predstavnice udruga i vijeća romske nacionalne manjine. Ravnateljica URS-a održala je izlaganje pod nazivom „Aktivnosti URS-a namijenjene poboljšanju položaja Romkinja“. Doneseni su zaključci koji uključuju podršku svih prisutnih ideji osnivanja nacionalne mreže Romkinja Hrvatske, te nastavku suradnje kroz organizaciju sličnih tematskih okupljanja radi promicanja prava žena i pružanja podrške udrugama i aktivisticama.

Udruzi žena Romkinja Hrvatske „Bolja budućnost“ za provođenje projekta „Romska žena“ dodijeljena je jednokratna financijska potpora.

Djelatnica URS-a sudjelovala je na premijeri filma „Štitarski Romi“ koja je povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava održana u organizaciji ULJPPNM.

Savjet za nacionalne manjine: U cilju edukacije o ljudskim pravima žena, SNM je organizirao okrugle stolove, radionice i seminare koji su u svojim sadržajima obuhvaćali pitanja ravnopravnosti spolova, promicanja ljudskih prava žena pripadnica nacionalnih manjina, mehanizme zaštite od svih vrsta diskriminacije, sudjelovanja žena u politici, uklanjanje predrasuda i spolnih stereotipa, razvijanja mehanizama za unapređenje položaja žena u društvu, pitanje obrazovanja i zdravstvene skrbi, naročito pripadnica romske nacionalne manjine.

Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora: 15. listopada 2015. predsjednica Odbora za ravnopravnost spolova održala je sastanak sa sudionicama jubilarnog regionalnog obilježavanja „Dana Kraljice Teute“ pod nazivom „Majka Tereza – naša kći i ponos“, u organizaciji Kluba albanskih žena Hrvatske „Kraljica Teuta“, koji je obilježio desetgodišnjicu rada i izdavanja dvojezičnog časopisa „Iliria“.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: Članica Povjerenstva koja je ujedno i članica Županijske skupštine Koprivničko-križevačke županije provela je 24 sata u jednoj romskoj obitelji u sklopu projekta „*U našim cipelama*“. Na to se odlučila nakon što je predsjednik romske udruge „Korak po korak“ Franjo Horvat postavio izazov pred sve članove/ice Županijske skupštine i predstavnike/ce lokalne zajednice da provedu 24 sata u jednoj romskoj obitelji kako bi im se približio život Roma/Romkinja barem na jedan dan.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Krapinsko-zagorske županije: U suradnji s Manjinskom ženskom udrugom „Terem“ iz Bedekovčine i Povjerenstvom za ravnopravnost spolova općine Bedekovčina organiziran je 2. izložbeni sajam obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i udruga s područja općine Bedekovčina 26. rujna 2015. godine u Bedekovčini.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Sisačko-moslavačke županije: Povjerenstvo je održalo radni sastanak s predstavnicima/cama Županijske koordinacije za ljudska prava Sisačko-moslavačke županije na temu ljudskih prava žena pripadnica nacionalnih manjina, te je u tome smislu aktivirana suradnja dva tijela.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije: Vijeće slovenske nacionalne manjine Varaždinske županije u suradnji s Hrvatsko – slovenskim društvom prijateljstva i Slovenskim kulturnim društvom „Nagelj“ organiziralo je 26. studenog 2014. godine u Županijskoj palači susret s članicama slovenskog Društva poslovnih žena – FAM te predstavnicima/cama Ljubljanskog Instituta za nacionalna pitanja i Ureda Vlade Republike Slovenije za Slovence u pograničnim područjima i u svijetu.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba: Povjerenstvo je na svoje tematske sjednice pozivalo i uključivalo u svoj rad članice Vijeća nacionalnih manjina i predstavnika nacionalnih manjina Grada Zagreba. Svim Vijećima nacionalnih manjina i predstavnicima/ama nacionalnih manjina Povjerenstvo je dostavilo primjerke *Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji* koju je tiskao URS.

1.2.2. Izradit će se i provoditi programi djelovanja za informiranje pripadnica romske nacionalne manjine o njihovim ljudskim pravima te provesti upoznavanje i edukacija državnih službi, servisa i šire javnosti o problemima s kojima se susreću kako u društvu tako i u svojoj zajednici.

Nositelji: Ured za nacionalne manjine, u suradnji s organizacijama civilnog društva.

Rok provedbe: 2012.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena

1.2.3. Povećavat će se broj stipendija i subvencija za srednjoškolsko i visokoškolsko obrazovanje Romkinja, sukladno njihovim zahtjevima.

Nositelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta: MZOS stipendira sve redovite učenike/ce srednjih škola koji su pripadnici/e romske nacionalne manjine u iznosu od 5.000,00 kn godišnje po učeniku/ci, odnosno 500,00 kn mjesečno tijekom nastavne godine. Od školske godine 2014./2015. MZOS ne dodjeljuje stipendije učenicima/cama ponavljačima/cama. MZOS putem Nacionalne zaklade za potporu učeničkom i studentskom standardu osigurava stipendije svim studentima/cama pripadnicima/cama romske nacionalne manjine uz pretpostavku da se izjašnjavaju kao pripadnici/ce romske nacionalne manjine. Stipendija iznosi 1000,00 kn mjesečno tijekom deset mjeseci.

U sustav srednjoškolskog obrazovanja uključuje se sve veći broj učenica i učenika pripadnika/ca romske nacionalne manjine. U školskoj godini 2013./2014. bilo je 580 učenika (333) i učenica (209) koji su dobivali stipendije, a u školskoj godini 2014./2015. bilo ih je 584 (262 učenica i 322 učenika).

Nacionalna zaklada za potporu učeničkom i studentskom standardu u 2014. godini, za akademsku godinu 2013./2014. dodijelila je pripadnicima/cama romske nacionalne manjine 25 studentskih stipendija od čega 13 studenticama. Za akademsku godinu 2014./2015. dodijeljena je 21 studentska stipendija, od čega 9 studenticama.

Za provedbu stipendiranja srednjoškolskih učenica i učenika u 2014. godini izdvojeno je ukupno 3.398.224,19 kn. Za studentske stipendije Romkinjama izdvojeno je 130.000,00 kn, od ukupno 250.000,00 kn. U 2015. godini za isplatu srednjoškolskih stipendija osigurano je 3.500.000,00 kn, dok je iz Državnog proračuna putem Nacionalne zaklade za potporu učeničkom i studentskom standardu za studentske stipendije pripadnicima/cama romske nacionalne manjine osigurano 217.000,00 kn.

1.2.4. Unaprijedit će se prikupljanje statističkih podataka u području odgoja i obrazovanja djevojčica i djevojaka pripadnica romske nacionalne manjine.

Nositelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta: MZOS sustavno vodi bazu podataka o odgoju i obrazovanju djece i mladih, pripadnika/ca romske nacionalne manjine, te obrađuje i upotpunjuje bazu podataka za romsku nacionalnu manjinu jednom godišnje, uzimajući u obzir podatke na kraju prethodne i na početku tekuće školske godine. Baza podataka o obrazovanju pripadnika/ca romske nacionalne manjine vodi se na državnoj razini i pojedinačno po županijama, i to za: predškolski odgoj pripadnika romske nacionalne manjine, broj djece Roma po spolu u programima predškolskog odgoja i predškole, ukupan broj sati trajanja programa predškole te po broju ustanova, osnovnoškolsko obrazovanje pripadnika/ca romske nacionalne manjine, broj učenika/ca Roma u osnovnoškolskom obrazovanju po školi, razredu i spolu, broj učenika/ca u produženom boravku po školi, razredu i spolu, broj učenika/ca ponavljača/ica po školi, razredu i spolu, broj razrednih odjela, broj učenika/ca koji su prekinuli školovanje po školi, razredu i spolu, broj učenika/ca Roma po razrednim odjelima po školi, razredu i spolu te broj učenika/ca kojima je osigurana posebna pomoć u učenju hrvatskog jezika po školi, razredu i spolu, srednjoškolsko obrazovanje pripadnika/ca romske nacionalne manjine, broj

učenika/ca Roma u srednjoškolskom obrazovanju po školi, razredu i spolu, broj učenika/ca ponavljača/ica po školi, razredu i spolu te broj učenika/ca Roma po vrstama programa.

Za dodatne podatke o obrazovanju pripadnika/ca romske nacionalne manjine upućujemo na godišnje izvješće o *provedbi Akcijskog plana za provedbu Nacionalne strategije za uključivanje Roma, za razdoblje 2013. - 2015.*

1.3. Unaprijedit će se društveni položaj žena s invaliditetom

1.3.1. Održavat će se javne tribine, okrugli stolovi, konferencije i druge aktivnosti o ljudskim pravima žena s invaliditetom.

Nositelji: Nadležna tijela državne uprave sukladno zakonom utvrđenom djelokrugu rada, Ured za ravnopravnost spolova, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, u suradnji s organizacijama civilnog društva.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelji: Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ured za ravnopravnost spolova, Grad Zagreb, Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova.

Ministarstvo socijalne politike i mladih: MSPM kontinuirano razvija politike, mjere i programe te provodi razne aktivnosti usmjerene sprječavanju socijalnog isključenja, unaprijeđenju položaja i kvalitete života svih osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju.

Medijskom kampanjom „Podržimo pravo osoba s invaliditetom na život u zajednici“ koja je provedena u veljači 2015. godine, MSPM je željelo upoznati javnost sa procesom deinstitutionalizacije i potaknuti je da podrži osobe s intelektualnim i mentalnim teškoćama u nastojanjima da ostvare svoje temeljno ljudsko pravo na život u zajednici. Nadalje, uzimajući u obzir važnost poticanja sudjelovanja sportašica i sportaša s invaliditetom na međunarodnim natjecanjima te kvalitetnijeg uključivanja osoba s intelektualnim teškoćama u život zajednice i u svrhu senzibilizacije javnosti, MSPM je u 2015. godini osiguralo i financijsku potporu za sudjelovanje sportaša/ica Specijalne olimpijade Hrvatske na Svjetskim ljetnim olimpijskim igrama u Los Angelesu od 20. srpnja do 4. kolovoza 2015. godine. Hrvatsku reprezentaciju predstavljalo je 22 sportaša/ica u muškom nogometu te ženskoj odbojci i ženskom plivanju.

MSPM kontinuirano provodi i sufinancira aktivnosti usmjerene promicanju ljudskih prava svih osoba s invaliditetom, pa tako i žena s invaliditetom. Za provedbu ove mjere s pozicija MSPM utrošeno je ukupno 230.000,00 kn za financijsku potporu sudjelovanju sportaša/ica Specijalne olimpijade na Svjetskim ljetnim olimpijskim igrama.

Ured za ravnopravnost spolova: Tijekom 2014. i 2015. godine, djelatnice URS-a sudjelovale su na tribinama, okruglim stolovima i drugim događanjima vezanim uz tematiku unaprijeđenja položaja žena s invaliditetom.

Savjetnica u Uredu je sudjelovala 16. svibnja na Prvoj konferenciji žena s invaliditetom o temi „Položaj žena s invaliditetom u RH“, održanoj u Zagrebu u organizaciji SOIH-a.

Ravnateljica je u prosincu 2015. godine sudjelovala na okruglom stolu „Nulta tolerancija prema nasilju“ u organizaciji SOIH-a te je održala izlaganje na temu ljudskih prava žena s invaliditetom i predstavila hrvatsko izdanje brošure „Što učiniti ako te netko povrijedi ili ti čini nešto loše?“. Brošura sadrži informacije o rodno uvjetovanom nasilju za osobe s poteškoćama u razvoju i tiskana je uz financijsku potporu URS-a.

URS kao jedan od partnera, uz ULJPPNM i Grad Zagreb, redovito sudjeluje u provedbi *Kampanje 16 dana aktivizma* pod nazivom „Bijela vrpca“ koju svake godine organizira SOIH. Kampanja započinje 25. studenog, na Međunarodni dana borbe protiv nasilja nad ženama, a završava 10. prosinca na Međunarodni dan ljudskih prava. Kampanja uključuje niz aktivnosti osvještavanja šireg građanstva, od brojnih događanja na gradskim trgovima i u odgojno-obrazovnim institucijama te izjava za medije, do predavanja, okruglih stolova i tribina, sve uz moto „Muško ne nasilju nad ženama“.

Za dodatne informacije o aktivnostima URS-a koje se provode s ciljem unaprjeđenja položaja žena s invaliditetom, upućujemo na godišnja izvješća o provedbi *Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015.* MSPM-a.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: Povjerenstvo se aktivno odaziva na sve pozive i sudjeluje u aktivnostima koje organiziraju udruge osoba s invaliditetom na području Koprivničko - križevačke županije. Posebice je dobra suradnja s udrugom „Bolje sutra“ iz Koprivnice. Županija. Povjerenstvo za ravnopravnost spolova je bilo partner Udruzi osoba s invaliditetom „Bolje sutra“ u provedbi projekta „*Moj izbor je NE nasilju*“ čiji cilj je bio smanjenje svih oblika nasilja nad djecom i mladima sa i bez invaliditeta, edukacija roditelja, učitelja/ica i donositelja odluka o prevenciji nasilja, informiranje lokalne zajednice o pojavama nasilja nad djecom i mladima sa i bez invaliditeta. Predsjednica Povjerenstva i članovi/ice Županijske skupštine sudjelovali su u kolovozu 2015. godine na radionici pod nazivom „Odluči i zaštititi“, kao i na predstavljanju rezultata projekta na završnoj tiskovnoj konferenciji. U 2015. godini za provedbu mjere utrošeno je 2.000,00 kn.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Krapinsko-zagorske županije: U suradnji sa Savjetom mladih Krapinsko-zagorske županije i Povjerenstvom za osobe s invaliditetom Krapinsko-zagorske županije u izvještajnom je razdoblju održana tematska sjednica pod nazivom „Mogućnosti razvoja socijalnog poduzetništva u Krapinsko-zagorskoj županiji“ na kojoj se raspravljalo i o mogućnostima unapređenja položaja žena s invaliditetom. U suradnji sa Savjetom mladih Krapinsko-zagorske županije, Povjerenstvom za osobe s invaliditetom Krapinsko-zagorske županije, općinskim i gradskim povjerenstvima za ravnopravnost spolova i udrugama osoba s posebnim potrebama u prosincu 2015. godine održana je tematska sjednica pod nazivom „Žene i invaliditet“ posvećene svekolikim mogućnostima unapređenja položaja žena s invaliditetom.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Primorsko-goranske županije: Povjerenstvo je sudjelovalo na tribinama o ljudskim pravima žena s invaliditetom u organizaciji udruga.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Sisačko-moslavačke županije: Povjerenstvo je u 2014. godini organiziralo prigodan štand na Gradskoj tržnici u Sisku te su pritom podijeljeni letci o pravima osoba s invaliditetom. Za provedbu mjere u 2014. godini utrošeno je 1.000,00 kn. Povjerenstvo se u 2015. godini pridružilo Udruzi osoba s invaliditetom Sisačko-moslavačke županije koja je organizirala štand na Gradskoj tržnici u Sisku te su tom prilikom podijeljeni letci o pravima osoba s invaliditetom. Također je sudjelovalo na obilježavanju Međunarodnog dana osoba s invaliditetom 3. prosinca. Za provedbu mjere u 2015. godini utrošeno je 2.000,00 kn.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije: Povjerenstvo je 2014. godine sudjelovalo na treningu o politici prema osobama sa invaliditetom na nacionalnoj i lokalnoj razini, u sklopu provođenja projekta „*Koristi svoja prava!*“ čije aktivnosti su prvenstveno bile usmjerene na

strateško planiranje na lokalnoj razini. Povodom Međunarodnog dana osoba s invaliditetom koji se svake godine obilježava 3. prosinca, zamjenik župana Varaždinske županije posjetio je Društvo multiple skleroze Varaždinske županije te mu uručio financijsku donaciju. Za provedbu mjere u 2014. godini utrošeno je 4.000,00 kn.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravske županije: U 2014. godini Povjerenstvo je sudjelovalo na dva rezidencijalna seminaru s tematikom zaštite žena žrtava nasilja osoba s invaliditetom i suzbijanja diskriminacije osoba s invaliditetom i to na seminarima pod nazivom „Iste potrebe – različite mogućnosti” i „Zaštita prava i pružanje socijalnih usluga osobama s invaliditetom” koje je organizirala udruga S.O.S. Virovitica i partnerske organizacije Udruga osoba s invaliditetom Slatina u okviru projekta *”I will – I know – I can”*. Sudjelovalo je oko 10 udruga osoba s invaliditetom s prostora Virovitičko-podravske županije te je uspostavljena suradnja s udrugama osoba s invaliditetom kao i s udrugom S.O.S. Virovitica kao organizatorom aktivnosti.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba: Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba sudjeluje u programu besplatnih projekcija dokumentarnog filma „Lijepo mi je s tobom, znaš“, za učenike/ce viših razreda osnovnih škola i srednjih škola u Gradu Zagrebu. Prije projekcija filma članice Povjerenstva održale su kraća izlaganja o ženama s invaliditetom odnosno o ljudskim pravima žena s invaliditetom. Projekcije su se odvijale tijekom studenog i prosinca 2015. godine. U 2015. godini bila su osigurana sredstva u iznosu od 24.000,00 kn.

Grad Zagreb: Udruga Hrvatski savez slijepih je u sklopu projekta *„Jer ja sam žena“* 2014. godine organizirala jednodnevno savjetovanje s ciljem osnaživanja slijepih žena za djelovanje u lokalnoj zajednici i uključivanje u svijet rada. U organizaciji Povjerenstva za slijepe žene Hrvatskog saveza slijepih od 7. do 14. srpnja 2014. godine u Edukacijsko rehabilitacijskom kampu slijepih Premantura održan je edukacijski skup - Ljetna akademija, namijenjena slijepim ženama.

Ženska soba u suradnji s pravobraniteljicom za osobe s invaliditetom organizirala je od 21. do 23. svibnja 2014. godine trening na temu „Nasilje i diskriminacija žena s invaliditetom na tržištu rada“. Kao dio programa *„Unapređenje kvalitete života osoba s invaliditetom“* trening je bio namijenjen predstavnicama i predstavnicima udruga koje rade direktno sa ženama žrtvama nasilja u skloništima i savjetovalištima širom RH kao i s organizacijama osoba s invaliditetom.

SOIH je 5. i 6. srpnja 2014. godine u Selcu organizirao seminar o temi „Žene s invaliditetom kroz povijest“ u sklopu projekta *„Osnažene - Stop nasilju nad ženama s invaliditetom“*. Na navedenom seminaru sudjelovale su 22 žene s invaliditetom s ciljem osnaživanja žena s invaliditetom za prijavljivanje nasilja i diskriminacije.

Udruga slijepih Zagreb je tijekom 2014. godine u sklopu svojih aktivnosti za slijepe žene, članice Udruge, koje su izabrane u Skupštinu Udruge organizirala šest radionica u prostoru udruge, s ciljem edukacije i osnaživanja za aktivno djelovanje u udruzi i široj lokalnoj zajednici. U cilju osnaživanja slijepih žena za aktivno djelovanje organizirane su edukacijske radionice kojima su obuhvaćeno sljedeće teme: komunikacijske i prezentacijske vještine, socijalne vještine, vještine vođenja i umrežavanje, ženska ljudska prava i diskriminacija, sudjelovanje žena u društvenom i političkom životu i zaštita od nasilja i zlostavljanja.

U 2015. godini SOIH je organizirao u svibnju prvu konferenciju žena s invaliditetom pod nazivom „Položaj žena s invaliditetom u RH“. Cilj Konferencije bio je spoznati, u različitim interesnim područjima poteškoće s kojima se žene s invaliditetom suočavaju te načine pružanja podrške pri učinkovitom rješavanju poteškoća, s posebnim naglaskom na težak položaj žena s invaliditetom u ruralnim sredinama. Ženska soba je u sklopu projekta *„Unapređenje kvalitete života osoba s Down sindromom“*, financiranog od strane Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom, organizirala dvodnevni sastanak za predstavnike institucija i udruga koji rade s osobama s Down sindromom. Naglasak je stavljen na upoznavanje relevantnih aktera koji rade na zaštiti i promicanju

prava osoba s Down sindromom te razmjenu ideja i dosadašnjih iskustava u radu s ciljem stvaranja okvirnog akcijskog plana za suzbijanje seksualnog nasilja nad ovom populacijom.

SOIH je u sklopu projekta „*Za nasilje nad ženama (s invaliditetom) nema opravdanja*“, 20. i 21. lipnja 2015. u Selcu organizirao seminar na temu „Kako se provodi kampanja“, a sve kako bi se unaprijedilo aktivističko djelovanje u zagovaranju ženskih ljudskih prava. U organizaciji Povjerenstva za slijepe žene Hrvatskog saveza slijepih je od 18. do 25. srpnja 2015. u edukacijsko-rehabilitacijskom kampusu slijepih Premantura održan edukacijski skup - ljetna akademija namijenjena članicama Mreže slijepih žena Hrvatske i ostalim aktivisticama iz županijskih i gradskih udruga slijepih, ukupno 20 osoba iz 14 udruga slijepih.

Za dodatne informacije i pregled utrošenih sredstava upućujemo na izvješće Grada Zagreba o provedbi mjere 1.1.5.

1.3.2. U programe rada županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova uvrstit će se mjere za unapređenje položaja žena s invaliditetom na lokalnoj razini.

Nositelji: Županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost poslova.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Izvjestitelji: Ured za ravnopravnost spolova, Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Ured za ravnopravnost spolova: Županijske skupštine i županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova obvezna su donijeti akcijske planove za provedbu mjera *Nacionalne politike za ravnopravnost spolova 2011.-2015.* na razini županija u koje je potrebno uvrstiti sve mjere kojih su županijska/lokalna povjerenstva i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave nositelji i sunositelji. Mjera za žene s invaliditetom je uvrštena u Akcijske planove Koprivničko-križevačke, Ličko-senjske, Međimurske, Požeško-slavonske, Primorsko-goranske, Osječko-baranjske, Varaždinske i Virovitičko-podravске županije te Grada Zagreba.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: Povjerenstvo je u svoj Program rada uvrstilo mjere vezane za unapređenje položaja žena s invaliditetom na lokalnoj razini.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Međimurske županije: Mjera je uvrštena u Program rada Povjerenstva u 2014. godini te će biti uvrštena i u Program rada u 2016. godini. Uslijed imenovanja novog saziva Povjerenstva sredinom 2015. godine nije donesen Program rada za 2015. godinu.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Primorsko-goranske županije: Unapređenje položaja žena s invaliditetom dio je Programa rada Povjerenstva.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravске županije: Na sastancima Povjerenstva pokrenute su inicijative za unapređenje položaja žena s invaliditetom na lokalnoj razini. U planove rada Povjerenstva unijete su smjernice i aktivnosti za rad na poboljšanju položaja žena s invaliditetom. Povećan je broj dostupnih mjesta za osobe s invaliditetom u javnom prostoru i institucijama.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba: U Programu rada Povjerenstva za 2014. i 2015. godinu kao programske zadaće uvršteno je: predlaganje mjera za unapređivanje društvenog položaja žena pripadnica nacionalnih manjina i žena s invaliditetom; održavanje javnih tribina, okruglih stolova, edukacija i drugih aktivnosti o ljudskim pravima pripadnica nacionalnih manjina i žena s invaliditetom, poticanje zapošljavanja i samozapošljavanja žena s invaliditetom te poticanje

prekvalifikacije i stručnog osposobljavanja žena s invaliditetom za dostupna radna mjesta. Povjerenstvo je na 10. sjednici održanoj 14. travnja 2014. godine, kao i na 22. sjednici održanoj 23. ožujka 2015. godine raspravljalo o godišnjem Izvješću o provedbi mjera i aktivnosti iz Zagrebačke strategije, izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom u razdoblju od 2011. do 2015. godine.

Gradska skupština Grada Zagreba u sadašnjem sazivu ima zastupnicu (osoba s invaliditetom) koja aktivno sudjeluje u političkom životu Grada Zagreba. S obzirom da se radi o gluhoj osobi za potrebe rada osigurana su 3 prevoditelja- tumača za znakovni jezik gluhih osoba.

1.4. Unaprijediti znanje i svijest o položaju žena u ruralnim područjima

1.4.1. Osnovat će se radna skupina radi prikupljanja podataka o ženama u ruralnim područjima u području obrazovanja, zapošljavanja i samozapošljavanja, zdravstvene zaštite, očuvanja kulturne baštine i gospodarskog razvoja i izraditi akcijski plan utemeljen na rezultatima provedenih analiza.

Nositelji: Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, Ured za ravnopravnost spolova, nadležna tijela državne uprave sukladno zakonski propisanom djelokrugu rada, Državni zavod za statistiku, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatska obrtnička komora, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova u suradnji s organizacijama civilnog društva i znanstvenim institucijama.

Rok provedbe: 2011. – 2012.

Izvjestitelj: Ured za ravnopravnost spolova.

Status provedbe mjere: Mjera nije provedena.

Ured za ravnopravnost spolova: Iako je Ministarstvo poljoprivrede, kako smo izvijestili u Izvješću o provedbi Nacionalne politike za ravnopravnost spolova 2011.-2015. godine u razdoblju od 2011. do 2013. godine osnovalo Radnu skupinu radi prikupljanja podataka o ženama u ruralnim područjima i najavilo izradu Akcijskog plana za promicanje i unaprjeđenje uloge i statusa žena u ruralnim područjima, isti nije donesen do kraja izvještajnog razdoblja.

1.4.2. Jednom godišnje tiskati će se i objavljivati (statističke) publikacije temeljem prikupljenih podataka o ženama u ruralnim područjima u području obrazovanja, zapošljavanja i samozapošljavanja, zdravstvene zaštite, očuvanja kulturne baštine i gospodarskog razvoja.

Nositelji: Ministarstvo poljoprivrede, Državni zavod za statistiku, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatska obrtnička komora, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova u suradnji s organizacijama civilnog društva i znanstvenim institucijama.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera nije provedena.

Izvjestitelj: Županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Krapinsko-zagorske županije: U suradnji sa Centrom za edukaciju, savjetovanje i istraživanje iz Zagreba, Udrugom K-zona, Udrugom žena HERA 2014.

godine održan je okrugli stol pod nazivom „Europske mogućnosti za ruralna područja: rodna perspektiva“ te se informiralo žene iz ruralnih područja o mogućnostima koje donosi članstvo u EU za unapređenje položaja žena u ruralnim područjima. 2015. godine u suradnji sa SOS telefonom – Savjetovalištem za žene žrtve nasilja u Krapinsko-zagorskoj županiji održana je tribina “Položaj žene u ruralnim područjima – Zagorska škrinjica” u Zlatar Bistrici. Za dodatne informacije upućujemo na izvješće Povjerenstva o provedbi mjere 1.2.1.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravske županije: U 2014. godini održan je okrugli stol pod nazivom „Položaj žena iz ruralnih krajeva u javnom i političkom životu i važnost uspostave ravnopravnosti spolova za razvoj društva u cjelini“. Promovirana je važnost sudjelovanja žena iz ruralne sredine u svim segmentima društva i njihova uloga u ruralnom razvoju zajednice, a na okruglom stolu je sudjelovalo oko 30 osoba.

1.5. Podizati kvalitetu i dostupnost zdravstvene zaštite za žene i djevojčice

1.5.1. Unapređivat će se sustav prevencije i ranog otkrivanja zloćudnih tumora.

Nositelji: Ministarstvo zdravlja, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, županijski zavodi za javno zdravstvo, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, organizacije civilnog društva.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izjestitelji: Ministarstvo zdravlja, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Ministarstvo branitelja, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova.

Ministarstvo zdravlja i Hrvatski zavod za javno zdravstvo: Nastavljeno je s provedbom *Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka dojke*. U svibnju 2014. završio je 3. ciklus, a u rujnu započeo 4. ciklus. U 3. ciklusu je na preventivne preglede pozvano 610.075 žena, a prosječni odaziv je bio 60%, dok je raspon 50-84%. U sklopu trećeg ciklusa je obavljeno 262.875 mamografskih pregleda, a otkriveno je 701 karcinoma te 24 karcinoma in situ.

Nastavljeno je s provedbom *Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka debelog crijeva* čija ciljna skupina su osobe u dobi od 50-74. godine, a interval probira je 2 godine. U listopadu 2013. godine započeo je drugi ciklus pozivanja koji je još u tijeku. Upućeno je oko 1.100.000 pozivnih pisama. Ukupan prosječni odaziv je bio 21% na pozivno pismo, dok je raspon bio od 15 do 37%. Za sada nije moguće pratiti indikatore po spolu, no približno polovica pozvanih osoba su žene.

U prosincu 2012. započeo je *Nacionalni program ranog otkrivanja raka vrata maternice* čija ciljna skupina su žene u dobi od 25 – 64 godine, a interval probira je 3 godine. Program provode ginekolozi primarne zdravstvene zaštite u suradnji sa zavodima za javno zdravstvo te je prvi ciklus u tijeku.

Tijekom 2014. provodile su se medijsko-edukativne aktivnosti u sklopu kampanje MZ-a „Za zdravlje. Danas.“ kako na lokalnoj, tako i na nacionalnoj razini, kao i promotivne akcije u većim mjestima povodom Dana narcisa, Dana mimoza, Dana svjesnosti o zloćudnim novotvorinama, Dana zdravlja, Dana osoba s ileostomom, Dana irisa, a sve u cilju podizanja svijesti, informiranja i edukacije javnosti te bolje implementacije programa probira.

U 2015. godini, na temelju „*Natječaja za prijavu prijedloga projekata udruga iz područja psihosocijalne potpore u svrhu traženja financijske potpore iz dijela prihoda od igara na sreću za*

2015. godinu“ financirano je 6 projekata udruga i to: Udruga žena operiranih dojki "Nada" – Rijeka za projekt „*Psihosocijalna pomoć i podrška ženama oboljelim od raka dojke i njihovim obiteljima*“ u iznosu od 80.000,00 kn, Klub žena liječenih od karcinoma dojke „Gea“ Pula za projekt „*Prevenција karcinoma dojke, postoperativna rehabilitacija i limfna drenaža operiranih i liječenih žena*“ u iznosu od 80.000,00 kn, Udruga žena oboljelih i liječenih od raka dojke, njihovih obitelji i prijatelja „Sve za nju“ za projekt „*Program 72 sata – plus - psihosocijalna pomoć ženama oboljelim od raka*“ u iznosu od 80.000,00 kn, Ljubav na djelu - Udruga roditelja djece oboljele od malignih bolesti, Projekt „*HELP DESK za pomoć djeci oboljeloj od malignih bolesti i njihovim obiteljima*“ u iznosu od 80.000,00 kn, Udruga roditelja djece oboljele od malignih bolesti „Moje dijete“ Osijek za projekt „*Budi tu i ohrabri me*“ u iznosu od 60.000,00 kn te Udruga roditelja djece oboljele i liječene od malignih bolesti „Hrabro dijete“ Nova Gradiška za projekt „*Hrabro u budućnost*“ u iznosu od 65.000,00 kn. Provedba projekata započela je u rujnu 2015. godine, a završava u rujnu 2016. godine.

Namjenski utrošena sredstva za provedbu mjere u 2014. godini su iznosila 42.870.000,00 kn te u 2015. godini 42.870.000,00 kn. Financijska potpora organizacijama civilnog društva u 2015. godini iznosila je 445.000,00 kn.

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje: Provedene aktivnosti vezane su uz praćenje dijagnostičko-terapijskih postupaka za motivacijske razgovore vezane uz *Nacionalni program ranog otkrivanja raka vrata maternice* i *Nacionalni program ranog otkrivanja raka dojke*. U 2014. godini za navedene aktivnosti, utrošena su sredstva u iznosu od 714.942,00 kn, a u 2015. godini 732.894,00 kn.

Ministarstvo branitelja: U 2015. godini MB je nastavilo s provođenjem *Programa za poboljšanje kvalitete življenja*, koji podrazumijeva prije svega praćenje tjelesnog (zdravstvenog) stanja najugroženijih skupina hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, ali i drugih korisnika/ca *Nacionalnog programa psihosocijalne i zdravstvene pomoći sudionicima i stradalnicima Domovinskog rata, Drugog svjetskog rata, te povratnicima iz mirovnih misija* (koji je svojim Zaključkom Vlada RH donijela 30. siječnja 2014.). Do listopada 2015. godine sistematski pregledi organizirani su za 410 osoba, od toga za 21 ženu. Za provedbu mjere utrošeno je sveukupno 356.490,00 kn. Program obuhvaća i provođenje znanstveno-istraživačkog projekta o psihičkom i zdravstvenom stanju osoba iz ciljnih skupina, u suradnji s Medicinskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu. Obrada i analiza podataka iz medicinske dokumentacije dobivene sistematskim pregledima služiti će kao temelj za smjernice sustavne skrbi za poboljšanje ukupne kvalitete življenja obitelji rizičnih grupa.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: 2014. godine u okviru Međunarodnog tjedna borbe protiv raka vrata maternice Povjerenstvo je obilježilo 7. Dan mimoza u Đurđevcu u organizaciji Udruge žena s bolestima dojke „Narcise“ Đurđevac. Akciji su se pridružile članice Udruge uzorne seoske žene Koprivničko-križevačke županije, Udruge žena Peski, Udruge žena grada Đurđevca i Udruge Rukotvorine iz Čepelovca. Povjerenstvo je u suradnji s Udrugom „Narcise“ obilježilo „Dan narcisa“ humanitarnom akcijom kojom se apeliralo na važnost obavljanja mamografskih pregleda, posebice onih žena koje su u rizičnoj skupini.

S Udrugom žena s bolestima dojke „Narcise“, Povjerenstvo je bilo suorganizator humanitarne akcije povodom Dana zdrave dojke. U razgovoru sa ženama i podjelom promotivnih letaka Povjerenstvo je ukazalo na potrebu prevencije i redovitog samopregleda. U suradnji s Udrugom žena s bolestima dojke „Narcise“ Đurđevac, Povjerenstvo je također sudjelovalo u akciji obilježavanja Dana ružičaste vrpce. Cilj akcije je bio senzibilizirati javnost, posebice žene, na važnost ranog otkrivanja raka dojke. Tom prilikom dijelile su se ružičaste vrpce, kao i drugi edukativni materijali, a u razgovoru je stavljen naglasak na prepoznavanje simptoma, koji se moraju na vrijeme otkriti kako bi žene potražile liječničku pomoć

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije: Varaždinska županija i Grad Varaždin su bili pokrovitelji tradicionalne manifestacije Dan ružičaste vrpce koja se održava svake

godine 11. listopada s ciljem podizanja svijesti o raku dojke i važnosti ranih preventivnih pregleda dojki, za što je u 2014. godini utrošeno 3.000,00 kn.

Na Franjevačkom trgu u Varaždinu, u siječnju 2015. godine obilježen je Dan mimoza u organizaciji Županijske lige protiv raka, Odjela za ženske bolesti i porodništvo Opće bolnice Varaždin i Zavoda za javno zdravstvo Varaždin te su građanstvu dijeljene informativne brošure, dok je u ožujku održana prigodna prodaja narcisa u organizaciji Mammae klub Varaždin – Udruga žena operiranih na dojku Varaždin povodom svjetskog i nacionalnog dana borbe protiv raka dojke. U listopadu je obilježen Dan prevencije karcinoma u Varaždinskoj županiji. U Županijskoj palači održana su znanstveno-edukativna predavanja u organizaciji Županijske lige protiv raka i Opće bolnice Varaždin te uz pokroviteljstvo Varaždinske županije. Na kraju predavanja, članice Udruge žena operiranih na dojku Varaždinske županije održale su radionicu „Dan zdrave dojke“. Varaždinska županija tradicionalno sudjeluje s 35.000,00 kn godišnje u potpori Ligi protiv raka Varaždinske županije, kako bi senzibilizirala javnost o važnosti prevencije karcinoma i o stilu života, kao jednom od uzroka oboljenja od karcinoma.

1.5.2. Podizat će se razina znanja i osviještenosti o vrstama spolno prenosivih bolesti te prevenciji i učinkovitoj zaštiti.

Nositelji: Ministarstvo zdravlja, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, županijski zavodi za javno zdravstvo, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, zdravstvene ustanove, zdravstveni radnici, stručna društva, organizacije civilnog društva.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelji: Ministarstvo zdravlja, Hrvatski zavod za javno zdravstvo.

Ministarstvo zdravlja i Hrvatski zavod za javno zdravstvo: Provođene su javnozdravstvene aktivnosti s ciljem povećanja svjesnosti, edukacije i informiranja javnosti o važnosti odgovornog spolnog ponašanja te zaštite spolnog i reproduktivnog zdravlja.

Provedena je edukativna nacionalna kampanja koju je organizirao HZJZ u suradnji s MZ, županijskim zavodima za javno zdravstvo i organizacijama civilnog društva na temu prevencije HIV/AIDS-a i spolno prenosivih bolesti te zaštite i unapređenja spolnog i reproduktivnog zdravlja „*Znanje pobjeđuje*“. U okviru kampanje provedene su brojne aktivnosti koje su uključile izradu i oglašavanje plakata, dijeljenje letaka, emitiranje audio i video spota, provedbu aktivnosti povodom Svjetskog dana borbe protiv AIDS-a i Europskog tjedna testiranja na HIV i dr. Izrađeni su i distribuirani edukativno-informativni materijali iz područja odgovornog spolnog ponašanja i prevencije HIV/AIDS-a i spolno prenosivih bolesti uz zdravstveno informiranje javnosti putem različitih medija. Provedba zdravstvene edukacije iz područja odgovornog spolnog ponašanja i prevencije HIV-infekcije i drugih SPI vršila se organizacijom edukacije stručnjaka/kinja i edukacije za mlade (učenici/e viših razreda osnovnih škola, srednjih škola, studeni/ce).

Nastavljeno je sa savjetovališnim radom u okviru preventivnog programa „Rad centara za dobrovoljno, anonimno i besplatno savjetovanje i testiranje na HIV“ u savjetovalištu za HIV/spolno zdravlje pri HZJZ-u te u centrima za dobrovoljno, anonimno i besplatno testiranje. Pružena su savjetovanja u okviru on-line savjetovališta gdje su na mail adresu hiv.savjet@hzjz.hr zaprimljeni pismeni upiti o rizicima za zarazu HIV-om, virusnim hepatitisima i drugim spolno prenosivim infekcijama, te preporučenim mjerama zaštite i smanjenja rizika.

Aktivnosti u suradnji s udrugom Iskorak (Centar za prava seksualnih i rodni manjina) uključile su preventivni rad u okviru programa „Rad centara za dobrovoljno, anonimno i besplatno savjetovanje i testiranje na HIV“. Provedene su aktivnosti usmjerene na promicanje testiranja na HIV i prevencije HIV infekcije za populaciju homoseksualnih i biseksualnih, testiranje u zajednici (LGBT centar Zagreb) i sudjelovanje u drugim edukativno promotivnim aktivnostima.

Za financiranje druge godine trogodišnjih programa udruga prijavljenih na „Javni natječaj za sudjelovanje udruga u provođenju programa iz područja zdravlja čiji se sadržaj odnosi na provedbu nacionalnih strategija, planova i programa“, u okviru raspoloživih sredstava Državnog proračuna i iz dijela prihoda od igara na sreću“ u 2015. godini financirana su 2 programa udruga i to Iskorak – Centar za prava seksualnih i rodni manjina za projekt „Suzbijanje HIV/AIDS i spolno prenosivih bolesti i infekcije među MSM populacijom“ u iznosu od 360.000,00 kn te Hrvatska udruga za borbu protiv HIV-a i virusnog hepatitisa – HUHIV za projekt „Psihosocijalna podrška za osobe s HIV-om i virusnim hepatitisom“ u iznosu od 380.000,00 kn.

U 2015. godini, na temelju „Natječaja za prijavu prijedloga projekata iz područja zdravlja u RH u okviru raspoloživih sredstava Državnog proračuna“ za 2015. godini“ financirana su 2 projekta udruga: Udruga žena Romkinja „Bolja budućnost“ za projekt „Bolje spriječiti nego liječiti“ u iznosu od 55.000,00 kn te Hrvatski Crveni križ - Gradsko društvo Crvenog križa Dugo Selo za projekt „Spolnost žene“ u iznosu od 55.000,00 kn. Provedba projekata započela je u rujnu 2015. godine, a završila u rujnu 2016. godine.

Prema podacima HZZJ za „Unapređenje i očuvanje zdravlja pučanstva kroz javnozdravstvenu djelatnost“ u okviru redovnog programa rada MZ-a za 2014. godinu izdvojeno je 390.000,00 kn te 320.000,00 kn za 2015. godinu. U 2015. godini MZ je financirao 8 županijskih centara za dobrovoljno, anonimno i besplatno savjetovanje i testiranje na HIV u ukupnom iznosu od 879.792,77 kn. Financijska potpora i suradnja s organizacijama civilnog društva u 2015. godini iznosila je 850.000,00 kn.

1.5.3. Unaprijedit će se mjere za očuvanje reproduktivnog zdravlja žena te promicati razumijevanje i potrebu zaštite njihovih reproduktivnih i seksualnih prava.

Nositelji: Ministarstvo zdravlja, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelj: Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje.

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje: Provodile su se aktivnosti vezane za praćenje provođenja dijagnostičko-terapijskih postupaka prijave zaraznih bolesti, savjetovanja za prevenciju spolno prenosivih bolesti, savjetovanja o kontracepciji i začeću, vođenje panela trudnoće, ultrazvučni TVS preventivni pregledi i PAPA test. Za navedenu mjeru u 2014. godini utrošeno je 19.357.024,23 kn, dok je u 2015. godini utrošeno 28.163.294,00 kn.

Aktivnosti su uključivale provođenje postupaka savjetovanja o očuvanju i unaprjeđenu reproduktivnog zdravlja u djelatnosti preventivno-odgojnih mjera zdravstvene zaštite školske djece i studenata/ica. Radilo se na definiranju indikatora za navedene specifične mjere i provođenje postupaka savjetovanja o očuvanju i unaprjeđenju reproduktivnog zdravlja u djelatnosti preventivno-odgojnih mjera zdravstvene zaštite školske djece i studenata/ica, provođenju mjera promicanja zdravlja, zdravstvenog odgoja i prosvjećivanja stanovništva u djelatnosti javnog zdravstva. Ukupna financijska sredstva za provođenje mjera u djelatnosti preventivno-odgojnih mjera zdravstvene zaštite školske djece i

studenata/ica i djelatnosti javnog zdravstva iznosila su u 2014. godini 70.293.462,00 kn te u 2015. godini 77.643.725,00 kn.

2. Jednake mogućnosti na tržištu rada

Smanjivanje nezaposlenosti i uklanjanje svih oblika diskriminacije žena na tržištu rada ostaje najvažniji strateški cilj. Uz donošenje i provedbu paralelnih strategija ključne aktivnosti poduzimat će se u svrhu smanjivanja jaza u plaćama, podupiranja razvoja poduzetništva žena na nacionalnoj i lokalnoj razini te promicanja mjera za usklađivanje obiteljskih, privatnih i profesionalnih obveza. Nastavit će se provedba istraživanja i analiza i unapređenje kvalitete statističkih podataka o strukturnim pokazateljima položaja muškaraca i žena na tržištu rada kao i osvješćivanje javnosti o stereotipima i preprekama koje stoje na putu ekonomskog osnaživanja žena u različitim područjima, uključujući sektor informacijsko-komunikacijskih tehnologija.

2.1. Smanjiti nezaposlenost i ukloniti sve oblike diskriminacije žena na tržištu rada

2.1.1. Pratit će se i javno objavljivati zasebni podaci o položaju žena na tržištu rada temeljem učinaka u provedbi mjera Nacionalnog akcijskog plana zapošljavanja za razdoblje 2011. -2012. godine i 2013. – 2014. godine)

Nositelji: Ministarstvo rada i mirovinskog sustava, Hrvatski zavod za zapošljavanje, nadležna tijela državne uprave sukladno zakonski propisanom djelokrugu rada, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Rok provedbe: 2011. – 2014.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelji: Hrvatski zavod za zapošljavanje, Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije.

Hrvatski zavod za zapošljavanje: HZZ je pratio učinke provedbe mjera aktivne politike zapošljavanja prema spolu i podatke objavljivao na mjesečnoj razini u Mjesečnom statističkom biltenu i na godišnjoj razini u Godišnjaku HZZ-a. Podaci se prikazuju na četiri razine: na razini ispostava HZZ, na razini područnih ureda, na razini županija i na razini RH. Statistika i praćenje pokazatelja provedbe mjera vodila se i na razini područnih ureda za svaku pojedinu županiju te u Središnjem uredu na razini cijele RH. Pokazatelji se koriste u svrhu redovite godišnje analize provedbe mjera aktivne politike zapošljavanja.

Ova mjera se tijekom 2014. i 2015. godine provodila redovito u cilju prikupljanja zasebnih podataka o položaju žena na tržištu rada temeljem učinaka provedbe *Mjera aktivne politike zapošljavanja*. Prikupljeni podaci su se koristili za kreiranje novih mjera i njihovo ciljano provođenje. Prema potrebi, spolno segregirani podaci o učincima mjera aktivne politike prikazivani su u različitim izvješćima i prikladno objavljivani u mjesečnim i godišnjim publikacijama HZZ-a. Utrošena sredstva u 2014. godini iznosila su 34.762,50 kn, a u 2015. godini 24.000,00 kn.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: Županijska skupština Koprivničko-križevačke županije kontinuirano, raspravljala je o problematici nezaposlenosti i zapošljavanja na području Koprivničko-križevačke županije za prethodnu godinu. Informaciju o nezaposlenosti i zapošljavanju na području Koprivničko-križevačke županije izrađuje HZZ, Područni ured Križevci. Materijal se objavljuje na službenim internetskim stranicama Županije.

2.1.2. Sustavno će se provoditi aktivnosti za poticanje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave da se na svom području angažiraju u provedbi nacionalnih planova za poticanje zapošljavanja i razvoja poduzetništva, uz razradu dodatnih poticajnih mjera.

Nositelji: Ministarstvo rada i mirovinskog sustava, Ministarstvo poduzetništva i obrta, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, poduzetnički inkubatori.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Izvjestitelji: Županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba, Grad Zagreb.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Karlovačke županije: Karlovačka županija je tijekom 2014. godine primijenila mjeru *Stručnog osposobljavanja za rad bez zasnivanja radnog odnosa* koja je obuhvatila 27 osoba, od kojih je bilo 17 žena.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Ličko-senjske županije: Grad Otočac u suradnji sa HZZ-om na području Grada Otočca s ciljem smanjivanja nezaposlenosti žena subvencionira njihovo zapošljavanje kroz *Program javnih radova i Program pomoći u kući*. Također podržava i sufinancira daljnje školovanje zaposlenih osoba. Za provedbu mjere u 2014. godini utrošeno je 342.700,00 kn.

Općina Perušić je tijekom 2015. godine zaposlila 21 osobu, od toga 11 žena ili 52,3 % putem mjera HZZ-a, Područnog ureda Gospić. Općina Vrhovine je redovito poduzimala mjere vezane za zapošljavanja što većeg broja žena, posebno onih koje su socijalno ugrožene (samohrane majke) u svim institucijama, posebice u drvenoj industriji gdje postoji mogućnost najvećeg broja zaposlenja. Općina je obavještavala o skupovima vezanim uz poticanje zapošljavanja, kao i mogućnosti napredovanja i prekvalifikacija.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Primorsko-goranske županije: U travnju 2014. godine održana je tematska sjednica Povjerenstva pod nazivom „Aktualnosti radnog zakonodavstva u RH“ s posebnim osvrtom na položaj žena na tržištu rada. U lipnju 2014. godine održana je tematska sjednica Povjerenstva „Žene i mladi na tržištu rada“ uz izlaganje predstojnice Područnog ureda HZZ-a u Rijeci.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije: Varaždinska županija osigurava sredstva za sufinanciranje i provedbu programa „*Pomoć u kući*“, koji je započeo 2011. godine, a odnosi se na zapošljavanje žena srednje životne dobi, teže zapošljivih te dugotrajno nezaposlenih. Program se realizira zapošljavanjem gerontodomaćica na određeno vrijeme na području općina i gradova u svrhu provedbe programa pomoći u kući. Za provedbu mjere u 2014. godini utrošeno je 430.000,00 kn te 410.000,00 kn u 2015. godini.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Vukovarsko-srijemske županije: Vukovarsko – srijemska županija u suradnji sa HZZ, Područni ured Vukovar, te organizacijama civilnog društva potiče poslodavce na zapošljavanje žrtava nasilja u obitelji, kroz prezentaciju nacionalnih mjera potpora za zapošljavanje, diseminacijom brošura i letaka. Vukovarsko-srijemska županija je aktivna članica u Lokalnom partnerstvu za zapošljavanje Vukovarsko-srijemske županije u čijem radu sudjeluju predstavnici/e Županije i Povjerenstva te se po potrebi organiziraju javne tribine, okrugli stolovi i druge aktivnosti. Županija je aktivno sudjelovala kao partner ili kao suradnik u provedbi projekata kojima se potiče zapošljavanje žena odnosno kojima se osnažuju poduzetnice.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba: Povjerenstvo je u svom Programu rada za 2015. godinu uvrstilo sljedeće mjere: poticati obrazovanje žena za profesije „budućnosti“ (nove

tehnologije) u kojima su malo zastupljene, pogotovo u visokom obrazovanju; poticati prekvalifikaciju i stručno osposobljavanje žena s invaliditetom; poticati na prekvalifikaciju (starijih) dugotrajno nezaposlenih žena.

Grad Zagreb: U sklopu projekata „*Lokalni projekti razvoja malog gospodarstva*“ i „*Lokalni projekti razvoja – mikrokreditiranje*“ u 2014. za dodjelu poduzetničkih kredita, pozitivno je ocijenjeno 30 investicijskih projekata poduzetnika ukupne vrijednosti 90.166.588,47 kn. Od ukupnog broja zahtjeva, njih 5 ili 16% odnosi se na zahtjeve poduzetnica, a iznos traženih kredita je 9.340.000,00 kn. Ove poduzetnice ukupno zapošljavaju 61 radnika/ca i planiraju zaposliti još 40 radnika/ca.

Od ukupno 30 zahtjeva poduzetnika/ca za dodjelu kredita, u poslovnim bankama odobrena su 24 kredita u ukupnom iznosu od 46.388.910,00 kn, od čega su 4 kredita ili 17% odobrena poduzetnicama, u iznosu od 8.304.097,00 kn. Poduzetnice kojima su odobrena kreditna sredstva zapošljavaju 60 radnika/ca te planiraju zaposliti još 38 radnika/ca, odnosno 63% više.

Grad Zagreb i MINPO su u izvještajnom razdoblju nastavili subvencionirati kamate u ukupnom iznosu od 4% poduzetnicama kojima je kredit odobren prema projektu „*LPR – Poduzetnik*“, „*Poduzetništvo žena*“, a kamate su također subvencionirane poduzetnicama i temeljem drugih kreditnih programa. S osnove subvencije dijela kamate poslovnim bankama je u razdoblju od 1. siječnja do 30. studenoga 2014. doznačeno ukupno 7.859.839,12 kn, od čega su sredstva Grada Zagreba 3.972.002,07 kn odnosno 50,53%, a sredstva ministarstava 3.887.837,05 kn odnosno 49,47%. Od ukupno 7.859.839,12 kn doznačenih sredstava bankama, 1.027.072,71 kn odnosilo se na subvenciju kamata poduzetnicama, od čega su sredstva Grada Zagreba iznosila 513.540,35 kn a sredstva MINPO 513.532,36 kn.

Grad Zagreb aktivnim pristupom kroz lokalno partnerstvo nastoji pridonijeti rješavanju problema nezaposlenosti. Kao partner u *Lokalnom partnerstvu za zapošljavanje* potpisnik je *Sporazuma o partnerstvu* te ujedno i jedan od ključnih sudionika u provedbi mjera i aktivnosti iz *Strategije za razvoj ljudskih potencijala Grada Zagreba*. U cilju provedbe ovih mjera potpisan je u svibnju 2014. sporazum s HZZ-om, Područnim uredom Zagreb i Razvojnom agencijom Zagreb – TPZ d.o.o. temeljem kojeg je omogućeno zapošljavanje 400 nezaposlenih osoba koje su podnijele zahtjeve prema mjeri „*Tvoja inicijativa – tvoje radno mjesto*“. Pojedinačni iznos potpore u cilju pokretanja vlastitog posla iznosio je 25.000,00 kn. Grad Zagreb je u tu svrhu osigurao 10.000.000,00 kn kao i dodatnu besplatnu edukaciju i mentoriranje nezaposlenih osoba tijekom prve godine poslovanja koju provodi Razvojna agencija Zagreb - TPZ d.o.o. Poslovnim subjektima koje su osnovale nezaposlene osobe isplaćeno je 396 potpora u ukupnom iznosu od 9.900.000,00 kn, od kojih je 175 žena ili 44% potpora u iznosu od 4.375.000,00 kn isplaćeno je ženama.

2015. godine dodjelom kreditnih sredstava uz subvenciju kamata od strane Grada Zagreba i MINPO i po povoljnijim uvjetima od onih u komercijalnim bankama omogućena je poduzetnicama realizacija njihovih investicijskih ulaganja te samozapošljavanje. Sa svrhom nastavka kreditiranja obrtnika i poduzetnika po povoljnijim uvjetima od bankarskih Grad Zagreb se uključio u *Program poboljšanog kreditiranja poduzetništva i obrta „Kreditom do uspjeha 2014.“*, Mjera 1. „*Kreditom do konkurentnosti*“, kojeg je u rujnu 2014. donijela Vlada RH. Potpisani su novi ugovori o kreditiranju poduzetnika između Grada Zagreba, MINPO te 12 poslovnih banaka kojim se omogućuju poduzetnicima i obrtnicima povoljnija kreditna sredstva za realizaciju njihovih poduzetničkih aktivnosti, a time i jačanje konkurentnosti i otvaranje novih radnih mjesta. Javni natječaj za dodjelu poduzetničkih kredita prema navednom Programu raspisan je 3. kolovoza 2015. Do završetka izrade Izvješća Grada Zagreba o provedbi *Nacionalne politike* bilo je zaprimljeno i obrađeno 18 zahtjeva, a Povjerenstvo za provedbu navedenog programa pozitivno je ocijenilo svih 18 investicijskih projekata ukupne vrijednosti 45.077.527,90 kn. Ukupna visina traženih kredita tih poduzetnika/ca bila je 32.254.584,52 kn, zapošljavali su 206 radnika/ca, a realizacijom investicijskih ulaganja planirali su zaposliti još 83 novih radnika/ca. Od ukupnog broja zaprimljenih i obrađenih zahtjeva, njih 3 ili 17% odnosilo se na zahtjeve poduzetnica. Ukupna vrijednost tih projekata bila je 10.602.000,00 kuna, iznos traženih kredita bio je 6.746.000,00 kn, ukupno su zapošljavali 22 i planirali zaposliti još 9 radnika/ca.

Grad i MINPO su u izvještajnom razdoblju nastavili subvencionirati kamate poduzetnicama kojima je kredit odobren prema projektu „*Lokalni projekti razvoja – Poduzetnik*“, i „*Poduzetništvo žena*“ u ukupnom iznosu od 4%, a kamate su također subvencionirane poduzetnicama i temeljem drugih kreditnih programa. S osnove subvencije dijela kamate poslovnim bankama je u razdoblju od 1. siječnja do 30. studenoga 2015. doznačeno ukupno 6.950.290,58 kn, od čega su sredstva Grada Zagreba iznosila 3.486.952,40 kn (50%), a sredstva ministarstava 3.463.338,18 kn (50%). Od ukupno 6.950.290,58 kn doznačenih sredstava bankama 602.350,16 kn odnosilo se na subvenciju kamata poduzetnicama, od čega su sredstva Grada Zagreba iznosila 301.183,84 kn.

Grad Zagreb je i u 2015. godini nastavio s provedbom mjere „*Tvoja inicijativa – tvoje radno mjesto*“ te je 21. travnja 2015. između Grada Zagreba, HZZ i Razvojne agencije Zagreb-TPZ d.o.o. potpisan novi *Sporazum o suradnji na realizaciji Zaključka o kriterijima i načinu dodjele potpora nezaposlenim osobama u cilju pokretanja vlastitog posla za 2015.* Na taj način je nezaposlenim osobama koje su podnijele zahtjeve za samozapošljavanje HZZ-u prema mjeri „*Tvoja inicijativa – tvoje radno mjesto*“, i dostavile prihvatljive poslovne planove u 2015., i nadalje omogućena dodjela potpora u iznosu od 25.000,00 kn za pokretanje vlastitog posla kao i besplatna edukacija i mentoriranje tijekom prve godine poslovanja koju je provodila Razvojna agencija Zagreb – TPZ d.o.o., odnosno Poduzetnički centar – Plavi ured. Temeljem prijedloga Povjerenstva za odobravanje potpora za samozapošljavanje utvrđeno je 5 Lista za dodjelu potpora za samozapošljavanje na kojima se nalazila 131 osoba, od kojih 51,14% ili 67 žena. Nezaposlenim ženama u cilju samozapošljavanja pokretanjem vlastitog posla odobreno je 1.700.000,00 kn.

Namjenski utrošena sredstva za provedbu mjere u 2014. godini iznosila su 4.888.540,35 kn. U 2015. Grad Zagreb je za subvenciju kamata poduzetnicama izdvojio 301.183,84 kn te 1.700.000,00 kn za potpore nezaposlenim ženama u cilju samozapošljavanja pokretanjem vlastitog posla. Ostali Programi Grada Zagreba do izrade Izvješća bili su u obradi.

2.1.3. Sustavno će se prikupljati statistički podaci i objedinjavati pokazatelji razlika među spolovima u sustavu socijalne sigurnosti i na tržištu rada te izrađivati kvartalni pokazatelji uključeni u godišnje izvješće Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Podaci, prikazani po spolu, redovito će se publicirati i diseminirati.

Nositelji: Državni zavod za statistiku, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Inspektorat rada Ministarstva rada i mirovinskog sustava.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izjestitelji: Državni zavod za statistiku, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Inspektorat rada Ministarstva rada i mirovinskog sustava.

Državni zavod za statistiku: U statističkim istraživanjima s područja tržišta rada koja provodi DZS, spol je jedno od osnovnih obilježja po kojem se prikupljaju podaci i u skladu s time se statistički pokazatelji i objavljuju po spolu, u svim publikacijama.

Hrvatski zavod za zapošljavanje: HZZ redovito mjesečno objavljuje statističke podatke i pokazatelje razlika među spolovima u sustavu socijalne sigurnosti i na tržištu rada u različitim publikacijama. *Mjesečni statistički bilten* sadrži uvodno priopćenje o kretanju na tržištu rada u danom mjesecu, te brojne podatke prezentirane u tablicama koje su podijeljene u tri skupine: ukupno kretanje registrirane nezaposlenosti i zapošljavanja, podaci o nezaposlenosti i zapošljavanju po djelatnostima i zanimanjima te podaci o nezaposlenosti i zapošljavanju po županijama. Publikacija koja sadrži podatke i informacije o promjenama na tržištu rada u RH te o provedenim aktivnostima HZZ-a u

području posredovanja pri zapošljavanju, pripreme za zapošljavanje, ostvarivanju prava tijekom nezaposlenosti, provedbi mjera aktivne politike zapošljavanja, projektima financiranim iz međunarodnih izvora te drugim aktivnostima HZZ-a u prethodnoj godini, je *Godišnjak HZZ-a*. Svi statistički podaci u *Godišnjaku* prikazuju se prema spolu. *Analitički bilten* donosi analize podataka o pojavama, stanju i kretanjima u hrvatskom gospodarstvu i na tržištu rada, a izlazi četiri puta godišnje te se posebno bavi utjecajem gospodarskih kretanja na kretanje zapošljavanja, zaposlenosti i nezaposlenosti. Također, obrađuje utjecaj obilježja nezaposlenih osoba na njihov položaj i ishode na tržištu rada i posebnu pozornost posvećuje analizi regionalnih podataka. HZZ, osim publikacija, svojim korisnicima osigurava i uslugu javnog pristupa podacima podatkovne usluge *Statistika on-line*. Mrežni i interaktivni pristup statističkim podacima o registriranoj nezaposlenosti, ulascima i izlascima iz evidencije i slobodnim radnim mjestima omogućen je svim korisnicima s ciljem što jednostavnijeg, bržeg i preglednijeg pretraživanja podataka i stvaranja tablica prema vlastitim potrebama. Pretraživanje podataka omogućeno je po godinama i mjesecima te po raznim obilježjima: spol, dob, razina obrazovanja, prostorna jedinica, ekonomska djelatnost, skupina zanimanja i drugo. Rezultati pretraživanja i filtriranja podataka prikazuju se u višedimenzionalnim tablicama koje se mogu preurediti odabirom novih obilježja ili pokretanjem postupka izrade novog izvještaja. U aplikaciju je ugrađen sustav pomoći, koji može poslužiti pri izradi upita za pretraživanje i pri razumijevanju pojedinih pojmova. Utrošena sredstva u 2014. godini iznosila su 41.127,50 kn, a u 2015. godini 26.043,75 kn.

Inspektorat rada Ministarstva rada i mirovinskog sustava: Evidencija o obavljenim nadzorima i utvrđenim nepravilnostima se od 1. rujna 2007. godine vodi na način da se utvrđene nepravilnosti iskazuju po spolu. Od 1. siječnja 2014. do 31. prosinca 2014. godine inspektori/ce rada u području radnih odnosa utvrdili su: da poslodavci sa 1.065 muškaraca, odnosno 397 žena prije početka rada nisu sklopili ugovore o radu, niti su im prije početka rada uručili pisane potvrde o sklopljenim ugovorima o radu, budući da isti nisu bili sklopljeni u pisanom obliku, da 474 muškarca, odnosno 300 žena poslodavci nisu prijavili na obvezno mirovinsko osiguranje, da 449 muškaraca, odnosno 280 žena poslodavci nisu prijavili na obvezno zdravstveno osiguranje, da je 70 muškaraca – stranaca, odnosno 23 žene – strankinje radilo protivno odredbama *Zakona o strancima*, da je 315 muškaraca, odnosno 383 žene nezakonito prekovremeno radilo, da je 7 muškaraca, odnosno 4 žene nezakonito noću radilo, te da su poslodavci kod 85 muškaraca, odnosno 80 žena uskratili pravo na korištenje tjednog odmora. Zbog osnovane sumnje da su poslodavci postupili protivno odredbama *Zakona o radu* („Narodne Novine“, br. 149/09, 61/11, 82/12 i 73/13), *Zakona o radu* („Narodne Novine“, br. 93/14), *Zakona o Državnom inspektoratu* („Narodne Novine“, br. 116/08, 123/08 i 49/11.), *Zakona o strancima* („Narodne Novine“, br. 130/11 i 74/13,) te *Zakona o mirovinskom osiguranju* („Narodne Novine“, br. 102/98, 127/00, 59/01, 109/01, 147/02, 117/03, 30/04, 177/04, 92/05, 43/07, 79/07, 35/08, 40/10, 121/10, 130/10 – pročišćeni tekst, 61/11, 114/11, 76/12, 112/13 i 133/13), *Zakona o mirovinskom osiguranju* („Narodne Novine“, br. 157/13 i 151/14), *Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju* („Narodne Novine“, br. 150/08, 94/09, 153/09, 71/10, 139/10, 49/11, 22/12, 57/12 i 123/12) i *Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju* („Narodne Novine“, br. 80/13 i 137/13), inspektori/ce rada u području radnih odnosa su protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavaca, zbog osnovane sumnje u počinjenje prekršaja, podnijeli optužne prijedloge nadležnim prekršajnim sudovima.

U navedenom razdoblju inspektori/ce rada u području radnih odnosa usmenim rješenjem su na određeno vrijeme dok ne otklone nedostatke u poslovanju, a najkraće u trajanju od 15 dana, odnosno u trajanju od 30 dana, zabranili obavljanje djelatnosti u nadziranim poslovnim objektima, kod 182 poslodavca kod kojih su zatekli 17 radnika/ca – stranaca/kinja koji su nezakonito radili, 243 radnika/ca koji nisu bili zakonito prijavljeni na obvezno mirovinsko osiguranje (104 žene) i 59 radnika/ca koji nisu bili zakonito prijavljeni na obvezno mirovinsko s prvim danom početka rada ili nisu bili prijavljeni na odgovarajuće radno vrijeme (32 žene). Zbog činjenice da su se poslodavci (55 poslodavaca) odlučili na tzv. „otkup“ (umjesto zabrane rada pečaćenjem poslovnog prostora) dostavili su dokaze o otklanjanju nedostataka i uplati novčanog iznosa tijekom navedenog razdoblja, a u skladu s odredbama čl. 171. st. 3. *Zakona o mirovinskom osiguranju* i čl. 208. st. 3. *Zakona o strancima*. Po tom osnovu na propisani račun Državnog proračuna uplaćeno je 2.220.000,00 kn.

U području zaštite na radu, inspektori/ce rada su, postupajući u okviru svoje nadležnosti, u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2014. godine obavili 8.230 nadzora kod poslodavaca na mjestima rada. U vezi uvjeta rada žena u nadzorima je obuhvaćeno 15.925 žena. Na poslovima s posebnim uvjetima rada je zatečeno 2.530 žena, na radu je ozlijeđeno 225 žena, dok je profesionalna bolest utvrđena kod 12 žena, a sumnja u profesionalnu bolest kod 1 žene. Na temelju utvrđenih činjenica u obavljenim nadzorima inspektori rada su tijekom 2014. godine, u skladu s odredbama *Zakona o Inspektoratu rada* („Narodne novine“, br. 19/14) i *Zakona o zaštiti na radu* („Narodne novine“, br. 71/14, 118/14, 154/14), poduzeli slijedeće inspekcijske mjere protiv poslodavaca: donijeli su 21 rješenje o otklanjanju 27 različitih nezakonitosti, donijeli su 35 rješenja o 52 zabrane (korištenja sredstava rada, zabrana opasnih postupaka i naređenja o udaljavanju radnika s poslova za koje ne ispunjavaju propisane uvjete), podnijeli su 32 optužna prijedloga zbog 58 počinjenih prekršaja.

U provedbi ove mjere tijekom navedenog razdoblja inspektori/ce rada u području radnih odnosa i u području zaštite na radu su sukladno odredbama čl. 35. *Zakona o Inspektoratu rada* upućivali obavijesti drugim tijelima, zbog toga što su tijekom nadzora došli do saznanja o možebitnim nepravilnostima iz nadležnosti tih tijela (primjerice: HZZ-u, Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje, Poreznoj upravi Ministarstva financija i drugim tijelima državne uprave).

Od 1. siječnja 2015. do 30. rujna 2015. godine inspektori/ce rada u području radnih odnosa utvrdili su sljedeće: da poslodavci sa 385 muškaraca, odnosno 306 žena prije početka rada nisu sklopili ugovore o radu, niti su im prije početka rada uručili pisane potvrde o sklopljenim ugovorima o radu, budući da isti nisu bili sklopljeni u pisanom obliku, da 375 muškaraca, odnosno 295 žena poslodavci nisu prijavili na obvezno mirovinsko osiguranje prije početka rada, da je 55 muškaraca – stranaca, odnosno 10 žena – strankinja radilo protivno odredbama *Zakona o strancima*, da je 120 muškaraca, odnosno 135 žena nezakonito prekovremeno radilo, da su 3 muškarca, odnosno 2 žene nezakonito radili noću, da su poslodavci kod 47 muškaraca, odnosno 104 žene uskratili pravo na korištenje tjednog odmora.

Zbog osnovane sumnje da su poslodavci postupili protivno kogentnim, a prekršajno sankcioniranim odredbama predmetnog zakonodavstva, inspektori/ce rada u području radnih odnosa su protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavaca, zbog osnovane sumnje u počinjenje prekršaja, podnijeli optužne prijedloge nadležnim prekršajnim sudovima.

U navedenom razdoblju inspektori/ce rada u području radnih odnosa usmenim rješenjem su na određeno vrijeme dok ne otklone nedostatke u poslovanju, a najkraće u trajanju od 15 dana, odnosno u trajanju od 30 dana, zabranili obavljanje djelatnosti u nadziranim poslovnim objektima, kod 156 poslodavaca kod kojih su zatekli 16 radnika-stranaca koji su nezakonito radili (od toga 6 žena), i 268 radnika koji nisu bili zakonito prijavljeni na obvezno mirovinsko osiguranje prije početka rada (od toga 131 žena). Zbog činjenice da su se poslodavci (69 poslodavaca) odlučili na tzv. „otkup“ (umjesto zabrane rada pečačenjem poslovnog prostora) te dostavili dokaze o otklanjanju nedostataka i uplati novčanog iznosa tijekom navedenog razdoblja, po tom osnovu na propisani račun državnog proračuna uplaćeno je 2.820.000,00 kuna.

U području zaštite na radu, inspektori/ce rada su, u razdoblju od 1. siječnja do 30. rujna 2015. godine obavili 5.941 nadzora kod poslodavaca na mjestima rada. U vezi uvjeta rada žena u nadzorima je obuhvaćeno 17.987 žena. Na poslovima s posebnim uvjetima rada je zatečeno 2.808 žena, na radu je ozlijeđeno 818 žena, dok je profesionalna bolest utvrđena kod 3 žene.

Inspektori/ce rada su na mjestu izvršenja prekršaja izrekli 11 novčanih kazni u ukupnom iznosu od 56.700,00 kn, od čega je iznos od 46.700,00 kn uplaćen u korist državnog proračuna. Prekršajni nalozi i obavezni prekršajni nalozi su izdani za 2 prekršaja, za koje su izrečene novčane kazne u ukupnom iznosu od 6.000,00 kn. Kod nadležnog prekršajnog suda pokrenut je jedan prekršajni postupak zbog osnovane sumnje u počinjenje prekršaja. Većina prekršaja se odnosila na propuste poslodavaca u

obavješćivanju tijela nadležnog za inspekcijski nadzor o smrtnim i teškim ozljedama nastalim na prostoru poslodavca te na propuste poslodavaca vezane uz izradu procjene rizika.

Zbog osnovane sumnje u počinjenje kaznenog djela, inspektori/ce rada su nadležnom državnim odvjetništvu podnijeli jednu kaznenu prijavu protiv jedne osobe. Kaznena prijava podnesena je nadležnom državnim odvjetništvu zbog osnovane sumnje u počinjenje kaznenog djela iz članka 215. stavak 2. *Kaznenog zakona* („Narodne novine“, br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15), odnosno zbog opasnosti po život i tijelo osoba, koje su izazvane neprimjenom pravila zaštite na radu.

2.1.4. Organizirat će se tečajevi, seminari i programi obrazovanja za žene, u svrhu osposobljavanja za traženje, odabir i dobivanje adekvatnog zaposlenja, uključujući prekvalifikaciju i samozapošljavanje.

Nositelji: Hrvatski zavod za zapošljavanje, u suradnji s organizacijama civilnog društva.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izjestitelj: Hrvatski zavod za zapošljavanje, Ministarstvo branitelja, Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Zagrebačke županije.

Hrvatski zavod za zapošljavanje: HZZ kroz niz svojih usluga informira i upućuje nezaposlene osobe na radionice, seminare, edukacije, obrazovanje, a kroz mjere aktivne politike zapošljavanja pruža i financijsku potporu za zapošljavanje koja se dodjeljuje u obliku subvencija za plaće i iznosi 50% godišnjeg troška bruto plaće, odnosno 75% navedenog troška za osobe s invaliditetom, a za vrijeme obrazovanja isplaćuje novčanu pomoć utvrđenu *Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti* („Narodne Novine“, br. 153/13).

Potpore za zapošljavanje koje dodjeljuje HZZ su državne potpore za zapošljavanje koje su u intenzitetu i po kriterijima definirane *Zakonom o državnim potporama te Uredbom Komisije o ocjenjivanju određenih kategorija potpora sukladnima sa zajedničkim tržištem u primjeni (EZ) br. 800/2008*. Riječ je o potporama za zapošljavanje ciljanih skupina u nepovoljnom položaju na tržištu rada (mlade osobe, dugotrajno nezaposlene osobe, osobe starije od 50, posebne skupine nezaposlenih, osobe s invaliditetom, osobe romske nacionalne manjine i druge ranjive skupine). Intenzitet potpore može iznositi do 50% godišnjeg troška rada sufinancirane osobe, odnosno do 75% u slučaju kada je riječ o osobama u osobito nepovoljnom položaju na tržištu rada.

Mjere iz nadležnosti HZZ-a usmjerene su na poticanje motivacije za zapošljavanje, sufinanciranje i financiranje obrazovanja i sufinanciranje zapošljavanja dugotrajno nezaposlenih osoba i drugih skupina nezaposlenih kojima prijeti socijalna isključenost kao i skupinama kojima prijeti dugotrajna nezaposlenost zbog gubitka zaposlenja. Kako bi se olakšalo njihovo sudjelovanje na tržištu rada, program mjera sadrži niz aktivnosti kao što su primjerice: programi obrazovanja, poticanje lokalne i područne (regionalne) samouprave da u svojim socijalnim planovima daju prioritete razvoju onih usluga u zajednici koje su podrška obitelji i usklađivanju obiteljskih i profesionalnih obveza žena, sufinanciranje usavršavanja zaposlenih osoba iznad 50 godina starosti kojima prijeti gubitak radnog mjesta zbog prijelaza poslodavaca na nove tehnologije i dr. Intervencije u smislu motiviranja, obrazovanja i sufinanciranog zapošljavanja usmjerene su prema: ženama primarne dobi (od 25 do 49 godina) nižeg ili neadekvatnog obrazovanja, nezaposlenim osobama (50+) i zaposlenim osobama kojima prijeti gubitak zaposlenja, mladim osobama koje su ispale iz sustava srednjoškolskog obrazovanja, mladim osobama bez radnog staža, dugotrajno nezaposlenim, uz posebno isticanje osoba s invaliditetom, žrtvama obiteljskog nasilja, samohranim roditeljima, liječenim ovisnicima, azilantima, žrtvama trgovanja ljudima, hrvatskim braniteljima kao i osobama romske nacionalne manjine.

Mjera iz nadležnosti HZZ-a „*Znanje se isplati*“ usmjerena je na sufinanciranje i financiranje obrazovanja nezaposlenih, te ima za cilj obrazovanjem povećati zapošljivost nezaposlenih osoba te stvaranje potrebne kvalificirane radne snagu te smanjiti nerazmjer ponude i potražnje na svim razinama tržišta rada. Putem programa obrazovanja osobe mijenjaju zanimanja, stječu nova znanja i stručne vještine te jačaju vlastite kompetencije i položaj na tržištu rada. Obrazovanjem nezaposlenih osoba utječe se na podizanje razine kvalificiranosti i otklanjanje rizika od dugotrajne nezaposlenosti. Obrazovne aktivnosti planiraju se za svaki područni ured pojedinačno, a planiranje obrazovnih aktivnosti temelji se na analizi statističkih pokazatelja ponude i potražnje za radnicima, na saznanjima o potrebama poslodavaca za radnicima, za dodatnim znanjima i vještinama radnika te na podacima dobivenim analizom Ankete poslodavaca. U područnim uredima HZZ-a rade se selekcije nezaposlenih osoba za uključivanje u obrazovanje jer se pri tome uzima u obzir niz faktora vezanih uz zapošljivost pojedine nezaposlene osobe. Mjera „*Znanje se isplati*“ usmjerena je na sve nezaposlene osobe bez obzira na radni staž, zanimanje i kvalifikaciju, prijavljene u evidenciju nezaposlenih te koje imaju potpisan Profesionalni plan zapošljavanja.

HZZ je kroz mjeru „*Tvoja inicijativa - tvoje radno mjesto*“, imao za cilj povećanje motivacije nezaposlenih osoba i pružanje podrške osobama koje su iskazale interes za samozapošljavanjem uz savjete savjetnika/ca za samozapošljavanje. Osobama koje su iskazale interes za samozapošljavanje osigurana je stručna pomoć te su one mogle na jednom mjestu dobiti sve relevantne informacije o aktivnostima vezanim za realizaciju poduzetničke ideje, a koje uključuju pomoć u izradi poslovnog plana, upućivanje na besplatne i druge edukacije kao i informacije o drugim davateljima potpora te povezivanje svih dionika na lokalnom tržištu rada (Hrvatska obrtnička komora, Hrvatska gospodarska komora, razvojne agencije i sl.). Osim stručne pomoći pri izradi poslovnog plana koju pružaju savjetnici za samozapošljavanje i upućivanja na radionice/edukacije za poduzetništvo, HZZ je ovom mjerom i kroz savjetnike za samozapošljavanje pružao savjetodavnu podršku u prvoj godini poslovanja kako bi se preveniralo rano zatvaranje poduzeća. Potpora za samozapošljavanje namijenjena je svim osobama bez ograničenja staža osiguranja ili radnog iskustva, zanimanja ili kvalifikacije.

U razdoblju od 1.01. - 31.12.2014. godine potporama za zapošljavanje i usavršavanje obuhvaćeno je ukupno 10.995 korisnika/ca, od toga 5.066 (46%) žena. U obrazovanje je uključeno ukupno 2.149 nezaposlenih osoba, od toga 955 žena (44%), dok je potpora za samozapošljavanje dodijeljena za 7.077 osoba, od toga 2.876 žena (41%). U okviru mjera aktivne politike zapošljavanja iz programa za Rome u razdoblju od 1.01.-31.10.2014. godine obuhvaćeno je ukupno 783 nezaposlenih osoba, od toga 308 žena (39,3%).

U cilju informiranja te uključivanja nezaposlenih osoba na tržište rada HZZ je organizirao: individualna savjetovanja za 727.813 nezaposlenih osoba, od toga 385.180 (53%) žena, individualna savjetovanja za samozapošljavanje za 7.727 osoba od kojih je 3.328 (43%) žena, radionice (npr. Kako tražiti posao, Kako se predstaviti poslodavcu i dr.) u koje je bilo uključeno 21.086 nezaposlenih osoba, od toga 11.815 (56%) žena, radionice za samozapošljavanje na kojima je sudjelovalo 3.167 nezaposlenih osoba, od toga 1.420 (45%) žena, tribine na kojima je sudjelovalo 2.158 nezaposlenih osoba, od toga 1.245 (58%) žena, predavanja na kojima je sudjelovalo 1.448 nezaposlenih osoba, od toga 973 (67,2%) žena. Također u 2014. godini HZZ je organizirao i 313 tematskih grupnih informiranja, 70 tribina, 128 prezentacija i 10 okruglih stolova.

HZZ je aktivno sudjelovao kao partner na projektima i programima, kroz uključivanje nezaposlenih osoba na različite edukacije i seminare u suradnji s lokalnom zajednicom. Kroz projekte HZZ je informirao nezaposlene osobe o poduzetništvu i mogućnostima samozapošljavanja, ali i o edukacijama vanjskih organizatora (udruga, razvojnih agencija, komora i dr.). U razdoblju od 1.01. - 31.12.2014. godine u različite programe osposobljavanja bilo je uključeno 1.437 nezaposlenih osoba, od toga 1.117 (77,7%) žena, a u različite edukacije bilo je uključeno 800 nezaposlenih osoba, od toga 657 (82%) žena. U 2014. organizirana su 53 seminar na kojima je prisustvovalo 1.429 nezaposlenih osoba, od

toga 793 (53%) žena, 97 radionica u koje je bilo uključeno 756 nezaposlenih osoba, od toga 532 (70%) žena.

U 2014. godini za obrazovanje nezaposlenih namjenski utrošena sredstva iznosila su 3.203.333,09 kn, za potporu za samozapošljavanje namjenski utrošena sredstva iznosila su 75.931.165,74 kn. Ostale aktivnosti su financirane sredstvima u okviru redovnih aktivnosti.

U 2014. godini područni uredi HZZ-a sudjelovali su kao partneri u 8 projekata usmjerenim prema nezaposlenim osobama:

Projekt „*Za rad spremne*“, financijski podržan od MSPM, provodio se godinu dana (u 2014. i 2015.), te je pridonio podizanju kvalitete života mladih provedbom edukativnih programa i kroz rad s mladima koji nisu u sustavu obrazovanja i osposobljavanja i koji nisu zaposleni te senzibiliziranju lokalne zajednice. Kroz projekt se planiralo uključivanje do 20 žena i to kroz klubove za zapošljavanje. Nositelj projekta bila je udruga CESI, dok su Mreža udruga Zagor, HZZ, te Područni ured Krapina bili partneri na projektu.

Projekt „*Podržimo socijalno uključivanje osoba izloženih obiteljskom nasilju*“ financijski je podržan od MSPM. Opći cilj programa bio je doprinos razvoju dopunskih i alternativnih stručnih usluga i podrške žrtvama nasilja u obitelji. U 2014. godini omogućena je dostupnost specijaliziranih, stručnih usluga za ukupno 464 korisnika/ca od toga 167 osoba direktno izloženih obiteljskom nasilju, djelujući na području direktne pravne i psihosocijalne zaštite. Kroz programe podrške obrazovanju, osposobljavanju i zapošljavanju i javnim djelovanjem uključilo se 110 korisnika/ka. Nositelj projekta, koji je započeo u 2014. godini, a čiji završetak se očekuje u svibnju 2017. godine, je Ženska udruga Izvor, dok su partneri HZZ, Područni ured Osijek te Grad Osijek,

Dio projekata i projektnih aktivnosti iz 2013. godine nastavio se u 2014. godini, a u njima su područni uredi HZZ-a sudjelovali kao partneri.

Projekt „*Socijalno poduzetništvo – korak prema boljoj socijalnoj uključenosti*“ – provodio se od 20.04.2013. do 19.07.2014. u sklopu natječaja „*Uspostava podrške u socijalnom uključivanju i zapošljavanju socijalno ugroženih i marginaliziranih skupina – faza 2*“. Ovim projektom bilo je obuhvaćeno ukupno 117 žena: 31 žena je prošla kroz 4 radionice programa edukacije za tradicionalne vještine i 86 žena je uključeno u radionice agrokulture (žene su iz Ličko-senjske i Zadarske županije iz ratom zahvaćenih područja). Nositelj projekta bila je Cenzura plus.

U projekt „*Mogućnosti samozapošljavanja u održivom sakupljanju samoniklog bilja*“ bilo je uključeno: 57 nezaposlenih žena iznad 50 godina starosti s područja Gline, Petrinje i Siska koje su se uključile u 60 sati teoretske nastave i 180 sati terenske nastave, kroz koje su naučili prepoznavati i sakupljati preko 30 vrsta samoniklog ljekovitog bilja koje raste na području Banovine. Od 57 žena, 38 žena je uspješno završilo edukaciju, položilo ispite i dobile certifikat beračice samoniklog bilja. Nositelj projekta bila je Poljoprivredna zadruga Glinska Banovina iz Gline a partner HZZ Područni ured Sisak.

Projekt „*Povjetarac – pokreni posao!*“ uključivao je: 13 žena do 20 godina koje su sudjelovale u 5 seminara za pokretanje posla (1. seminar: pravni okvir osnivanja poduzeća /obrta, procjene rizika i izrada poslovnog plana, 2.seminar: poticajne mjere Sisačko-moslavačke županije, sustav poticajnih mjera EU fondova, mjere aktivne politike zapošljavanja i samozapošljavanja HZZ, 3. seminar: promotivne aktivnosti i marketing, samoprezentacija, 4. seminar: primjeri dobre prakse, vježbe s polaznicima na izradi poslovnih planova, 5. seminar: prezentacija poslovnih planova polaznika). Nositelj projekta bila je Udruga za djecu i mlade Novi svijet a partner HZZ Područni ured Sisak.

Projekt „*Preuzmite odgovornost, mi ćemo preuzeti brigu*“- bio je namijenjen prvenstveno nezaposlenim majkama koje imaju djecu rane i predškolske dobi koja ne pohađaju vrtić, a cilj projekta

bio je doprinijeti poboljšanju i povećanju mogućnosti zapošljavanja nezaposlenih roditelja razvojem ove nove socijalne usluge. Kroz projekt je ukupno prošlo 66 žena, a broj djece koja su koristila usluge projekta, odnosno Dječjeg vrtića Karlovac bio je 74. Također, opremljen je prostor dječjeg vrtića na Gazi u vrijednosti od 218 tisuća kuna. Zaposlilo se 20 žena što je 30 posto od ukupnog broja, a 70 posto ih je došlo do faze intervjua za posao. Nositelj projekta bila je Ženska grupa Korak.

Projekt „*Nove vještine za jednake mogućnosti*“ bio je usmjeren prema nezaposlenim ženama, pripadnicama nacionalnih manjina sa posebnim naglaskom na dugotrajno nezaposlene žene, proračun je iznosio 192.432,00 EUR. Specifični cilj bio je povećati zapošljivost i samozapošljivost nezaposlenih žena pripadnica nacionalnih manjina kroz program osnaživanja koji će unaprijediti njihovo traženje posla, samozapošljavanje i radne vještine te podignuti svijest i stupanj informiranosti ciljane skupne i društvene zajednice o temi zapošljavanja i samozapošljavanja nacionalnih manjina u ciljanim područjima. U projekt je bila uključena 61 žena (23 su završile za zanimanje mljekarica/sirarka, 17 za voćarke i 21 za uzgajivačice ljekovitog bilja). Nositelj projekta bila je Ženska grupa Korak, uz partnerstvo HZZ, Područnog ureda Karlovac.

Projekt „*Partnerstvo za promjene i razvoj na lokalnom tržištu rada*“ je bio namijenjen nezaposlenim ženama sa ruralnog područja Karlovačke županije, koji je uključivao: stjecanje novih znanja i vještina (vještine traženja posla, umijeće komuniciranja i prezentiranja); stručnu edukaciju o poljoprivrednoj proizvodnji (voćarstvo i sirarstvo/mljekarstvo); znanje i vještine vođenja računovodstva za obiteljska poljoprivredna gospodarstva; znanje i vještine iz poduzetništva; mentorstvo iskusnih proizvođača; stvaranje prepoznatljivog brenda i marketinške strategije; organizaciju prodaje proizvoda; tehničku podršku. Ukupna vrijednost projekta iznosila je 249.964,45 EUR. U projekt su bile uključene 62 žene (22 su završile osposobljavanje za zanimanje sirarka/mljekarka, 28 za voćarke i 12 osposobljavanje za knjigovotkinje za OPG-ove). Nositelj projekta bila je Ženska grupa Korak, dok je HZZ Područni ured Karlovac bio partner na projektu.

HZZ je provodio mjere aktivne politike zapošljavanja temeljem *Smjernica za provedbu mjera aktivne politike zapošljavanja za 2014. godinu*. Smjernicama su definirani ciljevi aktivne politike zapošljavanja u RH u 2014. godini, a u skladu s relevantnim dokumentima poput strategije *Europa 2020*, *Ekonomskog programa RH*, *Operativnog programa razvoja ljudskih potencijala 2007-2013*, *Strategije Vladinih programa za razdoblje 2014.-2016.* te zakona na temelju kojih se provode mjere aktivne politike zapošljavanja, a to su *Zakon o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti* („Narodne novine“, br. 80/08, 94/09, 121/10, 25/12, 118/12), *Zakon o poticanju zapošljavanja* („Narodne novine“, 57/12, 120/12), *Zakon o državnim potporama* („Narodne novine“, 72/13) te *Uredba Komisije (EZ-a) BR.800/2008*. Smjernicama su definirane i ciljane skupine za primjenu mjera, kao i intervencije koje se primjenjuju s obzirom na specifične potrebe ciljanih skupina kojima je otežano zapošljavanje na tržištu rada.

Do 1.10.2015. godine bile su uključene 424 nezaposlene osobe u obrazovanje za potrebe tržišta rada, a od toga su 250 (59%) bile žene. U mjeru stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa bilo je uključeno 25.766 korisnika, od toga 18.207 (71%) žena. U potporama za zapošljavanje i usavršavanje bilo je obuhvaćeno ukupno 8.948 korisnika, od toga 3.987 (45%) žena. Do 1.10.2015. godine potpore za samozapošljavanje dodijeljene su za 4.173 osobe, od toga za 1.793 (43%) žena. Također, u okviru mjera aktivne politike zapošljavanja iz programa za Rome u istom razdoblju bilo je obuhvaćeno ukupno 671 nezaposlenih osoba romske nacionalne manjine, od toga 268 (40%) žena.

U cilju osvještavanja potrebe cjeloživotnog učenja i usavršavanja organizirana su različita tematska događanja. Regionalni i područni uredi organizirali su: 74 seminara, sudjelovalo je 828 nezaposlenih osoba od toga 603 žena (73%), 41 tribinu, sudjelovalo je 234 nezaposlenih osoba od toga 153 žena (63%), 10 predavanja, sudjelovalo je 140 nezaposlenih osoba, a od toga 90 žena (64,3%), 36 prezentacija za 865 nezaposlenih osoba, od toga 517 žena (59,8%), 156 radionica za 156 nezaposlenih osoba, od toga 423 žena (63%) i jedan okrugli stol na kojem je sudjelovalo 25 žena.

Do 1.10.2015. godine namjenski su utrošena sredstva za zapošljavanje i usavršavanje te potporu za samozapošljavanje u iznosu od 157.319.173,9 kn, za obrazovanje nezaposlenih 114.603.479,87 kn, te zapošljavanje i samozapošljavanje osoba romske nacionalne manjine 275.778,71 kn.

U 2015. godini regionalni i područni uredi HZZ sudjelovali su kao partneri u 9 projekata usmjerenih prema nezaposlenim osobama. Tri projekta nastavljena su iz 2014. godine: „*Nove vještine za jednake mogućnosti*“ čiji je nositelj bila Ženska grupa Korak završen je 23.3.2015. godine, „*Partnerstvo za promjene i razvoj na lokalnom tržištu rada*“, čiji je nositelj bila Ženska grupa Korak, aktivnosti završen je 29.7.2015. godine te „*Za rad spremne*“ čiji je nositelj bila udruga CESI.

Cilj projekta „*Blagostanje kroz raznolikost*“ bio je osigurati dugotrajno nezaposlenim osobama i nacionalnim manjinama Ličko-senjske, Zadarske i Karlovačke županije lakši ulazak na tržište rada kroz socijalnu potporu i radne aktivnosti u eko poljoprivredi i ruralnom turizmu. Projekt se provodio od listopada 2013. do lipnja 2015. godine. Ciljane skupine projekta bile su nacionalne manjine, osobe nezaposlene duže od pet godina, te žene starije od 49 godina. Projektni proračun iznosio je 156.866,09 EUR. Područni uredi HZZ-a u Zadru i Gospiću sudjelovali su u provedbi aktivnosti kao partneri dok je nositelj bilo Sveučilište u Zadru.

Projekt „*Znanje – mogućnost – sinergija*“ provodio se na području Sisačko-moslavačke županije, uz partnerstvo HZZ-a područnih ureda Sisak i Kutina. Nositelj projekta bila je udruga Mine Aid iz Zagreba. Projekt je namijenjen nezaposlenim mladima do 29 godina oba spola te nezaposlenim ženama u dobi od 30 do 65 godina s područja cijele županije. Posebna pažnja bila je usmjerena na osobe koje su korisnici/e sustava socijalne skrbi, osobe s invaliditetom, žrtve nasilja, pripadnike/ce nacionalnih manjina te dugotrajno nezaposlene žene. Cilj projekta bio je poticanje rasta zaposlenosti mladih i žena iz Sisačko-moslavačke županije kroz pružanje stručne holističke potpore i pripreme za ulazak na tržište rada. Ukupna vrijednost projekta iznosila je 161.965,90 EUR. Projektom se planiralo obuhvatiti 9.896 nezaposlenih žena. Projektne aktivnosti započele su 26.02.2015. s trajanjem do 25.02.2016. godine.

Projekt „*Work is the Key*“ provodio se od 12. kolovoza 2014. u Ličko-senjskoj, Primorsko-goranskoj i Sisačko-moslavačkoj županiji s planiranim završetkom projektnih aktivnosti 11.11.2015. godine. Cilj projekta bio je kroz razvoj socijalnih usluga ženama žrtvama nasilja omogućiti samostalan život i razvijanje kompetencija potrebnih na tržištu rada, kao i u drugim područjima života. Proračun je iznosio 250.956,39 EUR, dok se projektnim aktivnostima planiralo obuhvatiti 60 žena. Projektni je partner bio HZZ - Regionalni ured Rijeka, dok je nositelj projekta bila Riječka razvojna agencija Porin.

U okviru „*Lokalnih inicijativa za poticanje zapošljavanja – Faza II*“ provodio se projekt „*Žene traže novu šansu*“ usmjeren k nezaposlenim ženama. Cilj projekta bio je zapošljavanje ugroženih skupina žena u ekološkoj poljoprivrednoj proizvodnji i stvaranje održivog sustava koji će obuhvatiti proizvodnju i plasman ekoloških poljoprivrednih proizvoda. Proračun je iznosio 108.246,62 EUR. Projekt se provodi od 28.2.2015. te je planirani završetak aktivnosti 27.10.2016. Projektni partner bio je HZZ - Područni ured Sisak, dok je nositelj projekta bila Općina Majur.

U okviru „*Lokalnih inicijativa za poticanje zapošljavanja – Faza II*“ provodio se projekt „*EDUKA*“ uz partnerstvo Regionalnog ureda HZZ Zagreb. Nositelj projekta bila je Općina Klinča Sela. Vrijednost je projekta 69.666,27 EUR dok su se projektne aktivnosti odvijale od 01.05.2015. s planiranim završetkom 30.06.2016. godine. Cilj projekta bio je povećanje mogućnosti zapošljavanja u Zagrebačkoj županiji (Općine Klinča Sela i Pisarovina), uspostava Kluba za zapošljavanje, uspostava i provedba treninga za trenere i nezaposlene osobe te samozapošljavanje 10 žena.

Ministarstvo branitelja: U 2014. godini MB je provodilo *Program stručnog osposobljavanja i zapošljavanja hrvatskih branitelja i djece smrtno stradalih, zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja*, koji je svojim Zaključkom od 19. ožujka 2014. godine, usvojila Vlada RH za razdoblje od 2014. do 2017. godine („Narodne novine“, br. 38/14).

Ciljnu skupinu Programa čine nezaposleni hrvatski branitelji iz Domovinskog rata i nezaposlena djeca smrtno stradalih, zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, a osnovni ciljevi Programa su povećati zapošljivost i socijalnu uključenost nezaposlenih hrvatskih branitelja i nezaposlene djece smrtno stradalih, zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja, kroz davanje novčanih potpora osobama iz ciljne skupine koji se odlučuju na razne oblike dodatnog obrazovanja, samozapošljavanja, udruživanja u zadruge ili zapošljavanja kod poslodavaca.

U 2014. godini kroz *Program stručnog osposobljavanja i zapošljavanja hrvatskih branitelja i djece smrtno stradalih, zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja* kroz nekoliko mjera utrošeno je ukupno 7.205.590,43 kn.

Primjena *Mjere poticanja obrazovanja hrvatskih branitelja i djece smrtno stradalih, zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja* utječe na poboljšanje obrazovne strukture nezaposlenih osoba iz ciljne skupine i podizanje njihove konkurentnosti na tržištu rada. Obrazovne aktivnosti koje omogućava primjena mjere jesu stjecanje prvog zanimanja, prekvalifikacija i dokvalifikacija (potpora do 10.000,00 kn), te stjecanje dodatnih znanja i vještina i polaganje majstorskih ispita (do 5.000,00 kn). U 2014. godini objavljen je *Javni poziv za Mjeru poticanja obrazovanja hrvatskih branitelja i djece smrtno stradalih, zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja* u kojem su podmireni troškovi školovanja 6 žena u ukupnom iznosu od 28.040,00 kn.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Zagrebačke županije: U 2015. godini pokrenut je tečaj informatičkog opismenjavanja za 12 nezaposlenih žena s područja općine Jakovlje. Za provedbu mjere u 2015. godini utrošeno je 22.495,00 kn.

2.1.5. Promicat će se zapošljavanje žena u sektoru informacijsko-komunikacijskih tehnologija i razmjena iskustava i primjera dobre prakse u informacijsko-komunikacijskom sektoru.

Nositelj: Središnji državni ured za e-Hrvatsku.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera nije provedena.

Izvjestitelj: Ministarstvo uprave.

Ministarstvo uprave: Kao nositelj mjere u *Nacionalnoj politici* naveden je Središnji državni ured za e-Hrvatsku koji je danom stupanja na snagu *Zakona o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i drugih središnjih tijela državne uprave* iz 2011. godine („Narodne novine“, br. 150/11.) prestao s radom, a njegove poslove preuzelo je MU. Budući da se MU u okviru svog istim Zakonom propisanog djelokruga ne bavi tržištem rada, a sve mjere navedene u tematskom području djelovanja *Nacionalne politike* objedinjene su naslovom „Jednake mogućnosti na tržištu rada“, već smo predložili razmatranje mogućnosti da ulogu nositelja provedbe navedene mjere preuzme MRMS. Sukladno navedenom, tijekom 2014. godine MU nije poduzimalo aktivnosti u cilju provedbe navedene mjere.

2.1.6. Organizirat će se konferencija o položaju žena u informacijsko-komunikacijskom sektoru.

Nositelj: Središnji državni ured za e-Hrvatsku.

Rok provedbe: 2011.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

2.2. Osnažiti žensko poduzetništvo

2.2.1. Donijet će se Strategija razvoja ženskog poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2017. godine.

Nositelj: Ministarstvo poduzetništva i obrta.

Rok provedbe: 2014.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelj: Ministarstvo poduzetništva i obrta.

Ministarstvo poduzetništva i obrta: Vlada RH je na sjednici održanoj 18. lipnja 2014. godine donijela *Odluku o donošenju Strategije razvoja poduzetništva žena u Republici Hrvatskoj, za razdoblje od 2014. do 2020. godine*, a sastavni dio Strategije je *Akcijski plan za njenu provedbu* („Narodne novine“, br. 77/14).

Iako je u okviru *Nacionalne politike* određeno razdoblje važenja Strategije od 2014. do 2017. godine, MINPO je, uz suglasnost URS-a, razdoblje važenja Strategije produžilo do 2020. godine, kako bi odgovaralo financijskoj perspektivi EU te drugim strateškim dokumentima s kojima će biti povezana. Za izradu Strategije korištena je, između ostalog, Studija o poduzetništvu žena CEPOR-a – Centra za politiku i razvoj malih i srednjih poduzeća i poduzetništva, a Strategija je tiskana i kao dvojezična publikacija (hrvatsko-engleska) za potrebe promidžbe poduzetništva žena. Utrošena sredstva za izradu studije iznosila su 87.012,50 kn.

2.2.2. U Operativnom planu poticanja malog i srednjeg poduzetništva za tekuću godinu osiguravat će se i namjenski povećavati sredstva za financiranje poduzetništva žena.

Nositelji: Ministarstvo poduzetništva i obrta, Hrvatska banka za obnovu i razvitak.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelji: Ministarstvo poduzetništva i obrta, Hrvatska banka za obnovu i razvitak.

Ministarstvo poduzetništva i obrta: U 2014. i 2015. godini proveden je *Poduzetnički impuls - program poticanja poduzetništva i obrta*. MINPO je nastavio s provedbom programa poticanja poduzetništva i obrta na isti način kao i u 2013. godini odnosno poduzetnice su prijave podnosile u sve mjere, pri čemu je uvjetima i kriterijima određeno da ostvaruju dodatne bodove ukoliko su vlasnice više od 51% gospodarskog subjekta.

Prema podacima iz Registra potpora MINPO-a o sudjelovanju poduzetnica u *Poduzetničkom impulsu 2014.* od ukupno zatraženih 4.306 potpora, 1.668 (39%) zatraženo je od strane poduzetnica. Od 1.454 dodijeljenih potpora, 670 je dodijeljeno poduzeticama (46,08%). Namjenska sredstva osigurana su iz

državnog proračuna – *Poduzetničkog impulsa 2014.*, te je dodijeljeno 88.453.358,70 kn, od toga 18.993.178,13 kn (21,47%) poduzetnicama.

U *Poduzetničkom impulsu 2015.* od ukupno 6.798 prijavljenih, 2.205 (32,4%) tražile su poduzetnice. Potpore je dobilo ukupno 2.358 osoba, od toga su 724 potpore (30,7%) dobile poduzetnice. Sredstva *Poduzetničkog impulsa 2015.* dodijeljena su u ukupnom iznosu od 37.303.156,31 kn, od toga poduzetnice su dobile 10.743.486,94 kn (28,8%).

Hrvatska banka za obnovu i razvitak: Slijedom aktivnosti iz nacionalnih strateških dokumenta, u travnju 2011. donesen je poseban kreditni program HBOR-a *Žene poduzetnice*, koji je za cilj imao poticanje osnivanja i razvoja poslovanja malih i srednjih gospodarskih subjekata u većinskom vlasništvu žena. Prvi krediti po posebnom kreditnom programu *Žene poduzetnice* odobreni su u srpnju 2011., a provedba programa nastavljena je do danas.

U 2014. i 2015. godini program se provodio izravnim kreditiranjem HBOR-a ili u suradnji s poslovnim bankama i nudio: poticajne uvjete kreditiranja poduzetničkih projekata poduzetnica u iznosima kredita do 700.000 kn, uz posebne uvjete (početak do dvije godine, rok otplate do 12 godina uključujući početak, kamatna stopa 2% godišnje).

Tablica 1. Kreditni program HBOR-a *Žene poduzetnice* – odobreni krediti 2011.-31.12.2015.godine

Godina	Iznos odobrenja u Kn	Broj odobrenih projekata
2011.	15.269.215,94	32
2012.	40.694.803,11	86
2013.	50.003.634,66	104
2014.	33.350.272,95	81
do 31.12.2015.	29.500.000,00	69
UKUPNO	168.817.926,66	372

2.2.3. Sustavno će se promicati poduzetništvo žena kroz medijske kampanje, programe i obrazovanje žena o poduzetništvu, pružanjem organizacijske, financijske, prostorne i druge pomoći.

Nositelji: Ministarstvo poduzetništva i obrta, Ministarstvo poljoprivrede, Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora, Hrvatska udruga poslodavaca, Ured za ravnopravnost spolova, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, u suradnji s organizacijama civilnog društva.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

i

2.2.4. Aktivno će se poticati žensko poduzetništvo na županijskim i lokalnim razinama i provesti istraživanje o utjecaju ženskog poduzetništva na kvalitetu života pojedinih regija.

Nositelji: Ministarstvo poduzetništva i obrta, Ministarstvo poljoprivrede, Ured za ravnopravnost spolova, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova u suradnji s organizacijama civilnog društva.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjere su provedene.

Izvjestitelji: Ministarstvo poduzetništva i obrta, Ministarstvo branitelja, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Ured za ravnopravnost spolova, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba, Grad Zagreb.

Ministarstvo poduzetništva i obrta: Tijekom 2014. i 2015. godine MINPO je promidžbu poduzetništva žena i podršku njihovom razvoju obavljao u okviru redovnih aktivnosti, a posebice kroz informativne radionice za *Poduzetnički impuls 2014. i 2015.* u županijama: Bjelovarsko-bilogorska, Brodsko-posavska, Dubrovačko-neretvanska, Istarska, Karlovačka, Koprivničko-križevačka, Krapinsko-zagorska, Ličko-senjska, Međimurska, Osječko-baranjska, Požeško-slavonska, Primorsko-goranska, Sisačko-moslavačka, Splitsko-dalmatinska, Šibensko-kninska, Varaždinska, Virovitičko-podravka, Vukovarska-srijemska, Zadarska, Grad Zagreb i Zagrebačka županija.

MINPO je aktivno sudjelovao i na brojnim međunarodnim događanjima tijekom 2014. i 2015. godine, u okviru kojih je predstavljena Strategije razvoja poduzetništva žena u Republici Hrvatskoj, za razdoblje od 2014. do 2020. godine,

Tablica 2. Odobrene potpore za poduzetnice u okviru provedbe *Poduzetničkog impulsa – programa poticanja poduzetništva i obrta za 2015. godinu*, po županijama

PODUZETNIČKI IMPULS 2015.				
Županija	UKUPNO		ŽENE	
	Broj dodijeljenih potpora	Dodijeljeni iznos	Broj dodijeljenih potpora	Dodijeljeni iznos
Bjelovarsko-bilogorska	77	1.388.520,54	16	66.880,00
Brodsko-posavska	148	1.755.677,50	46	346.320,00
Dubrovačko-neretvanska	17	114.625,67	7	14.184,00
Grad Zagreb	328	9.264.967,07	106	2.584.340,94
Istarska	64	1.674.637,55	17	644.487,87
Karlovačka	63	1.394.768,21	16	665.842,79
Koprivničko-križevačka	106	1.513.138,29	32	709.497,29
Krapinsko-zagorska	117	1.783.112,93	26	230.710,76
Ličko-senjska	19	132.400,00	5	21.360,00
Međimurska	91	2.346.909,37	32	341.267,19
Osječko-baranjska	180	1.485.351,37	68	578.013,49
Požeško-slavonska	66	395.953,89	24	132.600,00
Primorsko-goranska	78	1.206.820,02	28	656.202,89
Sisačko-moslavačka	157	1.170.569,60	41	241.589,60
Splitsko-dalmatinska	191	2.946.706,28	60	698.300,60
Šibensko-kninska	21	186.237,85	11	78.240,00
Varaždinska	115	2.560.857,65	24	794.420,43
Virovitičko-podravka	110	1.235.001,91	38	228.497,19
Vukovarsko-srijemska	150	1.433.328,79	52	269.496,00
Zadarska	78	610.963,25	23	46.100,00
Zagrebačka	182	2.702.608,57	52	1.395.135,90
UKUPNO	2358	37.303.156,31	724	10.743.486,94
<i>Izvor: MINPO Registar potpora</i>				

Ministarstvo branitelja: *Mjerom samozapošljavanja u 2014. godini* iz ciljne skupine koje se namjeravaju zaposliti obavljanjem samostalne poduzetničke djelatnosti, MB dodjeljuje potporu u iznosu od 40.000,00 kn. Potpora se isplaćuje u dva dijela: prvi dio u iznosu od 20.000,00 kn isplaćuje se po odobravanju mjere, a drugi dio potpore u iznosu od 20.000,00 kn isplaćuje se po ispunjenju dijela ugovornih obveza, odnosno po dokazivanju namjenskog utroška prvog dijela potpore. U 2014. godini objavljen je *Javni poziv za Mjeru samozapošljavanja* u kojem su odobreni zahtjevi sedam žena, a za njihovo samozapošljavanje isplaćeno je 280.000,00 kn.

Mjerom potpore za proširenje postojeće djelatnosti MB podupire poduzetnike koji namjeravaju proširiti postojeću djelatnost zapošljavanjem osoba iz ciljne skupine jednokratnom novčanom potporom u iznosu od 45.000,00 kn po zaposlenoj osobi, a za zapošljavanje najviše tri osobe iz ciljne skupine. Tijekom 2014. godine, po objavljenom *Javnom pozivu za Mjeru potpore za proširenje postojeće djelatnosti*, tri poduzetnice su dobile sredstva u ukupnom iznosu od 180.000,00 kn čime je potpomognuto zapošljavanje četiri osobe iz ciljne skupine Programa.

Mjerom potpore radu zadruga hrvatskih branitelja MB daje novčanu i drugu potporu za rad zadruga hrvatskih branitelja, kao posebnog oblika malog poduzetništva koje omogućava organizirano i stručno vođeno obavljanje djelatnosti te zajednički nastup na tržištu. MB također financira i koordinira promociju zadrugarstva, edukaciju hrvatskih branitelja za poduzetništvo i zadrugarstvo, koordinaciju između postojećih braniteljskih zadruga kao i pomoć u osnivanju novih. MB kroz navedenu mjeru zadruzi može isplatiti potporu u iznosu 150.000,00 kn, odnosno ukoliko je riječ o zadruzi certificiranoj za ekološku proizvodnju iznos potpore veći je za 20% te iznosi 180.000,00 kn. U 2014. godini po objavljenom *Javnom pozivu za Mjeru potpore radu zadruga hrvatskih branitelja*, dvije upraviteljice zadruge su ostvarile pravo na dodjelu sredstava u ukupnom iznosu od 300.000,00 kn.

Mjera Potpore projektima zadruga hrvatskih branitelja u području zaštite okoliša usmjerena je na aktivnosti zaštite i unapređenja okoliša kao društveno korisne aktivnosti pri čemu je jedan od ciljeva socijalno uključivanje i resocijalizacija hrvatskih branitelja i djece smrtno, stradalih zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja kroz njihovo zapošljavanje u zadruzi ili na provedbi sufinanciranog projekta. MB sufinancira 60% opravdanih troškova projekta pod uvjetom da zadruga kojoj je projekt odobren zaposli nezaposlenog hrvatskog branitelja ili djeteta smrtno stradalog, zatočenog ili nestalog hrvatskog branitelja. U 2014. godini temeljem zajedničkog javnog natječaja MB i Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, pozitivno su riješena i četiri zahtjeva zadruga čije su upraviteljice žene te je za njihove projekte isplaćeno 430.971,75 kn.

U 2015. godini objavljena su tri Javna poziva za *Mjeru poticanja obrazovanja hrvatskih branitelja i djece smrtno stradalih, zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja* temeljem kojih su podmireni troškovi školovanja za dvije žene u ukupnom iznosu od 7.249,00 kn.

Mjerom samozapošljavanja osobama iz ciljne skupine koje se namjeravaju zaposliti obavljanjem samostalne poduzetničke djelatnosti, MB dodjeljuje potporu u iznosu od 40.000,00 kn. U 2015. godini objavljena su dva Javna poziva za navedenu mjeru samozapošljavanja. Temeljem prvog Javnog poziva odobreni su zahtjevi za dvije žene, a isplaćeni su prvi dijelovi potpore u ukupnom iznosu od 40.000,00 kn. Zahtjevi zaprimljeni po drugom Javnom pozivu su, u trenutku izrade ovog izvješća bili su u obradi, a zaprimljena su tri zahtjeva žena.

Mjerom potpore za proširenje postojeće djelatnosti, MB podupire poduzetnike koji namjeravaju proširiti postojeću djelatnost zapošljavanjem osoba iz ciljne skupine jednokratnom novčanom potporom u iznosu od 45.000,00 kn po zaposlenoj osobi, a za zapošljavanje najviše tri osobe iz ciljne skupine. Tijekom 2015. godine objavljena su dva Javna poziva za *Mjeru potpore za proširenje postojeće djelatnosti*. Temeljem prvog Javnog poziva su tri poduzetnice dobile sredstva u ukupnom iznosu od 135.000,00 kn čime je potpomognuto zapošljavanje tri osobe iz ciljne skupine Programa, od

čega je jedna žena. Zahtjevi zaprimljeni po drugom Javnom pozivu su u obradi, u trenutku izrade ovog izvješća, a zaprimljena su četiri zahtjeva žena poduzetnica za zapošljavanje pet osoba iz ciljane skupine

Mjerom potpore radu zadruga hrvatskih branitelja, MB daje novčanu i drugu potporu za rad zadruga hrvatskih branitelja, kao posebnog oblika malog poduzetništva koje omogućava organizirano i stručno vođeno obavljanje djelatnosti te zajednički nastup na tržištu. Ministarstvo također financira i koordinira promociju zadrugarstva, edukaciju hrvatskih branitelja za poduzetništvo i zadrugarstvo, koordinaciju između postojećih braniteljskih zadruga kao i pomoć u osnivanju novih. Ministarstvo kroz navedenu mjeru zadruzi može isplatiti potporu u iznosu 150.000,00 kuna, odnosno ukoliko je riječ o zadruzi certificiranoj za ekološku proizvodnju iznos potpore veći je za 20% te iznosi 180.000,00 kn. U 2015. godini po objavljenom *Javnom pozivu za Mjeru potpore radu zadruga hrvatskih branitelja*, dvije upraviteljice zadruga su ostvarile pravo na dodjelu sredstava u ukupnom iznosu od 300.000,00 kn.

Mjera Potpore projektima zadruga hrvatskih branitelja u području zaštite okoliša usmjerena je na aktivnosti zaštite i unapređenja okoliša kao društveno korisne aktivnosti pri čemu je jedan od ciljeva socijalno uključivanje i resocijalizacija hrvatskih branitelja i djece smrtno, stradalih zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja kroz njihovo zapošljavanje u zadruzi ili na provedbi sufinanciranog projekta. MB sufinancira 60% opravdanih troškova projekta pod uvjetom da zadruga kojoj je projekt odobren zaposli nezaposlenog hrvatskog branitelja ili djeteta smrtno stradalog, zatočenog ili nestalog hrvatskog branitelja. U 2015. godini temeljem zajedničkoj javnog natječaja MB-a i Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost pozitivno je riješen i jedan zahtjev zadruga, čija je upraviteljica žena te je taj projekt financiran iznosom od 107.855,75 kn.

Namjenski utrošena sredstva za provedbu mjera u 2014. iznosila su 1.190.971,75 kn a u 2015. do listopada 2015. iznosila su 590.104,75 kn.

Hrvatski zavod za zapošljavanje: HZZ kao partner na projektima, ali i kroz niz svojih usluga i aktivnosti informiranjem promiče samozapošljavanje. Kroz individualna savjetovanja savjetnici/e za zapošljavanje informiraju i savjetuju nezaposlene osobe o svim aktivnostima i mogućnostima na tržištu rada, pa tako i poduzetništvu, procesu poduzetničkog pothvata, poslovnom planu, potporama za samozapošljavanje i dr.

U cilju promicanja poduzetništva te uključivanja nezaposlenih osoba na tržište rada, organizirane su različite aktivnosti, a za više informacija upućujemo na izvješće o provedbi mjere 2.1.4.

Kako je poduzetništvo jedan od najvećih pokretača gospodarskoga rasta, a samozapošljavanje kao aktivnost znatno pridonosi razvoju cijelog društva, HZZ je kroz mjeru „*Tvoja inicijativa - tvoje radno mjesto*“, s ciljem povećanja motivacije nezaposlenih osoba i pružanja podrške osobama koje su iskazale interes za samozapošljavanjem, osigurao pomoć i podršku u procesu samozapošljavanja putem savjetovanja i pomoći u izradi poslovnog plana, te sufinanciranja plaće.

Kao izuzetno hvaljen primjer dobre prakse u suradnji s lokalnim partnerima pokazalo se organiziranje prezentacija o mjerama aktivne politike zapošljavanja lokalnim dionicima na tržištu rada (predstavnicima i članovima Hrvatske gospodarske komore, Hrvatske obrtničke komore (dalje: HOK), Hrvatske udruge poslodavaca (dalje: HUP), poduzetnicima početnicima, i onima koji će to tek postati, a nisu prijavljeni u evidenciji nezaposlenih osoba). U 2014. godini 22 područna ureda HZZ-a organizirala su 40 prezentacija aktivne politike zapošljavanja.

U 2014. godini za potporu za samozapošljavanje namjenski utrošena sredstva iznosila su 75.931.165,74 kn.

U 2014. godini područni uredi HZZ-a sudjelovali su kao partneri u pet projekata usmjerenih na nezaposlene osobe/žene s naglaskom na poduzetništvo – samozapošljavanje. Dio projekata i projektnih aktivnosti nastavio se iz 2013. godine u 2014. godini.

Za više informacija o sljedećim projektima koji su nastavljeni i u 2014. godini upućujemo na opis Mjere 2.1.4.: „*Socijalno poduzetništvo – korak prema boljoj socijalnoj uključenosti*“, „*Mogućnosti samozapošljavanja u održivom sakupljanju samoniklog bilja*“, „*Povjetarac – pokreni posao!*“, „*Nove vještine za jednake mogućnosti*“, „*Partnerstvo za promjene i razvoj na lokalnom tržištu rada*“.

U 2015. godini, u cilju promicanja poduzetništva te uključivanja nezaposlenih osoba na tržište rada, organizirana su: individualna savjetovanja za samozapošljavanje, za 3.161 osoba od kojih je 1.463 (46,3%) žena, radionice za samozapošljavanje na kojim je sudjelovalo 3.124 nezaposlenih osoba, od toga 1.454 (47%) žena, radionice za samoprocjenu poduzetničkog potencijala, sudjelovalo je 49 nezaposlenih osoba, od toga 21 žena (43%).

Ured za ravnopravnost spolova: U 2014. i 2015. godini URS je bio pokrovitelj izbora za „Ženu godine“ u organizaciji časopisa Zaposlena, čiji je cilj promocija uspješnih žena iz svih područja života - poduzetništva, kulture, znanosti i društvenog života.

Na radionici o ulozi jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u jačanju poduzetništva žena koja je u svibnju 2015. godine održana u suradnji MINPO-a i GTF – Inicijative za održivi rast ravnateljica je održala uvodno izlaganje o aktivnostima URS-a u promicanju poduzetništva žena. Uz razmjenu primjera dobrih praksi cilj radionice bio je utvrditi mogućnosti jačanja poduzetništva žena kroz provedbu mjera i aktivnosti predviđenih u *Strategiji razvoja poduzetništva žena u Republici Hrvatskoj, za razdoblje od 2014. do 2020. godine* u skladu s potrebama i mogućnostima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Uz predstavnike/ce EIGE-a na radionici su sudjelovali predstavnici/e nadležnih institucija na nacionalnoj i lokalnoj razini.

U lipnju 2015. godine je ravnateljica je održala pozdravni govor na konferenciji „Utjecaji ekonomske krize na zapošljavanje žena u europskim gradovima: Sličnosti i razlike. Smjernice za gradove“ koja je održana u Zagrebu u organizaciji Mreže za ravnopravnost spolova u europskim gradovima (FemCities). Savjetnica je izlagala na panelu posvećenom „Vidljivim i skrivenim posljedicama gospodarske krize na zapošljavanje žena u gradovima“.

Savjetnica je u studenom održala izlaganje o angažmanu žena na lokalnoj razini u skladu s načelima održivog razvoja na završnom skupu projekta „Žene i održivi razvoj - nove mogućnosti zapošljavanja“ kojeg je nositelj bila udruga ODRAZ - Održivi razvoj zajednice, u partnerstvu s Hrvatskom mrežom za ruralni razvoj i Udruženjem za ekonomski razvoj REDAH, Mostar, koji je financiran podrškom MVEP-a kroz program međunarodne razvojne suradnje. Cilj projekta je bio doprinijeti podizanju svijesti žena u Bosni i Hercegovini o potrebi njihovog doprinosa održivom razvoju, razumnom korištenju resursa te važnosti njihove uloge u društvenom i ekonomskom razvoju zajednice.

Ravnateljica je u prosincu sudjelovala na konferenciji „Žene u svijetu rada: Razvoj poduzetničkih inicijativa i modela zapošljavanja“ održanoj u organizaciji udruge CESI u partnerstvu s Udrugom žena HERA Križevci i Centrom za podršku i razvoj civilnog društva „DELFIN“ te je održala izlaganje na panelu „Prilike za žene poduzetnice i one koje to tek žele postati“.

Savjetnica je sudjelovala u prosincu na svečanoj dodjeli MAMFORCE COMPANY standarda i predstavljanju istraživanja „Percepcija plaća u Hrvatskoj - majke, očevi i žene - postoji li jaz u plaćama?“ koje je održano u organizaciji Instituta za istraživanje i edukaciju ZAPOSLENA MAMA.

Ravnateljica je održala niz izlaganja, kao i medijskih nastupa na temu promocije i razvoja poduzetništva žena.

Putem svoje internetske stranice www.ravnopravnost.gov.hr URS je redovito informirao javnost o svojim aktivnostima vezanim uz promicanje poduzetništva žena, kao i o *Strategiji razvoja poduzetništva žena u Republici Hrvatskoj 2014.-2020.*, koja je dostupna za preuzimanje.

Za dodatne informacije o aktivnostima URS-a upućujemo na mjere 1.1.4., 6.1.2.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Dubrovačko-neretvanske županije: Upravni odjel za međugeneracijsku solidarnost, branitelj i obitelj je u 2014. godini, provodio EU projekt *PEGASUS* sa svrhom pružanja jednakih mogućnosti zapošljavanja marginaliziranih skupina. Cilj projekta bilo je zapošljavanje dugotrajno nezaposlenih osoba kroz pokretanje socijalne zadruge. Dubrovačko-neretvanska županija potiče razvoj poduzetništva kroz *Program poticanja malog gospodarstva* koji se sastoji od cijelog niza mjera i aktivnosti od kojih su najvažnije kreditne linije namijenjene subjektima malog gospodarstva uz subvenciju kamatne stope. Dubrovačko-neretvanska županija posebno subvencionira kreditne zahtjeve poduzetnica te sufinancira predstavljanje poduzetnica na turističkim i gospodarskim sajmovima.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Istarske županije: Povjerenstvo je organiziralo petodnevnu radionicu „Extraordinary Education“ – poduzetničko obrazovanje u Istri za 60 nezaposlenih žena, učenica i studentica u Puli. Na projektu su surađivali i Fakultet za ekonomiju i turizam „Dr. Mijo Mirković“, Istarska razvojna agencija i HGK - Županijska komora Pula. Također je održana i konferencija „Poduzetništvo kao rješenje krize“. Na konferenciji su sudjelovali ugledni domaći i inozemni stručnjaci/kinje koji su predstavili nove instrumente potpore poduzetništvu u EU, primjere dobre prakse ali i vrlo praktične metode unaprjeđenja efikasnosti i uspjeha poduzetnika/ca na tržištu. Predstavljen je i *Akcijski plan EU za razvoj poduzetništva za razdoblje do 2020. godine* te poslovne mreže u koje se mogu uključiti i istarski mali i srednji poduzetnici/ce, kao i nove mogućnosti za poduzetnike/ce početnike. Posebna pozornost bila je pridana poduzetništvu žena i mladih. Za provedbu mjere u 2014. godini utrošeno je 39.520,00 kn.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Krapinsko-zagorske županije: Zagorska razvojna agencija tijekom 2014. godine održala je više radionica usmjerenih ka pripremi i provedbi projekata u svrhu povećanja zapošljivosti žena, savjetovanja za pokretanje posla. Provođen je Poduzetnički impuls, projekt e-poslovanje Pобољшanje poslovne konkurentnosti putem elektroničkog poslovanja, projekt „Europske mogućnosti za ruralne žene“ te informativno-edukativni skupovi „Mogućnosti razvoja socijalnog poduzetništva“, a navedene aktivnosti polazilo je dvjesto žena.

U cilju poticanja poduzetništva žena Povjerenstvo je održalo tematsku sjednicu „Žene i biznis“ u suradnji s Uredom pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, MINPO, Udrugom KRUG – Ogranak za Krapinsko-zagorsku županiju. Tom prilikom predstavljeni su rezultati istraživanja provedenog u okviru EU Progress-projekta „*Uklanjanje staklenog labirinta – jednakost prilika u pristupu pozicijama ekonomskog odlučivanja*“ i *Strategija razvoja poduzetništva žena u Republici Hrvatskoj, za razdoblje od 2014. do 2020. godine*. Povjerenstvo je suorganiziralo okrugli stol „Europske mogućnosti za ruralna područja – rodna perspektiva“ u svrhu promicanja uključivanja ženskog poduzetništva u lokalne i regionalne strategije.

U 2015. godini u sklopu dugoročnog projekta „*SOS telefon – Savjetovalište za žene žrtve nasilja u Krapinsko-zagorskoj županiji*“, održan je jedan ciklus grupa podrške za mlade nezaposlene žene u Zaboku sa 10 sudionica, te tri radionice za poticanje samozapošljavanja žena (Bedekovčina, Zabok, Pregrada) sa 15 sudionica.

U sklopu projekta „*Za rad spremne*“ u kojem su partneri Krapinsko-zagorska županija, HZZ - Područni ured Krapina, CESI, Mreža udruga Zagor, a u suradnji s HZZ - Područnim uredom Krapina održana je tribina „*Mladi na tržištu rada*“ namijenjena prije svega, mladim nezaposlenim osobama, posebno ženama i mogućnostima za zapošljavanje i samozapošljavanje kroz otvaranje vlastitih tvrtki i obrta.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: U 2014. godini Povjerenstvo je sudjelovalo na prezentaciji MADI Group i M.A.D.I. Croatia u Zagrebu na kojoj je održana diskusija na temu „Kako prevladati ekonomsku krizu iz ženske perspektive“. Povjerenstvo je djelovalo na osnaživanju poduzetništva žena putem medija obrađujući temu omogućavanja jednakih

prava žena na tržištu rada u odnosu na muškarce. Povjerenstvo je također sudjelovalo na radionici o ulozi jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u jačanju poduzetništva žena, organiziranoj od strane MINPO-a, 13. svibnja 2015. godine u Zagrebu.

Koprivničko-križevačka županija uključila se u provođenje Programa MINPO „*Kreditom do uspjeha 2014.*“, *Mjera 1. Kreditom do konkurentnosti*, u okviru kojeg Županija poduzetnicama (korisnicama kredita) sufinancira kamate u iznosu od 1%. Iz proračuna Koprivničko-križevačke županije do 18.11.2015. godine za navedeno isplaćeno je 10.546,66 kn.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Međimurske županije: U istupima prestavnika/ca Povjerenstva naglašava se važnost ekonomske neovisnosti i poticanja poduzetništva žena. Povjerenstvo se uključuje u pojedine projekte HZZ-a, Područna služba Čakovec. Gospodarsko-socijalno vijeće Međimurske županije redovito poziva predsjednicu Povjerenstva na svoje sjednice.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Osječko-baranjske županije: U listopadu 2014. godine održan je „Sajam ženskog poduzetništva OBŽ“ na kojem je sudjelovalo trideset poduzetnica iz Osječko-baranjske županije. Također je u organizaciji Hrvatske info mreže ruralnih animatora - HIMRA i LEADER mreže Hrvatske u suradnji s Povjerenstvom za ravnopravnost spolova Osječko-baranjske županije, Osječko-baranjskom županijom i gradom Osijekom održan Stručni skup „Novi pristup poduzetništvu žena u ruralnim područjima“. Za provedbu mjere u 2014. godini utrošeno je 35.125,31 kn.

2015. godine „Sajam ženskog poduzetništva“ realiziran je od 2. do 4. listopada kao zasebna tema Osječskog jesenskog sajma kroz Izložbu ženskog poduzetništva te kroz poslovne mogućnosti koje Sajam ima za svrhu unapređivanje poslovanja malih i srednjih poduzeća u vlasništvu žena, poslovne prezentacije, povezivanje poduzetnica radi osnaživanja, razmjenu iskustava. Na Sajmu su sudjelovale trideset i četiri poduzetnice Osječko-baranjske županije. Izdvojenost ove teme o ženskom poduzetništvu, ima za cilj prvenstveno stvoriti uvjete za gospodarsku i kulturnu razmjenu iskustava poduzetnica ne samo na lokalnoj razini, kao i za zajednički rast u gospodarstvu EU. Riječ je o drugoj Izložbi ženskog poduzetništva u organizaciji Povjerenstva za ravnopravnost spolova Osječko-baranjske županije za 2015. godinu. Također je organiziran i edukativni dio „7 koraka do uspješne promocije na internetu“. U 2015. godini utrošeno je 29.775,00 kn.

„Žene u mreži“ projekt je Centra za poduzetništvo Osijek u suradnji s Povjerenstvom za ravnopravnost spolova Osječko-baranjske županije koji ima za cilj osnažiti poduzetničku klimu i motivirati poduzetnice i buduće poduzetnice u Osječko-baranjskoj županiji. U prosincu 2015. godine u okviru projekta organiziran je događaj „Žene u mreži – uhvatiti se ili ne?“ koji je okupio predstavnike/ce poslovnog sektora i akademske zajednice te poduzetnice. Utrošeno je 10.000,00 kn iz proračuna Osječko-baranjske županije.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Sisačko-moslavačke županije: Povjerenstvo je koordiniralo rad organizacija civilnog društva u cilju promicanja poduzetništva žena.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Splitsko-dalmatinske županije: 15. svibnja 2015. godine Povjerenstvo je održalo tematsku sjednicu pod nazivom „Prepreke i izazovi ženskog poduzetništva u Splitsko-dalmatinskoj županiji“. Sjednici su nazočile predstavnice HGK-Županijske komore Splitsko-dalmatinske županije, poduzetnice iz Splita i s otoka te predstavnica HBOR-a. U srpnju je Povjerenstvo nazočilo predstavljanju novog projekta HGK - Poduzetnički inkubator HGK Županijske komore Split za poduzetnice - početnice.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije: U suradnji sa Savjetom za gospodarstvo i međuregionalnu suradnju Varaždinske županije Povjerenstvo je organiziralo javnu tribinu na temu „Žene poduzetnice – izazov, snaga, mogućnost“, na kojoj su sudjelovali predstavnici/e institucija koje se bave ovom temom, te su razmotrili trenutno stanje i potencijale razvoja poduzetništva žena.

Poticanje poduzetništva Varaždinska županija provodi i putem poduzeća koja su u njenom vlasništvu. Agencija za razvoj Varaždinske županije organizirala 5 edukativnih radionica na kojima je sudjelovalo 28 polaznica te uspostavila platformu e-učenja za 11 polaznica. Agencija za razvoj Varaždinske županije pružila je potporu poduzetnicama kod prijave projekata za sufinanciranje iz EU fondova te pokrenula aktivnosti za sufinanciranje projekata usmjerenih na poboljšanje pristupa otvorenom tržištu za mlade nezaposlene osobe.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravske županije: Kroz svoj rad i aktivnosti Povjerenstvo je isticalo potrebe i zahtjeve za otvaranje novih mogućnosti za razvoj poduzetništva žena, te u suradnji s HZZ-om u Virovitici informiralo o mogućnostima i mjerama za poticanje poduzetništva i ostvarivanja zaposlenja.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Vukovarsko-srijemske županije: Vukovarsko-srijemska županija je u studenom 2014. godine organizirala veliku konferenciju za poduzetnice pod nazivom „Žene mogu, žene hoće!“, na kojoj je sudjelovao veliki broj poduzetnica i onih koje to žele postati. Na konferenciji je predstavljena *Strategija razvoja poduzetništva žena u Republici Hrvatskoj, za razdoblje od 2014. do 2020. godine*, uloga HGK u jačanju poduzetništva žena i predstavljen je paket mjera HZZ-a namijenjen ženama.

U veljači 2015. godine u organizaciji Fondacije 021 u Novom Sadu održan je radni sastanak na temu „Razvijanje međuregionalne suradnje u ženskom poduzetništvu“ namijenjen umrežavanju aktera koji se bave poduzetništvom žena u regiji.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba: U veljači 2015. godine Grad Zagreb je u sklopu Razvojne agencije Zagreb - TPZ otvorio „Plavi ured“ namijenjen zagrebačkim poduzetnicima/cama kao potporu razvoja gospodarske infrastrukture Grada Zagreba. Povjerenstvo je organiziralo tematsku sjednicu „Jednakost plaća na tržištu rada“ na kojoj je donijelo zaključak u kojem je predložilo da se u sklopu „Plavog ureda“ organizira poseban dio namijenjen ženama – budućim poduzetnicama te da se ženama zainteresiranim za poduzetništvo pruže sve potrebne edukacije.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova je 2. i 3. lipnja 2015. sudjelovalo na FemCities konferenciji „Utjecaji ekonomske krize na zapošljavanje žena u europskim gradovima: Sličnosti i razlike. Smjernice za gradove“, na kojoj je predsjednica Povjerenstva održala izlaganje u panelu: Projekti i politike gradova za suočavanje s posljedicama ekonomske krize na zapošljavanje žena.

Grad Zagreb: Tijekom 2014. godine održano je 187 individualnih savjetovanja, a od toga njih 91 se odnosilo na žene. Održana su i brojna telefonska savjetovanja i e-mail odgovaranja na upite.

Kako bi se omogućio opstanak i potaknuo daljnji razvoj obrtničkih djelatnosti na temelju *Javnog natječaja za dodjelu potpora za očuvanje i razvoj tradicijskih, deficitarnih i proizvodnih obrtničkih djelatnosti u 2014. godini* odobreno je 487 potpora u iznosu od 8.890.000,00 kn, od kojih je 266 potpora ili 54,62% u iznosu od 4.561.000,00 kn odobreno poduzetnicama i to iz tradicijskih djelatnosti 184 potpore ili 69%, proizvodnih djelatnosti 42 potpora ili 16 %, dok se 40 potpora ili 15% odnosi na deficitarne djelatnosti. U tim obrtima ukupno je 743 zaposlenih što čini 54% od ukupnog broja zaposlenih u obrtima kojima su u ovoj godini odobrene potpore. U 2015. od ukupnog broja odobrenih potpora 393 potpore ili 56,62% u iznosu od 6.487.000,00 kn odobreno je poduzetnicama, pri čemu je najveći broj odobrenih potpora iz tradicijskih djelatnosti (272 potpore u iznosu od 4.318.500,00 kn), zatim deficitarnih djelatnosti (75 potpora u iznosu od 1.294.500,00 kn) i proizvodnih djelatnosti (46 potpora u iznosu od 874.000,00 kn).

Sa svrhom poticanja i poduzetničkog usmjeravanja inovatora u listopadu 2014. donesen je novi *Pravilnik o uvjetima za odobravanje potpora inovatorima* u kojem se u okviru kriterija za odobravanje potpora inovatorice posebno valoriziraju, odnosno dobivaju dodatne bodove. Na temelju *Natječaja za odobravanje potpora inovatorima radi pripreme inovacija za poduzetničko korištenje u 2014. godini*

izabrano je 17 inovacija za koje su odobrene potpore u iznosu od 344.700,00 kn. Od ukupnog broja odobrenih potpora, četiri (24%) potpore u iznosu od 69.900,00 kn odobreno je inovatoricama. U 2015. godini izabrano je 19 inovacija za koje su odobrene potpore u iznosu od 456.720,00 kuna. Od ukupnog broja odobrenih potpora njih sedam ili 31,57% potpora u iznosu od 121.810,00 kuna odobreno je inovatoricama.

Organizirane su edukacije, seminari i radionice za poduzetnice u suradnji s Razvojnoum agencijom Zagreb-TPZ d.o.o. radi stjecanja specifičnih znanja i vještina potrebnih za započinjanje, vođenje i upravljanje poslovanjem. U 2014. održano je 52 seminara i predavanja na kojima je bilo 892 polaznika/ca od kojih je bilo 479 žena (53,7%), dok je u 2015. održano 114 seminara i predavanja na kojima je sudjelovalo 1700 polaznika od kojih je bilo 1020 ili 60% žena.

U Tehnološkom parku cilj je pružiti podršku poduzetnicima/cama u razvoju proizvoda i usluga, komercijalizaciji proizvoda i projekata, realizaciji poduzetničkih ideja, zasnovanih na znanju, istraživanjima i inovacijama te razvijanje sposobnosti prilagodbe zahtjevima tržišta. Kao poduzetnički inkubator pomaže malim poduzetnicima u realizaciji njihovih inicijativa u početnoj fazi rasta i razvoja te pruža potrebnu stručnu pomoć, daje na raspolaganje cjelokupnu infrastrukturu. Grad Zagreb sufinancira troškove inkubacije na temelju kriterija dužine boravka u Tehnološkom parku Zagreb i na temelju dodatnih kriterija za poduzetnike bez obzira na spol. Prema *Pravilniku o korištenju usluga Tehnološkog Parka Zagreb* koji se primjenjuje od 1.1.2013., osnovna cijena inkubacije umanjuje se ako su zadovoljeni kriteriji za odobravanje potpore. Uz to, ukoliko se radi o poduzetnici (većinska vlasnica – min. 51% - u poslovnim subjektima, ovlaštena osoba za zastupanje i stalno zaposlena u tom poslovnom subjektu) ostvaruje se pravo na dodatnih 5% sufinanciranja usluga inkubacije. Nadalje, ukoliko se radi i o osobi mlađoj od 30 godina, koja je ili početnik/ica, izvoznik/ica ili inovator/ica svaki od kriterija može ostvariti još dodatnih 5% potpore (ukupno max 20%). U 2014., kao i u 2015. godini u Tehnološkom parku bila je jedna poduzetnica kojoj je u 2014. sufinancirana usluga inkubiranja u iznosu od 11.713,50 kn te u 2015. 13.660,92 kn.

Kako bi se procijenila potreba za inkubatorom za žensko poduzetništvo anketirane su polaznice seminara koji je organizirala Razvojna agencija Zagreb - TPZ d.o.o. Na održanim 52 seminarima i predavanja prisustvovala su 892 osobe, od toga 479 žena. Upitnike je ispunilo 148 žena od kojih je njih 114 ili 77% navelo da smatra da na području Grada Zagreba nedostaje inkubator za žensko poduzetništvo, a 98 ili 66% da je zainteresirano za ulazak u inkubator. Kao vrste djelatnosti koje bi obavljale u prostoru navodile su online usluge, uredsko poslovanje, grafički dizajn i srodna područja, edukacija u poduzetništvu, rad s mladima i dr. Kao najvažniji razlog za ulazak u inkubator 88 žena navelo je poslovno okruženje – slične tvrtke, razmjena informacija, 82 povoljan najam prostora, 70 pomoć zaposlenika i uprave inkubatora – savjetodavna, pomoć pri sklapanju poslovnih kontakata i sl., 63 logističku podršku, a 51 dobru infrastrukturu i prostor - urednost, veličina i lokacija (moglo se navesti više odgovora).

Pružene su stručne i savjetodavne usluge poduzetnicama posebice početnicima prilikom započinjanja poslovanja, odnosno nezaposlenim ženama iz evidencije HZZ-a, koje planiraju samozapošljavanje pokretanjem vlastitog posla u suradnji s Razvojnoum agencijom Zagreb - TPZ d.o.o. Tijekom 2015. održano je 1118 individualnih savjetovanja, od kojih se njih 593 odnosilo na žene.

10. kolovoza 2015. raspisan je *Javni natječaj za dodjelu potpora za internacionalizaciju poslovanja malih i srednjih poduzetnika*, dok je 3. studenoga 2015. raspisan *Javni natječaj za dodjelu potpora za razvoj društvenog poduzetništva kroz socijalne zadruge* čija je obrada do izrade Izvješća Grada Zagreba bila u tijeku.

Za provedbu mjere u 2014. godini utrošeno je 4.642.613,50 kn te 6.622.470,92 kn u 2015. godini. Također upućujemo na Izvješće Grada Zagreba o provedbi mjere 2.1.2.

2.3. Promicati mjere koje omogućuju usklađivanje privatnih i profesionalnih obveza

2.3.1. Provodit će se aktivnosti za poticanje jednake raspodjele kućanskih i obiteljskih poslova te ravnopravnu podjelu roditeljske odgovornosti za skrb o djeci, uključujući promociju korištenja roditeljskog dopusta očeva.

Nositelji: Županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ured za ravnopravnost spolova, u suradnji s obiteljskim centrima i organizacijama civilnog društva.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelji: Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ured za ravnopravnost spolova, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba, Grad Zagreb.

Ministarstvo socijalne politike i mladih: Obiteljski centri odnosno podružnice centara za socijalnu skrb sa sjedištem u županijama, tijekom 2014. i 2015. godine održali su predavanja i radionice koje su se tematski odnosile na roditeljsku ulogu i roditeljsku skrb o djeci. Ovu mjeru provode također putem obavljanja redovne djelatnosti savjetovanja u kojima je propitivana ravnopravnost partnerske i roditeljske uloge te promovirano korištenje roditeljskog dopusta očeva. Predstavnice MSPM sudjelovale su na okruglom stolu o potrebi i prednostima većeg sudjelovanja očeva u korištenju roditeljskog dopusta, u organizaciji Udruge Roditelji u akciji - RODA.

Osim navedenoga, ističemo i da je MSPM započeo intenzivni proces izrade suvremenog, strateškog dokumenta iz područja obiteljske politike koji će snažno zagovarati obiteljsku politiku u širem značenju te riječi te, uz uobičajene mjere obiteljske politike, naglasak staviti na razvoj prava i usluga obiteljima te politike tržišta rada i prava radnika, kao i politike rodne ravnopravnosti.

Za provedbu ove mjere utrošeno je 21.000,00 kn.

Ured za ravnopravnost spolova: U listopadu 2014. godine djelatnica URS-a sudjelovala je u radu međunarodne konferencije „Muške politike – doprinos ravnopravnosti spolova“ u Beču, u organizaciji resornih ministarstva Republike Austrije, Savezne Republike Njemačke i Velikog vojvodstva Luxembourg. Konferencija je pružila uvid u načine i modele kojima dio zemalja članica EU, u kontekstu provedbe politike jednakih mogućnosti, nude pomoć muškarcima da se kvalitetnije ostvare kao osobe, ali i kao očevi i kao partneri. Prezentirani modeli koje nude državne strukture i organizacije civilnog društva, primarno u zemljama koje su suorganizirale ovu drugu po redu specijaliziranu konferenciju, uključuju i modele pojačane brige za zdravlje muškaraca, uklanjanje rodni stereotipa pri izboru zanimanja, modele za fleksibilizaciju radnoga vremena i druge međusobno povezane aspekte mehanizme za postizanje rodne jednakosti.

Savjetnica je sudjelovala u studenom 2014. godine, na poziv EIGE-a na konzultativnom sastanku stručnjaka/kinja na temu „Dobre prakse na području pomirenja profesionalnog, obiteljskog i privatnog života“, koji je održan u Vilniusu. Sastanak je okupio stručnjake/kinje iz vladinih tijela za ravnopravnost spolova, predstavnike/ce socijalnih partnera, organizacija civilnog društva i akademske zajednice. Na sastanku je predstavila mjere za poticanje očeva da sudjeluju u brizi za dijete putem stimulativnog modela korištenja roditeljskog dopusta, a prodiskutirani su i zanimljivi inovativni modeli za podjelu brige za starije ili ovisne članove obitelji između muškaraca i žena, uz potporu partnera u procesu kolektivnog pregovaranja od strane socijalnih partnera.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Bjelovarsko-bilogorske županije: U svibnju 2015. godine Povjerenstvo je organiziralo okrugli stol „Očevi na roditeljskom dopustu“ u sklopu projekta kojeg je provodila Udruga Roda sa Pravobraniteljicom za ravnopravnost spolova te HUP-om. Za provedbu mjere u 2015. godini utrošeno je 7.000,00 kn.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: Povjerenstvo u kontinuitetu surađuje s osnovnim i srednjim školama u županiji. Predsjednica Povjerenstva održava predavanja u okviru Građanskog odgoja te je u 2015. godini održala predavanja učenicima/cama osmih razreda OŠ Grgura Karlovčana u Đurđevcu. Pored predstavljanja rada Povjerenstva po segmentima, posebni naglasak je bio na poticanju učenika/ka za sudjelovanje u obiteljskom životu u smislu jednake raspodjele kućanskih i obiteljskih poslova te potrebu poticanja roditelja na ravnopravnu podjelu roditeljske odgovornosti za skrb o djeci.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Međimurske županije: Mjera je realizirana kroz aktivnosti i javne istupe predsjednice i članica Povjerenstva.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije: Prikupljeni su i trenutno se obrađuju podaci o korištenju roditeljskih naknada žena i muškaraca na području Varaždinske županije.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravske županije: Informiranje javnosti o potrebi i važnosti bolje raspodjele obiteljskih obveza kao i za mogućnosti i potrebu korištenja roditeljskog dopusta realizirano je samostalno i u suradnji s udrugama. Kroz javne istupe članova i članica Povjerenstva isticana je važnost zajedničkog sudjelovanja muškaraca i žena u odgoju djece i raspodjeli obiteljskih obveza.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba: Povodom Međunarodnog dana obitelji, 15. svibnja 2015. godine Povjerenstvo je organiziralo tematsku sjednicu „Uloga žene u suvremenoj obitelji“ na kojoj je raspravljalo o navedenim temama. Javnost će biti informirana o pravima roditelja na korištenje roditeljskog dopusta i naknadama za novorođeno dijete na internetskim stranicama Grada Zagreba.

Grad Zagreb: Sve informacije o pravima roditelja na korištenje roditeljskog dopusta i naknadama za novorođeno dijete su javnosti već dostupne na internetskim stranicama MSPM koji je izvor ovih informacija. S obzirom na to da Grad Zagreb nije izvor navedenih informacija, na njegovim internetskim stranicama su preko linka dostupni podaci MSPM. Prikupljeni su statistički pokazatelji o korištenju roditeljskog dopusta po spolu za Gradsku upravu i institucije u vlasništvu Grada, za 2015. koji će uskoro biti objavljeni na službenim stranicama Grada Zagreba.

2.3.2. Poticati će se organizacija odgoja i obrazovanja djece predškolske dobi u trgovačkim društvima i poslovnim organizacijama u javnom i privatnom vlasništvu.

Nositelji: Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, Hrvatska udruga poslodavaca, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora, trgovačka društva, u suradnji sa sindikatima.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera nije provedena

Izvjestitelji: Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Sisačko-moslavačke županije, Grad Zagreb.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Sisačko-moslavačke županije: Povjerenstvo je u ustanovama i trgovačkim društvima kojih je osnivač odnosno vlasnik održalo niz edukativnih tribina u cilju poticanja skrbi odnosno stvaranja uvjeta za organizaciju odgoja i obrazovanja djece predškolske dobi u trgovačkim društvima i ustanovama.

Grad Zagreb: Grad Zagreb sufinancirao je odgojno-obrazovni program za djecu rane i predškolske dobi koji se provode u tzv. korporativnim dječjim vrtićima „Bajka“ (gradski) i Ericsson Nikola Tesla za 25 djece u jednoj odgojno – obrazovnoj skupini, „Čigra“ (privatni) i Privredna banka Zagreb za 94 djece u 5 skupina te Hypo Alpe – Adria bank za 48 djece u tri skupine i „Šuma Striborova“ (privatni) i VIPnet za 69 djece u 4 skupine. Pri kraju je ustrojavanje dvije odgojno obrazovne skupine za oko 40 djece dječjeg vrtića Martinovka u suradnji s Fakultetom elektrotehnike i računarstva.

2.3.3. Provodit će se aktivnosti za podizanje svijesti svih dionika uključenih u kolektivno pregovaranje o važnosti načela jednakih plaća za rad jednake vrijednosti i primjeni Zakona o radu.

Nositelji: Ured za socijalno partnerstvo, Gospodarsko-socijalno vijeće, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera nije provedena.

2.3.4. Unapređivat će se prikupljanje, obrada, analiza i distribucija statističkih pokazatelja o jazu u plaćama između muškaraca i žena.

Nositelji: Državni zavod za statistiku, Ured za ravnopravnost spolova, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izjestitelji: Državni zavod za statistiku, Ured za ravnopravnost spolova, Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Sisačko-moslavačke županije, Grad Zagreb.

Državni zavod za statistiku: Provedeno je statističko istraživanje o strukturama zarada na temelju kojeg se izračunavaju pokazatelji o jazu plaća između muškaraca i žena i što je osnovni izvor Eurostatu za izračun tog pokazatelja.

Ured za ravnopravnost spolova: Ekonomski institut Zagreb proveo je u razdoblju od 28. ožujka 2014. do 28. rujna 2014. godine istraživački projekt pod nazivom „Analiza plaća u javnom i privatnom sektoru u Hrvatskoj“⁴. Iz rezultata je razvidno da u svim sektorima (javnom, privatnom i u poduzećima u državnom vlasništvu) muškarci imaju veću plaću po satu rada (prosječno 28,51 kn muškarci i 25,41 kn žene). Čak i javni sektor, unatoč činjenici da je preko 65% svih zaposlenih u tom sektoru već godinama ženskog spola, bilježi razliku od 4,5 kn po satu u korist muškaraca, odnosno jaz od 13,3%. Najveća razlika između plaća žena i muškaraca je u privatnom sektoru (16,5%), a najmanja u

⁴ <http://www.eizg.hr/hr-HR/Analiza-placa-u-javnom-i-privatnom-sektoru-u-Hrvatskoj-1229.aspx>

poduzećima u državnom vlasništvu (6,2%). Na temelju obrađenih podataka, autori/ce zaključuju da su žene u nepovoljnijem položaju u privatnom nego u javnom sektoru te da se prosječni jaz u plaćama povećao 2012. u odnosu na 2008. godinu (10,9% u odnosu na 9,6%). Osobito je to povećanje vidljivo u privatnom sektoru gdje je s 14,3% u 2008. jaz u realnim plaćama po satu između muškaraca i žena povećan na 16,5% u 2012. Povećanje jaza bilježi se i u javnom sektoru (13,3% u odnosu na 12,0%), dok je pad zamjetan samo u poduzećima u državnom vlasništvu (6,2% u odnosu na 8,5% u 2008. godini).

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Sisačko-moslavačke županije: Povjerenstvo je u suradnji s privatnim sektorom prikupilo podatke o razlikama u plaćama muškaraca i žena u određenim trgovačkim društvima i ustanovama.

Grad Zagreb: Na službenim stranicama Grada Zagreba, Statistika, Priopćenje 05/2014., objavljeno je istraživanje o prosječnim mjesečnim isplaćenim bruto i neto plaćama zaposlenih osoba po spolu i područjima djelatnosti, prema statističkim istraživanjima Odjela za statistiku Gradskog ureda za strategijsko planiranje i razvoj Grada (obrada za 2013.) Prema podacima za 2015. godinu prosječna mjesečna isplaćena bruto plaća zaposlenih u pravnim osobama Grada Zagreba iznosila je 9.702,00 kn, dok je za muškarce iznosila 10.346,00 kn a za žene 9.042,00 kn.

3. Rodno osjetljivo obrazovanje

Uklanjanje stereotipa i uvođenje rodno osviještenog odgoja i obrazovanja u cjelokupni obrazovni sustav jedan je od preduvjeta za izgradnju nediskriminirajućih rodnihi stavova u društvu. Stjecanje znanja o ravnopravnosti spolova potrebno je omogućiti na svim obrazovnim razinama uz trajnu edukaciju nastavnog osoblja. S ciljem smanjivanja spolne segregacije na tržištu rada potrebno je poticati spolnu ravnotežu u odabiru zanimanja, odnosno područja obrazovanja u srednjim školama i visokoškolskim ustanovama.

Provodit će se upoznavanje nadležnih tijela i ustanova s *Preporukom CM/Rec (2007) 13 Odbora ministara Vijeća Europe državama članicama o rodno osviještenoj politici u obrazovanju*.

3.1. Uvesti rodno osjetljiv odgoj i obrazovanje u cjelokupni obrazovni sustav, uz uklanjanje rodnihi stereotipa iz udžbenika i nastavnih planova i programa

3.1.1. Donijet će se novi Udžbenički standard kojim se podiže kvaliteta rodno osjetljivog obrazovanja, a etički i jezični standardi udžbenika kao i likovno-grafička rješenja usklađuju se s načelima ravnopravnosti spolova.

Nositelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.

Rok provedbe: 2011.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta: Udžbenički standard je donesen u svibnju 2013. godine.

3.1.2. U postupku procjenjivanja usklađenosti udžbenika i pripadajućih dopunskih nastavnih sredstava s Nacionalnim okvirnim kurikulumom, predmetnim kurikulumima i Udžbeničkim

standardom, stručna povjerenstva neće dati pozitivno mišljenje na udžbenike i pripadajuća dopunska nastavna sredstva u kojima se pojavljuju rodni stereotipi i diskriminacija na temelju spola u tekstovima i likovnografičkom oblikovanju.

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Ured za ravnopravnost spolova.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Ured za ravnopravnost spolova.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta: U postupku prosudbe udžbenika i pripadajućih dopunskih nastavnih sredstava stručna povjerenstva su, nakon njihove prosudbe, ministru znanosti, obrazovanja i sporta predložila na odobrenje one udžbenike i pripadajuća dopunska nastavna sredstva koja su u skladu sa *Zakonom o udžbenicima za osnovnu i srednju školu* („Narodne novine“, br. 27/10., 57/11. i 101/13.), *Udžbeničkim standardom* („Narodne novine“, br. 65/13.) i *Pravilnikom o obveznim udžbenicima i pripadajućim dopunskim nastavnim sredstvima* („Narodne novine“, br. 104/13.). U Etičkim zahtjevima u *Udžbeničkom standardu* navedeno je da se u udžbenicima promiče spolna i rodna ravnopravnost pojedinaca/ki i društvenih skupina, promiče se ravnopravnost spolova na primjeren način koristeći se u jednakome omjeru ilustracijama likova obaju spolova i služeći se imenicama obaju rodova te priprema oba spola za djelatno i ravnopravno sudjelovanje u svim područjima života. Svi odobreni udžbenici i pripadajuća dopunska nastavna sredstva usklađena su s važećim nastavnim planovima i programima, odnosno kurikulumima pojedinih nastavnih predmeta te zahtjevima Udžbeničkog standarda.

Ured za ravnopravnost spolova: URS je u veljači 2014. godine uputio Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta upit za dostavom podataka o radu *Povjerenstva za prosudbu usklađenosti udžbenika i pripadajućih dopunskih nastavnih sredstava za osnovnu i srednju školu s nacionalnim i predmetnim kurikulumom, odnosno nastavnim planom i programom i Udžbeničkim standardom* u odnosu na poštivanje etičkih zahtjeva navedenih u *Udžbeničkom standardu*, a osobito ravnopravnosti spolova. Služba za kurikulum, udžbenike i standard Ministarstva odgovorila je elektronskom poštom da su svi udžbenici i pripadajuća dopunska nastavna sredstva prošli postupak prosudbe stručnih povjerenstava za ocjenu usklađenosti s nacionalnim i predmetnim kurikulumom, odnosno nastavnim planom i programom i *Udžbeničkim standardom*. Stručna povjerenstva prije početka rada dobila su detaljne upute za rad na prosudbi udžbenika i pripadajućih dopunskih nastavnih sredstava, naročito u utvrđivanju zahtjeva i standarda koji su propisani *Udžbeničkim standardom*. Članovi/ce povjerenstva upućeni su i na čl. 4., st. 2. *Zakona o udžbenicima za osnovnu i srednju školu* („Narodne novine“, br. 27/10., 55/11. i 101/13.) koji navodi da udžbenici i nastavna sredstva moraju ispunjavati, između ostalih zahtjeva, posebice ona koja se odnose na zaštitu ljudskih i manjinskih prava, temeljnih sloboda i prava čovjeka i građanina te ravnopravnost spolova.

U procesu prosuđivanja 790 udžbenika i dopunskih nastavnih sredstava od mjeseca rujna 2013. do 15. siječnja 2014. godine sudjelovalo je 340 stručnih povjerenstava, tj. 783 člana/ice povjerenstva. S obzirom na kratki vremenski rok u kojem su se prosuđivali udžbenici moguće je podastrijeti načelne činjenice, tj. konačno negativno mišljenje povjerenstva nije dobio niti jedan udžbenik i/ili dopunsko nastavno sredstvo zbog neispunjavanja etičkih zahtjeva.

URS je informiran da su povjerenstva vodila mnogobrojne rasprave o promicanju ravnopravnosti spolova u udžbenicima, osobito u imenovanju strukovnih kvalifikacija, zvanja i zanimanja, kao i o jednakoj zastupljenosti u ilustracijama i fotografijama likova obaju spolova. Zbog neispunjavanja etičkih zahtjeva i potrebe ispravljanja načina na koji se promiče ravnopravnost spolova, stručna povjerenstva su, na osnovu zajedničke prosudbe, uputila određene udžbenike i/ili dopunska nastavna sredstva na

doradu (nakladniku, autoru) kao npr. udžbenik prirode i društva za osnovnu školu, udžbenike stranih jezika za srednju školu i dr.

MZOS je stava da su svi odobreni udžbenici i dopunska nastavna sredstva rodno senzibilizirana te ispunjavaju etičke zahtjeve Udžbeničkog standarda.

3.1.3. Obrazovanje za rodnu ravnopravnost bit će sastavni dio kurikuluma građanskog odgoja i obrazovanja.

Nositelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.

Rok provedbe: 2011.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izjavitelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Agencija za odgoj i obrazovanje.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta i Agencija za odgoj i obrazovanje: U školskoj godini 2014./2015. u sve osnovne i srednje škole je uveden *Program međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja* („Narodne novine“, br. 104/14.), te je vezano uz to, AZOO provela stručna usavršavanja. U školskoj godini 2014./2015. se u 8. razredima u 30 osnovnih škola provodio *Eksperimentalni izborni program Građanskog odgoja i obrazovanja*, a Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja prati i vrednuje provedbu (izvješće dostavljeno Ministarstvu u rujnu 2015.). Program međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja *Građanskog odgoja i obrazovanja* se provodi i u školskoj godini 2015./2016. Sadržaji vezani uz ravnopravnost spolova dio su cjeline pod nazivom *Ljudsko-pravne dimenzije povezane s drugim dimenzijama Programa*.

Agencija za odgoj i obrazovanje: Savjetnici/e AZOO nastavili s osposobljavanjem učitelja i nastavnika za provođenje plana i programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja u školskoj godini 2013./14. Nastavni plan i program zdravstvenog odgoja planiran je za provedbu na satu razrednika. Sastoji se od četiri modula: Živjeti zdravo, Prevencija ovisnosti, Prevencija nasilničkog ponašanja i Spolna/rodna ravnopravnost i odgovorno spolno ponašanje.

Tijekom prve polovice 2014. godine Stručno povjerenstvo za pripremu provedbe *Građanskog odgoja i obrazovanja* (dalje: GOO) u školskoj godini 2014./2015. je izradilo izmjene i dopune *Kurikuluma građanskog odgoja i obrazovanja*. Slijedila je javna rasprava, nakon koje je (travanj/svibanj 2014.), Povjerenstvo za pripremu uvođenja GOO, 27. lipnja 2014. donijelo sljedeće zaključke:

Građanski odgoj i obrazovanje uvodi se od školske godine 2014./2015. obvezno međupredmetno u sve razrede osnovne škole, dakle od prvog do osmog razreda, te u srednje škole. Također, uvodi se kao poseban obavezan predmet u 8. razred osnovne škole te u 1. i 2. razred srednje škole, školske godine 2015./2016., odnosno kad se stvore sve pravne i kurikularne pretpostavke. Dalje će se eksperimentalno provoditi u zainteresiranim školama kao izborni predmet i u srednjim školama kao fakultativni predmet.

Pripremu programa za obvezno međupredmetno provođenje u osnovnim i srednjim školama napravili su savjetnici/e AZOO te je na temelju toga izrađen *Program međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole i Eksperimentalni program Građanskog odgoja i obrazovanja za 8. razred osnovne škole*.

Program međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole stavljen je na javnu raspravu u razdoblju od 18. srpnja do 19. kolovoza 2014.,

nakon čega je obavljena dorada navedenoga programa. U javnoj raspravi pristiglo je 90-tak primjedbi koje su razmotrene i obrađene te su još jednom izvršene manje dorade u *Programu*.

Nakon toga ministar znanosti, obrazovanja i sporta donio je *Odluku o programu i Program međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole*, a program je objavljen („Narodne novine“, br. 104/14) i dostupan na mrežnim stranicama AZOO i MZOS-a.

Nakon donošenja *Odluke o Programu međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole*, AZOO je pokrenula informiranje i stručno usavršavanje odgojno obrazovnih djelatnika. U školskoj godini 2014./15. od rujna započela je obvezna provedba *Programa Građanskog odgoja i obrazovanja u osnovnim i srednjim školama*.

U *Programu međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole* nalaze se teme, ključni pojmovi i ishodi posebno za svaki razred osnovne i srednje škole koji se odnose na šest strukturnih dimenzija građanske kompetencije i to: ljudsko-pravna, politička, društvena, kulturološka, gospodarska i ekološka.

Plan ostvarivanja je 20 sati međupredmetne nastave temeljene na interaktivnim metodama učenja i poučavanja, 5 sati kroz sat razrednika i 10 sati izvanučioničke nastave usmjerene na stjecanje provedbenih, iskustvenih znanja kroz povezivanje disciplinarnih znanja s rješavanjem problema u stvarnom životnom okružju.

U ljudsko-pravnoj dimenziji građanske kompetencije od prvog razreda osnovne škole do kraja srednje škole utvrđena su sljedeća znanja, vještine i stavove, odnosno ishodi koji će se sustavno razvijati kod učenika: razumije i opisuje prava koja ima kao učenik bez obzira na spol, nacionalnu ili vjersku pripadnost, sposobnosti i imovinsko stanje; navodi kulturne razlike koje postoje u razredu, školi, lokalnoj zajednici prema spolnoj, jezičnoj, religijskoj i nacionalnoj pripadnosti, povezuje te razlike s identitetom; opisuje sustav zaštite ljudskih prava u RH; opisuje i potkrepljuje primjerima kako se unutar sustava zaštite ljudskih prava u RH štite temeljna ljudska prava; istražuje jesu li žene u Hrvatskoj slabije zastupljene na rukovodećim i upravljačkim položajima i slabije plaćene od muškaraca; opisuje povijest borbe za ženska prava te mijenjanje položaja žena tijekom povijesti; navodi imena i zasluge slavnih žena u povijesti u svijetu i u Hrvatskoj; obrazlaže zašto je ravnopravnost između muškarca i žene ključ kvalitetnih obiteljskih i društvenih odnosa; opisuje što je diskriminacija i navodi primjere diskriminacije u odnosu na različite temelje diskriminacije te koji su uzroci i posljedice bilo kakvih isključivanja za pojedinca, grupu i društvo u cjelini.

3.1.4. Sastavni dio kurikulumu građanskog odgoja i obrazovanja bit će i kompetencije za »medijsko opismenjivanje« te će se u učenika i učenica razvijati kritičnost prema stereotipima i seksizmima koji se promiču u medijima.

Nositelji: Agencija za odgoj i obrazovanje, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta i Agencija za odgoj i obrazovanje.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta i Agencija za odgoj i obrazovanje: U školskoj godini 2014./2015., sukladno *Odluci o donošenju Programa međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole* („Narodne novine“, br. 104/14.), planirana je međupredmetna i interdisciplinarna provedba *Građanskog odgoja i obrazovanja* koji

obuhvaća i razvoj učeničkih kompetencija za „medijsku pismenost“ kako bi se učenici/ce osposobili za kritičko mišljenje i odgovorno ponašanje prema medijima, medijskom oglašavanju te utjecaju medija na njihov odgoj i obrazovanje.

U društvenoj, ljudsko-pravnoj i kulturološkoj dimenziji građanske kompetencije u *Programu međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole* od prvog razreda osnovne škole do kraja srednje škole razvijaju se ishodi i osposobljenost učenika/ca koji se odnose na društvene komunikacijske vještine, osvještavanje i uklanjanje stereotipa i predrasuda koje se pojavljuju u međuljudskim odnosima, provlače kroz medije i dr.

U ishode koji će se sustavno razvijati kod učenika/ca, između ostalih uvršeno je i da se: objašnjava značenje neovisnosti medija, prava građana/ki na točnu informaciju i prava na zaštitu privatnosti; navodi i opisuje neke pozitivne i negativne utjecaje medija, prednosti i opasnosti interneta, sigurnost na internetu, otpornost i kritičko razumijevanje medijskih sadržaja; objašnjava načine kontrole vlastitih emocija; razlikuje nepoželjne od poželjnih oblika verbalne i neverbalne komunikacije u razrednom odjelu i školi; navodi primjere najčešćih oblika neprimjerenih ponašanja koja dovode do nesporazuma; objašnjava ulogu pojedinca i grupe u poticanju i sprječavanju nasilja u razredu i školi; navodi neke oblike društvene nejednakosti i isključenosti u školi i lokalnoj zajednici; objašnjava načine nenasilnog rješavanja sukoba; određuje što je i koju ulogu imaju dijalog, pregovaranje, dokazivanje temeljeno na činjenicama, objašnjava zašto je obitelj temeljna društvena zajednica, čemu služi, zašto je važna za razvoj i napredak društva i zašto je zaštićena Ustavom Republike Hrvatske i konvencijom UN-a, koja su prava i dužnosti djece i roditelja, u čemu se sastoji međugeneracijska solidarnost.

U izvanučioničke aktivnosti uvršteno je, na primjer: povezivanje učenja za građanska, politička, gospodarska, socijalna i kulturna prava s obilježavanjem posebnih dana npr. Nacionalni dan borbe protiv nasilja nad ženama.

U Hrvatskom saboru krajem 2014. godine usvojena je *Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije* („Narodne novine“, br. 124/14) čija će provedba zahtijevati i reformu cjelokupnog kurikulumu za osnovne i srednje škole, što će otvoriti i druge mogućnosti/modele provedbe *GOO-a*, a time i „medijske pismenosti“. MZOS, u suradnji s AZOO te Nacionalnim centrom za vanjsko vrednovanje obrazovanja, tijekom školske godine 2014./2015. intenzivno je pratio rezultate provedbe *GOO-a* te je zatraženo od svih škola da se očituju o dosadašnjoj provedbi, kako bi se program dodatno usavršio i unaprijedio.

3.2. Provoditi sustavnu edukaciju o ravnopravnosti spolova za nositelje i nositeljice odgojno-obrazovnog procesa

3.2.1. Ažurirat će se, redovito provoditi i pratiti program stručnog usavršavanja iz područja ravnopravnosti spolova za nositelje i nositeljice odgojno-obrazovne djelatnosti u osnovnim i srednjim školama, sukladno Preporuci Vijeća Europe CM(2007)13 o rodno osviještenoj politici u obrazovanju.

Nositelji: Agencija za odgoj i obrazovanje, Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, u suradnji s organizacijama civilnog društva.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Izvjestitelj: Agencija za odgoj i obrazovanje.

Agencija za odgoj i obrazovanje: Nakon uvođenja *Zdravstvenog odgoja* provedena je edukacija svih odgojno-obrazovnih radnika/ca za primjenu nastavnog plana i programa i priređenih nastavnih materijala u koje je uključen rodno osjetljiv odgoj i obrazovanje. Stručno usavršavanje provodilo se u 2013. i 2014. godini, a nastavljeno je u manjem intenzitetu zbog pokrenute cjelovite kurikularne reforme u 2015. godini.

U 2014. godini organizirana su 193 državna, međužupanijska i županijska stručna skupa - za ravnatelje/ica, učitelje/ice, nastavnike/ce i stručne suradnike/ce u osnovnim i srednjim školama, za provedbu *Programa Građanskog odgoja i obrazovanja*. Obuhvaćeno je bilo njih 9.938. Objavljen je e-katalog stručnog usavršavanja u 2014. i 2015. godini za sve učitelje, nastavnike i ravnatelje osnovnih i srednjih škola za primjenu Programa i razvoj građanske kompetencije kod učenika (www.azoo.hr).

Osim navedenog sustavnog stručnog usavršavanja provodila se i posebno tematski ciljana edukacija o ravnopravnosti spolova za nositelje/ice odgojno obrazovanog procesa.

U 2015. godini viši savjetnici/e AZOO organizirali su i održali 48 stručna skupa za provedbu *Programa međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja* za odgojitelje/ice u predškolskom odgoju te učitelje/ice i nastavnike/ice u osnovnim i srednjim školama za 3373 sudionika/ca. Voditelji/ce županijskih stručnih vijeća za *Građanski odgoj i obrazovanje* održali su u ukupno 44 stručna skupa za 1159 sudionika/ca u 2015. godini.

Ukupno je za predmetno područje *Građanskoga odgoja i obrazovanja* u organizaciji AZOO tijekom 2015. godine, održano 92 stručna skupa za 4542 sudionika/ca.

3.2.2. Pratit će se primjena jezičnih standarda za sadržaje svjedodžbi, certifikata, licencija i diploma navođenjem strukovne kvalifikacije, zvanja i zanimanja u muškom, odnosno ženskom rodu, ovisno o spolu primatelja i primateljice dokumenta.

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta i druga nadležna tijela i institucije koje izdaju javne isprave.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta: Sva pedagoška dokumentacija i evidencija je usklađena sa *ZORS-om*. Cjelokupna pedagoška dokumentacija i evidencija koja se koristi u odgojno-obrazovnim ustanovama u RH sukladna je *Pravilniku o sadržaju i obliku svjedodžbi i drugih javnih isprava te pedagoškoj dokumentaciji i evidenciji u školskim ustanovama* („Narodne novine“, br. 32/10., 50/11., 145/11. i 85/12.), pri čemu se vodi računa o primjeni jezičnih standarda važnih za promicanje ravnopravnost spolova. Napominjemo međutim da među starom pedagoškom dokumentacijom koja se koristi u školama (npr. matične knjige i registri) ima i onih kod kojih nije izvršeno usklađivanje. Jezični standard za sadržaj svjedodžbe, diplome, navođenjem stručnih i akademskih naziva te akademskog stupnja u muškom, odnosno ženskom rodu, ovisno o spolu primatelja/primateljice dokumenta primjenjuju se već nekoliko godina od donošenja *Zakona o akademskim i stručnim nazivima i akademskom stupnju* („Narodne novine“, br. 107/07.) i *Pravilnika o sadržaju diplome i dopunskih isprava o studiju* („Narodne novine“, br. 77/08., 149/11.). Isti jezični standard vezano za navođenje zvanja u muškom /ženskom rodu poštuje se prilikom izdavanja dopunske isprave o studiju (supplement diploma). U popisima akademskih i stručnih naziva i

akademske stupnjeve prilikom navođenja stečenog zvanja poštuje se spol primatelja/primateljice dokumenta („Narodne novine“, br. 107/07).

MZOS u cijelosti, u pisanoj i govornoj komunikaciji, primjenjuje jezične standarde sukladno odredbama ZORS-a.

3.3. Postići spolnu ravnotežu u odabiru područja obrazovanja u srednjim školama i visokoškolskim ustanovama

3.3.1. Temeljem analize statističkih podataka iskazanih po spolu o uključenosti učeničke populacije u izborne/fakultativne programe, obrazovna će ustanova, prema potrebi, izraditi mjere za povećanje uključenosti podzastupljenog spola.

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, osnovne i srednje škole.

Rok provedbe: 2012. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera nije provedena.

Izvjestitelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Ured za ravnopravnost spolova.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta: Analiza statističkih podataka po spolu o uključenosti učeničke populacije u izborne/fakultativne programe kontinuirano se vodi te se posebna pozornost posvećuje podjednakoj zastupljenosti obaju spolova u obrazovanju. U školskoj godini 2013./2014. izbornu nastavu pohađalo je ukupno 137.158 učenika/ca od čega 67.355 (49,1 %) učenika i 69.805 (50,9 %) učenica. Učenici su najviše pohađali vjeronauk (16.406) i etiku (7479) te potom matematiku u struci i njemački jezik, dok su učenice također u najvećem broju pohađale vjeronauk (17.809), etiku (8.921), njemački jezik i informatiku.

Fakultativnu nastavu u školskoj godini 2013./2014. ukupno je pohađalo 14.189 učenika/ca, od čega je 5.999 (42,2 %) učenika i 8.190 (57,8 %) učenica. Učenici su, između ostalog, najviše pohađali predmete poput tehničkog crtanja, osnova turizma i vježbeničke tvrtke, dok su učenice najviše pohađale nastavu za njemačku jezičnu diplomu, talijanski, njemački i francuski jezik.

U školskoj godini 2014./2015. izbornu nastavu vjeronauka je pohađalo 142.055 učenika/ca, od čega 69.627 učenika (49,014%) i 72.428 učenika (50,98%). Nastavu etike je pohađalo 30 987 učenika/ca, od čega 15.935 učenika (51,42%) i 15.052 učenika (48,57%). Ministarstvu još nisu dostupni podaci za fakultativnu nastavu u školskoj godini 2014./2015.

Ured za ravnopravnost spolova: Djelatnice URS su u nekoliko navrata u kontaktima s MZOS isticale potrebu prikupljanja podataka o različitim aktivnostima onih škola koje utječu na razvoj interesa i motiviraju učenike/ce na netradicionalne izbore. Iako su sa stajališta ravnopravnosti spolova, zbog svog rodno uvjetovanog izbora, najzanimljiviji oni izborni predmet koji se svrstavaju u tzv. STEM grupu te osobito informatika, MZOS nije dostavilo podatke na osnovu kojih bi se mogli odrediti rezultati planskog poticanja, primjerice ženskog dijela učeničke populacije, na veće uključivanje u ovu grupu izbornih predmeta. Zbog nedostatka podataka procjena uspješnosti provedbe ove mjere je otežana.

Nadalje, unatoč saznanjima da fakultativni nastavni predmeti mogu biti i primjerice Informacijsko-komunikacijska tehnologija, Građanski odgoj i obrazovanje, Kultura govora i slušanja, Govorništvo, Medijska kultura, Hrvatska tradicijska kultura, Arhitektura, Okoliš i kulturna baština, Dramski odgoj, Prevencija ovisnosti, Domaćinstvo, Ručni rad te mnogi drugi, a škole mogu samostalno kreirati i druge nastavne predmete, module, projekte i aktivnosti, MZOS je dostavio samo podatke o polaznosti

nastave iz stranih jezika. Pobljih informacija o nastojanjima škola da spolno uravnoteže sudjelovanje u ovim predmetima MZOS nije dostavio.

URS nadodaje informaciju o projektu kojim se potiče uključivanje većeg broja učenika i učenica osnovnih škola u STEM zanimanja. Radi se o istraživačkom projektu Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar *“Profesionalne aspiracije prema STEM zanimanjima tijekom osnovne škole: longitudinalno istraživanje odnosa postignuća, vjerovanja o vlastitim kompetencijama i interesa za zanimanja”* (JOBSTEM) kojeg financira Hrvatska zaklada za znanost, a započeo je 1. rujna 2015. godine i traje do 31. kolovoza 2018. godine. Jedan od ciljeva istraživanja je i ispitati kako obitelj te spol/rod oblikuju opće i specifične interese učenika vezane uz STEM karijere. Tijekom tri godine će se pratiti 1.920 učenika/ca u 16 osnovnih škola.

URS se 12. ožujka 2015. godine uključio u javno savjetovanje o *Nacrtu prijedloga Pravilnika o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u I. razred srednje škole*. U obrazac za javno savjetovanje o navedenom aktu Ured je uvrstio stav da se ponovno, nakon njene vrlo kratke primjene u jednoj školskoj godini, 2012./2013., uvede posebna, privremena mjera kojom se daje prednost podzastupljenom spolu u srednjim školama te da se učinke takve mjere prati tijekom dužeg vremenskog perioda s ciljem utjecanja na stvaranje boljih prilika na tržištu rada. URS je predložio uvrštavanje dodatnog članka u dio *Pravilnika* koji se odnosi na dodatne elemente, kako slijedi: Ako je u srednjoškolskom programu postojeći statistički omjer zastupljenosti po spolu učeničke populacije veći od 40/60 postotnih bodova, škola će nakon procjene zajedničkog elementa vrednovanja za upis kandidata i postizanja bodovnog praga, dodijeliti još dva boda kandidatu ili kandidatkinji podzastupljenog spola. Nakon tako utvrđenog broja bodova vrši se rangiranje na ukupnoj ljestvici poretka svih kandidata koji su prešli bodovni prag.

URS je 17. ožujka 2015. uputio u MZOS, Upravi za odgoj i obrazovanje detaljnije obrazloženje očitovanja koje je uvršteno u obrazac za javno savjetovanje o *Nacrtu prijedloga Pravilnika o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u I. razred srednje škole* pozivajući se na čl.157 , čl. 8., čl.23. *Ugovora o Europskoj uniji*; čl. 7. 3. i 6. *Direktiva 2000/78 EZ, 2006/54 EZ, 2004/113 EZ* ; *UN Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena*, čl. 9., *Zakona o ravnopravnosti spolova* i čl. 9. *Zakona o suzbijanju diskriminacije* te *Preporuku CM/Rec(2007)13 Odbora ministara i Vijeća Europe* o rodno osviještenoj politici u obrazovanju. Uvažavajući Odluku Ustavnog suda RH br. U-II-2168/2013 kojom se ističe jamstvo dostupnosti srednjoškolskog obrazovanja pod jednakim uvjetima, odnosno isključivo u skladu sa sposobnostima pristupnika, sukladno čl. 65. Ustava RH, URS je podsjetio MZOS da u predmetnom prijedlogu novog *Pravilnika* nekoliko skupina pristupnika ipak ima prednost u postupku vrednovanja uspjeha (kandidati/kinje koji žive u otežanim uvjetima obrazovanja, Romi/kinje, hrvatski državljani/ke-povratnici/e iz inozemstva te kandidati/kinje s teškoćama u razvoju). Ne sumnjajući u značaj nepovoljnog utjecaja vanjskih čimbenika na uspjeh navedenih skupina kandidata/kinja u osnovnoj školi, potrebno je istaknuti da i društvene norme, rodne uloge i tradicionalni obrasci utječu na učenička postignuća, a osobito na njihov izbor zanimanja. URS se također pozvao na mišljenje pravobraniteljice za djecu koja u svom očitovanju Ustavnom sudu zagovara stajalište da *Pravilnik o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u I. razred srednje škole* mora postati akt trajnije vrijednosti s ciljem omogućavanja djeci i njihovim roditeljima pravovremeno i dugoročno planiranje izbora srednje škole

3.3.2. Izradit će se rodno osjetljiv program profesionalnog informiranja učeničke populacije u završnim razredima osnovnih škola o atraktivnosti zanimanja traženih na tržištu rada s ciljem razvoja interesa u učenica za upis u srednje škole u kojima tradicionalno i statistički prevladava muška učenička populacija te u učenika za upis u srednje škole u kojima tradicionalno statistički prevladava ženska učenička populacija.

Nositelj: Hrvatski zavod za zapošljavanje.

Rok provedbe: 2011. – 2012.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelj: Hrvatski zavod za zapošljavanje.

Hrvatski zavod za zapošljavanje: U 2014. godini dostupna je 4. verzija računalnog programa „*Moj izbor*“ koja sadrži 350 opisa zanimanja, a koja je dopunjena novim zanimanjima i rodno osviještenim nazivljima zanimanja. Naime u sva nazivlja i opise zanimanja unesene su inačice u muškom i ženskom rodu čime HZZ doprinosi promicanju ravnopravnosti spolova posebice kod mladih koji su najčešći korisnici ovog programa. Računalni program za odabir zanimanja „*Moj izbor*“ koristio se na 37 licenciranih lokacija u 2014. godini – u svim područnim uredima HZZ, Centrima za informiranje i savjetovanje o karijeri - CISOK centrima, u osnovnim i srednjim školama, ustanovama za obrazovanje odraslih te drugim institucijama na tržištu rada.

U cilju informiranja o mogućnostima školovanja u srednjim školama na području RH, HZZ svake godine izrađuje pet regionalnih brošura „Kamo nakon osnovne škole?“, za pet hrvatskih regija o mogućnostima upisa učenika u srednje škole. U brošurama se nalaze relevantne informacije o srednjoškolskom obrazovnom sustavu RH, opisi zanimanja/kvalifikacija, informacije o uvjetima upisa u srednje škole, stipendijama, popis svih srednjih škola i programa obrazovanja, učeničkih domova, informacije najtraženijim zanimanjima te uslugama profesionalnog usmjeravanja HZZ-a. U brošurama, u sve nazive obrazovnih programa unesena su rodno osviještena nazivlja zanimanja čime se promovira rodna ravnopravnost u učeničkoj populaciji.

U 2014. godini pripremljena je online verzija brošure, koja je uvrštena na web stranice HZZ-a i CISOK-a i time lakše dostupna. Rodno osjetljiv pristup pri donošenju odluke o odabiru zanimanja primjenjuje se u redovnim aktivnostima profesionalnog usmjeravanja u HZZ-u kao i putem predstavljanja rodno netradicionalnih zanimanja na Sajmovima poslova.

Sajmovi poslova redovito se održavaju nekoliko puta godišnje i potiču direktni kontakt između poslodavaca/ki i potencijalnih radnika/ca, potiču na aktivnost u traženju posla, omogućavaju partnerstvo svih dionika na tržištu rada, informiraju o mogućnostima obrazovanja, stipendiranja i cjeloživotnog učenja, te naglašavaju važnost znanja i vještina potrebnih za tržište rada. Jedan od ciljeva savjetnika/ca HZZ na Sajmovima poslova je informirati učenike/ce i studente/ice o rodno netradicionalnim zanimanjima, mogućnostima obrazovanja, stipendiranja te sezonskog zapošljavanja. U 2014. otvorena su dva nova CISOK centra, ukupno ih je sada 11, gdje se gotovo svakodnevno primaju skupine učenika/ca završnih razreda osnovnih i srednjih škola. Učenike/ce, njihove roditelje i djelatnike/ce škola se upoznaje sa svime što je važno znati prilikom odabira srednje škole. Ističe se važnost osvještavanja vrijednosti, rodne ravnopravnosti, interesa i sposobnosti, kao i potreba za informiranjem o obrazovnim programima, kriterijima upisa, opisima i zapošljivosti pojedinih zanimanja i stipendijama. Unutar CISOK centara u 2014. godini provodio se i Tjedan cjeloživotnog učenja u cilju senzibiliziranja javnosti za cjeloživotno učenje, promicanje kulture učenja te poticanje osobne motivacije.

U 2015. godini u okviru projekta „*Novi pristupi HZZ-a u pružanju usluga klijentima*“, načinjena je nova verzija računalnog sustava „*Moj izbor*“ i priručnik za „*Moj izbor*“ koji sadrži opise više od 250 zanimanja. Nadalje, u okviru projekta razvijen je i portal *e-USmjeravanje* čiji je cilj ponuditi učenicima/cama, studentima/cama, nezaposlenima i zaposlenima e-usluge profesionalnog usmjeravanja.

Jedna od glavnih kvaliteta portala su novi upitnici samoprocjene koji pomažu korisnicima/cama u procjeni vlastitih interesa i kompetencija u svrhu odabira pravog puta karijere te u procjeni izraženosti osobina koje su poželjne na tržištu rada, poput komunikacijskih vještina, timskog rada i sl. Svi upitnici

sadrže inačice u muškom i ženskom rodu čime HZZ doprinosi promicanju ravnopravnosti spolova posebno kod učenika/ica koji su najčešći posjetitelji ovog portala. Na stranicama su uključene i informacije o edukacijama, prekvalifikacijama, obrazovanju te mogućnostima koje nude HZZ i partnerske organizacije, uključujući i informacije o raznim mjerama i poticajima.

U 2015. godini HZZ također je sudjelovao u obilježavanju 9. Tjedna cjeloživotnog učenja s ciljem senzibiliziranja javnosti za cjeloživotno učenje, promicanje kulture učenja te poticanje osobne motivacije. U prostorijama regionalnih/područnih ureda i CISOK centara provedeno je preko 100 događanja i aktivnosti (radionica, predavanja, tribina i slično). Rodno osjetljiv pristup pri donošenju odluke o odabiru zanimanja primjenjuje se u redovnim aktivnostima profesionalnog usmjeravanja u HZZ-u kao i putem predstavljanja rodno netradicionalnih zanimanja na Tjednu cjeloživotnog učenja.

3.3.3. U slučaju izjednačenog rezultata po svim osnovama vrednovanja pri dodjeli visokoškolskih stipendija, prednost će se dati podzastupljenom spolu.

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, Nacionalna zaklada za potporu učeničkom i studentskom standardu.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Izvestitelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta: MZOS je u 2014. i 2015. godini dodijelilo stipendije na temelju javnog natječaja (sukladno osiguranim sredstvima u Državnom proračunu) svim redovnim studentima/cama visokih učilišta u RH i studentima/cama poslijediplomskih studija s invaliditetom. Javni natječaj proveden je sukladno *Pravilniku o uvjetima i načinu ostvarivanja prava na državnu stipendiju* („Narodne novine“, br. 159/13.).

Pri dodjeli stipendija prioritet je razvrstavanja kandidata i kandidatkinja isključivo po broju bodova ostvarenih temeljem priložene dokumentacije o socijalnim uvjetima ili, kako nalaže prijavni obrazac, uz ispunjavanje uvjeta dohodovnog cenzusa uz dodatnu dostavu dokaza. Ako dva/dvije ili više studenata ili studentica ostvare isti broj bodova na temelju članka 9. Pravilnika, prednost pri dodjeli državne stipendije imaju studenti/ce koji imaju niži prihod po članu kućanstva sukladno Pravilniku.

U 2014. godini na temelju navedenoga pravilnika ukupno je dodijeljeno 2.955 novih stipendija (2.041 žena, 914 muškaraca). Osim novih stipendija, u sustavu stipendiranja u prvoj polovici 2014. godine bilo je dodatno 2.125 (1.536 žena, 589 muškaraca) starih korisnika/ca stipendija ostvarenih sukladno *Pravilniku o dodjeljivanju državnih stipendija redovitim studentima i studenticama dodiplomskih studija i naknada dijela troškova školarine studentima/cama poslijediplomskih studija* („Narodne novine“, br.151/02.). Nakon objavljene godišnje provjere statusa starih korisnika/ca državne stipendije za akademsku godinu 2014./2015., u studenome 2014. godine u sustavu stipendiranja bilo je 613 (452 žena, 161 muškaraca) starih korisnika/ca.

MZOS je u 2014. godini za stipendiranje studenata i studentica doznačilo ukupno 41.843.900,00 kn.

MZOS je dodijelilo u 2015. godini 5.200 državnih stipendija (3.594 žena, 1.606 muškaraca) na temelju javnog natječaja, sukladno *Pravilniku o uvjetima i načinu ostvarivanja prava na državnu stipendiju* („Narodne novine“, br. 159/13.) te 172 stipendije (135 žena, 37 muškaraca) sukladno *Pravilniku o dodjeljivanju državnih stipendija redovitim studentima i studenticama dodiplomskih studija i naknada dijela troškova školarine studentima/cama poslijediplomskih studija*. U Državnom proračunu za 2015. godinu isplanirano je 60.000.000,00 kn na ovoj aktivnosti.

4. Ravnopravnost u procesu odlučivanja u političkom i javnom životu

Nema stvarne demokracije bez uravnotežene zastupljenosti muškaraca i žena u procesima odlučivanja u političkom i javnom životu. Do 2015. godine potrebno je znatno povećati zastupljenost žena u predstavničkim i izvršnim tijelima vlasti na svim razinama. Jedna od važnih zadaća je unapređivanje vođenja rodne statistike o političkoj participaciji žena na državnoj, županijskoj, gradskoj i općinskoj razini kao i poboljšanje rodne ravnoteže u gospodarskom odlučivanju. Ključne aktivnosti provodit će se i s ciljem poboljšanja položaja žena u sportu.

Nastavit će se upoznavanje političkih institucija, političkih stranaka i javnosti s Preporukom *Rec (2003) Odbora ministara Vijeća Europe državama članicama o uravnoteženoj participaciji žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju* kao i drugim nacionalnim i međunarodnim dokumentima.

4.1. Postići uravnoteženu zastupljenost muškaraca i žena u predstavničkim i izvršnim tijelima vlasti na svim razinama

4.1.1. Redovito će se održavati tribine, seminari, konferencije, kampanje i druge aktivnosti o političkoj zastupljenosti žena u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti, na nacionalnoj i lokalnoj razini.

Nositelji: Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora, Ured za ravnopravnost spolova, nadležna tijela državne uprave sukladno zakonski propisanom djelokrugu rada, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, u suradnji s organizacijama civilnog društva.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izjavitelji: Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora, Ured za ravnopravnost spolova, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba.

Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora: 11. ožujka 2015. godine predsjednica Odbora za ravnopravnost spolova sudjelovala je u raspravi na temu „Perspektiva žena u politici Republike Hrvatske“ koja se, u organizaciji Francuskog veleposlanstva u Zagrebu i GTF – Inicijative za održivi rast, održala u Zagrebu, u Medijateci Francuskog instituta u Hrvatskoj.

3. rujna 2015. godine predsjednica Odbora za ravnopravnost spolova sudjelovala je u Labinu na sastanku Europske mreže žena gradonačelnica za jednake prilike u građanskome životu koji se održava u sklopu projekta „POWER“.

Ured za ravnopravnost spolova: 2014. godine URS se na poziv Ureda za informiranje EP u Hrvatskoj uključio u kampanju za izbore za EP pod sloganom „*Djeluj. Biraj. Utječi.*“, koja je bila informativnog karaktera, s ciljem upoznavanja građana i građanki s novim ingerencijama EP i implikacijama njegovog rada na građane/ke zemalja članica i poticanje izlaska na izbore.

URS je bio jedan od partnera Otvorenoj medijskoj grupaciji, koja je dobila povjerenje EP za provedbu medijske kampanje o potrebi glasovanja na izborima za EP „*Iskoristi svoju moć, donesi odluku!*“, koji je i sufinancirao njenu provedbu. Kampanja je obuhvaćala različita interaktivna događanja, kojima se izravno komuniciralo s građanima i građankama na tematskim događanjima, te je ravnateljica u svibnju 2014. godine sudjelovala na javnim raspravama na teme „Žene u poduzetništvu“ i „Žene u medijima“.

URS je uoči izbora za HS koji su održani 8. studenoga 2015. godine u okviru kampanje za povećanje udjela kandidatkinja na izbornim listama tiskao letak „Uravnotežimo se“, namijenjen građanstvu. Kampanja se provodila s ciljem upozoravanja na poštivanje odredbi *ZORS-a*, kojim se od političkih stranaka i ostalih ovlaštenih predlagatelja izbornih lista tražilo da prilikom sastavljanja lista vode računa o uravnoteženoj zastupljenosti žena i muškaraca, na način da udio podzastupljenog spola ne bude niži od 40%. Letak je tiskan u 10.000 primjeraka. U letku je uz osnovne informacije i statističke podatke vezane uz izbore, URS ukazao i na mogućnost preferencijalnog glasanja za kandidatkinje na izbornim listama. Iako su organizacije civilnog društva kao i županijska i gradska povjerenstva za ravnopravnost spolova provodile aktivnosti s ciljem povećanja udjela žena na kandidacijskim listama, rezultati izbora su pokazali da je broj izabranih kandidatkinja manji nego u prošlom sazivu HS, te je prema konačnom izvješću DIP-a udio izabranih zastupnica 15,23% (23 žene).

Ravnateljica je u listopadu sudjelovala na okruglom stolu pod nazivom „Participacija žena na izbornim listama za parlamentarne izbore 2015.“ održanom u organizaciji Povjerenstva za ravnopravnost spolova Istarske županije u pulskoj Gradskoj knjižnici i čitaonici, na kojem su sudjelovali predstavnici/e političkih stranaka i medija.

Ravnateljica je sudjelovala u raspravi održanoj u suorganizaciji Francuskog veleposlanstva i GTF - Inicijative za održivi rast, 11. ožujka 2015. godine, pod nazivom „Perspektiva žena u politici Republike Hrvatske“ u Medijateci Francuskog instituta u RH, u Zagrebu. U raspravi su uz predsjednicu RH gđu Kolindu Grabar-Kitarović sudjelovale i zastupnice u HS, veleposlanice i druge predstavnice iz političkog života.

Ravnateljica je povodom kampanje za povećanje udjela kandidatkinja na izbornim listama dala izjave za veći broj radio postaja. URS je izdao priopćenje za javnost povodom odluke Ustavnog suda o ukidanju odredbe *Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izborima zastupnika/ca u Hrvatski sabor* („Narodne novine“, br. 104/15) koja se odnosila na neprihvatanje kandidacijskih lista na kojima nije uključeno najmanje 40% pripadnika/ca jednog spola. Pri tome je istaknuto da je u *Nacionalnoj politici*, ravnopravnost spolova u procesu odlučivanja u političkom i javnom životu izdvojena kao jedno od prioritarnih područja djelovanja te da su razvoj višestranačkog demokratskog sustava i postizanje ravnopravnosti spolova kompatibilni procesi.

URS je pratio sastav izaslanstava i povjerenstava u međunarodnim odnosima 7. saziva HS. Analizom je utvrđeno da je u članstvu 8 stalnih izaslanstava HS zastupljenost žena bila 28% (13 žena od ukupno 47 osoba), a među predsjednicima/ama izaslanstava 25% (2 žene od ukupno 8). Od ukupno 70 međuparlamentarnih skupina prijateljstva žene su bile voditeljice 13 skupina (19%). Od radnih tijela HS, ukupno 29 odbora, žena je u članstvu bilo 26%, a među vanjskim članovima odbora 33%.

Od rujna 2014. godine ravnateljica je članica Komisije za ravnopravnost spolova VE koja kao pododbor Europskog odbora za socijalnu koheziju, ljudsko dostojanstvo i ravnopravnost okuplja predstavnike/ce svih 47 država članica VE. U studenom 2015. godine sudjelovala je na redovnom sastanku ove Komisije u Strasbourgu, na kojem se raspravljalo o „Izvješću o implementaciji Strategije za ravnopravnost spolova VE 2014.-2017. u 2015. godini“, postizanju ravnoteže u zastupljenosti žena i muškaraca pri donošenju odluka u kontekstu trećeg kruga praćenja provedbe *Preporuke Rec (2003)3 Odbora ministara Vijeća Europe državama članicama o uravnoteženom sudjelovanju žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju*, te uvođenju načela ravnopravnosti spolova u cjelokupnu politiku i mjere.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: Povjerenstvo u kontinuitetu provodi kampanju „Uravnotežimo se!“. Tijekom 2015. godine kampanja je provedena putem radio emisija na lokalnim radijima, dok je u tjednu uoči parlamentarnih izbora distribuiran letak pod nazivom „Uravnotežimo se!“ kojeg je povodom izbora za HS 2015. godine tiskao URS.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Istarske županije: Održana je radionica „Rodno osviještena politika na lokalnoj razini“ za vijećnice Županijske skupštine u Pazinu. U 2015. godini održan je okrugli stol sa predstavnicima/cama političkih stranaka na temu zastupljenosti žena na kandidacijskim listama uoči parlamentarnih izbora.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Bjelovarsko-bilogorske županije: Izrađeno je izvješće o zastupljenosti žena u političkom životu Županije koje je pokazalo da od je od 316 vijećnika/ca 56 žena tj. 17%.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Krapinsko-zagorske županije: Prilikom sudjelovanja na javnim ili medijskim skupovima predstavnice Povjerenstva redovito upozoravaju na potrebu provođenja mjera usmjerenih na povećanje zastupljenosti žena u političkom i javnom životu. Redovito se šalju dopisi političkim strankama na području Županije u izbornim godinama s upozorenjem o potrebi vođenja računa o spolnoj zastupljenosti potencijalnih kandidata i kandidatkinja na izbornim listama.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Primorsko-goranske županije: U listopadu 2015. godine održana je tematska sjednica Povjerenstva pod nazivom „Žene u političkom životu Hrvatske s posebnim osvrtom na predstojeće parlamentarne izbore“, na kojoj je upozoreno na potrebu poštivanja uravnotežene zastupljenosti oba spola na kandidacijskim listama za izbore. Iako su na sjednicu pozvani predstavnici/e svih političkih stranaka zastupljenih u Županijskoj skupštini, odazvalo ih se svega nekoliko. Sjednica je medijski popraćena.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Splitsko-dalmatinske županije: U javnim nastupima predsjednica Povjerenstva je isticala potrebu jednakog donošenja odluka u javnom i političkom životu od strane žena i muškaraca.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Vukovarsko-srijemske županije: Povjerenstvo je provodilo brojne aktivnosti za povećanje žena na kandidacijskim listama za lokalne i parlamentarne izbore što je uključilo diseminaciju promidžbenog materijala, te sudjelovanje na radijskim i televizijskim emisijama i konferencijama za novinare.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravske županije: Tijekom svih javnih istupa članova i članica Povjerenstva isticana je važnost sudjelovanja žena u javnom i političkom životu kao neizostavnom za uspostavu stvarne demokracije i kvalitetnog donošenja odluka. Informirano je oko 15% građanstva o važnosti ženskog sudjelovanja u javnom i političkom djelovanju i tijelima odlučivanja kao važnom preduvjetu za ostvarivanje bolje kvalitete života u zajednici kroz cjelovito sagledavanje potreba društva i zadovoljavanja tih potreba.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba: Gradska skupština Grada Zagreba na 47. sjednici održanoj 21. veljače 2013. godine donijela je *Odluku o izborima za članove vijeća gradskih četvrti i vijeća mjesnih odbora* u kojoj je u članku 15. stavak 3. obavezala predlažake kandidacijskih lista da su dužni poštivati načelo ravnopravnosti spolova sukladno posebnom zakonu.

Kako bi se stimuliralo povećanje broja žena u izabranim političkim strankama i nezavisnim listama u Gradskoj skupštini Grada Zagreba u članku 2. stavku 3. *Odluke o raspoređivanju sredstava za redovito godišnje financiranje političkih stranaka i nezavisnih gradskih zastupnika u 2014.* (Službeni glasnik Grada Zagreba 3/2014.) propisano je da će političkoj stranci za svakog izabranog gradskog zastupnika podzastupljenog spola pripasti pravo na naknadu u visini 10% iznosa predviđenog za svakog gradskog zastupnika.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Osječko-baranjske županije: U 2015. godini održana je tematska sjednica pod nazivom „Zip sustavom do stvarne demokracije“ na kojoj su sudjelovali predstavnici/e Savjeta mladih Osječko-baranjske županije, Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova i predstavnici/e organizacija civilnoga društva i mediji. Predsjednica Povjerenstva obratila se

pismenim putem svim političkim strankama uz preporuku o sastavljanju lista na kojima treba biti zastupljeno 40% žena.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Sisačko-moslavačke županije: U 2014. godini održan je sastanak s političarkama iz raznih političkih stranaka Županije te su upoznate sa tzv. „ženskim kvotama“ i zamoljene da djeluju u svojim političkim strankama kako bi se povećao udio žena na kandidacijskim listama. U 2015. godini provedena je anketa o tzv. „ženskim kvotama“ i održane radne sjednice na temu zastupljenosti žena na kandidacijskim listama za parlamentarne izbore u studenom 2015. godine.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Međimurske županije: Povjerenstvo je putem medija objavilo priopćenje na Odluku Ustavnog suda Republike Hrvatske od 24. rujna 2015. godine (vezano uz obvezu političkih stranaka da poštuju rodnu ravnopravnost na izbornim listama) u kojem je izrazilo žaljenje zbog takve odluke smatrajući da je njome poslana pogrešna poruka, budući da onemogućava potpunu ravnopravnost muškaraca i žena u političkom djelovanju, čime se ne stvaraju uvjeti za napredak društva.

Također je upućena preporuka političkim strankama da sukladno svojoj primarnoj funkciji zastupanja građana i građanki u zagovaranju koncepcije općeg dobra stranački i institucionalno djeluju u smjeru jačeg uključivanja žena u političke procese.

Povjerenstvo je nakon analize svih lista u III. izornoj jedinici konstatiralo da je većina lista udovoljila zakonskoj obvezi o 40% zastupljenosti žena, dok se to na tri od šesnaest lista nije poštivalo.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Požeško-slavonske županije: U 2015. godini Povjerenstvo je distribuiralo 250 letaka koje je URS izradio u okviru kampanje „*Uravnotežimo se*“ povodom održavanja izbora za HS.

4.1.2. Sukladno Zakonu o ravnopravnosti spolova pri imenovanju u državna tijela i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i druge pravne osobe s javnim ovlastima vodit će se računa o ravnomjernoj zastupljenosti oba spola.

Nositelji: Državna tijela, pravne osobe s javnim ovlastima, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Rok provedbe 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Izvjestitelji: Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Ministarstvo obrane, Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja, Ministarstvo turizma, Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova.

Ministarstvo vanjskih i europskih poslova: Pri imenovanju na rukovodeće i više diplomatske položaje MVEP osobitu pažnju pridaje ravnomjernoj zastupljenosti muškaraca i žena, dajući prednost podzastupljenom spolu, u skladu s potrebama službe te objektivnim i subjektivnim mogućnostima. Planom djelovanja Ministarstva za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova za razdoblje 2013.-2017. (donesen u travnju 2013.), a na temelju analize stanja o rodnoj zastupljenosti u MVEP-u i do sada uočenih problema, posebno u odnosu na pripadnice ženskog roda i u odnosu na bračni i obiteljski status, a koji proizlaze iz nekih posebnosti službe - utvrđene su i provode se posebne mjere kako bi se ženama olakšao pristup višim položajima u diplomatskoj službi.

U 2015. godini, pri postupcima vezanim uz napredovanje u službi, uključujući imenovanja u viša diplomatska zvanja, kao i pri upućivanju na razne vrste stručnog obrazovanja i usavršavanja te

sudjelovanju u službenim aktivnostima u zemlji i u inozemstvu, posebna se briga vodi o sprječavanju izravne i neizravne rodne diskriminacije.

Na dan 1. prosinca 2014., od ukupno 1159 zaposlenih, bilo je 636 žena i 527 muškaraca. Rodna analiza stanja u MVEP pokazuje prevladavajući broj žena na dužnosničkim i svim ostalim rukovodećim položajima: ministrica i tri pomoćnice - za multilateralne poslove i globalna pitanja, za izvaneuropske poslove, za europsko pravo, međunarodno pravo i konzularne poslove (u odnosu na zamjenika ministricu i dva pomoćnika), glavna tajnica, 13 načelnica sektora (u odnosu na 9 načelnika), 36 voditeljica službi (u odnosu na 17 voditelja). Žene pretežu i u nižim, srednjim i višim diplomatskim zvanjima, ali ne i u dva najviša - opunomoćenog ministra i veleposlanika u MVEP-u kojima je omjer nepovoljan za žene (31:37, odnosno 6:24 u korist muškaraca).

Žene su i dalje podzastupljene u obnašanju dužnosti šefica diplomatskih i konzularnih predstavništava, no zamjetan je pozitivan trend te broj najviših diplomatskih predstavnica RH iz godine u godinu raste. Tako je krajem 2014. godine RH u inozemstvu predstavljalo 13 veleposlanica (u odnosu na 44 veleposlanika) i 5 generalnih konzulica (u odnosu na 7 konzula). Za usporedbu, u 2013. godini RH je imala 10 veleposlanica, u 2012. sedam, a u 2011. šest. Tijekom 2014. MVEP je u okviru svoje nadležnosti nastojao promovirati rodni aspekt pri predlaganju šefova/ica diplomatskih i konzularnih predstavništava, no njihova imenovanja ovise i o odlukama drugih sudionika u procesu.

Uz 11 bilateralnih veleposlanica u raznim državama svijeta, veleposlanice/stalne predstavnice na čelu su Stalne misije RH pri OEES-u, UN-u i međunarodnim organizacijama u Beču te Stalne misije RH pri UN-u u Ženevi, a zamjenica stalnog predstavnika u Stalnom predstavništvu RH pri NATO jedna je od samo deset žena zamjenica šefa misije, od ukupno 28 zemalja članica NATO.

U 2015. godini rodna analiza stanja u MVEP pokazuje prevladavajući broj žena na dužnosničkim i svim ostalim rukovodećim položajima: ministrica i četiri pomoćnice – za europske poslove, za multilateralne poslove i globalna pitanja, za izvaneuropske poslove, za europsko pravo, međunarodno pravo i konzularne poslove (u odnosu na zamjenika ministricu i jednog pomoćnika), 13 načelnica sektora (u odnosu na 9 načelnika), 32 voditeljice službi (u odnosu na 21 voditelja). Žene pretežu i u nižim, srednjim i višim diplomatskim zvanjima, ali ne i u dva najviša - opunomoćenog ministra i veleposlanika u MVEP - u kojima je omjer nepovoljan za žene (35:41, odnosno 6:24 u korist muškaraca).

Žene su i dalje podzastupljene u obnašanju dužnosti šefica diplomatskih i konzularnih predstavništava, no zamjetan je pozitivan trend te broj najviših diplomatskih predstavnica RH iz godine u godinu raste. U 2015. RH je u inozemstvu predstavljalo 11 veleposlanica (u odnosu na 43 veleposlanika) i 5 generalnih konzulica (u odnosu na 7 konzula), a hrvatska diplomatkinja u rangi veleposlanice na čelu je delegacije EU u Tirani.

Ministarstvo obrane: MORH u svojim zakonskim i podzakonskim propisima redovito slijedi odredbe *ZORS-a* te ne čini razliku između muškaraca i žena, počevši od postupka selekcije i odabira osoblja, prijema u obrambeni sustav, dragovoljnog služenja vojnog roka, preko obuke i školovanja, obnašanja dužnosti i napredovanja pa sve do upućivanja u mirovne misije i operacije te druge aktivnosti u inozemstvu.

Podaci za 2014. godinu pokazuju kako je u kategoriji državnih dužnosnika 42% žena. U razdoblju od 2011. do 2014. godine, vidljiv je blagi trend porasta udjela žena na zapovjednim i voditeljskim dužnostima: 2011. - 6,91%, 2012. - 7,31%, 2013. - 7,74% te 2014. - 7,75%. Potrebno je posebno istaknuti i sve veći postotak časnica na zapovjednim i voditeljskim dužnostima u OSRH, koji je u 2014. godini iznosio 9,69% i koji je nastavak pozitivnog trenda zadnjih godina, a koji se može povezati s povećanim prijemom žena u djelatnu vojnu službu. U kategoriji djelatnih vojnih osoba žena je u 2014. godini bilo 10,40%, a u kategoriji državnih službenika 68,03% te 26,80% žena u kategoriji

državnih namještenika (ukupno u kategoriji državnih službenika i namještenika 46,02% žena i muškaraca 53,98%). Udio časnica u OSRH-u u 2014. godini bio je 14,69% što je jedna od najveći zastupljenosti u NATO/EU.

U 2014. godini nastavljen je trend veće zastupljenosti žena (državnih službenica) u Orambenom odjelu Stalnog predstavništva pri NATO-u. Tako su na tri, od četiri popunjena radna mjesta, raspoređene žene. U 2014. godini svakako treba spomenuti i dodjelu privremenog čina brigadnoj generalici Gordani Garašić radi obnašanja dužnosti savjetnice za rodna pitanja zapovjednika operacije ISAF, Afganistan u 2014. godini, a što je ujedno i prvo generalsko mjesto koje je obnašao pripadnik/ca OSRH u NATO vođenim operacijama.

Prema posljednjim brojčanim pokazateljima za 2015. godinu, u MORH-u i OSRH-u zaposleno je gotovo 16% žena (15,62%). U kategoriji državnih službenika i namještenika žena je 45,88%. U kategoriji državnih dužnosnika primjetan je pozitivan pomak posljednjih nekoliko godina te tako udio žena iznosi 42,86% (zamjenica ministra obrane i dvije pomoćnice ministra).

Ukupan postotak žena u OSRH (djelatne vojne osobe i državne službenice i namještenice) iznosi 12,65%. Postotak žena djelatnih vojnih osoba u OSRH-u 10,17%. Vojnikinje su zastupljene sa svega 6,39%, dočasnice 10,62% te časnice 15,69%. Od ukupnog broja generala, njih 29, jedna je žena generalica te u postotku taj broj iznosi 3,45%. Najviši čin u koji je do sada promaknuta žena je čin brigadnog generala. Postotak žena na voditeljskim dužnostima u MORH-u iznosi 38%, dok postotak žena na zapovjednim dužnostima u OSRH-u iznosi 7%. Sveukupno je na voditeljskim i zapovjednim dužnostima u MORH-u i OSRH-u 9% žena.

Temeljem dokumenta „Rodno osviještena politika u MO i OSRH“ (iz 2013. godine) te temeljem Odluke ministra obrane kojom se obvezuju sve ustrojstvene jedinice MO i OSRH na provedbu *Plana djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova* (iz 2013. godine), načelnik Glavnog stožera OSRH regulirao je posebnim zapovijedima provedbu i odgovorne nositelje u OSRH s posebnim naglaskom na: prikupljanje i obradu statističkih pokazatelja vezanih uz opis i analizu položaja žena i muškaraca u OSRH; obveze kadrovskih i odabirnih vijeća/savjeta na svim razinama odlučivanja na davanje prednosti, između kandidata koji ispunjavaju sve propisane uvjete u okviru mogućnosti, kandidatima podzastupljenog spola na radnim mjestima koja se popunjavaju, obveze kadrovskih i odabirnih vijeća/savjeta na svim razinama odlučivanja na davanje prednosti kandidatima podzastupljenog spola, u okviru mogućnosti, u planovima promaknuća, pohvala i nagrada, uz doprinos u službi te druge uvjete definirane važećim zakonskim propisima; razmjernoj zastupljenosti muškaraca i žena kao polaznika međunarodnih vojnih izobrazbi s obzirom na njihov status, dužnost te ukupan udio u OSRH, te obveze uvođenja tematskih predavanja iz područja ljudskih prava, s posebnim osvrtom na ravnopravnost spolova te sprječavanje svih oblika diskriminacije, posebice nasilja nad ženama i predavanja u vezi s Rezolucijom VS UN 1325 i srodnim rezolucijama, na svim razinama vojne izobrazbe u RH, kao i u okviru preduputnih obuka za operacije potpore miru.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta: Na dan 31. prosinca 2014. u MZOS-u je na poslovima rukovodećeg radnog mjesta bilo zaposleno 58 žena i 20 muškaraca, dok su u 2015. godini na poslovima rukovodećeg radnog mjesta bilo zaposleno 64 žena i 19 muškaraca.

Ministarstvo zaštite okoliša i prirode: Unutar Ministarstva zaštite okoliša i prirode (dalje: MZOP) zaposleno je 55 rukovodećih službenika/ca od čega 41 žena. Na radnom mjestu načelnika/ice Sektora zaposleno je 8 ili 61,53% žena, na radnom mjestu voditelja/ice Službe zaposleno je 25 ili 78,125% žena, a na radnom mjestu voditelja/ice Odjela zaposleno je 6 ili 75% žena. Tajnica Kabineta ministra te glavna tajnica Ministarstva također su žene.

Na dan 19. listopada 2015. godine broj zaposlenih u MZOP-u iznosio je 308, od čega je ukupno bilo 223 odnosno 72,40% žena.

Prilikom imenovanja predstavnika i predstavnica u izaslanstva, povjerenstva i druga tijela vodilo se računa o uravnoteženoj zastupljenosti žena i muškaraca ukoliko je to moguće, obzirom na činjenicu da većinu zaposlenih čine žene i vodeći računa o potrebnom znanju i iskustvu.

Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja: Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja (dalje: MGPU) je na dan 6. srpnja 2014. imalo 346 zaposlenika od čega su 239 ženskog spola, a 107 muškog. Od 6 osoba na dužnosničkim pozicijama: 3 dužnosnice i 3 dužnosnika. Na načelničkim pozicijama koje predstavljaju najvišu rukovodeću funkciju službenika 10 osoba, od čega je 8 načelnica i 2 načelnika.

MGPU je utvrdilo da je na dan 31. prosinca 2015. godine imalo 362 zaposlenika/ca od čega su 253 ženskog spola, a 109 muškog. Na dužnosničkim pozicijama je 5 osoba, 2 dužnosnice i 3 dužnosnika. Na načelničkim pozicijama koje predstavljaju najvišu rukovodeću funkciju službenika/ca trenutno je 10 osoba, od čega je 8 načelnica i 2 načelnika. Od ukupno 352 službenika/ca, 248 su ženskog spola, a 104 muškog spola. Od ukupno 5 namještenika, 3 su ženskog, a 2 muškog spola.

Zaposlenici MGPU sudjeluju u radu više od 100 stručnih povjerenstava i radnih tijela. U ta su tijela imenovani sukladno svojim stručnim znanjima i radnom iskustvu. Spolna struktura zaposlenika odražava se i u stručnim povjerenstvima i radnim tijelima što znači da je vidljiva predominacija osoba ženskog spola.

Ministarstvo turizma: Prema stanju na dan 6. studenog 2015. godine u MT bilo je zaposleno ukupno 161 djelatnik/ca i to 98 (60,87%) žena i 63 (39,13 %) muškaraca. U strukturi zaposlenih s obzirom na udio žena i muškaraca na različitim pozicijama, bilo je 5 dužnosnika i 1 dužnosnica, 17 rukovodećih službenika i 39 rukovodećih službenica, a od ukupnog broja od 99 službenika/ca i namještenika/ca bilo je 58 žena i 41 muškarac.

Iako je muški spol podzastupljen spol u službeničkoj i namješteničkoj strukturi MT, smatramo da nema razloga za formalno uvođenje posebnih mjera u odnosu na osobe muškog spola i to posebice što je *Odlukom o zabrani novog zapošljavanja državnih službenika i namještenika u tijelima državne uprave, stručnim službama i uredima Vlade Republike Hrvatske* („Narodne novine“, br. 114/14), u pravilu zabranjeno novo zapošljavanje.

Tijekom 2015. godine u MT je zaposleno 6 službenica i 3 službenika, od toga dvije službenice putem javnog natječaja, ali u provedbi tih natječaja, zbog postignutih rezultata pojedinih kandidata koji nisu bili jednaki, nije se mogao primijeniti princip prvenstvenog zapošljavanja podzastupljenog spola. Ostali su zaposleni putem premještaja.

Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske: Aktualnu kadrovsku strukturu prema kriteriju rodne zastupljenosti čini ukupno 31 zaposlenika/ca (1 državna dužnosnica i 30 državnih službenika/ca). Od toga je 22 žene i 9 muškaraca. Od ukupnog broja zaposlenika/ca na neodređeno vrijeme zaposleno je 28 (muškaraca 9, žena 19), a na određeno vrijeme 2 (muškaraca 0, a žena 2). Na rukovodećim mjestima svih razina su 2 muškarca i 8 žena.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: Koprivničko-križevačka županija vodi brigu o ravnomjernoj zastupljenosti oba spola te se u radna tijela Županijske skupštine i župana imenuju podjednako oba spola. Od sedam pročelnika/ca koji upravljaju upravnim tijelima Koprivničko-križevačke županije je pet pročelnica i dva pročelnika.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Krapinsko-zagorske županije: Prilikom imenovanja članstva u županijska tijela redovito se vodi računa o provedbi ove mjere.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Sisačko-moslavačke županije: U upravnim tijelima županije osigurana je odgovarajuća zastupljenost oba spola. Trenutno je u upravnim tijelima Sisačko-moslavačke županije zastupljeno 60 % žena i 40 % muškaraca.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Ličko-senjske županije: U procesu donošenja odluka u političkom, gospodarskom i javnom životu na području Grada Otočca žene su najzastupljenije na ravnateljским mjestima u ustanovama u vlasništvu Grada, dok je zastupljenost u političkom i gospodarskom životu nešto manja. U Gradskom vijeću Grada Otočca od 16 vijećnika/ca 6 je žena (37,5%).

4.1.3. Statistički će se evidentirati i objavljivati spolno razlučeni podaci svih prihvaćenih pravovaljanih kandidacijskih lista po predlagateljima za izbore na državnoj, županijskoj, gradskoj i općinskoj razini, kao i za izbore za Europski parlament.

Nositelji: Državno izborno povjerenstvo, Državni zavod za statistiku, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

i

4.1.4. Statistički će se evidentirati i objavljivati spolno razlučeni podaci prema osvojenim mandatima po strankama, odnosno nezavisnim listama, prema rezultatima provedenih izbora na državnoj, županijskoj, gradskoj i općinskoj razini, kao i za izbore za Europski parlament.

Nositelji: Državno izborno povjerenstvo, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, Državni zavod za statistiku.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjera: Mjere su provedene.

Izjavitelji: Državno izborno povjerenstvo, Državni zavod za statistiku, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba.

Državno izborno povjerenstvo: U sklopu provedbe mjera iz *Nacionalne politike*, objavljeni su podaci o svim predloženim kandidacijskim listama i kandidatkinjama/kandidatima za izbore članova u Europski parlament iz RH u svibnju 2014. Ukupno je bilo 336 kandidata/kinja od kojih, 61,61% muškaraca i 38,39% žena. Podaci su dostupni na internetskoj stranici DIP-a, u okviru *Izvješća o provedenim izborima za izbor članova u Europski parlament iz Republike Hrvatske* (stranice 38-43). Nadalje, objavljeni su spolno razlučeni podaci prema osvojenim mandatima prema rezultatima izbora. Od ukupno izabranih 12 kandidata/kinja, izabrano je 50% muškaraca i 50% žena. Podaci su dostupni na internetskim stranicama DIP-a, u okviru *Izvješća o provedenim izborima za izbor članova u Europski parlament iz Republike Hrvatske* (stranice 46-50).

Prijevrnene lokalne izbore neposredno provode nadležna općinska, gradska i županijska izborna povjerenstva. Tijekom 2014. i 2015., DIP je na temelju *Zakona o lokalnim izborima* („Narodne novine“, br. 144/12) na svojim internetskim stranicama objavljivao podatke o pravovaljano prihvaćenim kandidacijskim listama i zbirnim listama na prijevrnenim izborima za članove/ice predstavničkih tijela jedinica lokalne samouprave (članak 26. st. 2. *Zakona o lokalnim izborima*), te podatke o rezultatima prijevrnenih izbora za članove/ice predstavničkih tijela jedinica lokalne

samouprave (članak 96. st. 3. *Zakona o lokalnim izborima*). U sklopu te objave, DIP je objavljivao spolno razlučene podatke o kandidatima/kinjama na svim pravovaljano prihvaćenim kandidacijskim listama te spolno razlučene podatke izabranih kandidata/kinja prema osvojenim mandatima.

Na internetskim stranicama DIP-a objavljeni su podaci o svima pravovaljano prihvaćenim kandidacijskim listama te zbirnim listama za izbore za zastupnike u Hrvatski sabor 2015. u okviru statističkih podataka o kandidaturi, kao i spolno razlučeni podaci o kandidatima/kinjama sa svih pravovaljano prihvaćenih kandidacijskih lista, te spolno razlučeni podaci prema osvojenim mandatima. Ukupno je bilo 2.456 kandidata/kinja od kojih 60,26% muškaraca i 39,74% žena. Od ukupno izabranih 151 kandidata/kinja, izabrano je 39,74% muškaraca i 12,58% žena.

Statistički podaci o kandidaturi na izborima za zastupnike kao i spolno razlučeni podaci o kandidatima/kinjama sa svih prihvaćenih pravovaljanih kandidacijskih lista i podaci o dobnoj strukturi kandidata/kinja na svim prihvaćenim pravovaljanim kandidacijskim listama za zastupnike u HS 2015. dostupni su na poveznici

[http://www.izbori.hr/izbori/ws.nsf/954F6FCC6FBA0326C1257EE800340BD2/\\$FILE/statistika_kandidature_2015.pdf](http://www.izbori.hr/izbori/ws.nsf/954F6FCC6FBA0326C1257EE800340BD2/$FILE/statistika_kandidature_2015.pdf)

Spolno razlučeni podaci prema osvojenim mandatima i podaci od dobnoj strukturi izabranih zastupnika u HS 2015. dostupni su na poveznici

[http://www.izbori.hr/izbori/ws.nsf/22910CA1E85B2E96C1257F76004C993A/\\$FILE/Kandidati_Izbori_08112015_izabrani_kandidati.pdf](http://www.izbori.hr/izbori/ws.nsf/22910CA1E85B2E96C1257F76004C993A/$FILE/Kandidati_Izbori_08112015_izabrani_kandidati.pdf)

Državni zavod za statistiku: Državni zavod za statistiku redovito preuzima od DIP-a podatke o provedenim izborima na svim razinama te ih objavljuje u svojim redovitim statističkim publikacijama. Ti statistički podaci po pravilu su prikazani prema spolu.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: Koprivničko-križevačka županija objavljuje spolno razlučene podatke svih prihvaćenih pravovaljanih kandidacijskih lista po predlagateljima za izbore županijskoj, gradskoj i općinskoj razini. Objavljuju se spolno razlučeni podaci prema osvojenim mandatima po strankama, nezavisnim listama, prema rezultatima provedenih izbora na županijskoj, gradskoj i općinskoj razini.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Sisačko-moslavačke županije: Upravno tijelo Sisačko-moslavačke županije koje obavlja administrativne poslove za potrebe Županijskog povjerenstva za ravnopravnost spolova prikupilo je podatke sa svih kandidacijskih lista za lokalne i parlamentarne izbore, kao i podatke o zastupljenosti žena i muškaraca u općinskim vijećima, gradskim vijećima i Županijskoj skupštini Sisačko-moslavačke županije nakon održanih lokalnih izbora u 2013. godini.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije: Po provođenju izbora za EP 2014. godine Povjerenstvo je izvršilo analizu kandidiranih i izabranih žena po listama, kao i broj preferencijalnih glasova koje su žene dobile u odnosu na broj preferencijalnih glasova koje su dobili muškarci. Na taj način Povjerenstvo ukazuje na potrebu podizanja svijesti o neprihvatljivosti isključenosti žena iz procesa političkog odlučivanja na svim razinama.

2015. godine u Županijskoj palači održano je predstavljanje rezultata istraživanja „Analiza rodne strukture sastava predstavničkih i izvršnih tijela jedinica lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave Varaždinske županije prema provedenim lokalnim izborima 2005., 2009. i 2013. godine“, a koje je provelo Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije. Ovim istraživanjem, koje se provodilo 2014. godine prikazali su se brojevi kandidiranih i izabranih žena na lokalnim izborima 2005., 2009. i 2013. godine u Varaždinskoj županiji, kako bi se vidio stupanj usklađenosti rezultata s pozitivnim zakonodavstvom RH kojim se regulira predmetna materija. Rezultati su ukazali da je što se tiče odnosa između kandidiranih žena i muškaraca u 2005., 2009. i

2013. godini u Županijskoj skupštini, napravljen pomak. Odnos broja žena i muškaraca na kandidacijskim listama za izbore 2013. je veći u odnosu na 2005. godinu, no on je još uvijek na deklarativnoj razini i vrlo konzervativan. Povećanje političke participacije žena ne očituje se samo u sudjelovanju žena na kandidacijskim listama i provedbi izbornog procesa budući da žene čine više od ukupne populacije te imaju pravo na razmjernu zastupljenost u predstavničkim i izvršnim tijelima lokalne, regionalne i državne razine.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba: Stručna služba Gradske skupštine Grada Zagreba na internetskoj stranici objavila je kandidacijske liste sa spolno razlučenim podacima, liste o izabranima sa spolno razlučenim podacima, podacima o strankama, odnosno nezavisnim listama (www.zgizbori.hr).

4.1.5. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave redovito će objavljivati spolno razlučene podatke o udjelu žena u predstavničkim i izvršnim tijelima vlasti, na općinskoj, gradskoj i županijskoj razini na svojim internetskim stranicama.

Nositelji: Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Izjestitelji: Županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: Koprivničko-križevačka županija objavljuje redovito na svojim internetskim stranicama podatke o zastupljenosti žena i muškaraca u predstavničkim i izvršnim tijelima vlasti, na općinskoj, gradskoj i županijskoj razini. Podaci se objavljuju na web stranici županije (www.kckzz.hr).

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Krapinsko-zagorske županije: Podaci o članstvu svih županijskih tijela po spolnoj zastupljenosti redovito se ažuriraju i objavljuju na službenim stranicama Krapinsko-zagorske županije.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Sisačko-moslavačke županije: Sisačko-moslavačka županija objavila je podatke na svojim internetskim stranicama.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije: Pripremljena je analiza rezultata sa provedenih lokalnih izbora 2005., 2009. i 2013., izvršena je usporedba posebno za predstavnička, a posebno za izvršna tijela. Za predstavnička tijela podaci su strukturirani posebno za Županijsku skupštinu (i to odnos kandidiranih i izabranih žena), a posebno za gradska i općinska vijeća (odnos kandidiranih i izabranih žena). Za izvršna tijela također su podaci strukturirani (broj kandidiranih i broj izabranih), međutim podaci se odnose na provedene lokalne izbore 2009. i 2013., od kada se izvršni čelnici biraju neposrednim izborom.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba: Na internetskoj stranici objavljuju se statistički podaci o zastupnicima/ama prema spolu, dobi, obrazovanju i političkoj pripadnosti (www.skupstina.zagreb.hr).

4.1.6. Unaprijedit će se način vođenja statističkih podataka o zastupnicama Hrvatskoga sabora – predsjednicama i članicama parlamentarnih radnih tijela, izaslanstava i povjerenstava, te će se isti redovito objavljivati na internetskim stranicama Hrvatskoga sabora.

Nositelj: Hrvatski sabor/Informacijsko-dokumentacijska služba, istraživanje i informacijska mreža.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Izvjestitelj: Hrvatski sabor/Informacijsko-dokumentacijska služba, istraživanje i informacijska mreža.

Hrvatski sabor/Informacijsko-dokumentacijska služba, istraživanje i informacijska mreža: Informacijsko-dokumentacijska služba je i tijekom 2014. i 2015. nastavila rad na projektu redizajna postojeće e-Doc baze podataka u kojoj se evidentira zakonodavna i zastupnička aktivnost, a koja zbog razvoja tehnologije i dostupnih naprednijih tehnoloških mogućnosti, nije više u potpunosti zadovoljavala rastuće potrebe parlamenta i javnosti vezano uz pretraživanje i objavu tih podataka na internetu, pri čemu je prilikom izrade funkcionalne specifikacije uzeta u obzir i mjera navedena u Nacionalnoj politici.

Kako se radi o puno širem projektu koji uključuje izradu nove parlamentarne zakonodavne baze podataka, objedinjavanje informacija, izradu novog sučelja za pretraživanje za vanjske korisnike, kao i potpunu reorganizaciju internog administratorskog dijela baze u koji se unose podaci, rad na programiranju i testiranju, kao i migriranju podataka nastavljen je i tijekom 2015., kako bi se s novim sazivom HS moglo u potpunosti prebaciti na novi sustav. Na internetskim stranicama HS već su dostupni statistički pokazatelji o zastupljenosti spolova u strukturi mandata, obrazovnoj strukturi te dobnim skupinama.

4.1.7. Sustavno će se prikupljati, i na web stranicama tijela državne uprave redovito objavljivati, spolno razlučeni podaci o dužnosnicima i dužnosnicama i rukovodećim državnim službenicima i službenicama.

Nositelji: Tijela državne uprave.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Izvjestitelji: Ministarstvo obrane, Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Ministarstvo turizma, Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja, Ministarstvo poduzetništva i obrta.

Ministarstvo obrane: U skladu s obvezom koja proizlazi iz *Nacionalne politike i ZORS-a*, od svibnja 2013. godine na internetskoj stranici MORH-a objavljena je poveznica pod nazivom „Ravnopravnost spolova i zaštita dostojanstva u sustavu MORH i OSRH“ (<http://www.morh.hr/hr/ravnopravnost-spolova.html>). Na ovaj način, djelatnike/ce se informira o zakonskoj regulativi u području ravnopravnosti spolova, o njihovim pravima u slučaju povrede dostojanstva ili spolnog uznemiravanja i sl. U rubrici „statistika“ redovito se objavljuju i ažuriraju spolno razlučeni statistički podaci, naravno uvažavajući odredbe *Zakona o tajnosti podataka* („Narodne novine“, br.79/07) te *Pravilnika o tajnosti podataka obrane* („Narodne novine“, br.39/08).

Ministarstvo socijalne politike i mladih: MSPM je, objavom podataka na svojoj internetskoj stranici (http://www.mspm.hr/ministarstvo/ustroj_ministarstva), omogućio kontinuiranu dostupnost podataka o broju dužnosnika/ca te rukovodećih državnih službenika/ca.

U MSPM bilo je zaposleno u 2014. godini 5 dužnosnika/ca (4 žene i 1 muškarac) te 52 rukovodeća/e službenika/ce (46 žena i 6 muškaraca), a u 2015. godini 5 dužnosnika/ca (4 žene i 1 muškarac) te 62 rukovodeća/e službenika/ce (55 žena i 7 muškaraca).

Ministarstvo pravosuđa: Na internetskoj stranici MP-a objavljeni su i redovito se ažuriraju spolno razlučeni podaci o dužnosnicima i rukovodećim državnim službenicima Ministarstva.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta: MZOS sustavno prikuplja podatke o dužnosnicima/cama i rukovodećim državnim službenicima/cama, iako se na internetskim stranicama Ministarstva ne objavljuju spolno razlučeni podaci.

Ministarstvo vanjskih i europskih poslova: MVEP putem Službe za upravljanje ljudskim resursima sustavno prikuplja podatke i vodi spolno razlučenu evidenciju o svim djelatnicima/cama MVEP-a, uključujući dužnosnike/ce te rukovodeće državne službenike/ce. Sukladno specifičnostima službe vanjskih poslova, prati se i karijerni razvoj diplomata/kinja u MVEP-u.

Podaci o dužnosnicima/cama te rukovodećim državnim službenicima/cama objavljeni su i dostupni na internetskim stranicama MVEP-a (<http://www.mvep.hr/hr/kontakt/>).

Ministarstvo zaštite okoliša i prirode: Spolno razlučeni podaci o dužnosnicima/cama te o rukovodećim državnim službenicima/cama redovito su dostavljani putem mjesečnih izvješća MU.

Ministarstvo turizma: Na internetskoj stranici Ministarstva turizma (dalje: MT) objavljeni su kontakt podaci s imenima dužnosnika/ca (iz Kabineta ministra te pomoćnika/pomoćnice ministra po Upravama), te kontakt podaci s imenima državnih službenika/ca (iz Kabineta ministra, Glavnog tajništva, te samostalnih sektora i odjela).

Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja: Na svojim internetskim stranicama Ministarstvo redovito objavljuje i ažurira spolno razlučene podatke o dužnosnicima/cama i rukovodećim državnim službenicima/cama.

Ministarstvo poduzetništva i obrta: Tijekom 2014. i 2015. godine u okviru mrežne stranice MINPO bila je ustrojena zasebna podstranica posvećena ravnopravnosti spolova koja je sadržavala informacije o imenovanju koordinatorice za ravnopravnost spolova, Planu djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova za razdoblje od 2012. do 2015. godine, te podatke o državnim dužnosnicima/cama i rukovodećim državnim službenicima/cama, kao i poveznice na mrežne stranice URS-a i Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova.

4.1.8. Pri imenovanju članstva nadzornih i upravnih odbora poduzeća u javnom i privatnom sektoru vodit će se računa o uspostavljanju uravnotežene zastupljenosti obaju spolova na način da podzastupljenog spola, sukladno Zakonu o ravnopravnosti spolova, ne bude manje od 40%.

Nositelji: Vlada Republike Hrvatske, tijela državne uprave, poduzeća.

Rok provedbe: 2012. – 2015.

4.1.9. Izradit će se, i Uredu za ravnopravnost spolova dostaviti, analiza o udjelu žena, članica upravnih i/ili nadzornih odbora trgovačkih društava u većinskom državnom vlasništvu.

Nositelj: Agencija za upravljanje državnom imovinom.

Rok provedbe: 2011. – 2012.

Status provedbe mjere: Mjere su djelomično provedene.

Izjestitelj: Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije.

Ministarstvo zaštite okoliša i prirode: U 2014. godini imenovana je u upravno vijeće agencije iz nadležnosti MZOP-a jedna žena obzirom na specifičnost područja. Sve članice navedenog upravnog vijeća su žene i ukupno ih je 5.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: U siječnju 2014. godine Povjerenstvo je sudjelovalo na predavljanju istraživanja pravobraniteljice za ravnopravnost spolova u sklopu projekta pod nazivom „*Uklanjanje staklenog labirinta- jednakost prilika u pristupu pozicijama ekonomskog odlučivanja u Hrvatskoj*“ te u svibnju na predavljanju rezultata istraživanja. U Koprivničko-križevačkoj županiji također je održano predavljanje rezultata navedenog projekta.

4.1.10. Poticati će se veća zastupljenost žena u međunarodnim forumima u kojima se donose ključne političke odluke.

Nositelj: Ministarstvo vanjskih i europskih poslova.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izjestitelji: Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Ministarstvo zaštite okoliša i prirode.

Ministarstvo vanjskih i europskih poslova: MVEP je ugradio rodnu perspektivu u sve svoje vanjskopolitičke aktivnosti u okviru sudjelovanja u međunarodnim i regionalnim organizacijama i forumima, posebno u okviru EU, NATO, UN, OESS i VE, kao i u bilateralne odnose s trećim zemljama.

Tijekom 2014. i 2015. hrvatske diplomatkinje aktivno su sudjelovale i predavljale RH na najvišima razinama u međunarodnim i regionalnim organizacijama, forumima i inicijativama u kojima su se donosile važne političke odluke vezane uz međunarodni mir i sigurnost, održivi razvoj i poštivanje ljudskih prava te u odnosima s trećim zemljama.

Prva potpredsjednica Vlade i ministrica vanjskih i europskih poslova sudjelovala je 2014. i 2015. godine na redovnim sastancima Vijeća EU za vanjske poslove, kao i na ministarskim sastancima NATO-a te ministarskom sastanku OESS-a.

Pomoćnica ministrice za multilateralne poslove i globalna pitanja predvodila je izaslanstvo RH na 25. zasjedanju Vijeća za ljudska prava UN-a, najvažnijem međunarodnom forumu za promicanje i zaštitu ljudskih prava (Ženeva, ožujak 2014.). Također je predavljala RH na više važnih skupova posvećenih razvojnim pitanjima, među kojima izdvajamo prvi sastanak na visokoj razini *Globalnog partnerstva za učinkovitu razvojnu suradnju* (Mexico City, travanj 2014.), neformalni sastanak

ministara EU za razvojna pitanja na kojem se razgovaralo o globalnom razvojnom okviru nakon 2015. godine (Firenza, srpanj 2014.) te Političkom forumu Gospodarskog i socijalnog vijeća (ECOSOC), gdje je sudjelovala kao panelistica na ministarskom dijalogu o „Trasiranju puta za budućnost kakvu želimo“ (New York, srpanj 2014.). Ujedno ističemo da je pomoćnica ministrice vanjskih i europskih poslova u listopadu 2014. po drugi puta izabrana za predsjedateljicu Multinational Advisory Group (MAG) upravljačkog tijela RACVIAC - Centra za sigurnosnu suradnju u jugoistočnoj Europi sa sjedištem u Zagrebu, čiji važan segment rada predstavlja poticanje provedbe rezolucije *Vijeća sigurnosti UN 1325* i srodnih rezolucija u regiji.

U pogledu sudjelovanja hrvatskih predstavnica u međunarodnim forumima u kojima se donose ključne političke odluke, također ističemo da je veleposlanica RH u Haagu izabrana za potpredsjednicu Izvršnog vijeća Organizacije za zabranu kemijskog oružja (OPCW) za razdoblje od svibnja 2014. do svibnja 2015.

Ističemo potporu koju je MVEP pružio kandidaturi prof.dr.sc. Zlate Đurđević za sutkinju Međunarodnog kaznenog suda (ICC) te intenzivne aktivnosti lobiranja koje su se s tim u vezi provodile u MVEP-u i diplomatskim predstavništvima tijekom čitave 2014. godine. Na izborima održanim u prosincu 2014. hrvatska kandidatkinja nažalost nije izabrana.

Rodni aspekt bio je jedan od kriterija pri odabiru kandidata/tkinja za popunjavanje mjesta u diplomatskim predstavništvima RH, u skladu s potrebama službe odnosno individualnim stručnim kvalifikacijama i afinitetima. U tom kontekstu, u sklopu redovne rotacije civilnog diplomatskog osoblja u Afganistanu, MVEP je po prvi puta imenovao diplomatkinju koja je u veljači 2014. godine preuzela dužnost političke savjetnice Visokog civilnog predstavnika Zapovjedništva Sjever Misije ISAF u Afganistanu, te ujedno radila na implementaciji razvojnih projekata RH u Afganistanu, koji su uglavnom usmjereni na obrazovanje i zdravlje žena i djevojčica te njihovo ekonomsko osnaživanje.

Tijekom 2014. MVEP je poticao i podržao candidature svih zainteresiranih diplomatkinja i drugih hrvatskih državljanki na vodeće i druge pozicije u međunarodnim organizacijama, u skladu s traženim profilima kandidatkinja te njihovim individualnim stručnim kvalifikacijama i afinitetima. U okviru Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OESS), MVEP je tako podržao šest hrvatskih državljanki za rad na sekundiranim pozicijama u terenskim misijama u BiH, Srbiji i na Kosovu, što je ujedno i ukupan broj sekundiranih osoba iz RH u OESS-u. Među njima tri obnašaju više rukovodeće položaje i samim tim su u poziciji sudjelovati u donošenju odluka. Početkom 2014. MVEP je također sekundirao jednu diplomatkinju kao stalnu promatračicu u sastav izuzetno zahtjevne i sigurnosno izazovne Specijalne misije OESS-a u Ukrajini, koja uslijed eskalacije krize sve više poprima oblik mirovne operacije. Dvije diplomatkinje također su sudjelovale u promatranju predsjedničkih i parlamentarnih izbora u Ukrajini, u sklopu OESS-ovih izbornopromatračkih misija. Budući da je ulaskom RH u EU omogućeno sudjelovanje hrvatskih predstavnika/ca u izbornopromatračkim misijama EU u trećim državama, tijekom 2014. nekoliko je hrvatskih diplomatkinja i ostalih državljanki sudjelovalo u promatranju izbora u više izvaneuropskih država (Egipat, Nepal, Maldivi, i Malavi), a njihov je rad vrlo visoko ocijenjen.

U pogledu sudjelovanja hrvatskih predstavnica u međunarodnim forumima u kojima se donose ključne političke odluke, također ističemo brojne aktivnosti tijekom 2015. pomoćnica ministrice za multilateralne poslove i globalna pitanja, za izvaneuropske poslove te za europsko pravo, međunarodno pravo i konzularne poslove, kao i ostalih hrvatskih diplomatkinja.

Tijekom 2015. MVEP je poticao i podržao candidature svih zainteresiranih diplomatkinja i drugih hrvatskih državljanki na vodeće i druge pozicije u međunarodnim organizacijama, u skladu s traženim profilima kandidatkinja te njihovim individualnim stručnim kvalifikacijama i afinitetima.

Ministarstvo zaštite okoliša i prirode: U međuresorna savjetodavna stručna povjerenstva 16 puta su predložene i imenovane žene, a 4 puta muškarci. S obzirom na to da muškarci čine 17% djelatnika Uprave, iz čijeg su djelokruga imenovane službenice i službenici, njihov je udio, kao podzastupljenog spola, 25% u predloženim imenovanjima.

4.1.11. Pri sastavljanju i imenovanju predstavnika i predstavnica u izaslanstva, povjerenstva i druga tijela, vodit će se računa o uravnoteženoj zastupljenosti žena i muškaraca.

Nositelji: Hrvatski sabor, Vlada Republike Hrvatske, tijela državne uprave, pravne osobe s javnim ovlastima, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izjavitelji: Vlada Republike Hrvatske, Ministarstvo obrane, Ministarstvo turizma, Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova.

Vlada Republike Hrvatske: U 2014. godini Vlada RH je u razna povjerenstva, komisije i radne skupine imenovala 351 osobu, od toga 235 (66,9%) žena te 116 muškaraca. U upravna vijeća, upravne odbore agencija i sličnih institucija u 2014. godini imenovano je ukupno 255 osoba, a od toga 102 (40%) žene i 153 muškarca.

U 2015. godini u razna povjerenstva, komisije i radne skupine Vlada RH je imenovala 254 osobe od čega 121 (47,6%) ženu te 133 muškarca. U upravna vijeća, upravne odbore agencija i sličnih institucija u 2015. imenovane su ukupno 73 osobe, a od toga 35 (47,9%) žena i 38 muškaraca.

Ministarstvo obrane: Pri sastavljanju i imenovanju predstavnika i predstavnica u izaslanstva, povjerenstva, odbore i druga različita tijela, MORH i OSRH vode računa o ravnomjernoj zastupljenosti oba spola.

Na temelju članka 13. *Zakona o obrani* („Narodne novine“, br. 73/13, 75/15, 27/16), u studenom 2014. godine ministar obrane donio je *Odluku o imenovanju predsjednika i članova Odbora za ravnopravnost spolova i Odbora za zaštitu dostojanstva vojne osobe*. Odbori broje po 7 članova te se prilikom imenovanja vodilo računa o ravnomjernoj zastupljenosti oba spola. Međutim, primjetno je kako su u 2014. godini, kao i prijašnjih godina, djelatnice MORH-a i OSRH aplicirale za obnašanje dužnosti u međunarodnim organizacijama u znatno manjem omjeru u odnosu na muškarce pa su stoga i slabije zastupljene. Od ukupno 51 djelatne vojne osobe koliko ih je bilo na različitim dužnostima u inozemstvu, samo tri djelatne vojne osobe bile su žene.

Udio žena koje su sudjelovale u međunarodnim vojnim operacijama u 2014. godini iznosio je 4,37%, što je smanjenje u odnosu na 2013. godinu kada ih je sudjelovalo 6,1%, ali je približna zastupljenosti u prethodnim godinama. U međunarodnim organizacijama bilo je pet časnica (16,67%). U 2015. godini na dužnost pomoćnice vojnog izaslanika imenovana je žena, a to je ujedno bila i najviša dužnost koju je obnašala žena u vojno-diplomatskom predstavništvu.

Postotak žena koje su 2015. godine sudjelovale u mirovnim misijama i operacijama iznosio je 5,26%, a u mirovnim misijama bilo je 10 žena.

Ministarstvo turizma: S obzirom na odnos broja zaposlenih žena i muškaraca u MT ocjenjuje se da je zastupljenost žena i muškaraca pri imenovanju predstavnika i predstavnica MT u izaslanstva, povjerenstva i druga tijela, uravnotežena, uz uvažavanje ispunjavanja potrebnih uvjeta za uspješno

sudjelovanje zaposlenika/ca u radu određenog tijela, te ovisno o nadležnosti za obavljanje pojedinih poslova unutar Ministarstva.

Ministarstvo zaštite okoliša i prirode: Prilikom imenovanja predstavnika/ca u izaslanstva, povjerenstva i druga tijela vodi se računa o uravnoteženoj zastupljenosti žena i muškaraca koliko je to moguće, obzirom na činjenicu da 73,3% zaposlenih u Ministarstvu čine žene, a vodeći računa o potrebnom znanju i iskustvu.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Ličko-senjske županije: U povjerenstvima, odborima i komisijama zastupljeno je na razini Grada Otočca 25,7% žena, Grada Novalje 6,16% te Općine Brinje 48,6% žena.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: Koprivničko-križevačka županija vodi brigu o jednako uravnoteženoj zastupljenosti žena i muškaraca u povjerenstvima i drugim tijelima Županije.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Krapinsko-zagorske županije: Prilikom sastavljanja i imenovanja članstva raznih tijela na županijskoj razini, nastoji se, ovisno o okolnostima, voditi računa o jednakoj zastupljenosti oba spola.

4.2. Unaprijedit će se položaj žena u športu

4.2.1. Povećat će se udio žena u upravljačkim strukturama športskih saveza i drugih športskih organizacija sukladno Zakonu o ravnopravnosti spolova.

Nositelji: Hrvatski olimpijski odbor, Hrvatski paraolimpijski odbor, državni i lokalni športski savezi.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera nije provedena.

Izjestitelji: Hrvatski olimpijski odbor, Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Ličko-senjske županije, Grad Zagreb.

Hrvatski olimpijski odbor: U okviru upitnika o nacionalnim sportskim savezima uspostavljena je i redovno ažurirana evidencija o rodnoj zastupljenosti na rukovodećim i stručnim pozicijama u nacionalnim sportskim savezima.

Tablica 3. Zastupljenost žena na upravljačkim pozicijama u nacionalnim sportskim savezima u 2015.

Funkcije	BROJ/M	UDIO/M	BROJ/Ž	UDIO/Ž
Predsjednik/ca	47	90,38 %	5	9,62 %
Dopredsjednik/ca	59	90,77 %	6	9,23 %
Glavni tajnik/ca	24	66,67 %	12	33,33 %
Upravni odbor	360	86,33 %	57	13,67 %
Komisije	610	79,63 %	156	20,37 %
Odbori	278	79,89 %	70	20,11 %
Izbornici/e	85	83,33 %	17	16,67 %
Treneri/ce	713	76,26 %	222	23,74 %
Suci/tkinje	2240	82,32 %	481	17,68 %
Administrativno osoblje	41	48,81 %	43	51,19 %
UKUPNO	4457	80,66 %	1069	19,34 %

Tablica 4. Zastupljenost žena na upravljačkim pozicijama u HOO-u 2015.

Dužnosti/ Tijela HOO-a	Žene	Muškarci	% Žene
Predsjednik/ca	-	1	-
Dopredsjednik/ca	1	3	25%
Glavni tajnik/ca	-	1	-
Pomoćnik/ca glavnog/e tajnika/ce	1	4	-
Skupština	6	106	5%
VIJEĆE HOO-a	3	14	18%
KOMISIJE I VIJEĆA HOO-a	45	89	34%
ODBORI HOO-a	9	102	8%
UKUPNO	65	320	17%

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Ličko-senjske županije: Na razini Grada Otočca djeluju 4 ženske sportske udruge, žene su zastupljene i u Zajednici sportskih udruga Grada Otočca, kao i u Izvršnom odboru Zajednice sportskih udruga Ličko-senjske županije.

Grad Zagreb: U ustanovi Upravljanje sportskim objektima, od ukupno 27 osoba na vodećim funkcijama 14,8% čine žene. Ni jedna žena nije na mjestu ravnatelja niti rukovoditelja poslovnih jedinica, a manji broj žena nalazi se u Upravnom vijeću. Ravnopravna je zastupljenost na poziciji pomoćnika ravnatelja te voditelja sektora.

U Sportskom savezu Grada Zagreba, od ukupno 1035 osoba na funkcijama 24,92% čine žene. Najmanji postotak žena nalazi se na dužnosti predsjednika (9,43%), dopredsjednika saveza (14,00%) i članova upravnog/izvršnog odbora (16,89%), a najviše na funkciji tajnice saveza (50,37%).

4.2.2. Preispitat će se postojeći zakonodavni okvir i nnaprijediti modeli za praćenje statističkih podataka o položaju žena u sportu, s ciljem suzbijanja izravne i neizravne diskriminacije.

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Hrvatski olimpijski odbor, Hrvatski paraolimpijski odbor i državni športski savezi.

Rok provedbe: 2011. – 2012.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Izjavitelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Hrvatski olimpijski odbor.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta: Sukladno *Zakonu o sportu* („Narodne novine“, br. 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16), u 2015. godini Ministarstvo je pokrenulo proceduru ustrojavanja Informacijskog sustava u sportu koji će omogućiti praćenje, prikupljanje i ažuriranje svih informacija o aktivnostima osoba koje obavljaju sportske djelatnosti, utrošku sredstava namijenjenih programu provedbe *Nacionalnog programa sporta*, sustavu natjecanja, stručnom kadru u sportu, planiranju, izgradnji i održavanju sportskih građevina, djeci sportašima i sportašicama, kategoriziranim sportašicama i sportašima i rekreativnim aktivnostima građanstva. Ustrojavanjem Informacijskog sustava u sportu unaprijedit će se model za praćenje statističkih podataka o položaju žena u sportu.

Hrvatski olimpijski odbor: Akcijska mjera iz *Akcijskog plana za realizaciju Nacionalne politike 2013. - 2014.* za ovu mjeru je: „*Provedba postojećih zakonodavnih akata ili iniciranje promjene zakonodavnog okvira*“.

MOO dao je smjernice za sastavljanje i ažuriranje statuta nacionalnih sportskih odbora sa svrhom identificiranja niza osnovnih zahtjeva koji proizlaze iz Olimpijske povelje koji se izričito moraju spomenuti u njihovim statutima. Slijedom navedenog HOO je u Pročišćeni tekst Statuta HOO-a od 7.travnja 2014. godine uveo u Temeljne odredbe, članak 2. stavak 3. sljedeće: „ *HOO se obvezuje, sukladno zadaćama i ulozi na nacionalnoj razini, sudjelovati u aktivnostima promicanja mira i žena u sportu...* “

HOO potiče svoje članice da u svoje statute i druge akte unose odredbe o poticanju rodne ravnopravnosti u sportu. Evidencije o zastupljenosti žena i muškaraca po svim traženim kategorijama u HOO realizira se u okviru upitnika za nacionalne športske saveze te se i na taj način promovira rodna ravnopravnost.

4.2.3. Športašicama će se osigurati jednaka dostupnost sportske infrastrukture, kako u vremenu korištenja tako i u kvaliteti, te dostupnost stručnog usavršavanja, osposobljavanja i zapošljavanja u sportu.

Nositelji: Hrvatski olimpijski odbor, Hrvatski paraolimpijski odbor, državni i lokalni športski savezi, športski klubovi, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera nije provedena.

Izvjestitelji: Ured za ravnopravnost spolova, Hrvatski olimpijski odbor, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, Grad Zagreb.

Ured za ravnopravnost spolova: Ravnateljica je u rujnu dala za H-Alter izjavu o diskriminaciji ženskog sporta, vezano za akt Vijeća za elektroničke medije kojim se utvrđuje popis značajnih događaja za javnost koje nakladnik televizijskog programa dostupan većinskom stanovništvu mora prenositi. Naime, od 15 stavki koliko ih se nalazi u navedenom aktu, pet ih nalaže prijenos nastupa isključivo seniorskih reprezentacija ili muških klubova. Ravnateljica je istaknula da se unatoč činjenici da se ovakve odluke najčešće objašnjavaju većim interesom gledatelja za muški sport, putem medija moraju emitirati i nastupi ženskih klubova, jer u protivnom javnost za ženski sport neće ni razviti interes i svijest o njegovoj važnosti. Nastavno je istaknula značaj suradnje institucija, medija i predstavnika/ca sportskih organizacija u popularizaciji ženskog sporta i sprječavanju njegove diskriminacije.

URS je preveo u listopadu 2015. godine *Preporuku Odbora ministara/ministrica državama članicama VE o rodno osviještenoj politici u sportu*, koju je krajem godine i tiskao u 500 primjeraka. Također je nastavljena distribucija publikacije „Ravnopravnost spolova u sportu – Dostupnost športskih aktivnosti djevojčicama i ženama“ u izdanju Biblioteke ONA URS-a, te je distribuirana čitava naklada od 500 primjeraka.

U studenom 2015. godine u prostorijama URS-a održan je sastanak s predstavnicima/cama FARE mreže (FARE Network). Na sastanku se razgovaralo o mogućnostima suradnje URS-a i FARE Network-a u osnaživanju žena kroz sport u RH u 2016. godini.

Hrvatski olimpijski odbor: Akcijska mjera iz *Akcijskog plana HOO za realizaciju Nacionalne politike 2013.-2014.* za ovu mjeru je: „*Stvaranje registra sportske infrastrukture s naglaskom na rodnu dimenziju.*“ Obavljeni su preliminarni razgovori za registar sportske infrastrukture u Zagrebu.

Vezano uz stručno usavršavanje žena u sportu prihvaćena je inicijativa Komisije za žene u sportu HOO za napredni tečaj sportskog managementa prema programu Olimpijske solidarnosti s posebnim naglaskom na teme vezane uz žene u sportu koji bi se trebao realizirati u 2015. godini.

Hrvatska olimpijska akademija provela je u 2014. godini stručno osposobljavanje voditelja/ica sportsko rekreacijskih aktivnosti za osobe s invaliditetom, od kojih je muškaraca bilo 13, a žena 4.

HOO je prihvatio partnerstvo u projektu s Europskom nevladinom sportskom organizacijom - ENGSO o ravnopravnosti spolova „*Promociji rodne ravnopravnosti u trenerskom zanimanju u sportu*“. Krajem 2014. godine projektu „*Strengthening Coaching with the Objective to Raise Equality – SCORE*“ su dodijeljena sredstva programa EU *Erasmus+Sport*. Projekt promovira jednake mogućnosti odnosno rodnu ravnopravnost u treniranju. Fokus je na povećanju broja zaposlenih trenerica i volonterki u sportu na svim razinama natjecanja i povećanju znanja o rodnoj ravnopravnosti u edukaciji trenera/ica. Realizacija projekta je počela početkom 2015. godine i trajat će dvije godine. Osim Europske nevladine sportske organizacije (ENGSO) kao vodeće organizacije u projektu će sudjelovati partneri: Finska udruga trenera, sportski treneri Velike Britanije, Međunarodno vijeće izvrsnosti u treniranju, Europski opservatorij za sport i zapošljavanje, Sport i građanstvo, Europski športski sveučilišni savez, Njemačka olimpijska športska konfederacija, Švedska športska konfederacija, HOO, Litavski savez športskih saveza, Ciparska športska organizacija, Portugalska športska konfederacija. U okviru projekta Hrvatska kao partner dužna je organizirati trening seminar namijenjen osobama zaduženim za trenere/ice i/ili osobama zaduženim za rodnu ravnopravnost u nacionalnim sportskim savezima. Predloženo je da se seminar održi u okviru *Godišnje konferencije za kondicijsku pripremu sportaša* na kojoj sudjeluje uobičajeno oko 1.000 sudionika/ca sa željom da se ova tema promovira među što većim brojem ljudi. Drugi dio projekta odnosi se na edukaciju trenerica- trenera za mentore trenericama koji bi kasnije svoja znanja i iskustva stečena na seminarima prenijeli unutar svojih nacionalnih sportskih saveza i kasnije i na ostale saveze. Hrvatska je predložila dvije trenerice i jednog trenera za edukaciju za mentore/ice iz košarke, juda i atletike.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Karlovačke županije: Karlovačka županija je tijekom 2014. u sklopu djelovanja Povjerenstva organizirala javnu tribinu na temu „Ravnopravnost spolova u sportu“.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: Koprivničko-križevačka županija vodi brigu da se sportašicama osigura jednaka dostupnost sportske infrastrukture i dostupnosti sportskim događanjima jednako kao i sportašima. U prilog tome govori i nagrada Koprivničko-križevačke županije rukometašici za iznimno postignuće u protekloj godini na području sporta.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Krapinsko-zagorske županije: Športska zajednica Krapinsko-zagorske županije nastoji maksimalno provoditi ovu mjeru, uz to, u svoj Statut i druge akte unijela je odredbu o minimalnoj 40%-tnoj zastupljenosti žena u svojim upravljačkim tijelima, te redovito šalje godišnja izvješća o spolnoj zastupljenosti po klubovima i savezima te nastoji osigurati skrb o ravnopravnom stručnom usavršavanju.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Sisačko-moslavačke županije: Povjerenstvo je u suradnji s Upravnim odjelom za prosvjetu, kulturu i sport, sportskim udrugama i Zajednicom športskih udruga i saveza Sisačko-moslavačke županije poduzelo niz aktivnosti u cilju stvaranja uvjeta sportašicama kojima bi se osiguralo jednaka dostupnost sportske infrastrukture.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije: Varaždinska županija je poticala sportska dostignuća paraolimpijke Helene Dretar Karić koja je osvojila brončanu medalju u igri parova na Svjetskom prvenstvu u stolnom tenisu za osobe s invaliditetom.

U listopadu 2015. godine je u Županijskoj palači Varaždinske županije održana konferencija za medije na kojoj su predstavljene aktivnosti projekta „*Dual International Volunteering Exchange in Sports – DIVERSE*“ koji se financira iz programa *Erasmus+*, *Learning Mobility of Individuals* i *Youth Mobility*. Partneri u ovom projektu su Varaždinska županija, Fakultet organizacije i informatike Varaždin, Školski sportski savez Varaždinske županije i Druga gimnazija Varaždin. Tom je prigodom zamjenik župana naglasio da Županija potiče i usmjerava svoje škole na velik broj europskih projekata poput ove sportske suradnje i razmjene. Istaknuo je kako je ovaj projekt za Županiju poseban jer je prvi koji je izravno namijenjen za sport, te je namijenjen posebno za djevojke jer je sport za djevojke kod nas deficitaran. Vrijednost *Erasmus+* projekta je 24.490 EUR, Varaždinska županija sudjelovala kao partner sa 12.000 EUR.

Grad Zagreb: Svim zakupcima sportskih građevina u vlasništvu Grada Zagreba poslana je preporuka da se osigura rodno uravnoteženo korištenje sportskih građevina, kako u vremenu korištenja tako i u kvaliteti, te dostupnosti stručnog usavršavanja, osposobljavanja i zapošljavanja u sportu.

Grad Zagreb je uputio preporuku Sportskom savezu Grada Zagreba da omogući jednaku dostupnost stručnog usavršavanja, osposobljavanja i zapošljavanja u sportu te je o istom traženo izvješće. Također je poslana preporuka Sportskom savezu Grada Zagreba za uravnoteženu zastupljenost žena i muškaraca pri imenovanju u upravljačka tijela. Sportski savez Grada Zagreba je zadužen dostaviti preporuku svim svojim članicama koje je trebaju proslijediti svim sportskim udrugama u tom savezu.

5. Uklanjanje nasilja nad ženama

Nasilje nad ženama uključujući obiteljsko nasilje najteži je oblik kršenja ljudskih prava žena. Mjere za suzbijanje obiteljskog nasilja sadržane su u *Nacionalnoj strategiji zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2011. do 2016. godine* Vlade Republike Hrvatske čiju provedbu prati MSPM. Sukladno *Preporuci (2002)5 Odbora ministara Vijeća Europe državama članicama o zaštiti žena od nasilja* u Nacionalnoj politici razrađen je akcijski plan za uklanjanje svih drugih oblika nasilja nad ženama koji uključuje osvještavanje javnosti o pojavama, problemima i načinima suzbijanja rodno uvjetovanog nasilja, unapređenje zaštite prava žena žrtava svih oblika nasilja kao i sustava vođenja statističkih podataka, međusektorske suradnje, koordinacije nadležnih državnih tijela, institucija i organizacija civilnog društva te edukacije nadležnih tijela.

Istovremeno će se pratiti donošenje i provedba strategije na razini cijele EU o borbi protiv nasilja nad ženama, kao i pokretanje javne kampanje o rodnom nasilju na razini EU što je predviđeno *Strategijom za ravnopravnost muškaraca i žena 2010. - 2015. godine* EK.

5.1. Ukloniti sve oblike nasilja nad ženama te unaprijediti položaj i zaštitu prava žena žrtava svih oblika nasilja

5.1.1. Razmotrit će se prihvaćanje Konvencije o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji VE.

Nositelji: Nadležna tijela državne uprave sukladno zakonski propisanom djelokrugu rada.

Rok provedbe: 2011. – 2012.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelji: Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ured za ravnopravnost spolova.

Ministarstvo vanjskih i europskih poslova: U okviru svog djelokruga i nadležnosti, MVEP je više puta izvijestio MSPM o aktualnom statusu potpisa i ratifikacije *Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji* te pozivao da se razmotri pokretanje postupka njezine ratifikacije od strane RH. Posljednji put je to učinjeno uoči razmatranja nacionalnog izvješća u okviru Univerzalnog periodičnog pregleda pred Vijećem UN-a za ljudskih prava u Ženevi, u svibnju 2015. godine.

Ministarstvo socijalne politike i mladih: Temeljem Odluke Vlade RH o pokretanju postupka za sklapanje *Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji* 22. siječnja 2013. godine stalna predstavica RH pri VE potpisala je predmetnu *Konvenciju*, čime je RH postala 27. njena potpisnica. Potpisivanjem ove *Konvencije* RH iskazuje interes i pridružuje se naporima međunarodne zajednice, poglavito državama članicama VE kako bi se na ovom području učinili daljnji naponi i još odlučnije formulirala odlučnost država u borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji. Ujedno, potpisivanjem ovog dokumenta iskazana je trajna namjera RH u cilju poduzimanja mjera usmjerenih promicanju rodne ravnopravnosti, suzbijanja svih oblika diskriminacije žena te suzbijanja svih oblika nasilja nad ženama uključujući i nasilje u obitelji.

U razmatranju mogućnosti ratifikacije *Konvencije* potrebno je uzeti u obzir djelovanje i drugih tijela državne uprave obzirom da *Konvencija* predviđa sveobuhvatan pristup sprečavanju i borbi protiv nasilja u obitelji odnosno nasilja nad ženama. Stoga se na razini RH, s ciljem njene ratifikacije odnosno njene potpune provedbe, planira poduzimanje aktivnosti s ciljem osiguranja administrativnih i financijskih resursa obzirom na obveze koje države stranke *Konvencije* preuzimaju njezinom ratifikacijom.

MSPM izvješćuje da je u postupak razmatranja ratifikacije ove *Konvencije* na razini EU uključeno MP. RH podržava prijedlog Odluke Vijeća EU o potpisivanju i sklapanju *Konvencije* u ime EU, jer bi takvo postupanje dovelo do političke kohezije država članica u pitanjima borbe protiv nasilja i osiguravanja rodne ravnopravnosti. Također se predmnijeva da će pristupanje EU *Konvenciji* između ostalog osigurati mandat za prikupljanje usporedivih podataka radi boljeg razumijevanja i učinkovitije prevencije. Iskustvo zemalja koje su ratificirale *Konvenciju* ukazuje na nužnost njene promidžbe u javnosti kao i osiguranja sredstava za njenu primjenu, praćenje i procjenu.

Ured za ravnopravnost spolova: S ciljem uklanjanja svih oblika nasilja nad ženama, unaprjeđenja položaja i zaštite prava žena žrtava svih oblika nasilja te osvještavanja javnosti o problemu rodno uvjetovanog nasilja tijekom 2014. i 2015. godine URS je proveo niz aktivnosti usmjerenih ka zagovaranju ratifikacije *Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji*, uključujući tisak njenog hrvatskog prijevoda u nakladi od 8.000 primjeraka i distribuciju ključnim dionicima na nacionalnoj i lokalnoj razini.

Za dodatne informacije o tiskanju i distribuciji *Konvencije*, kao i o drugim aktivnostima vezanim uz ovaj dokument u okviru provedbe projekta „*Moj glas protiv nasilja*“, upućujemo na izvješće o provedbi mjera 1.1.4. i 6.1.3.

5.1.2. Uskladit će se broj potrebnih SOS telefona, savjetovališta, skloništa i drugih izvaninstitucionalnih servisa za žene žrtve svih oblika nasilja s obzirom na broj stanovnika u Republici Hrvatskoj, sukladno Preporuci (2002)5 Odbora ministara Vijeća Europe državama članicama o zaštiti žena od nasilja.

Nositelji: Nadležna tijela državne uprave sukladno zakonski propisanom djelokrugu rada, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, u suradnji s organizacijama civilnog društva.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera nije provedena.

Izjestitelji: Ministarstvo socijalne politike i mladih, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, Grad Zagreb.

Ministarstvo socijalne politike i mladih: MSPM temeljem ugovora o međusobnim odnosima sklopljenih s 10 pružatelja socijalnih usluga (ustanove socijalne skrbi, udruge te druge pravne osobe), koji za to ispunjavaju uvjete propisane *Zakonom o socijalnoj skrbi* („Narodne novine“, br. 157/13, 152/14, 99/15, 52/16) i podzakonskim aktima, financira usluge privremenog smještaja za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji u mreži socijalnih usluga. U navedenim skloništima smještavaju se oni korisnici/ce kojima je pravo na uslugu privremenog smještaja priznato rješenjem nadležnog centra za socijalnu skrb, pod uvjetima i na način propisan *Zakonom o socijalnoj skrbi*. U okviru privremenog smještaja, pružatelj se obvezuje korisnicima osigurati pružanje usluga smještaja, prehrane, podrške u obavljanju svakodnevnih aktivnosti (njege, brige o zdravlju i sl.), socijalnu pomoć i podršku, psihosocijalni tretman te usluge savjetovanja, ovisno o utvrđenim potrebama. Temeljem sklopljenih ugovora o međusobnim odnosima utvrđen je mjesečni iznos koji MSPM doznaju pružatelju usluge za razdoblje tijekom kojeg je korisnik boravio u skloništu (financiranje po principu tzv. glavarina). Također, MSPM financira i iznos dodatka za osobne potrebe korisnika smještaja (tzv. džeparac), korisnicima kojima je navedeno pravo priznato rješenjem nadležnog centra za socijalnu skrb. Sredstva za navedenu namjenu osiguravaju se kontinuirano u Državnom proračunu RH za svaku proračunsku godinu. Navedeni ugovoreni pružatelji usluga djeluju na području Bjelovarsko-bilogorske, Osječko-baranjske, Primorsko-goranske, Zadarske, Splitsko-dalmatinske, Međimurske, Vukovarsko-srijemske, Šibensko-kninske, Varaždinske te Zagrebačke županije.

MSPM je za financiranje usluga privremenog smještaja u mreži socijalnih usluga u 2014. godini u Državnom proračunu RH osiguralo i utrošilo sredstva u ukupnom iznosu od 3.731.311,43 kn. Navedena sredstva su, uz financiranje usluge privremenog smještaja, uključivala i sredstva utrošena za financiranje iznosa dodatka za osobne potrebe korisnika smještaja. Za provedbu ove mjere u 2015. godini utrošeno je ukupno 5.583.600,00 kn.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: Povjerenstvo u kontinuitetu surađuje s Udrugom Hera i na razne načine pomaže u radu njihovog SOS telefona i savjetovališta. U svom djelovanju intenzivno radi na pronalaženju modaliteta za obnavljanje izvaninstitucionalnog servisa/skloništa za žene žrtve nasilja.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Krapinsko-zagorske županije: SOS telefon za žene žrtve nasilja u Krapinsko-zagorskoj županiji započeo je s radom 19. ožujka 2012. godine kao zajednički projekt s udrugom CESI iz Zagreba, pod nazivom „SOS telefon – Savjetovalište za žene žrtve nasilja u Krapinsko-zagorskoj županiji“. Sljedeća faza u realizaciji projekta predviđena je u osnivanju Sigurne kuće za žrtve nasilja u Krapinsko-zagorskoj županiji ovisno o pronalaženju adekvatnog prostora i osiguravanja neophodnih financijskih sredstava. U 2014. godini osiguran je redoviti rad SOS telefona uz dnevno dostupnu uslugu, educirano je 12 novih volonterki za rad na telefonu te je održano više radionica za zdravstvene djelatnike/ce, profesore/ce i učenike/ce srednjih škola Krapinsko-zagorske županije. Na dvije javne tribine govorilo se o problematici nasilja nad ženama.

U 2015. godini zaprimljeno je preko 50 poziva, educirano 18 novih volonterki za rad na telefonu, održane su tri javne akcije s podjelom promidžbenog materijala te dvije fokus grupe za pružatelje socijalnih usluga uz izrađenu analizu socijalnih usluga u Krapinsko-zagorskoj županiji usmjerenih na

žene. Sudjelovalo se u radijskim emisijama te je internet oglasima putem *Facebook* stranice SOS telefona, novinskih oglasa u tjednicima i preko prigodnih tiskovina (letaka, brošura i sl.), s ovom problematikom upoznato šire građanstvo. U MSPM-u je održan sastanak s nadležnim službama o mogućnostima otvaranja Sigurne kuće na području županije.

Za provedbu mjere utrošeno je 85.000,00 kn u 2014., te 80.000,00 kn u 2015. godini.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Sisačko-moslavačke županije: Na području Sisačko-moslavačke županije djeluje Centar za žene Adela koji obavlja sljedeće djelatnosti: pružanje pomoći osobama čija su ljudska prava ugrožena, pružanje pravne i psihosocijalne pomoći te smještaja žrtvama obiteljskog nasilja, psihološko osnaživanje žrtava nasilja, naročito žena i djece, SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja dostupan 24 sata, rad na poboljšanju kvalitete života kroz organizaciju i osmišljavanje slobodnog vremena žena, djece, mladih i starijih osoba, održavanje radionica, predavanja i sl., prikupljanje i raspodjela humanitarne pomoći, ekonomsko osnaživanje žena i mladih, pružanje informacija o pravima žena i djece temeljem relevantnog zakonodavstva.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije: Varaždinska županija je s Gradom Varaždinom preuzela osnivačka prava nad ustanovom „Utočište Sv. Nikola“, skloništem za žrtve obiteljskog nasilja u Varaždinskoj županiji, te osigurala proračunska sredstva za rad ustanove u 2015. godini. Za provedbu mjere u 2015. godini utrošeno je 150.000,00 kn.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Vukovarsko-srijemske županije: Povjerenstvo je organiziralo humanitarnu akciju za prikupljanje donacija za Sigurnu kuću Vukovarsko-srijemske županije u okviru koje su tijekom prosinca 2014. godine skupljene donacije u iznosu oko 9.000,00 kn. Sredstva, koja su donirali građani/ke, gospodarstvenici/e i obrtnici/e proslijeđena su na račun Sigurne kuće Vukovarsko-srijemske županije.

Grad Zagreb: Skloništa za žrtve nasilja u obitelji djeluju u sklopu jedne gradske ustanove (Dom za djecu i odrasle – žrtve obiteljskog nasilja „Duga – Zagreb“) te dviju udruga („Autonomna ženska kuća Zagreb – žene protiv nasilja nad ženama“ i „Ženska pomoć sada – SOS telefon za žene i djecu žrtve obiteljskog nasilja“). Djelatnost Doma „Duga – Zagreb“ u cijelosti se financira iz proračuna Grada Zagreba dok se rad skloništa „Ženska pomoć sada“ i „Autonomne ženske kuće Zagreb“ dijelom financira iz proračuna Grada Zagreba, državnog proračuna RH, proračuna Zagrebačke županije i drugih izvora. Skloništa za žrtve nasilja u obitelji provode aktivnosti privremenog smještaja, stanovanja, prehrane, brige o zdravlju/higijeni kao i psihosocijalnog tretmana žrtava koje uključuje različite oblike grupnog i individualnog rada. U skloništim djeluju i savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji koja su namijenjena i žrtvama koje ne koriste usluge smještaja, a savjetovalištu se mogu obratiti osobno, putem SOS telefonske linije ili elektronskim putem. Savjetovališta uključuju pružanje pravne, socijalne i psihološke pomoći, dok su SOS linije dostupne i za hitne slučajeve 24 sata dnevno.

Tijekom 2014. godine u tri skloništa (sklonište Doma „Duga – Zagreb“, udruge „Autonomna ženska kuća Zagreb“ i udruge „Ženska pomoć sada“) bilo je smješteno ukupno 167 osoba (od čega 78 žena i 89 djece). Iste godine u pet savjetovališta (savjetovalište Doma „Duga – Zagreb“, udruge „Autonomna ženska kuća Zagreb“, udruge „Ženska pomoć sada“, udruge „Ženska soba“ i udruge „B.a.b.e.“) ukupno je savjetovanjem bilo obuhvaćeno 3085 korisnika/ca te je održano ukupno 8148 savjetovanja, uključujući osobno i telefonsko savjetovanje te u manjem broju slučajeva savjetovanje putem elektroničke pošte.

U 2015. godini aktivnostima navedenih skloništa i savjetovališta velikom broju osoba osigurana je dostupnost skloništa, savjetovališta i drugih oblika potpore (na primjer, SOS telefona). Na godišnjoj razini usluge navedena tri skloništa koristilo je oko 200 osoba (žena i djece), a usluge navedenih pet savjetovališta koristilo je oko 4.000 osoba.

Namjenski utrošena sredstva za provedbu mjere u 2014. godini iznosila su ukupno 5.280.100,00 kn, od čega je za skloništa izdvojeno 5.120.100,00 kn i to Domu za djecu i odrasle osobe – žrtve nasilja u obitelji „Duga – Zagreb“ 4.378.100,00 kn, Autonomnoj ženskoj kući Zagreb 560.000,00 kn, te udruzi Ženska pomoć sada 182.000,00 kn. U 2015. godini odobrena su sredstva u ukupnom iznosu od 5.092.000,00 kn i to Domu „Duga – Zagreb“ 4.190.000,00 kn, udrugama Autonomna ženska kuća Zagreb 560.000,00 kn, Ženska pomoć sada 182.000,00 kn, B.a.b.e 40.000,00 kn, Centar za žene žrtve rata Rosa 25.000,00, Hrabri telefon 55.000,00 i Ženskoj sobi - Centru za seksualna prava 40.000,00 kn.

5.1.3. Donijet će se novi Nacionalni plan za suzbijanje trgovanja ljudima 2012. – 2014., pratiti njegova primjena te će se Vladi Republike Hrvatske redovito dostavljati izvješća o njegovoj provedbi.

Nositelji: Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, nadležna tijela državne uprave sukladno zakonski propisanom djelokrugu rada, u suradnji s organizacijama civilnog društva.

Rok provedbe: 2011. – 2012.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelji: Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ministarstvo unutarnjih poslova.

Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina: Provedba mjera i aktivnosti *Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima za razdoblje od 2012. do 2015. godine*, redovito se prati te ULJPPNM dostavlja Vladi RH godišnja izvješća o njegovoj provedbi. Izvješća su javno dostupna na internetskoj stranici ULJPPNM.

Ministarstvo socijalne politike i mladih: Sukladno *Nacionalnom planu za suzbijanje trgovanja ljudima za razdoblje od 2012. do 2015. godine*, kao jedan od ciljeva u području pružanja adekvatne pomoći i zaštite žrtava trgovanja ljudima, utvrđeno je osiguravanje zaštite najboljeg interesa za žrtve trgovanja ljudima. Odredbe *Nacionalnog plana* propisuju poduzimanje konkretnih mjera te aktivnosti koje su, između ostalog, usmjerene i na kontinuitet u radu dvaju nacionalnih skloništa za djecu i odrasle osobe žrtve trgovanja ljudima. Provedba mjere uključuje osiguravanje potrebnih sredstava u Državnom proračunu RH. Tijekom prosinca 2014. godine MSPM i dva nacionalna skloništa koja vode udruge sklopili su nove ugovore o međusobnim pravima i obvezama vezano uz vođenje nacionalnog skloništa za žrtve trgovanja ljudima, čime je osiguran nastavak financiranja njihovog rada i u 2015. godini.

MSPM je za financiranje rada dvaju nacionalnih skloništa za žrtve trgovanja ljudima u 2014. godini u državnom proračunu RH utrošilo sredstva u ukupnom iznosu od 388.802,45 kn.

U svrhu financiranja rada dvaju nacionalnih skloništa za žrtve trgovanja ljudima u razdoblju od prosinca 2014. do kolovoza 2015. godine, MSPM je iz državnog proračuna RH utrošilo sredstva u ukupnom iznosu od 340.122,58 kn.

Ministarstvo unutarnjih poslova: U okviru uspostavljenog učinkovitog i umreženog nacionalnog referalnog sustava zasnovanog na suradnji u provedbi svih strateških i operativnih aktivnosti između svih nadležnih tijela državne uprave, te udruga, od trenutka identifikacije žrtve trgovanja ljudima sve do njene potpune integracije, odnosno reintegracije u društvo, kontinuirano su se i tijekom 2014. i 2015. godine, sukladno mjerama definiranim *Nacionalnim planom za suzbijanje trgovanja ljudima od 2012. do 2015. godine*, provodile aktivnosti usmjerene kako na pravovremenu pomoć identificiranim žrtvama trgovanja ljudima, tako i na otkrivanje i procesuiranje počinitelja kriminalnih aktivnosti. U

cilju učinkovite provedbe *Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima 2013. – 2015.*, MUP je temeljem uspostavljene izravne suradnje s predstavnicama udruga koje rade na SOS telefonu broja 08007799 u više navrata postupalo po dojavama građanstva.

Nadalje, MUP je u lipnju 2014. godine na poziv EIGE-a sudjelovalo na mrežnoj (online) raspravi na temu borbe protiv rodno uvjetovanog nasilja „Prioriteti za EIGE za razdoblje 2016. – 2018. godine“.

5.1.4. Donijet će se i distribuirati Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja svim relevantnim ustanovama, uključivši osnovne i srednje škole, uz praćenje njegove primjene.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, u suradnji s organizacijama civilnog društva.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izjestitelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo pravosuđa, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, Grad Zagreb, Ženska soba – Centar za seksualna prava.

Ured za ravnopravnost spolova: Stupanjem na snagu novog *Kaznenog zakona* („Narodne novine“, br. 125/11, 144/12) 1. siječnja 2013. godine, *Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku* („Narodne novine“, br. 143/12, 56/13, 145/13), *Zakona o socijalnoj skrbi* („Narodne novine“, br. 157/13) i *Obiteljskog zakona* („Narodne novine“, br. 75/14) bilo je nužno pojedine odredbe *Protokola* uskladiti sa odredbama navedenih zakona. Na svojoj 181. sjednici održanoj 4. rujna 2014. godine Vlada RH je na prijedlog URS-a Zaključkom prihvatila ažurirani, novi *Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*.

URS je 2014. godine nadležna državna tijela obavijestio o donošenju *Protokola* i nužnosti njegove daljnje dosljedne primjene. Iste godine u okviru projekta „*Moj glas protiv nasilja*“ tiskao ga je u nakladi od 5.090 primjeraka i široko distribuirao nadležnim institucijama na nacionalnoj i lokalnoj razini. Tijekom 2015. godine URS je *Protokol* preveo na engleski jezik, tiskao u 500 primjeraka te distribuirao zainteresiranim dionicima.

S ciljem praćenja optimalne provedbe *Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja* ravnateljica je sa koordinaticom Ženske sobe tijekom 2015. godine održala zajednički sastanak radi dogovora oko osnivanja i nadležnosti međuresorne radne skupine čija bi zadaća bilo praćenje i koordinacija njegove provedbe. Odlukom ravnateljice, temeljem dostavljenih imenovanja nadležnih tijela, osnovana je Radna skupina za praćenje provedbe *Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*, sastavljena od predstavnica MZOS-a, MZ, MUP-a, MP-a, DORH-a, MSPM-a, URS-a i udruga.

Za dodatne informacije o tiskanju i distribuciji *Protokola*, kao i o drugim aktivnostima vezanim uz primjenu ovog dokumenta u okviru provedbe projekta „*Moj glas protiv nasilja*“, upućujemo na mjere 1.1.4. i 6.1.3.

Ministarstvo unutarnjih poslova: Standardizirani postupak osigurava jedinstvenu praksu svih nadležnih tijela i institucija u RH te pružanje kvalitetne, učinkovite i usmjerene pomoći i potpore žrtvi. S tim u vezi, Ravnateljstvo policije izradilo je *Uputu o načinu provođenja policijskih izvida u slučajevima seksualnog nasilja* (opći hodogram postupanja) koja je upućena svim policijskim

upravama za zadaćom da se u cilju poboljšanja položaja i zaštite žrtava seksualnih delikata, s tekstom *Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja* upozna cjelokupni operativni sastav ustrojstvenih jedinica policije, a osobito policijski službenici/ce koji provode kriminalistička istraživanja u području seksualnog nasilja. Obzirom na važnost odredbi Protokola, kao i potrebu pružanja učinkovite pomoći i potpore žrtvama seksualnog nasilja, za potrebe edukacije policijskih službenika/ca od URS-a pribavljeno je 510 primjeraka *Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji* kao i 560 primjeraka *Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*. Navedene publikacije distribuirane su operativnim strukturama linije kriminalističke policije koje su nadležne za problematiku maloljetničke delinkvencije i kriminalitet na štetu mladeži i obitelji, kao i drugim policijskim službenicima/cama koji se u svom radu posredno ili neposredno susreću s problematikom seksualnog nasilja.

MUP je osigurao vidljivost *Protokola* koji je u PDF formatu objavljen na internetskim stranicama Ministarstva: <http://www.mup.hr/168927.aspx> te http://www.mup.hr/UserDocsImages/PDF/Ravnopravnost%20spolova/prijelom_online_protokol.pdf.

Tijekom 2014. i 2015. godine održana su dva Specijalistička tečaja za maloljetničku delinkvenciju i kriminalitet na štetu mladeži na kojima su policijski službenici/ce pobliže upoznati s odredbama Protokola. U 2014. godini održane su dvije edukacije i edukacija edukatora – službenika/ca za prevenciju koji kao multiplikatori educiraju ostale operativne strukture policije, te su na regionalnoj razini u suradnji s predstavnicima/cama drugih nadležnih državnih tijela i organizacija civilnog društva sa svog regionalnog područja tijekom navedene godine educirali ukupno 5.347 policijskih službenika/ca.

Na razini Ravnateljstva policije imenovana je Radna skupina za podršku i zaštitu žrtava kaznenih djela koja ima za cilj s nacionalne razine na sustavan način koordinirati, pratiti i poboljšavati sustav podrške i zaštite žrtava kaznenih djela i prekršaja. U skladu sa *Zakonom o kaznenom postupku* izrađeni su obrasci „Obavijest o pravima žrtve“, uključujući i zaseban obrazac za žrtve kaznenih djela protiv spolne slobode. Obrasci su prevedeni na 20 jezika, a isti se uručuju žrtvama tijekom nadležnih postupanja. Obrasci sadrže i kontakt podatke o Ureda za podršku žrtvama i svjedocima na sudovima, kao i Nacionalnog pozivnog centra za žrtve kaznenih djela i prekršaja za područje nadležnosti svake pojedine policijske uprave te kontakt podatke tijela državne uprave i organizacija civilnog društva koje na lokalnim i regionalnim razinama pružaju potporu i zaštitu žrtvama.

Svim policijskim upravama dostavljeni su letci Ureda za podršku žrtvama i svjedocima namijenjeni policijskim službenicima/cama koji su u direktnom kontaktu sa žrtvama, kao i uputa da se u postupanju sa žrtvama iz posebno ranjivih skupina dosljedno primjenjuju standardne procedure, uključujući i one navedene u *Protokolu o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta: *Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja* objavljen je na mrežnim stranicama MZOS-a: <http://public.mzos.hr/Default.aspx?art?art=12121> te je dostupan svim osnovnim i srednjim školama koje po njemu postupaju.

Ministarstvo socijalne politike i mladih: *Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja* je objavljen na internetskoj stranici MSPM-a: http://www.mspm.hr/djelokrug_aktivnosti/odrasle_osobe/zrtve_nasilja_u_obitelji.

Koordinatorica za ravnopravnost spolova MSPM-a je putem elektroničke pošte svim centrima za socijalnu skrb poslala primjerak *Protokola* u elektroničkom obliku uz dopis kojim je ukazala na činjenicu njegova donošenja kao i obveze koje centri za socijalnu skrb imaju po njegovu donošenju. U siječnju 2015. godine tiskani primjerak publikacije *Protokola* distribuiran je u 260 primjeraka ustanovama iz nadležnosti MSPM-a.

U izvještajnom razdoblju Ministarstvo nije zaprimilo predstavke i pritužbe građanstva i stručnog osoblje vezano uz primjenu *Protokola*.

Ministarstvo zdravlja: *Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja* je objavljen na internetskoj stranici MZ-a: <https://zdravlje.gov.hr/programi-i-projekti/nacionalni-programi-projekti-istrategije/protokoli/1566>.

Kako bi zdravstvene ustanove mogle osigurati da pregled žrtve seksualnog nasilja obavlja osposobljeno i kvalificirano osoblje sukladno *Protokolu*, zdravstvene ustanove imaju zdravstveno osoblje odgovarajuće stručne kvalifikacije sukladno *Zakonu o zdravstvenoj zaštiti* („Narodne novine“, br. 150/08, 71/10, 139/10, 22/11, 84/11, 12/12, 35/12, 70/12, 82/13, 159/13, 22/14 i 154/14) koje imaju specifična znanja iz odgovarajućeg područja.

Svi specijalisti/kinje ginekologije i porodništva educirani su u sklopu specijalizacije za provedbu potrebnih radnji. Zdravstvene ustanove u smislu *Protokola*, kadrovski su tako ekipirane da bi mogle osigurati da pregled žrtve seksualnog nasilja obavlja osposobljeno i kvalificirano osoblje sukladno *Protokolu* i *Zakonu o zdravstvenoj zaštiti*. Specifičnost se jedino odnosi na Kliničku bolnicu Dubrava koja ima polikliničko-konzilijarnu ginekološku ambulantu, a ne ginekološki odjel niti dežurnu ambulantu. U polikliničko-konzilijarnoj ginekološkoj ambulanti radi jedan specijalist/kinja ginekologije i porodništva.

Vezano uz odgovornost zdravstvenih ustanova, između ostalih, određenih točkom 2.2. *Protokola* „c) odrediti osobu/osobe koja koordinira zaštitu i pomoć žrtvama seksualnog nasilja“, na zahtjev MZ-a, tijekom 2014. i 2015. godine u općim bolnicama, kliničkim bolnicama i kliničkim bolničkim centrima, imenovane su osobe koje koordiniraju zaštitu i pomoć žrtvama seksualnog nasilja (koordinatori/ice), čiji kontakt podaci su dostavljeni MZ-u.

Sadržaji programa specijalizirane izobrazbe zdravstvenog osoblja o posljedicama seksualnog nasilja su dio sadržaja trajnih edukacija stručnog osoblja koje se provode u organizaciji zdravstvenih ustanova, stručnih društava, nadležnih komora ili drugih organizatora. Prema podacima Hrvatskog crvenog križa, zaposlene osobe Hrvatskog crvenog križa rade u prihvatilištima za tražitelje azila u kojima se provode edukativne aktivnosti sa ženama u smislu prevencije seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja.

U cilju unaprjeđenja suradnje s organizacijama civilnog društva koje pružaju pomoć i podršku žrtvama nasilja, u MZ-u je 29. listopada 2015. godine održan sastanak s koordinaticom Ženske sobe u svezi s provedbom *Protokola*. Dogovoreno je da će se u zajedničkoj suradnji planirati edukacije zdravstvenih radnika/ca u svezi s postupanjem sa žrtvama seksualnog nasilja.

Predstavница MZ imenovana je u Radnu skupinu Ureda za ravnopravnost spolova za praćenje provedbe *Protokola*.

Ministarstvo pravosuđa: Tijekom studenog i prosinca 2015. godine Uprava za europske poslove, međunarodnu i pravosudnu suradnju prosljedila je županijskim sudovima, županijskim državnim odvjetništvima i nadležnim upravama u okviru MP primjerak *Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*.

U odnosu na postupanje DORH-a, ističe se da je sukladno članku 2. *Zakona o državnom odvjetništvu* („Narodne novine“, br. 76/09, 153/09, 116/10, 145/10, 57/11, 130/11, 72/13, 148/13, 33/15, 82/15) propisano da je ono samostalno i neovisno pravosudno tijelo ovlašteno između ostalog postupati protiv počinitelja kaznenih i drugih kažnjivih djela, uključujući i protiv počinitelja kaznenih djela propisanih u Glavi XVI. (Kaznena djela protiv spolne slobode) i Glavi XVII. (Kaznena djela protiv spolnog iskorištavanja i zlostavljanje djeteta) *Kaznenog zakona*. U ostvarenju ove zadaće DORH postupa sukladno *Zakonu o kaznenom postupku* i *Zakonu o sudovima za mladež*. Budući da odredbe *Protokola*

o postupanju u slučaju seksualnog nasilja koje se odnose na pravosudna tijela sadržajno odgovaraju odredbama navedenih zakona, DORH je u izvještajnom razdoblju ujedno postupao sukladno odredbama *Protokola*.

MP je poslalo upit svim županijskim sudovima o provedbi *Protokola* u 2014. i 2015. godini. Iz dostavljenih očitovanja vidljivo je da u svim kaznenim predmetima sudovi, kao pravosudna tijela koja sudjeluju u suzbijanju seksualnog nasilja, te pružanju pomoći, zaštite i potpore žrtvama seksualnog nasilja, postupaju u skladu s aktivnostima određenim *Protokolom*. Zbog brojnosti predmeta nije moguće očitovati se o svakom pojedinačnom predmetu, međutim, žrtva je uvijek upozorena u skladu s odredbama članka 43., 45. i 47. *Zakona o kaznenom postupku*, a ukoliko se radilo o žrtvi-djetetu, i u smislu članka 44. navedenog Zakona. Ispitivanje žrtve obavljalo se pretežno putem audio-video uređaja, uz sudjelovanje stručne osobe koja je razgovarala sa žrtvom prije ispitivanje te je pripremila na ispitivanje. Na navedeni način se obvezno postupalo ukoliko se radilo o žrtvi-djetetu. Na traženje žrtve, odnosno njenog zakonskog zastupnika, postavljen joj je savjetnik u smislu članka 45. stavak 1. točka 1. *Zakona o kaznenom postupku*, odnosno opunomoćenik ako se radilo o žrtvi-djetetu, u skladu s odredbom članka 44. stavak 1. točka 1. navedenog Zakona. Također ističemo kako sudovi u kaznenim djelima seksualnog nasilja, odnosno kod kaznenih djela protiv spolne slobode, u cijelosti postupaju prema članku 45. stavak 1. u svezi s člancima 43. i 44. *Zakona o kaznenom postupku*, te prema članku 116. stavak 2. *Zakona o sudovima za mladež*. Ukoliko se radi o žrtvi kaznenog djela protiv spolne slobode, uvijek mu se dodjeljuje opunomoćenik na teret proračunskih sredstava, te se ispituje uz nazočnost te osobe i putem audio-video uređaja, prema članku 292. *Zakona o kaznenom postupku*. Temeljem članka 45. stavak 1. točka 7. *Zakona o kaznenom postupku* uvijek se isključuje javnost s rasprave i upućuje sudionike/ce na tajnost podataka iz predmeta. Vodi se računa o uskrati odgovora na nepotrebna pitanja koja se odnose osobni život žrtve. Kod takvih postupaka, na raspravama su nazočni i stručni suradnici/ce suda. Opunomoćeniku i žrtvi tih kaznenih djela se bez odgode omogućuje uvid u spis. Vodi se računa i o tome da se u takvim predmetima postupa žurno.

Odjel za podršku žrtvama i svjedocima kao dio suda prema žrtvama i svjedocima se odnosi na načelima poštivanja dostojanstva osobe uključene u podršku, sukladno članku 5. *Pravilnika o radu odjela za podršku žrtvama i svjedocima*. Sukladno članku 9. i 10. navedenog Pravilnika te člancima 4. do 7. Sudskog poslovnika spomenuti odjeli pružaju emocionalnu podršku, opće procesne informacije o pravim žrtava, tehničke i praktične informacije, pomoć u snalaženju u zgradi suda, upućuju na specijalizirane institucije ovisno o potrebama žrtava, svjedoka i članova obitelji, posreduju u kontaktu sa službenim osobljem suda, te pružaju pomoć u organizaciji dolaska žrtve/svjedoka na sud u predmetima ratnih zločina.

Informacije o pravima i podrška žrtvama daje se neovisno o tome u kojoj je fazi postupak. U tom smislu ostvaren je napredak na način da je temeljem *Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o načinu postupanja policijskih službenika/ca*, na osnovu kojeg policija žrtvama daje informacije u pisanom obliku, dogovorena suradnja na način da se u obrazac o pravima koji policija uručuje žrtvama, žrtvama daju i informacije s kontakt podacima odjela za podršku žrtvama i svjedocima, Nacionalnog pozivnog centra za žrtve kaznenih djela i prekršaja kao i lokalnih organizacija civilnog društva. Slijedom navedenog osigurava se ispunjenje odredbe vezane uz referiranje koju propisuje *Direktiva o zaštiti žrtava* (2012/29/EU), te se omogućuje da žrtve dobiju informacije i podršku odmah nakon prijavljenog kaznenog djela. Pokrivenost cijele RH je osigurana na način da u županijama u kojima nisu osnovani odjeli za podršku žrtvama i svjedocima policija žrtvama daje potrebne informacije o odjelima iz susjednih županija u kojima su isti osnovani.

Sukladno relevantnim propisima, žrtve koje svjedoče na županijskim i općinskim sudovima u Zagrebu, Zadru, Osijeku, Sisku, Splitu, Rijeci i Vukovaru dobit će podršku i informacije od strane Odjela za podršku žrtvama i svjedocima telefonskim putem te u osobnom kontaktu prilikom dolaska na sud, kao i elektroničkim putem. Službena osoba Odjela može žrtvama biti osoba od povjerenja uz koje ih se ispituje. Također, odjeli za podršku žrtvama i svjedocima imali su praksu pružati podršku

žrtvama i tijekom njihova ispitivanja na način da su uz žrtve bili prisutni i u raspravnim dvoranama tijekom ispitivanja, ali kao moralna i emocionalna podrška, vodeći računa da svojim prisustvom ne utječu na iskaz žrtve.

Trenutno je u izradi baza podataka evidencije o pruženoj podršci prema vrsti kaznenog djela, pomoću čega će biti moguće iskazati točne podatke o broju žrtava kaznenih djela protiv spolne slobode koje su dobile podršku od strane odjela za podršku žrtvama i svjedocima. Trenutno Samostalna služba za podršku žrtvama i svjedocima MP prikuplja podatke o broju žrtava kaznenih djela protiv spolne slobode kojima je pružena informacija o otpustu počinitelja iz zatvora (u tabeli u prilogu). Navedena Služba ujedno osigurava i superviziju te edukaciju za volontere/ke, uz održavanje edukacija o problematici seksualnog nasilja – u 2015. godini održane su dvije edukacije na temu „Žrtve seksualnog nasilja“ za Odjele u Osijeku i Vukovaru.

Prema *Zakonu o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela* žrtve seksualnog nasilja imaju mogućnost nadoknade u skladu sa Zakonom. U 2014. godini, od ukupno pet zahtjeva, četiri su odbačena dok je jedan djelomično usvojen (za bludne radnje), dok u 2015. godini nije bilo zahtjeva žrtava kaznenih djela seksualnog nasilja za novčanom naknadom.

Tablica 5. Broj žrtava kaznenih djela protiv spolne slobode kojima je u 2014. godini pružena informacija o otpustu počinitelja iz zatvora

1.1.2014. do 31.12.2014.	Broj zaprimljenih predmeta	Broj žrtava	Obaviješteni telefonskim putem os MP	Obaviješten od CZSS	Pisana obavijest	Obaviješteni ukupno	Neobaviješteni	Ukupno obaviješteno djece		Kontaktiran CZSS	Obaviješten probacijski ured	Tražena intervencija policije	Tražena intervencija Nacionalnog tima/dopis	Poziv žrtve/dodatna podrška	Spol žrtava	Raspon dobi žrtava
Ukupno	98	137	105	13	49	118	19	Direktno preko roditelja /člana obitelji	Putem CZSS	41	18	2	0	5	117ž/20m	8-40g
								18	10							

Tablica 6. Broj žrtava kaznenih djela protiv spolne slobode kojima je u 2015. godini pružena informacija o otpustu počinitelja iz zatvora

1.1.2015. do 31.12.2015.	Broj zaprimljenih predmeta	Broj žrtava	Obaviješteni telefonskim putem os MP	Obaviješten od CZSS	Pisana obavijest	Obaviješteni ukupno	Neobaviješteni	Ukupno obaviješteno djece		Kontaktiran CZSS	Obaviješten probacijski ured	Tražena intervencija policije	Tražena intervencija Nacionalnog tima/dopis	Poziv žrtve/dodatna podrška	Spol žrtava	Raspon dobi žrtava
Ukupno	75	104	76	6	31	82	22	Direktno preko roditelja /člana obitelji	Putem CZSS	32	17	1	1	0	97ž/7m	6-33g
								14	5							

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Bjelovarsko-bilogorske županije: Povjerenstvo je distribuiralo *Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja* nadležnim ustanovama uključujući PU bjelovarsko-bilogorsku, centre za socijalnu skrb, sigurnu kuću na području Županije te pedagoge/inje u srednjim školama.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Dubrovačko-neretvanske županije: Povjerenstvo je distribuiralo *Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja* obrazovnim i medicinskim ustanovama te policijskim postajama.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba: U suradnji s Gradskim uredom za obrazovanje, kulturu i sport distribuiran je *Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja* svim osnovnim i srednjim školama kao i učeničkim domovima u Gradu Zagrebu.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: Povjerenstvo je prilikom održavanja javnih tribina i uličnih akcija te na svojim sjednicama dijelilo promotivne materijale vezane uz informaciju o zaštiti nasilja u obitelji uključujući *Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*. Davane su usmene upute građanima/kama kome se žrtve mogu javiti u slučaju prijave nasilja u obitelji i koja su njihova prava.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Krapinsko-zagorske županije: *Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja* distribuiran je svim nadležnim institucijama na području Županije, kao i nositeljima mjera iz županijskog Akcijskog plana.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Ličko-senjske županije: Svim relevantnim institucijama dostavljen je *Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravske županije: Distribuirano je tiskano izdanje *Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja* srednjim i osnovnim školama, pravosudnim tijelima (Prekršajni sud, Općinski sud, Državno odvjetništvo RH), zdravstvenim ustanovama i policiji. Pružene su informacije o sadržaju *Protokola* i važnosti primjene istog osobama i ustanovama koje u svom djelokrugu rada imaju obvezu postupanja sukladno navedenom dokumentu.

Grad Zagreb: Odgojno-obrazovne ustanove na području Grada Zagreba su upoznate s navedenim *Protokolom*, njegovom primjenom i postupanjem u slučaju seksualnog nasilja. Grad Zagreb je distribuirao novi, ažurirani tekst *Protokola* svim osnovnim i srednjim školama Grada Zagreba - 108 osnovnih i 55 srednjih škola.

Ženska soba – Centar za seksualna prava: Tijekom 2014. i 2015. godine provedeno je nekoliko aktivnosti u cilju promocije *Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja* i edukacije predstavnika/ca relevantnih institucija i organizacija civilnog društva u svrhu njegove što kvalitetnije implementacije.

Tijekom 2014. i 2015. godine Ženska soba je u suradnji i uz financijsku podršku Grada Zagreba, Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom, provodila prvu međuresornu, specijaliziranu edukaciju kroz 4 modula naziva „Edukacija stručnih osoba koje rade sa žrtvama nasilja u obitelji“. U okviru edukacije, koja je prvenstveno bila usmjerena na usavršavanje vještina i znanja osoba za rad sa žrtvama nasilja u obitelji, sastavni dio je bio i *Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*. Sveukupno 41 osoba iz različitih državnih institucija i tijela te organizacija civilnog društva imalo je prilike naučiti više o primjeni i ulozi *Protokola* te radu sa žrtvama seksualnog nasilja kao jednoj od vulnerabilnih skupina nasilja u obitelji. Svim sudionicima/cama edukacije je podijeljen primjerak *Protokola*.

Ženska soba je 2015. godine u okviru projekta „*Zajedno možemo više!*“, financijski podržanim od Europskog socijalnog fonda „Razvoj ljudskih potencijala“ 2007.-2013., „Jačanje sposobnosti organizacija civilnog društva za pružanje socijalnih usluga“, razvila i pokrenula model edukacije „Specijalizirana edukacija za organizacije civilnog društva i centre za socijalnu skrb o direktnom radu sa žrtvama nasilja u obitelji s naglaskom na seksualno nasilje“. Sustavna edukacija o suzbijanju nasilja u obitelji s naglaskom na seksualno nasilje odvijala se kroz tri modula: Modul I – Nasilje u obitelji i seksualno nasilje, Modul II – Žrtve nasilja u obitelji – vulnerabilne grupe i Modul III – Uloga institucija u radu sa žrtvama. U okviru edukacije su sudionice/ci imali priliku upoznati se s *Protokolom*, njegovom ulogom i odredbama te je svim prisutnima podijeljen primjerak publikacije.

Predavači/ce na održanim modulima bili su koordinatorica Ženske sobe, sutkinja Visokog prekršajnog suda u Zagrebu, predsjednica Hrvatske udruge socijalnih radnika/ca, voditeljica edukacijskih programa Ženske sobe, predstavnik Poliklinike za zaštitu djece Grada Zagreba i Hrabrog telefona, predstavnik Klinike za psihijatriju Vrapče, predstavnik Ministarstva pravosuđa, Županijskog suda u Zagrebu, te Ministarstva unutarnjih poslova - voditeljica Programa specijalizacije u Odjelu za stručno usavršavanje i specijalizaciju Policijske akademije. Specijaliziranu edukaciju verificiranu od strane strukovnih komora završilo je sveukupno 40 predstavnika/ca organizacija civilnog društva te socijalnih radnika/ca.

Krajem 2015. godine Ženska soba je započela s provedbom projekta „*Relevantne državne institucije i organizacije civilnog društva – glas za žrtve seksualnog nasilja*“, financijski podržanog od Europske unije u okviru programa IPA 2012: „Building Capacities of CSOs for Ensuring Effective Implementation of the EU Standards in the Enforcement of Human Rights“. U okviru projekta je razvijena specijalizirana edukacija o seksualnom nasilju za predstavnike/ce institucija i organizacija civilnog društva, koja će biti verificirana od strane strukovnih komora.

Cjelovita edukacija „Specijalizirana edukacija stručnih osoba koje rade sa žrtvama seksualnog nasilja“ će se odvijati kroz 4 modula tijekom 2016. i 2017. godine, svaki modul u trajanju od jednog radnog dana (8 sati). Ukupan broj predviđenih sati je 32. Trenerski tim okuplja 8 stručnjaka/inja s dugogodišnjim iskustvom iz različitih sektora, koji su sudjelovali u razvoju modela edukacije. Sudionici/ce edukacije bit će predstavnici/ce svih nadležnih institucija, ukupno 60 s područja Grada Zagreba, Zagrebačke županije i Brodsko-posavske županije, uključujući policiju, centre za socijalnu skrb, državno odvjetništvo, sudove (prekršajni, općinski i županijski sudovi), zdravstveni sustav, obrazovni sustav, sustav za zaštitu mentalnog zdravlja i organizacije civilnog društva. Teme edukacije bit će: Modul 1. Seksualno nasilje; Modul 2. Zakonska perspektiva seksualnog nasilja; Modul 3: Najrizičnije žrtve seksualnog nasilja; Modul 4: Zaštita žrtava i međusektorska suradnja. Kroz sva 4 modula velika pažnja bit će usmjerena na edukaciju o primjeni *Protokola* kako bi se ostvarila njegova što kvalitetnija implementacija. Svim sudionicima/ama će biti podijeljeni primjerci *Protokola*.

Ženska soba sustavno u svim svojim edukacijskim aktivnostima, treninzima za volontere/ke, javnim događanjima kao što su javne akcije, okrugli stolovi i slično, redovno promovira *Protokol* te ga čini dostupnim široj javnosti i svim zainteresiranim stručnim osobama koje direktno rade sa žrtvama seksualnog nasilja ili se kroz svoj rad mogu susresti sa žrtvama. O samom *Protokolu* i njegovoj ulozi tijekom 2014. i 2015. godine informirano je 3.500 sudionika/ca različitih edukacija, okruglih stolova, radionica i slično.

U okviru medijskih istupa često se ističe postojanje te nužnost primjene *Protokola* na svim razinama državnih institucija i tijela koji rade ili se susreću sa žrtvama seksualnog nasilja. Primjena *Protokola* je važna kako bi se izbjegla dodatna viktimizacija žrtava te uspostavila kvalitetna suradnja između nadležnih tijela i drugih čimbenika koji sudjeluju u otkrivanju i suzbijanju seksualnog nasilja, kao i pružanju pomoći i zaštite osobama izloženim seksualnom nasilju. O samom *Protokolu* je informirano više od 10.000 osoba iz šire javnosti putem mnogobrojnih televizijskih i radijskih gostovanja te objava putem raznih web portala. Na godišnjoj razini oko 50 medijskih istupa je bilo vezano uz predstavljanje i zagovaranje primjene *Protokola*.

5.1.5. Provest će se istraživanje o rasprostranjenosti svih oblika nasilja nad ženama, uključujući tradicionalne štetne prakse, u svrhu planiranja i provedbe aktivnosti s ciljem suzbijanja nasilja nad ženama i unapređenja njihova položaja.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ured za nacionalne manjine, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, u suradnji s organizacijama civilnog društva.

Rok provedbe: 2012.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

5.1.6. Uvest će se programi psihosocijalnog tretmana u zatvorima za počinitelje i počiniteljice teških kaznenih djela rodno zasnovanog nasilja, uključujući recidiviste i recidivistkinje.

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa.

Rok provedbe: 2014. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izjestitelji: Ministarstvo pravosuđa.

Ministarstvo pravosuđa: U 2014. godini u zatvorskom sustavu u kaznionicama i zatvorima provodili su se sljedeći posebni programi usmjereni na počinitelje nasilnih kaznenih djela, pa time i rodno zasnovanog nasilja:

1) Sigurnosna mjera obveznog psihosocijalnog tretmana propisana je člankom 70. *Kaznenog zakona* („Narodne novine“, br. 125/11, 144/12). Radi se o novoj sigurnosnoj mjeri koju sud može izreći počinitelju koji je počinio kazneno djelo s obilježjem nasilja ako postoji opasnost da će počiniti isto ili slično djelo. Prema čl. 4. *Pravilnika o izvršavanju sigurnosne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana* („Narodne novine“, br. 42/13, 142/13) sigurnosnu mjeru koja se izvršava unutar zatvorskog sustava provode stručnjaci/kinje posebno osposobljeni za rad s počiniteljima prema *Standardima za provedbu sigurnosne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana* koji su sastavni dio navedenog *Pravilnika*. S obzirom na navedeno napravljena je analiza potreba i zainteresiranosti službenika/ca zatvorskog sustava za navedenu edukaciju.

Oni zatvorski službenici/ce sa završenom edukacijom o psihosocijalnom tretmanu počinitelja nasilja u obitelji u 2014. godini proveli su tretman sa 9 počinitelja nasilja (od toga 4 s obveznom mjerom) i jednom počiniteljicom (s obveznom mjerom, no za nju je u ulaznom dijagnostičkom postupku procijenjeno da ne zadovoljava kriterije za tretman o čemu je obaviješten nadležni sud).

2) Tretman počinitelja seksualnog nasilja u okviru *Programa prevencije recidivizma i kontrole impulzivnog ponašanja (PRIKIP)* – tretman se provodi s muškim počiniteljima. U 2014. godini tretman je proveden u 4 kaznena tijela kroz 9 grupa počinitelja (u 6 grupa do srpnja i u 3 grupe od rujna) kroz koje je ukupno u program bilo uključeno 75 seksualnih počinitelja.

3) *ART (Trening zamjene agresije)* koji nije isključivo usmjeren na rodno nasilje već na nasilje općenito, provodi se u 7 kaznenih tijela, u Program je bilo uključeno ukupno 42 zatvorenika i maloljetnika.

4) Udruga „Status M“ – kroz tretman koji se sastoji od nekoliko modula pod nazivom „Budi muško – promijeni svijet“ i „Budi muško – promijeni sebe“ je od listopada 2014. godine kontinuirano radila s grupom od 20 maloljetnika u Odgojnom zavodu Turopolje. Rad s mladima se temelji na izgradnji

životnih vještina i pruža podršku zdravom razvoju mladih ljudi. Korištenjem pristupa temeljenog na rodu, fokusirajući se na maskulinitet, radi se na izazovima s kojima se mladići suočavaju u adolescenciji.

U 2015. godini u zatvorskom sustavu u kaznionicama i zatvorima provodili su se sljedeći posebni programi usmjereni na počinitelje nasilnih kaznenih djela, pa time i rodno zasnovanog nasilja:

1) Sigurnosna mjera obveznog psihosocijalnog tretmana propisana člankom 70. *Kaznenog zakona*.

Oni zatvorski službenici/ce sa završenom edukaciju o psihosocijalnom tretmanu počinitelja nasilja u obitelji proveli su tretman sa 8 počinitelja nasilja (od toga 4 s obveznom mjerom).

2) Tretman počinitelja seksualnog nasilja u okviru *Programa prevencije recidivizma i kontrole impulzivnog ponašanja (PRIKIP)* – tretman je proveden u 4 kaznena tijela kroz 7 grupa počinitelja (u 4 grupe do srpnja i u 3 grupe od rujna) kroz koje je ukupno u program bilo uključeno 55 seksualnih počinitelja.

3) *ART (Trening zamjene agresije)* – u Program je bilo uključeno ukupno 39 zatvorenika i maloljetnika.

4) Udruga „Status M“ je od listopada 2015. godine kontinuirano radila s grupom od 37 maloljetnika u Odgojnom zavodu. Program pod nazivom „*Mladi očevi*“ kao pilot projekt proveden je kaznionici u Glini sa skupinom od 6 zatvorenika.

MP je u 2015. godini sklopilo Ugovor o pružanju usluga psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji izvan zdravstvenih ustanova kojima sufinancira odnosno financira provođenje zaštitne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana i Ugovor o izvršavanju sigurnosne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana izrečene prema počinitelju kaznenog djela s obilježjem nasilja koju izriče prekršajni sud, kao i sigurnosne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana koje izriče sud u kaznenom postupku. Premda se ove sankcije izriču počiniteljima prekršaja odnosno kaznenog djela, u navedene tretmane su uključene i žrtve na način da provoditelji odnosno izvršitelji tretmana kontaktiraju žrtvu koja je pretrpjela nasilje. S pisanim planom psihosocijalnog tretmana mora biti upoznata odrasla osoba – žrtva nasilja u obitelji, a dijete putem zakonskog zastupnika, odnosno roditelja koji nije počinitelj nasilja. O ishodu tretmana se obavještava žrtva obiteljskog nasilja.

Na aktivnosti Psihosocijalni tretman u kaznenom i prekršajnom postupku u 2014. i 2015. godini utrošeno je ukupno 570.261,26 kn.

5.1.7. Odredbama zakona, pravilnika i drugih akata koji reguliraju područje športa, šport će se učiniti sigurnim za žene i djevojke od svih oblika nasilja, uključujući seksualno nasilje, te će se s tim u vezi educirati športaši i športašice, a počinitelji snositi adekvatne sankcije od strane svojih športskih organizacija i športskih saveza.

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Nacionalno vijeće za šport, Hrvatski olimpijski odbor, Hrvatski paraolimpijski odbor, sportski savezi i klubovi.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Izjestitelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Hrvatski olimpijski odbor.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta: MZOS u suradnji s AZOO provodi mjere edukacije u borbi protiv nasilja u sportu koje su prilagođene učeničkoj dobi. *Akcijski plan za provedbu programa mjera edukacije u borbi protiv nasilja u sportu, na sportskim natjecanjima i izvan njih* zamišljen je interaktivno te su u njemu djeca i mladi nositelji i/ili aktivni sudionici većine mjera. Kako bi *Akcijski plan* ispunio svoju svrhu, rezultati istraživanja se znanstveno obrađuju te postaju temelj za daljnje aktivnosti. U sklopu *Akcijskog plana* prevedena je mnogobrojna literatura kako bi europska praksa postala dostupna u RH, izrađeni su materijali vezani uz borbu protiv nasilja u sportu namijenjeni raznim dobnim skupinama (od predškolske do srednjoškolske dobi), organizirane su tribine s ciljem edukacije i pozitivnog usmjerenja djece u sportu, te su organizirani mnogobrojni stručni skupovi. MZOS je materijale ustupio svim nadležnim institucijama (MUP-u, HOO-u, nacionalnim sportskim savezima, obrazovnim institucijama) radi objave na njihovim mrežnim stranicama te je otvoreno za svaki oblik suradnje sa širom društvenom zajednicom.

MZOS je izradio *Nacrt prijedloga Zakona o sportu* kojim se predviđaju strože prekršajne odredbe i sankcije za bilo koji oblik nasilja, uključujući i nasilje nad ženama. Navedeni nacrt u postupku je savjetovanja sa zainteresiranom javnošću te će rezultati ove mjere biti vidljivi nakon što zakon stupi na snagu.

Hrvatski olimpijski odbor: Komisija za žene u sportu HOO-a usvojila je *Akcijski plan za realizaciju mjera Nacionalne politike za ravnopravnost spolova, 2013. - 2014.* Akcijska mjera za tematsko područje „Unaprijedit će se položaj žena u sportu“ je: *Organizacija seminara Mreže koordinatorica za žene u sportu*. VII. seminar za koordinatorice za žene u sportu pod nazivom “Područje sporta kao sigurno mjesto za žene i djevojke” održan je u organizaciji Komisije za žene u sportu HOO i Športske zajednice Bjelovarsko-bilogorske županije u Bjelovaru, 9. lipnja 2015. godine. Na seminaru se raspravljalo o iskustvima primjene mjera za poboljšanje statusa žena u sportu, dokumentima o rodnoj ravnopravnosti europskih i svjetskih organizacija, iskustvima o ravnopravnosti spolova u Bjelovarsko – bilogorskoj županiji te o glavnoj temi seminara koja je otvorena po prvi put, problemu uznemiravanja i zlostavljanja u sportu i mjerama za njihovo sprječavanje. Na seminaru su uz uzvanike i goste iz društvenog i sportskog života Grada Bjelovara i Bjelovarsko-bilogorske županije sudjelovale članice Mreže koordinatorica za žene u sportu. O navedenim temama govorile su stručnjakinje iz područja žena u sportu i područja rodne ravnopravnosti.

Doneseni su zaključci s prijedlozima za djelovanje u ovom području. Neki od zaključaka seminara za koordinatorice za žene u sportu uz ostale, uključuju i sljedeće: uspostavljanje nulte tolerancije na bilo koji oblik nasilja unutar sportskih terena i sportskih udruga, promicanje i podupiranje istraživanja kojima se mogu dokazati nasilje i zlostavljanja, kreiranje javne kampanje za prepoznavanje nasilja, osnivanje radnog tijela HOO-a koje bi se za potrebe ženske mreže bavilo pitanjima seksualnog uznemiravanja i zlostavljanja radi stvaranja i uvođenja pravila i protokola i dr.

Ured za ravnopravnost spolova: Komisija za žene u sportu HOO-a i Sportska zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije organizirali su u Bjelovaru, 9. lipnja 2015. godine VII. seminar za koordinatorice za žene u sportu. Tom prigodom ravnateljica je održala uvodno izlaganje vezano za „Iskustva primjene mjera za poboljšanje statusa žena u sportu iz *Nacionalne politike za ravnopravnost spolova, za razdoblje 2011.-2015. godine*“. Predstavila je i *Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja te Konvenciju Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji*. Zaključci sa seminara usvojeni su u srpnju 2015. godine, te je tom prigodom uvršten i prijedlog ravnateljice da se Komisija za žene u sportu HOO-a uključi u izradu prijedloga nove *Nacionalne politike za ravnopravnost spolova, za razdoblje od 2017. do 2020. godine*.

5.2. Unaprijediti sustav vođenja statističkih podataka, međusektorsku suradnju i koordinaciju nadležnih državnih tijela, institucija i organizacija civilnog društva u rješavanju problema nasilja nad ženama na nacionalnoj i na lokalnoj razini te osigurati kontinuiranu edukaciju nadležnih tijela

5.2.1. Unaprijedit će se sustav vođenja statističkih podataka (uz uvođenje kontinuiranog statističkog praćenja odnosa žrtve i počinitelja nasilja) i sustavno analitički pratiti slučajeve svih oblika nasilja nad ženama, izuzev obiteljskog nasilja, te unaprijediti razmjenu podataka i suradnju policije, zdravstvenih ustanova, sudova, Državnog odvjetništva Republike Hrvatske i organizacija civilnog društva koje pružaju pomoć i podršku žrtvama nasilja.

Nositelji: Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ministarstvo pravosuđa, Državni zavod za statistiku, sudovi, zdravstvene ustanove, u suradnji s organizacijama civilnog društva.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izjestitelji: Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ministarstvo pravosuđa, Državni zavod za statistiku, Ministarstvo unutarnjih poslova.

Državno odvjetništvo Republike Hrvatske: Sukladno mjerama *Nacionalne politike za ravnopravnost spolova 2011. – 2015. godine* DORH u okviru sustava vođenja statističkih podataka prati kaznena djela u kojima se nasiljem ugrožava tjelesni i seksualni integritet osoba ženskog spola, te ujedno poklanja punu pozornost razvijanju preventivnih i tretmanskih programa usmjerenih na zaštitu oštećenika i žrtve te na sprječavanje zlostavljanja ponašanja prema ženama, ali i žrtvama općenito.

Unutar državnoodvjetničke organizacije se od 2009. godine sustavno uvodi sustav za praćenje predmeta (CTS – Case Tracing System), te se program od 2010. godine dograđuje i prilagođava odredbama *Zakona o kaznenom postupku* („Narodne Novine“, br. 152/08, 76/09, 80/11), uz financijsku potporu Svjetske banke. Navedeni sustav za sada je uveden i koristi se u gotovo polovici županijskih državnih odvjetništava s pripadajućim općinskim državnim odvjetništvima na području RH te isti omogućava evidentiranje praćenja odnosa žrtve i počinitelja nasilja. Slijedom navedenog, nakon uvođenja sustava u potpunosti navedeni podaci moći će se objedinjavati za područje cijele države. Slučajevi svih oblika nasilja nad ženama analitički se prate u pisanom godišnjem izvješću o radu Državnog odvjetništva koje se objavljuje na internetskim stranicama DORH-a. Pri tom valja naglasiti kako je DORH u statističkom praćenju ove problematike nakon započete primjene novog kaznenog zakonodavstva bilo suočeno s poteškoćama u praćenju pojavnosti naročito obiteljskog nasilja (žrtve kojeg su najčešće žene) jer je nasilničko ponašanje u obitelji prema novom kaznenom zakonodavstvu svoj kontinuitet nalazilo kroz kvalificirane oblike većeg broja drugih kaznenih djela. Napominjemo također kako državni odvjetnici/ce u radu na kaznenim predmetima u slučajevima počinjenih kaznenih djela s elementima nasilja nad ženama, imaju obvezu poduzimati aktivnosti potrebne za žurno postupanje i ubrzanje kaznenog postupka u svim fazama, a također imaju i obvezu podnošenja žalbi kojima se nastoji utjecati na izricanje kaznenopravnih sankcija koje će žrtve tog nasilja zaštititi od daljnjeg nasilja. Osim toga, tijekom kaznenog postupka pred sudom, državni odvjetnici/ce imaju obvezu inzistirati na primjeni svih procesnih odredbi kojima se žene i maloljetne osobe ženskog spola žrtve takvih kaznenih djela štite od sekundarne viktimizacije.

Tijekom 2014. godine DORH je u sklopu ove problematike, kroz rad Nacionalnog tima za prevenciju suzbijanja nasilja u obitelji, kazneno-pravnu zaštitu djece i nasilja nad ženama temeljem potpisanog *Sporazuma o suradnji državnih tijela nadležnih za prevenciju i suzbijanje svih oblika nasilja* od 29. studenog 2010., sudjelovalo u izradi Plana za međuresornu sustavnu edukaciju stručnjaka/kinja iz svih sustava društva pod nazivom „Možemo zajedno!“. Također se u suradnji s MP permanentno provodi edukacija državnih odvjetnika/ca u okviru programa rada Pravosudne akademije, posebno glede kaznenih djela s elementima nasilja. DORH je u suradnji s vladinim institucijama i nevladinim organizacijama na stručnim tematskim skupovima i međunarodnim konferencijama sudjelovalo u provođenju analize usklađenosti zakonodavstva RH s aktualnim smjernicama i direktivama EU,

ističući važnost što skorije ratifikacije i implementacije *Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji*, kao i važnost primjene *Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*. Na opisani način je kroz razmjenu podataka i mišljenja ostvarena uspješna međuresorna suradnja s predstavnicima/cama svih relevantnih državnih institucija i organizacijama civilnog društva koje pružaju pomoć i podršku žrtvama nasilja.

Ministarstvo socijalne politike i mladih: Sukladno *Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji* ministarstvo nadležno za poslove obitelji zaduženo je za praćenje statističkih pokazatelja isključivo o obiteljskom nasilju. Temeljem Zakona donesen je *Pravilnik o sadržaju obvezne evidencije i izvješća, načinu prikupljanja, obrade i pohrane statističkih podataka iz područja primjene Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji* („Narodne novine“, br. 105/11) prema čijim su odredbama policija, državno odvjetništvo, sud i druga tijela dužna voditi evidenciju o poduzetim radnjama prema Zakonu te ista dostavljati ministarstvu nadležnom za poslove obitelji koje je zaduženo za prikupljanje, obradu i pohranu zaprimljenih podataka. Temeljem dostavljenih izvješća policije, državnog odvjetništva, prekršajnih sudova, centara za socijalnu skrb i zdravstvenih ustanova MSPM kontinuirano prati statističke podatke koji zajedno obuhvaćaju 57 temeljnih kategorija informacija unutar kojih se evidentiraju odnos srodstva žrtve i počinitelja nasilja, podaci o spolu, dobi žrtve i počinitelja, primijenjenim mjerama i dr.

Ministarstvo pravosuđa: Odjeli za podršku žrtvama i svjedocima osnovani pri 7 županijskih sudova (Zagreb, Zadar, Rijeka, Osijek, Split, Vukovar i Sisak) pružaju podršku žrtvama i svjedocima/kinjama svih kaznenih djela, što uključuje i kaznena djela koja se odnose na sve oblike nasilja nad ženama. Podršku osim na županijskim sudovima na kojima su osnovani pružaju i na nadležnim općinskim sudovima, te na Prekršajnom sudu u Sisku, Vukovaru, Zadru i Rijeci, za prekršaje nasilja u obitelji. Odjeli za podršku vode evidenciju o ukupnom broju osoba kojima je pružena podrška ali ne i po vrsti kaznenih djela. Također vode evidenciju i o broju upućenih i zaprimljenih telefonskih poziva, kao i o broju zaprimljenih upita putem elektronske pošte. Odjeli ne raspolažu podacima o broju slučajeva svih oblika nasilja nad ženama jer se podrška pruža samo onim osobama koje su se prije svjedočenja obratile odjelu za podršku ili su upućene od strane sudaca odnosno sudskih zapisničara, što ne predstavlja ukupan broj svih žrtava u navedenim slučajevima. Zahvaljujući ostvarenoj suradnji s državnim odvjetništvom, temeljem upute DORH-a, žrtve se upućuje na odjele za podršku te im se daje informacija o kontakt podacima odjela za podršku. Ostvarena je i suradnja s policijom na način da policija žrtvama daje informacije o njihovim pravima na pisanom obrascu koji ujedno sadrži i informacije s kontakt podacima odjela za podršku žrtvama i svjedocima, Nacionalnog pozivnog centra za žrtve kaznenih djela i prekršaja – 110 006, te lokalnih udruga koje se bave ovom problematikom. Ovakvom suradnjom moguće je žrtvama osigurati pravovremenu podršku i pomoć neposredno nakon počinjenja kaznenog djela. Samostalna služba za podršku žrtvama i svjedocima pri MP-a provodi poslove informiranja žrtve o otpustu počinitelja s izdržavanja kazne zatvora. Informacije se dostavljaju žrtvama kaznenih djela spolne slobode i spolnog ćudoređa, protiv života i tijela ili kaznenih djela s elementima nasilja, kao i žrtvama ratnih zločina. Prikupljaju se statistički podaci o broju zaprimljenih predmeta, broju i imenima obaviještenih i neobaviještenih žrtava, broju žrtava koje su obaviještene putem centra za socijalnu skrb te o djeci žrtvama (imena, način obavještavanja). Također se prikupljaju podaci o provedenim dodatnim aktivnostima (kontaktiranje i slanje dopisa policiji, centru za socijalnu skrb, sudu, Nacionalnom timu za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama, te koordinatorima Županijskih timova) kao i podaci o tome gdje su žrtve upućene u svrhu ostvarenja dodatne pomoći.

Kada se prilikom obavještavanja žrtve o otpustu počinitelja utvrdi da je žrtvi potrebno osigurati dodatnu pomoć ili zaštitu, ovisno o problematici, Samostalna služba upućuje dopis nadležnom centru za socijalnu skrb, zamjeniku nadležne policijske uprave ili nadležnom Županijskom timu za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama, te se na taj način, u suradnji s Nacionalnim timom za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama, pruža koordinirana međuresorna pomoć i podrška. Žrtve se u svrhu ostvarenja dodatne psihosocijalne i pravne pomoći upućuju i na udruge koje se bave pružanjem podrške žrtvama nasilja.

Službenici/ce odjela za podršku žrtvama i svjedocima osnovanih na sudovima i službenici Samostalne službe za podršku žrtvama i svjedocima pri MP-a sudjeluju u provođenju redovnih edukacija za policijske službenik/ce. Prilikom navedenih edukacija policijske službenike/ce educira se o sustavu podrške žrtvama i svjedocima, nadležnosti odjela za podršku žrtvama i svjedocima osnovanih na sudovima, ostvarenoj suradnji na polju informiranja žrtava o njihovim pravima temeljem obrazaca o pravima koje policijski službenici uručuju žrtvama prilikom prijave kaznenog djela, o nadležnosti Samostalne službe za podršku žrtvama i svjedocima te obavještanju žrtava o otpustu počinitelja iz zatvora i pravu na novčanu naknadu žrtvama.

Nadalje, vode se statistički podaci o broju zahtjeva za naknadu žrtvama kaznenih djela, vrsti kaznenog djela, podaci o žrtvi, vrsti naknade i iznosu. S obzirom da trenutno ne raspoložemo jedinstvenim programom za vođenje statističkih podataka, u sklopu programa IPA 2012 u pripremi je izrada baze podataka za Samostalnu službu za podršku žrtvama i svjedocima i odjele za podršku žrtvama i svjedocima na sudovima, što će omogućiti umrežavanje i evidenciju potrebnih statističkih podataka.

Vlada RH donijela je 2. srpnja 2015. godine Odluku o donošenju *Nacionalne strategije razvoja sustava podrške žrtvama i svjedocima u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2016. do 2020. godine*. Nacionalna strategija među ostalim u III. poglavlju predviđa i međusektorsku suradnju - Koordinaciju međuresornog djelovanja i standardizaciju postupanja u pružanju podrške i zaštiti prava žrtava i svjedoka. S obzirom da je cilj ove strategije osigurati žrtvi ili svjedoku već od samog trenutka počinjenja kaznenog ili prekršajnog djela, tijekom cijelog kaznenog odnosno prekršajnog postupka i nakon njega odgovarajuću podršku i pomoć, potrebno je sustavno provoditi koordinaciju međuresornog djelovanja i standardizirati postupanje u pružanju podrške i zaštite prava žrtava i svjedoka. Slijedeći korak je donošenje Akcijskog plana kojim će se preciznije definirati mjere i aktivnosti koje proizlaze iz ciljeva postavljenih u Nacionalnoj strategiji.

Nadalje, u tijeku je priprema specifičnog izvješća u sklopu projekta nadogradnje eSpis sustava unutar kojeg se između ostalih vode i podaci o kaznenim predmetima na način da će biti moguće po pojedinim člancima *Kaznenog zakona* i *Zakona o kaznenom postupku* imati točno i ažurno izvješće o pokrenutim, riješenim i neriješenim predmetima. Sustav eSpis će se nadograditi modulima za praćenje žrtava po spolu, odnosa žrtve i okrivljenika za predmete kaznenih djela počinjenih u obitelji (prema bliskoj osobi). Daljnjim razvojem interoperabilnosti sustava CTS (sustav za praćenje predmeta Državnog odvjetništva) i sustava eSpis (sustava za praćenje sudskih predmeta) bit će sudovima omogućeno preuzimanje podataka o oštećeniku/oštećenici (dakle spol, dob i ostali podaci) koje vodi DORH. Preduvjet za praćenje svih oblika nasilja nad ženama je dakle povezivanje dvaju sustava, budući se trenutno na sudovima podaci ne mogu segregirati na način da se mogu pratiti kazneni predmeti vezani uz sve oblike nasilja nad ženama.

Trenutno se detaljno prate statistički podaci o predmetima proizašlima iz *Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji*. MP u okviru svog djelokruga prikuplja podatke sa sudova prema *Pravilniku o sadržaju obvezne evidencije i izvješća, načinu prikupljanja, obrade i pohrane statističkih podataka iz područja primjene Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji*. Članak 1. navedenog *Pravilnika* propisuje obveznike dostavljanja evidencije o postupanju prema zakonu između kojih su i sudovi. MP, kao i drugi obveznici (policija, DORH i druga tijela ovlaštena za postupanje prema Zakonu) dostavljaju objedinjena polugodišnja i godišnja izvješća MSPM.

Državni zavod za statistiku: DZS je objavio u statističkim izvješćima rezultate redovitih statističkih istraživanja o počiniteljima kaznenih djela i počiniteljima prekršaja koje provodi prema *Godišnjem provedbenom planu statističkih aktivnosti* za svaku godinu na koju se navedeni plan odnosi, a na temelju *Zakona o službenoj statistici* („Narodne novine“, br. 103/03., 75/09. i 59/12.).

Ministarstvo unutarnjih poslova: Unaprijeđen je sustav vođenja statističkih podataka vezeno uz praćenje odnosa žrtve i počinitelja tako da se statistički prate svi odnosi žrtve i počinitelja, s posebnim naglaskom na srodničke odnose, za sva kažnjiva djela. Djelovanjem Nacionalnog i Županijskih timova

za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama nastavljena je međusektorska suradnja policije s drugim institucijama i udrugama u cilju pravodobne razmjene informacija i što žurnijeg postupanja u sprječavanju nasilja i zaštiti žrtava. Sukladno navedenom, na nacionalnoj razini su tijekom 2014. godine održana tri međuresorna sastanka na kojima su bili nazočni predstavnici/ce MUP-a, MSPM-a, MP-a, MZ-a, AZOO Osijek te udruga. Važno je istaknuti da se u rad i aktivnosti Nacionalnog tima za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama pridružilo i DORH čija je predstavница članovima/icama Nacionalnog tima predstavljena na sastanku održanom u listopadu 2014. godine. Tijekom 2015. godine održana su četiri međuresorna sastanka na kojima su nazočni predstavnici MUP-a, MSPM-a, MP-a, MZ-a, MZOS-a, AZOO Osijek, DORH-a te udruga /Udruga B.a.B.e, Ženska soba i Status M). U ožujku 2015. godine u prostorijama MUP-a održan je prvi godišnji sastanak predstavnika/ca Nacionalnog i Županijskih timova za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama za područje središnje i sjeverozapadne Hrvatske.

Budući da su pitanja vezana za podršku žrtvama i svjedocima normirana kroz niz zakonskih i podzakonskih akata te s obzirom na činjenicu da je RH izmjenama *Zakona o kaznenom postupku* („Narodne novine“, br. 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13 i 152/14) i *Kaznenog zakona* u svoje zakonodavstvo uvrstila odredbe koje žrtvama osiguravaju ostvarenje prava, MUP je izradio između ostalih i obrasce za upoznavanje žrtve s njezinim pravima te je obvezao sve policijske uprave na izradu treće stranice koja će se priložiti uz navedene obrasce, a na kojoj će biti navedeni kontakt podaci Nacionalnog pozivnog centra za žrtve kaznenih djela i prekršaja i Ureda za podršku žrtvama i svjedocima na sudovima za žrtve kaznenih djela i prekršaja za područje svoje nadležnosti, kao i kontakt podaci drugih organizacija i udruga koje se na određenom području bave zaštitom i podrškom žrtava.

5.2.2. Provođiti će se sustavna edukacija sudstva, općinskih i županijskih državnih odvjetništava, zdravstvenih djelatnika i djelatnica, djelatnika i djelatnica odgojno-obrazovnih ustanova, obiteljskih centara i policijskih uprava, socijalnih radnika i radnica te stručnjaka i stručnjakinja s područja zaštite mentalnog zdravlja, radi unapređenja pružanja pravne zaštite i pomoći žrtvama nasilja, posebice žrtvama seksualnog nasilja, kao i žrtvama diskriminacije na temelju spolne orijentacije, rodnog identiteta i rodnog izražavanja.

Nositelji: Pravosudna akademija, Policijska akademija, Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo unutarnjih poslova, Agencija za odgoj i obrazovanje, Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih i javne ustanove u okviru svog zakonom propisanog djelokruga rada, u suradnji s organizacijama civilnog društva.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelji: Pravosudna akademija, Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ministarstvo unutarnjih poslova, Policijska akademija.

Pravosudna akademija: U ožujku 2015. godine u Zagrebu održana je jednodnevna radionica s ukupno 23 polaznika/ca pod nazivom „Seksualno nasilje“, na kojoj su sudjelovali suci/sutkinje, državni odvjetnici/ce i odvjetnici/ce (ukupno 23 polaznika/ca). Svrha radionice bila je upoznavanje s ulogom institucije Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova u borbi protiv seksualnog nasilja kao rodno-uvjetovanog nasilja, problematika seksualnog nasilja u hrvatskom pravosuđu, te predstavljanje prakse Europskog suda za ljudska prava (dalje: ESLJP) u području seksualnog nasilja.

U suradnji s UNICEF-om u svibnju je održan trodnevni seminar „Kazneno-pravna zaštita djece žrtava i svjedoka“ za suce/sutkinje, državne odvjetnike/ce i stručno osoblje izvan-pravne struke (ukupno 28

polaznika/ca). Na seminaru se između ostalog raspravljalo i o forenzičkom intervjuu sa seksualno zlostavljanim djetetom te vrsti pitanja u odnosu na oblik zlostavljanja.

U studenom iste godine održan je dvodnevni seminar u Zagrebu u suradnji s Akademijom za europsko pravo (FRA) na temu „Temeljna prava djeteta u praksi: poboljšanje položaja djeteta u sudskim postupcima unutar pravnog okvira EU“, na kojem su sudjelovali suci/sutkinje i državni odvjetnici/ce (ukupno 25 polaznika/ca). Jedna od tema na ovom seminaru bila je i forenzički intervju sa seksualno zlostavljanim djetetom

U studenom i prosincu 2015. godine u Zagrebu su održane dvije jednodnevne radionice „Nasilje u obitelji – novo/staro kazneno djelo i alternativne sankcije prema *Kaznenom zakonu* iz 2011. godine“. Svrha radionice je bila primjena preporuka UN-ova Odbora protiv mučenja u području nasilja u obitelji te upoznavanje s alternativnim sankcijama u kaznenom postupku. Sudionici/ce su bili u suci/sutkinje, sudski savjetnici/ce te državni odvjetnici/ce, zamjenici/ce i savjetnici/ce kaznenog odjela općinske razine, ukupno 40 polaznika/ca.

U izvještajnom razdoblju održano je također 6 jednodневnih radionica „Prekršaji nasilja u obitelji u kontekstu preporuka UN-ova Odbora za sprječavanje mučenja i alternativne sankcije u prekršajnom postupku“ s ukupno 110 polaznika/ca. Sudionici/ce su bili suci/sutkinje i sudski savjetnici/ce prekršajnih sudova. Svrha radionica bila je primjena preporuka UN-ova Odbora u području nasilja u obitelji, upoznavanje s novostima koje donosi konačni prijedlog novog *Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji*, ustanovljenje novog kaznenog djela nasilja u obitelji te razlikovanje od prekršaja nasilja u obitelji, upoznavanje s alternativnim sankcijama u prekršajnom sustavu te neke njihove bitne specifičnosti u odnosu na alternativne sankcije u kaznenom sustavu. Navedene radionice održane su u listopadu, studenom i prosincu 2015. godine u Splitu, Rijeci, Zagrebu, Varaždinu i Osijeku.

Namjenski utrošena sredstva za provedbu mjere u 2015. godini iznosila su 13.131,60 kn.

Ministarstvo socijalne politike i mladih: U listopadu 2014. godine u organizaciji MSPM-a održana je edukacija pod nazivom „Kako raditi s „teškim“ korisnicima“ u kojoj je sudjelovalo 25 stručnih radnika/ca centara za socijalnu skrb Grada Zagreba i Zagrebačke županije. Počinitelji nasilja u obitelji svrstani su u ovu kategoriju „teških“ korisnika. MSPM je tijekom 2014. godine osiguralo i edukaciju stručnih radnika/ca centara za socijalnu skrb koji obavljaju poslove obiteljsko-pravne zaštite i poslijediplomsku edukaciju iz obiteljske medijacije za određen broj stručnjaka/kinja iz sustava. Stručni radnici/ce centara za socijalnu skrb u 2014. godini sudjelovali su na specijaliziranoj edukaciji stručnog osoblja nadležnih institucija na temu „Primjena *Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*“. Ujedno, koordinatrica za ravnopravnost spolova MSPM-a je iste godine ustanovama iz nadležnosti Ministarstva elektronskim putem distribuirala *Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*, a isti je u tiskanom obliku, zajedno s *Konvencijom Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji*, ustanovama distribuiran i u 2015. godini.

Kao sastavni dio projekta „*Zajedno možemo više!*“ kojeg sufinancira EU i Vlada RH, u srpnju 2015. godine održan je prvi od tri modula specijalizirane edukacije za stručne radnike/ce centara za socijalnu skrb i djelatnike udruga o direktnom radu sa žrtvama nasilja u obitelji, s naglaskom na seksualno nasilje. Edukaciju je pohađalo 35 polaznika/ca.

U sklopu prvog godišnjeg sastanka Nacionalnih i Županijskih timova u 2015. godini, održano je niz predavanja iz područja nasilja u obitelji za predstavnike/ice Nacionalnog i Županijskih timova za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama za područje središnje i sjeverozapadne Hrvatske.

Za provedbu ove mjere u 2015. godini utrošeno je 32.985,27 kn.

Ministarstvo unutarnjih poslova i Policijska akademija: U 2014. godini Policijska akademija MUP-a provela je sljedeće specijalističke tečajeve i seminare vezane uz suzbijanje nasilja u obitelji: u okviru Specijalističkog tečaja za maloljetničku delinkvenciju i kriminalitet na štetu obitelji i mladeži, održanog od 17. veljače do 7. travnja 2014. godine (koji su pohađala 34 policijska službenika/ce), tema nasilja u obitelji i nasilja nad ženama obrađena je u trajanju od ukupno 60 sati. Na tečaju su predavanja održale pravobraniteljice za djecu, ravnopravnost spolova i osobe s invaliditetom, kao i zastupnica Vlade RH pred ESLJP. U razdoblju od 27. listopada do 15. prosinca 2014. godine održana su četiri temeljna tečaja za rad policijskih službenika/ca operativnog dežurstva policijskih postaja u predmetima nasilja u obitelji (koja je pohađalo ukupno 127 policijskih službenika/ca - šefova smjena policijskih postaja te 3 pripadnika/ca Pukovnije vojne policije MORH-a). Cijeli tečaj, u trajanju od 36 nastavnih sati, bio je posvećen ovim temama.

U 2014. godini Služba prevencije Ravnateljstva policije MUP-a provodila je projekt „Podrška žrtvama kaznenih djela i prekršaja“ koji je bio usmjeren na izradu preporuka te na razmatranje i iznalaženje pojedinih praktičnih rješenja u implementaciji *Zakona o kaznenom postupku*, kao i drugih zakonskih i podzakonskih akata te preuzetih europskih standarda u ovom području, posebice u odnosu na implementaciju *Direktive 2012/29/EU od 25. listopada 2012. o uspostavi minimalnih standarda, prava, podrške i zaštite žrtava zločina*. Ujedno, ovim projektom kroz multidisciplinarnu i međusektorsku suradnju na nacionalnoj i regionalnoj razini započeo je proces senzibilizacije policijskih službenika/ca, kao i predstavnika/ca drugih nadležnih tijela i institucija u području zaštite i podrške žrtvama kaznenih djela i prekršaja. Tijekom 2014. godine provedene su ukupno dvije radionice na temu zaštite i podrške žrtvama kaznenih djela i prekršaja. Ovaj projekt rezultirao je i osposobljavanjem 20 policijskih službenika/ca iz policijskih uprava koji su preuzeli obvezu daljnje multiplikacije znanja za policijske službenike/ce u svojim matičnim policijskim upravama na temu prava žrtava kaznenih djela, čime je do sada senzibilizirano oko 5 tisuća policijskih službenika/ca u RH. Tijekom 2015. godine provedena je ukupno jedna radionica na temu zaštite i podrške žrtvama kaznenih djela i prekršaja na nacionalnoj razini. Provedenom radionicom osposobljeno je ukupno 20 policijskih službenika/ca, po jedna osoba iz svake Policijske uprave, koji su preuzeli obvezu daljnje multiplikacije znanja za policijske službenike/ce na lokalnoj razini u svojim matičnim upravama na temu prava žrtava kaznenih djela. Edukacije na lokalnoj razini MUP provodi zajedno s MP te udrugama.

U 2015. godini provedeni su slijedeći specijalistički tečajevi i seminari od strane Policijske akademije, vezano uz suzbijanje nasilja u obitelji: specijalistički tečaj za maloljetničku delinkvenciju i kriminalitet na štetu obitelji i mladeži, održan u razdoblju od 3. studenog do 2. prosinca 2015. godine (za 20 policijskih službenika/ca). Teme vezane uz nasilje u obitelji i nasilje nad ženama obuhvatile su ukupno 50 sati, a kao predavači/ce na tečaju sudjelovale su pučka pravobraniteljica, pravobraniteljica za djecu, pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, pravobraniteljica za osobe s invaliditetom, kao i zastupnica Vlade RH pred ESLJP te predstavnici/ce udruga.

Kroz dopunsko stručno usavršavanje policijskih službenika/ca koje se organizira po policijskim upravama, za policijske službenike/ce srednje stručne spremne, provodi se edukacija, između ostalog, i na temu „Postupanje policije u slučajevima nasilja u obitelji“ u trajanju od 4 nastavna sata. Kroz navedene oblike edukacija 2015. godine senzibilizirano je 156 policijskih službenika/ce.

5.3. Osvijestiti širu javnost o pojavi, problemima i načinima suzbijanja rodno uvjetovanog nasilja

5.3.1. Organizirat će se i provoditi kampanje i druge aktivnosti, radionice, predavanja, tribine, okrugli stolovi o problemu rodno uvjetovanog nasilja, uključujući trgovanje ljudima i prostituciju kao i nasilje nad LGBT osobama te tiskati, distribuirati publikacije i edukativne materijale o svim oblicima nasilja nad ženama radi informiranja i podizanja javne svijesti o pojavi, problemima i načinima suzbijanja rodno uvjetovanog nasilja.

Nositelji: Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ministarstvo unutarnjih poslova, Pravosudna akademija, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, obiteljski centri, nezavisni stručnjaci i stručnjakinje koji djeluju na području suzbijanja nasilja nad ženama, u suradnji s organizacijama civilnog društva.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelji: Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, Ured za ravnopravnost spolova, Pravosudna akademija, Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ministarstvo unutarnjih poslova i Policijska akademija, Ministarstvo branitelja, Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba, Grad Zagreb.

Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina: ULJPPNM je u veljači 2014. godine održao tematsku sjednicu Povjerenstva za ljudska prava vezanu uz zaštitu i promicanje prava LGBT osoba, na kojoj je predstavljeno istraživanje FRA s fokusom na RH, te život LGBT osoba u Hrvatskoj danas. Posebice je istaknut problem vezan uz nasilje i diskriminaciju LGBT osoba u području zapošljavanja i pristupu robama i uslugama, kao i pitanja prijave zločina iz mržnje. Članovi i članice Povjerenstva podržali su i donošenje *Zakona o životnom partnerstvu osoba istog spola* s ciljem unaprjeđenja sustava ljudskih prava u RH.

Završetak javne kampanje namijenjene podizanju svijesti potencijalnih korisnika usluga žrtava trgovanja ljudima ULJPPNM-a obilježen je u listopadu 2014. godine javnim događanjem na Cvjetnom trgu u Zagrebu. Tijekom navedene manifestacije, nadležne institucije, udruge i međunarodne organizacije u RH prezentirale su svoje projekte i aktivnosti na području suzbijanja trgovanja ljudima. Kampanja je obuhvaćala izradu letaka, *city light* plakata i *jumbo* plakata a pokrenuta je i *facebook* stranica kampanje/projekta. ULJPPNM redovito ažurira svoju internet stranicu (www.uljppnm.vlada.hr) na kojoj su široj javnosti dostupni osnovni podaci o fenomenu trgovanja ljudima, nacionalni strateški dokumenti kao i aktivnosti u ovom području.

ULJPPNM je u ispunjavanju svoje uloge nacionalnog koordinativnog tijela nastavio svoj rad na obrazovanju svih ciljanih skupina zadanih *Nacionalnim planom za suzbijanje trgovanja ljudima 2012. – 2015.* Tijekom 2014. godine u organizaciji ULJPPNM provedene su edukacije na temu suzbijanja trgovanja ljudima za predstavnike/ce nadležnih institucija i udruge koje se bave navedenom problematikom. Od 24. do 28. ožujka 2014. godine ULJPPNM je u suradnji sa Veleposlanstvom SAD-a organizirao edukaciju za suce/sutkinje i državne odvjetnike/ce. Na edukacijama je ukupno sudjelovalo 54 sudionika/ca. Također, u okviru posjete američkih stručnjaka/kinja RH organizirana su i dva predavanja za studentsku populaciju Pravnih fakulteta u Zagrebu i Splitu. Ukupno je na njima sudjelovalo oko 100 studenata/ica.

2014. godine su također održane sljedeće edukativne aktivnosti:

- Od 9. do 10. travnja u Valbondonu organiziran je međunarodni seminar za policijske službenike/ce u okviru projekta *“Partnership for education, Modul 3 Trafficking in human beings”* na kojem je predstavnica ULJPPNM održala predavanje o uspostavljenom sustavu suzbijanja trgovanja ljudima. Na seminaru je educirano 28 sudionika/ca. U travnju je na Pravnom fakultetu u Zagrebu predstavnica ULJPPNM održala predavanje o trgovanju ljudima u sklopu organizacije ELSA za 60 studenata/ica. U lipnju je predstavnica ULJPPNM održala predavanje o uspostavljenom sustavu suzbijanja trgovanja ljudima na Policijskoj akademiji za 25 sudionika/ca. U listopada je održan okrugli stol o suzbijanju trgovanja ljudima s naglaskom na djecu, u suorganizaciji ULJPPNM te Hrvatskog Crvenog križa. Na

okruglom stolu bilo je prisutno 27 sudionika/ca. U listopadu je u organizaciji ULJPPNM održano javno obilježavanje EU Dana suzbijanja trgovanja ljudima za građane na Cvjetnom trgu u Zagrebu. U studenom je predstavnica ULJPPNM održala predavanje na Diplomatskoj akademiji u sklopu redovite izobrazbe diplomatskog i konzularnog osoblja prije upućivanja na mandate. Na edukaciji je bilo oko 25 sudionika/ca. U studenom je u suorganizaciji s varaždinskom Županijskom koordinacijom za ljudska prava predstavnica ULJPPNM održala predavanje na temu suzbijanja trgovanja ljudima za 30 sudionika/ca te predavanje na temu suzbijanja trgovanja ljudima za turističke djelatnike/ce (hotelske domaćice, djelatnike/ce na recepciji i u prodaji) za 56 sudionika/ca. U studenom je ULJPPNM organizirao javnu tribinu o suzbijanju trgovanja ljudima s posebnim naglaskom na romsku populaciju, za 15 sudionika/ca. U studenom je HZZ organizirao edukaciju djelatnika/ca HZZ-a na kojoj je predstavica ULJPPNM održala predavanje na temu suzbijanja trgovanja ljudima za 26 sudionika/ca, kao i pri MSPM predavanje o nacionalnom referalnom sustavu za suzbijanje trgovanja ljudima za 50 sudionika/ca. Također, u istom je mjesecu u sklopu seminara Partnerstva za društveni razvoj predstavica ULJPPNM prezentirala uspostavljeni sustav suzbijanja trgovanja ljudima.

U 2014. godini je na poziciji ULJPPNM na aktivnosti vezanoj uz problematiku trgovanja ljudima utrošeno ukupno 148.283,47 kn.

U 2015. godini, u suradnji sa SOIH-om ULJPPNM je u svojstvu suorganizatora sudjelovao u provedbi kampanje „16 dana aktivizma“ čiji je cilj osvještavanje javnosti o problematici nasilja nad ženama s invaliditetom. Kampanja je započela prigodnim obilježavanjem 25. studenoga - Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama, te završila 10. prosinca okruglim stolom „Nulta tolerancija prema nasilju“ na Dan ljudskih prava. Cilj kampanje bio je poticanje muškaraca i mladića na sprječavanje nasilja nad ženama i djevojkama s invaliditetom. U sklopu kampanje tiskani su letci i plakati za koje je ULJPPNM osigurao financijska sredstva u iznosu od 5.000,00 kn.

ULJPPNM je u sklopu provedbe *Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima 2012. – 2015.* proveo niz edukacija i seminara za ciljne skupine utvrđene navedenim *Nacionalnim planom* od kojih se ističu predavanje za studente na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu, seminar za suce/sutkinje i državne odvjetnike/ce, 3 radionice za članstvo mobilnih timova te županijske koordinate/ice iz centara za socijalnu skrb kao i županijske zdravstvene koordinate/ice održane u Zagrebu, Osijeku i Rijeci, seminare za Odjele za podršku žrtvama i svjedocima, edukaciju za turističke djelatnike/ce te predavanje na Diplomatskoj akademiji.

Ured za ravnopravnost spolova: URS je samostalno i u suradnji sa državnim tijelima, županijskim i lokalnim povjerenstvima za ravnopravnost spolova i drugim nadležnim dionicima te udrugama sudjelovao u raznim aktivnostima osvještavanja javnosti o problemu rodno uvjetovanog nasilja. Ravnateljica URS-a je u travnju 2014. godine sudjelovala na okruglom stolu stručnjaka/inja kao prilog javnoj raspravi prijedloga *Zakon o pravima žrtava seksualnog nasilja za vrijeme oružane agresije na Republiku Hrvatsku u Domovinskom ratu*, koji je održan u suradnji MB i UNDP-a Hrvatska te u svibnju na regionalnoj konferenciji pod nazivom „Seksualno nasilje u oružanom sukobu: Ispravljanje nepravde, sprječavanje nasilja u budućnosti“ koja je u organizaciji MB uz podršku UNDP-a Hrvatska, pod visokim pokroviteljstvom predsjednika RH održana u Zagrebu. Ravnateljica je u studenom sudjelovala na seminaru u organizaciji švedskog Ministarstva obrazovanja i znanosti o utjecaju i rezultatima švedskog zakonodavstva o zabrani trgovanja seksualnim uslugama održanom u Bruxellesu.

Savjetnica URS-a je sudjelovala u svibnju 2014. godine na okruglom stolu „Prevencija seksualnog zlostavljanja i iskorištavanja djece: postignuća i izazovi“ u Zagrebu u organizaciji Udruge roditelja „Korak po korak“, pravobraniteljice za djecu i Poliklinike za zaštitu djece grada Zagreba te na 12. sastanku Mreže suradnje vladinih institucija i nevladinih organizacija protiv seksualnog nasilja u Zagrebu u organizaciji Ženske sobe. U listopadu je sudjelovala na okruglom stolu „Novi trendovi na području suzbijanja trgovanja ljudima“ u Zagrebu, u organizaciji ULJPPNM povodom obilježavanja Europskog dana suzbijanja trgovanja ljudima, kao i na radionici o problematici nasilja nad ženama u

Zagrebu u organizaciji Veleposlanstva SAD-a, te na međunarodnoj Konferenciji o *Konvenciji Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji*, održanoj u HS u organizaciji Centra za žene žrtve rata ROSA i Odbora za ravnopravnost spolova HS. U studenom je sudjelovala na okruglom stolu održanom u HS u organizaciji Kluba zastupnika SDP-a na temu „Prijedloga izmjena i dopuna *Kaznenog zakona*“ te na okruglom stolu „Da li novi zakoni štite žene od nasilja ili ih dodatno strukturalno viktimiziraju?“ održanom u Gradskoj skupštini Grada Zagreba u organizaciji Autonomne ženske kuće Zagreb.

Vezano uz osvještavanje javnosti i podizanje javne svijesti o neprihvatljivosti diskriminacije na osnovu spolne orijentacije i rodnog identiteta URS je u 2014. i 2015. godini pružio financijsku potporu Udruženju Zagreb Pride za organizaciju javnog skupa i povorke ponosa „Zagreb Pride“.

Savjetnica URS-a sudjelovala je u listopadu 2014. godine na okruglom stolu koji je povodom izmjena *Kaznenog zakona* s temom „Sankcioniranje nasilja iz mržnje u hrvatskom zakonodavstvu i praksi“ održan u organizaciji Lezbijske grupe Kontra, Srpskog demokratskog foruma i Udruge žena Romkinja Hrvatske „Bolja budućnost“, kao i na konferenciji „Rješavanje diskriminacije na temelju seksualne orijentacije i rodnog identiteta: budući koraci u izradi politika u EU i zemljama članicama“ koja je u organizaciji talijanskog predsjedništva Vijećem EU i FRA održana u Bruxellesu.

Za dodatne informacije o aktivnostima URS-a vezano uz provedbu u kampanja i drugih aktivnosti o problemu rodno uvjetovanog nasilja, kao i o aktivnostima provedenim u okviru projekta „Moj glas protiv nasilja“ upućujemo na mjere 1.1.4., 1.3.1., 5.1.4. i 6.1.3.

Pravosudna akademija: U suradnji s ULJPPNM i Veleposlanstvom SAD-a u ožujku 2014. godine u Splitu i Zagrebu održane su dvije radionice za 30 pravosudnih dužnosnika/ca na temu „Procesuiranje kaznenog djela trgovanja ljudima“. U veljači 2015. godine održana je jednodnevna radionica u Zagrebu na temu „Procesuiranja kaznenog djela trgovanja ljudima“. Svrha radionice je bila upoznavanje s ključnim konceptima procesuiranja kaznenog djela trgovanja ljudima. Sudionici/ce edukacije bili su suci/sutkinje i državni odvjetnici/ce općinske i županijske razine, ukupno 17 polaznika/ca.

Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih: Mjera nije provedena zbog nedostatnih ljudskih i materijalnih resursa.

Ministarstvo socijalne politike i mladih: Aktivnosti vezane za provedbu ove mjere tijekom 2014. godine provodili su obiteljski centri odnosno podružnice centara za socijalnu skrb sa sjedištima u županijama, a aktivnosti su uključivale radionice i predavanja o problemu rodno uvjetovanog nasilja. Nadalje, u 2014. godini MSPM je u suradnji sa skupinom nezavisnih istraživačica pokrenulo provedbu istraživačkog projekta „*Roditeljstvo u Republici Hrvatskoj*“ čija je svrha dobiti uvid u osobine LGB obitelji, kao i u kvalitetu roditeljstva te psihosocijalnu prilagodbu djece. Dio istraživanja se odnosio i na negativne stavove o LGB obiteljima te području diskriminacije i nasilja/zlostavljanja. Za provedbu istraživačkog projekta u 2014. godini MSPM je osiguralo 38.185,87 kn. MSPM je u travnju 2015. godine izradilo *Stručne smjernice za izradu Izvješća centra za socijalnu skrb o osobnim i obiteljskim prilikama podnositelja zahtjeva promjene spola ili o životu u drugom rodnom identitetu*. Ministarstvo je u suradnji s Udrugom Trans Aid Zagreb, u rujnu i listopadu 2015. godine, organiziralo dvije edukacije na temu „Postupak, uvjeti i pretpostavke za promjenu spola, odnosno odabir života u drugom rodnom identitetu“, namijenjene socijalnim radnicama/cama iz centara za socijalnu skrb koji će ubuduće izrađivati navedena Izvješća.

MSPM, ULJPPNM i MZ organizirali su radionice za članove/ice mobilnih timova, županijske i zdravstvene koordinatorice/ice za suzbijanje trgovanja ljudima. Organiziranje navedenih radionica predstavlja jednu od aktivnosti predviđenu *Nacionalnim planom za suzbijanje trgovanja ljudima 2012. – 2015.* Do sada su održane radionice u Zagrebu u svibnju 2015. godine, u lipnju u Osijeku te u

listopadu u Rijeci. Predavači na radionicama su bili predstavnici/ce ULJPPNM, MUP-a, MSPM-a, MZ-a, MP-a i udruga. Polaznicima/cama se naknadno dodjeljuju potvrde o sudjelovanju i ovlaštenje za rad s članovima mobilnih timova.

Za provedbu ove mjere MSPM je u izvještajnom razdoblju osigurao 30.000,00 kn.

Ministarstvo unutarnjih poslova i Policijska akademija: Radi podizanja svijesti građanstva o uočenim pojavnim oblicima trgovanja ljudima, sve aktivnosti MUP-a na ovom području prezentirane su na internetskim stranicama MUP-a: www.mup.hr. Na nacionalnoj razini, Služba prevencije Ravnateljstva policije u MUP-u u suradnji s drugim nadležnim državnim tijelima i udrugama, na inicijativu EK te u koordinaciji s ULJPPNM, javnom je manifestacijom na Cvjetnom trgu u Zagrebu, u listopadu 2014. godine obilježilo Europski dan borbe protiv trgovanja ljudima. Tom prilikom je kroz niz tematskih prezentacija i preventivnih sadržaja građanstvo senzibilizirano o problemu trgovanja ljudima kao i načinima prevencije i zaštite s ciljem podizanja svijesti javnosti o trgovanju ljudima kao jednom od najtežih oblika kršenja ljudskih prava, čime se pridonosi pravovremenom sprječavanju ove vrste organiziranog kriminaliteta. Javna manifestacija održana je i u 2015. godini na Cvjetnom trgu u Zagrebu. Europski dan borbe protiv trgovanja ljudima iste godine obilježen je i kroz javne prezentacije Preventivne akcije „Zajedno“ na području svih policijskih uprava, koje su isto učinile u suradnji s partnerima u svojim lokalnim zajednicama.

U okviru *Kampanje „Dvije djevojčice“* koju je provodio MUP, zajedno sa CESI, Veleposlanstvom Ujedinjene kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske, pravobraniteljicom za ravnopravnost spolova i ULJPPNM, tijekom 2014. godine provedena su na području tri policijske uprave interaktivna predavanja na temu trgovanja ženama i djevojkama u svrhu seksualnog iskorištavanja. Osim navedenog, policijski službenici/ce PU bjelovarsko – bilogorske su sa djelatnicima/cama HZZ-a sudjelovali u snimanju radio emisije na temu trgovanja ljudima te je emisija ustupljena svim radio postajama na području policijske uprave, koje su emisiju emitirale u sklopu svojih radijskih programa. Kroz preventivne projekte na temu trgovanja ljudima na lokalnoj razini su u Zadru i Čakovcu održane dvije edukativne radionice kroz koje je prezentiran i *Nacionalni preventivni program „Imam izbor“*, koji, između ostalog, sadrži i komponentu na temu prevencije trgovanja ljudima, kao i projekt pod nazivom *„TRaVel – Travel, Variety, Equality and Learning“* (*Putovanje, Različitosti, Jednakost i Učenje*).

Tijekom 2014. godine MUP je nastavio suradnju s LGBT udrugama u provedbi aktivnosti iz njihovih kampanja na provedbi edukacije policijskih službenika/ca na Policijskoj akademiji MUP-a u kojoj su kao predavači/ce sudjelovali pripadnici LGBT udruga.

Policijska akademija je s Veleposlanstvom Republike Austrije i Veleposlanstvom Republike Slovenije u travnju 2014. godine organizirala okrugli stol pod nazivom „Zajedno protiv nasilja u obitelji“, održan u Policijskoj akademiji. Cilj ove aktivnosti bilo je jačanje međuresorne suradnje svih zainteresiranih institucija i tijela kroz zajedničko i partnersko djelovanje, kako bi se sustav učinio što efikasnijim u prevenciji najtežih posljedica nasilja u obitelji. Domaći i strani stručnjaci/kinje prezentirali su svoja iskustva, dobru praksu i način rada u slučajevima nasilja u obitelji i nasilja nad ženama. Svečanom otvaranju okruglog stola prisustvovali su ministar unutarnjih poslova RH, veleposlanica Republike Austrije i veleposlanik Republike Slovenije u RH. Navedeno je rezultiralo donošenjem zaključaka o nultoj toleranciji na svaki oblik nasilja, nužnosti izmjena u hrvatskom zakonodavstvu, nužnosti senzibilizacije javnosti za problem nasilja u obitelji i nužnosti edukacije cjelokupnog sustava te boljeg međusobnog umrežavanja.

U 2014. godini MUP je provodio preventivni projekt *„Živim život bez nasilja“* i preventivnu akciju „Zajedno“. *„Živim život bez nasilja“* je nacionalni preventivni projekt koji ovo Ministarstvo provodi već petu godinu uzastopno, a usmjeren je na sprječavanje nasilja prema ženama, nasilja u obitelji, nasilja među mladima te izgradnje kulture nenasilja i tolerancije. Tijekom 2014. godine projekt se provodio u suradnji s MZOS-om, udrugom mladih Status M, dramsko - umjetničkom udrugom

Riječi/Prave/Predstave pod vodstvom poznatog glumca Zijaha Sokolovića, glazbenicima/cama te drugim poznatim osobama iz javnog života. Sve tri komponente ovog Projekta provedene su u svakoj od 20 županija i Gradu Zagrebu i to u ukupno 46 osnovnih škola te je istima obuhvaćeno 1430 učenika/ca u dobi od 13 godina.

2014. godine Služba prevencije Ureda glavnog ravnatelja policije u MUP-u je osmislila i provodila nacionalnu preventivnu akciju „Zajedno“ s ciljem da se kroz zajedničku suradnju sa svim nadležnim institucijama i organizacijama, privatnim sektorom, lokalnom zajednicom, udrugama i građanstvom podigne svijest o prevenciji trgovanja ljudima kako bi se potaklo društvo na odgovornu reakciju usmjerenu smanjenju i sprječavanju trgovanja ljudima. Akcija se provodila na području svih policijskih uprava u skladu s posebno utvrđenim modelom rada za svaku policijsku upravu. Tijekom 2014. godine s ciljem informiranja, educiranja i senzibiliziranja različitih ciljanih skupina o problemu trgovanja ljudima, proveden je niz sljedećih preventivnih aktivnosti: kroz 213 školskih sati o problemu trgovanja ljudima educirane su 5052 osobe, senzibilizirano je preko 10 000 osoba kroz popunjavanje anketnog upitnika, policijski službenici/ce su kroz nastupe u različitim emisijama (radio i TV) informirali građanstvo o navedenoj problematici.

U 2014. godini za navedene projekte utrošena su sredstva iz Državnog proračuna na poziciji MUP-a, a dio sredstava je osiguralo austrijsko Veleposlanstvo u RH (za projekt Policijske akademije: Okrugli stol pod nazivom „Zajedno protiv nasilja u obitelji“).

I u 2015. godini provedena su predavanja na temu trgovanja ženama i djevojkama kroz preventivnu akciju „Zajedno“ na području svih policijskih uprava.

Tijekom 2015. godine u Policijskoj akademiji provedeno je znanstveno istraživanje pod nazivom „*Stavovi, znanja i percepcije polaznika/ca Temelnog tečaja za rad policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja u predmetima nasilja u obitelji*“. Policijska službenica Policijske akademije sudjelovala je i u pripremi i realizaciji međuresorne edukacije stručnjaka/kinja koji izravno postupaju u slučajevima nasilja u obitelji, održanoj u rujnu 2015. godine u Tribinama Grada Zagreba, u organizaciji Grada Zagreba i Ženske sobe. Sudjelovalo je 30 stručnjaka/kinja iz policije, pravosuđa, socijalne skrbi, zdravstva, školstva, lokalne zajednice i udruga. Modul 3. Pod nazivom „Uloga institucija u radu sa žrtvama nasilja u obitelji“ imao je za cilj senzibilizaciju stručnjaka/kinja i njihovo bolje međusobno umrežavanje u prevenciji i suzbijanju nasilja u obitelji. Kroz aktivno sudjelovanje svih sudionika/ca u provedbi radionice, zaključeno je kako stručnjaci/kinje iz raznih resora znaju koje su im ovlasti i dužnosti kad je u pitanju nasilje u obitelji, ali nisu upoznati s djelokrugom rada ostalih resora. Sudionici/ce su osvijestili značaj problema nasilja u obitelji, realne mogućnosti i poteškoće u provedbi zadaća i ovlasti pojedinih resora, te nužnost brže i kvalitetnije suradnje.

Ministarstvo branitelja: U svrhu reguliranja statusa i prava žrtava seksualnog nasilja u Domovinskom ratu donesen je *Zakon o pravima žrtava seksualnog nasilja za vrijeme oružane agresije na Republiku Hrvatsku u Domovinskom ratu* („Narodne novine“, br. 64/15) koji je stupio na snagu 18. lipnja 2015. godine. Unutar zakonskog roka donesena su i dva pravilnika koji omogućuju potpunu provedbu istog Zakona - *Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja statusa i prava žrtve seksualnog nasilja u Domovinskom ratu* („Narodne novine“, br. 97/15) i *Pravilnik o ustrojstvu i načinu rada Povjerenstva za žrtve seksualnog nasilja* („Narodne novine“, br. 97/15). Stupanjem na snagu navedenog Zakona utječe se na podizanje društvene svijesti o počinjenom seksualnom nasilju u Domovinskom ratu i potrebi zaštite ovih žrtava. Uz navedeno, priznavanje statusa i osiguranje sveobuhvatne skrbi pozitivno utječe na socijalnu reintegraciju te unaprjeđenje položaja i adekvatnu zaštitu prava, kako žena, tako i svih žrtva seksualnog nasilja iz Domovinskog rata.

Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora: Na inicijativu Odbora za ravnopravnost spolova predsjednik HS-a, 14. veljače 2014. godine pozvao je zastupnike/ce da ustanu te se HS pridružio svjetskoj kampanji „One Billion Rising/Milijarda ustaje protiv nasilja nad ženama“. Odbor za ravnopravnost spolova u suradnji sa Centrom za žene žrtve rata Rosa održao je u listopadu 2014.

godine konferenciju na temu ratifikacije *Konvencije Vijeća Europe o suzbijanju i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja*. U prosincu je predsjednica Odbora za ravnopravnost spolova održala sastanak s vrednovateljicom regionalnog projekta „*Udruženim naporima – ka novim europskim standardima u zaštiti žena od rodno-zasnovanog nasilja*“.

Odbor za ravnopravnost spolova 2015. godine bio je jedan od suorganizatora prve međunarodne konferencije o seksualnom nasilju u Hrvatskoj „Sustav javnih politika i podrške za žrtve seksualnog nasilja“ održane u listopadu 2015. godine HS u organizaciji URS-a, Ženske sobe i udruge CESI.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Bjelovarsko-bilogorske županije: U okviru svojih aktivnosti Povjerenstvo je dijeljenjem letaka informiralo građanstvo o Sigurnoj kući, kao i o informacijama kome se obratiti u slučaju nasilja. Povjerenstvo je nositelj projekta „*Vježbanje tolerancije*“ koji se provodi u suradnji s bjelovarskom udrugom za edukaciju i motivaciju BUDEM. Projekt se provodi sa učenicima/cama završnih razreda u 7 srednjih škola Bjelovarsko-bilogorske županije. Programom je obuhvaćeno više od 600 učenika/ca. Cilj projekta je pokrenuti raspravu o stavovima i vjerovanjima o nasilju u partnerskim vezama te ukazati na važnost tolerancije kao temelja zdravih međuljudskih odnosa. Za provedbu mjere u 2015. godini utrošeno je 10.000,00 kn.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Dubrovačko-neretvanske županije: U okviru aktivnosti Upravnog odjela za međugeneracijsku solidarnost, branitelje i obitelj Dubrovačko-neretvanske županije je i provedba određenih preventivnih programa vezano uz odgoj djece i mladih. 2014. godine u tri odabrane srednje škole u Županiji proveden je pilot projekt „*Prevenција nasilja u mladenačkim vezama*“ s ciljem prevencije štetnih ponašanja koji bi mogli dovesti do nasilničkog ponašanja u obitelji.

Povjerenstvo je 2015. godine tiskalo letak „*Spriječimo nasilje u obitelji*“ koji je distribuiran po policijskim postajama i službama policijske uprave, socijalnim, zdravstvenim i sudskim ustanovama. Poster „*Spriječimo nasilje u obitelji*“ distribuiran je svim školama i obrazovnim institucijama u Županiji.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Karlovačke županije: U organizaciji Povjerenstva za ravnopravnost spolova Grada Ozlja 2015. godine održana je javna tribina pod nazivom „*Žene - žrtve nasilja u obitelji*“. Cilj tribine bio je okupiti predstavnike/ce i predstavnice udruga, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, poslovnog sektora te zainteresirano građanstvo kako bi se ukazalo na slučajeve obiteljskog nasilja, na skrb o ženama nasilja, nužnost provođenja psihosocijalnog tretmana te poduzimanju inicijativa i aktivnosti kako bi se smanjilo nasilje u obitelji.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: Povjerenstvo je u veljači 2014. i 2015. godine organiziralo akciju podrške globalnom prosvjedu protiv nasilja nad ženama, djevojkama i djevojčicama „*One Billion rising-milijarda ustaje*“.

Predstavnica Povjerenstva sudjelovala je u travnju 2014. godine na predstavljanju projekta „*Moj glas protiv nasilja*“, kojeg provodi URS u partnerstvu s udrugama CESI i Ženska soba. Povjerenstvo je organiziralo tribinu/javno predavanje pod nazivom „*Seksualno nasilje-predstojeći koraci i izazovi*“ kao sastavni dio projekta „*Moj glas protiv nasilja*“. Cilj predavanja bio je upoznati prisutne s osnovnim pojmovima vezanim uz problematiku seksualnog nasilja te upoznavanje s mogućim mehanizmima zaštite. Povjerenstvo je iste godine sudjelovalo na tribini Udruge osoba s invaliditetom „*Bolje sutra*“ pod nazivom „*Prepoznavaj, spriječi, reci NE nasilju*“ koja je održana u sklopu projekta „*Moj izbor je NE nasilju*“. Cilj tribine bio je senzibilizirati osobe koje donose odluke na prisutnost nasilja kao društvenog problema, upoznavanje s aktivnostima jedinica lokalne i područne samouprave vezane uz prevenciju nasilja i suradnja svih dionika u zajednici na sprečavanju nasilja. Predsjednica Povjerenstva je u okviru suradnje sa osnovnim i srednjim školama održala predavanje učenicima/cama osmih razreda OŠ Grgura Karlovčana u Đurđevcu na temu ravnopravnosti spolova u sklopu nastavnog predmeta građanskog odgoja i obrazovanja. Uz predstavljanje rada Povjerenstva, obrađene su teme o

promicanju ljudskih prava žena i rodne ravnopravnosti, a budući je predavanje održano na Dan ružičastih majica, posebni naglasak je bio na problematici i prevenciji vršnjačkog nasilja s pozivom svim učenicama i učenicima da se međusobno uvažavaju te da se bore protiv svakovrsnog nasilja, a posebice nasilja usmjerenog prema onima koje se smatra različitima.

Povjerenstvo je 2015. godine sudjelovalo u javnom savjetovanju organiziranom od strane MP o nacrtu prijedloga *Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji*. Predloženo je da počinitelji, u slučajevima u kojima uređenje vlasničkih odnosa to omogućuje, budu ti koji će morati napustiti stambeni prostor radi zaštite i osiguranja osoba izloženih nasilju. Predstavnica Povjerenstva i zamjenik župana sudjelovali su na predavanju „Seksualno nasilje – uloga i važnost *Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*“ i „Pravni aspekti zaštite od nasilja u obitelji“ koji su u organizaciji Županijskog tima za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama Koprivničko-križevačke županije, a u suradnji s Udrugom „Hera“ Križevci i PU koprivničko-križevačkom, održani u studenom 2015. godine.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Krapinsko-zagorske županije: U suradnji s URS-om, udrugama Ženska soba i CESI održano je javno predavanje „Seksualno nasilje“ sa ciljem upoznavanja s *Protokolom o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*. Za dodatne informacije upućujemo na izvješće o provedbi mjere 1.1.4.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Ličko-senjske županije: U suradnji sa PU ličko-senjskom u prostorijama Kulturno informativnog centra u Gospiću 2014. godine održan je stručni skup na temu „Nasilje, za nasilje nema opravdanja“, koji je bio namijenjen djelovanju i suradnji institucija u zajednici o postojanju problema obiteljskog nasilja i ukazivanju na potrebu pravovremenog prijavljivanja, te provođenju preventivnih programa s primjerima dobre prakse. Grad Gospić je u suradnji sa PU ličko-senjskom realizirao preventivni program „Zajedno više možemo“ putem organizacija javnih tribina i edukativnih predavanja za građanstvo. Grad Senj je distribuirao publikacije i edukativne materijale o svim oblicima nasilja koje je zaprimio od nadležnih institucija.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Međimurske županije: Predsjednica Povjerenstva i članice su sudjelovale u televizijskim ili radio emisijama i tom prilikom senzibilizirale javnost u cilju suzbijanja rodno uvjetovanog nasilja. Povjerenstvo je održavalo konferencije za medije, okrugle stolove, tribine i sl., a njene predstavnice su se odazivale javnim akcijama koje su bile dobro medijski popraćene. Za dodatne informacije upućujemo na izvješće o provedbi mjere 1.1.4.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Osječko-baranjske županije: U suradnji s Udrugom za mlade Đakovo i Skloništem za žrtve obiteljskog nasilja u Osijeku u siječnju 2014. godine održana je tematska sjednica Povjerenstva pod nazivom „Stanje ljudskih prava žena u Republici Hrvatskoj - izazovi i promjene u 2014. godini“. Javno predavanje „Nasilje nad ženama“ održano je u travnju uz podršku Povjerenstva za ravnopravnost spolova Osječko-baranjske županije, a bilo je sastavni dio projekta URS-a „Moja glas protiv nasilja“.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Primorsko-goranske županije: Povjerenstvo je putem tiskovnih konferencija i radnih sastanaka radilo na podizanju javne svijesti o pojavi, problemima i načinima suzbijanja rodno uvjetovanog nasilja. U srpnju 2014. godine održana je tematska sjednica Povjerenstva, uz izlaganje savjetnice za besplatnu pravnu pomoć u Uredu državne uprave u Primorsko-goranskoj županiji na temu „Odobranje besplatne pravne pomoći žrtvama obiteljskog nasilja“. U ožujku 2015. godine održana je sjednica Povjerenstva na kojoj je raspravljana problematika ostvarivanja prava LGBT osoba u hrvatskom društvu, vezano za postojeći zakonski okvir i provedbu propisa u praksi, a s posebnim osvrtom na položaj LGBT zajednice u Primorsko-goranskoj županiji. Sjednici su prisustvovali predstavnici/ce LGBT udruga iz Rijeke. Povjerenstvo je tijekom rujna 2015. godine bilo uključeno u jedan slučaj spolnog uznemiravanja i o tome izvijestilo pravobraniteljicu za ravnopravnost spolova. Redovito se tiskaju i distribuiraju edukativni materijali na temu borbe protiv nasilja nad ženama. U studenom 2015. godine predsjednica Povjerenstva je sudjelovala na tribini u organizaciji Ženske sobe, SOS telefona Grada Rijeke i Centra za participaciju žena u društvenom

životu na temu „Seksualno nasilje - uloga i važnost *Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*“.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije: Povjerenstvo je u 2014. godini organiziralo sa Koordinacijom za ljudska prava tematsku sjednicu na temu „Provedba *Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji* za 2013. godinu na području Varaždinske županije“ na kojoj su predložene određene mjere za poboljšanje stanja te je ukazano na slijedeće: potrebu da se kod izmjene *Kaznenog zakona* apelira na ponovno reguliranje i sankcioniranje nasilničkog ponašanja u obitelji, kao zasebnog kaznenog djela, potrebu donošenja protokola o suradnji između nadležnih tijela kojim bi bilo jasno definirana nadležnost pojedinih nadležnih tijela koja postupaju po *Protokolu o postupanju u slučaju nasilja u obitelji*, problem financiranja psihosocijalnog tretmana koji se često izriče u prekršajnom postupku. Navedene prijedloge/inicijative Povjerenstvo je dostavilo svim nadležnim tijelima i saborskim zastupnicima s područja Varaždinske županije. U izvještajnom razdoblju predstavnice Povjerenstva sudjelovale su na stručnom skupu voditelja/ica školskih preventivnih programa ovisnosti u osnovnim i srednjim školama Varaždinske županije, koje je organizirano u suradnji sa pravobraniteljicom za ravnopravnost spolova i Organizacijom mladih Status M. Tema stručnog skupa bila je prevencija rodno uvjetovanog nasilja i promocija zdravlja, a bila je to prilika da se voditeljima/cama preventivnih programa predstavi rad Povjerenstva za ravnopravnost spolova Varaždinske županije. Članovi/ce Povjerenstva sudjelovali su na predavanju koje je bilo organizirano od strane Vijeća za prevenciju Varaždinske županije i Koordinacije za ljudska prava, na temu „Trgovanje ljudima – kako ga prepoznati i suzbiti“.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravske županije: Tijekom 2014. godine Povjerenstvo je sudjelovalo u rujnu na predstavljanju *Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji* i *Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja* u organizaciji URS-a te u radu međunarodne konferencije posvećene *Konvenciji Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji* koja je održana u organizaciji Centara za žene žrtve rata-ROSA i Odbora za ravnopravnost spolova HS.

U izvještajnom je razdoblju obilježen je Europski dan borbe protiv trgovanja ljudima 18. listopada uličnom akcijom u suradnji s udrugom S.O.S. Virovitica. Sudjelovalo se u radu dva multidisciplinarna županijska tima: za prevenciju i suzbijanje nasilja nad ženama i za prevenciju i suzbijanje trgovanja ljudima.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Vukovarsko-srijemske županije: U suradnji s Udrugom žena Vukovar u Vukovarsko-srijemskoj županiji 2014. godine održano je predstavljanje projekta „*Against Crime of Trafficking*“ kojemu je cilj bio doprinijeti sprečavanju trgovanja ljudima. Povjerenstvo je u travnju 2015. godine u Iloku sudjelovalo u aktivnostima u okviru projekta MUP-a „Živim život bez nasilja“ te u studenom na projekciji filma. Povjerenstvo je u suradnji sa Skloništem za žrtve obiteljskog nasilja i PU osječko-baranjskom u veljači 2015. godine u Osijeku podržalo kampanju „*Milijarda ustaje*“ kako bi poslali jasnu poruku da nasilje nad ženama i nasilje u obitelji treba javno osuditi i pravovremeno prevenirati i sankcionirati.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Zadarske županije: 2015. godine Povjerenstvo je sudjelovalo u globalnoj kampanji „*Milijarda ustaje*“ te su uz financijsku potporu Povjerenstva tiskani letci i bedževi.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Zagrebačke županije: U 2015. godini u deset osnovnih škola Zagrebačke županije dogovoreno je predavanje na temu „Razvijanje kulture nenasilja u osnovnim školama“.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba: U postupku donošenja Proračuna Grada Zagreba za 2015. godinu Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba podnijelo je amandman da se osiguraju dostatna sredstva za financiranje Autonomne ženske kuće Zagreb, Doma

„Duga“ i svih ostalim udruga u Gradu Zagrebu koje se bave suzbijanjem i prevencijom rodno uvjetovanog nasilja. Za dodatne informacije o provedbi mjere upućujemo na izvješće o provedbi mjere 1.1.4.

Grad Zagreb: U 2014. godini sufinancirane su aktivnosti sljedećih udruga:

- Ženska soba – „*Kampanja Iskoristi pravo na život bez nasilja*“. Projekt je nastavak ranijih godina započete medijske promocije o temi nasilja, s ciljem senzibiliziranja šire javnosti o problematici nasilja nad ženama. Projekt se sastojao od medijske kampanje – emitiranja radio jingla „Iskoristi pravo na život bez nasilja!“, gostovanja na lokalnim i regionalnim radijskim postajama, prisutnosti u elektroničkim medijima, praćenja kampanje od strane tiskanih medija i medijskih istupa na televizijama, organizacije javnog događanja posvećenog osvješćivanju javnosti o nasilju u obitelji s naglaskom na nasilju nad ženama. Povodom Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama – 25. studenog održana je javna akcija kojom su prilikom dijeljeni edukativni materijali. Aktivnost se odnosila i na informiranje građanstva o problematici nasilja putem plakata u ZET-ovim sredstvima javnog prijevoza. Grad Zagreb je projekt podržao s 14.581,25 kn.
- Centar za ženske studije za Kampanju „*Milijarda ustaje protiv nasilja nad ženama*“. U okviru obrazovnog programa Centra polaznicama je održano predavanje o nasilju nad ženama, o odnosu feminizma prema prostituciji te feminističkoj kritici seksualnog nasilja. U sklopu kampanje je uspostavljena suradnja s Klub hokeja na ledu Medveščak, Hrvatskim ragbijaškim savezom i Zagreb Raidersima te udrugom Status M. S hokejašima je snimljen video protiv nasilja nad ženama. Završna manifestacija održana je na Zrinjercu uz glazbeni program i sudjelovanje muških govornika - poruke su bile vezane uz nasilje nad ženama. Kampanja „*Milijarda ustaje/One Billion Rising*“ provedena je istog dana u 203 zemlje. Na završnom događanju bili su prisutni predsjednik RH, gradonačelnik Grada Zagreba, prolaznici/ce, članovi/ice udruga, učenici/ce, studenti/ce, izvođači/ce, predstavnici/e Grada Zagreba te bivše radnice Kamenskog. Radijski pokrovitelj bio je Radio Sljeme, a o kampanji su bili emitirani i prilozi u 5 televizijskih emisija. Grad Zagreb je projekt podržao s 13.750,00 kn.
- Centar za ženske studije za projekte „*Ženski antifašistički Zagreb*“, „*Ratno i poslijeratno nasilje nad ženama*“ i „*Autonomne kulturne prakse i prostori – ženskostudijsko obrazovanje*“. Ideja projekata je održavanje niza kulturnih manifestacija u Gradu Zagrebu koje otvaraju pitanje ratnog i poslijeratnog nasilja nad ženama, kao dio šireg projekta Ženskog suda. Cilj ovog projekta je otvaranje pitanja nasilja i diskriminacije nad ženama kroz umjetničku i kulturnu produkciju. Grad Zagreb je projekt podržao s 20.000,00 kn.
- Lezbijska grupa Kontra za lezbijski festival „L-fest“ koji se fokusira na povezivanje i jačanje ženskih mreža, inicijativa, grupa, aktivistica i umjetnica u zemlji i inozemstvu. Kroz projekt „*Nenasilna komunikacija kroz umjetnost*“, organizirane su društveno-kulturne aktivnosti za LGBT zajednicu na kojima su sudjelovale mlade LGBT osobe kao i brojne kreativne radionice. Grad Zagreb je projekt podržao s 15.000,00 kn.
- Prostor rodne i medijske kulture K-zona za „Vox Feminae“ međunarodni transdisciplinarni festival za promicanje lezbijske kulture posvećen umjetničkom stvaralaštvu žena u sklopu kojeg se osobito promiče aktivizam borbe protiv nasilja nad ženama. Grad Zagreb je projekt podržao s 10.000,00 kn.
- Lezbijska grupa Kontra, za projekt „*Moj glas protiv homofobije*“. Održano je osam radionica na temelju kojih se snimilo i osam video uradaka. Sve radionice pokrivale su interese i potrebe LGBT osoba. Teme za radionice i videouratke su bile: lezbijski identitet, gej identitet, transrodni identitet, ljubav, veze, coming out i homofobija. Na projektu je sudjelovalo i 20-ak volontera/ki. Grad Zagreb je projekt podržao s 10.000,00 kn.
- Zagreb Pride, za projekt „*Pride 2014., Tjedan i Povorka ponosa*“. Pride je održan pod nazivom „Ovo je zemlja za sve nas“, a okupio je 15 000 sudionika/ca. Grad Zagreb je projekt podržao s 20.000,00 kn.
- Zagreb Pride, za projekt „*#Prajdionice - multidisciplinarni eksperimentalni seminarski LGBT program*“, osmišljen kao razmjerno opsežan i temeljit uvid u već razvijeno i etablirano polje znanja, kulture i izražavanja: LGBT i queer studije. Grad Zagreb je projekt podržao s 5.000,00 kn.
- Zagreb Pride, za projekt „*#Participacija*“, koji je jedna od rijetkih inicijativa u Hrvatskoj koja zabavne, klupske i noćne sadržaje – inače uglavnom shvaćene kao isključivu domenu komercijalnih i

profitnih organizacija – pretvara u događaje koje služe razvoju socijalne svijesti i solidarnosti među LGBT osobama. Grad Zagreb je projekt podržao s 5.000,00 kn.

- Projekt „*Pride 2014 - Borba se nastavlja*“. Povorka ponosa ima snažan utjecaj na širu javnost u suzbijanju diskriminacije prema LGBT osobama, smanjenju homofobije i transfobije na nacionalnoj razini, a posebice u gradu Zagrebu. Uz Povorku ponosa održavaju se i brojni programi koji se već deset godina baziraju na uključivanju mladih u društvo, promociji i zaštiti ljudskih prava, razvoju volonterstva i aktivizma u društvu. Grad Zagreb je projekt podržao s 10.000,00 kn.

- „*Domino za Queer Zagreb Sezona*“, cjelogodišnji je program udruge proizašao iz desetogodišnjeg iskustva organiziranja *Queer Zagreb* festivala, a uključuje izvedbeni, filmski, glazbeni, likovni i izdavački program. Izvedbeni program Sezone predstavlja recentna i relevantna ostvarenja s područja *queer* umjetnosti iz čitavog svijeta, problematizirajući pitanje queera u izvedbenim umjetnostima, preispitujući načine na koji se drugačijost umjetnički predstavlja i doživljava. Grad Zagreb je projekt podržao s 60.000,00 kn.

- „*Queer2Queer – protiv nasilja u istospolnim vezama*“, kroz tri aktivnosti – radionice, savjetovalište i direktnu akciju. Cilj programa je prevencija nasilja u mladenačkim vezama, a osobito u LGBT vezama mladih. Grad Zagreb je projekt podržao s 10.000,00 kn.

- Ženska soba, za program „*Zaštita mentalnog zdravlja transrodnih i transseksualnih osoba*“ s ciljem zaštite mentalnog zdravlja kroz pružanje direktne i indirektna pomoći i podrške, te osvještavanje javnosti o problematici kršenja ljudskih prava na temelju rodnog identiteta i rodnog izražavanja. U izvještajnom razdoblju održano je 12 grupa podrške kojima su obuhvaćene 103 osobe. Ostvareno je ukupno 68 medijskih istupa. Održan je sastanak s predstavnicima/cama nadležnih tijela i institucija i udrugama s ciljem zagovaranja i uvođenja promjena u području zakonodavstva i medicine te ukazivanja na probleme. Održan je okrugli stol „Unapređenje pravnog položaja trans i rodno nenormativnih osoba u Republici Hrvatskoj“. Grad Zagreb je projekt podržao s 10.000,00 kn.

U 2015. godini sufinancirane su aktivnosti sljedećih udruga:

- Centar za ženske studije – „*Milijarda ustaje protiv nasilja nad ženama*“. U okviru obrazovnog programa Centra polaznicama je održano predavanje o nasilju nad ženama, uključujući trgovanje ženama u cilju seksualne eksploatacije, prostituciji i sl. U fokusu kampanje bilo je promoviranje *Istanbulske konvencije*. U sklopu kampanje je nastavljena suradnja s Klub hokeja na ledu Medveščak te udrugom Status M. Završna manifestacija održana je na Cvjetnom trgu 14. veljače uz glazbeni program i sudjelovanje muških govornika koji su čitali dijelove *Istanbulske konvencije*. Na završnom događanju bili su prisutni pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, zamjenica gradonačelnika Grada Zagreba, predstavnici/e Grada Zagreba, te građanstvo. Radio Sljeme je prenosio događanje, HTV1 se direktno uključio s događanja, a o kampanji su bili emitirani i prilozi u središnjim tv dnevnicima. Grad Zagreb je projekt podržao s 13.750,00 kn.

- Udruzi „B.a.B.e. sufinancirane su aktivnosti u okviru Programa „*Nova perspektiva: psihološka podrška za osobe tijekom i nakon razvoda*“. Cilj programa je osiguravati kvalitetnu psihološku i psihosocijalnu pomoć osobama tijekom i nakon razvoda. Obzirom na pojačane stope razvoda, raste i potreba za savjetodavnom i terapijskom pomoći. Ostvareni su sljedeći rezultati: 175 osoba je primilo psihološko savjetovanje, od kojih je 92 u procesu kontinuiranog savjetovanja, 212 osoba je educirano o glavnim problemima koji se javljaju tijekom procesa razvoda i načinima na koje se ti problemi mogu lakše riješiti. Educirani su korisnici/ce i članovi/ice njihove obitelji, održano je 9 grupa podrške, u kojima je sudjelovalo ukupno 30 osoba. Iz proračunskih sredstva je za provedbu ovog projekta izdvojeno 25.000,00 kn.

- Udruzi „ISKORAK“ sufinancirane su aktivnosti u okviru programa „*Psihosocijalna i zdravstvena podrška LGBT zajednici*“. Cilj programa je edukacija, odgovorno ponašanje, te intervencija putem testiranja, a u cilju smanjenja HIV-a među MSM (muškarci koji imaju spolne odnose s muškarcima) populacijom. Projektom se provode aktivnosti brzog testiranja i savjetovanja na HIV u suradnji sa HZJZ (500 korisnika/ca), izrada i podjela edukativnog materijala s ciljem smanjenja transmisije HIV-a u LGBT zajednici (2 000 letaka i 60 plakata), stručno psihološko savjetovanje (ukupno 200 sati), javne kampanje (proveden Europski tjedan testiranja u razdoblju od 23.-29. studenog 2015), U okviru EU tjedna distribuirano je 2000 primjeraka edukativnih materijala ciljanoj skupini. Iz proračunskih sredstva je za provedbu ovog projekta izdvojeno 10.000,00 kn.

Namjenski utrošena sredstva za provedbu mjere u 2014. iznosila su 203.331,25 kn, a u 2015. godini 48.750,00 kn.

6. Međunarodna politika i suradnja

U promicanju ravnopravnosti spolova u međunarodnom okružju Republika Hrvatska je u proteklom razdoblju imala aktivnu ulogu. Najvažniji cilj u sljedećem razdoblju, sukladno komunikacijskoj strategiji za pridruživanje EU, jest poduzimanje brojnih aktivnosti vezanih uz upoznavanje javnosti o zakonodavstvu i politikama ravnopravnosti spolova koje se provode na razini EU, kao i razvoj modaliteta suradnje s Europskim institutom za ravnopravnost spolova. Važna su i daljnja poduzimanja vezana uz obvezu provedbe instrumenata UN-a, uključujući promicanje UN-ove Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, Pekinške deklaracije i Platforme za djelovanje i Milenijskih razvojnih ciljeva kao i donošenje nacionalnog Akcijskog plana za provedbu rezolucije Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda: 1325 (2000) i srodnih rezolucija s ciljem integracije rodne perspektive u sigurnosnu politiku zemlje.

6.1. Provodit će se upoznavanje javnosti s politikama ravnopravnosti spolova Europske unije i drugih međunarodnih organizacija

6.1.1. Prevest će se, tiskati i distribuirati Strategija za ravnopravnost između žena i muškaraca 2010. – 2015. Europske komisije

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, koordinatori i koordinatorice za ravnopravnost spolova u tijelima državne uprave, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova u suradnji s organizacijama civilnog društva.

Rok provedbe: 2011.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

6.1.2. Razradit će se modaliteti suradnje s Europskim institutom za ravnopravnost spolova.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova u suradnji s koordinatorima i koordinatoricama za ravnopravnost spolova u tijelima državne uprave.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelj: Ured za ravnopravnost spolova

Ured za ravnopravnost spolova: U 2014. i 2015. godini suradnja s EIGE-om obuhvatila je aktivnosti vezane uz redovito sudjelovanje u njegovom Stručnom forumu temeljem članstva, sudjelovanje na većem broju različitih konzultativnih sastanaka, dostavi različitih očitovanja i informacija vezanim uz podatke o ravnopravnost spolova u RH kao i tematskim online raspravama na EuroGender mreži (stranici Europske mreže za ravnopravnost spolova).

Stručni forum savjetodavno je tijelo EIGE-a, njegova uloga je pružanje stručnog znanja u području ravnopravnosti spolova, a ravnateljica je njegova članica od 2013. godine.

U organizaciji EIGE-a u Ateni je u veljači održan konzultativni sastanak na temu „Od praksi s potencijalom do dobrih praksi u području poduzetništva žena“ na kojem je sudjelovala savjetnica URS-a. Na sastanku su predstavljena 24 primjera dobrih praksi u području poduzetništva žena te je u skladu s EIGE-ovom metodologijom, u užu izbor od identificiranih 12 primjera, kao primjer dobre prakse izabran program kreditiranja za žene poduzetnice kojeg od 2011. godine provodi HBOR u suradnji s Ministarstvom poduzetništva i obrta i Hrvatskom agencijom za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG BICRO).

Savjetnica URS-a je sudjelovala u lipnju na sastanku „Primjeri dobrih praksi u području poduzetništva žena“ koji je u organizaciji EIGE-a održan u Vilniusu te je upoznala sudionike/ce sastanka sa *Strategijom razvoja poduzetništva žena u Republici Hrvatskoj, za razdoblje od 2014. do 2020. godine*. Cilj sastanka bio je razmjena informacija i poticanje rasprave o preprekama koje otežavaju intenzivniju poduzetničku aktivnost žena.

Ravnateljica je sudjelovala u listopadu 2014. godine na sastanku Stručnog foruma EIGE-a s nacionalnim predstavnicima/cama EP u Strasbourgu. Cilj ove posjete bio je informiranje europarlamentaraca o ravnopravnosti spolova i radu EIGE-a. Ravnateljica se sastala sa 6, od 11 hrvatskih europarlamentaraca i istaknula važnost kontinuiranog zalaganja svih dionika na uspostavljanju stvarne ravnopravnosti spolova.

U studenom 2014. godine, ravnateljica je sudjelovala na 14. sastanku Stručnog foruma EIGE-a i 2. zajedničkom sastanku sa Upravnim odborom EIGE-a u Bruxellesu.

EIGE je osnovao novu skupinu pod nazivom „Tematska skupina za rodno osviještene politike“ koja ima za cilj uspostavljanje standarda kvalitete u edukacijama za uvođenje rodno osviještenih politika. Na prvom sastanku u Vilnius, u listopadu 2014. godine sudjelovala je savjetnica URS-a koja održava seminare za državne službenike/ce u Državnoj školi za javnu upravu te predstavnica udruge CESI koja je u svojstvu trenerice održala niz seminara za zaposlene u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Savjetnica URS-a je sudjelovala na sastanku stručnjaka/inja u organizaciji EIGE-a na temu „Žene u moći i odlučivanju“, koji je održan u listopadu 2014., u Vilniusu. Sastanak je održan u kontekstu priprema EIGE-a za izradu izvještaja o provedbi *Pekinske platforme za djelovanje* u EU na temu sudjelovanja žena u procesima odlučivanja i moći. Cilj sastanka na kojem je sudjelovalo 30-tak stručnjaka i stručnjakinja iz zemalja članica EU s područja političkog, ekonomskog i društvenog odlučivanja, bio je identificirati kriterije za odabir najboljih primjera prakse za postizanje uravnotežene participacije žena i muškaraca na mjestima donošenja odluka, a koji su pogodni za primjenu i u drugim zemljama, te čiji je učinak nedvojbjen i mjerljiv.

U studenom 2014. savjetnica URS-a sudjelovala je na poziv EIGE-a a na konzultativnom sastanku stručnjaka/kinja na temu „Dobre prakse na području pomirenja profesionalnog, obiteljskog i privatnog života“, koji je održan u Vilniusu.

Savjetnica je sudjelovala na 15. sastanku Stručnog foruma održanom 15. - 16. travnja 2015. godine u Vilnius i na 16. sastanku održanom 13. - 14. listopada iste godine u Bruxellesu. Najvažnije teme o kojima se raspravljalo na ovim sastancima bile su vezane za izradu strategije za kontrolu kvalitete rezultata rada EIGE-a, uključivanje muškaraca u pitanja ravnopravnosti spolova i izbor tzv. ambasadora bijele vrpce, izradu online platforme za rodno osviještenu politiku, završetak projekta izrade tezaurusa i pojmovnika rodne ravnopravnosti te izradu EIGE-ove rodno osjetljive statističke baze podataka.

S namjerom da u listopadu 2015. godine pokrene “online platformu za rodno osviještenu politiku” (<http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming>) u svrhu olakšavanja integracije rodne perspektive u

aktivnosti svih zaposlenih u EU institucijama i vladinim tijelima zemalja članica, EIGE je izradio pregled dosadašnjih postignuća u ovom području za svaku zemlju članicu te je od URS-a zatražio očitovanje o predloženom tekstu. URS je u rujnu iste godine dostavio EIGE-u korekcije i nadopunu teksta koji su se odnosili na institucionalne mehanizme za ravnopravnost spolova, nacionalnu strategiju za ravnopravnost spolova te metode za uvođenje perspektive ravnopravnosti spolova u nacionalne politike u RH.

E-knjižnici u sklopu Informacijsko-dokumentacijskog centra (RDC) EIGE-a dostavljene su poveznice na nacionalne zakonodavne i strateške akte, politike i druge dokumente i publikacije koje su uvrštene na internetske stranice URS-a. Na internetskim stranicama EIGE-a ukupno je 532 reference koje se odnose na politiku ravnopravnosti spolova u RH.

Pomoćnica ravnateljice sudjelovala je u veljači 2015. godine u Vilniusu, na konzultativnom sastanku EIGE-a na temu „From practices with Potential to Good Practices on increasing women's participation in political decision making“. Cilj sastanka bio je da se, u skladu s EIGE-ovom metodologijom, identificira dvanaest primjera dobrih praksi koje su potom uključene u EIGE-ovu bazu podataka <http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/good-practices>.

U organizaciji EIGE-a savjetnica je u lipnju 2015. godine sudjelovala na predstavljanju *Indeksa ravnopravnosti spolova* (Gender Equality Index) u Bruxellesu. Indeks predstavlja važan instrument za mjerenje napretka u području ravnopravnosti spolova od 2005. do 2012. godine. Napredak zemalja članica EU je zaista vrlo marginalan jer je 2005. godine indeks iznosio 51,3 (od maksimalnih 100 bodova), a 2012. godine tek 52,9. U odnosu na šest mjerenih komponenti indeksa i dalje postoji neravnomjerna raspodjela vremena između žena i muškaraca u pružanju njege i skrbi članovima obitelji, žene su i dalje u manjini na mjestima odlučivanja, dok je u domeni znanja i obrazovanja, unatoč napretku, i dalje prisutna segregacija. Na području rada i zapošljavanja bilježi se manje poboljšanje, dok je najveći napredak postignut u domeni zdravlja. Hrvatska je među onim zemljama članicama u kojima je rezultat za 2012. godinu lošiji od onog iz 2005. godine. Indeks za RH je 39,8 u odnosu na 52,9 u EU 28. (<http://eige.europa.eu/gender-statistics>).

Savjetnice su sudjelovale u studenom 2015. godine na seminaru EIGE-a u Vilniusu vezanom uz praćenje implementacije *Direktive (2012/29/EU) o uspostavi minimalnih standarda, prava, podrške i zaštite žrtava zločina* te uvođenju rodne perspektive u istu. Na seminaru su prikazani primjeri uspješne implementacije ove *Direktive* u nacionalna zakonodavstva zemalja članica EU, a ukazano je i na određene probleme s kojima se pojedine zemlje susreću pri njenoj implementaciji.

U svibnju 2015. godine su predstavnici/e EIGE-a posjetili URS. Na sastanku su razmijenjena stajališta o rodnoj ravnopravnosti u RH i EU. Ravnateljica je upoznala sudionike/ce sastanka sa najnovijim zakonodavnim inicijativama za postizanje ravnopravnosti spolova, a razgovaralo se o položaju žena na tržištu rada, korištenju roditeljskog dopusta očeva, ženama i siromaštvu te ravnopravnosti u procesima političkog odlučivanja. Poseban interes iskazan je za aktivnosti koje su se provodile vezano uz uklanjanje nasilja nad ženama te je savjetnica predstavila dvogodišnji projekt „*Moj glas protiv nasilja*“. U okviru ovog projekta prevedena je i tiskana publikacija EIGE-a „*Pregled provedbe Pekinške platforme za djelovanje u državama članicama EU-a: Nasilje nad ženama-podrška žrtvama nasilja: Glavni nalazi*“.

Ravnateljica je dala intervju članu ekspertnog tima EIGE-a dr.sc. Siniši Zrinščaku za potrebe izrade studije o ženama i siromaštvu u pod naslovom „*Poverty, gender and intersecting inequalities - Review of the implementation of the Beijing Platform for Action in the EU Member States*“, koja uključuje podatke iz svake zemlje članice EU za razdoblje od 2007. do 2014. godine.

Javnost je o suradnji i radu EIGE-a informirana putem internetske stranice URS-a. Za dodatne informacije o suradnji s EIGE-om upućujemo na mjeru 2.3.1.

6.1.3. Republika Hrvatska sudjelovat će u programu Zajednice PROGRESS (2007. – 2013.) u okviru V. komponente: Ravnopravnosti spolova.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva.

Rok provedbe: 2013. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelj: Ured za ravnopravnost spolova.

Ured za ravnopravnost spolova: U okviru natječaja *Programa Zajednice za zapošljavanje i socijalnu solidarnost - PROGRESS „Potpora informacijskim i komunikacijskim aktivnostima usmjerenim na uklanjanje nasilja nad ženama“*, od prosinca 2013. do kraja studenog 2015. godine u suradnji s partnerskim udrugama Ženska soba i CESI, URS je provodio dvogodišnji projekt *„Moj glas protiv nasilja“* (*„My Voice against Violence“*), sufinanciran sredstvima EK. Ukupna početna vrijednost projekta iznosila je 202.680,00 EUR, od čega je doprinos EK iznosio 161.385,68 EUR.

Glavni cilj projekta bio je podizanje svijesti javnosti o neprihvatljivosti svih oblika nasilja nad ženama i djevojčicama/djevojkama uključujući obiteljsko nasilje i odašiljanje poruke o nužnosti nulte tolerancije na sve oblike rodno uvjetovanog nasilja, dok su specifični ciljevi projekta uključivali osvještavanje javnosti o neprihvatljivosti svih oblika nasilja nad ženama i djevojkama/djevojčicama, s posebnim naglaskom na seksualno i obiteljsko nasilje, podizanje razine znanja i svijesti o svim oblicima nasilja nad ženama i djevojkama/djevojčicama, s posebnim naglaskom na seksualno nasilje i primjenu *Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*, te podizanje znanja i svijesti mladih o svim oblicima nasilja nad ženama i djevojkama/djevojčicama. Ciljane skupine uključivale su stručne djelatnike/ce i službenike/ce u državnim tijelima, institucijama i udrugama, saborske zastupnike/ce, članove/ice županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova, radio i TV postaje, ranjive skupine žena i djevojčica/djevojkaka (posebice mlade žene, žene s invaliditetom, žene na selu, djevojke korisnice usluga javnih ustanova, Romkinje), srednjoškolske profesore/ice, učenike/ce srednjih škola i studente/ice, kao i opću populaciju.

Projektne aktivnosti u 2014. godini uključivale su provedbu brojnih aktivnosti. Izrađeni su televizijski i radijski spot „Prašina“ koji su 2014. godine emitirani na nacionalnoj i lokalnoj razini na ukupno 9 televizijskih i 43 radijske postaje.

Pokretanje kampanje i predstavljanje projekta te promocija televizijskog i radijskog spota „Prašina“ održano je u organizaciji URS-a 10. travnja 2014. godine u Kući Europe u Zagrebu. Projekt je također predstavljen u okviru obilježavanja Dana Europe čije je centralno događanje održano 9. svibnja 2014. godine ispred Kuće Europe u organizaciji Predstavništva EK u RH i Ureda za informiranje Europskog parlamenta, kao i na sastanku VI. Koordinacije županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova u organizaciji URS-a 5. prosinca 2014. godine u Zagrebu.

U sklopu projekta *„Moj glas protiv nasilja“* URS je preveo na hrvatski jezik i tiskao *Konvenciju Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji* u nakladi od 8.000 primjeraka, izradio i tiskao *Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja* na hrvatskom jeziku u nakladi od 5.000 primjeraka te ga preveo i tiskao na engleskom jeziku u nakladi od 500 primjeraka; preveo na hrvatski jezik i tiskao publikaciju EIGE *Pregled provedbe Pekinške platforme za djelovanje u državama članicama EU-a: Nasilje nad ženama – podrška žrtvama, Glavni nalazi* u nakladi od 8.000 primjeraka. URS je tiskao projektne letke *Moj glas protiv nasilja* u nakladi od 8.000 primjeraka i *Smjernice za medijsko izvještavanje o nasilju u obitelji* u nakladi od 2.000 primjeraka. Tiskano je i distribuirano više od 30.000 publikacija i promidžbenih materijala svim ključnim dionicima na nacionalnoj i lokalnoj razini, uključujući državna tijela i druge institucije, tijela jedinica lokalne i

područne (regionalne) samouprave, županijska, gradska i općinska povjerenstva za ravnopravnost spolova, političke stranke, udruge, šire građanstvo i dr. te je za njih pokazan veliki interes. Značajna suradnja uspostavljena je sa svim ključnim dionicima, a posebice s lokalnim povjerenstvima za ravnopravnost spolova koja su se brojnim aktivnostima aktivno uključila u provedbu projekta.

U rujnu 2014. godine u Hotelu Dubrovnik u Zagrebu održano je predstavljanje *"Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji"* i *"Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja"* povodom obilježavanja 22. rujna – Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama. Partnerske organizacije u okviru projekta održale su u travnju 2014. godine trening/seminar za srednjoškolske profesore/ice i stručne suradnike/ce u školama (30 polaznika/ca), u studenom trening za predstavnike/ce institucija (35 polaznika/ca), 6 poludnevni radionice za ranjive skupine žena (74 polaznika/ca), 4 predavanja za studente/ice i 4 javna predavanja (223 polaznika/ca). U školskoj godini 2014./2015. održana je 51 radionica u srednjim školama (obuhvaćeno je bilo 1.180 učenika/ca), te brojne druge aktivnosti u lokalnim zajednicama (predavanja, predstave i dr.).

U svibnju 2015. godine održana je Koordinacija županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova u Splitu na temu suzbijanja nasilja nad ženama i djevojkama/djevojčicama, na kojoj su sudjelovali predstavnici/e 14 županijskih povjerenstava i Povjerenstva za ravnopravnost spolova Grada Zagreba. Uz članove i članice županijskih povjerenstava Koordinaciji su prisustvovali i predstavnici/ce Grada Splita, Ureda državne uprave Splitsko-dalmatinske županije, udruga i srednjih škola na području Grada Splita.

Ravnateljica URS-a je otvorila Koordinaciju i održala uvodno izlaganje, a savjetnica je predstavila brojne aktivnosti koje je u okviru projekta proveo URS. Na koordinaciji su također predstavljene aktivnosti partnerske organizacije CESI. Na Koordinaciji je sudjelovala i pomoćnica ministra pravosuđa koja je predstavila postojeći zakonodavni okvir o zaštiti žena od nasilja i nasilja u obitelji i njegovo unaprjeđenje. Predstavica MUP-a prisutnima je kao primjer dobre prakse predstavila projekt „Živim život bez nasilja“, koji se provodi u suradnji MUP-a, UNDP-a Hrvatska i MZOS-a.

Na Koordinaciji je usvojeno 9. zaključaka vezanih uz temu suzbijanja, a osobito prevencije nasilja nad ženama i djevojčicama. Njima je utvrđeno da će se nastaviti sa zagovaranjem, poticanjem i provedbom aktivnosti vezanim uz podizanje svijesti javnosti o neprihvatljivosti svih oblika nasilja nad ženama i zagovaranjem unaprjeđenja međuresorue suradnje svih dionika koji sudjeluju u sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama kao i njihova daljnja edukacija i senzibilizacija. Utvrđena je također i potreba nastavka provedbe preventivnih programa i usmjeravanja djece od najranije dobi (uključujući predškolsku, školsku i studentsku populaciju) na nultu stopu tolerancije prema svim oblicima rodno uvjetovanog nasilja. Koordinacija je pozvala državne vlasti i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave na osnivanje novih skloništa i osiguranje dostatnih financijskih sredstava za nesmetan rad postojećih skloništa za žene i djecu žrtve obiteljskog nasilja. Nadležne institucije na nacionalnoj i lokalnim razinama pozvane su na dosljednu i učinkovitiju provedbu *Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji* („Narodne novine“, br. 137/09, 14/10, 60/10), *Kaznenog zakona* („Narodne novine“, br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15), *Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji*, *Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja* i drugih propisa i strategija kojima se regulira pitanje suzbijanja rodno uvjetovanog nasilja.

Dogovoren je nastavak suradnje županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova s URS-om u provedbi projekta „*Moj glas protiv nasilja*“ i drugih aktivnosti vezanih uz suzbijanje nasilja nad ženama i nasilja u obitelji uključujući diseminaciju *Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*. Općine, gradovi i županije pozvani su da pristupe potpisivanju *Europske povelje o ravnopravnosti spolova na lokalnoj razini*. Osobita pažnja pridana je zalaganju za ratifikaciju pravnog dokumenta koji osigurava sveobuhvatnu zaštitu žena od različitih oblika nasilja – *Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (Istanbulska konvencija)*, čija je RH potpisnica od siječnja 2013. godine. Mediji su pozvani na primjereno i nepristrano

izvještavanje o slučajevima rodno uvjetovanog nasilja sukladno propisima i *Smjernicama za medijsko izvještavanje o nasilju u obitelji*.

U listopadu je savjetnica/koordinatorica projekta „*Moj glas protiv nasilja*“ pozvana da predstavi projekt na seminaru MP-a organiziranom s ciljem predstavljanja dvaju programa EK: *Programme for Rights, Equality and Citizenship 2014-2020* te *Justice programme 2014-2020*. u Kući Europe. Projekt „*Moj glas protiv nasilja*“ odabran je od strane Ministarstva pravosuđa kao primjer uspješnog projekta u okviru *Programa Zajednice PROGRESS*.

U listopadu 2015. godine je održana prva međunarodna konferencija o seksualnom nasilju pod nazivom „*Sustav javnih politika i podrške za žrtve seksualnog nasilja*“ koja je u suorganizaciji Odbora za ravnopravnost spolova HS-a održana u HS. Za konferenciju je iskazan veliki interes ključnih dionika u području seksualnog nasilja te je na istoj sudjelovalo više od 120 sudionika/ca – predstavnika/ca ključnih nacionalnih i međunarodnih dionika.

Povodom obilježavanja 25. studenog – Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama u Europskom domu u Zagrebu održano je predstavljanje hrvatskog prijevoda publikacije Europskog instituta za ravnopravnost spolova „*Pregled provedbe Pekinške platforme za djelovanje u državama članicama EU-a: Nasilje nad ženama - podrška žrtvama: Glavni nalazi*“ i predstavljanje rezultata projekta „*Moj glas protiv nasilja*“.

URS je u okviru projekta izradio 150 B2 plakata i 30 *citylight* plakata koji su prigodom *Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama* u rujnu 2015. godine i *Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama* u studenome 2015. godine postavljeni na *citylight* površine, reklamne panoe i reklamne stupove na području grada Zagreba, a u svrhu daljnjeg osvještavanja javnosti o potrebi nulte tolerancije na nasilje nad ženama i djevojkama/djevojčicama.

Također je nastavljena medijska kampanja i emitiranje spota „*Prašina*“ na radio i TV postajama te je zaključno s 30. studenim 2015. godine zabilježeno emitiranje na 13 TV postaja, kao i 53 radio postaje. Značajno je spomenuti da je URS dobio donaciju u vrijednosti 95.200,00 kn od Megaprodukcija d.o.o. reklamnog prostora na radio postajama Narodni radio i Antena Zagreb u periodu od travnja do studenoga 2015. godine. Kampanja je ukupno trajala 18 mjeseci.

U studenome 2015. godine je angažirana tvrtka za izradu evaluacijskog izvješća te je izrađen evaluacijski plan i provedena vanjska *ex-post* evaluacija projekta. Evaluacijsko izvješće izrađeno je na engleskome jeziku i priloženo je uz finalno izvješće o provedbi projekta EK.

Partnerska organizacija Ženska soba održala je u 2015. godini dva javna predavanja za studente/ice sa ukupno 115 sudionika/ca, pet javnih predavanja sa ukupno 145 sudionika/ca, šest poludnevničkih radionica sa ukupno 77 sudionika/ce, dvije jednodnevne edukacije o primjeni *Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja* i *follow up* sastanak sa ukupno 127 sudionika/ca.

Na temelju trodnevnog seminara/treninga u Donjoj Stubici za trideset profesora/ica i pedagoga/inja srednjih škola iz različitih županija u travnju 2014. godine u organizaciji partnerske organizacije CESI, u periodu od 1. prosinca 2014. do 30. studenog 2015. godine, provedene su još 23 poludnevne radionice. Radionice „*Nasilne veze su bez veze*“ održavane su na različite načine. U nekim su školama radionice provedene u formi 4 x 1 sat, u nekim školama 2 x 2 sata, dok su u nekoliko škola svi moduli provedeni odjednom. S obzirom da je prosječan očekivani broj učenika/ca u jednoj školi bio oko 40, u najvećem broju škola radilo se s više grupa (razreda). U okviru radionica obrađene su sljedeće teme: očekivanja i prava u vezi, kvalitetne i štetne veze, rodni stereotipi i rodna ravnopravnost, nasilno ponašanje u partnerskim vezama mladih (uzroci i posljedice nasilja, mitovi o nasilju, vrste nasilja), vještine potrebne za uspostavljanje kvalitetnih partnerskih odnosa te načini reagiranja u situacijama

nasilja i pomoći prijatelju/ici. U 2015. godini na radionicama je sudjelovalo 440 učenika i učenica, od toga oko 30% mladića. Učenice i učenici istaknuli su zadovoljstvo sudjelovanjem u ovom projektu.

Facebook stranica oformljena 2014. godine „Nasilne veze su bez veze“ pri zaključenju projekta brojila je 9.300 članova i članica i na stranici je objavljeno više od 800 postova. Na stranici su, između ostalog, redovito objavljujane informacije o aktivnostima koje su provođene u školama. Web stranica Sezam – Seksualna edukacija za mlade je tijekom trajanja projekta imala 99.900 posjeta i na stranicu je stavljen 41 članak na temu nasilja u vezama mladih. Također je tiskano i distribuirano 6.000 letaka Kotač nasilja u vezama/Kotač ravnopravnosti.

Projektne aktivnosti u izvještajnom su razdoblju popraćene s više od 50 objava na internet portalima, nekoliko objava u tiskanim medijima a zabilježeno je oko 25 intervjua i izjava za radio i tv postaje. Ravnateljica URS-a dala je čitav niz izjava za medije – televiziju, radio te internet portale i kontinuirano promovirala projekt u brojnim prilikama.

Javnost je o projektnim aktivnostima informirana i kroz sudjelovanja ravnateljice i djelatnica URS-a na brojnim sastancima u Hrvatskoj i inozemstvu, kao i putem posebno izrađene internetske podstranice projekta <https://ravnopravnost.gov.hr/projekt-moj-glas-protiv-nasilja/1644> te putem internetskih stranica projektnih partnera i *Facebooka*.

Redovito su mjesečno održavani sastanci s partnerskim organizacijama, a djelatnice URS-a vršile su monitoring njihovih aktivnosti u skladu s obvezama propisanim projektom.

6.1.4. Organizirat će se konferencije, okrugli stolovi i druge aktivnosti na temu ravnopravnosti spolova i jednakih mogućnosti u kontekstu ulaska Republike Hrvatske u EU u svrhu informiranja javnosti.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora, Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, koordinatori i koordinatorice za ravnopravnost spolova u tijelima državne uprave.

Rok provedbe: 2011. – 2012.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo vanjskih i europskih poslova.

Upućujemo na Izvješće o provedbi Nacionalne politike za ravnopravnost spolova u razdoblju od 2011. do 2013. godine.

Ured za ravnopravnost spolova: Nakon pristupanja Republike Hrvatske EU, ravnateljica je u svojstvu članice aktivno uključena u rad Skupine visoke razine za uvođenje rodno osviještene politike i Savjetodavnog odbora za jednake mogućnosti za žene i muškarce EK na čijim sastancima je sudjelovala tijekom 2014. i 2015. godine.

U svibnju i studenom 2014. godine sudjelovala je na 43. i 44. sastanku Savjetodavnog odbora za jednake mogućnosti za žene i muškarce EK u Bruxellesu. Na sastancima je EK predstavila razvoj u području ravnopravnosti spolova u EU, raspravljalo se o stajalištima Savjetodavnog odbora u 2014. godini vezano za preostale izazove i prioritete u području ravnopravnosti spolova u EU, unaprjeđenju prikupljanja podataka o nasilju nad ženama, *Strategiji Europa 2020*. Uloga ovog Odbora je pomaganje EK u definiranju i provedbi aktivnosti kojima je cilj promicanje jednakih mogućnosti za žene i muškarce te dostavljanje mišljenja EK o svim pitanjima vezanim za ravnopravnost spolova u EU, kao

i priprema propisa i politika te poticanje i koordinacija razmjene iskustava i dobrih praksi između zemalja članica i ostalih ključnih dionika.

Ravnateljica je u rujnu 2014. godine sudjelovala na sastanku Skupine visoke za razine za uvođenje rodno osviještene politike EK koja je u okviru talijanskog predsjedanja Vijećem EU održana u Rimu. Na sastanku je bilo riječi o pripremama za sudjelovanje na 59. sjednici Komisije za status žena UN-a, o izvješću zemalja članica EU o provedbi *Pekinške deklaracije* i *Platforme za djelovanje* u prigodi 20. obljetnice njenog donošenja, kao i o ravnopravnosti spolova u kontekstu *Strategije Europa 2020*. Skupina visoke razine za uvođenje rodno osviještene politike sastaje se dva puta godišnje u zemlji koja predsjedava Vijećem EU te je jedan od njenih najvažnijih ciljeva osiguravanje aktivne podrške predsjedavatelju Vijeća EU putem identificiranja politika i pitanja na razini EU koja bi trebala biti razmatrana iz perspektive ravnopravnosti spolova.

Savjetnica URS-a sudjelovala je u studenom 2014. na pravnom seminaru o provedbi *Zakona o ravnopravnosti spolova* i suzbijanju diskriminacije koji je u organizaciji EK održan u Bruxellesu.

Ravnateljica je sudjelovala u raspravi na Forumu o budućnosti ravnopravnosti spolova u EU koji se 20. i 21. travnja 2015. godine održao u Bruxellesu u organizaciji Opće uprave za pravosuđe EK, pod pokroviteljstvom gđe Věre Jourove, povjerenice za pravosuđe, zaštitu potrošača i ravnopravnost spolova.

U kolovozu 2015. godine su Općoj upravi za pravdu i potrošače EK dostavljeni odgovori na Upitnik za evaluaciju snaga i slabosti prijašnje *Strategije za ravnopravnost između žena i muškaraca 2010.-2015.* URS je sudjelovao i u pripremi stajališta RH za Vijeće EU (Zapošljavanje, socijalna politika, zdravstvo i potrošačka pitanja – EPSCO) vezano uz donošenje nove strategije EK putem EU koordinacije MVEP-a.

URS je za potrebe izrade *Strateškog djelovanja za ravnopravnost spolova za 2016. – 2019.* EK dostavio tražene informacije o hrvatskim nacionalnim strategijama i planovima za ravnopravnost spolova kao i o glavnim područjima koja nacionalne strategije i planovi obuhvaćaju.

O izradi nove strategije za ravnopravnost spolova EK redovito se raspravljalo i na sastancima Savjetodavnog odbora za jednake mogućnosti muškaraca i žena i Skupine visoke razine za uvođenje rodno osviještene politike EK.

Suradnja s Vijećem Europe

Vezano uz suradnju sa VE u rujnu 2014. godine ravnateljica je imenovana predstavnicom Republike Hrvatske u Komisiju za ravnopravnost spolova VE (GEC), koji kao pododbor Europskog odbora za socijalnu koheziju, ljudsko dostojanstvo i ravnopravnost (CDDECS) okuplja stručnjake/inje, predstavnike/ce iz svih 47 država članica VE te daje savjete, smjernice i podršku drugim tijelima Vijeća Europe i zemljama članicama u području ravnopravnosti spolova. Na sastanku Komisije za ravnopravnost spolova VE održanom u Strasbourgu u studenom sudjelovala je djelatnica URS-a.

Kao nacionalna kontakt osoba za provedbu *Transverznog programa VE na području ravnopravnosti spolova* (Gender Equality National Focal Point) ravnateljica je u listopadu 2015. godine sudjelovala na 3. sastanku nacionalnih kontakt osoba za ravnopravnost spolova koji je u organizaciji VE održan u Bernu, te na konferenciji pod nazivom „Prema zajamčenom ravnopravnom pristupu žena pravdi“ održanoj u organizaciji Komisije za ravnopravnost spolova VE i Švicarskog Federalnog ureda za ravnopravnost spolova. Na konferenciji je predstavljeno izdanje „Kompilacije primjera dobrih praksi koje smanjuju postojeće prepreke i olakšavaju pristup žena pravdi“, u koje je uvrštena i RH⁵.

⁵ Compilation of good practices to reduce existing obstacles and facilitate women's access to justice

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680597b12>

URS je VE dostavio odgovore na upitnik u svrhu pripreme drugog treninga o rodno osviještenoj politici koji je za izvjestitelje/ice o ravnopravnosti spolova VE održan 17. studenog 2015. godine u organizaciji VE i Švedskog tajništva za rodna istraživanja.

Strategija za ravnopravnost spolova od 2014. do 2017. VE, koju je u hrvatskom prijevodu tiskao URS, distribuirana je tijelima državne uprave, političkim strankama, knjižnicama, županijskim povjerenstvima za ravnopravnost spolova, obrazovnim ustanovama, organizacijama civilnog društva u RH i regiji.

U veljači 2015. godine VE je objavilo izvješće: *Provedba Strategije za ravnopravnost spolova 2014.-2017.* – godišnje izvješće za 2014., koje uključuje pregled napretka zemalja članica u provedbi pet strateških ciljeva ove *Strategije*. U *Izvješću* se navodi da je URS preveo na hrvatski jezik, tiskao, a ravnateljica održala javno predstavljanje *Strategije*, što je istaknuto kao primjer dobre prakse u promicanju politika i standarda VE.

URS je u rujnu 2015. dostavio Komisiji za ravnopravnost spolova VE *Izvješće o provedbi Strategije za ravnopravnost spolova 2014.-2017. VE u RH za 2015. godinu* koje je uključilo prikaz provedenih aktivnosti u području suzbijanja rodni stereotipa i seksizma, suzbijanja nasilja nad ženama i jednakog pristupa pravdi, političke participacije žena i uvođenja načela ravnopravnosti spolova u druge javne politike. VE izdvojilo je RH kao primjer dobre prakse u provedbi većeg dijela navedenih aktivnosti, uključivši provedbu mjera vezanih uz promidžbu *Istanbulske konvencije*, u godišnjem izvješću za 2015. godinu o *Provedbi Strategije za ravnopravnost spolova 2014.-2017.* koje je dostupno na poveznici

http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/equality/02_GenderEqualityProgramme/Gender%20Equality%20Strategy%20-%20Annual%20Report%202015.pdf

URS je dostavio Komisiji za ravnopravnost spolova VE, za potrebe izrade nove internetske stranice, hrvatske prijevode dokumenata VE u području ravnopravnosti spolova, te su isti uvršteni u bazu publikacija i objavljeni na internetskim stranicama VE.

Ministarstvo vanjskih i europskih poslova: Prva potpredsjednica Vlade i ministrica vanjskih i europskih poslova također je potpisnica zajedničkog pisma (listopad 2014.) u kojem su ministri/ice 19 država članica EU pozvali EK da snažnije ugradi rodnu dimenziju u provedbu, praćenje i evaluaciju svih politika u okviru *Strategije Europa 2020*. Ova inicijativa reflektirala se i u Zaključcima Vijeća EU iz prosinca 2014., u kojima se, između ostalog, Komisija poziva da „da unutar okvira upravljanja strategije *Europa 2020*. veći naglasak stavi na rodnu ravnopravnost te da integrira rodnu dimenziju u sve relevantne buduće strategije, politike i programe financiranja EU-a.“

6.1.5. Na internetskim stranicama Ureda za ravnopravnost spolova (www.ured-ravnopravnosti.hr) ustrojiti će se zasebna podstranica posvećena položaju žena i promicanju ravnopravnosti spolova u EU.

Nositelj: Ured za ravnopravnost spolova.

Rok provedbe: 2011.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelj: Ured za ravnopravnost spolova.

Nastavljeno je s redovitim objavljivanjem informacija u okviru zasebne podstranice „Ravnopravnost spolova u EU“ koja je izrađena u okviru internetske stranice URS-a www.ravnopravnost.gov.hr, a koja

je posvećena položaju žena i promicanju ravnopravnosti spolova u EU. Ista uključuje informacije o sudjelovanju na sastancima Skupine visoke razine za uvođenje rodno osviještene politike i Savjetodavnog odbora za jednake mogućnosti za žene i muškarce EK, aktivnostima EIGE-a, kao i o drugim aktivnostima na razini EU, dokumente, statističke linkove te druge relevantne informacije.

EK je objavila u prosincu novu strategiju kojom je nastavila svoj rad na ravnopravnosti spolova, pod nazivom *Strateško djelovanje za ravnopravnost spolova za 2016. – 2019.* Ona sadrži više od trideset ključnih mjera koje je potrebno provesti u pet tematskih prioritetnih područja koja uključuju: 1) povećanje broja žena koje sudjeluju na tržištu rada i jednaku ekonomsku neovisnost žena i muškaraca; 2) smanjenje razlike u plaćama, primanjima i mirovinama između spolova te borbu protiv siromaštva žena; 3) promicanje ravnopravnosti žena i muškaraca u donošenju odluka; 4) suzbijanje rodno uvjetovanog nasilja te zaštita i potpora za žrtve i 5) promicanje ravnopravnosti spolova i ženskih prava diljem svijeta. EK naglašava potrebu za integracijom perspektive ravnopravnosti spolova u sve politike EU-a te u sve EU-ove programe financiranja. Tekst dokumenta *Strateško djelovanje za ravnopravnost spolova za 2016. – 2019.* na hrvatskom jeziku dostupan je na internetskoj stranici URS-a.

6.1.6. Koordinirat će se djelovanje Republike Hrvatske u praćenju rada kao i aktivno predstavljanje i sudjelovanje u aktivnostima Vijeća za ljudska prava UN-a, UN-ove Komisije za status žena i UN-ova entiteta za ravnopravnost spolova i osnaživanje žena – UN WOMEN i drugih tijela, radnih skupina i mehanizama UN-a.

Nositelji: Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Ured za ravnopravnost spolova.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izjestitelji: Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Ministarstvo obrane, Ured za ravnopravnost spolova.

Ministarstvo vanjskih i europskih poslova: Diplomati/tkinje stalnih misija RH pri UN u New Yorku i u Ženevi, te drugi predstavnici/e MVEP-a, u okviru svojih redovnih diplomatskih aktivnosti aktivno su sudjelovali u radu te koordinirali i unaprjeđivali suradnju RH sa svim relevantnim tijelima UN-a, od Vijeća za ljudska prava, do Komisije o položaju žena i UN WOMEN, te UN Odbora za uklanjanje diskriminacije žena.

Osobito su aktivno sudjelovali u radu Vijeća za ljudska prava, gdje su se u okviru redovnih zasjedanja, prigodnih tematskih rasprava ili razmatranja UPR-a u pojedinim državama dosljedno zalagali za promicanje ravnopravnosti spolova i zaštitu ljudskih prava žena i djevojčica kao univerzalne vrijednosti i standarda te ključnog vanjskopolitičkog prioriteta RH na području ljudskih prava. U tom smislu je i pomoćnica ministrice, predstavljajući RH na 25. zasjedanju Vijeća za ljudska prava (ožujak 2014.), u svom govoru ukazala na važnost borbe protiv svih oblika rodne nejednakosti i rodno uvjetovanog nasilja, uključujući seksualno nasilje u sukobima, kao i na potrebu osnaživanja žena i djevojčica kroz obrazovanje i sudjelovanje u gospodarskim aktivnostima.

Uz sudjelovanje na godišnjem zasjedanju Komisije o položaju žena, te aktivno sudjelovanje stalne predstavnice RH pri OEES-u, UN i međunarodnim organizacijama u Beču u radu CEDAW-a, kao njegove članice u tri uzastopna mandata, izdvajamo angažman Stalne misije RH pri UN u New Yorku i Ženevi na području ljudskih prava žena u okviru rada Vijeća za ljudska prava i Trećeg odbora 69. zasjedanja Opće skupštine UN-a.

MVEP je tijekom 2014. i 2015. godine u ime RH kosponsorirao i podržao sve afirmativne rezolucije i izjave u odnosu na promidžbu ravnopravnosti spolova i suzbijanja nasilja nad ženama i djevojčicama. MVEP i stalne misije RH pri UN također su sudjelovali u pripremi pojedinih rezolucija i izjava.

Angažman MVEP-a u okviru Vijeća za ljudska prava bio je tijekom 2014. dodatno pojačan i pripremama za predstojeći UPR u odnosu na RH (svibanj 2015.) te je u tom kontekstu u lipnju 2014. Vijeću dostavljeno neobavezno srednjoročno izvješće o provedbi preporuka iz 1. kruga UPR-a.

Dodatne aktivnosti odvijale su se i u svjetlu kandidature RH za članstvo u Vijeću za ljudska prava u razdoblju 2017.-2019., za ostvarenje kojeg je MVEP započeo intenzivne lobističke aktivnosti.

Predstavnic/e MVEP-a aktivno su sudjelovali i pratili rad 58. zasjedanja Komisije o položaju žena, a izaslanstvo RH predvodio je veleposlanik i stalni predstavnik RH pri UN u New Yorku. Prioritetna tema zasjedanja bila je „Izazovi i postignuća u provedbi *Milenijskih razvojnih ciljeva (MDG)* za žene i djevojčice“. Veleposlanik je u svom istupu predstavio nacionalne politike u svezi s područjima MDG-a i post-2015 razvojne agende relevantnim za položaj žena i djevojčica i ostvarenje ravnopravnosti spolova, dok je s globalnog aspekta istaknuo potrebu analize nedostavno ispunjenih ciljeva kao temelj oblikovanje sveobuhvatne agende za žene i djevojčice u razdoblje nakon 2015.

Tijekom 2014. nastavljena je konstruktivna suradnja s UN WOMEN, koja je započela 2013. kad je RH, u svojstvu tadašnje predsjedateljice Komisijom za izgradnju mira, zajedno s UN WOMEN, na marginama 68. zasjedanja visokog segmenta Opće skupštine UN-a u New Yorku, organizirala sastanak na visokoj razini na temu gospodarskog osnaživanja žena u izgradnji mira. Na sastanku je usvojena *Deklaracija o gospodarskom osnaživanju žena u izgradnji mira*, koju je Vijeće sigurnosti tijekom 2014. često navodilo kao dodanu vrijednost u usmjeravanju angažmana UN-a prema ostvarivanju veće uloge žena u post-konfliktnim društvima.

Sukladno mogućnostima, MVEP je 2014. uplatio dobrovoljnu kontribuciju u iznosu od 10.000,00 USD u proračun UN WOMEN namijenjen razvojnim aktivnostima.

MVEP je u rujnu 2014., na marginama 69. zasjedanja Opće skupštine UN-a, samostalno organizirao ministarski sastanak posvećen osnaživanju žena u postkonfliktnim situacijama i njihovoj ulozi u održivom razvoju. Skupom je predsjedala tadašnja prva potpredsjednica Vlade i ministrica, a podržala ga uvodnim izlaganjem izvršna direktorica UN WOMEN. U svojstvu panelistica sudjelovale su ministrice vanjskih poslova Gane i Ruande, a glavnu riječ su imale četiri žene - iz RH, Afganistana, Mianmara i Južne Afrike, koje su predstavile svoje životne priče i konkretna iskustva o tome kako su u svojim lokalnim zajednicama pridonijele post konfliktom oporavku i razvoju, što je skupu dalo posebnu vrijednost.

Tijekom visokog segmenta 69. zasjedanja Opće skupštine UN-a (rujan 2014.), predstavnici/e MVEP-a, na čelu s ministricom, aktivno su sudjelovali i u više drugih popratnih foruma na najvišoj političkoj razini posvećenih promicanju rodne jednakosti i suzbijanju rodno uvjetovanog nasilja. Izdvajamo sastanak na visokoj razini „*Partnerstva za jednake budućnosti*“ (*Equal Futures Partnerships*, dalje: EFP), inicijative koju je SAD pokrenuo u rujnu 2012. s ciljem stvaranja partnerske mreže država predanih ostvarenju konkretnih rezultata u pogledu jačanja političke i gospodarske uloge žena. Kao članica Partnerstva, RH provodi posebne mjere ekonomskog i političkog osnaživanja predviđene Nacionalnim planom sudjelovanja RH u ovoj inicijativi. Provedbu prati i koordinira MVEP te o rezultatima jednom godišnje izvještava Državno tajništvo SAD-a. Sastankom u New Yorku je predsjedao američki državni tajnik, a prva potpredsjednica Vlade i ministrica vanjskih i europskih poslova je u svojstvu posebne panelistica na sastanku predstavila iskustva RH vezana uz sudjelovanje žena u tradicionalno „muškim zanimanjima“ kao što su vanjski poslovi, obrana i pravosuđe. Na istom sastanku, SAD su kao pokretač inicijative, a u svrhu učvršćivanja i strukturiranja suradnje u okviru Partnerstva, predložile uspostavu Međunarodnog nadzornog odbora sastavljenog od izabranih članica Partnerstva. SAD je preuzeo predsjedanje Odborom u 2015. godini, dok je RH iskazala interes za

predsjedanje u 2016. godini. U međuvremenu, krajem veljače 2015. održani su izbori na kojima je RH pobijedila Peru kao protukandidata, te će u 2016. godini preuzeti predsjedanje ovom važnom globalom inicijativom za osnaživanje žena.

Prva potpredsjednica Vlade i ministrica vanjskih i europskih poslova, predvodila je izaslanstvo RH na 28. zasjedanju Vijeća za ljudska prava (ožujak 2015.) i u svom govoru posebno ukazala na potrebu djelotvornije borbe za prava žena i sprječavanja seksualnog nasilja u sukobima, kao i na potrebu osnaživanja žena i djevojčica kroz obrazovanje i sudjelovanje u gospodarskim aktivnostima.

Također, sudjelovala je i kao panelistica u radu konferencije na visokoj razini "Women in power and decision making: building a different world" koja je krajem veljače 2015. održana u Santiagu (Čile), u organizaciji čileanske vlade na čelu s predsjednicom Michelle Bachelet i UN Woman.

Angažman MVEP-a u okviru Vijeća za ljudska prava bio je tijekom 2015. dodatno pojačan i u svjetlu drugog UPR. Predvodeći izaslanstvo RH na predstavljanju i razmatranju nacionalnog izvješća u svibnju 2015., prva potpredsjednica Vlade i ministrica vanjskih i europskih poslova je tom prigodom posebno ukazala na ciljeve i kritična područja *Nacionalne politike za ravnopravnost spolova 2011.-2015.*, izdvojivši kao poseban prioritet suzbijanje nasilja nad ženama, uključujući seksualno nasilje te uklanjanje diskriminacije žena na tržištu rada i postizanje jednakih mogućnosti. Podsjećamo da je RH u drugom ciklusu UPR-a primila 167 preporuka (162 je prihvatila a pet odbila), od kojih se znatan dio odnosi na nasilje nad ženama (ratifikacija *Istanbulske konvencije*) te unaprjeđenje položaja žena općenito. Razmatranje i usvajanje finalnog izvješća za RH održano je tijekom 30. zasjedanja Vijeća za ljudska prava u rujnu 2015.

Dodatne aktivnosti odvijale su se i u svjetlu kandidature RH za članstvo u Vijeću za ljudska prava u razdoblju 2017.-2019., za ostvarenje kojeg je MVEP tijekom 2015. provodio intenzivne lobističke aktivnosti.

Prva potpredsjednica Vlade i ministrica vanjskih i europskih poslova također je imala vrlo bogat program tijekom jesenskog visokog segmenta 70. jubilarnog zasjedanja Opće skupštine UN-a (rujan 2015.) u New Yorku. Na marginama plenarnog dijela ovog najznačajnijeg globalnog diplomatskog skupa, sudjelovala je kao su-predsjedateljica i panelistica na skupu koji je organiziralo Ujedinjeno Kraljevstvo, u okviru svoje globalne inicijative za sprječavanjem seksualnog nasilja u sukobima, u kojoj sudjeluje kao predvodnica od 2012. Uz prvu potpredsjednicu Vlade i ministricu vanjskih i europskih poslova, skupom je predsjedala ministrica u britanskom Foreign and Commonwealth Officeu te posebna predstavica britanskog premijera Camerona za sprječavanje nasilja u sukobima, barunica Anelay, a naglasak je stavljen na mijenjanje ukorijenjenih stavova i normi koji potiču seksualno i drugo rodno uvjetovano nasilje u sukobima, ali i u mirnodopskim uvjetima.

Predstavnic/e MVEP-a aktivno su sudjelovali i pratili rad 59. zasjedanja Komisije o položaju žena (ožujak 2015.), a izaslanstvo RH predvodio je veleposlanik i stalni predstavnik RH pri UN- u New Yorku. 59. zasjedanje Komisije o položaju žena bilo je posvećeno pregledu i ocjeni provedbe *Pekinške deklaracije i Akcijske platforme* te postojećim izazovima u postizanju ravnopravnosti spolova i osnaživanju žena, posebice u svjetlu integriranja ljudskih prava žena u UN-ov program održivog razvoja nakon 2015. Umjesto uobičajenih zaključaka, Komisija je usvojila političku deklaraciju kojom se ističe potreba integrirane i koordinirane provedbe zaključaka i preporuka svih konferencija i sastanaka na vrhu UN-a iz područja razvoja, gospodarstva, socijalnih, okolišnih i humanitarnih pitanja, koji učinkovito pridonose ostvarivanju ravnopravnosti spolova i osnaživanju žena i djevojčica. Veleposlanik je u svom istupu podržao samostalni cilj ravnopravnosti spolova u budućem razvojnom programu te integriranje specifičnih pokazatelja ravnopravnosti spolova i u sve ostale ciljeve održivog razvoja. Predstavio je i *Nacionalnu politiku za ravnopravnost spolova 2011.-2015.* te mjere koje Vlada RH poduzima za političko i ekonomsko osnaživanje žena.

Vezano uz suradnju s UN WOMEN, RH je na izborima za supsidijarna tijela Ekonomskog i socijalnog vijeća UN-a (ECOSOC) u travnju 2015. izabrana u Izvršni odbor UN WOMEN na trogodišnje razdoblje od 2016. do kraja 2018. godine. Izbor u Izvršni odbor, čija je zadaća promicanje jednakosti spolova i osnaživanje žena, a zadužen je za operativne aktivnosti i smjernice djelovanja UN WOMEN, predstavlja potvrdu intenzivnog angažmana MVEP-a u području promicanja prava žena na globalnoj razini te dodatni poticaj za daljnje aktivnosti usmjerene ka ostvarenju stvarne ravnopravnosti žena i muškaraca u svim procesima povezanim s razvojem, ljudskim pravima, humanitarnim akcijama, te mirom i sigurnosti.

Ministarstvo obrane: MORH također sudjeluje, zajedno s drugim tijelima državne uprave, u međunarodnoj inicijativi Sjedinjenih Američkih Država pod nazivom „*Partnerstvo za jednake budućnosti*“ čiji je cilj poticanje snažnijeg uključivanja žena u politički i gospodarski život. Dio je međuresorne koordinacije koju vodi MVEP te participira u provedbi mjera iz *Nacionalnog plana sudjelovanja*.

Ured za ravnopravnost spolova: Na 61. sjednici UN Odbora za uklanjanje diskriminacije žena 15. srpnja 2015. godine u Ženevi državno je izaslanstvo predvođeno ravnateljicom URS-a predstavilo *Četvrto i peto periodično izvješće Republike Hrvatske prema članku 18. UN Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena*. Za više informacija upućujemo na mjern 6.1.7.

Kao članica Skupine visoke razine za uvođenje rodno osviještene politike EK, ravnateljica redovito sudjeluje u raspravama i konzultativnim procesima u okviru polugodišnjih sastanaka na kojima se pripremaju stajališta i sudjelovanja zemalja članica EU na sjednicama Komisije za status žena UN-a.

U prosincu 2014. godine je ravnateljica sudjelovala na radionici „Promicanje međunarodnih standarda u vezi tretmana zatvorenica u Jugoistočnoj Europi“ održanoj u organizaciji Ureda UN-a za droge i kriminal (dalje: UNODC) u Beču. Radionica je prva od aktivnosti vezanih za uključivanje elementa rodne jednakosti u UNODC Regionalni program za Jugoistočnu Europu.

Ravnateljica URS-a bila je članica nacionalnog izaslanstva RH koje je u Ženevi predstavilo *Treće periodično izvješće o primjeni Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima* UN Odboru za ljudska prava, a koje je predvodila tadašnja zamjenica ministra pravosuđa.

U svrhu pripreme za predstavljanje *Izvješća*, URS je MP-u dostavio tražene podatke prema listi pitanja UN Odbora za ljudska prava i Sažetak o aktivnostima na području ravnopravnosti spolova, za razdoblje od 2012. do 2015. godine. Izrađena su i očitovanja na izvješće u sjeni Pučke pravobraniteljice i posebnih pravobraniteljskih institucija, te Autonomne ženske kuće Zagreb i Advocates for Human Rights. U raspravi koja je uslijedila nakon predstavljanja ovog *Izvješća* ravnateljica je odgovarala na postavljena pitanja članova/ica UN Odbora vezana uz: postojanje javne rasprave o ljudskim pravima u RH, indikatorima o provedbi *Nacionalne politike za ravnopravnost spolova*, uključenosti nevladinih udruga u izradu državnih strategija i drugih akata, provedbi *Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja* i položaju ruralnih žena. U *Zaključnim razmatranjima* UN Odbor za ljudska prava je kao jedan od pozitivnih aspekata izdvojio donošenje *Nacionalne politike za ravnopravnost spolova (2011-2015)*.

RH je pristupila *Partnerstvu za jednake budućnosti (EFP)* 2013. godine u Washingtonu gdje je predstavljen Nacionalni plan sudjelovanja RH u ovoj inicijativi za razdoblje od 2013. do 2014. godine. *Partnerstvo za jednake budućnosti*, koje je osnovano na inicijativu SAD-a, pridružilo se tijekom tri godine postojanja 27 država i jedna regionalna organizacija, a uz podršku strateških partnera (UN Women i Svjetske banke) postao je značajan forum za razmjenu najboljih praksi, iskustava i ekspertize stručnjaka/inja u političkom i ekonomskom osnaživanju žena. URS je tijekom izvještajnog razdoblja surađivao s MVEP-om vezano uz sudjelovanje RH u ovoj inicijativi u svojstvu člana međuresorske koordinacije. Ravnateljica je sudjelovala na sastanku EFP, kao članica nacionalne delegacije, na poziv Upravnog odbora EFP i Vlade Japana, koji se održao u sklopu Svjetske skupštine za žene (WAW! 2015) u Tokiju, u kolovozu 2015. godine. Na sastanku, koji je po prvi put održan

izvan SAD-a, sudjelovalo je 20 od 28 zemalja članica ove inicijative, a raspravljalo se o postignutom napretku i izazovima u tri prioriteta područja: (1) promoviranju ekonomske nezavisnosti žrtava rodno uvjetovanog nasilja, (2) povećanju udjela žena menadžera na višim pozicijama u privatnim tvrtkama (3) osnaživanju položaju žena na tržištu rada i u poduzetništvu.

U rujnu 2015. godine je ravnateljica sudjelovala u radu koordinacije MVEP-a za pripremu preuzimanja predsjedanja RH *Partnerstvom za jednake budućnosti* od 1. siječnja 2016. godine. MVEP-u je dostavljeno izvješće iz nadležnosti URS-a o izvršenju *Akcijskog plana Republike Hrvatske za sudjelovanje u međunarodnoj inicijativi „Partnerstvo za jednake budućnosti“* za razdoblje 2013.-2014., prijedlozi za izbor glavne teme hrvatskog predsjedanja i plan aktivnosti URS-a.

UPR je univerzalni UN mehanizam za pregled stanja ljudskih prava u svim državama članicama koji se podnosi svake četiri godine Radnoj skupini za UPR pri Vijeću za ljudska prava UN-a. Cilj UPR-a je ukazivanje na povrede ljudskih prava u svrhu poboljšanja situacije ljudskih prava u državama članicama UN-a. URS je dostavio svoj prilog za Nacionalno izvješće za UPR koje je podneseno krajem 2014., a proces je koordinirao MVEP.

Drugo Nacionalno izvješće RH prema *Univerzalnom periodičnom pregledu stanja ljudskih prava* predstavilo je nacionalno izaslanstvo predvođeno tadašnjom ministricom vanjskih i europskih poslova u svibnju 2015. godine, a razmatranje i usvajanje finalnog izvješća za RH održano je tijekom 30. zasjedanja Vijeća za ljudska prava u rujnu 2015. RH je u drugom ciklusu UPR-a primila 167 preporuka (162 je prihvatila a pet odbila), a za vrijeme interaktivnog dijaloga 68 predstavnika Radne skupine dalo je svoje mišljenje koje je uz preporuke za poboljšanja, uključivalo i pohvale za napore koje RH poduzima u promociji i zaštiti ženskih prava a posebno vezano uz usvajanje *ZORS-a* kao i *Nacionalne politike za ravnopravnost spolova*. Pohvaljeno je i usvajanje *Protokola o postupanju u slučajevima seksualnog nasilja*.

URS je bio uključen u cijeli proces na način da je MVEP dostavio Odgovore na listu mogućih pitanja iz područja ravnopravnosti spolova vezane uz predstavljanje Drugog izvješća RH prema UPR-u, Prilog vezan za uvodno obraćanje na predstavljanju Drugog izvješća RH prema UPR-u i Očitovanje vezano uz preporuke Vijeća za ljudska prava UN-a.

6.1.7. Promicat će se primjena UN Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, Pekinške deklaracije i Platforme za djelovanje

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, tijela državne uprave i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izjestitelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Ministarstvo obrane, Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, Grad Zagreb.

Ured za ravnopravnost spolova: URS je izradio i u svibnju 2014. godine putem MVEP-a dostavio UN-ovoj Gospodarskoj komisiji za Europu (dalje: UNECE) Izvješće Republike Hrvatske o primjeni *Pekinške deklaracije i Platforme za djelovanje (1995)* i rezultata 23. posebne sjednice Opće skupštine UN-a (2000) – *Peking +20*. Izvješće uključuje iscrpan pregled postignuća i izazova u promicanju ravnopravnosti spolova i osnaživanju žena od 1995. godine do danas, kao i napretka u provedbi kritičnih područja zabrinutosti *Platforme za djelovanje* od 2009. godine. Isto je dostupno za preuzimanje na internetskoj stranici URS-a.

Ravnateljica je sudjelovala na regionalnom preglednom sastanku o provedbi *Pekinske deklaracije i Platforme za djelovanje (Peking+20)* pod nazivom „Ravnopravnost spolova i osnaživanje žena i djevojaka za održivi razvoj na području Europe“ koji je u organizaciji UNECE-a i UN Women održan u Ženevi, 6. i 7. studenog 2014. godine. Regionalni sastanak održan je uoči 20. obljetnice od donošenja *Pekinske Deklaracije i Platforme za djelovanje* koje se na globalnoj razini obilježilo 2015. godine na 59. sjednici Komisije za status žena UN-a u New Yorku. Na sastanku se vodila rasprava o najvažnijim postignućima i preprekama u provedbi ovih ključnih strateških dokumenata u okviru nekoliko panela posvećenih dugoročnim trendovima u promicanju ravnopravnosti spolova i osnaživanju žena na području Europe te budućim aktivnostima u promicanju ravnopravnosti spolova za uključiva i održiva društva. UNECE je za potrebe sastanka izradio izvještaj pod nazivom „Regionalni pregled napretka: regionalna sinteza“ na temelju dostavljenih nacionalnih izvješća o provedbi *Pekinske deklaracije i Platforme za djelovanje*. U ovom Izvještaju UNECE je među značajna postignuća RH istaknuo petogodišnja donošenja *Nacionalne politike za ravnopravnost spolova*, donošenje *Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji 2011.-2016.*, *Strategije razvoja poduzetništva žena 2014.-2020.*, *Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka vrata maternice*, izmjene *Zakona o mirovinskom osiguranju* iz 2010. godine kojim se starosna granica za žene postupno izjednačava s dobnom granicom za muškarce, produljenje minimalnog trajanja roditeljskog dopusta u 2013. godini s tri na četiri mjeseca, *nacrt Prijedloga Zakona o pravima žrtava seksualnog nasilja u Domovinskom ratu*, *Kazneni zakon* iz 2011. godine kojim su uvedene strože kazne za počinitelje kaznenog djela prema članu obitelji te *Zakon o lokalnim izborima* iz 2012. godine koji traži uravnoteženo sudjelovanje oba spola. Kao postignuća navedeno je i značajno povećanje udjela žena u poduzetništvu od 2002. do 2013. godine te sudstvu i Hrvatskom saboru od 1995. do danas. Kao izazovi izdvojeni su mirovine žena koje su u prosjeku 15,9% manje od mirovina muškaraca i smanjenje minimalne kazne za kazneno djelo silovanja s najmanje tri na najmanje jednu godinu kazne zatvora.

U listopadu je u okviru talijanskog predsjedanja Vijećem EU u Rimu održana konferencija visoke razine u okviru aktivnosti kojima se obilježava dvadeset godina usvajanja *Pekinske platforme za djelovanje* pod nazivom „Rodna ravnopravnost u Europi: nedovršen posao? - Pregled 20 godina nakon *Pekinske platforme za djelovanje*“ na kojoj su sudjelovale djelatnice URS-a. Tematski paneli bili su posvećeni ravnopravnosti spolova na tržištu rada, ravnopravnosti spolova kao preduvjetu za održivi rast i inkluzivni razvoj kao i suzbijanju svih oblika nasilja obitelji, a u okviru rasprava koje su održane pružen je pregled trenutne situacije i postignuća na svakom od područja.

URS je preveo na hrvatski jezik i tiskao u nakladi od 1.500 primjeraka letak *Pekinske deklaracije*, ista je dostupna za preuzimanje na njegovoj internetskoj stranici.

URS je u studenom 2014. godine od Glavnog tajnika UN-a zaprimio popis većeg broja dodatnih pitanja vezanih za ranije dostavljeno (2013. godine) *Četvrto i peto periodično izvješće Republike Hrvatske prema članku 18. UN Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena*. U svojstvu koordinatora izvještavanja, URS je od nadležnih tijela državne uprave zatražio odgovore na dostavljena pitanja iz njihova djelokruga rada. Objedinjeni odgovori/izvješće upućeni su UN-ovom Odboru za uklanjanje diskriminacije žena u veljači 2015. godine. Predstavljanje *Četvrtog i petog periodičnog izvješća Republike Hrvatske* održano je na 61. sjednici UN Odbora za uklanjanje diskriminacije žena u srpnju 2015. godine u Ženevi.

URS je organizirao dva međuresorna sastanka u vezi s pripremom predstavljanja *Četvrtog i petog periodičnog izvješća Republike Hrvatske prema članku 18. UN Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena* pred UN Odborom za uklanjanje diskriminacije žena u svibnju i srpnju 2015. godine.

Na 61. sjednici UN Odbora za uklanjanje diskriminacije žena 15. srpnja 2015. godine u Ženevi državno je izaslanstvo predvođeno ravnateljicom URS-a predstavilo *Četvrto i peto periodično izvješće Republike Hrvatske prema članku 18. UN Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena*.

UN Odbor za uklanjanje diskriminacije žena u svom je priopćenju za medije s razmatranja *Četvrtog i petog periodičnog izvješća Republike Hrvatske* prenio glavne naglaske govora ravnateljice. Ravnateljica je navela da je URS koordinirao izvještajni proces u koji su bila uključena relevantna ministarstva i druga tijela državne uprave te je izradio tekst predmetnog izvješća koje se odnosilo na razdoblje od 2005. do 2010. godine. U veljači 2015. godine Tajništvu UN Odbora za uklanjanje diskriminacije žena dostavljeni su odgovori na dodatna pitanja Odbora, koji su obuhvatili razdoblje od 2010. do 2015. godine.

Ravnateljica je uvodno izložila tijek izvještajnog procesa te je navela da je URS tiskao i diseminirao najvažnije međunarodne i nacionalne dokumente u području ravnopravnosti spolova uključujući CEDAW. Istaknula je da su najvažnije društvene okolnosti koje su obilježile Hrvatsku proteklih 10 godina bili dugotrajni pregovori za pristupanje EU i početak ekonomske krize i recesije 2009. Ove okolnosti bitno su utjecale i na tijek provedbe i promicanja politike ravnopravnosti spolova. Nacionalno zakonodavstvo je u području ravnopravnosti spolova usklađeno s pravnom stečevinom EU. Sukladno *ZORS-u* diskriminacija na temelju spola definirana je kao stvarna neravnopravnost u svim njenim pojavnim oblicima sukladno definiciji CEDAW-a. Istaknula je da *Nacionalna politika za ravnopravnost spolova 2011.- 2015.* sadrži 7 ključnih područja djelovanja i obvezuje Hrvatsku na uključivanje rodne dimenzije u sva područja politike provođenjem velikog broja mjera, većina kojih je provedena u zadanim rokovima. Kao najvažnije indikatore neravnopravnosti spolova navela je rašireno nasilje nad ženama, njihov nepovoljniji položaj na tržištu rada i podzastupljenost u procesima donošenja odluka. Ravnateljica je također istaknula da su posljednjih nekoliko mjeseci uvedene vrlo važne zakonodavne promjene i nastavljena provedba kampanja za suzbijanje nasilja nad ženama. Vezano uz političku participaciju žena istaknula je da je na predsjedničkim izborima u siječnju 2015. godine gđa Kolinda Grabar-Kitarović izabrana za prvu predsjednicu RH, da je u razdoblju od 2009. do 2011. godine žena obnašala dužnost predsjednice Vlade te da u Hrvatskom saboru ima 26% zastupnica. Zaključno je istaknula da unatoč napretku koji je postigla RH u području ravnopravnosti spolova postoji evidentan prostor za daljnji napredak.

U nastavku rasprave članice/ovi Odbora iznosili su svoje komentare i postavljali pitanja nacionalnom izaslanstvu prema člancima CEDAW-a. Većina pitanja odnosila se na implementaciju antidiskriminacijskog zakonodavstva, suzbijanje stereotipa i nasilja nad ženama, trgovanje ljudima i eksploataciju prostitucije, sudjelovanje žena u političkom i javnom životu, rodno osjetljivom obrazovanju, diskriminaciji žena na tržištu rada, reproduktivnim pravima žena te pravima žena u nepovoljnom socijalnom položaju.

Nakon završetka 61. sjednice UN Odbor za uklanjanje diskriminacije žena donio je *Zaključne primjedbe na Četvrto i peto periodično izvješće Republike Hrvatske prema članku 18. UN Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena.*

Ravnateljica je predstavila krajem srpnja na konferenciji za medije *Zaključne primjedbe UN Odbora za uklanjanje diskriminacije žena na Četvrto i peto periodično izvješće Republike Hrvatske prema članku 18. UN Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena.* Na konferenciji za medije ravnateljica je istaknula da je dio preporuka UN Odbora za uklanjanje diskriminacije žena istovjetan preporukama koje dobivaju i mnoge druge zemlje potpisnice ove *Konvencije*, kao i to da je dio dobivenih preporuka već sadržan u hrvatskim nacionalnim strateškim dokumentima.

U *Zaključnim primjedbama* UN Odbor za uklanjanje diskriminacije žena je istaknuo pozitivne aspekte i postignut napredak, kao i glavna područja zabrinutosti, te preporuke kojima poziva RH i nadležne institucije na poduzimanje daljnjih mjera s ciljem unaprjeđenja položaja žena i uspostavljanja stvarne ravnopravnosti spolova.

Kao pozitivan aspekt izdvojena je reforma zakonodavstva i to posebno *donošenje: Zakona o pravima žrtava seksualnog nasilja za vrijeme oružane agresije na Republiku Hrvatsku u Domovinskom ratu* („Narodne novine“, br. 64/15) 2015. godine; *Zakona o roditeljskim potporama* („Narodne novine“, br. 152/14) 2014. godine; *Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći* („Narodne novine“, br. 143/13) 2014. godine; *Zakona o suzbijanju diskriminacije* („Narodne novine“, br. 85/08) 2008. godine i *ZORS-a* 2008. godine. Kao pozitivni aspekti izdvojena su poduzeta nastojanja za poboljšanje

institucionalnog i strateškog okvira za promicanje ravnopravnosti spolova i posebno donošenje: *Strategije razvoja poduzetništva žena u Republici Hrvatskoj, za razdoblje od 2014. do 2020. godine*, *Nacionalnog programa zaštite i promicanja ljudskih prava*, *Nacionalne strategije za uključivanje Roma 2013.–2020.* i *Nacionalne politike za ravnopravnost spolova 2011.–2015.*

Kao glavna područja zabrinutosti istaknuti su pojedini aspekti pitanja vezanih uz potrebu osnaživanja nacionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova, ulogu rodni stereotipa i medija, nasilje nad ženama, trgovanje ljudima i prostituciju, podzastupljenost žena u političkom i javnom odlučivanju, sudjelovanju žena u mirovnom procesu, obrazovanje, zapošljavanje, reproduktivna prava, položaj žena u ruralnim područjima, položaj Romkinja, lezbijki, biseksualnih i transrodnih žena, žena pogođenih ratnim sukobima i pitanja vezana uz novi *Obiteljski zakon* („Narodne novine“, br. 75/14).

URS je preveo *Zaključne primjedbe* na hrvatski jezik, uvrstio ih na svoje internetske stranice i dostavio nadležnim tijelima državne uprave.

Ministarstvo vanjskih i europskih poslova: *UN-ova Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena* te *Pekinska deklaracija i Platforma za djelovanje* važne su smjernice na kojima MVEP temelji svoje vanjskopolitičko djelovanje na promicanju ljudskih prava žena i djevojčica, kao ključnog vanjskopolitičkog prioriteta na području ljudskih prava.

Nastavno na smjernice *Pekinske platforme za djelovanje* i završnog dokumenta 23. posebnog zasjedanja Opće skupštine UN-a, kojima su ljudska prava žena i djevojčica potvrđena kao sastavni i neotuđivi dio univerzalnih ljudskih prava, a rodna jednakost i ravnopravno sudjelovanje žena u svim društvenim procesima kao ključan preduvjet ukupnog održivog razvoja, MVEP je u sve svoje vanjskopolitičke aktivnosti, politiku međunarodne razvojne suradnje i odnose s trećim zemljama ugradio rodnu perspektivu i promicanje rodne jednakosti, s posebnim naglaskom na sprječavanje nasilja nad ženama i djevojčicama kao glavne prepreke njihovoj društvenoj uključenosti, jednaki pristup žena pravdi i kažnjavanje svih vrsta kršenja ljudskih prava žena i djevojčica, jednako pravo na obrazovanje, te političko i gospodarsko osnaživanje žena – što su ujedno i ključna područja djelovanja identificirana u *Pekinskoj platformi*.

Predstavnic/e MVEP-a, na čelu s tadašnjom prvom potpredsjednicom Vlade i ministricom vanjskih i europskih poslova, u svim relevantnim diplomatskim aktivnostima tijekom 2014. i 2015. godine naglašavali su važnost primjene *UN-ove Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena* te *Pekinske deklaracije i Platforme za djelovanje*, kao ključnih međunarodnih instrumenata za zaštitu i promicanje ljudskih prava žena i djevojčica te ostvarenje pune ravnopravnosti spolova. Pritom su isticali pravno obvezujući karakter *Konvencije* za države članice te političke obveze koje proizlaze iz *Pekinske deklaracije* u smislu realizacije ciljeva u svih 12 kritičnih područja *Platforme* koja su identificirana kao posebni izazovi. Naglasak u istupima hrvatskih diplomata/kinja na ovu temu u okviru raznih foruma (UN, EU, NATO, OESS, VE) stavljen je na pitanje suzbijanja nasilja nad ženama i djevojčicama, uključujući seksualno nasilje u sukobima, kao glavne prepreke njihovoj punoj društvenoj uključenosti i uživanju temeljnih ljudskih prava, uključujući pravo na obrazovanje, zdravlje i reproduktivna prava, jednak pristup pravdi, te ravnopravno sudjelovanje u politici i gospodarstvu.

MVEP je tijekom 2014. i 2015. aktivno sudjelovao u pripremama međunarodne zajednice za obilježavanje 20. obljetnice *Pekinske deklaracije i platforme za djelovanje*, odnosno globalnu reviziju njihove provedbe (Beijing +20 Review) na 59. Zasjedanju Komisije o položaju žena (New York, 9.-20. ožujka 2015.). Ususret globalnom pregledu provedbe *Pekinske deklaracije i Platforme*, tijekom 2014. odvijali su se regionalni procesi i sinteze, koji su se za područje Europe odvijali u okviru UN-ove Ekonomske komisije za Europu, ali i raznih tijela radnih skupina EU, što je MVEP aktivno pratio i koordinirao potrebne međuresorne aktivnosti.

Ministarstvo obrane: Razvoj rodno osviještene politike u MORH-u i OSRH temelji se na obvezama koje su preuzete potpisivanjem različitih međunarodnih ugovora, uključujući *UN Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena* i *Milenijsku deklaraciju UN-a*, obvezama koje proizlaze iz članstva u UN-u, NATO-u, VE te EU.

Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja: Na svojim internetskim stranicama MGPU objavilo je *UN Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena i Pekinšku deklaraciju*.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: Koprivničko-križevačka županija nastoji upoznati javnost s propisima i politikama ravnopravnosti spolova EU i drugih međunarodnih organizacija. Pri svakoj od javnih akcija ili sjednica Povjerenstva prisutne se upoznaje s politikama ravnopravnosti spolova te se dijele brošure i materijali vezani uz problematiku ravnopravnosti spolova, koji su građanstvu dostupni za preuzimanje i u predvorju Županije.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Vukovarsko-srijemske županije: Članovima/icama Povjerenstva predstavljena je publikacija EIGE-a „Pregled provedbe *Pekinške platforme za djelovanje* u državama članicama EU-a: Nasilje nad ženama – podrška žrtvama“.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Sisačko-moslavačke županije: Povjerenstvo je educirano o bitnim odredbama *UN Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, Pekinške deklaracije i Platforme za djelovanje*.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije: U okviru tematske sjednice „Obilježavanje Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama“ 25. studenog 2015. godine javnost je upoznata sa publikacijom EIGE-a „Pregled provedbe *Pekinške platforme za djelovanje* u državama članicama EU-a: Nasilje nad ženama – podrška žrtvama“ koju je tiskao URS u okviru projekta „*Moj glas protiv nasilja*“.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Požeško-slavonske županije: Povjerenstvo je distribuiralo publikaciju EIGE-a „Pregled provedbe *Pekinške platforme za djelovanje* u državama članicama EU-a: Nasilje nad ženama – podrška žrtvama“ srednjim školama na području Županije.

Grad Zagreb: U svrhu promicanja primjene *UN Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, Pekinške deklaracije i Platforme za djelovanje*, Grad Zagreb je navedene dokumente objavio na svojim službenim internetskim stranicama, kao što je predviđeno u *Akcijskom planu*.

6.1.8. Nastavit će se suradnja s UN-om na području ravnopravnosti spolova u sklopu provedbe Milenijske deklaracije i Milenijskih razvojnih ciljeva.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, nadležna tijela državne uprave.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo vanjskih i europskih poslova.

Ured za ravnopravnost spolova: U svibnju 2014. godine MVEP je organizirao radni sastanak s predstavnicima/cama državne uprave na kojem su definirane aktivnosti vezane uz pripremu završnog izvješća o postignućima Republike Hrvatske u provedbi UN-ovih *Milenijskih razvojnih ciljeva*. URS je u lipnju dostavio MVEP-u prilog s podacima o napretku u ostvarivanju 3. *Milenijskog cilja razvoja Ravnopravnost spolova i osnaživanje žena* za potrebe izrade podloga za govor izaslanstva Republike Hrvatske u okviru sastanka Visokog segmenta ECOSOC-a, a u prosincu iste godine je URS dostavio detaljni pregled postignuća u ostvarivanju 3. *Milenijskog cilja razvoja* sukladno nacionalnim indikatorima napretka.

Vezano uz provedbu *Milenijske deklaracije i Milenijskih razvojnih ciljeva* napominjemo da je ovaj strateški dokument zamijenjen novim, kojeg je pod nazivom: „*Preoblikovanje našeg svijeta: Agenda*

2030. za održivi razvoj“ donio UN u rujnu 2015. Godine, u sklopu zasjedanja 70. sjednice Opće skupštine UN-a. Za koordinaciju sudjelovanja RH u procesu izrade završnog dokumenta bio je nadležan MVEP. Predstavnica URS-a je sudjelovala u radu međuresorne radne skupine za izradu priloga tijekom cijelog procesa. U tom svojstvu je URS dostavio MVEP-u mišljenje o predloženim indikatorima i mogućnostima prikupljanja rodno osjetljivih podataka kao i očitovanje na tzv. nultu verziju UN-ovog razvojnog okvira do 2030. godine.

U rujnu 2014. godine održan je sastanak sa gđom Robabe Nayibi, zastupnicom u Vijeću pokrajine Balkh na sjeveru Afganistana, sa sjedištem u Mazar-e Sharifu i afganistanskom koordinatorekom višegodišnjeg projekta međunarodne razvojne suradnje Republike Hrvatske u Afganistanu – Podrške ženskom poduzetništvu kroz projekt izrade tepiha i voditeljica NVO udruge SSYWCO (Social Services for Young Women and Children Organization) u Mazar-e Sharifu.

U rujnu 2015. godine je izrađen prilog za nastup predsjednice RH i tadašnje prve potpredsjednice Vlade RH i ministrice vanjskih i europskih poslova na UN-ovom *Sumitu o održivom razvoju* koji se odnosio na interaktivni dijalog *Sumita o neravnopravnosti i osnaživanju žena i djevojčica*.

Ministarstvo vanjskih i europskih poslova: MVEP je tijekom 2014. i 2015. godine pratio i aktivno sudjelovao u radu relevantnih tijela UN-a u području ravnopravnosti spolova u okviru provedbe *Milenijske deklaracije i Milenijskih razvojnih ciljeva*. Predstavnic(e) MVEP, na čelu s tadašnjom prvom potpredsjednicom Vlade i ministricom vanjskih i europskih poslova u svim relevantnim diplomatskim aktivnostima naglašavali su ravnopravnost spolova i aktivno sudjelovanje žena u svim segmentima društva kao preduvjet za iskorjenjivanje siromaštva i postizanje održivog razvoja.

Na nacionalnoj razini, MVEP je tijekom 2014. pokrenuo proces izrade završnog izvješća RH o ispunjavanju *Milenijskih razvojnih ciljeva*. Naime, *Milenijske ciljeve* nakon 2015. godine zamjenjuju novi ciljevi održivog razvoja, te je s tim u vezi, MVEP krajem 2014. inicirao osnivanje međuresorne koordinacije za pripremu sudjelovanja RH u procesu pregovaranja UN-ovih *Ciljeva održivog razvoja*.

U međunarodnom kontekstu ističemo kako su predstavnici(e) MVEP-a tijekom 2014. i 2015. aktivno sudjelovali u radu Otvorene radne skupine za ciljeve održivog razvoja koja je u lipnju 2014. zaključila svoj rad prijedlogom 17 novih ciljeva održivog razvoja, među kojima su ravnopravnost spolova i osnaživanje žena i djevojčica istaknuti kao samostalni cilj br. 5. U okviru spomenute radne skupine te ostalih tijela UN-a, predstavnici(e) MVEP-a snažno su se zalagali da pitanja rodne jednakosti, osnaživanja žena i djevojčica i zaštite njihovih ljudskih prava zauzmu centralno mjesto u UN-ovom programu održivog razvoja nakon 2015. Pritom su inzistirali da se ovo pitanje uvrsti u razvojni program UN-a ne samo kao samostalni cilj, već da se rodna dimenzija na odgovarajući način integrira i u sve ostale ciljeve održivog razvoja kako bi se prevladale strukturalne prepreke u raznim područjima života koje su ograničile napredak u ispunjavanju *Milenijskih razvojnih ciljeva* za žene i djevojčice.

Milenijske ciljeve zamijenili su novi ciljevi održivog razvoja, u sklopu novog razvojnog programa koji je Opća skupština UN-a usvojila na sastanku na vrhu u rujnu 2015. Novi okvir za održivi razvoj globalne zajednice u sljedećih 15 godina, zamišljen je kao univerzalan i primjenjiv na sve države svijeta te po prvi puta objedinjuje sva tri stupa djelovanja UN-a: mir i sigurnost, ljudska prava i razvoj. Novi ciljevi znatno su opsežniji od milenijskih (uključuju 17 samostalnih ciljeva s ukupno 169 pripadajućih pod ciljeva) te bi trebali omogućiti istinsku preobrazbu društva do 2030.

Tijekom boravka u New Yorku, ministrica vanjskih i europskih poslova sudjelovala je i na sastancima na vrhu o ciljevima održivog razvoja te na sastanku na vrhu o ravnopravnosti spolova i osnaživanju žena (u organizaciji Kine i glavnog tajnika UN-a), kao i na sastanku o ženama, miru i sigurnosti u okviru novog razvojnog programa nakon 2015., te na prvom sastanku neformalne mreže ministrica vanjskih poslova.

U znaku održivog razvoja bio je i jubilarni deseti Croatia Forum koji se u organizaciji MVEP-a u srpnju 2015. održao u Dubrovniku na temu "Nova politika razvoja – prema partnerstvu i zajedničkoj viziji". Tema ovogodišnjeg skupa određena je sadašnjim političkim trenutkom u svijetu i iskustvima RH primateljice, a potom donatora razvojne pomoći, a ključna uloga žena u razvoju istaknuta je u svim panelima, s naglaskom na potrebu ulaganja u obrazovanje žena i djevojčica te njihovo ekonomsko i političko osnaživanje. Kao uvod u Croatia Forum, u svibnju 2015., u organizaciji MVEP-a, u Dubrovniku je održana međunarodna konferencija „The future development aid in Europe: Transforming lives of girls and women through public-private partnership“.

Naposljetku, u okviru međunarodne razvojne suradnje te kao znak podrške sudjelovanju žena u mirovnim misijama i operacijama, MVEP je u suradnji s MORH-om i MUP-om u svibnju 2015. organizirao u Obučnom središtu za međunarodne vojne operacije MORH-a u Rakitju UN-ov tečaj za mirovne operacije na kojemu je sudjelovalo 14 policijskih službenica iz sedam afričkih i azijskih država. Planira se nastavak obuke policijskih službenica iz zemalja izvan euroatlantskog područja koje sudjeluju u UN-ovim mirovnim misijama, čime RH nastoji ne samo dijeliti svoju stručnost i iskustva već promicati jednakost spolova i ulogu žena u mirovnim naporima UN-a.

I tijekom 2015. MVEP je nastavio provoditi posebne projekte u okviru međunarodne razvojne suradnje usmjerene na zdravlje, obrazovanje i malo poduzetništvo za žene s ciljem političkog i gospodarskog osnaživanja žena. U tom pogledu, izdvajamo nastavak malih projekata (tepisi i foto tečajevi) te dovršetak izgradnje centra za obuku primalja u Afganistanu, kao i program stipendija za školovanje djevojčica iz ruralnih dijelova Maroka te projekt „*Vodstvo žena za mir*“ u Mjanmaru, kojemu je cilj jačanje kapaciteta i razvoj vještina žena za preuzimanje značajnije uloge u procesu pomirbe u zajednicama.

6.1.9. Izradit će se Akcijski plan za provedbu rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a: 1325 (2000) o položaju žena, miru i sigurnosti i srodnih rezolucija: 1820 (2008) o uklanjanju spolno utemeljenog nasilja u oružanim sukobima, 1888 (2009) o borbi protiv seksualnog nasilja nad ženama i djecom u oružanim sukobima i 1889 (2009) o ulozi žena i njihovim potrebama u izgradnji mira nakon oružanih sukoba.

Nositelji: Ministarstvo vanjskih i europskih poslova.

Rok provedbe: 2011.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelji: Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Ministarstvo obrane.

Ministarstvo vanjskih i europskih poslova: S obzirom na završetak aktualnog ciklusa *Nacionalnog akcijskog plana za provedbu Rezolucije Vijeća sigurnosti UN 1325 (2000) o ženama, miru i sigurnosti i srodnih rezolucija (NAP)*, MVEP je kao koordinator suradnje u okviru NAP-a tijekom 2015. godine, temeljem prethodno prikupljenih očitovanja svih nositelja aktivnosti, pristupio izradi integriranog završnog izvješća o njegovoj provedbi u proteklom četverogodišnjem razdoblju. Na temelju završnog izvješća ocijenit će se rezultati provedbe te pristupiti izradi revidiranog/novog NAP-a za sljedeći ciklus.

MVEP je nastavio provoditi aktivnosti i mjere NAP-a *Rezolucije Vijeća sigurnosti UN 1325* (dalje: *Rezolucije 1325*) iz svoje nadležnosti te obavljati poslove vezane uz koordinaciju sveukupnih aktivnosti i praćenje provedbe NAP-a. U tom smislu, MVEP je tijekom 2014. i 2015. odgovorio na više upitnika međunarodnih organizacija (EU, NATO, OESS) vezanih uz provedbu *Rezolucije 1325* u RH.

Na međunarodnom planu, MVEP se tijekom 2015. pojačano angažirao na promicanju uloge žena u domeni mira i sigurnosti, posebno u svjetlu obilježavanja 15. obljetnice donošenja ove povijesne rezolucije, koja je u okviru Vijeća sigurnosti UN-a obilježena u listopadu otvorenom raspravom na visokoj razini na kojoj je izvršena revizija provedbe *Rezolucije 1325* i srodnih rezolucija u proteklih 15 godina. Mnoge države tom su prigodom najavile nacionalne aktivnosti i planove za daljnje promoviranje agende „Žene, mir i sigurnost“. Predstavnik MVEP-a također se u ime RH obvezao na implementaciju mjera koje potiču liderstvo i sudjelovanje žena u domeni mira i sigurnosti. U okviru otvorene rasprave jednoglasno je usvojena i osma po redu *Rezolucija o ženama, miru i sigurnosti* (2242), kojem se, između ostalog, poziva na udvostručenje broja žena u mirovnim operacijama u sljedećih pet godina. Povodom obilježavanja 15. obljetnice u Vijeću sigurnosti predstavljena je i Globalna studija o implementaciji *Rezolucije 1325* s dalekosežnim setom preporuka za jačanje agende „Žene, mir i sigurnost“. Preporuke variraju od tehničkih do političkih, a usmjerene su na različite aktere, uključujući vlade, sigurnosni sektor, financijske podržavatelje, međunarodne organizacije, civilno društvo, medije te cjelokupan sustav Ujedinjenih naroda. Kao doprinos za izradu globalne studije, MVEP je krajem 2014. dostavio UN-u podatke o provedbi *NAP-a Rezolucije 1325* u RH.

Također ističemo da RH pripada Grupi prijatelja Rezolucije 1325 u okviru svih relevantnih međunarodnih organizacija te da su predstavnici/e MVEP-a tijekom 2015. aktivno sudjelovali u raspravama i aktivnostima na području „Žene, mir, sigurnost“ kako u Vijeću sigurnosti UN-a tako i u okviru EU, NATO-a i OESS-a. S obzirom da RH ima još svježije iskustvo rata i agresije koje uključuje i zločine silovanja i drugih oblika seksualnog nasilja koji su tada počinjeni. MVEP se, u okviru *Agende 1325*, posebno fokusirao na globalno djelovanje na suzbijanju ovih zločina, pomoć žrtvama te kažnjavanje i stigmatiziranje počinitelja.

Ministarstvo obrane: Oružane snage RH vrlo aktivno sudjeluju u radu NATO Odbora za rodne perspektive te je tako predstavnica MORH-a sudjelovala na godišnjem sastanku spomenutog Odbora koji je održan u Bruxellesu u svibnju 2014. godine. Na istom sastanku predstavnici MO i Oružanih snaga Republike Hrvatske predloženo je da se kandidira na jednu od vodećih dužnosti u Izvršnom odboru NCGP-a (potpredsjednica ili Chair-elect) u 2015. godini.

6.1.10. Promicat će se ravnopravnost spolova izvan Republike Hrvatske putem regionalne suradnje institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova i drugim oblicima suradnje sa susjednim državama.

Nositelji: Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora, Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, nadležna tijela državne uprave sukladno zakonski propisanom djelokrugu rada, organizacije civilnog društva.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelji: Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora, Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Ministarstvo obrane, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, Grad Zagreb.

Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora: Predsjednica Odbora za ravnopravnost spolova sudjelovala je u ožujku 2014. godine u Sarajevu na regionalnoj konferenciji pod nazivom „Rad u parlamentarnim tijelima - Postignuća i izazovi iz perspektive ravnopravnosti spolova“.

Potpredsjednica Odbora za ravnopravnost spolova održala je u HS u svibnju 2014. godine sastanak s aktivistkinjama i aktivistima organizacija civilnog društva iz Albanije i predstavnicom lezbijske grupe

Kontra. Sastanak je održan u sklopu projekta "*Suradnjom do uspješnijeg zagovaranja za prava LGBT osoba u Albaniji*".

20. svibnja 2015. godine predsjednica Odbora za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora održala je sastanak s predstavnicama udruga civilnog društva iz Bosne i Hercegovine koje su, u sklopu projekta razvojne suradnje s udrugom B.a.b.e., boravile u studijskom posjetu Republici Hrvatskoj.

Od 7. do 9. lipnja 2015. godine predsjednica i potpredsjednica Odbora za ravnopravnost spolova, sudjelovale su na XVIII. Cetinjskom parlamentarnom forumu na temu „Žene u biznisu“.

7. listopada 2015. predsjednica Odbora za ravnopravnost spolova održala je sastanak sa sudionicama studijskog posjeta za predstavnice institucija i organizacija civilnog društva iz Makedonije. Studijski posjet se, u organizaciji Centra za žene žrtve rata ROSA, provodio u okviru programa razvojne suradnje „*Oснаživanje uloge žena u području suzbijanja rodno utemeljenog nasilja, diskriminacije i post-konfliktne demokratske tranzicije*“.

13. listopada 2015. predsjednica Odbora za ravnopravnost spolova održala je sastanak sa sudionicima Akademije ravnopravnosti koji su, u organizaciji Sarajevskog otvorenog centra, boravili u studijskom posjetu Zagrebu u sklopu jednogodišnjeg obrazovnog programa o ravnopravnosti spolova i ljudskim pravima za zastupnike/ce kantonalnih, entitetskih i državnih parlamenata Bosne i Hercegovine.

Od 12. do 14. studenog 2015. godine predsjednica Odbora za ravnopravnost spolova sudjelovala je na završnoj konferenciji „*Budućnost ženskog poduzetništva u Jugoistočnoj Europi 2015.-2020.*“, koja se održala u Istanbulu u okviru regionalnog projekta „*Žensko poduzetništvo: motor za stvaranje radnih mjesta u jugoistočnoj Europi*“, u organizaciji GTF – Inicijative za održivi rast.

Ured za ravnopravnost spolova: URS je 27. veljače 2014. godine organizirao u HS promociju dvojezičnog hrvatsko/engleskog zbornika radova „*Žene u izgradnji mira: Pristupanje žena pravosuđu u postkonfliktnim zemljama*“, koji je u izdanju URS-a tiskan u nakladi od 500 primjeraka i čija je gotovo cjelokupna naklada distribuirana u Hrvatskoj te u ostalim zemljama u Jugoistočnoj Europi putem mreže članica Regionalnog ženskog lobija. Zbornik sadrži izlaganja s istoimene regionalne konferencije održane u organizaciji Regionalnoga ženskoga lobija za mir, sigurnost i pravdu u jugoistočnoj Europi, 18. listopada 2012. godine u Gradskoj skupštini Grada Zagreba, pod pokroviteljstvom tadašnjeg Predsjednika Republike Hrvatske i uz potporu UN WOMEN, URS-a i Gradske skupštine Grada Zagreba. Konferencija je, među ostalim, aktualizirala pitanje nepostojanja zakonskog okvira temeljem kojega bio bilo moguće seksualne zločine počinjene tijekom Domovinskog rata procesuirati kao ratni zločin i žrtvama osigurati određenu vrstu moralne i druge nadoknade.

Tijekom 2014. godine ravnateljica i savjetnice održale su niz sastanaka sa stranim delegacijama u okviru njihova službenog posjeta RH na kojima su razmijenjena iskustva u području promicanja ravnopravnosti spolova te je predstavljen rad URS-a.

U svibnju 2014. godine je savjetnica održala sastanak sa aktivistkinjama i aktivistima iz Albanije u sklopu projekta „*Suradnjom do uspješnijeg zagovaranja za prava LGBT osoba u Albaniji*“ u organizaciji Lezbijske grupe KONTRA.

U lipnju je održan sastanak s delegacijom Bosne i Hercegovine iz udruženja „Žena i porodica“ u organizacija Regionalnog centra za jednakost spolova.

Ravnateljica je u svibnju na regionalnoj konferenciji u Podgorici „*Politički aktivizam žena u Crnoj Gori – Regionalna iskustva*“, održala uvodno izlaganje o političkoj participaciji žena u RH u okviru panela „*Žene u politici: partije i politička participacija*“. Konferencija je održana u organizaciji Centra

za monitoring i istraživanje (CeMI) iz Crne Gore, u suradnji sa Zakladom Friedrich Ebert. Cilj ove regionalne konferencije, na kojoj su sudjelovali predstavnici/e ključnih institucija, organizacija civilnog društva, političkih stranaka i medija, bio je razmjena regionalnih iskustava i primjera dobrih praksi. Na konferenciji su i predstavljeni rezultati istraživanja realiziranog u okviru projekta „*Politički aktivizam žena u Crnoj Gori*“.

Ravnateljica je primila u listopadu 2015., u prostorijama HS, sudionike/ce Akademije ravnopravnosti iz Bosne i Hercegovine, koje su činili zastupnici i zastupnice kantonalnih, entitetskih i državnih parlamenata Bosne i Hercegovine. Sastanak je održan u okviru njihovog studijskog posjeta institucijama u RH. Ravnateljica je upoznala nazočne s radom URS-a te institucionalnim, zakonodavnim i strateškim okvirom za postizanje ravnopravnosti spolova u RH. Posebno ih je upoznala s odredbama *ZORS-a*, *Nacionalnom politikom*, kao i sa pripremama za izradu nove nacionalne strategije. Sudionici/e su osobit interes iskazali za pitanje političke podzastupljenosti žena. Ravnateljica se tim povodom osvrnula na zakonodavni okvir usmjeren na postizanje uravnotežene zastupljenosti žena i muškaraca u predstavničkim i izvršnim tijelima vlasti na svim razinama, kao i na aktualna događanja vezana uz sastavljanje izbornih lista za nadolazeće parlamentarne izbore. U raspravi su razmijenjena stajališta o rodnoj ravnopravnosti u RH i Bosni i Hercegovini. Nazočne su također zanimala iskustva u implementaciji zakonodavnog i strateškog okvira za provedbu ravnopravnosti spolova na nacionalnoj i lokalnoj razini, uvođenju rodno osjetljivog jezika, rodno osjetljivoj statistici te društvenom položaju žena s invaliditetom. Također se razgovaralo o važnosti kontinuiranog podizanja znanja i svijesti javnosti o antidiskriminacijskom zakonodavstvu i rodnoj ravnopravnosti te suzbijanju stereotipa i uvođenju rodno osjetljive politike u medije. Akademija ravnopravnosti je jednogodišnji obrazovni program o ravnopravnosti spolova i ljudskim pravima pokrenut od Fondacije Friedrich Ebert i Sarajevskog otvorenog centara koji ima za cilj jačanje kapaciteta liderica i lidera u području rodne ravnopravnosti u Bosni i Hercegovini.

U lipnju 2015. godine je održana konferencija na kojoj je ravnateljica održala pozdravni govor na konferenciji „Utjecaji ekonomske krize na zapošljavanje žena u europskim gradovima: Sličnosti i razlike. Smjernice za gradove“ koja je održana u Zagrebu u organizaciji Grada Zagreba i Grada Beča te Mreže za ravnopravnost spolova u europskim gradovima (FemCities). Savjetnica je izlagala na panelu posvećenom „Vidljivim i skrivenim posljedicama gospodarske krize na zapošljavanje žena u gradovima“.

Predstavnici/e nekoliko veleposlanstava i drugih međunarodnih institucija izrazili su interes za upoznavanjem s radom URS-a i stanjem ravnopravnosti spolova u RH te je ravnateljica u URS-u u ožujku održala sastanak sa Marcom Salarisom, prvim tajnikom u Veleposlanstvu Talijanske Republike u RH, a u rujnu 2015. godine sa veleposlanikom Finske u RH Nj.E. Timom Rajakangas.

U srpnju 2015. godine je održan sastanak sa gđom Lilian Halls-French, dopredsjednicom i gđom Borianom Jonsson, izvršnom direktoricom Euro-Med Feminističke Inicijative IFE-EFI iz Pariza. Na sastanku su razmijenjena stajališta o rodnoj ravnopravnosti te se razgovaralo o zakonodavnim, strateškim i institucionalnim okvirima za uspostavljanje ravnopravnosti spolova u RH i u zemljama Euro-Mediterranske regije.

Ministarstvo vanjskih i europskih poslova: MVEP je, u okviru svog djelokruga tijekom 2014. i 2015. godine aktivno sudjelovao u nizu međunarodnih i regionalnih foruma posvećenih jačanju ravnopravnosti spolova, s ciljem razmjene iskustava i rasprave o načinima osnaživanja uloge žena u svim društvenim procesima i suzbijanja diskriminacije i nasilja nad ženama, a ravnopravnost spolova često je bila i tema bilateralnih razgovora na svim razinama s predstavnicima susjednih država i drugih država, kojima je MVEP i na tom području spreman prenijeti svoja iskustva i pomoći pri usvajanju europskih standarda. Također ističemo i kontinuirani fokus na teme i aktivnosti usmjerene na promicanje ravnopravnosti spolova u okviru trilateralne suradnje Austrije, Slovenije i RH na području ljudskih prava.

U okviru regionalne suradnje na području „Žene, mir i sigurnost“, izdvajamo sudjelovanje tadašnje prve potpredsjednice Vlade i ministricе vanjskih i europskih poslova na konferenciji „Suzbijanje seksualnog nasilja u sukobima: jačanje uloge regionalnih snaga sigurnosti u mirovnim operacijama“ koja se u organizaciji Ministarstva obrane BiH i britanskog Ministarstva vanjskih poslova održala u Sarajevu u ožujku 2014., uz sudjelovanje tadašnjeg britanskog ministra vanjskih poslova W. Haguea i posebne izaslanice UNHCR-a, Angeline Jolie. Također ističemo sudjelovanje na regionalnoj konferenciji „Seksualno nasilje u oružanom sukobu: ispravljanje nepravde, sprječavanje nasilja u budućnosti“, koja je održana u lipnju 2014. u Zagrebu, u organizaciji Ministarstva branitelja i UNDP-a, u cilju razmjene i objedinjavanja iskustava država regije u suočavanju s posljedicama seksualnog nasilja kao ratnog zločina. Na istoj konferenciji sudjelovala je i pomoćnica ministricе kao panelistica u raspravi na temu „Naučene lekcije u jugoistočnoj Europi“. Predstavnicе MVEP-a također su sudjelovale na više regionalnih skupova posvećenih provedbi *Rezolucije 1325*, uključujući konferenciju koju su na tu temu zajednički organizirali RACVIAC i Agencija za ravnopravnost spolova BiH (Zagreb, listopad 2014.).

Ministarstvo obrane: MORH i OSRH potiču aktivno sudjelovanje žena u međunarodnim aktivnostima koje su izravno fokusirane na promicanje rodno osvijestene politike, prioritetno u okviru članstva u NATO-u i EU, te u okviru različitih inicijativa regionalne suradnje sa zemljama jugoistočne Europe.

Predstavnicе MORH-a i OSRH-a sudjelovale su na konferenciji u organizaciji Središta za sigurnosnu suradnju jugoistočne Europe (RACVIAC), pod nazivom „Implementation of UNSCR 1325 and related UNSCRs – Differences Between Proclamation and Reality“, koja je održana u listopadu 2014. godine u Rakitju. Cilj konferencije bio je razvijanje okvira za praćenje napretka implementacije *Rezolucije 1325* i drugih dokumenata Vijeća sigurnosti UN-a u zemljama u regiji, a koji se odnosi na prava žena, te se razgovaralo o uspostavljanju funkcionalnog regionalnog koordinacijskog mehanizma u vezi s implementacijom *Rezolucije 1325*.

Predstavnicе MORH-a i OSRH-a sudjelovale su na godišnjem sastanku NATO Odbora za rodne perspektive (NATO Committee on Gender Perspectives, NCGP), koji je održan u Bruxellesu u lipnju 2015. godine, i čija je glavna tema bila „15. obljetnica *Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a 1325* i njezin utjecaj na pribavljanje i zadržavanje osoblja u oružanim snagama“. Tijekom sastanka brigadna generalica prezentirala je Odboru svoja iskustva stečena tijekom obnašanja dužnosti GENAD zapovjednika ISAF-a u 2014. godini.

Grad Zagreb: Predstavnicе Ureda gradonačelnika sudjelovale su u travnju 2014. godine, na Konferenciji Mreže FemCities u Grazu. Tema Konferencije bila je „*Europska povelja o ravnopravnosti žena i muškaraca na lokalnoj razini*“, gender mainstreaming i aktivne mjere promicanja žena. Predstavnicе Ureda su sudjelovale u panel diskusiji i predstavile *Akcijski plan Grada Zagreba za provedbu mjera Nacionalne politike za ravnopravnost spolova 2011.-2015.* te druge aktivne mjere promicanja ravnopravnosti spolova u Gradu Zagrebu.

U prosincu je predstavnicа Ureda gradonačelnika organizirala radni posjet članica Povjerenstva za ravnopravnost spolova Grada Zagreba Odjelu za žene Grada Beča na kojem se, između ostalog, raspravljalo o organizaciji FemCities konferencije u Zagrebu 2015.

U lipnju 2015. godine u organizaciji Grada Zagreba i Grada Beča, u Zagrebu je održana FemCities konferencija pod nazivom „Utjecaji ekonomske krize na zapošljavanje žena u europskim gradovima: Sličnosti i razlike. Smjernice za gradove“. Na konferenciji su sudjelovali predstavnici/ce europskih gradova (Beč, Graz, Klagenfurt, Zrenjanin, Prag, Basel, Berlin i dr.) i općina te državnih institucija koje se bave pitanjima ravnopravnosti spolova, stručnjaci/kinje nevladinih organizacija, sveučilišta, sindikata i dr. Cilj konferencije bio je pružiti/razmijeniti informacije o rodnom utjecaju makroekonomskih učinaka krize u različitim europskim gradovima na zapošljavanje žena. Dobiti odgovore koji su vidljivi i skriveni utjecaji gospodarske krize na gradske politike o ravnopravnosti spolova, na koji se način može utjecati na tu problematiku, što gradovi, općine i regije mogu učiniti na

lokalnoj razini za promicanje jednakosti žena u zapošljavanju u vrijeme globalne ekonomske krize i sl. za provedbu mjere u 2015. godini utrošeno je 47.166,88 kn.

7. Institucionalni mehanizmi i načini provedbe

Osnaživanje i koordinacija rada institucionalnih mehanizama za provedbu politike ravnopravnosti spolova jedan je od važnih preduvjeta za učinkovitiju provedbu politike na nacionalnoj i lokalnim razinama. Radi daljnjeg razvoja metoda provedbe, a sukladno procesima unapređivanja rodno osviještene politike koji se odvijaju na razini EU, podupirat će se provođenje statističkih i znanstvenih analiza i istraživanja. Važne aktivnosti u tom području obuhvaćaju i mjere vezane uz unapređivanje uključivanja rodno osjetljive politike u medije s posebnim naglaskom na uklanjanju rodnih stereotipa i seksizama iz medijskog prostora, uporabi rodno osjetljivog jezika i promoviranju i informiranju građanstva o politikama ravnopravnosti spolova.

7.1. Osnažiti mehanizme za provedbu ravnopravnosti spolova na nacionalnoj i lokalnoj razini i unaprijediti njihovo koordinirano djelovanje

7.1.1. Redovito će se održavati edukativni seminari za državne službenike i službenice radi učinkovitijeg provođenja propisa i zadaća u provedbi politike ravnopravnosti spolova i izradit će se Vodič za službenike i službenice u državnoj upravi i lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi o pitanjima ravnopravnosti spolova.

Nositelji: Ministarstvo uprave, Ured za ravnopravnost spolova, u suradnji s organizacijama civilnog društva.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Izvjestitelji: Ministarstvo uprave, Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU, Ministarstvo obrane.

Ministarstvo uprave: U Državnoj školi za javnu upravu (dalje: DŠJU) su tijekom 2014. godine provedene 4 radionice na temu „Ravnopravnost spolova“, koje je pohađalo 55 službenika/ca. Do kraja listopada 2015. godine organizirane su 3 radionice na navedenu temu od kojih je jedna otkazana zbog premalog interesa, a dvije održane radionice pohađalo je ukupno 26 polaznika/ca. Za provedbu mjere utrošeno je u 2014. godini 2.712,00 kn, te 5.520,00 kn u 2015. godini.

Ured za ravnopravnost spolova: Savjetnica URS-a održala je u DŠJU tijekom 2014. godine 4 jednodnevna seminara o ravnopravnosti spolova (u ožujku, listopadu, studenom i prosincu) na kojima je ukupno sudjelovalo 55 službenika/ca.

Ravnateljica URS-a je u listopadu 2014. godine održala predavanje na temu ravnopravnosti spolova polaznicima/cama jednogodišnjeg stručnog diplomatskog studija za mlađe diplomate diplomatske akademije MVEP-a.

Tijekom 2015. godine savjetnica je održala dva cjelodnevna seminara o ravnopravnosti spolova za ukupno 26 državnih službenika/ca u DŠJU. Izrađen je program za tzv. II. pilot - modul koji je predviđen za sve državne službenike/ce koji su prošli osnovnu edukaciju o ravnopravnosti spolova te su zainteresirani za sustavno praćenje ove problematike, izvještavanje o postignutim rezultatima i

aktivnom promicanju ravnopravnosti spolova u svojim resorima. Na ovoj edukaciji do sada je sudjelovalo ukupno 238 osoba.

Budući da je u izvješćima MU o provedbi mjera *Nacionalne politike* naglasak na dijelu mjere koji se odnosi na edukaciju, izradu Vodiča za pitanja ravnopravnosti spolova u državnoj upravi URS je uklopio u Twinning projekt „*Podrška ravnopravnosti spolova*“ koji je financiran u okviru IPA –TAIB – Prijelaznog instrumenta, a njegov se početak očekuje 2016. godine.

U ožujku 2015. godine savjetnica je sudjelovala u MRMS-u na raspravi o provedbi obveze RH u ispunjavanju općih ex-ante uvjeta za korištenje EU fondova 2014.-2020. Ex-ante uvjeti uključuju edukaciju državnih službenika/ca koji rade na upravljanju Europskim strukturnim i investicijskim fondovima (dalje: ESI) o antidiskriminaciji, ravnopravnosti spolova te pravima osoba s invaliditetom. Uspostavljena je radna skupina s ciljem procjene stanja i potreba i izrade plana edukacije.

Cilj dvodnevnog sastanka u svibnju bio je rasprava o utvrđenom stanju i potrebama u predmetna tri područja nakon čega je URS dostavio stručne materijale i relevantne dokumente iz svoje nadležnosti za izradu zajedničkog kurikuluma edukacije. Sam kurikulum edukacije izrađivan je tijekom kolovoza, nakon čega su na sastanku radne skupine usuglašeni materijali te su sastavljene liste trenera/ica za svako područje edukacije. Radi se o zaposlenicima/cama MRRFEU-a, MRMS-a, ULJPPNM, Ureda pučke pravobraniteljice, URS-a i MSPM-a. Iz URS-a su imenovane dvije savjetnice i pomoćnica ravnateljice koje će se izmjenjivati u svojstvu trenerica. Dogovoreno je da će se edukacije održavati kroz jednodnevne seminare u DŠJU-u za više od ukupno 1.000 osoba koje rade na različitim segmentima upravljanja ESI fondovima. URS je tijekom kolovoza dostavio MRMS-u popunjeni Obrazac nastavnog plana i programa za područje za koje je nadležan. Razrađene su teme i cjeline u okviru predviđenih dva školska sata. Na sastanku radne skupine u listopadu prezentirani su prisutnima dorađeni materijali iz sva tri područja.

S ciljem uspješnijeg uključivanja i praćenja horizontalnih tema u investicijskim prioritetima operativnih programa, osnovana je i Mreža koordinatora za nediskriminaciju u upravljačkom tijelu i provedbenim tijelima. Predstavnicima URS-a i ULJPPNM-a, kao i Ureda pučke pravobraniteljice uključeni/e su u rad Mreže koordinatora za nediskriminaciju s ciljem podrške i pomoći koordinatorima/icama i upravljačkom tijelu.

16. i 17. prosinca održana su prva dva jednodnevna seminara pod nazivom „Antidiskriminacija, ravnopravnost spolova i primjena *Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom* u ESI fondovima“. Sudjelovalo je sedamdesetdevet zaposlenih koji rade na poslovima upravljanja i kontrole korištenja ESI fondova. Na predavanju su polaznici/e upoznati s nacionalnim i europskim zakonodavnim okvirom, politikom ravnopravnosti spolova, integracijom rodne perspektive u različite segmente upravljanja ESI fondovima uz praktične, sektorski prilagođene primjere.

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije: U sklopu aktivnosti za ispunjavanje općih ex-ante uvjeta za korištenje ESI fondova u RH, tri podkriterija ex-ante preduvjeta odnose se na provedbu edukacija svih osoba zaposlenih u tijelima sustava upravljanja i kontrole korištenja ESI fondova u području antidiskriminacije, ravnopravnosti spolova i provedbe i primjene *Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom*. Provedba edukacija započela je u prosincu 2015. godine, kada su održane 2 jednodnevne radionice s ukupnim sudjelovanjem 79 zaposlenika/ica, a nastavlja se u 2016. godini.

Ministarstvo obrane: MORH i OSRH sustavno provode aktivnosti na osvježavanju djelatnika/ca o međunarodnim obvezama vezanim uz ravnopravnost spolova. U sve planske dokumente i aktivnosti obuke uvedena je tema ravnopravnost spolova. Tijekom vojne izobrazbe na Hrvatskom vojnom učilištu (HVU) „Petar Zrinski“ nastavni sadržaji uvelike obuhvaćaju problematiku iz konvencija i dokumenata UN-a iz područja ljudskih prava, te je od 2012. godine u sklopu predmeta „Vojna etika i religijska kultura“ uvedena nastavna tema „Implementacija *Rezolucije Vijeća sigurnosti UN 1325* i srodnih rezolucija“. Koncept obuke za međunarodne vojne operacije propisuje provedbu obuke iz:

međunarodnog ratnog i humanitarnog prava, etičkih i kulturoloških različitosti, kodeksa ponašanja, ljudskih prava, borbe protiv trgovine ljudima, ravnopravnosti spolova i prevencije seksualne eksploatacije i zlostavljanja, *Rezolucije Vijeća Sigurnosti UN 1325* i sl.

Tijekom 2014. godine, na inicijativu predsjednice udruge „Žene u Domovinskom ratu“, u nastavni materijal u sklopu predavanja na temu implementacije *Rezolucije Vijeća sigurnosti UN 1325*, u sve razine izobrazbe koje se provode na Hrvatskom vojnom učilištu „Dr. Franjo Tuđman“ kao i na tečajevima u Središtu za međunarodne vojne operacije, uveden je dokumentarni film „Sunčica“. Film sadrži iskaze zatočenih žena nad kojima je izvršen zločin silovanja u Domovinskom ratu te pokazuje kako seksualno i rodno osnovano nasilje sve više u sukobima poprima oblik ratne taktike i oružja.

Temeljem dokumenta „Rodno osviještena politika u MORH-u i OSRH“ (iz 2013. godine) te temeljem Odluke ministra obrane kojom se obvezuju sve ustrojstvene jedinice MORH-a i OSRH na provedbu Plana djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova (iz 2013. godine), načelnik Glavnog stožera OSRH regulirao je posebnim zapovijedima provedbu i odgovorne nositelje u OSRH s posebnim naglaskom na obvezu poštivanja uravnotežene zastupljenosti žena i muškaraca pri sastavljanju i imenovanju predstavnika i predstavnica u izaslanstva, povjerenstva i druga tijela.

U 2015. godini dvoje pripadnika OSRH završilo je tečaj „Gender Field Advisor“ (GENAD) u Nordijskom centru za rodne perspektive u vojnim operacijama (NCGM), Kraljevina Švedska, na kojem se polaznici obučavaju za zadaću savjetnika za rodnu perspektivu u vojnim operacijama. OSRH tako danas imaju četiri obučena časnika za rodnu perspektivu u vojnim operacijama (GENAD), a u 2016. i 2017. godini planirano je slanje još po dvoje pripadnika.

U cilju promoviranja važnosti integracije rodne perspektive u OSRH u miru kao i tijekom provedbe vojnih operacija, početkom listopada 2015. na Hrvatskom vojnom učilištu „Dr. Franjo Tuđman“, održan je seminar „Integrating Gender Perspective for Operational Effectiveness“ (Integracija rodne perspektive radi povećanja operativne učinkovitosti) koji je bio namijenjen najvišoj zapovjednoj i rukovodećoj strukturi OSRH i MORH. Seminar je otvorio načelnik Glavnog stožera OSRH, a na seminaru je sudjelovala i posebna predstavnica Glavnog tajnika NATO-a za žene, mir i sigurnost, veleposlanica Marriet Schuurman, te predavači nordijskog Središta izvrsnosti za integraciju rodne perspektive u operacijama koji predstavljaju NATO ovlašteno tijelo za obuku po ovoj temi.

U ožujku 2015. predstavnica MORH-a pohađala je seminar „Ravnopravnost spolova“ pri Državnoj školi za javnu upravu.

Koordinatorica za ravnopravnost spolova MORH-a sudjelovala je na međunarodnoj konferenciji o seksualnom nasilju „Sustav javnih politika i podrške za žrtve seksualnog nasilja“ koja je u listopadu 2015. održana u Hrvatskom saboru.

Potkraj studenoga 2015. predstavnik OSRH sudjelovao je u Amsterdamu, Kraljevina Nizozemska, na petodnevnom tečaju pod nazivom „A Comprehensive Approach to Gender in Operations“, koji organizira European Security and Defence College, i koji govori o rodnoj perspektivi u operacijama EU.

7.1.2. Provodit će se zajedničke aktivnosti za promicanje mjera iz Nacionalne politike za ravnopravnost spolova, uključujući održavanje javnih tribina, kampanja, okruglih stolova i drugih aktivnosti.

Nositelji: Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora, Ured za ravnopravnost spolova, tijela državne uprave sukladno zakonski propisanom djelokrugu rada, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, u suradnji s organizacijama civilnog društva.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelji: Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora, Ured za ravnopravnost spolova, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba.

Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora: Odbor za ravnopravnost spolova, u okviru svojih redovitih aktivnosti određenih *Poslovníkom Hrvatskog sabora* („Narodne novine“, br. 81/13), u 2014. godini je održao 5 redovitih sjednica na kojima je raspravljao o sljedećim prijedlozima i izvješćima: Prijedlog zakona o životnom partnerstvu; Konačni prijedlog zakona o životnom partnerstvu osoba istog spola; Prijedlog zakona o pravima žrtava seksualnog nasilja u Domovinskom ratu, prvo čitanje; Izvješće o radu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2013. godinu; Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, prvo čitanje.

Odbor za ravnopravnost spolova održao je 18. ožujka 2014. godine u suradnji s GTF – inicijativom za održivi rast tematsku sjednicu „Žensko poduzetništvo“; 19. ožujka 2014. godine u suradnji s Autonomnom ženskom kućom Zagreb tematsku sjednicu pod nazivom „Reguliranje prava osoba koje žive u izvanbračnim zajednicama u novom Obiteljskom zakonu“, dok je 11. prosinca 2014. godine u suradnji s udrugom CESI održana tematska sjednica „Pristup uslugama reproduktivnog zdravlja“.

Predsjednica Odbora sudjelovala je u radu više okruglih stolova i sastanaka u organizaciji državnih institucija, regionalnih i nevladinih organizacija: kao panelistica na javnom događaju „Uključimo se! – Zajedničkim naporima ka sprječavanju rodno uvjetovanog nasilja“ u sklopu akcije „Dani otvorenih vrata udruga“ 5. lipnja 2014. godine u Pakracu, u organizaciji Centra za podršku i razvoj civilnog društva „Delfin“; 30. rujna 2014. godine na tematskoj sjednici Vijeća za socijalnu pravdu Predsjednika RH; na panel raspravi „Žene hrvatskog biznisa i diplomacije“ u organizaciji Visoke poslovne škole PAR 19. studenog 2014. u Rijeci povodom Svjetskog dana poduzetnica, u Svjetskom tjednu poduzetništva „Žene bez PARdona“.

Predstavnica Odbora za ravnopravnost spolova sudjelovala je 2. prosinca 2014. godine u Zagrebu na nacionalnoj konferenciji „Suzbijamo li diskriminaciju? Primjena Zakona o suzbijanju diskriminacije u Hrvatskoj“, u organizaciji Ureda pučke pravobraniteljice.

Na sve tematske sjednice i okrugle stolove u organizaciji Odbora za ravnopravnost spolova pozivani su predstavnici/e institucionalnih mehanizama (URS, pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova).

Ured za ravnopravnost spolova: URS je kao nositelj i sunositelj provedbe zajedničkih aktivnosti za promicanje mjera iz *Nacionalne politike* u suradnji s drugim državnim tijelima, institucionalnim mehanizmima za ravnopravnost spolova i organizacijama civilnog društva inicirao i sudjelovao u velikom broju različitih tribina, okruglih stolova, kampanja i drugih aktivnosti kao što je to vidljivo iz cjelokupnog izvješća.

Ravnateljica URS-a sudjelovala je u siječnju 2014. godine na predstavljanju projekta „Uklanjanje staklenog labirinta – jednakost prilika pri pristupu pozicijama ekonomskog odlučivanja u Hrvatskoj“ te na predstavljanju rezultata istraživanja i okruglom stolu „Rodna uravnoteženost na upravljačkim razinama“ u organizaciji pravobraniteljice za ravnopravnost spolova i Hrvatske udruge poslodavaca u okviru navedenog projekta.

U svibnju 2014. godine na tematskoj sjednici Povjerenstva za ravnopravnost spolova Primorsko-goranske županije ravnateljica URS-a održala je izlaganje na temu „Ravnopravnost spolova i politike Europske unije“.

Djelatnica je sudjelovala u travnju na okruglom stolu na temu „Zakonodavni i institucionalni okvir za ravnopravnost spolova u Republici Hrvatskoj“ u organizaciji Povjerenstva za ravnopravnost spolova Općine Bedekovčina u Bedekovčini.

Ravnateljica je sudjelovala na prvoj Pro Woman konferenciji u listopadu 2015. godine u organizaciji Bizolovke i Abeceda komunikacija te je održala izlaganje u okviru četvrtog panela nazvanog „Njihova je riječ zadnja“. Kroz analizu provedenog istraživanja o položaju žene danas i diskusiju temeljenu na različitim primjerima i životnim pričama, cilj Pro Woman konferencije bio je pokazati kako žene gledaju na svoj sadašnji položaj i ulogu u društvu i detektirati korake koji mogu dovesti do željenih promjena. U skladu sa zaključcima četvrtog panela donesena je Deklaracija konferencije koja će biti polazna točka za održavanje iduće Pro Woman konferencije.

Za dodatne informacije o aktivnostima URS-a upućujemo na mjere 1.1.4., 2.2.3., 2.2.4., 5.3.1., 6.1.3.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Istarske županije: Povjerenstvo je 15. veljače 2015. godine u Puli organiziralo prezentaciju priručnika Vijeća Europe „Uvođenje rodno osjetljiva proračuna: provedba u praksi“ koju je održala ravnateljica URS-a.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: Povjerenstvo organizira zajedničke aktivnosti vezane uz provedbu mjera *Nacionalne politike* sa širokim krugom partnera, kao što su udruga „Bolje sutra“ Grada Koprivnice, PU koprivničko-križevačka, CZS Đurđevac, Koprivnica, Križevci, pojedine škole s područja Županije, Udruga žena Hera Križevci, Udruga žena „Narcise“ Đurđevac, Udruga uzorna seoska žena Koprivničko-križevačke županije. Tijekom 2015. godine sudjelovalo se na 13 aktivnosti održanih u organizaciji partnerskih institucija. U 2015. godini za provedbu mjere utrošeno je 3.000,00 kn.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Krapinsko-zagorske županije: Zajedničke aktivnosti provode se u suradnji s institucijama na nacionalnoj i na lokalnoj razini, uključujući URS, Ured Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, nadležna ministarstva, PU krapinsko-zagorsku, Centar za socijalnu skrb, Obiteljski centar, zdravstvene i obrazovne institucije te organizacije civilnog društva i sredstva javnog priopćavanja.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Međimurske županije: Povjerenstvo surađuje s Koordinacijom za ljudska prava Međimurske županije, s predsjednicima/ama povjerenstva/odbora za ravnopravnost spolova Grada Čakovca, Grada Murskog Središća, Grada Prelog i Općine Nedelišće, s predstavnicama Društva socijalnih radnika Međimurja, Društva za psihosocijalnu pomoć Čakovec, Pravobraniteljicom za ravnopravnost spolova, URS-om i svim županijskim povjerenstvima za ravnopravnost spolova. Također, Povjerenstvo ima veoma dobru suradnju s udrugom „Zora i s tijelima i čimbenicima koji programski djeluju s ciljem zaštite žrtava nasilja i afirmacije njihovih prava, kao što su PU međimurska, Općinski i Prekršajni sud u Čakovcu, zdravstvene ustanove i odgojno-obrazovne ustanove na području Međimurske županije, Dom za žrtve obiteljskog nasilja „Sigurna kuća“.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Primorsko-goranske županije: U izvještajnom periodu Povjerenstvo je održalo više tematskih sjednica s ciljem promicanjem mjera iz *Nacionalne politike*. U svibnju 2014. godine održana je tematska sjednica Povjerenstva sa predstavnicima općinskih/gradskih povjerenstava u Županiji te medija, uz izlaganje ravnateljice URS-a. U studenom je održana tematska sjednica Povjerenstva sa predstavnicima/cama općinskih/gradskih povjerenstava i medija, uz izlaganje pravobraniteljice za ravnopravnost spolova na temu „Provedba Zakona o ravnopravnosti spolova“.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Sisačko-moslavačke županije: Održavane su javne tribine, okrugli stolovi i druge aktivnosti za provedbu mjera iz *Nacionalne politike*.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Splitsko-dalmatinske županije: U sklopu Međunarodne konferencije o beskućništvu koja se održala u Splitu u svibnju 2015. godine, Povjerenstvo je u partnerstvu s Udrugom MoSt organiziralo tribinu „Žene u beskućništvu i siromaštvu“. Tribina je bila

medijski popraćena te je poslana poruka institucijama na što bržu i kvalitetniju međuresornu suradnju, uvažavajući ranjivost ove skupine žena koje su najčešće ekonomski ovisne o partnerima te izložene nasilju.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravske županije: Povjerenstvo je sudjelovalo u nizu aktivnosti koje su provodile organizacije civilnog društva s ciljem promicanja ravnopravnosti spolova i provođenja mjera *Nacionalne politike*. Organizirane su i samostalne aktivnosti s tematikom i u skladu s mjerama iz *Nacionalne politike*.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba: Ova mjera provodila se kao sastavni dio svih ostalih mjera iz *Nacionalne politike*.

7.1.3. Županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova pri predstavničkim tijelima poticati će osnivanje gradskih i općinskih povjerenstava za ravnopravnost spolova u svojim županijama, voditi evidenciju, surađivati s njima i o navedenome redovito izvještavati Ured za ravnopravnost spolova.

Nositelji: Županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Izvjestitelji: Ured za ravnopravnost spolova, Županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova.

Ured za ravnopravnost spolova: Županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova su poticala osnivanje gradskih i općinskih povjerenstava za ravnopravnost spolova upućivanjem dopisa i preporuka jedinicama lokalne samouprave, kao i raznim drugim aktivnostima. Prema dostupnim informacijama djeluje 90-tak gradskih i općinskih povjerenstava za ravnopravnost spolova te se suradnja sa županijskim povjerenstvima provodila kroz održavanje zajedničkih sastanaka, dostavljanje publikacija i drugih promidžbeno-informativnih materijala. Sukladno dostavljenim informacijama URS je objavljivao medijska izvještavanja o aktivnostima i ažurirao bazu osnovanih gradskih i općinskih povjerenstava izrađenu u okviru svoje internetske stranice.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Istarske županije: Osnovana su povjerenstva za ravnopravnost spolova u svim gradovima Istarske županije, ukupno njih 10.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Karlovačke županije: Povjerenstvo je na sjednici održanoj 30. rujna 2015. godine uputilo inicijativu Gradu Ogulinu za osnivanje povjerenstva za ravnopravnost spolova.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: Povjerenstvo je putem medija podsjećalo jedinice lokalne samouprave na obvezu osnivanja lokalnih povjerenstava za ravnopravnost spolova. Osnovanim lokalnim povjerenstvima Povjerenstvo je redovito s ciljem suradnje slalo pozive za različite aktivnosti te se redovito odazivalo na pozive za sudjelovanje u aktivnostima koje su organizirala povjerenstva drugih županija.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Krapinsko-zagorske županije: Redovito se u sklopu planiranih aktivnosti potiče općine i gradove na osnivanje povjerenstava za ravnopravnost spolova. Do sada su osnovana tri povjerenstva – Općine Bedekovčina, Grada Zaboka i Općine Tuhelj, a u tijeku su postupci za osnivanje još nekoliko povjerenstava. Županijsko povjerenstvo sa do sada osnovanim povjerenstvima uspješno surađuje i redovito provodi ciljane aktivnosti, te je u tom cilju održana i tematska sjednica posvećena suradnji s općinskim i gradskim povjerenstvima, na kojoj je dogovorena kontinuirana suradnja i održavanje zajedničkih sastanaka barem dva puta godišnje.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Ličko-senjske županije: Gradovima i općinama upućen je dopis kojim se ukazuje potreba za osnivanje povjerenstava za ravnopravnost spolova, koja su sukladno inicijativi Povjerenstva osnovana u općinama Udbina i Lovinac.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Međimurske županije: Na inicijativu Povjerenstva osnovana su povjerenstva/odbori u gradovima Čakovec, Mursko Središće i Prelog te općinama Nedelišće, Belica, Sveti Martin na Muri i Dekanovec.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Osječko-baranjske županije: Predsjednica Povjerenstva potaknula je pisanom preporukom sedam gradova na osnivanje povjerenstva za ravnopravnost spolova.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Požeško-slavonske županije: Poslan je dopis svim gradovima i općinama Požeško-slavonske županije o potrebi osnivanja povjerenstava za ravnopravnost spolova, te je ponuđena pomoć pri osnivanju i radu istih s ciljem koordiniranog djelovanja na čitavom području županije. Formalno nije osnovano niti jedno povjerenstvo iako su neki povratni odgovori bili pozitivni.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Primorsko-goranske županije: Početkom 2014. godine svim jedinicama lokalne samouprave dostavljen je poziv za dostavu podataka o članovima/icama općinskih/gradskih povjerenstava za ravnopravnost spolova, kao i inicijativa za njihovo osnivanje, tamo gdje ista nisu osnovana. Niti jedna jedinica lokalne samouprave koja nije osnovala povjerenstvo nije izrazila namjeru održavanja sastanka na ovu temu. Prema dostavljenim podacima, na području Županije osnovano je 7 gradskih i 4 općinska povjerenstva za ravnopravnost spolova te se njihovi predstavnici/e redovito pozivaju se na sastanke i tematske sjednice Povjerenstva.

U lipnju 2015. godine na poziv Povjerenstva za ravnopravnost spolova Grada Cresa održana je sjednica Povjerenstva na Cresu, gdje su raspravljane teme o specifičnom položaju žena u otočkim sredinama.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Sisačko-moslavačke županije: Povjerenstvo je bilo u stalnim kontaktima sa predstavnicima/ama gradova i općina vezano uz osnivanje gradskih i općinskih povjerenstava.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Splitsko-dalmatinske županije: Povjerenstvo je uputilo pismenu preporuku gradovima i općinama na području Županije ukoliko nisu osnovali povjerenstvo za ravnopravnost spolova da to žurno učine.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije: Početkom 2014. godine upućen je inicijalni dopis svim jedinicama lokalne samouprave na području Županije vezan uz potrebu osnivanja povjerenstva za ravnopravnost spolova. Osnovana su Povjerenstva za ravnopravnost spolova gradova Lepoglave, Ivanca, Varaždinskih Toplica i Ludbrega, te općine Trnovec Bartolovečki, s kojima Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije kontinuirano surađuje. U 2015. godini Povjerenstvo je nastavilo s poticanjem jedinica lokalne samouprave na osnivanje povjerenstava za ravnopravnost spolova.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravske županije: Održan je sastanak svih gradskih i općinskih povjerenstava s Pravobraniteljicom za ravnopravnost spolova, kao i sastanak Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova sa zamjenicom župana Virovitičko-podravske županije i predsjednicom Povjerenstva za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravske županije. Također je održan koordinacijski sastanak s lokalnim povjerenstvima, vođena je evidencija članstva te su izrađivani izvještaji prema URS-u i prema Pravobraniteljici za ravnopravnost spolova.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Vukovarsko-srijemske županije: Povjerenstvo potiče osnivanje gradskih i općinskih povjerenstava za ravnopravnost spolova te vodi evidenciju o osnovanim gradskim povjerenstvima. Predstavnici/e povjerenstava pozivaju se na okrugle stolove, tribine,

sjednice, pokušava ih se potaknuti na što aktivniji rad, te sudjelovati u njihovom radu. Povjerenstvo sudjeluje u izradi donošenja odluka i rješenja o osnivanju gradskih/općinskih povjerenstava.

7.1.4. Županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova poticati će u suradnji s upravnim tijelima jedinica lokalne samouprave, organizacijama civilnog društva koje se bave pitanjima promocije i zaštite ljudskih prava, znanstvenim institucijama, medijima i drugim zainteresiranim subjektima afirmaciju žena u lokalnoj zajednici, posebice u političkom i javnom životu, ženskom poduzetništvu, obrazovanju i kulturi, profesionalnom i stručnom usavršavanju, promicati zdravstvenu i socijalnu sigurnost žena, te djelovati na sprječavanju svih oblika njihove diskriminacije.

Nositelji: Županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelji: Županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: Upravna tijela Koprivničko-križevačke županije surađuju sa Povjerenstvom za ravnopravnost spolova te je zahvaljujući zajedničkom radu i uspostavljenoj suradnji Povjerenstvo jedno od najaktivnijih radnih tijela u čijim aktivnostima sudjeluju i predstavnici/e Županije. Povjerenstvo surađuje i s tijelima jedinica lokalne samouprave, udrugama civilnog društva, kao i medijima kroz pozivanja na sudjelovanje u organiziranim aktivnostima.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Karlovačke županije: Povjerenstvo je surađivalo s upravnim tijelima jedinica lokalne samouprave i drugim organizacijama u cilju sprječavanju svih oblika diskriminacije.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Krapinsko-zagorske županije: U partnerskom odnosu sa svim relevantnim institucijama i subjektima Povjerenstvo nastoji svojim djelovanjem i aktivnostima unaprjeđivati položaj žena i utjecati na rušenje stereotipa o rodnim i spolnim različitostima kao osnovama za potencijalnu diskriminaciju.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Međimurske županije: U sastavu Povjerenstva zastupljene su predstavnice političkih stranaka koje participiraju u radu Skupštine Međimurske županije, koordinatorica za ravnopravnost spolova u Uredu državne uprave u Međimurskoj županiji, predstavnice organizacija civilnog društva i nezavisnih stručnjaka/kinja. Povjerenstvo surađuje sa svim subjektima koji mogu doprinijeti afirmaciji žena u lokalnoj zajednici.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Osječko-baranjske županije: Povjerenstvo je podržalo organizaciju konferencije „Ljudska prava u porodu u istočnoj Europi“ koja se održala u Zagrebu, 16. i 17. travnja 2015. godine u organizaciji udruge RODA – Roditelji u akciji. U suradnji s udrugom „Memoria“ Osijek Povjerenstvo je obilježilo mjesec rujna promovirajući zdravlje žena kroz organizirani Alzheimer Caffé na kojem se govorilo o značajnom porastu demencije kod žena.

Predsjednica Povjerenstva je na svakoj sjednici pozivala članove/ice na aktivno sudjelovanje i isticanje projektnih prijedloga prema mjerama Akcijskoga plana za provedbu *Nacionalne politike*. Slijedom toga, putem medija pozvala je organizacije civilnog društva i ostale na aktivno promicanje ravnopravnosti spolova u Osječko-baranjskoj županiji. Povjerenstvo je uspostavilo niz suradnji s organizacijama civilnog društva s područja Osječko-baranjske županije, s drugim jedinicama lokalne samouprave i novim koordinatorom za ravnopravnost spolova u uredu državne uprave s kojima će u budućem razdoblju provoditi mjere iz Akcijskog plana za provedbu mjera iz *Nacionalne politike*.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Primorsko-goranske županije: Sudjeluje se u akcijama koje provode organizacije civilnog društva. Tijekom 2014. godine u nekoliko navrata u dnevnom glasilu „Novi list“ objavljeni su članci na temu ravnopravnosti spolova inicirani od strane Povjerenstva, održano je nekoliko tematskih sjednica na kojima su prisustvovali predstavnici/e medija, državnih institucija i znanstvenih ustanova. U prosincu 2014. godine održana je sjednica Povjerenstva sa predstavnicima/cama medija uz predstavljanje projekta „Erasmus + Re-start women 2.0.“ usmjerenog na edukaciju nezaposlenih žena s ciljem stjecanja potrebnih kompetencija za povratak na posao, a kojeg provodi Ustanova za obrazovanje odraslih „Dante“ Rijeka.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Sisačko-moslavačke županije: Povjerenstvo je aktivno sudjelovalo i surađivalo sa svim nadležnim institucijama i udrugama civilnog društva u Sisačko-moslavačkoj županiji.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije: Ova mjera provodila se kao sastavni dio ostalih mjera *Nacionalne politike*.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravske županije: Povjerenstvo je aktivno sudjelovalo i podržalo aktivnosti koje provode organizacije civilnog društva s ciljem promocije i zaštite ljudskih prava i sprečavanja svih oblika diskriminacije. Uspostavljena je neformalna mreža organizacija civilnog društva, osoba i nadležnih ustanova u Virovitičko-podravskoj županiji.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba: Ova mjera se provodila kao sastavni dio svih ostalih mjera iz *Nacionalne politike*, Akcijskog plana Grada Zagreba i Programa rada Povjerenstva za ravnopravnost spolova.

7.1.5. Donijet će se akcijski planovi za provedbu mjera Nacionalne politike za ravnopravnost spolova 2011. – 2015. na razini županija i osigurati sredstva za njihovu primjenu.

Nositelji: Županijske skupštine, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Izvjestitelj: Ured za ravnopravnost spolova.

Ured za ravnopravnost spolova: Akcijske planove do kraja 2015. godine donijelo je 18 županijskih skupština i Gradska skupština Grada Zagreba, osim Splitsko-dalmatinske i Šibensko-kninske županije. Na internetskim stranicama URS-a www.ravnopravnost.gov.hr formirana je baza usvojenih Akcijskih planova.

7.1.6. Redovito će se održavati sastanci Koordinacije županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova radi unapređivanja i usklađivanja aktivnosti te razmjene informacija i primjera dobre prakse provedbe politike ravnopravnosti spolova na lokalnoj razini.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelji: Ured za ravnopravnost spolova, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba.

Ured za ravnopravnost spolova: U organizaciji URS-a 5. prosinca 2014. godine održana je VI. Koordinacija županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova, na kojoj su sudjelovali predstavnici/e 15 županijskih povjerenstava i Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba. Sastanak je sazvan s ciljem unaprjeđivanja i razmjene informacija i primjera dobre prakse u provedbi politike ravnopravnosti spolova na lokalnoj razini uključujući predstavljanje provedbe županijskih akcijskih planova za provedbu *Nacionalne politike*. Također je predstavljen projekt „*Moj glas protiv nasilja*“, sufinanciran od EK kojeg je URS provodio u partnerstvu s udrugama Ženska soba i CESI, dok je dopredsjednica Hrvatskog olimpijskog odbora održala izlaganje o ravnopravnosti spolova u sportu.

Usvojeni su Zaključci Koordinacije kojima su pozvane jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave na učinkovitiju i dosljedniju provedbu *ZORS-a* te osiguranje prostornih i administrativnih uvjeta te većih financijskih sredstva u županijskim proračunima za rad županijskih povjerenstava za ravnopravnost s ciljem provedbe ravnopravnosti spolova na lokalnoj razini i provedbe *ZORS-a* i *Nacionalne politike*. Splitsko-dalmatinska i Šibensko-kninska županijska skupština pozvane su da žurno imenuju povjerenstva za ravnopravnost spolova i donesu Akcijske planove za provedbu mjera *Nacionalne politike* na razini županija. Zaključeno je da će županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova nastaviti provoditi aktivnosti za poticanje osnivanja gradskih i općinskih povjerenstava za ravnopravnost spolova u svojim županijama, surađivati s njima te o istome redovito izvještavati URS. Županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova i Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba uključit će se u provedbu aktivnosti u okviru projekta „*Moj glas protiv nasilja*“ te će na razini svojih županija promicati ciljeve projekta uz unaprjeđenje suradnje s dionicima na lokalnoj razini. Zaključeno je da će s obzirom na izbore za zastupnike/ce u HS krajem 2015. godine sudionici/e VI. Koordinacije provoditi aktivnosti za povećanje broja zastupnica u HS, uključujući monitoriranje izbornih lista vezano za redosljed kandidata i kandidatkinja na kandidacijskim listama. U provedbi aktivnosti županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova će surađivati s nevladinim udrugama i URS-om. Sudionici/e VI. Koordinacije pozvali su nadležna tijela državne uprave da pokrenu zakonske mjere za etabliranje sporta kao mjesta sigurnog od nasilja, a jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave da poduzmu mjere za povećanje dostupnosti i promociju sportskih aktivnosti za djevojčice u okviru školskih dodatnih programa. O Zaključcima je URS obavijestio nadležna ministarstva, HOO, župane i predsjednike/ce županijskih skupština te medije.

U organizaciji URS-a u Splitu je 29. svibnja 2015. godine održana VII. Koordinacija županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova, na temu suzbijanja nasilja nad ženama. Usvojeni su Zaključci koordinacije koje je URS dostavio nadležnim ministarstvima, županima i predsjednicima/cama županijskih skupština i medijima. Za dodatne informacije o VII. Koordinaciji županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova i usvojenim zaključcima upućujemo na mjeru 6.1.3.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Bjelovarsko-bilogorske županije: Povjerenstvo je na svojoj 9. sjednici održanoj 25. rujna 2015. godine jednoglasno donijelo Prijedlog zaključka o prihvatanju *Europske povelje o ravnopravnosti žena i muškaraca na lokalnoj razini* kojeg je Županijska Skupština na svojoj 12. sjednici, 27. listopada 2015. godine prihvatila te za isti ovlastila Župana kao potpisnika Povelje.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Dubrovačko-neretvanske županije: Županijska skupština Dubrovačko-neretvanske županije 2015. godine donijela je Zaključak o prihvatanju *Europske povelje o ravnopravnosti žena i muškaraca na lokalnoj razini*. Predsjednica županijskog povjerenstva sudjelovala je na završnoj konferenciji pilot projekta o indikatorima provedbe „*Europske povelje o ravnopravnosti žena i muškaraca na lokalnoj razini*“, 14. listopada 2015. godine u Bruxellesu.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Krapinsko-zagorske županije: Na inicijativu Županijskog povjerenstva za ravnopravnost spolova, Županijska skupština na 15. sjednici održanoj 16. rujna 2015.

godine donijela je Zaključak o prihvaćanju *Europske povelje o ravnopravnosti žena i muškaraca na lokalnoj razini* o čemu je obaviješten CEMR – Council of European Municipalities and Regions u Brusselsu. Sve odredbe preuzete potpisivanjem ovog međunarodnog dokumenta, uvrstit će se u novi *Akcijski plan za provedbu mjera Nacionalne politike za ravnopravnost spolova na području Krapinsko-zagorske županije*.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije: Zaključak o potpisivanju *Europske povelje o ravnopravnosti žena i muškaraca na lokalnoj razini* donijela je Županijska skupština na 17. sjednici 20. svibnja te ju je Župan potpisao u ime Varaždinske županije 27. svibnja 2015. godine. Varaždinska županija tako je postala druga jedinica područne (regionalne) samouprave u Hrvatskoj koja se svojim potpisom obvezala u roku od dvije godine donijeti Akcijski plan kojim se određuju prioriteti, aktivnosti i sredstva za njenu provedbu. Potpisivanjem Povelje Varaždinska županija izrazila je političku volju za implementacije politike ravnopravnosti spolova u sve segmente političkog, gospodarskog, društvenog i kulturnog života. Varaždinska županija će se povezati sa svim relevantnim institucijama i organizacijama u Hrvatskoj što će omogućiti razvoj znanstvenih indikatora koji omogućuju praćenje i mjerenje implementacije Europske povelje unutar Pilot projekta.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Vukovarsko-srijemske županije: 11. veljače 2015. godine Vukovarsko-srijemska županija prihvatila je *Europsku povelju o ravnopravnosti žena i muškaraca na lokalnoj razini*.

7.2. Suzbijati rodne stereotipe i uvesti rodno osjetljivu politiku u medije

7.2.1. Informirat će se građanstvo o obvezama uvođenja rodno osjetljivih politika u sva područja društvenog života, a u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i standardima EU.

Nositelji: Hrvatska radiotelevizija, mediji, Ured za ravnopravnost spolova, Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, nadležna tijela državne uprave sukladno zakonski propisanom djelokrugu rada, u suradnji s organizacijama civilnog društva.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izjestitelji: Ured za ravnopravnost spolova, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba.

Ured za ravnopravnost spolova: U izvješću *Provedba mjera iz nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova, za razdoblje 2011. -2015.* koji je HRT dostavila URS-u, navodi se da je u programskim sadržajima popratio razne teme o položaju žena i njihovoj diskriminaciji na tržištu rada, o političkoj participaciji, rodno uvjetovanom nasilju, obrazovanju, reproduktivnom zdravlju i dostupnosti zdravstvene zaštite za žene i djevojčice, poboljšanju položaja žena u ruralnim sredinama i pripadnica nacionalnih i etničkih manjina, o položaju žena s invaliditetom, ženama u sportu, ženama u vojsci te raznim drugim područjima društvenog djelovanja. HRT navodi da je u svojim programima pratio aktivnosti i akcije koje su u vezi s ravnopravnošću spolova, poduzimale Vladine i nevladine organizacije koje se bave ravnopravnošću spolova ili ženskim ljudskim pravima, aktivnosti organizacija civilnog društva koje se bave zaštitom prava LGBT osoba te međunarodne organizacije, kao i zakonsku regulativu i propise u području ravnopravnosti spolova. Ističemo da su rodno osjetljivi sadržaji bili najviše zastupljeni u informativnim, no prostor su pronašli i u ostalim programskim sadržajima.

HRT je u 2014. i 2015. godini emitirao razne programske sadržaje odnosno priloge/reportaže koje su obrađivale neku od tema iz područja ravnopravnosti spolova, kroz emisije Informativno medijskog servisa HRT-a (Vijesti, Podnevni dnevnik, Županijska panorama, Dnevnik 2, Dnevnik 3, Hrvatska uživo, Nedjeljom u dva, Otvoreno, Labirint, Poslovna zona, Press klub, Paralele, Glas domovine, Regionalni dnevnik na HRT2, Vijesti na HRT4), te ostale: Prizma, Manjinski mozaik, Veterani mira, Normalan život, Društvena mreža, Dobro jutro, Hrvatska, Subotom ujutro, Damin gambit, Svaki dan dobar dan, Noćna kavana, Školski sat, Ni da ni ne, Večer na 8. katu, Studio 4, Glas za čovjeka, Dalekozor, Govornica, Vita jela, zelen bor, Treća runda, Školski sat, Briljanteen, te dokumentarni i igrani filmovi.

U 2014. godini u emisiji Govornica bile su tri teme u trajanju od po 20 minuta u kojim se govorilo o tome kako pomiriti poslovni i obiteljski život, kako žive očevi u RH, te je predstavljena kampanja „*Moj glas protiv nasilja*“ čiji je nositelj URS. U emisiji Damin gambit, prikazane su tematske emisije kroz profil gošći, ukupno je bilo 38 emisija, svaka u trajanju od 40 minuta.

Nacionalne kampanje popraćene promotivnim spotovima sa porukama od javnog interesa emitirane na televizijskim programskim kanalima u 2014. bile su: CESI - „Mogli biste stati u njezine cipele ali se s njom ne biste mijenjali“; Cenzura plus – „Biram društvo bez diskriminacije“; Unione Italiana – Projekt „SIMPLE - Važnost raznolikosti i ravnopravnosti u jadranskom multietničkom društvu“; SOS Virovitica – „I will, I know, I can - smanjenje diskriminacije i marginaliziranja osoba s invaliditetom i žena žrtava nasilja“; MSPM – „Ne govoru mržnje na internetu“; Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova – Projekt „*Uklanjanje staklenog labirinta - jednakost prilika u pristupu ekonomskog odlučivanja u Hrvatskoj*“ i URS – Projekt „*Moj glas protiv nasilja*“.

U radijskim programima prilozi o rodnoj ravnopravnosti objavljeni su u informativnim emisijama (Jutarnja kronika, Dnevne novosti, Aktualno u 17, Kronika dana). U Mreži prvog obrađene su dvije teme (prijedlog novog Obiteljskog zakona te Nacionalni dan borbe protiv nasilja nad ženama, u trajanju od po 25 minuta), Ujutro prvi – novi obiteljski zakon (25 minuta) te Isti i različiti (razgovor s Pravobraniteljicom - 55 minuta).

Ništa nevažno – 6 emisija u trajanju od po 45 minuta te 5 emisija Izvan okvira u trajanju od po 20 minuta u kojima su obrađene teme vezane uz ravnopravnost spolova. Radijska kuhinja – 3 emisije u trajanju od po 30 minuta, Zašto smo zajedno (5 emisija u trajanju od po 40 minuta). Prilozi su objavljeni i u emisijama Ovo malo duše, Okrugli stol, Panorama, Kultura demokracije, Na margini, Znaci vremena.

Regionalni radijski centri prenose Jutarnju kroniku, Dnevne novosti i Kroniku dana Prvog programa Hrvatskoga radija tako da su svi sadržaji pa tako i o ravnopravnosti spolova objavljeni u tim emisijama emitirani i u njihovom programu (radio Osijek, Knin, Sljeme, Rijeka, Pula, Zadar, Split, Dubrovnik,).

Vezano za Nove medije na portalu HRT-a se redovito prate sve saborske rasprave vezane uz temu ravnopravnost spolova, prenose izvještaji s okruglih stolova i konferencija te objavljuju rezultati istraživanja. Uz aktivnosti pravobraniteljice za ravnopravnost spolova posebno je popraćen i rad udruga koje promiču rodnu i svaku drugu jednakost. Ravnopravnost spolova kao tema integrirana je u veliki broj članaka i videopriloga koji nisu isključivo vezani za tu temu. Pretraživanjem web stranica HRT-a pod ključnim riječima „prava žena“ 2014. može se pronaći oko 3.620 članaka a 2015. godine 2.900 članaka. U skladu s ulogom i obvezama javnog medija teletekst HRT-a je i u 2014. godini redovito objavljivao vijesti koje su se odnosile na ravnopravnost spolova.

Tijekom 2014. i 2015. godine produkcijski odjel Sport pratio je aktivno hrvatske sportašice u nastupima u zemlji i inozemstvu, od nacionalnih liga do najvećih međunarodnih natjecanja. Uz izravne prijenose i reportaže, svakodnevno u informativnim emisijama jednakopravno objavljivale su se informacije o sportašima i sportašicama, a te informacije su češće i šire obrađene u sezonama u kojima hrvatske sportašice postižu velike uspjehe. Sinergijom televizije, radija i weba osim sportašica

i ekipa permanentno su se objavljivali i rezultati paraolimpijki u svim našim medijima za što je Sportski program HRT-a u 2014. godini dobio i nagradu Hrvatskog paraolimpijskog odbora. HRT je i u svom radijskom programu sustavno pratio nastupe naših sportašica, koje su ravnopravno bile zastupljene u svim emisijama Sportskog programa.

U 2015. godini sadržaji vezani uz ravnopravnost spolova osim uz već navedene informativne programe, uključivali su i gostovanje u emisiji Nedjeljom u dva (Maje Hrgović, novinarka i književnica i Ivone Juka, redateljica), te Damin gambit u kojem su gostovale 22 istaknute gošće.

Provedba mjere bila je sastavni dio redovitih djelatnosti URS-a kao što je razvidno iz izvješća o provedbi niza drugih mjera.

Ravnateljica je u ožujku 2015. godine održala sastanak sa studentima i studenticama novinarstva Veleučilišta VERN na temu uvođenja rodno osjetljive politike u medije te ih je upoznala sa radom URS-a, kao i sa strateškim i zakonodavnim okvirom za postizanje ravnopravnosti spolova u RH i EU. Predstavila je i podijelila publikacije Međunarodne federacije novinara „Uspostavljanje ravnoteže - ravnopravnost spolova u novinarstvu“ i Upravnog odbora za ravnopravnost između žena i muškaraca VE autorice dr. Joke Hermes „Žene i novinari/novinarke imaju prednost!“, koje je URS preveo i tiskao prijašnjih godina.

Ravnateljica je održala uvodno izlaganje na okruglom stolu „Rodna ravnopravnost u medijima“ koji je u organizaciji Agencije za elektroničke medije povodom Međunarodnog dana ljudskih prava održan 10. prosinca 2015. godine. Na njemu su predstavljeni rezultati triju rodni analiza medijskih sadržaja koje je Agencija provela, i to dvije koje su se odnosile na središnje informativne emisije tri nacionalne televizije (HRT, RTL i NOVA TV) za 2014. i 2015., dok se treća odnosila na audiovizualne komercijalne komunikacije.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Istarske županije: Redovito su emitirane televizijske emisije „Rosa“ i „Druga strana“ u kojima su obrađivane relevantne teme o ravnopravnosti spolova, na TV Istri, kontinuirano kroz 2014. godinu. Za dodatne informacije upućujemo na izvješće o provedbi mjere 1.1.1.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: Povjerenstvo u svoje aktivnostima redovito uključuje medije s područja Koprivničko-križevačke županije, ali i medije s područja drugih županija, te s njima ima jako dobru suradnju. Kako bi se javnost upoznala s ljudskim pravima žena te problemima nasilja nad ženama predsjednica Povjerenstva redovito sudjeluje u televizijskim i radijskim emisijama. Povjerenstvo nastoji u svim svojim aktivnostima upoznati građanstvo o važnosti poznavanja zakona, propisa i drugih akata vezanih za ravnopravnost spolova. Promidžbeni materijali dostupni su građanstvu i na info pultu u Županiji.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Karlovačke županije: Povjerenstvo je u okviru organiziranih aktivnosti informiralo građanstvo o obvezama uvođenja rodno osjetljivih politika u sva područja društvenog života.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Osječko-baranjske županije: Javnost je kroz medijske istupe predsjednice Povjerenstva informirana o obvezama uvođenja rodno osjetljivih politika u sva područja društvenog života, a u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i standardima EU.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Sisačko-moslavačke županije: Predstavnici/e Povjerenstva redovito su putem elektronskih medija s područja županije informirali građanstvo o obvezi uvođenja rodno osjetljivih politika. Za provedbu mjere utrošeno je 4.000,00 kn u 2014. i 2.000,00 kn u 2015. godini.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravske županije: Prigodom javnih istupa na lokalnim radijskim postajama ukazivano je na važnost uvođenja rodno osjetljivih politika te vođenja rodne statistike i rodno osjetljivog proračuna. Objavljivane su vijesti na lokalnim internetskim portalima i provedene javne akcije povodom značajnih datuma s ciljem informiranja šire javnosti o potrebi i obvezi uvođenja rodno osjetljivih politika i važnosti ostvarivanja rodne ravnopravnosti.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Vukovarsko-srijemske županije: Članovi/ce Povjerenstva redovito sudjeluju u radijskim i televizijskim emisijama, na taj način informiraju građanstvo o radu Povjerenstva, novinama u zakonodavstvu te o njihovim pravima. Također, neki članovi/ce Povjerenstva su predstavnici medija sa područja Vukovarsko – srijemske županije.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba: U 2014. godini članice Povjerenstva tijekom 2014. godine sudjelovale su u emisiji Svakodnevnica na Jabuka TV-u o uvođenju rodno osjetljivih politika, kao i u emisiji Životni trag na Mreži TV. Radi informiranja građanstva o rodno osjetljivim politikama u svim područjima društvenog života na sjednicama Povjerenstva bili su prisutni predstavnici/e medija koji su izvještavali o temama o kojima je raspravljalo Povjerenstvo.

7.2.2 Izdvajati će se sredstva za produkciju i/ili koprodukciju rodno senzibiliziranih medijskih sadržaja te će se osigurati medijski prostor za emitiranje rodno senzibiliziranih sadržaja nastalih u nezavisnoj produkciji.

Nositelji: Hrvatska radiotelevizija, mediji, Ured za ravnopravnost spolova, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, u suradnji s organizacijama civilnog društva.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelji: Hrvatska radiotelevizija, Ured za ravnopravnost spolova, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, Grad Zagreb.

Hrvatska radiotelevizija: U produkcijskim odjelima HRT je proizvodio te na programskim kanalima HRT1, HRT2, HRT3, HRT4, HR1, HR2, HR3, Regionalnim radijskim programskim kanalima i HRT Novim medijima, osigurao medijski prostor za emitiranje emisija, serija, filmova, priloga i reportaža rodno senzibiliziranog sadržaja, kojima se uvodi rodno osjetljiva politika u medije i suzbijaju rodni stereotipi.

HRT je otvorio svoj programski prostor i za emitiranje rodno senzibiliziranih sadržaja nastalih u nezavisnoj produkciji. U svim su dokumentarnim filmovima za mlade iz serije Generacija Y zastupljeni rodno senzibilizirani sadržaji jer su teme vezane uz sve segmente socijalnog i kulturnog dijaloga mladih. Neki od filmova izravno se bave ovom tematikom što je čitljivo iz naslova pojedinih epizoda. U gotovo u svim emisijama gdje to zadana tema dopušta, vodilo se računa o provođenju zakonskih okvira o promicanju ravnopravnosti spolova. Konkretno, u svakoj od emisija postoji barem jedan govornik homoseksualne orijentacije. Epizode (11) sa sadržajima koji izravno govore o ravnopravnosti spolova su na teme pod nazivom: Ja sam...; Prekidi; Počeci i uleti; Sreća je u...; Razgovor za posao; Prekinuto djetinjstvo; Seks; Drugi i drugačiji; Djetinjstvo, mladost, odrastanje; Samci i Feminizam.

U 2015. godini Generacija Y i Direkt, dvije dokumentarne serije koje cjelokupnom orijentacijom zagovaraju jednakosti u svemu pa tako i spolnu, rodnu i drugu ravnopravnost, nastale su u suradnji s nezavisnim producentskim kućama. Tijekom 2015. godine ove su se emisije nalazile u dnevnom ili

tjednom rasporedu emitiranja. Posebno valja istaknuti one tridesetminutne dokumentarne forme koje su već naslovima jasno ukazivale na ciljano obrađivanje sadržaja na temu ravnopravnosti spolova.

U kontekstu nužnosti brige o zdravoj obitelji u epizodama Djeca i roditelji ili Djetinjstvo, mladost i odrastanje Generacije Y afirmativno je dotaknuta i problematika prikrivenog ili otvorenog obiteljskog nasilja, a u Direkту u filmu Obiteljska posla (20.08.2015.).

Ured za ravnopravnost spolova: U okviru projekta „*Moj glas protiv nasilja*“ izrađeni su radijski i televizijski spot „Prašina“, za koje je bilo osigurano besplatno emitiranje na nacionalnoj i lokalnoj razini te su spotovi preko tisuću puta emitirani na televizijskim (HRT, HRT 2, TV Šibenik, TV NOVA Pula, Kanal Ri, Sportska TV, Jabuka TV, HRT 4, Z1 televizija) i radijskim postajama (Radio 101, Radio 057, Radio Biograd na moru, Hit radio Sinj, Radio Stubica, Radio 1 Čakovec, Gradski radio Rovinj, Radio Šibenik, Radio Virovitica, Hrvatski radio Otočac, Radio Samobor, Hrvatski radio Vukovar i dr.). Za dodatne informacije o projektu „*Moj glas protiv nasilja*“ upućujemo na mjeru 6.1.3.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: Povjerenstvo surađuje s Varaždinskom televizijom i Srce TV iz Čakovca, kao i sa radijskim postajama (Radio Koprivnica, Radio Glas Podravine, Podravski radio, Radio Drava, Radio Križevci). Rad Povjerenstva prate i tiskani mediji s područja Koprivničko-križevačke županije, Podravski list i Glas Podravine, kao i internetski portali djurdjevac.eu. i kopriiva.info, dok se sve aktivnosti redovno objavljuju na službenoj internetskoj stranici Koprivničko-križevačke županije (www.kckzz.hr).

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Sisačko-moslavačke županije: Sredstva za produkciju i/ili koprodukciju rodno senzibiliziranih medijskih sadržaja bila su osigurana u Proračunu Sisačko-moslavačke županije za 2014. i 2015. godinu.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravske županije: Putem javnih istupa u medijima promovirala se važnost teme ravnopravnosti spolova te se radilo na razbijanju stereotipa i predrasuda vezanih za tematiku rodne ravnopravnosti. Uspješno je ostvarena suradnja na lokalnoj razini.

Grad Zagreb: Sukladno *Odluci o subvencioniranju proizvodnje i emitiranja audiovizualnih i/ili radijskih programskih sadržaja u programima nakladnika televizija ili radija za 2012., s projekcijom za 2013. i 2014.* (Službeni glasnik Grada Zagreba broj 3/12.) u programima nakladnika televizija i radija u 2014. iz gradskoga su proračuna subvencionirani programski sadržaji od interesa za Grad Zagreb kojima se promiču teme, interesi i razvoj odnosa iz 15 područja javnog života, među kojima je i poticanje i razvijanje svijesti o ravnopravnosti spolova. Za programske sadržaje iz svih navedenih 15 područja dodijeljeno je devet potpora i to tri potpore za programske sadržaje lokalnih televizija i šest radija u ukupnom iznosu 12.825.000,00 kn. Potpore su za 2014. dodijeljene nakladnicima za sve vrste programskih sadržaja zajedno te je tome prilagođena i metodologija izvješćivanja o realizaciji sredstava.

2015. godine sukladno *Programu državne potpore za subvencioniranje proizvodnje i emitiranja audiovizualnih i radijskih programskih sadržaja u programima nakladnika televizija ili radija za razdoblje od 2015. do 2020.* iz gradskog su proračuna subvencionirani programski sadržaji koji promiču teme od interesa za Grad Zagreb u 15 područja javnog života, među kojima je i poticanje i razvijanje svijesti o ravnopravnosti spolova. Temeljem spomenute Odluke nakladnicima elektroničkih medija, 3 televizijska i 7 radijskih subvencionirano je ukupno sa 9.999.767,00 kn. Nakladnici elektroničkih publikacija (portali), njih 21 subvencionirano je ukupno sa 1.185.000,00 kn.

7.2.3. Provest će se istraživanje o stavovima djelatnika i djelatnica Hrvatske radiotelevizije o promicanju ravnopravnosti spolova u programskim sadržajima.

Nositelj: Hrvatska radiotelevizija.

Rok provedbe: 2011.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

7.2.4. Provođit će se edukacija o rodnoj ravnopravnosti medijskih djelatnika i djelatnica koji kreiraju medijske sadržaje.

Nositelji: Hrvatska radiotelevizija, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova u suradnji s organizacijama civilnog društva.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Izvjestitelji: Hrvatska radiotelevizija, Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova.

Hrvatska radiotelevizija: Sukladno dosadašnjoj suradnji sa Uredom pravobraniteljice za ravnopravnost spolova koja je započeta 2009. godine i sukladno obvezi HRT-a koja je definirana *Nacionalnom politikom*, HRT Akademija je u nekoliko navrata inicirala održavanje radionice, no ista nažalost nije održana u 2015. zbog tehničkih razloga.

HRT Akademija, tematsko područje rodne ravnopravnosti obrađivala je u sklopu svojih internih radionica u kojima su navedene teme sadržajno prisutne. HRT Akademija je u suradnji sa predstavnikom UJ Program sudjelovala u regionalnom projektu u organizaciji UNESO-a i ERNO- a (Eurovision News Exchange for South East Europe) na temu zastupljenosti sadržaja u vezi s temom ravnopravnosti spolova u programima javnih RTV servisa jugoistočne Europe i uloge i mjesta žena u medijskim organizacijama. U sklopu projekta napravljena je samoprocjena organizacije provođenjem upitnika „Spol i procjena zastupljenosti rodno osjetljivih sadržaja u medijima“. Rezultati upitnika predstavljeni su na regionalnom seminaru održanom 25. i 25. studenog u Beču, Austrija na temu „South –East European Public Broadcasters Introducing Gender Sensitive Media Policies for Better Public Value“ na kojem je predstavljena dosadašnja dobra suradnja između HRT Akademije i Ureda pravobraniteljice na području predmetne edukacije, što je pozitivan iskorak u odnosu na ostale javne servise u regiji. Svi predstavnici javnih servisa obvezali su uložiti dodatne napore u edukaciji vlastitih djelatnika koji kreiraju medijske sadržaje.

Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora: 9. lipnja 2015. godine članica Odbora za ravnopravnost spolova sudjelovala je na radionici Poticanje medijske pismenosti na temu rodne ravnopravnosti i borbe protiv rodnih stereotipa u medijima s izlaganjem „Uključivanje rodne dimenzije u javne politike RH“. Radionica je bila namijenjena novinarima i urednicima, a održavala se u Zagrebu u organizaciji Agencije za elektroničke medije

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: Kroz suradnju s medijima Povjerenstvo ukazuje na potrebu edukacije o rodnoj ravnopravnosti medijskih djelatnika i djelatnika koji kreiraju medijske sadržaje te su vidljivi i konkretni rezultati. Kontinuirano su održane radijske emisije različite tematike s ciljem upoznavanja i senzibilizacije javnosti s problemima koji se odnose na neravnopravnost žena i muškaraca, probleme nasilja nad ženama, kao i s mogućnostima koje imaju svi u zaštiti i pomoći te upućivanja žrtava nasilja u određene institucije koje im mogu pomoći, te konstantno ukazivati na potrebu prijave počinitelja nasilja. Predsjednica Povjerenstva redovito gostuje u radijskim emisijama i svakom prilikom nastoji upozoriti medijske djelatnike na rodnu ravnopravnost.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Sisačko-moslavačke županije: Članovi/ce Povjerenstva održali su sastanak sa predstavnicima/cama vodećih elektronskih medija s područja Sisačko-moslavačke županije te ih upoznali sa svojim radom.

7.2.5. U vođenju sudske statistike osigurat će se uvid u broj, vrstu i ishod sudskih postupaka pokrenutih zbog spolne diskriminacije u medijima.

Nositelj: Ministarstvo pravosuđa.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izjestitelj: Ministarstvo pravosuđa.

Ministarstvo pravosuđa: MP je u obvezi, prema *Zakonu o suzbijanju diskriminacije*, godišnje pratiti i slati izvješća o postupcima vezanima za diskriminaciju. Obrazac je usuglašen s Uredom pučke pravobraniteljice, te isti trenutno ne prati posebno predmete po tužbama zbog spolne diskriminacije. Postoje sumarni podaci o svim predmetima diskriminacije zbog spolne orijentacije.

7.2.6. Analizirat će se sadržaj medija radi detekcije učestalosti i vrste rodni stereotipa.

Nositelji: Županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, u suradnji s organizacijama civilnog društva.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera nije provedena.

Izjestitelj: Ured za ravnopravnost spolova.

Ured za ravnopravnost spolova: Županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova u svojim izvještajima kao razloge neprovođenja ove mjere navode nedostatak sredstava i osobe koja bi svakodnevno radila na aktivnostima i organizaciji njihova provođenja, a posao se obavlja volonterski te nema niti jedne profesionalno zaposlene osobe koja vodi administrativno operativni dio rada povjerenstva.

7.2.7. Prevest će se i diseminirati Priručnik Vijeća Europe o strategijama za suzbijanje rodni stereotipa u medijima.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, u suradnji s organizacijama civilnog društva.

Rok provedbe: 2012.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

7.3. Uvesti upravljanje proračunskim sredstvima prema spolu i podupirati provedbu rodni istraživanja i analiza

7.3.1. Prevest će se, promovirati i distribuirati metodološki priručnik Vijeća Europe o upravljanju proračunskim sredstvima s obzirom na spol u svrhu preispitivanja javnih proračuna s obzirom na njihov učinak na provedbu politike ravnopravnosti spolova.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova/Ministarstvo financija, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, u suradnji s organizacijama civilnog društva.

Rok provedbe: 2011.

Status provedbe mjere: Mjera je provedena.

Izvjestitelj: Ured za ravnopravnost spolova.

Ured za ravnopravnost spolova: Tijekom 2015. godine održana su tri izlaganja na temu rodno osjetljivog proračuna i prezentacija Priručnika VE „Uvođenje rodno osjetljiva proračuna: provedba u praksi“ autorice Sheile Quinn koji je URS preveo i tiskao 2010. godine u izdanju Biblioteke ONA. Ravnateljica je održala prezentaciju priručnika VE „Uvođenje rodno osjetljiva proračuna: provedba u praksi“ koja je u organizaciji Povjerenstva za ravnopravnost spolova Istarske županije održana u veljači u Puli. U izlaganju je istaknula da je URS temu rodno osjetljivog proračuna otvorio još 2005. godine prijevodom, tiskom i distribucijom publikacije Europskog ženskog lobija „Proračunom prema ravnopravnosti spolova“. VE rodno osjetljiv proračun definira kao „uvođenje rodno osviještene politike u proračunske procese“ te postavlja rodno osjetljiv proračun u okvir rodno osviještene politike kao instrumenta strategije za uspostavljanje ravnopravnosti spolova, o čemu je na prezentaciji govorila ravnateljica URS-a.

Savjetnice URS-a predstavile su u svibnju 2015. godine Priručnik VE „Uvođenje rodno osjetljiva proračuna: provedba u praksi“ u Virovitici, u organizaciji Povjerenstva za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravske županije, a u rujnu na tribini u prostorijama Gradske knjižnice u Zadru, u organizaciji Foruma žena SDP GO Zadar.

7.3.2. Izradit će se analiza proračuna iz rodne perspektive radi utvrđivanja različitog utjecaja proračuna na žene i muškarce.

Nositelji: Ministarstvo financija, Ured za ravnopravnost spolova

Rok provedbe: 2012. – 2013.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Izvjestitelji: Ministarstvo financija.

Ministarstvo financija: MF je provelo analizu proračuna temeljem podataka o izvršenju Državnog proračuna RH za 2014. godinu i Državnog proračuna RH za 2015. godinu na način da je zatražilo od svih ministarstava i tijela državne uprave da izdvoje aktivnosti i projekte čiji su rashodi usmjereni na (A) jedan spol ili one čiji su rashodi usmjereni na ostvarivanje jednakih mogućnosti i (B) rashodi koji se odnose ili na žene ili na muškarce. Analizom je utvrđeno da je ukupni iznos sredstava za aktivnosti koje su namijenjene samo jednom spolu u 2014. godini iznosio 32.970.319,95 kn dok je u proračunu za 2015. godinu za iste aktivnosti planirano 86.209.634,00 kn.

Opširnija analiza proračuna iz rodne perspektive radi utvrđivanja različitog utjecaja proračuna na žene i muškarce nije u cjelosti provedena s obzirom da ne postoje pretpostavke za njeno cjelovito provođenje.

7.3.3. Podržavat će se provedba i osiguravati financijska sredstva za potporu ciljanim znanstvenim rodnim istraživanjima i analizama, uključujući projekte u području kulture.

Nositelji: Nadležna tijela državne uprave sukladno zakonski propisanom djelokrugu rada, Ured za ravnopravnost spolova, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, znanstvene institucije.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Izjestitelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Ministarstvo kulture, Ured za ravnopravnost spolova, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta: MZOS je tijekom 2007. godine raspisalo zadnji natječaj za financiranje znanstvenih projekata koji su bili evaluirani temeljem javnih i transparentnih kriterija. MZOS od 2007. godine ne raspisuje natječaje na kojima bi se ciljano provodila rodna znanstvena istraživanja.

Ministarstvo kulture: U 2014. godini MK je putem *Javnog poziva za dodjelu bespovratnih sredstava neprofitnim medijima* započelo s financiranjem dva portala koja se primarno bave rodnom ravnopravnošću – VoxFeminae.net u iznosu od 170.000,00 kn i Libela.org sa 70.000,00 kn. Osim ova dva, eksplicitno rodno orijentirana medija, svi financirani mediji su ocjenjivani prema kriterijima poput - doprinos pluralizmu medijskog predstavljanja društvenih grupa, doprinos pluralizmu društvenih tema u medijima, različitost kuta gledanja odnosno pristupa u prikazu pojedinoj temi – u čijoj eksplicaciji se izrijeком navode žene i rodna problematika kao primjer društvene grupe i teme čiji prikaz i prisutnost u medijima nije zadovoljavajući. Posljedično, potpore su dobili oni mediji koji predstavljaju društvene grupe i teme koje su nevidljive za srednjestrujaške medije ili su u njima stereotipno prikazane. Financirani su i portali koje proizvode žene s invaliditetom – In-portal ili pripadnice nacionalnih manjina – časopis Prosvjeta. Za provedbu mjere u 2014. godini utrošeno je: 3.000.000,00 kn – ukupni fond potpore, od toga 240.000,00 kn za dva rodno orijentirana portala.

U 2015. godini, MK je putem *Javnog poziva za dodjelu bespovratnih sredstava neprofitnim medijima* financiralo četiri portala koja se primarno bave rodnom ravnopravnošću – VoxFeminae.net u iznosu od 170.000,00 kn, Crol.hr u iznosu 170.000,00 kn, Libela.org sa 70.000,00 kn i Muf.com.hr s 70.000,00 kn. Osim ova četiri, eksplicitno feministički orijentirana medija, svi financirani mediji su ocjenjivani prema kriterijima poput - Doprinos pluralizmu medijskog predstavljanja društvenih grupa, Doprinos pluralizmu društvenih tema u medijima, Različitost kuta gledanja odnosno pristupa u prikazu pojedinoj temi – u čijoj eksplicaciji se izrijeком navode žene i rodna problematika kao primjer društvene grupe i teme čiji prikaz i prisutnost u medijima nije zadovoljavajući. Posljedično, potpore su dobili oni mediji koji predstavljaju društvene grupe i teme koje su nevidljive za srednjestrujaške medije ili su u njima stereotipno prikazane. Financirani su i mediji koje proizvode žene s invaliditetom – In-portal ili pripadnice nacionalnih manjina – časopis Prosvjeta. Putem dva Javna poziva za ugovaranje novinarskih radova u neprofitnim medijima provedena u ovoj godini, financirano je ukupno 15 novinarskih radova/stipendija u kojima se autori/ice bave ženama kao diskriminiranom društvenom grupom te spolnom/rodnom ravnopravnošću; financirane teme se bave: ženama u hrvatskoj politici, ženama radnicima na sezonskim poslovima u turizmu, ženama beskućnicama itd. Za provedbu mjere u 2015. godini utrošeno je na neprofitne medije - 480.000,00 kn za četiri navedena portala te za novinarske radove – 119.085,00 kn, za 15 novinarskih radova.

Služba za knjigu i nakladništvo je u okviru svojih programa potpore u 2014. godini podržala Centar za ženske studije s dvije potpore od 10.000,00 kn za izdavanje knjiga – Žene i politika te Zagorka i kulturna reprodukcija književnosti. Časopis Treća financiran je iznosom od 30.000,00 kn, dok je manifestacija Dani Marije Jurić Zagorke podržana s 15.000,00 kn. U 2015. godini podržan je Centar

za ženske studije za časopis Treća iznosom od 30.000,00 kn, dok je manifestacija Dani Marije Jurić Zagorke podržana s 15.000,00 kn. Ukupno je u 2014. za nakladništvo i knjige s rodnom tematikom, utrošeno 55.000,00 kn te 45.000,00 kn u 2015. godini.

Ured za ravnopravnost spolova: Ravnateljica je održala uvodno izlaganje u veljači 2014. na predavljanju međunarodnog znanstvenog zbornika „Young Women in Post-Yugoslav Societies: Research, Practice and Policy“ nastalog u okviru Participacijskog programa UNESCO-a za 2012.-2013. godinu u organizaciji Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu, kao rezultat međunarodne konferencije „Mlade žene i rodna ravnopravnost u post-jugoslavenskim društvima: istraživanja, prakse i politika“ koja je održana u studenom 2013. godine. Organizatori konferencije uz URS bili su Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Odsjek za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Centar za ljudska prava Univerziteta u Sarajevu i udruga CESI.

URS je u prosincu 2014. godine financijski podržao projekt udruge Djeca susreću umjetnost „*Sedmi kontinent u bolnici*“ čiji je cilj medijsko opismenjavanje i promicanje tolerancije i nediskriminacije u osnovnoškolskoj populaciji na dugotrajnom liječenju u bolnicama (KBC Zagreb, Dječja bolnica Srebrnjak, Klinika za dječje bolesti, KBC „Sestre milosrdnice“ i Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež). U okviru realizacije programa prikazuju se odabrani filmovi, nakon kojih se u zajedničkim prostorijama bolničkih odjela organiziraju edukativne i tematske radionice te susreti s djelatnicima/cama iz svijeta filma (redateljima/cama, filmskim kritičarima/cama, teoretičarima/cama glazbe).

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije: Povjerenstvo je u okviru suradnje s organizacijama civilnog društva dalo potporu projektu te sudjelovalo u istraživanju i analizi djelovanja udruga žena, kao i umjetnica koje žive i rade u Prekodravlju. Sudjelovalo je u pripremi knjige „Prekodravke“. U 2015. godini za provedbu mjere utrošeno je 8.300,00 kn.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Krapinsko-zagorske županije: Sredstva za provedbu ove mjere bila su planirana u proračunu 2015. godine, no međutim nisu realizirana zbog neiskazanog interesa potencijalnih korisnika.

7.3.4. Osigurat će se sredstva za provedbu mjera Nacionalne politike za ravnopravnost spolova iz državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, a sva tijela zadužena za provedbu mjera dužna su ih uvrstiti u svoje godišnje planove te za svaku godinu osigurati potrebna financijska sredstva.

Nositelji: Državna tijela, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Rok provedbe: 2011. – 2015.

Status provedbe mjere: Mjera je djelomično provedena.

Izvjestitelji: Ministarstvo obrane, Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, Grad Zagreb, Ured za ravnopravnost spolova.

Ministarstvo obrane, Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta: Ministarstva navode kako su sredstva za provedbu mjera *Nacionalne politike* osigurana u okviru njihovih redovnih sredstava.

Grad Zagreb: Za provedbu aktivnosti mjera iz Akcijskog plana Grada Zagreba za provedbu mjera *Nacionalne politike* planirana su sredstva u proračunu Grada Zagreba. U 2014. godini financijska sredstva koja su bila osigurana za rad gradskih upravnih tijela i 15.218.667,02 kn za pojedine aktivnosti, te u 2015. 13.957.571,64 kn za pojedine aktivnosti.

Ured za ravnopravnost spolova: Za provedbu mjera *Nacionalne politike* u proračunu URS-a u okviru aktivnosti „Provedba Zakona o ravnopravnosti spolova i Nacionalne politike“ u 2014. godini osigurano je 367.000,00 kn te 215.650,00 kn u 2015. godini.

Temeljem podataka o ukupno dodijeljenim sredstvima za rad županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova u županijskim proračunima koje su jedinice regionalne samouprave dužne osigurati, a koje su URS-u dostavila županijska povjerenstva, razvidna je neujednačenost u njihovim iznosima. Iznosi variraju od 1.000,00 kn u Ličko-senjskoj županiji do 250.000,00 kn u Gradu Zagrebu, dok je Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Šibensko-kninske županije izvijestilo da sredstva nisu bila osigurana. Pojedine županije nisu u svom proračunu planirale zasebnu stavku za rad povjerenstva za ravnopravnost spolova, već su se sredstva za rad osigurala u okviru aktivnosti vezanih za poslovanje predstavničkih i izvršnih tijela, na poziciji na kojoj su osigurana sredstva za rad svih povjerenstava, radnih skupina kao i za naknade članovima predstavničkih i izvršnih tijela (Virovitičko-podravska županija). Isto tako, Sisačko-moslavačka županija navodi da se kod navedenih sredstva isključivo radi o isplati naknada i putnih troškova članovima/cama Povjerenstva te da za aktivnosti i programe nije bio, niti je predviđen dodatan novac.

Tablica 7. Prikaz ukupnog iznosa dodijeljenih sredstava u županijskim proračunima za rad županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova u 2014. i 2015. godini

Ukupno dodijeljena sredstva za rad županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova u županijskim proračunima		
ŽUPANIJA	2014.	2015.
BJELOVARSKO-BILOGORSKA	20.000,00 kn	20.000,00 kn
ISTARSKA	103.550,00 kn	19.000,00 kn
KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA	121.000,00 kn	131.000,00 kn
KRAPINSKO-ZAGORSKA	18.000,00 kn	11.000,00 kn
LIČKO-SENJSKA	1.000,00 kn	1.000,00 kn
MEĐIMURSKA	5.000,00 kn	5.000,00 kn
OSJEČKO-BARANJSKA	50.000,00 kn	50.000,00 kn
POŽEŠKO-SLAVONSKA	3.000,00 kn	3.000,00 kn
PRIMORSKO-GORANSKA	95.385,15,00 kn	111.279,08 kn
SISAČKO-MOSLAVAČKA	7.000,00 kn	17.500,00 kn
SPLITSKO-DALMATINSKA	10.000,00 kn	18.000,00 kn
ŠIBENSKO-KNINSKA	0 kn	0 kn
VARAŽDINSKA	20.000,00 kn	25.000,00 kn
VUKOVARSKO-SRIJEMSKA	3.000,00 kn	3.000,00 kn
ZADARSKA	25.000,00 kn	3.000,00 kn
GRAD ZAGREB	250.000,00 kn	250.000,00 kn

KRATICE

AZOO – Agencija za odgoj i obrazovanje
 CEDAW - Konvencija UN-a o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena
 CISOK - Centar za informiranje i savjetovanje o karijeri
 CZS – Centar za socijalnu skrb
 DIP – Državno izborno povjerenstvo
 DŠJU – Državna škola za javnu upravu
 ECOSOC - Ekonomsko i socijalno vijeće UN-a
 EFP – Partnerstvo za jednake budućnosti
 EIGE – Europski institut za ravnopravnost spolova
 EK – Europska komisija
 EP – Europski parlament
 ESI - Europski strukturni i investicijski fondovi
 ESLJP - Europski sud za ljudska prava
 EU – Europska unija
 FRA – Agencija za temeljna prava Europske unije
 GEC - Komisija za ravnopravnost spolova Vijeća Europe
 GOO – Građanski odgoj i obrazovanje
 HBOR – Hrvatska banka za obnovu i razvitak
 HGK – Hrvatska gospodarska komora
 HLG – Grupa visoke razine
 HOK – Hrvatska obrtnička komora
 HOO – Hrvatski olimpijski odbor
 HR – Hrvatski radio
 HRT – Hrvatska radio televizija
 HS – Hrvatski sabor
 HUP – Hrvatska udruga poslodavaca
 HZJZ – Hrvatski zavod za javno zdravstvo
 HZZ – Hrvatski zavod za zapošljavanje
 HZZO – Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje
 IPA – Instrument pretprijetne pomoći
 KBC – Klinički bolnički centar
 KRUG – Hrvatska udruga poslovnih žena
 MB – Ministarstvo branitelja
 MDG - Milenijski razvojni ciljevi
 MF – Ministarstvo financija
 MGPU – Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja
 MINPO – Ministarstvo poduzetništva i obrta
 MK – Ministarstvo kulture
 MOO – Međunarodni olimpijski odbor
 MORH – Ministarstvo obrane
 MP – Ministarstvo pravosuđa
 MRMS – Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava
 MRRFEU – Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU
 MSPM – Ministarstvo socijalne politike i mladih
 MT – Ministarstvo turizma
 MU – Ministarstvo uprave
 MVEP – Ministarstvo vanjskih i europskih poslova
 MZ – Ministarstvo zdravlja
 MZOP – Ministarstvo zaštite okoliša i prirode
 MZOS – Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta

NAP - Nacionalni akcijski plan za provedbu Rezolucije Vijeća sigurnosti UN 1325 (2000) o ženama, miru i sigurnosti i srodnih rezolucija
 NATO – Organizacija Sjeverno-atlanskog sporazuma
 NPRS – Nacionalna politika ravnopravnosti spolova
 OCD – Organizacija civilnog društva
 OESS - Organizacija za europsku sigurnost i suradnju
 OP RLJP - Operativni program Razvoj ljudskih potencijala 2007-2013
 OPKK - Operativni program „Konkurentnost i kohezija“ 2014.-2020.
 OSRH – Oružane snage Republike Hrvatske
 PU – Policijska uprava
 RH – Republika Hrvatska
 SNM – Savjet za nacionalne manjine
 SOIH – Zajednica saveza osoba s invaliditetom Hrvatske
 ULJPPNM – Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske
 UN – Ujedinjeni narodi
 UNECE - UN-ova Gospodarska komisija za Europu
 UNODC - Ured UN-a za droge i kriminal
 UPR - Univerzalni periodični pregled stanja ljudskih prava
 URS – Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske
 UZU – Ured za udruge
 VE – Vijeće Europe
 ZORS – Zakon o ravnopravnosti spolova